(8)

فتاوی
دارالعلوم دیوبند
پښتو

مکمل او مدلل

له افاداتو

حضرت مفتی عزیز الرحمن عثمانی صاحب

تر هدایت لاندی

حکیم الاسلام حضرت مولانا محمد طیب صاحب

ترتیب

مولانا محمد ظفیر الدین صاحب

تخریج او نوی زیاتونه

مولانا محمد یامین صاحب

خپرونکی

محمد ساجد

مکتبۂ رشیدیہ

سرکی روډ کوټه

Maktaba Tul Ishaat .com

تمام فنون کے کتب کے پی-ڈی-ایف ہمارے ویب سائٹ سے اور پلے سٹور سے فری ڈاون لوڈ کریں۔ ہم روزانہ کی بنیاد پر اس میں مزید کتب شامل کر رہے ہیں اس لیے آپ ہفتے میں ایک بار ضرور ہمارے پلے سٹور اور ویب سائٹ کو چیک کیا کریں۔

ابھی مطلوبہ پی-ڈی-ایف مفت ڈاون لوڈ کریں

تفاسیر	خطبات	منطق
احادیث	سیرت	معانی
فقہ	تاریخ	تصوف
سوانح حیات	صرف	تقابل ادیان
درس نظامی	نحو	تجوید
لغت	فلسفہ	نعت
فتاوی	حکمت	تراجم
اصلاحی	بلاغت	تبلیغ و دعوت
تمام فنون		

مکتبۃ الاشاعت ڈاٹ کام

Maktaba Tul Ishaat.com

دموجوده وخت په دار الافتآء کې دمروجه نسخو مطابق، دنوي تخريج سره اعلیٰ کمپوټري چاپ

فتاویٰ دار العلوم دیوبند
مُدلّل و مُکمّل

په آسانه او روانه کندهاري پښتو

اتم جلد ۸

كتابُ النِّكاح (نصفِ آخر)

تاليف: مفتی اعظم عارف بالله حضرت مولانا مفتی عزیز الرحمٰن صاحب عثمانی رحمه الله
((ددار العلوم ديوبند اول مفتي))

په لار ښوونه د: حکیم الاسلام حضرت مولانا قاري محمدطيّب صاحب رحمه الله (مهتمم دارالعلوم‌دیوبند)

مرتب: مولانا محمد ظفير الدين صاحب، رفيقِ شعبهٔ ترتيبِ فتاوٰی دار العلوم دیوبند

اضافه تخريج جديد: مولانا مفتی محمد صالح، رفيقِ دارالافتآء جامعة اسلاميه، بنوري ټاؤن کراچی

ژباړه ، تعليق او تحقيق: مولانا الحافظ محمّد أحمد الحقاني الأفغاني، فاضلِ حقانيه، پشاور

زيرِ نګراني: شيخ الحديث حضرت مولانا الشيخ عبد القادر النهر کاريزي (دامت بركاتهم العالية)

مکتبه حبيبيه

کاسی روډ، کوئټه ☎: 0812662448

لومړی چاپ

۱۴۲۹ شعبان \ اګست 2008

Maktabah Habibiyah	مکتبه حبيبيه
Publishing Organization	خپروندويه ټولنه

Arg Bazar, Kandahar, Afghanistan. Mob : 0799447413 : ارګ بازار کندهار ، افغانستان ، ګرځنده تليفون
Kasi Road, Quetta, Pakistan . Phone : 0812662448 : کاسي روډ ، نزد مسجد نور ، کوئټه ، تليفون شميره
AL-ILM Computers, Quetta. Mob: 03218016371 :العلم کمپيوټرز، کوئټه پاکستان، ګرځنده تليفون شميره

دفتاوی دار العلوم دیوبند مدلّل او مکمل (پښتو) دمضامینو فهرست، جلد ❽

مـضـمـو ن	مخ
پنځم باب: په نکاح کی ولایت کمو خلګو ته حاصل دی	۳۸
اول فصل: ددی باب متعلق مسائل او احکام	۳۸
دعصبه او دمور نه وجود په صورت کی ماما ولی دی	۳۸
دمیریزی ورور او داکا په وجود کی دنابالغ دنکاح اختیار مور ته نسته	۳۸
پنځلس کلنه نابالغه انجلۍ دنابالغی ولی اکا دی	۳۹
داکا په وجود کی مور ته ولایت نسته	۳۹
دنابالغی نکاح دی دولی په ذریعه وسی اویا دی ددی دبالغ کیدو انتظار وسی	۳۹
دورونو په وجود کی دمور نکاح تړل صحیح نه دی	۴۰
بالغه په خپلی مرضی سره خپله نکاح کولی سی	۴۰
دنابالغی نکاح دولی په ایجاب وقبول سره کیږی	۴۱
پلار که اجازه ورکړی نونیکه دلمسی نکاح کولی سی	۴۱
دشپاړسو کالو انجلۍ نکاح په جبر جائز نه ده	۴۱
چی دچا څوك ولی نه وی نوحاکم یې ولی دی	۴۲
په دی صورت کی ولی ورور دی دانجلۍ دمور خاوند ولی نه دی	۴۲
عاقله بالغه په کفو کی په خپله نکاح کولی سی	۴۳
داکا په وجودکی داکا زوی ولی نه دی	۴۳
بالغه په خپله بغیر دولی نکاح کولی سی دپلار ناجائز زوی ولی نه دی	۴۳
دبالغی کونډی په اجازه سره چی کمه نکاح وسوه هغه صحیح ده اوس په انکار کولو سره هیڅ نه کیږي	۴۴
پلار خپل زوی ته اجازه ورکړه نودده په اجازه نکاح صحیح ده	۴۴
بغیر داصلی ولی داجازی څخه دنابالغی نکاح صحیح نه ده	۴۴
دورور کړی نکاح دبلوغ څخه وروسته فسخ کولی سی خو قضاء دقاضی ضروری ده	۴۵
ولی اقرب دوه سوه میله لیری وی اومور نکاح وکړی نوڅه حکم دی	۴۵
دعمه نکاح چي ولی یې رد کړی نونکاح ونه سوه	۴۶
په مور، میریزی پلار او ماما کی ولی کم یو دی	۴۶

مخ	مضمون
۴۶	داتلسو کالو انجلۍ خپله نکاح په خپله کولی سی
۴۷	په ماما، انا (دمور مور) اومور کی ولایت دچا دی
۴۷	مرتد پلار ته دنابالغه زوی اولور هیڅ حق دولایت نسته
۴۸	مرتد مسلمان سی نودخپلی ښځی سره نکاح کولی سی او که نه؟
۴۸	په وخت دنکاح دورور جوړولو رواج غلط دی
۴۹	مور نکاح وکړه ورور خاموش دی نوڅه حکم دی
۴۹	دڅوارلسو کالو انجلۍ ځانته بالغه وايې دی دنیکه (دپلار پلار) نکاح رد کړه
۴۹	نژدی ولی چی کله نکاح ونه کړی نولیری ولی نکاح کولی سی؟
۵۰	دوصیت اعتبار نسته داکا دزوی په وجود کی مور ولی نه ده
۵۱	دولی سکوت اجازه ده اوکه نه چی کله غیر ولی نکاح وکړی
۵۱	مور نکاح وکړه اوجاهل پلار په بل ولیکل چي ماته خوښه نه ده نوڅه حکم دی؟
۵۲	په مسئوله صورت کی دپلار ورور ولی دی
۵۲	دپلار دپلار په وجود کی مور نکاح وکړی نوڅه حکم دی؟
۵۳	دهندی مجنونی ولی څوك دی او ددې جهیز دچا ملکیت دی؟
۵۴	چی قریب ولی نکاح نه کوی نومور چی بعیده ولیه ده نکاح کولی سی اوکه نه؟
۵۵	دپلار میریزی اکا ولی دی دده په وجود کی خور او عمه ولی نه دی
۵۵	وراره اومور یې دنکاح ولی دی خو دمال نه
۵۵	دښه رشته په امید که ولی ایسارسی نوڅه حکم دی؟
۵۶	دپلار دپلار اولاد پرمور او دپلار پرمور مخکی دی
۵۷	دنابالغی په جبر بی داجازی دولی څخه چی کمه نکاح سویده صحیح نه ده
۵۷	دښځی په صرف ګوته لګولو او وروسته شاهد جوړولو سره نکاح نه صحیح کیږي
۵۸	دپلار په وجود کی مور دنابالغی لور واده وکی اوپلار انکار وکی نونکاح صحیح نه سوه
۵۸	بی اجازته دولی فضولی چی کمه نکاح کړیده اوولی انکار وکی نودا نکاح صحیح نه سوه

مضمون	مخ
دکونډې جبري نکاح صحیح نه ده	۵۹
دبالغې نکاح صحیح ده اوکه نه؟ چې کله دا واوري اوپه ژړا اوپه انګولا شروع سي یا معلومه سي چې دخاوند نسب غلط دی	۵۹
دبالغې دیوګناه دوجه جبراً نکاح وسی نوڅه حکم دی؟	۶۰
نابالغه یې وګڼله اوپلار یې نکاح وکړه خوانجلۍ بالغه وه انکار یې وکی	۶۰
دنابالغې انجلۍ پلار اودنابالغ دپلار په قبول سره نکاح وسوه نوڅه حکم دی؟	۶۱
دانجلۍ نکاح مور وکړه اواکا رد کړه اوبیا یې اجازه ورکړه نوڅه حکم دی؟	۶۱
په غیر کفو کی اکا چی دانجلۍ کم واده وکی هغه صحیح نه دی	۶۱
بالغ هلك اوانجلۍ ایجاب اوقبول ونه کی بلکه ددواړو مور اوپلار وکی نو نکاح وسوه اوکه نه؟	۶۲
دانجلۍ ماما ددی دپلار داجازته بغیر نکاح وکړی نوڅه حکم دی؟	۶۲
نه په عده کی نکاح صحیح ده اونه دبالغې درضا څخه بغیر	۶۳
دپلار په وجود کی اکا ولی نه دی	۶۴
دپلار کړی نکاح صحیح ده بی طلاقه دوهمه نکاح جائز نه ده	۶۴
پردی سړی که دبالغې څخه اجازه وغواړی نوددی خاموش پاته کیدل داجازې په حکم کې نه دي	۶۵
دنابالغې انجلۍ ولی ددی پلار دی دمور پلار ددی نکاح نه سی کولی	۶۶
دلاَ نِکَاحَ اِلاَّ بِوَلِيٍّ مطلب	۶۶
بی اجازې دولی څخه دنابالغې نکاح صحیح ده	۶۷
دصغیر اولاد ولی پلار دی	۶۷
دپلار دپلار ورور چی کم ولی دی که دانجلۍ مور ته اختیار ورکړی اوبیا یې خپله وکړي نو څه حکم دی؟	۶۷
ولی دنکاح اکا دی نه ماما او دمال ولی یوهم نه دی	۶۸
بالغه په نکاح کی خودمختاره ده خو دکفاءت لحاظ ضروری دی	۶۸
دانجلۍ په اجازه سره ددی نکاح صحیح ده	۶۹
داکا کړی نکاح انجلۍ بغیر دقاضی دقضاء څخه نه سی فسخ کیدی	۷۰
دبالغ ولی نکاح وکړه بالغ خاموش پاته سو بیا یې انکار وکی	۷۰
په غیر کفو کی دمور تړلی نکاح صحیح نه ده	۷۱

مـضـمـو ن	مخ
دپلار په وجود کی بل ولی نه سی کیدی	۷۱
دورور په وجود کی میریزی پلار ولی نه دی	۷۱
دغیر ولی نکاح دولی پراجازه موقوفه ده	۷۲
دبالغی نکاح یې ددی دعلم څخه بغیر وکړه نوڅه حکم دی؟	۷۲
صرف دنابالغی په ایجاب اوقبول سره نکاح صحیح ده اوکه نه؟	۷۲
په دی صورت کی څه حکم دی؟	۷۲
دنابالغی ولی په بل ایجاب اوقبول وکړی نوڅه حکم دی؟	۷۳
دلیونی نکاح بی دولی څخه صحیح نه ده؟	۷۳
دنابالغی ایجاب اوقبول ددې پلار وکی ددې په وجود کی په رضاء ددې سره نو نکاح صحیح ده	۷۳
دنابالغی نکاح دمور او پلار په وجود کی بل سړی کولی سی اوکه نه؟	۷۴
دپلار په اجازه سره دنابالغ نکاح وسوه اونابالغ قبوله کړه نوڅه حکم دی؟	۷۴
دنابالغی نکاح دپلار په وجود کی بل څوك كولی سی اوکه نه؟	۷۴
دنابالغی دپلار اجازه کافی ده په مجلس کی دده وجود ضروری نه دی	۷۴
دبالغی نکاح پلار وکړه خو دواده په وخت یې انکار وکی نوڅه حکم دی؟	۷۵
داجازی څخه وروسته دبالغی نکاح صحیح ده	۷۵
دبالغی په اجازه سره ماما ددی نکاح وکړه نو صحیح ده	۷۵
اکا دوریری نکاح وکړه خو دده ویشتو کالو په عمر کی انجلۍ بله نکاح وکړه نوڅه حکم دی؟	۷۵
په نابالغتیا کی پلار چی کمه نکاح دانجلۍ کړیده هغه صحیح ده	۷۶
یوی ښځی وویل زما نکاح دفلانی سره وکړه قاضی وکړه نوڅه حکم دی؟	۷۷
دنابالغی واده ددی درضا څخه بغیر ولی وکی نوجائز دی	۷۷
صرف دبالغی په اجازه سره نکاح صحیح ده	۷۷
دجذام والا خاندان دهلك سره واده صحیح دی	۷۸
دانجلۍ سکوت اجازه ده اوکه نه؟	۷۸
دوهمه نکاح صحیح نه ده	۷۸
دپلار په نکاح کولو انجلۍ خپله رضا ښکاره کړه نوڅه حکم دی؟	۷۸
انجلۍ غائبه وه نوهیڅ حرج نسته	۷۸

مـضـمـو ن	مخ
نکاح دصحیح کیدو څخه وروسته فسخ کیدی نه سی	۷۸
دانجلۍ دبیولو خاوند ته حق دی	۷۸
دنابالغی نکاح دپلار په اجازه وسوه خو قبول صرف نابالغی وکی نوڅه حکم دی؟	۷۹
دلمسی نکاح دپلار پلار وکړه اوپلار خاموشی اختیار کړه اوراضی سو نو نکاح وسوه	۷۹
مور دبالغی نکاح وکړه اودخاوند سره دا پاته هم سوه نونکاح وسوه اوکه نه؟	۸۰
پلار په وهلو اوټکولو دبالغی لور څخه اجازه واخیسته اونکاح یې وکړه دا صحیح ده اوکه نه؟	۸۰
پلار دخپلی بالغی لور څخه دنکاح څخه وروسته پوښتنه وکړه چې دانکاح تاته منظوره ده اوکه نه داخاموشه پاته سوه نوڅه حکم دی؟	۸۱
انجلۍ چی کله دبلوغ اقرار وکی نوددی په اجازه واده صحیح دی	۸۱
مشر ورور که دخور نکاح ونه کړی اوکشر بالغ ورور یې وکړی نو صحیح ده	۸۱
دښځی په اجازه دګناهګار سره نکاح صحیح ده	۸۲
دبالغی انجلۍ څخه یې اجازه وانه خیسته اونکاح یې وکړه انجلۍ ناراضه ده نوڅه حکم دی؟	۸۲
دکونډی بالغی په نکاح کی دپلار حاضری ضروری نه ده	۸۳
دزور نکاح چی ښځی قبوله کړی نه وی صحیح نه ده	۸۳
کونډه بالغه خودمختاره ده لیور یې حقدار نه دی	۸۳
کونډه خپله نکاح کولی سي جبراً نکاح کول حرام اوباطل دی	۸۴
بالغی چی په کفو کی کمه نکاح په خپله وکړه نوهغه صحیح ده	۸۴
ددی څخه وروسته چی پلار کمه په زور وکړه هغه صحیح نه ده	۸۴
بالغی چی کله دوارثانو نکاح رد کړه نودا صحیح نه سوه	۸۵
داجازی ورکولو شاهدی چی که خلګ ورکړی نو؟	۸۵
دبالغی ولی ماما او ترور (خاله) نه دی	۸۵
دلسو کالو انجلۍ چی ووایې چی حیض می راځی منل کیږی به اوددی نکاح به ددی په مرضی وی	۸۵
پلار هم دبالغي داجازی څخه بغیر ددی نکاح نه سی کولی	۸۶

مـضـمـو ن	مخ
که په زور سره دبالغی ښځه اقرار واخیستل سی نونکاح به وسی	۸۷
دپلار په نه وجود کی دنابالغی نکاح دپلار پلار وکړه نوڅه حکم دی؟	۸۷
ولی ابعد (لیري) نکاح وکړه اوولی اقرب انکار وکی بیا څو ورځی وروسته یې اجازه ورکړه نوڅه حکم دی؟	۸۷
ولی اقرب ډیر لیری وو او دکفو ددوستۍ دفوت کیدو بیره وی نو ابعد ولي نکاح کولای سي	۸۸
پلار مفقود الخبر دی نواکا نکاح کولی سی اوکه نه؟ او داکا دانکاح پلار ماتولی سي اوکه نه؟	۸۸
دنابالغی پلار خپله لور په فریب سره په غیر کفو کی په نکاح ورکړی نوجائز دی اوکه نه؟	۸۸
دنابالغی پلار په سهوي سره نکاح وکړی نوصحیح به وی اوکه نه؟	۸۹
دنابالغی انجلۍ نکاح چی دولیانو په ذریعه سویده صحیح ده اودوهم ځل دنکاح کولو ضرورت نسته	۸۹
دنابالغی نکاح بی درضا دولی ښځه صحیح نه ده بالغه یې په خپله کولای سي	۸۹
داکا زوی ولی دی دده په وجود کی دمور مور ولی نه ده	۹۰
دانجلۍ پلار دیوسړی سره نکاح کول نه خوښوی اودپلار مور اصرار کوي نوڅه حکم دی؟	۹۰
دکوزدې ښځه وروسته انجلۍ بالغه سوه اوهلته دواده ښځه انکار کوی نو څه حکم دی؟	۹۱
پلار چی دبالغی نکاح کم ځای وکړی صحیح ده	۹۱
مور یا ورور په غیر کفو کی نکاح وکړی نودا جائز دی اوکه نه؟	۹۱
ولی داکا زوی که دخپل ځان سره نکاح وکړی نوڅه حکم دی؟	۹۲
نابالغ دنکاح ولی نه سی کیدی اودده سوی نکاح صحیح نه ده	۹۲
ورور ولی دی اودده داجازته بغیر اکا ولی نه سی کیدی	۹۲
که عصبات نه وی نو ولایت دنکاح مور لره دی	۹۳
دپلار دپلار ورور یا دده اولاد ولي کیدی سی اوکه نه؟	۹۳
په پالنی سره حق دولایت نه حاصلیږی پلار ولی دی نه ترور یا ترله	۹۳
مامي ته دعصباتو او دذوی الفروضو ښځه وروسته ولایت حاصلیږی	۹۴

مخ	مضمون
۹۴	دپلار دمرګ څخه وروسته دنکاح په باره کی دده دوصیت څه اعتبار نه سته
۹۴	پلار نسته نودده پلار ولی دی اوبیا بل عصبه اودعصبه څخه وروسته ورور
۹۴	په نکاح کی ولی شرط دی اوکه نه؟
۹۵	وهبی حکم صرف دنبی دپاره دی اوکه دبل چاد پاره هم دی؟
۹۵	داکا دزوی په وجود کی دپلار داکا زوی ولی نه سی کیدی
۹۵	وکیل دانجلۍ څخه اجازه وانه خیسته اونکاح یې وکړه نوڅه حکم دی؟
۹۵	اکا، ماما، اومور موجود دی اکا دعقد دشرکت څخه انکار کوی نوڅه دي وسي؟
۹۶	دنابالغی دنکاح اختیار پلار ته سته اوکه نه؟
۹۶	دولی عصبه اکا درضا څخه خلاف مور دنابالغی لور نکاح وکړه نو صحیح ده اوکه نه؟
۹۶	بی اجازته چی کمه نکاح وسوه نوهغه موقوفه ده
۹۷	په رضا چی کمه نکاح وسوه هغه صحیح ده او وروسته انکار معتبر نه دی
۹۷	په څومره عمر کی ښځه خودمختاره کیږی
۹۷	دبالغی واده دده دخواهش مطابق کیدل په کاردی او دمور او دپلار دخوښی په خلاف کولو کی ګناه نسته
۹۷	بالغه خودمختاره ده نوهسی قانونی ولی پلار دی اودمور پلار او ماما ولي نه دي
۹۸	ولی ابعد نکاح وکړه او ولی اقرب رد کړه نونکاح ونه سوه
۹۹	بالغی دفلانی دزوی سره دنکاح اجازه ورکړه، وروسته معلومه سوه چی هغه دفلاني زوی نه دی نوڅه حکم دی؟
۹۹	پرولی ضروری نه ده چی دبل خبره ومنی
۹۹	په مسئوله صورت کی دورور په نامنظورولو سره دنابالغی نکاح باطلیږی
۱۰۰	دشپاړسو کالو انجلۍ خپله نکاح په خپله کولی سی
۱۰۱	دښځی اخیستل اوخرڅول حرام دی اوددوی ولی پلار دی
۱۰۱	پلار چی کله صحیح الحواس نه وی نودانجلۍ ولی څوك دی؟
۱۰۲	په دوو برابرو ولیانو کی یودخپل لمسی سره نکاح وکړه اوبل دخپل زوی سره نوکمه یوه صحیح سوه؟

مخ	مضمون
۱۰۲	دولد الحرام اولاد ولی مورده
۱۰۳	دحکومت مقرر سوی ولی دنکاح ولی نه دی بلکی دمال دی
۱۰۳	په پلار اوپه خورکی ولی پلار دی خوکه پلار په کفوکی نکاح ونه کړی نوخور یې کولای سي اوکه نه؟
۱۰۳	یوولی په غیر کفو کی دنکاح اجازه ورکړه اوبل مخالفت وکی نو څه حکم دی؟
۱۰۴	ددولسو دیارلسو کالو هلك ځانته بالغ وایي اودنهو لسو کالو انجلۍ ځان ته بالغه وایي نو داخبره باید ومنل سي اوکه نه؟
۱۰۵	دحیض دراتلو څخه وروسته به انجلۍ بالغه منل کیږی اودابه دخپلی نکاح مالکه ګرځي
۱۰۵	بی حیا مور ته دپالنی حق نسته اوددی دنکاح حق اکا ته دی
۱۰۵	دانجلۍ پلار دهلك څخه روپی واخلی نوددی څخه وروسته دی ولی پاته کیږی اوکه نه؟
۱۰۷	دحضرت علی رضی الله عنه څخه روپی اخیستل سوی وی اوکه نه؟
۱۰۷	نابالغی دخپل دماشوم توب دنکاح څخه انکار وکی اوبله نکاح یې وکړه، ددې نکاح او دنسب څه حکم دی؟
۱۰۸	مور دنابالغی نکاح وکړه اوپلار اجازه ورنه کړه نونکاح ونه سوه
۱۱۰	جعلی اجازه نامه یې دولی دطرف څخه جوړه کړه اونکاح یې وتړله نوڅه حکم دی؟
۱۱۰	ددیارلسو کالو انجلۍ اول دخپل بلوغ دعوٰی ونه کړه او وروسته یې بیا کوی نوڅه حکم دی؟
۱۱۱	دڅوارلسو کالو انجلۍ نکاح ددی دموجودګی څخه بغیر ددی پلار کولای سي اوکه نه؟
۱۱۱	داکا زوی هم نکاح وکړه او دمیریزی اکا زوی هم کمه نکاح به نافذه وی؟
۱۱۲	دنابالغی نکاح یې دډمی کره وکړه نوحکم څه دی؟
۱۱۲	دولی داجازی څخه بغیر دنابالغی نکاح ماما وکړه اوخلوت هم وسی نوڅه حکم دی؟
۱۱۳	بالغه وایي چی جبراً نکاح وسوه ماچی واوریدل نو انکار می وکی
۱۱۳	نوی مسلمان کله نکاح وکړی؟

مضمون	مخ
ښځه وایي چي دزړه ځخه مي اجازه نه وه ورکړې	۱۱۳
که شیعه بالغه انجلۍ سنیه سوه اوخپله نکاح یې وکړه نوځه حکم دی؟	۱۱۴
بدکاره ولي، ولي پاته دی اوکه نه؟	۱۱۴
دپلار پلار که څه هم خبر نه وی اخیستی خو دپلار ځخه وروسته ولي دنکاح هغه دی	۱۱۴
دنابالغي کونډې نکاح خوابنۍ وکړه او مور یې ردکړه نوځه حکم دی؟	۱۱۵
قاضي ته چي کله معلومه سوه چي انجلۍ راضي نه ده نودی څه وکړي؟	۱۱۵
دولي او دوکیل داجازه اخیستلو په وخت کي دانجلۍ کم کم کار اجازت بلل کیږي؟	۱۱۵
په ژبه چي کله ولي وویل نواوس دزړه اعتبار نسته	۱۱۶
دپلار پلار دبوډاتوب دوجه ځخه ذی رایه نه دی نواکا ولي کیدی سي اوکه نه؟	۱۱۶
نشه خور پلار دنابالغه نکاح په غیر کفو اوپه کم مهر وکړه نوځه حکم دی؟	۱۱۷
مرزایي پلار دبالغي ولي نه سی کیدی	۱۱۷
عصبه چي دکم پشت هم وی دده په وجود کي مور ولي نه سی کیدی	۱۱۸
مخکي نکاح صحیح ده اوتعلیق کالعدم دی	۱۱۸
پلار دنشي په حالت کي دنابالغي انجلۍ نکاح وکړه نوجائز سوه اوکه نه؟	۱۱۹
دپلار دپلار کړې دوستي انجلۍ ته خوښه نه ده	۱۲۰
پلار نکاح وکړه اوبیا انجلۍ دبالغیدو دعوٰی وکړه اودوهمه نکاح یې وکړه نوکمه یوه جائز سوه	۱۲۰
دنابالغي نکاح چي کم ولي مخکي وکړه نوهغه صحیح ده او وروستني باطله ده	۱۲۱
دوهم فصل: **مسائل او احکام دفسخ دنکاح**	۱۲۲
دبهار امیر دشریعت اوقاضي ته دنکاح دفسخ اختیار سته اوکه نه؟	۱۲۲
داسلامي ریاست قاضي او هندوستاني عالم نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟	۱۲۲
مسلمان حاکم دقاضي قائم مقام کیدی سی اوکه نه؟	۱۲۲
په موجوده دور کي دقاضي کار دحاکم ځخه اخیستل ځنګه دی؟	۱۲۳
دمسلمان جج سره یې ددرواغو وعده وکړه اونکاح یې فسخ کړه نوددې هیڅ	۱۲۳

مخ	مضمون
۱۲۳	اعتبار نسته
۱۲۳	دمسلمان حاکم په ذريعه فسخ دنکاح کيدی سی اوکه نه؟
۱۲۴	چي عالم حَکَم جوړ کړی دقضاء دقاضی شرط پوره کولی سی اوکه نه؟
۱۲۴	انجلۍ په خيار بلوغ کی په ذريعه دمسلمان حاکم نکاح فسخ کولی سي اوکه نه؟
۱۲۴	په دی زمانه کی چي مسلمان حاکم نسته نودقضا دقاضی شرط به څنګه پوره سي؟
۱۲۵	فسخ دنکاح په ذريعه دعدالت، حکومت يادقومی جرګی
۱۲۵	افسر ته دنکاح دفسخ اختيار سته اوکه نه؟
۱۲۵	دانګريزی عدالت فيصله دقاضی دقضاء په حکم کی نه ده
۱۲۶	دفسخ دنکاح په سلسله کی دسوال اودعالمانو داختلاف څه حل دی؟
۱۲۶	دنابالغ دپاره وکيل جوړول
۱۲۷	دورور دکړی نکاح دفسخ کولو دپاره وروسته دبلوغ څخه دجج سره دعوٰی صحيح ده اوکه نه؟
۱۲۷	دنکاح دفسخ کولو حق لاندينی خلګو ته سته اوکه نه؟
۱۲۸	دپلار کړی نکاح وروسته دبلوغ څخه نسی فسخ کيدی
۱۲۸	پلار چي دنابالغی کمه نکاح وکړه هغه صحيح ده هغه نه سی فسخ کيدی
۱۲۹	حَکَم ته دنکاح دفسخ اختيار سته خوچي کله خاوند موجود وی
۱۲۹	دښځی دنکاح دفسخ کولو دپاره مرتد کيدل بی ګټي دی
۱۳۰	مخکي تربلوغ په مباشرت سره خيار دبلوغ حاصل دی
۱۳۰	په دهوکه سره غير کفو والا واده وکړی نو وروسته دافسخ کيدی سي اوکه نه؟
۱۳۱	داکا کړی نکاح دبلوغ څخه وروسته فوراً فسخ کيدی سی خوقضاء دقاضی شرط ده
۱۳۱	يوغير سړی نکاح وکړه اوس دبالغيد و څخه وروسته هغه فسخ کولی سي اوکه نه؟
۱۳۱	دنابالغ هلك سره دبالغی انجلۍ واده وسو نوانجلۍ نکاح فسخ کولی سي او که نه؟
۱۳۲	پلار چي کله ليونی وو نو اکا ولي وو دده سوی نکاح صحيح ده پلار ته درد

مضمون	مخ
کولو اوانجلۍ ته يې بې دقضاء دقاضي څخه دفسخ اختيار نسته	۱۳۲
دنکاح دقبلولو اودخاوند سره داوسيدو څخه وروسته به نکاح فسخ نه وی	۱۳۲
داکا کړی نکاح وه دبالغيدو سره يې فسخ کړه نوڅه حکم دی؟	۱۳۳
مور نکاح وکړه هلك نابالغ اوانجلۍ بالغه دجلا کيدو څه صورت دی؟	۱۳۴
دپلار پلار نکاح وکړه اوانجلۍ دخاوند سره هم پاته سوه نواوس نکاح فسخ کولی سي اوکه نه؟	۱۳۴
خيار بلوغ او فسخ دنکاح	۱۳۵
پرخيار بلوغ چی ښځه شاهده کړی نوتاخير تاوانی نه دی	۱۳۵
دخيار بلوغ دپاره قضاء دقاضی	۱۳۶
خيار بلوغ	۱۳۶
دبلوغ په وخت په سکوت سره خيار بلوغ باطليږی	۱۳۶
په فسخ دنکاح کی دښځی او خاوند موجوديدل ضروری دی اوکه نه؟	۱۳۶
مور نکاح کړی وه انجلۍ دافسخ کولی سی اوکه نه حال دادی چی داپر مور تور هم لګوي	۱۳۷
دپلار اونيکه څخه ماسوا چا دنابالغی نکاح وکړه نودا دبلوغ څخه وروسته فسخ کولی سی خوقضاء دقاضی ضروری ده	۱۳۸
دبالغيدو څخه وروسته چی کله دادخاوند سره پاته سوه نواوس دې ته دفسخ حق نسته	۱۳۹
پلار دخپل اکا دزوی په ذريعه دخپلی نابالغی لور نکاح وکړه نوآيا ده ته خيارِ بلوغ حاصل دی؟	۱۴۰
دنابالغی او دنابالغ وليانو ايجاب اوقبول وکی نودبلوغ څخه وروسته هغه فسخ کيدی سي	۱۴۰
بغير دقضاء دقاضی صرف په انکار سره نکاح نه فسخ کيږی	۱۴۰
دمور کړی نکاح دبلوغ څخه وروسته انجلۍ فسخ کولی سی اوکه نه؟	۱۴۱
دولد الزنا نابالغی انجلۍ نکاح مور وکړه نو دبلوغ څخه وروسته دې ته دفسخ اختيار سته	۱۴۱
اکانکاح وکړه دبالغيدوځخه وروسته يې ناراضتيا ښکاره کړه نوڅه دي وسی؟	۱۴۲
شيعه چی په دهوکه کمه نکاح وکړی هغه به فسخ وی	۱۴۲

مـضـمـو ن	مخ
داکا په نکاح کولوسره خیار بلوغ حاصلیږی خوپه تاخیرکولوسره هغه باطلیږي	۱۴۲
په بلوغ کی هجری کال ته اعتبار دی	۱۴۳
دنابالغی نکاح ددی دپلار ماما وکړه نودا نکاح به فسخ وی اوکه نه؟	۱۴۴
داکا زوی په حیثیت دولی دنابالغی نکاح وکړه نوددی دفسخ څه طریقه ده؟	۱۴۴
دورور کړی نکاح دبلوغ څخه وروسته انجلۍ فسخ کولی سی اوکه نه؟	۱۴۵
پلار دخپل واده په فریب کی دنابالغی لور واده وکی نودا نکاح فسخ کیدی سي اوکه نه؟	۱۴٦
که دجدايي دپاره ښځه عیسايي سی نوهم نکاح نه فسخ کیږی	۱۴٦
دنکاح دفسخ کولو دپاره نصرانیه سوه اوبیا مسلمانه سوه دبل چا سره یې واده وکی نوڅه حکم دی؟	۱۴٦
دریم فصل: **نکاح په ذریعه دفضولی او دوکیل**	۱۴۷
فضولی نکاح وکړه اوښځی قبوله کړه نوڅه حکم دی؟	۱۴۷
بی داجازی دولی څخه بل نکاح وکړه نوڅه حکم دی؟	۱۴۷
دښځی سره سړی په خپله دشاهدانو په مخکی نکاح، اوفضولی قبوله کړه نوڅه حکم دی؟	۱۴۸
دفضولی دنکاح په خبر هلك خاموش پاته سو چی کله دانجلۍ بل واده وسو نووايي چی نکاح سوي وه	۱۴۸
په لاندینی صورت کی نکاح صحیح نه ده	۱۴۹
په مذکوره صورت کی دفضولی نکاح صحیح نه ده	۱۵۰
فضولی نکاح وکړه اوولی اجازه ورنه کړه نوڅه حکم دی؟	۱۵۱
په ذریعه دخط وکیل جوړسو او وکیل دځان سره واده وکی نوڅه حکم دی؟	۱۵۱
ولی که بل څوك وکیل کړی نوڅه حکم دی؟	۱۵۲
چا یوه ښځه وکیله کړه اودې دهغې واده دخپل خاوند سره وکی نوڅه حکم دی؟	۱۵۲
یوی ښځی یوسړی ته وویل چی ته دخپل ځان سره زما نکاح وکړه ده دشاهدانو په مخکی وکړه نوڅه حکم دی؟	۱۵۲
بالغی خپل وکیل پلار کی نوڅه حکم دی؟	۱۵۳
ښځی په پنځه زره دنکاح اجازه ورکړه خووکیل په کمه وکړه نوڅه حکم دی؟	۱۵۳

مخ	مضمون
۱۵۴	ښځی وکیل جوړکی اووکیل ددوو شاهدانو په مخکی خپله نکاح وکړي نوځه حکم دی؟
۱۵۴	په لاندینی طریقه نکاح صحیح ده اوکه نه؟
۱۵۵	**څلورم فصل**: متفرق مسائل اواحکام دنکاح
۱۵۵	آیا دقریبانو څخه علاوه په پردو کی واده ښه نه دی؟
۱۵۵	دبلوغ حکم په پنځلس کاله اودمراهق دا په دولس کاله کیږی
۱۵۵	دانجلۍ ولی ته دوعدی سره سره دمصلحت له امله په بل ځای کی نکاح کول جائز دی
۱۵۶	سړی دنکاح دعوٰی کوی اوښځه انکار اوشاهد فاسق دی نوځه حکم دی؟
۱۵۷	ښځه اوسړی دنکاح څخه انکار کوی اودریم سړی دعوٰی کوی نوځه حکم دی؟
۱۵۸	دتحریری طلاق څخه وروسته ښځه دبل سړی سره اوسیدله او دنکاح دعوٰی یې کړیده نوځه حکم دی؟
۱۵۸	سړی دنکاح دعوٰی کوی اوښځه انکار کوی نوځه حکم دی؟
۱۵۹	ښځه دخاوند دعنین کیدو دعوٰی کوی اوسړی انکارکوی نوځه حکم دی؟
۱۵۹	دولسوالۍ دولسوال څخه دنکاح ثانی داجازې دحاصلولو څخه وروسته منکوحه دوهمه نکاح کولی سي اوکه نه؟
۱۶۰	دشریعت خلاف دانګریزی عدالت فیصله دنکاح په باب کی معتبره نه ده
۱۶۰	دکوزدې یې دعوٰی وکړه نوځه حکم دی؟
۱۶۱	**شپږم باب**: مسائل او احکام دکفاءت (هم سیال، هم څنګی)
۱۶۱	دفاسق سره نکاح بی داجازی دولی څخه صحیح ده اوکه نه؟
۱۶۱	دکمی درجی دښځی نکاح دسید سره بی داجازی دولی څخه جائزده اوکه نه؟
۱۶۲	دسید نکاح دنعمانی سره جائزده اوکه نه؟
۱۶۳	اعلانی فاسق دشریفی ښځی کفودی اوکه نه؟ او دنابالغی ښځی نکاح بې له ولي جائز ده اوکه نه؟
۱۶۳	ګاډی والا ددم ګر کفودی اوکه نه؟
۱۶۳	دصالحی نکاح دفاسق سره صحیح ده اوکه نه؟
۱۶۴	غیر کفو والاسړی دهوکه ورکړه اودیوې سیدی سره یې نکاح وکړه نودا جآئز سوه اوکه نه؟

مضمون	مخ
دصالح سړي دلور نکاح دفاسق سړي سره صحيح ده اوکه نه؟	۱۲۴
دحرامي هلك سره دشريفي ښځې نکاح جائزده اوکه نه؟	۱۲۵
بالغه کونډه په غير کفو کې نکاح کولې سې اوکه نه؟	۱۲۵
سيد خپله لور په غيرکفوکې واده کولې سې اوکه نه؟	۱۲۶
بالغې په کفو کې خپل واده وکې اوس دهلك دفاسق کيدو له امله ناخوښه ده نوځه حکم دی؟	۱۲۶
دبالغې سيدې نکاح بې داجازې دولي په غير کفر کې جائز ده اوکه نه؟	۱۲۶
دسيد لور ديوسړي سره نکاح وکړه چې ځانته يې شيخ وايه اواوس معلومه سوه چې دی خو دکالو جوړوونکی دی نو څه حکم دی؟	۱۲۷
دسيد اودشيخ دلور نکاح دنوی مسلمان کائست سره جائزده اوکه نه؟	۱۲۷
دعجمي تعريف اودعربي النسل ښځې نکاح دپښ، ترکاڼ او نداف سره صحيح ده اوکه نه؟	۱۲۷
په غير کفو کې واده دولي په رضا صحيح دی	۱۲۸
ولد الزناء دصحيح هم ځنګ نه دی	۱۲۸
دنابالغې لور نکاح که په غير کفو کې وکړي نودا جائزده	۱۲۹
سيد اوشيخ هم کفو دي اوکه نه؟	۱۲۹
سړي چې په غير کفو کې کمه نکاح وکړه نوهغه صحيح ده	۱۲۹
کونډه سيد زاده دغير قريشي سره نکاح کولې سی اوکه نه؟	۱۷۰
پښتون دهوکه ورکړه اودسيد زادګی سره يې نکاح وکړه نوځه حکم دی؟	۱۷۱
دولي بې رضا بالغې په غير کفوکې نکاح وکړه نوصحيح سوه اوکه نه؟	۱۷۱
دپښتني ښځې نکاح دشيخ زاد سره جائزده اوکه نه؟	۱۷۲
دخانداني مسلماني نکاح دنوی مسلمان سره صحيح ده اوکه نه؟	۱۷۲
په کفوکې نکاح صحيح ده دمهر په کموالي سره فرق نه راځي	۱۷۳
ولد الزنا دصحيح النسب انجلۍ کفو دي اوکه نه؟	۱۷۳
دګلګار واده دترکاڼ دلور سره جائزدی اوکه نه؟	۱۷۳
دمسلماني انجلۍ نکاح په غلطۍ سره په غير خاندان کې وسوه	۱۷۳
نسب يې غلط وښووی اوواده يې وکې اوس نکاح فسخ کيدی سي اوکه نه؟	۱۷۴
هاشمي اوبنو فاطمي هم کفو دي اوکه نه؟	۱۷۴

مخ	مضمون
۱۷۵	په عجمی کی که داعلی نسب انجلۍ نکاح دادئی درجی دهلك سره وسي نوڅه حکم دی؟
۱۷۵	اکا په غیر کفو کی واده وکی نوداجائز سو اوکه نه؟
۱۷۶	دزنا دکسب کوونکی سره دتیل را ایستونکي دلور نکاح جائزده اوکه نه؟
۱۷۶	دکښته قوم انجلۍ داعلی قوم دهلك سره واده وکی نوصحیح دی
۱۷۶	جاهل دهقان دعالم دلور کفودی اوکه نه نکاح به صحیح وی اوکه نه؟
۱۷۷	وهابی نجدی ته لور ورکول ښنګه دی؟
۱۷۷	شریفه ښځه دنوی مسلمان سړی کفو دی اوکه نه؟
۱۷۷	افغان اواهیر (قوم) هم کفو دی اوکه نه اوددوی په خپل مینځ کی نکاح صحیح ده اوکه نه؟
۱۷۷	دپښتنی مسلمانی ښځی نکاح دراجپوت مسلمان سره جائزده
۱۷۸	دنوی مسلمان سړی اودښځی نکاح صحیح ده اوپه دوی کی دکفاءت اعتبار نسته
۱۷۸	دتعلیم یافته انجلۍ نکاح دجاهل سړی سره جائزده اوکه نه؟
۱۷۸	افغان قوم عربی دی اوکه عجمی اوپه دوی کی دکفو څه طریقه ده؟
۱۷۹	دافغان نکاح دکمبوې سره صحیح ده اوکه نه؟
۱۷۹	قومیت او ولدیت یې بدل کی نونکاح جائز ده اوکه نه؟
۱۷۹	دنابالغی انکار
۱۷۹	دنابالغی اجازه
۱۸۰	شیعه چی په دهوکه سره نکاح وکړی نودانه جائز کیږی
۱۸۰	دنکاح څخه وروسته چی معلومه سوه چی هلك حرامی دی نونکاح فسخ کیدی سي اوکه نه؟
۱۸۰	په نسب کی یې دهوکه وکړه اونکاح یې وکړه وروسته بیا غلطه ثابته سوه نوڅه حکم دی؟
۱۸۰	دشیعه خاوند سره چی کم اولاد وسو نوهغه حلال اوکه حرامي؟
۱۸۱	دراجپوت قوم دمسلمانی انجلۍ سره فقیر دهوکه وکړه اوواده یې وکی، نوجائز دی اوکه نه؟
۱۸۱	هلك دهوکه وکړه چی دفلانی قوم څخه یم وروسته بیا معلومه چي دهغه قوم

مضمون	مخ
شخه نه دی نوشه حکم دی؟	۱۹۱
دسیدی نکاح دیوه مسلمان نايي سره وسوه اوقبول بل یوه وکی، نوشه حکم دی؟	۱۸۲
دسړی خاموشي قبوله ده اوکه نه؟	۱۸۲
دغیر کفو دجدایي صورت	۱۸۲
ددوو میاشو داوسیدو شخه وروسته	۱۸۲
دبالغي په غیر کفو کی نکاح کله صحیح ده؟	۱۸۳
په اجازه دولی داعلی قوم دانجلۍ نکاح دادنٰی قوم سره جائز ده اوکه نه؟	۱۸۳
دسید زادګی نکاح دغیر سید سره صحیح ده اوکه نه؟	۱۸۳
دبالغي سید زادګی واده دولی په رضا سره په غیر کفو کی جائز دی	۱۸۴
په غیر کفو کی واده جائزدی اوکه نه؟	۱۸۴
په دهوکه چی کمه نکاح وسوه په دی کی اختیار دفسخ سته اوکه نه؟	۱۸۵
دتقیه څه معنٰی ده اوشیعه چی دهوکه وکړی اودسنی انجلۍ سره نکاح وکړي نو ددي څه حکم دی؟	۱۸۷
دصالح لور نکاح دفاسق سره جائزده اوکه نه؟	۱۸۸
فاسق دصالح کفودی اوکه نه؟	۱۸۹
دخور اودلور اولاد هم کفو دی اوکه نه؟	۱۹۰
اووم باب: **اول فصل**: **مسائل اواحکام دمهر**	۱۹۰
دښځی دمرګ څخه وروسته دمهرروپي وارثانو ته ورکول سی اوکه خیرات سي؟	۱۹۰
دمهر په بدله کی یي مکان ورکی نوشه حکم دی؟	۱۹۱
چی مهر معجل دځلورو کالو څخه وروسته هم اداء نه کړی نوحق دزوجیت یې سته اوکه نه؟	۱۹۱
دمهر اخیستو دپاره ښځه خپل ځان بندولی سی اوکه نه؟	۱۹۱
چی کمه ښځه دخاوند څخه طلاق حاصل کړی آیا هغه مهر ورلای سي اوکه نه؟	۱۹۲
مهر معجل اومهر مؤجل څه ته وایي؟	۱۹۲
نیم مهر معجل وي اونیم مهر موجل نومطالبه کول څنګه دی؟	۱۹۲
چی په مهر کی تفصیل نه وی نو دمطالبی څه حکم دی؟	۱۹۲

مضمون	مخ
دمهر معجل دادا کولو څخه بغیر هم ښځه لیږلی سی او دښځی تکلیف بیانول جرم نه دی	۱۹۳
په مرض الموت کی مهر په معاف کولو سره نه معاف کیږی اوپه جائیداد کی ددوارو ښځو داولاد حق دی	۱۹۳
چی دانجلۍ ولی مهر واخلی اوخرڅ یې کړی او دمهر څخه زیاتی روپی اخیستل څنګه دی؟	۱۹۴
خاوند چی دنکاح څخه وروسته مهر زیات کړی نوښځه ددی هم مستحقه ده	۱۹۴
دمطلق مهر په صورت کی دطلاق څخه وروسته ښځه دمهر غوښتنه کولای سي	۱۹۵
ددریم خاوند څخه وروسته دمخکنیو دوو خاوندانو څخه دمهر داخیستلو حقداره ده	۱۹۵
دسره دینار قیمت چی کله مختلف وو نوفیصله به څه وی؟	۱۹۲
دخاوند په جائیداد کی تصرف کول اوپه ترکه اخیستو سره مهر ساقطیږي اوکه نه؟	۱۹۲
دمهر معاف کولو دپاره کمه کمه حیله کیدی سی؟	۱۹۷
دطلاق ورکولو څخه وروسته مهر ورکول لازمیږی خوطلاق ورکول دخاوند په اختیار کي دي	۱۹۸
دښځی دمرګ څخه وروسته ددی دمهر مستحق څوك دی؟	۱۹۹
چی په رضا سره یې معاف کړی نومهر به معاف وی اوکه نه؟	۱۹۹
دطلاق څخه وروسته به مهر ورکول ضروري وی اوچی کم زیور وغیره یې هبه ورکړي وي هغه دښځي دي	۱۹۹
غیر مطلقی دهوکه وکړه اونکاح یې وکړه اودخاوند سره هم بستره سوه نومهر واجب سو اوکه نه؟	۲۰۰
په عده کی چی کمه نکاح وسوه ددی مهر لازم دی اوکه نه؟	۲۰۰
دمهر ورکولو څخه وروسته ښځه خنثیٰ مشکل وختله نومهر بیرته اخیستی سي اوکه نه؟	۲۰۱
دمهر په پور کی یې دمهر څخه زیات جائیداد ولیکی نوڅه حکم دی؟	۲۰۱
دمهر دعویٰ په چا وسی؟	۲۰۱

مضمون	مخ
په مهر کی چي کم مقدار دنکاح په وخت کي وښوول سو هغه ضروري دی اوکه هغه کم چي په پټه په رجسټر کي لیکل سوی دی؟	۲۰۲
مهر معجل که خاوند ورنه کړی نوښځه دپلار کره تللی سی اوکه نه او خاوند قید کولای سي اوکه نه؟	۲۰۲
ښځي مهر معاف کی دهغي دمرګ څخه وروسته دهغې مور اوپلار يې غواړي نوڅه حکم دی؟	۲۰۳
دمهرمعاف کولو څخه وروسته ددی انکار څنګه دی؟	۲۰۳
پنځلس زره معجل اوباقی موجل نوباید څه وسی؟	۲۰۳
دانجلۍ والا په وخت دنکاح کي روپی اخیستل څنګه دی؟	۲۰۴
دخلوت څخه وروسته که ښځه نافرماني کوی هم نودطلاق څخه وروسته ټوله مهر واجب دی	۲۰۴
دښځي دمرګ څخه وروسته به ددی مهر څنګه اداء سی؟	۲۰۴
دشرعی مهر مقدار څه دی؟	۲۰۵
په تجدید دنکاح کی مهر ضروری دی اوکه نه؟	۲۰۵
ښځه چي کله مهر معاف کړی نومعاف به وی اوکه نه؟	۲۰۵
دمهر دمعاف کولو څخه وروسته مهر اخیستل اوپه عده کی نکاح څنګه ده؟	۲۰۵
چي مهر معجل وی نو دانجلۍ پلار يې دډولۍ ورکولو څخه مخکی وصولولای سي	۲۰۶
دیوې مهر پنځه زره دی اودبلی دا پنځه سوه نو دکم مهر زیاتول څنګه دي؟	۲۰۶
ښځی ته دمهر دوصولولو حق سته اوکه نه؟	۲۰۷
دنابالغی انجلۍ ولی مهر کمولی سی اوکه نه؟	۲۰۸
که دیوی ښځی بچی دشپږو میاشتو څخه په کمو کی پیدا سی آیا نو بیا به هم هغې ته مهر ورکول کیږي؟	۲۰۸
چي ښځه مړه سی نومهر لازم دی اوکه نه؟ اودابه چاته ورکول کیږی؟	۲۰۸
دښځی داویل چی که زماسره پرېوتی نودخپلی مور سره به پرېوتلی وي، طلاق نه دی، که يې طلاق ورکړی نو مهر ضروري دی	۲۰۹
که دډولی څخه مخکی خاوند مړسی نومهر به څومره ورکول لازم وی؟	۲۱۰
ښځه وايي خاوندداکورپه مهرکی راکړیدی اووارثان انکارکوي نوڅه حکم دی؟	۲۱۰

مضمون	مخ
دمهر دمعافی دوه شاهدان وی نوخه حکم دی؟	۲۱۱
مهر معجل او موجل په وصولی کی یودی اوکه جلا جلا؟	۲۱۱
په مهر مثل کی به دچا اعتبار وی؟	۲۱۲
مطلق مهر به درواج مطابق موجل وی او دښځی دپاره دنان او نفقې دعوه جائز دی	۲۱۲
مهر کی چی کله روپی وی نو دروپی څخه به کمه مراد وی؟	۲۱۳
خاوند مفلس دی نو آیا عدالت مهر کمولی سی؟	۲۱۴
دنبی کریم ﷺ دازواج مطهراتو او دمبارکو لوڼو مهر څومره وو؟	۲۱۴
دنبی کریم ﷺ مطابقت افضل دی اوکه دحیثیت مطابقت ؟	۲۱۴
بی حیاء ښځه چی کله دخاوند دکوره وتښتی نودا به مهر اخستی سي اوکه نه؟	۲۱۵
مهر موجل چی کله وغواړی نو وصولولی یې نه سی	۲۱۵
خاوند دمهر موجل ادا کولو څخه بغیر هم ناوی وړی سی	۲۱۶
دانجلۍ والا په واده کی دخرڅ دپاره دمهر څخه څه اخیستی سی اوکه نه؟	۲۱۶
دطلاق څخه وروسته په مهر ادا کولو کی انجلۍ اوحمل ورکول څنګه دی؟	۲۱۶
دتنخوا ورکولو په وخت کی خاوند ورته وویل چی کم رقم دخرڅ څخه پاته سي هغه به په مهر کي حسابيږي نوخه حکم دی؟	۲۱۶
مهر به دخاوند دجائیداده وصولیږی اوکه دواده کوونکی ؟	۲۱۶
دمهر معاف کولو په وخت کی ووایي معاف کومه یې، خوکه ستا زامنو جګړه وکړه نو بیابه یې درڅخه اخلم نوخه حکم دی؟	۲۱۷
تر نکاح وروسته مهر زیاتیدی سی اوکه نه؟ آیا ددې دپاره یو خاص وخت مقرر دی؟	۲۱۷
دنکاح دتجدید په صورت کی به مهر دسره دوباره وی اوښځه به ددواړو مهرونو مستحقه وي	۲۱۸
ښځی وویل طلاق دي راکړی نومهر به معاف کړم خاوند قبوله کړه هغې مهر معاف کړی اوخاوند طلاق ورنه کړی نوخه حکم دی؟	۲۱۸
دزنا دوجه څخه مهر ساقطیږی اوکه نه؟ اوزناکاره ښځه معافول څنګه دي؟	۲۱۸
په حالت دطلاق کی دمهر فیصله به څنګه وی؟	۲۱۹

مضمون	مخ
چې کله دمهر پته نه لګيږي نو څومره بايد مقرر سي؟	۲۱۹
مهر موجل دطلاق يا دمرګ څخه مخکې نه سي طلب کولی او ښځه به دخاوند سره اوسي	۲۲۰
داختلاف په صورت کې به مهر څه وي؟	۲۲۰
دمهر موجل مطالبه دطلاق يادمرګ څخه مخکې نه سي کولی او ښځه به دخاوند سره اوسي	۲۲۱
دبدکرداري په وجه چې کله طلاق ورکول سي نو آيا په دغه وخت کي هم مهر واجب دی؟	۲۲۴
چې کمی روپۍ يې دنکاح په نوم واخيستی نوهغه رشوت دی په مهرکي نه دی حساب	۲۲۴
خاوند دخلوت څخه مخکې مړسی نودمهر څه حکم دی؟	۲۲۵
مهر معجل کې چې کله خاوند مفلس وي نوڅه حکم به وي؟	۲۲۵
دمهر متعلق دښځې څخه پوښتنه ونه سو او پرشريعت محمدی يې نکاح وسوه نوڅه حکم دی؟	۲۲۶
چې کم سرای په مهر کې وليکل سو نودا ښځه خرڅولی سي اوکه نه؟	۲۲۶
دمهر مطالبه دخاوند څخه وروسته دده دپلار څخه څنګه ده؟	۲۲۶
په اولاد کيدو سره په مهر کې کمی نه کيږي	۲۲۶
دفارغ خطی قبلولو والا دخاوند څخه مهر اخيستی سی اوکه نه؟	۲۲۷
پر مقدار دمهر بحث اوددی فيصله	۲۲۸
دبی اولاده ښځی دمهر وارثان ددی مور خوردی اوکه نه؟	۲۳۰
اوددوی په معاف کولو سره به معاف وی اوکه نه؟	۲۳۰
معافی دمهر صراحة کيدل په کاردی	۲۳۰
دمرزايي خاوند سره دفسخ دنکاح وروسته دعدی اودمهر څه حکم دی؟	۲۳۰
خاوند پاګل وی نو دمهر مطالبه به دچا څخه وی اوکله به وی؟	۲۳۰
چې کمه ښځه قابله دمجامعت وی نودهغي مهر لازم دی اوکه نه؟	۲۳۱
دلور دمرګ څخه وروسته پلار ددی دمهر مطالبه کولی سی	۲۳۲
دښځې په اسبابو او کور کې چې دخاوند لپاره کمه حصه وی نوهغه وضع کېدلای سي اوکه نه؟	۲۳۲

مضمون	مخ
چې په مهر کې اختلاف سي نوڅه حکم دی؟	۲۳۲
په رسمي طور چې کم مهر مقررکيږی نوهغه لازم دی اوکه نه؟	۲۳۳
چې چا غلط صفت بيان کې اوواده یې وکی نو دده ښځه مهر وصول کيدی سي اوکه نه؟	۲۳۳
پاوکم دری روپی مهر کيدی سی اوکه نه؟	۲۳۳
پرنابالغی مهر لازم دی اوکه نه؟	۲۳۴
دنابالغی ښځی دمهر دعوٰی په چا وکړی؟	۲۳۴
چې پلار ضامن وی نودده ښځه به دمهر مطالبه کيږی	۲۳۴
پرخاوند مهر په کم عمر کې واجب دی؟	۲۳۴
مهر لازم دی که څه هم ښکاره کړی یې نه وی	۲۳۴
مهر نه سی ختميدی	۲۳۵
دښځی په معاف کولو سره مهر معاف کيږی	۲۳۵
بغير دخلوت ښځه په طلاق ورکولو سره نيم مهر واجبيږی	۲۳۵
په مهر کې سرای ورکول صحيح دی اوپه دی صورت کې نکاح وسوه	۲۳۵
دمهر موجل وصولولو موده	۲۳۶
ښځه به دخاوند ترکه اخلی	۲۳۶
دليونی ښځه څه وکړی؟	۲۳۶
چې ښځه مهر معاف نه کړی نو دخاوند پرذمه واجب الادا دی	۲۳۷
دمهر دمعاف کولو په صورت کې شاهد ضروری نه دی	۲۳۷
ايا مهر په ميراث کې داخل دی	۲۳۷
دناجوړی اخراجات به په مهر کې حساب وی اوکه نه؟	۲۳۷
دمهر مقررولو وجه	۲۳۷
خاوند چې کم کالی ورکړه هغه به مهر کې حساب وی اوکه نه؟	۲۳۸
دمهر دعوٰی	۲۳۸
داطاعت نه کولو په صورت کې مهر	۲۳۸
دمهر مثل څخه څه مراد دی؟	۲۳۹
مهر موجل مقررسو اوس دانجلۍ پلار دمهر معجل دعوه کوي نوڅه حکم دی؟	۲۳۹
که دمړخاوند جائيداد دمهرڅخه کم وی نوباقی مهر به وارثان ورکوي اوکه نه؟	۲۴۰

مـضـمـون	مخ
دښځې په ژوند کې ددې په مهر کې دچا حق سته اوکه نه؟	۲۴۰
دمرګ په وخت چې کم مهر معاف سي نوپه هغه سره معاف کيږي اوکه نه؟	۲۴۰
دمعافې په وخت دچا کيدل ضروري دی اوکه نه؟	۲۴۰
چې مهر مطلق وی نوپه ژوند کې دځومره مطالبه کولی سی ؟	۲۴۰
چې مهر موجل ثابت سی نودابه کله ددی داخيستو حقداره وي؟	۲۴۱
دمهر مطلق دورکول کېدو رواج نه سته نوځه حکم دی؟	۲۴۱
دثبوت درواج دپاره څه کول په کاردی؟	۲۴۲
که ښځه دخاوند دمال سره وتښتي نو دابه دمهر څخه ليري کيږی اوکه نه ؟	۲۴۲
دزناپه وجه ښځې ته طلاق ورکول سی نودا دمهر مستحقه ده اوکه نه؟	۲۴۲
دخلوت څخه قبل په مرګ سره ښځه ولی پوره مهر اخلی؟	۲۴۳
ښځه په خپل ژوند کې مهر موجل وصولولی سی اوکه نه؟	۲۴۳
دمور پلار داجازی څخه بغير ښځه مهر معاف کولی سی اوکه نه؟ اوپه خاوند او ښځي کي داختلاف په صورت کي څه حکم دی؟	۲۴۴
دمهر دمعافې څخه وروسته ښځه بيامستحقه کيږی اوکه نه؟	۲۴۴
چې کله مهر مطلق وی نوښځه دادعوٰی کولی سی چې مهر راکړه که نه وي نوستا سره نه ځم؟	۲۴۴
دبائن طلاق څخه وروسته چې کله دوهم واده وکړی نومخکنی مهر ښځه ورلای سي اوکه نه؟	۲۴۵
دمهر کم اوزيات مقدار څه دی؟	۲۴۵
چې کم مهر مقررسی هغه واجب دی که کم وی اوکه زيات؟	۲۴۵
چې دمهر يوه حصه ورکړی نواوس دطلاقو په وخت کي دټولو مستحق دی اوکه نه؟	۲۴٦
دطلاق دنه ورکولو په صورت کې څه حکم دی؟	۲۴٦
دطلاق په طلب باندی خاوند ووېل چې مهر معاف کړه دانجلۍ پلار ذمه واخيسته اوس يې طلاق ورکی نو دمهر څه حکم دی؟	۲۴٦
چې مهر موجل دی په دی کی څه معجل کيدی سی اوکه نه؟	۲۴٦
خنثٰی ښځې ته به مهر ورکول کيږی اوکه نه؟	۲۴۷
مهر به په قرض کی شمار وی اوکه نه؟	۲۴۷

مـضـمـو ن	مخ
دمزنيي سره يې نکاح وکړه اوبيايې طلاق ورکی نوڅومره مهر به ورکوي؟	۲۴۷
دخاوند په دی ويلو چی زما داجازی څخه به بغير هيڅيری نه ځی کنی مهر به نه درکوم اوښځه ولاړه نوڅه حکم دی؟	۲۴۷
مخکی په دوه نيم سوه باندی نکاح وسوه اوبيا يې تجديد دنکاح تر څوارلس زره په زيات باندي وکړه نوڅه حکم دی؟	۲۴۸
رضاعی ورور اوخور واده سره وکی نومهر لازم دی اوکه نه؟	۲۴۸
بی مهره نکاح وسوه اوطلاق يې ورکی نوهم به مهر ورکوي	۲۴۸
دخلوت څخه مخکی په طلاق ورکولو باندی به مهر لازم وی اوکه نه؟	۲۴۹
په ښځی مهر معاف نه سو نواوس څه وکړی؟	۲۵۰
دشلو کالو څخه وروسته دمهر دمطالبی حق سته اوکه نه؟	۲۵۰
آياڅه داسی موده سته چی دهغه څخه وروسته دمهر مطالبه جائزنه ده؟	۲۵۰
چی په کمه ناجوړی کی يې مهر معاف کی هم په دی کی ښځه مړه سوه نو معاف سو اوکه نه؟	۲۵۱
آيا کونډه په نکاح کولو سره دمهر اودترکی مستحقه نه پاته کيږي؟	۲۵۱
مقرر مهر يی په مقدمه واخيستی بيايې پرخاوند مخکنی مهر قائم وساتی نودا دوهمه اضافه ښځه اخيستی سی اوکه نه؟	۲۵۲
ښځی چي په مهرکی کم زيورات جوړ کړل اومطالبه يې باقی وساتله اوس ددې تر مرګ وروسته څه حکم دی؟	۲۵۲
دنکاح څخه وروسته يې پوره مهر ورکی اودخلوت څخه مخکی ورته خاوندطلاق ورکی نونيم مهر خاوند بيرته اخيستی سی اوکه نه؟	۲۵۲
دمرض الموت معافی جائزده اوکه نه اودمهر دمعاف کولو شاهد نسته نو دښځی زوی به مهر اخلی اوکه نه؟	۲۵۳
په مهر دحضرت ام حبيبه رضي الله عنها نکاح وسوه نومهر به څومره وي؟	۲۵۳
دمهر معجل مطالبه به دزوی (خاوند) څخه وی اوکه نه دده دپلار څخه ؟	۲۵۳
دمهر څخه مراد	۲۵۴
څومره مهر کيدل په کاردی؟	۲۵۴
دمهر اداء کول ضروری دی اوکه معاف کول کافی دی؟	۲۵۴
نه يې معاف کی اونه يې واخيستی نوڅه حکم دی؟	۲۵۴

مضمون	مخ
پیغله یې وویله اومهر یې زر روپۍ مقرر کې وروسته معلومه سوه چې دبل په نکاح کې پاته سویده نواوس به مهر څومره وی؟	۲۵۴
نکاح چې کله په زر وسوه نوهمدغه به ورکول واجب وی که څه هم لیکل سوی نه وي	۲۵۵
دنکاح څخه وروسته معلومه سوه چې ښځه قابل دجماع نه ده نومهر به واجب وي؟	۲۵۵
دطلاق څخه وروسته مهر موجل هم معجل کیږی	۲۵۶
چې کمه انجلۍ قابل دوطی نه وی دهغې مهر	۲۵۶
دخاوند په مرتدکیدو سره به هم دده څخه مهر وصولیږی	۲۵۶
دحلالی څخه مخکی دنکاح په صورت کې مهر سته اوکه نه؟	۲۵۷
دمطلقی مهر دخاوند په ذمه لازم دی	۲۵۷
چې نابالغه خاوند مړسی نوهم مهر اوعده لازم دی	۲۵۷
دطلاق څخه وروسته به ښځی ته مهر اوکالی څومره ورکول کیږی	۲۵۸
دمهر دزیاتیدو په صورت کې نکاح صحیح ده اوکه نه؟	۲۵۸
دمهر داخیستو څخه وروسته ښځی لره دخاوند کورته راتلل پکاردي اوکه نه؟	۲۵۹
مهر دلازمیدو څخه وروسته کله ساقطیږی اوکه نه؟	۲۵۹
دخاوند دپلار څخه دمهر مطالبه صحیح ده اوکه نه؟	۲۶۰
دخاوند دمرګ څخه وروسته دمهر ادا کول دپلار پرذمه نه دی دخاوند دجائیداد څخه دی واخیستل سی	۲۶۰
دمهر معجل دوصولولو دپاره ښځه دخاوند کورته دتلو څخه انکار کولای سي اوکه نه؟	۲۶۱
دانجلۍ درضامندی بغیر دولی دمهر خرڅ کول څنګه دی؟	۲۶۱
دانجلۍ وارثان ترکمه ددی دخاوند څخه مهر اخیستی سی؟	۲۶۱
مهر پرذمه دخاوند دی او ددی دپلار سره ګستاخی ګناه ده	۲۶۱
دهلك پلار دمهرذمه اخیستی وه دخاوند دمرګ څخه وروسته دده څخه مطالبه جائز ده اوکه نه؟	۲۶۲
دحضرت امنا ام حبیبه رضي الله عنها مهر مقرر سو اوس به ددی قیمت څومره لګوي اوهغه به څومره وي؟	۲۶۲

مخ	مضمون
۲۶۳	دتې بې ناجوړې دمرګ څخه دوې هفتې مخکې يې مهرمعاف کې نوڅه حکم دی؟
۲۶۴	مهر ضروري دی اودا نمائشي شی نه دی
۲۶۴	چې کله چادوی ښځې وکړی نوددوی دواړو اولاد جلا جلا مهر وصول کولای سي اوکه نه؟
۲۶۵	دالله ﷻ په ويلو سره نه په مهر کې څه نقصان راځي اونه په نکاح کې
۲۶۵	ددغه شاهدانو په بيان سره مهر يوولس زره ثابتيږي اوکه نه؟
۲۶۶	دمعافي دمهر په دعوٰی کې شاهدی اوپه دې باره کې سوال
۲۶۸	دمعافي څخه وروسته دمهر مطالبه صحيح نه ده
۲۶۸	ښځې مهر وانه خيستی روپې يې په تجارت کې ولګولې اوس ښځه سره دګټې مهر اخيستی سي اوکه نه؟
۲۶۸	دانجلۍ دمرګ څخه وروسته ددې پلار مهر اخيستی سی اوکه نه؟
۲۶۸	دخلع دپاره غير چې کمې روپې دښځې په حکم ددې خاوند ته ورکړی وی هغه داسړې دښځې څخه وصولولی سی اوکه نه؟
۲۶۹	دازواج مطهراتو اودلوڼو مبارکو مهر څومره ؤ اوددې څخه زيات مهر مقررول مکروه دي اوکه نه؟
۲۶۹	دوليانو دنکاح څخه مخکې ياپه وخت دنکاح مهر اخيستل څنګه دي؟
۲۷۰	چې څوك نولس روپۍ دمياشتې ګټې نومهر څومره مقرر کړي؟
۲۷۱	دمهر دمعاف کولو حق دانجلۍ پلار ته دی، داشرط لګول څنګه دی؟
۲۷۱	چې کله دمهر مقدار يادنه وی نومهر مثل به ورکول کيږي اوکه څه؟
۲۷۱	دخپل زوی ښځې ته يې شيدې ورکړلې اوس دادمهر حقداره ده اوکه نه؟
۲۷۲	دانجلۍ پلار مهر غواړي اوواده نه ورکوی اوسل روپۍ يې زياتي واخيستي نوڅه حکم دی؟
۲۷۲	دمهر ورکولو سره دښځې په نوم جائيداد وليکی نوخاوند يې واپس اخيستی سي اوکه نه؟
۲۷۳	دمرګ څخه وروسته به جائيداد چاته ورکول کيږي؟
۲۷۳	خاوند په نابالغتيا کې وفات سو نوښځه دمهر او دنفقې حقداره ده اوکه نه؟
۲۷۳	چې دکم مهر دمعافي شاهدی نه وی دهغه حکم
۲۷۳	دکالو په شکل کې دمهر ادا کول څنګه دی؟

مـضـمـو ن	مخ
دیوثلث مهر خیرات کولو وصیت جائزدی اوکه نه؟	۲۷۴
چي کم مهر مقرر سی هغه دخاوند په ذمه ضروری دی	۲۷۴
دوهم فصل: **دجهیز او متفرق مسائل**	۲۷۵
جهیز به دانجلۍ کیږی اوکه دهلك؟	۲۷۵
جهیز دانجلۍ کیږی نه دهلك دپلار	۲۷۶
خاوند مړسو نودانجلۍ پلار چی کم زر ورکړی وه دابه دخسر وي اوکه دانجلۍ اودمهر څه حکم دی؟	۲۷۶
دخاوند دمرګ څخه وروسته دده پلار زر اخیستی سی اوکه نه؟	۲۷۶
چی کم زر ورکول کیږی ښځه ددی مالکه ده اوکه نه؟	۲۷۷
دانجلۍ دجهیز اودانجلۍ دجامو ملکیت چاته حاصلیږی؟	۲۷۷
چی کم زر یې ورکړی دی هغه دطلاق څخه وروسته خاوند بیرته اخیستی سي اوکه نه؟ او ښځي ته به مهر ورکوي اوکه نه؟	۲۷۷
ښځه خاوند دځپل ځان سره ساتلی سی اوکه نه؟	۲۷۸
دحضرت علی رضی الله عنه څخه نبی کریم ﷺ دجهیز سامان اخیستی وو اوکه نه؟	۲۷۹
دمور اودپلار دجهیز اودخسر کنې نو دکالو وغیره مالك څوك دی؟	۲۷۹
انجلۍ ته چی کم کالی اوجامی ورکول کیږی هغه دچاملکیت دی؟	۲۸۰
دانجلۍ دولی روپی اخیستل اونکاح کول اوداپه تصرف کی راوړل څنګه دي؟	۲۸۰
نیم مهر وصول کړی اوخلګو ته ترینه خوراك ورکول څنګه دي؟	۲۸۱
ښځی ته ورکول سوی زر	۲۸۳
اتم باب: **نکاح دکافر، ارتداد او دکفر متعلق احکام ومسائل دنکاح**	۲۸۳
دایمان دبی حرمتی څه حکم دی؟	۲۸۳
په دی خبری سره مرتدسو داسلام اودنکاح تجدید ضروري دی	۲۸۴
خاوند چی مذهب بدل کړی نوښځه دنکاح څخه ووته اوکه نه؟	۲۸۴
دکفر په کلماتو سره نکاح فسخ سوه	۲۸۵
په مرتد کیدو سره نکاح فسخ سوه	۲۸۵
که دی دوباره مسلمان سی نوڅه حکم دی؟	۲۸۶
داسلام راوړلو څخه وروسته چی کله دمخکنی خاوند څخه راضی نه وي نو ددوهم سره نکاح وسوه اوکه نه؟	۲۸۶

مضمون	مخ
دنوی مسلماني سره يې نكاح وكړه، څه موده يوځاى وه بيا ښځه ديو كافر سړي سره ولاړه اوس بيا مسلمان خاوند ته راغلی ده نوڅه حكم دی؟	۲۸۲
چې دكم هلك سره يې دلور واده وكی نودی اهل قرآن سو نونكاح قائمه سوه اوكه فسخه سوه؟	۲۸۷
په ارتداد سره نكاح ختميږی اوكه نه؟	۲۸۷
ښځه مرتده سوه نونكاح فسخ سوه اوكه نه؟	۲۸۸
دخاوند په مرتد كيدو نكاح فسخ سوه اوس چې دی بيا مسلمان سو نو دوباره به نكاح تړي	۲۸۸
دخدای په انكار سره نكاح فسخ سوه	۲۸۹
خپل ځان ته په كافر اومرتد ويلو سره به نكاح فسخ وی اوكه نه؟	۲۸۹
دقرآنكريم په توهين سره مرتد سو اونكاح فسخ سوه	۲۸۹
په شرك اوكفر سره نكاح ماتيږی اوپه مسلمان كيدو سره تجديد دنكاح كيدلی سي	۲۹۰
دنكاح څخه وروسته چې كله دواړه ديوبل سره راضی نه وی نو !	۲۹۰
پرژبه باندي دشرك دكلمې دراوړلو څخه وروسته څه حكم دی	۲۹۰
ښځه عيسايي سوه نونكاح باقی پاته ده اوكه نه؟	۲۹۰
ددغه عيسايې ښځي مهر واجب دی اوكه نه؟	۲۹۱
دعيسايې كيدونكی سره دتعلق ساتلو والا	۲۹۱
دنكاح څخه وروسته خاوند قاديانی سی نوڅه حكم دی؟	۲۹۱
دښځی دعيسايې كيدو څخه وروسته نكاح باقی نه پاته كيږی	۲۹۱
كه بيا مسلمانه سی نوبيا څه حكم دی؟	۲۹۱
چې خاوند رافضی سی نوڅه حكم دی؟	۲۹۲
خاوند عيسايې سو بيامسلمان سو نودده دښځی څه حكم دی؟	۲۹۲
عيسايې ښځه مسلمانه سوه نودعيسايې خاوند سره ددی نكاح پاته ده اوكه نه؟	۲۹۲
چې دچا خاوند عيسايې سو نودا دبل چا سره نكاح كولی سی اوكه نه؟	۲۹۳
خاوند ميرزايې سو نونكاح فسخ سوه اوكه نه؟	۲۹۳
كونډه هندوه ښځه كه مسلمانه سی نوپه دی عده نسته	۲۹۴

مضمون	مخ
کافره ښځه دمسلمانیدو څخه وروسته چې عده تیره کړی نوواده کولای سي	۲۹۴
دکافر ښځه چې مسلمانه سی نودعدی څخه وروسته دی لره نکاح جائز ده	۲۹۴
کافری ته ددی خاوند طلاق ورکړیدی اوکه دامسلمانه سی او نکاح وکړي نوجائز ده اوکه نه؟	۲۹۵
دنوی مسلمانی نکاح دي دعدی څخه وروسته وسی	۲۹۵
خاوند مسلمان سو خوعیسایي ښځه مسلمانه نه سوه نو دخور سره یې نکاح کولی سی	۲۹۵
ښځه چې مرتده سی اوبیا مسلمانه سی نوڅه حکم دی؟	۲۹۶
چې کافره مسلمانه کړی نوواده کول جائزدی اوکه نه؟	۲۹۶
ښځه او خاوند چې یو ځای مسلمان سی نو دنکاح دتجدید ضرورت سته اوکه نه؟	۲۹۷
مسلمانه ښځه اوخاوند عیسایی سی اوبیا دواړه مسلمانان سي نوڅه حکم دی؟	۲۹۷
کافر خاوند او ښځه چي مسلمانان سي نو نوي نکاح کول ضروري دي اوکه نه؟	۲۹۷
په زوجین کی یوکافر سی نونکاح جدید به دښځي په خوښۍ سره اوکه دخاوند؟	۲۹۸
غالی شیعه کافردی اوکه مسلمان؟	۲۹۸
دشیعه دمنکوحی سره نکاح جائزده اوکه نه؟	۲۹۹
دشیعه سره دسنی دلور نکاح جائزده اوکه نه؟	۲۹۹
چې کمی سنی انجلیاني دشیعه ګانو په عده کی دی نوڅه وکړي؟	۲۹۹
دشیعه انجلۍ سره نکاح	۲۹۹
ددوی په غم اوښادی کی شریکیدل	۲۹۹
چې کافره ښځه مسلمانه سوه نوددی دنکاح څه حکم دی؟	۲۹۹
جومات ته بد ویونکی څنګه دی؟	۳۰۰
دشریعت منکر مرتد سو اوکه نه؟	۳۰۰
دا ویل چې په رواج فیصله وکړه څنګه دی؟	۳۰۱
بی ارادی کلمه دکفر دخولی څخه ووځی نوڅه حکم دی؟	۳۰۱

مـضـمـو ن	مخ
په آریه اوعیسایي کیدو سره نکاح ختمیږي اوکه نه؟	۳۰۱
چې قرآن کریم اواحادیث مبارکو ته څوك دشیطان کتاب ووایي نوڅه حکم دی؟	۳۰۲
خدای اورسول ته چې څوك ښکنځل وکړي نودده نکاح باقي ده اوکه ختمه سوه؟	۳۰۲
دقرآن کریم توهین باعث دارتداد دی اونکاح فسخ سوه	۳۰۳
دحرامو حلال ګڼونکی مسلمان پاته دی اوکه نه؟	۳۰۳
دخاوند دظلم دوجه څخه چې ښځه قادیانی سی بیا مسلمانه سي دهغې واده	۳۰۳
چې قرآنکریم ته ښکنځل وکړي نونکاح فسخ سوه اوکه نه؟	۳۰۴
دخدای اودرسول دحکم څخه دانکار په صورت کی نکاح فسخ سوه اوکه نه؟	۳۰۴
خاوند عیسایي سو نو نکاح فسخ سوه چې عده تیره کړي نوواده کولای سي	۳۰۵
خاوند چې کله غالی شیعه سی نونکاح فسخ کیږي	۳۰۵
ښګي ښځه مسلمانه سوه او دابیا دهندو کورته بوتلل سوه اوس بیا مسلمانه سوه نوڅه حکم دی؟	۳۰۵
دکفر په خبره نکاح فسخ کیږي	۳۰۶
نهم باب:	۳۰۷
په ښځو کی عدل اومساوات او دزوجینو حقوق ، په دوو ښځو کی مساوات	۳۰۷
آیا ددوو ښځو په کالي اوخرڅ کی هم مساوات ضروري دی اوحال دادی چې یو داولاد والاوي اوبله نه وي؟	۳۰۷
عمر غواړي چې په سفر کی دواړي ښځي تر شپږو شپږو میاشتو پوري واوسوي هِسکه (پچه) یې ونکړه نوڅه حکم دی؟	۳۰۷
آیا په خرڅ، هدیه، اوتحفه کی په ښځو کی په مساوات نه کولو سره خاوند ګناهګاریږي	۳۰۸
جماع هره میاشت ضروري ده اوکه نه؟ اودنفقی څخه بی پروایي څنګه ده؟	۳۰۸
دوهلو ټکولو دوجه څخه ښځه دخاوند کره نه ځی نوڅه وکړي؟	۳۰۹
په سفر کی دښځو په مینځ کی عدل اودحقوقو دزوجیت نه اداء کول ګناه ده اوکه نه؟	۳۰۹
دخاوند اطاعت ضروري دی اوکه دمور اودپلار؟	۳۱۰
چې خاوند ښځه دپلار دکور څخه بنده کړي اوښځه ولاړه سی نوڅه حکم دی؟	۳۱۱

مضمون	مخ
چی کله ښځه ددی مور اوپلار نه راپریږدی نوخاوند څه وکړی؟	۳۱۱
چی کله ښځه دخاوند حکم نه منی نوڅه حکم دی؟	۳۱۲
مور اوپلار چی لور نه لیږی اودادخاوند کره نه ځی نوخاوند څه وکړي؟	۳۱۲
ښځی لره په کار دی چی دخاوند اودمور اوپلار په مینځ کی جګړه ونه کړي	۳۱۲
دخاوند داجازی څخه بغیر دښځی یوځای تلل څنګه دی؟	۳۱۲
خاوند پریږدی اوښځه پلار ته ولاړه سي نودا تلل څنګه دی؟	۳۱۳
دښځی دخاوند سره خوراك جائزدی	۳۱۳
ښځه دخاوند داجازی څخه بغیر دباندي تللی سی اوکه نه؟	۳۱۳
دښځی وهل اوټکول بددی	۳۱۳
ښځی ته نصیحت کول اودیته ښیری کول یاجامه او ډوډی وربانديں بندول څنګه دي؟	۳۱۴
دخواښی اومړور نه سره لګیږی نودواړه جلا ساتل څنګه دی؟	۳۱۴
دمور او پلار په رضا دخاوند حق یادالله ﷻ په حق کی کوتاهی کول صحیح نه دي؟	۳۱۵
خاوند لومړی ښځی ته طلاق ورکول غواړی خومور اوپلار یې راضي نه دي خو هلته بیا خاوند مساوات نه سي مراعات کولای نوڅه حکم دی؟	۳۱۵
پلار زوی ته ووایې چی ښځی ته طلاق ورکړه نوڅه وکړی؟	۳۱۷
دمور اودپلار دخوشحالولو دپاره دخاوند نافرماني وکړی نوجائز دي اوکه نه؟	۳۱۷
چی دخاوند دحکم مخالفت مور اوپلار ووایې نوښځه څه وکړي؟	۳۱۷
دښځی دپاره دخاوند حکم مقدم دی اوکه دمور اوپلار؟	۳۱۸
چی کله دښځی اودمور نه سره لګیږی اومور په جلا کیدو هم راضی نه وي نو څه وکړي؟	۳۱۸
خپله ښځه ددی درضاء څخه بغیر خاوند ببولی سی اوکه نه؟	۳۱۸
دملازمت وځای ته دښځي ببول دهغې درضا څخه بغیر څنګه دي؟	۳۱۹
دخاوند پر غاړه دښځي څه لوازم دی اوپر ښځی دخاوند څه مالی حق سته او که نه؟	۳۱۹
په زمانه دحمل کی ترکمی پوري جماع جائز ده؟	۳۲۱
لسم باب: دانسان دشیدو چښلو او ورکولو متعلق احکام اومسائل	۳۲۱

مضمون	مخ
درضاعت موده څه ده اوپه دی کی کمی اوزیاتی جائزدی اوکه نه؟	۳۲۱
خپل ورور ته یوه ښځه شیدی ورکولی سی اوکه نه؟	۳۲۲
دبل چا دبچي کیدو درضاعت موده دوه کاله ده اوکه زیاته ؟	۳۲۲
ددوه نیم کاله څخه وروسته رضاعت نه ثابتیږی	۳۲۲
دڅلورو کالو دهلك دشیدو په چښلو سره رضاعت نه ثابتیږی	۳۲۳
دخمس رضاعات ناسخ	۳۲۳
ددوو کالو څخه زیات بچی ته شیدی ورکول څنګه دی؟	۳۲۳
په حولین کاملین اوحمله وفصاله ثلثین شهرًا کی تطبیق	۳۲۴
په ثبوت درضاعت کی درویت اعتبار دی اوکه دعلم؟	۳۲۴
دموده درضاعت څخه وروسته په شیدو چښلو سره حرمت نه ثابتیږی؟	۳۲۵
درضاعی خور دلور سره نکاح جائز نه ده	۳۲۵
میریزی انا شیدې ورکړلی نوڅه حکم دی؟	۳۲۵
صرف په سینی لګولو سره حرمت دضاعت ثابتیږی اوکه نه؟	۳۲۶
خاوند ته په شیدو ورکولو سره نکاح نه ماتیږی	۳۲۶
دشیدو ورکوونکی ښځی تمام اولاد دشیدو چښونکی رضاعی ورور او خور دي	۳۲۶
لږ شیدی هم باعث دحرمت درضاعت دی	۳۲۷
صحیح موده درضاعت څه ده؟	۳۲۸
رضاعت دیوی ښځی په شاهدی ثابتیږی اوکه نه؟	۳۲۸
چی دکمی ښځی شیدی ورکول سوې دهغه دلمسی سره واده جائز نه دی	۳۲۹
زید چی کله دعمه شیدې وچښلي نو دهغې دیوې لور سره هم نکاح نه سي کولای	۳۲۹
درضاعی پلار دهغه زوی سره چی دبلی ښځی څخه دی دخپلی لور واده نه سي کولای	۳۳۰
چی یوی ښځی کله شیدی ورکړلی نودبلی داولاد سره هم حرمت ثابتیږی	۳۳۰
چی دکمی انجلۍ په خوله کی ښځی خپلي شیدی واچولي دهغې سره ددې دزوی واده جآئز نه دی	۳۳۱
یوی ماشومی په خوله کی تی ونیوی خوګیدی ته دشیدو تللو یقین نسته	۳۳۱

مـضـمـو ن	مخ
نوخه حکم دی؟	۳۳۱
ماشوم به چی کله شیدی چنبلي نوده به قی کولي په دی سره حرمت ثابتیږي اوکه نه؟	۳۳۱
دخالد کم ورور چی دترور شیدی نه دی چنبلی دهغه نکاح دترور دلور سره کیدی سي	۳۳۲
دشیدو رودونکی ورور دخور سره رضاعت ثابت نه دی نکاح جائز ده	۳۳۲
دزید نیکه دده درضاعی مور سره نکاح کولی سی	۳۳۳
چی کله دزید خوابنی دده لور ته شیدی ورکړلی نوآیا دښځی دمرګ څخه وروسته زید دخپلی خوښینی سره واده کولی سی؟	۳۳۳
ماشوم هلك شیدی وچنبلی دده دورور داولاد سره دشیدی ورکوونکی دزوی واده جائزدی	۳۳۴
دخاوند دزانیي درضاعی زوی سره دزانی دلمسی واده صحیح دی اوکه نه؟	۳۳۴
په صورت مسئوله کی څه حکم دی؟	۳۳۵
چی کمی انجلۍ ته یې شیدی ورکړلی نودهغې دورور سره دمرضعه دزوی واده جائز دی	۳۳۵
چی دتیونو څخه اوبه خولی ته ولاړی سی نوځه حکم دی؟	۳۳۵
درضاعی ترور سره نکاح جائزده اوکه نه؟	۳۳٦
چي کله یې دپلار دمور شیدی وچنبلی نودشیدو ورکوونکي دلور سره نکاح جائز نه ده	۳۳٦
چی کم ماشوم دپلار دمور تی راکش کړی دده نکاح داکا دلور سره جائز ده اوکه نه؟	۳۳٦
مسائل درضاعت	۳۳۷
دشك په صورت کی به رضاعت ثابت وی اوکه نه؟	۳۳۷
دامام شافعی په نزد مده درضاعت	۳۳۷
دشاهدي دنه موجودوالی صورت	۳۳۸
چاچی دمور دمور شیدی وچنبلی دهغه واده دماما دلور سره جائزدی اوکه نه؟	۳۳۸
څوك دخپلی ښځی شیدی دناجوړی په وجه وچنبی نوځه حکم دی؟	۳۳۸

مـضـمـو ن	مخ
چی کم هلك ددوو کالو اولسو میاشتو په عمر کی شیدی وچښلی دهغه سره واده جائز دی اوکه نه؟	۳۳۹
درضاعی پلار اودرضاعی زوی متعلق دابن الهمام قول	۳۳۹
دښځی دشیدو چښلو څه حکم دی؟	۳۴۰
خواښې زوم ته وویل چی ماتاته شیدی درکړیدی څه حکم دی؟	۳۴۰

داتمی حصې فهرست ختم سو

❋ ❋ ❋

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

الحمد لله رب العٰلمين والصلٰوة والسلام على سيد المرسلين وعلى اله وصحبه اجمعين.

پنځم باب

دنکاح ولايت کمو خلکو ته حاصل دی؟

اول فصل

ددی باب متعلق مسائل اواحکام

دعصبه او دمور نه کیدو په صورت کی ماما ولی دی؟ **سوال:** (۸۷۰) دهندی نابالغی نه څوك عصبه سته اونه یې مور سته بلکی صرف دذوی الارحام څخه یې یومیریزی ماما او یوسکه خاله (ترور) پاته دی نوحق دولایت دنکاح دچا دی؟

جواب: دنابالغی دنکاح ولایت په دی صورت کی دمیریزی مامادی. کمافی الدرالمختار: ثم لذی الارحام العمات ثم الاخوال ثم الخالات الخ (۱). نوماما دترور څخه په تمامو اقسامو سره په ولایت دنکاح کی مقدم دی، ددی وجه څخه میریزی ماما دسکه ترور څخه مقدم دی.

دمیریزی ورور او داکا په وجود کی دمور دنابالغی دنکاح اختیار نسته: **سوال:** (۸۷۱) یوه انجلۍ چی تقریبا دیوولس کالو ده ددی قریبان دادی، سکه مور، میریزی پلار، میریزی ورور، اومشر اکا، اوکشر اکا دی، دانجلۍ مور خپل خاوند ته دانجلۍ دنکاح اجازه ورکړه دانکاح صحیح سوه اوکه نه؟ اوس پنځه کاله وروسته انجلۍ دوهمه نکاح کول غواړی شرعًا څه حکم دی؟

جواب: دمیریزی بالغ ورور اوداکا په وجود کی مور لره دنابالغی دنکاح اختیار نسته او نه میریزی پلار ته اختیار سته ځکه چی په دی صورت کی اول میریزی ورور ولی وو دده څخه وروسته اکا ولی دی (۲)، ددی وجه څخه هغه نکاح چی مور اومیریزی پلار کړیده که میریزی ورور اجازه ورکړه نونکاح صحیح سوه کنې نوباطله سوه (۳) په صورت دبطلان دنکاح کي انجلۍ ته دبالغیدو څخه وروسته اختیار سته چی په خپله یاددی ولی په

---

(۱) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۰ ، ط.س. ج۳ ص۷۹. ظفیر

(۲) الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه الخ على ترتيب الارث والحجب فيقدم ابن المجنونة على ابيها (در مختار ج۳ ص۷۶) ثم يقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقيق الخ ثم الاب (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ – ۴۲۸، ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفیر

(۳) فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲. ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

په اجازه ددې په کفوکی نکاح وکړی. فقط

دپنځلسو کالو انجلۍ بالغه ده دنابالغه انجلۍ ولی اکا دی: **سوال:** (۸۷۲) کریم دخپلی لور دلور (لمسی) شکورن چی ددی عمر تقریبا پنځلس کاله دی، نکاح یې دشیخ محمد سره سویده ددی مور اواکا وایي چی ددی عمر یوولس کاله دی آیا نیکه ته دنکاح اختیار بی له رضا داکا اودمور سته اوکه نه؟

جواب: انجلۍ چی ترڅو دپنځلسو کالو پوره اوپه شپاړسم کال کی داخله سوی نه وی نو شرعًا دیته بالغه نه سی ویل کیدی ترڅو چی څه بله علامه دبلوغ په شان دحیض وغیره نه وی ښکاره سوی او دنابالغی دولی په وجود کی دسکه اکا نیکه نه سی کیدی نو دشکورن نابالغی نکاح چی دده نیکه کړیده موقوفه ده پراجازه داکا که ددی اکا اجازه ورکړی نوصحیح ده کنې نو باطله ده (۱). فقط

داکا په وجود کی دمور ولایت نسته: **سوال:** (۸۷۳) هنده کونډه سوه اوددی دوی نابالغی لوڼی دی نوهندی دوهم واده وکی اواوس ددوهم خاوند په ذریعه دخپلو لوڼو نکاح کول غواړی خو دانجونو اکا مانع دی که مور یادوهم خاوند دانجونو نکاح وکړی نوڅه حرج اوګناه خونسته اودهندی دمړ خاوند په ذمه چی کم قرض وو دهغه ذمه دار څوك دی؟

جواب: په دی صورت کی دنابالغی دنکاح ولی اکا دی دده په وجود کی مور ولایت دنکاح نسی کولی اودوهم خاوند خوپه هیڅ حال کی ولی نه دی اوشرعی مسئله هم داده (۲) اودمړی په ذمه چی کمه قرضه وه که هغه څه لږ ډیره قرضه پریښی وی نوددی څخه به اداسی اوکه نه یې پریښوی نودوارثانو په ذمه ادا کول دقرض لازم نه دی که تبرعًا یې څوك ادا کړی نوده ته اختیار دی. فقط

دنابالغی نکاح دی دولی په ذریعه وسی یا دی ددی دبالغیدو انتظار وسی؟ **سوال:** (۸۷۴) دیوی انجلۍ چی دیوولسو کالو نابالغه ده دواده انتظام وسو خوددی په اولیاؤ کی ماسوا دنیکه او دانا (دمور مور) څخه نور څوك نسته هغوی هم ددی ځای څخه څلور زره میله لیری په افریقه کی دی آیا ددی داکا ښځه دي ددې ولی سی اونکاح دي وکړی اوکه څه وسی؟

(۱) الولی فی النکاح العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب الخ فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (ایضا ج۲ ص۴۲۷ – ۴۳۲. ط.س. ج۳ ص۷۲). ظفیر

(۲) أقرب الأولیاء إلی المرأة الابن ثم ابن الابن وإن سفل ثم الأب ثم الجد أبو الأب وإن علا الخ ثم الأخ لأب وأم ثم الأخ لأب ثم ابن الأخ لأب وأم ثم ابن الأخ لأب وإن سفلوا ثم العم لأب وأم ثم العم لأب ثم ابن العم الخ (عالمگیری کشوری، کتاب النکاح، الباب الرابع الاولیاء ج۲ ص۲۹۱. ط.س. ج۳ ص۲۸۳). ظفیر

جواب: داولیاؤ څخه وروسته دصغیره دنکاح ولایت دباچا داسلام یادقاضی دی خوچې دوی نسته نوانتظار دی وسی دبلوغ یا دنیکه نه دی په تحریر اجازه طلب سی. کما فی الدرالمختار فان لم یکن عصبة فالولایة للام ثم لام الاب الخ وفی الشامی فتحصل بعد الام ام الاب ثم ام الام ثم الجد الفاسد الخ ثم لذوی الارحام الخ ثم للسلطان ثم لقاض نص علیه فی منشوره ثم لنوابه الخ (١) فقط

دوروڼو په وجود کی مور نکاح نه سی ترلی: **سوال**: (۸۷۵) یوه انجلۍ چې دهغې عمر دیارلس کاله دی اودهغې دوه بالغان وروڼه موجود دی ددی نکاح مو بی له رضا دوروڼو څخه ترلی ده دانکاح جائزده اوکه نه؟ او دا انجلۍ بالغه ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی مور چې کمه نکاح بی اجازته دوروڼو کړیده دا دوروڼو پراجازه موقوفه ده که په دوی کی یوه سړی هم دنکاح اجازه ورکړه اودا نکاح یې جائز وګرځوله نوصحیح سوه اوکه نه یوه هم اجازه ورنه کړه انکار یې وکی نونکاح باطله سوله. هکذا فی کتب الفقه (٢) (ددیارلسوکالو انجلۍ چې نښانی دبلوغ یې نه وی نودانابالغه ده. ظفیر). فقط

بالغه په خپله مرضی سره نکاح کولی سی: **سوال**: (۸۷۶) دعمر لمسۍ (دلور لور) تقریبًا دپنځلس کالو ده اوعلامت دبلوغ ستہ او دانجلۍ مور پلار ورور هیڅ هم نسته دانجلۍ دنیکه (دپلار پلار) ورور زید په دی خبره زور لګوی چې دانجلۍ ولی زه یم بغیر زما درضامندی څخه نکاح یې نه دی کول په کار انجلۍ بالغه ده اوکه نه اوانجلۍ دعمر په رضامندی سره نکاح کول غواړی اوزید چې ځانته ولی وایې هلته یې نکاح نه کول غواړی په دی صورت کی شرعًا څه حکم دی؟

جواب: علامه دبلوغ دانجلۍ دپاره حیض وغیره کیدل دی که څه علامه دبلوغ نه وی نو چې پوره دپنځلسو کالو سی اوشپاړسم کال شروع سی دغه وخت انجلۍ شرعًا بالغه ګڼل کیږی نوچی علامه دبلوغ ستہ مثلاً چې حیض یې راغلی وی نودابالغه ده (٣) په دی حالت کی دانجلۍ په اجازه ددی نیکه عمر ددی نکاح کولی سی خوچی عمر شرعی ولی نه دی بلکی شرعی ولی زید دی نوددی وجه څخه چې دعمر مخکنۍ انجلۍ په خوله

---

(١) وګوری ردالمحتار مع متنه الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۹ – ۴۳۰ ، ط.س. ج۳ ص ۷۸). ظفیر

(٢) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲، ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

(٣) بلوغ الغلام بالاحتلام والاحبال والانزال الخ والجاریة بالاحتلام والحیض والحبل الخ فان لم یوجدفیهما شیء حتی یتیم لکل منهما خمس عشره سنة به یفتی (الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الحجر فصل ج۱ ص۱۳۲. ط.س. ج۳ ص ۱۵۳). ظفیر

دخپلې رضامندۍ اقرار ونه کې نوتردغه وخته پورې نکاح به صحیح نه وي چپ کیدل دانجلۍ چې دولي په استیذان کې معتبر اوکافي دي هغه به دلته معتبر نه وي. کذافي الدرالمختار ([1]). فقط

دنابالغې نکاح دولي په ایجاب او قبول سره کیږي: **سوال:** (۸۷۷) دنابالغو بچیانو نکاح صرف دپلار په ایجاب وقبول سره کیږي اودهر جائز ولي لکه ورور اکا وغیره په ایجاب اوقبول سره هم کیږي اوکه نه؟

جواب: دصغیر اوصغیره نکاح ددوی دهرجائز ولي په ایجاب اوقبول کیږي خو دولي اقرب په وجود کې ولي ابعد ته دنکاح حق حاصل نه دی نوپه دی کې پلار او نیکه او نورو اولیاء په اعتبار ددرجاتو برابر دي. فقط

چې پلار اجازه ورکړي نونیکه (دمور پلار) دلمسۍ نکاح کولی سی: **سوال:** (۸۷۸) یوسړی خپل خسرته استامپ ولیکی اووی ویل چې زما دنابالغی لورنکاح چې زماخسر هرچیري کول غواړي ودی کړي نوکه دمذکوره سړي خسر دخپلې لمسۍ نکاح وکړه بغیر داجازي ددی دپلار څخه صحیح ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دنابالغی دنکاح ولي ددی پلار دی، خوکه پلار دنابالغی نیکه ته اجازه ورکړي اودی ددی نکاح وکړي نودا نکاح صحیح ده ([2]).

دشپاړسو کالو انجلۍ نکاح په زبردستي جائزنه ده: **سوال:** (۸۷۹) دشپاړسو کالو انجلۍ نکاح ددی ولي په زبردستي وکړه نوآیا دبالغی نکاح بغیر ددی درضا څخه ولي په زبردستي کولی سی اوکه نه؟

جواب: دبالغی نکاح بغیر ددی درضا او داجازی صحیح نه ده اوهیڅ یوولي ته ددی اختیار نسته چې دبالغي نکاح بغیر ددی درضا څخه وکړي که نکاح وسی اوبالغه راضي نه وي اودې دانکاح جائزه ونه ساتله نودانکاح باطله ده اودبلوغ عمر شرعًا پنځلس کاله دی نو دشپاړسو کالو انجلۍ شرعًا بالغه ده خودولي په پوښتنه اوپه اطلاع باندی سکوت کول دباکرې رضاء او اجازه ګڼل کیږي اوتمکین دوطی وغیره هم فقهاء اجازه ګڼي. الدرالمختار ([3]). فقط

([1]) وان فعل هذه غير ولي يعني استامر غير الولي او ولي غيره اولى منه لم يكن رضا حتى تتكلم به اى لم يكن سكوتها ولا ضحكها رضا (فتح القدير باب في اولياء ج۳ ص ۱۲۵. ط.س. ج۳ ص.....). ظفير

([2]) الولي في النكاح لاالمال العصبة بنفسه الخ على ترتيب الارث والحجب الخ فلوزوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص۴۳۲. ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفير

([3]) ولا يجبر البالغة البكر على النكاح لانقطاع الولاية بالبلوغ الخ فان استاذنها هواى الولي الخ فسكتت الخ =

چې دچا ولي نه وي دهغه حاکم ولي دي: **سوال**: (۸۸۰) يوه ښځه چې په طور ډډمی به يي کسب کوی نوپه دی دوران کی ددی يوه لور پيدا سوه چې دهغې پلار معلوم نه دی وروسته بيادی ښځی خپله نکاح ديو سړی سره وکړه او اته ورځی وروسته مړه سوه دانجلۍ عمر لس کاله دی پلندر دا انجلۍ ديوی ښځی په لاس خرڅول وغوښتل ليکن محلی والاوو دی بند کی، نودی پلندر دمجسټريټ سره مقدمه وکړه حاکم دتحقيق څخه وروسته انجلۍ يو سپين ږيری ته حواله کړه اوحکم يي وکی چې ددی نکاح ديو محتاج سړی سره وکړی نوددی نکاح ديوهلك سره وسوه اوس دانکاح چې دپلندر داجازی څخه بغير وسوه جائزده اوکه نه؟

جواب: پلندر ددی انجلۍ ولی نه دی بلکی دداسی لا وارثو بچيانو ولی حاکم وی نو مذکوره نکاح صحيح ده. (۱) فقط

په دی صورت کی ولي ورور دی دانجلۍ دمور خاوند ولی نه دی: **سوال**: (۸۸۱) زيد دخپل وفات په وخت دخپلی نابالغی لور هاجره ذمه پرذمه دخپلی ميريزی خور فاطمه کړه او هاجره دفاطمی زوی عمر ته کوزده وه اودزيد وصيت وو چې دهاجری نکاح دعمر سره وکړی فاطمی موافق دوصيت هاجره اوددی سکه مور زينب اودهاجری ميريزی ورور بکر خپل کورته راوستل خودهاجره مور زينب چې ځوانه وه ددی وجه څخه فاطمې داپه نکاح ورکړه اودا دخپل خاوند سره ولاړه اودزيد مور چې ژوندی وه او دې دزيد دپلار دمرګ څخه وروسته بل واده ديو سړی سره کړی وو اودخپل خاوند سره اوسيدله بکر هم هلته دخپلی انا سره ولاړی دهاجری مور زينب اوددی ورور بکر چې ترڅو دفاطمی کره وو هم دا به يي ويل چې دهاجری نکاح دعمر سره وکړی خوچې کله فاطمه دهاجری نکاح دعمر سره وکړه نودزينب نوی خاوند يي مخالفت وکی اودې زينب او دبکر انا په خپل خيال کړل نودا نکاح جائز سوه اوکه نه؟

جواب: دزينب نوی خاوند ته دنابالغی هاجری دنکاح ولايت حاصل نه دی نودده په مخالفت هيڅ نه کيږی خو دهاجری ورور بکر ولی دی، فاطمه چې کمه نکاح دهاجری دعمر سره کړيده نودا دبکر پراجازه موقوفه ده که بکر اجازه ورکړی خوصحيح به وی کنې نوباطله به وی (۲) اودزيدوصيت په باره دنکاح کې دوفات دزيد څخه وروسته شرعًا

= فهو اذن (ايضا ج۲ ص۴۱۰ ، ط.س. ج۳ ص ۵۸). ظفير

(۱) ثم للسلطان ثم لقاض نص له فی منشوره ثم لنوابه (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۰ ، ط.س. ج۳ ص۷۹). ظفير

(۲) فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ =

هیڅ اعتبار نه لری. فقط

عاقله بالغه خپله نکاح په کفو کی کولی سی: سوال: (۸۸۲\) چی ښځه عاقله بالغه په کفو یا غیر کفو کی خپله نکاح بی درضا دولی وکړی جائزده اوکه نه؟

جواب: اقول قال فی الدرالمختار وهو ای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون ورقیق لا مکلفة فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضی ولی الخ والدلیل فیه قوله ﷺ الایم حق بنفسها من ولیها رواه مسلم وغیره ردالمحتار، والایم من لازوج لها بکرًا او لا، شامی جلد ۲، (۱) وتاویل لا نکاح الا بولی او فنکاحها باطل معروف ومذکور فی الفتح والشامی وغیرهما وفی الدرالمختار. دعاقلی بالغی خپله نکاح کول بی درضا دولی جائزده اوپه غیر کفو کی صحیح نه ده وهو المفتٰی به. فقط

داکاپه وجود کی داکا زوی ولی نه دی: سوال: (۸۸۳\) ماقول العلماء الشافعیة فی بنت شافعیة المذهب غنیة النفقة وغیرها عمرها ثمان سنین وهی تحت کفالة امها الشافعیة الرشیدة ولها ابن عم شافعی المذهب حاضر اراد ان یتزوجها بغیر رضاها ولا رضا امها لما بینهم من التنافر والعداوة وحیث انه لم یجد الی ذلك سبیل في مذهب الشافعي اراد تقلید الامام الاعظم ابي حنیفة في هذا الامر المخالف لمذهب الشافعي فهل یجوز له ان یزوجها من نفسه تقلیداً اذا فرضنا ان مذهب الامام الاعظم یجیز ذلك بغیر ضرورة الی ذلك الرواج والتقلید ام لا یجوز ؟

جواب: قواعد الحنفیة تقتضی جواز ذالك النکاح ان لم یکن ولی اقرب من ابن عم وان کان اقرب منه مثلا یکون عم الصغیرة موجودا فلا ولایة لابن العم مع وجود العم ، ولا یجوز نکاحه بلا رضا عم وقد وقع التصریح به فی مواضع عدیدة (۲). فقط

بالغه خپله بی له ولی نکاح کولی سی دپلار ناجائزه زوی ولی هم نه دی اوزوی هم نه دی:

سوال: (۸۸۴\) دباکری عاقلی بالغی عقد شرعًا بی له ولی صحیح دی اوکه نه؟ اودپلار ناجائزه زوی یي نکاح کولی سی اوکه نه؟ په نکاح کی خو به څه خرابی نه وی؟ او دپلار ناجائزه زوی چی دباکری بالغی عقد وکړی نوپه دي سره به دی دپلار صحیح النسب زوی سی اوکه نه؟ او دپلار وارث به وی اوکه نه؟

= ص ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ – ۴۰۸ ، ط.س. ج۳ ص **۵۵**. ظفیر

(۲) الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب فیقدم ابن المجنونة (درمختار) ثم یقدم الاب ثم الاخ الشقیق ثم لاب الخ ثم ابن الاخ الشقیق ثم لاب ثم العم الشقیق ثم لاب ثم ابناه کذالك (رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۸ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

جواب: دباکرې بالغې دنکاح دجواز دپاره داحنافو په نزد دولی کېدل شرط نه دی مسنون دی. کذافی الدرالمختار. نودباکرې بالغې په اجازه هرسړی ددې نکاح کولی سی (۱) دپلار ناجائز زوی هم داکار په اجازه دباکرې بالغې سره کولی سی او عقد به صحيح وی هيڅ خرابی په دی کی نه وی، اوچی کم دپلار ناجائز زوی دی هغه په اجازه دباکرې ددی په نکاح کولو سره دپلار صحيح النسب زوی نه سی کيدی، خوکه په حقيقت کی دی دمخکی څخه دپلاره صحيح النسب ثابت وی نودی دخپل پلار جائز زوی دی او وارث به وی. فقط

دبالغې کونډې په اجازه سره چی کمه نکاح وسوه هغه صحيح ده اوس په انکار سره هيڅ هم نه کيږي: **سوال**: (۸۸۵\) کونډې هنده دزيد سره دخپل واده کولو اجازه ددوو ښځو اوديو سړی په مخکی خپلی مورته ورکړه ددی عقد دزيد سره وسو اوڅوتحفې يي هم استعمال کړی چی دزيد دلوري په وخت دعقد ددستور مطابق ليږل سوی وی، دزيد کورته دتللو څخه مخکی په لمسولو دمخالفينو دزيد هنده وايي چی ما اجازه نه دی ورکړې آيا دهندی انکار صحيح دی اوآيا زيد داکور ته په زور راوستلی سی او دښځی والی کارونه ځينی اخيستی سی؟

جواب: په دی صورت کی دهندی نکاح دزيد سره منعقده سويده اوس دهندی انکار کول خطا دی نه به اوريدل کيږی اوزيد هنده بيولی سی اودښځی والی کارونه هم ځينی اخيستی سی.

پلار خپل زوی ته اجازه ورکړه نودده په اجازه سره نکاح جائز ده: **سوال**: (۸۸۶\) دپلار په وجود کی ورور اجازه دنکاح ورکولی سی اونکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: که پلار خپل زوی يعنی دنابالغی ورور ته اجازه ورکړه اواختيار يي ورکی نو دورور په اجازه سره دنابالغی نکاح به صحيح وی کنې نه به وي صحيح. فقط

داصلی ولی داجازې څخه بغير دنابالغې نکاح صحيح نه ده: **سوال**: (۸۸۷\) محمد بخش مړ سو يوه کوچنی لور په عمر دپنځو کالو اويوه ښځه اودوه داکا زامن محمد سعيد او محمد صالح يې پريښوول محمد سعيد چی اصلی ولی دی دده زوی بغير درضا او داجازې دپلاره دنابالغې نکاح وکړه نوچی کله اصلی ولی ته اطلاع وسوه نوده په عام مجلس کی وويل چی دانکاح چی زمازوی کړيده زه په دی راضی نه يم نوشرعًا څه حکم دی؟

---

(۱) ولا تجبر البالغة البكر في النكاح لانقطاع الولاية بالبلوغ (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب الولی ص۴۱۰ ج۲، ط.س. ج۳ ص۵۸). ظفير

جواب: بغير داصلي ولي درضا او داجازته دنابالغی نکاح نه سی صحيح کيدی، نودولی زوی چی کمه نکاح دنابالغی په وجود دولی کی بی له اجازی اورضا دولی څخه کړيده او وروسته ددی څخه ولی انکار هم کړيدی اودايي رد کړيده نودانکاح باطله سوه. هکذافی الدرالمختار وغيره. (1) فقط

دبلوغ څخه وروسته دورور کړی نکاح فسخ کولی سی خوقضاء دقاضی ضروری ده: **سوال**: (۸۸۸) دنابالغی نکاح ددی ورور وکړه اوانجلۍ دکوچنی والی څخه په دی نکاح راضی نه وه دبالغيدو څخه وروسته يي هم ناراضګی ښکاره کړه آيا اختيار دفسخ دنکاح دانجلۍ دپاره باقی دی اوکه نه؟

جواب: انجلۍ ته په دی صورت کی دبالغيدو څخه وروسته اختيار دفسخ دنکاح سته خو دفسخی دپاره قضاء دقاضی شرط ده. اوکه قاضی نه وی نونکاح به فسخ نه وی په دی صورت کی دبالغی دخاوند په طلاق ورکولو سره نکاح فسخ کيدی (2) سی. فقط

نژدی ددوو سوو ميلو په فاصله وی اومور نکاح وکړی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۸۸۹) عبدالله يوه نابالغه لور اويوه ښځه پريښوولە اومړسو دمړی زوی يا ورور نسته داکا زوی يي دی نابالغه لور دخپل ترور (عمه) سره په پالنه کی ده چی دمړی داکا دزامنو څخه ددوو سوو ميلو په فاصله ده او دنابالغی لور مور دپنځوسو ميلو په فاصله ده اومړی دمړګ څخه شپږ مياشتی مخکی نابالغه لور دخپلی سکه خور زوی ته کوزده کړی وه نوکه دنابالغ مور دمړ خاوند دوعدی مطابق ددی دخوريي سره ددری ورځو په فاصله ولاړه سی او نکاح وکړی نوجائز ده اوکه نه؟ ځکه چی دمړی دخوريي سره نکاح په کفوکی نکاح ده.

جواب: په غيبت کی چی په هغه کی ولی ابعد ته دنکاح اختيار ورکول کيږی نودوه قوله دی يومسافت دقصر، اودوهم چی داقرب په انتظار کی کفو فوت کيږی او محققينو هم دې ته راجح ويلی دی: اختلف في حد الغيبة فاختار المصنف تبعا للكنز أنها مسافة القصر ونسبه في الهداية لبعض المتأخرين والزيلعي لأكثرهم قال وعليه الفتوى اهـ وقال في الذخيرة الأصح أنه إذا كان في موضع لو انتظر حضوره أو استطلاع رأيه فات الكفو الذي حضر فالغيبة منقطعة وإليه أشار في الكتاب اهـ وفي البحر عن المجتبى والمبسوط أنه الأصح وفي النهاية واختاره أكثر المشايخ وصححه ابن الفضل وفي

---

(1) فلو زوج الولی الابعد حال قيام الارب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲. ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفير

(2) وان کان الزوج غيرهما ای غير الاب وابيه الخ لهما خيار الفسخ بالبلوغ الخ بشرط القضاء للفسخ (الدر المختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۹. ط.س. ج۳ ص ۲۸). ظفير

الهداية أنه أقرب إلى الفقه وفي الفتح أنه الأشبه بالفقه وأنه لا تعارض بين أكثر المتأخرين وأكثر المشايخ أي لأن المراد من المشايخ المتقدمون وفي شرح الملتقى عن الحقائق أنه أصح الأقاويل وعليه الفتوى اهـ وعليه مشى في الاختيار والنقاية ويشير كلام النهر إلى اختياره وفي البحر والأحسن الإفتاء بما عليه أكثر المشايخ (١).

ددې عبارت څخه داواضحه ده چې راجح عند المحققين قول ثاني يعني فوت دكفودى نو نابالغى ته دى ولاړ سى يا دى دا راوغواړي او نكاح دى په كفو كى وكړى نودابه صحيح وى. فقط

ترور (عمه) نكاح وكړه اوولى ردكړه نونكاح ونه سوه: **سوال**: (۸۹۰) ديوې يتيمى انجلۍ ځلور كسان اولياء دى په دې ترتيب سره دپلار ميريزي اكا، سكه نيكه (دمور پلار) سكه ترور (عمه) نوترور دخپل زوى سره سره په خپل اجازه ديتيمى نكاح وكړه درى واړو وليانو چې واوريده نودا يې ردكړه نوعند الشرع نكاح فسخ سوه اوكه نه؟

جواب: دفقه په كتابونو كى دى چې: الولى فى النكاح العصبة (٢). الخ نوپه صورت مذكوره كى دنابالغى يتيمى دنكاح ولى ددى دپلار ميريزى اكا دى نوكله چې مذكوره نكاح ده ردكړه نودا نكاح فسخ سوه (٣).

دمور په ميريزى پلار اوماما كى كم يوولى دى؟ سوال: (۸۹۱) ديوى انجلۍ مور ژوندى ده اوپلار نيكه وغيره يې مړه دى ميريزى پلار او ماما يې موجوددى نوپه دې درى واړو كى دانجلۍ ولى څوك دى انجلۍ بالغه ده ولايت دنكاح دچادى؟

جواب: دعصباتو څخه وروسته مور دنابالغى دنكاح ولى كيږى (٤) خوپه صورت مذكوره كى چې انجلۍ بالغه ده نوددى مور ددى په اجازه سره ددى نكاح كولى سى او دانجلۍ چپ كيدل دمور داجازى دپاره كافى دى سكوت هم اجازه ګڼل كيږى (٥). فقط

داتلسو كالو انجلۍ خپله نكاح په خپله كولى سى: **سوال**: (۸۹۲) يوه انجلۍ ده چې دهغه

---

(١) ردالمحتار باب الولى ج٢ ص ٤٣٣ ، ط.س. ج٣ ص ٨١. ظفير

(٢) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج٢ ص ٤٢٧ ، ط.س. ج٢ ص ٧٢. ظفير

(٣) فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (درمختار ج٣ ص ٨١) فلم يجعلوا سكوته اجازة والظاهر ان سكوته هنا كذالك فلا يكون سكوته اجازة لنكاح الابعد وان كان حاضرا فى مجلس العقد ما لم يرض صريحا او دلالة (ردالمحتار باب الولى ج٢ ص ٤٣٢ ، ط.س. ج٣ ص ٨١). ظفير

(٤) فان لم يكن عصبة فالولاية للام (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج٢ ص ٤٢٩ ، ط.س. ج٣ ص ٧٨). ظفير

(٥) لاتجبر البالغة البكر على النكاح لانقطاع الولاية بالبلوغ فان استاذنها هو اى الولى وهو السنة الخ فسكتت عن رده مختارة الخ فهواذن (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج٢ ص ١٠ ، ط.س. ج٣ ص ٥٨). ظفير

عمر تقریبا اتلس کاله دی، ددی پلار ددی دنکاح کولو څخه بالکل بی فکره دی دبد معاشی کسب کوی اوپه بدو اعمالو کی ملوث دی شرابی دی په داسی حالت کی انجلۍ ته په خپله اجازه سره دنکاح اختیار حاصل دی اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی چی: وهی ای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون ورقیق لا مکلفة فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضی ولی الخ الی ان قال ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلاً وهو المختار الخ (۱). نومعلومه سوه چی انجلۍ بالغه په کفوکی خپله نکاح په خپلی رضامندی سره وکړی نوصحیح ده. فقط

په ماما، انا اومور کی ولایت چاته حاصل دی؟ سوال: (۸۹۳\) هنده او زبیده دواړه سکه خوندی دی دهندی یوزوی خالد اودزبیده لور عائشه ده اودعائشه لورساجده ده دزبیدی اودعائشی خاوندان مړه سوه. زبیده په خپل ولایت ساجده نابالغه په عمر دنهو کالو په خپل ولایت سره دهندی زوی یعنی خالد ته په نکاح کړه حال دادی چی دعائشی دری سکه ورونه چی دنابالغی ماماګان دی موجودوو آیا دانکاح شرعًا جائزده آیا دسکه ماما په وجود کی انا دنکاح ولایت کولی سی اوکه نه؟ اوس ساجده بالغه سوه نوآیا دا دنکاح فسخ دخالد سره کولی سی اوکه نه؟ یا تجدید دنکاح وسی؟

جواب: دانا ولایت دماما څخه مقدم دی نوچی کله دنابالغ څوك عصبه نه وی نوولایت دنکاح مورته دی اوبیا انا (دپلار مور) ته اوبیا انا (دمور مور) ته اوماما په ذوی الارحامو کی دی اوپه وجود دذوی الفروضو کی ده ته ولایت دنکاح دنابالغی نسته (۲) نوپه صورت مذکوره کی عائشه هم په دی نکاح راضی سوه نودا نکاح به منعقده سی اوساجده دبالغیدو څخه وروسته خپله نکاح په خپله نه سی فسخ کولی، بلکی دفسخ دپاره دقاضی قضاء شرط ده (۳)، اوشرعی قاضی نسته (۴) اودنورو شرائطو تحقیق هم سخت دی ددی وجه څخه دنکاح دفسخ حکم اوس نه سی کیدی. فقط

دمرتد پلار په نابالغ زوی او لور باندی هیڅ حق دولایت نسته: **سوال**: (۸۹۴\) ۱. یو مسلمان

---

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ ، ط.س. ج۳ ص **۵۵**. ظفیر

(۲) الولی فی النکاح لا فی المال العصبة بنفسه الخ بترتیب الارث والحجب الخ فان لم یکن عصبة فالولایة للام ثم لام الاب الخ ثم للجد الفاسد الخ ثم لذوی الارحام العمات ثم الاحوال ثم الخالات (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷. ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

(۳) بشرط القضاء للفسخ (درمختار ط.س. ج۳ ص۷۰) وحاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ او العلم به فان اختار الفسخ لا یثبت الفسخ الا بشرط القضاء (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۷۰). ظفیر

(۴) علماؤ چي ددی دپاره کم حل غوره کړیدی دهغه دپاره وګوری: الحیلة الناجزة للمرشد التهانوی. ظفیر

سړی آریه سو دده یوه لورده دلسو کالو دعمر اوزوی دی په عمر داتو کالو انجلۍ دخپلی مورسره دنیکه (دمور دپلار) کره اوسی اونیکه (دپلار پلار) یې هم سته آیا دپلار څه حق داولاد په باره کی سته اودانجلۍ نکاح به دمور پلار په اجازه وی اوکه دپلار دپلار په اجازه؟

مرتد مسلمان سو نوهغه دخپلی ښځی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟ ۲. که پلار بیا مسلمان سی اوتوبه وکاږی نو دخپلی مخکی ښځی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟ اوپه اولاد قابض کیدی سی اوکه نه؟

جواب: (۱) چی پلار مرتد سو نودده هیڅ حق اوتعلق داولاد سره پاته نه سو دنابالغه ماشومانو ولی په دی صورت کی ددوی دپلار پلار دی اودده په اجازه ددوی نکاح صحیح کیدی سی دمور دپلار په اجازه سره نه سی کیدی. ([1])

(۲) که پلار مسلمان سی اوتوبه وکاږی نودی دخپلی پخوانی ښځی سره نکاح کولی سی اوپه اولاد به یې هم حق او ولایت ثابت سی ([2]). فقط

په وخت دنکاح دورور جوړولو رواج غلط دی: **سوال**: (۸۹۵) دلنه دکابل او پیښور په بعضو منطقوکی دا دستور دی چی مور او پلار موجود وی اوکه نه وي دنکاح په وخت پردی سړی ورور جوړ کړی بغیر دده څخه نکاح نه کوی اوزموږ دهند دا دستور دی چی مور اوپلار خپله اجازه ورکړی او یا انجلۍ په خپله هوښیاره سی اواجازه ورکړی، آیا دا دواړی خبری صحیح دی اوکه څه فرق سته؟

جواب: کم چی زموږ دملك رواج دی چی دنابالغی دپاره ددی اولیاء یعنی پلار نیکه وغیره اجازه ورکوی اوچی کمه انجلۍ بالغه وی نوخپله دیته واورول سی چی ستا نکاح دفلانی سړی سره کیږی په دی باندی داسکوت کوی اودا سکوت اجازه ده شرعًا هم دا صحیح ده او همداسی کیدل په کار دی ([3]) دورور جوړولو صورت فضول دی او ددی څه

([1]) الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه علی ترتیب الارث والحجب فیقدم ابن المجنونة علی ابیها (در مختار) هذا عندهما خلافا لمحمد حیث قدم الاب الخ ثم یقدم الاب ثم ابوه الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

([2]) ددې وجه چې په مرتد کیدلو سره ددین څخه داسلام خارج سو او دېولو حقوقو څخه محروم سو بیا چې کله مسلمان سو نوبیا ورلره دپلار حقوق حاصل سوه او دواده کولو حق هم ورته حاصل سو ددې وجه چې فقهاء صراحت کوي: وبقی النکاح ان ارتدا معاً بان لم یعلم السبق الخ فاسلما کذلك (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۴۱، ط.س. ج۳ ص۱۹۵ – ۱۹۲). ظفیر

([3]) لاتجبر البالغة البکر علی النکاح لانقطاع الولایة بالبلوغ فان استاذنها هو ای الولی وهو السنة او وکیله او رسوله او زوجها ولیها واخبرها رسوله اوفضولی عدل فسکتت عن رده مختارة الخ فهو اذن (الدرالمختار علی =

اصل نه معلومیږی. فقط

مور نکاح وتړله او ورور خاموش پاته سو نوڅه حکم دی؟ سوال: (۸۹۶) دولی اقرب یعنی دورور په وجود کی ولی ابعد یعنی مور دنابالغی نکاح وکړه اواقرب سکوت وکی خوڅه علامه درضا ښکاره نه سوه نه صراحةً اونه دلالةً نودا نکاح فاسده ده اوکه باطل؟

جواب: فی الشامی علی قوله: توقف علی اجازته الخ والظاهر أن سکوته هذا کذلك فلا یکون سکوته إجازة لنکاح الأبعد وإن کان حاضرا في مجلس العقد ما لم یرض صریحا أو دلالة تأمل (۱) نوچی ترڅو ولی اقرب راضی نه وی صراحةً یا دلالة ترهغه به دانکاح موقوفه وی نه به صحیح وی اونه به باطله وی. فقط

دخوارلسو کالو انجلۍ چی خپل ځان بالغ ښيي دي دنیکه (پلار دپلار) نکاح ردکړه: سوال: (۸۹۷) نیکه دخپلی لمسۍ څوارلس کلنی نکاح دخپل لمسی سره وکړه په وخت دنکاح دا انجلۍ په بل ښار کی وه ددی وجه څخه نیکه دنکاح اجازه ځینی وانه خیسته اونه یي داپوښتنه ځینی وکړه چی ته بالغه یي اوکه نه؟ انجلۍ ته چی خبر ورکول سو نو هغې وویل مورته دانکاح نه ده منظوره، زه دنکاح په وخت بالغه وم ماته دمدې راهیسی حیض راځی، اودلته دوه معتبر شاهدان هم موجود وه او وایې چي موږ انکار هم واوریدی اوپه کتلو باندي هم داسي معلومیده چي دزمانی راهیسی بالغه ده او ریښتیا وایي، په داسی عمر کی دعوه دبلوغ چی خلاف دظاهر څخه نه وه لکه چی دمعتبرو شاهدانو څخه معلومیږی صحیح ده اوکه نه؟ او وروسته دبلوغ دثبوت څخه انکار صحیح دی اوکه نه؟

جواب: دمراهقی قول په باره دبلوغ کی معتبر اومصدق دی اودانجلۍ چی ددی عمر څوارلس کاله دی یقینی مراهقه ده په درمختار کی دی: فان راهقا بان بلغا هذا السن فقالا بلغنا صدقا ان لم یکذبهما الظاهر (۲) الخ وقال قبیله وادنٰی مدته له اثنتی عشرة سنة ولها تسع سنین الخ (۳). اودبالغ نکاح بغیر ددی داجازته صحیح اومعتبره نه ده نو ددی وجه څخه مذکوره نکاح صحیح نه سوه (۴). فقط

دقریب ولی چی نکاح نه کوی نو دلری ولی نکاح کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۸۹۸) هنده دخپل نابالغه زوی دبکرنکاح دنابالغه حمیده سره کول غواړی خودبکرنیکه (دپلار پلار)

= هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۰ ۴۱۱ ، ط.س. ج۳ ص ۵۸). ظفیر

(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲ – ۴۳۳ ، ط.س. ج۳ ص ۸۱. ظفیر

(۲) الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار کتاب الحجر فصل بلوغ الغلام ج۵ ص ۱۳۲. ط.س. ج۳ ص ۱۵۴. ظفیر

(۳) ایضا ج۵ ص ۱۳۳. ط.س. ج۳ ص ۱۵۴. ظفیر

(۴) لایجوز نکاح احد علی بالغة صحیحة العقل من اب وسلطان بغیر اذنها بکرًا کانت اوثیبًا (عالمگیری کشوری باب الاولیاء ج۲ ص ۲۹۵). ظفیر

دخپل لمسی څخه خفه دی اودخپل زوی دمرګ څخه وروسته يي دی اودده مور دخپل کوره ايستلی دی هم ددی وجه څخه دی دبکر دنکاح داجازی ورکولو څخه انکاری دی اوسکه اکا دبکر دنکاح اجازه ورکولو ته تيار دی دارکم دحميده ولی سکه اکا اوددی خاله (ترور) موجود ده خودده دحميده دپلار سره خفګان وو، په دی وجه دی دحميده دنکاح اجازه نه ورکوی په دی صورت کی دبکر سکه اکا ددوی دنکاح ولی کيدی سی اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی چی که ولی اقرب دصغير په کفو کی دنکاح کولو څخه مانع وی نوولی ابعد ته اختيار دنکاح حاصليږي: ويثبت للابعد من اولياء النسب في التزويج بفضل لاقرب ای بامتناعه عن التزويج (١) الخ. بناء په دی باندی دنابالغه بکر نکاح دده اکا کولی سی که دحميدی سکه تره دنکاح څخه مانع وی نودده څخه وروسته حسب ترتيب دولايت چی کم ولی وی هغه دحميدی نابالغه نکاح کولی سی اوترتيب دادی چی دعصباتو څخه وروسته مور ولی ده ددی څخه وروسته انا (دمور مور يا دپلار مور) خور وغيره ولی دی که په دوی کی څوك نه وی او دلمسی څخه څوك مخکی په عصبات او ذوی الفروض کی نه وی نوخاله (ترور) نکاح کولی سی (٢). فقط

وصيت ته څه اعتبار نسته او داکا دزوی په وجود کی مور ولی نه ده: سوال: (١٨٩٩) زيد په خپل مرض موت کی خپلی ښځی ته وويل زما دلور هنده چی صغيره ده نکاح دبکر سره وکړه ولي چی دهغه سره ما ددی څخه مخکی دصغيره مذکوری کوزده کړيده بيازيد عمر اوخالد ته وويل چی که زما ښځی زما دصغيره لور نکاح دبکر سره ونه کړه نوته يي وکړه زه تاته اجازه درکوم دزيد دمرګ څخه وروسته دزيد ښځی دصغيری نکاح دبکر سره وکړه ددی نکاح دکيدو څخه اوس دزيد وراره دصغيری مذکوری نکاح په ولايت دخپل ځان سره وکړه دا وراره دزيد بالغ دی ماسوا دزيد بل خاندانی قريب نسته دزيد ښځه دصغيری مور ده شرعا مخکی نکاح جائزده اوکه دوهمه؟

جواب: دزيد وصيت ته خوپه دې باره کی څه اعتبار نسته اودزيد دمرګ څخه وروسته ولايت دنکاح دبالغه هندې دزيد وراره ته دی نوچی دهندی مور کمه نکاح وتړله هغه

---

(١) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولي ج٢ ص ٤٣٣ – ٤٣٤ . ط.س. ج٣ ص ٨٢. ظفير

(٢) اقرب الاولياء الی المرأة الابن ثم ابن وان مبخل ثم الاب ثم الجد وابو الاب الخ ثم الاخ ثم ابن الاخ الخ ثم العم الخ ثم ابن العم الخ ثم عم الاب الخ ثم بنوهما الخ وعند عدم العصبة كل قريب يرث الصغير والصغيرة من ذوي الأرحام يملك تزويجهما الخ والأقرب عند أبي حنيفة رحمه الله تعالى الأم ثم البنت الخ ثم الاخت الخ ثم اولادهم الخ وبعد أولاد الأخوات العمات ثم الأخوال ثم الخالات ثم بنات الأعمام الخ (عالمگيری كشوری باب الاولياء ج١ ص ٢٩١ ، ط. ماجديه ج٣ ص ٢٨٣). ظفير

موقوفه پراجازه دوراره ده كه ده دغه نكاح موقوفه او باطله كړه اوخپله نكاح يي ددغه نابالغى سره وكړه نو دوراره نكاح صحيح سوه اومخكنى نكاح چى مور كړى وه باطله سوه، قال فى الدرالمختار: الولى فى النكاح العصبة الخ (۱). فقط

دولى سكوت اجازه ده اوكه نه؟ چى غير دولى څخه نكاح وكړي: **سوال**: (۹۰۰) دنابالغى هندى سكه ورور خالد بالغ په كوركى نه وو په وجه دملازمت ديوى ورځى په مزل وو دخالد په عدم وجود كى دده سكه مور اوپلندر دنابالغه هنده نكاح وكړه دنكاح څخه وروسته خالد كورته راغى دنكاح خبر يي واوريدى اوخاموش سو دنكاح تقريبًا دوه كاله سويدى په مينځ كى څو واره خالد كورته راغى او ولاړى هرځاى يي ماسوا دسكوت څخه انكار نه دى كړى اوس تقريبًا ددوو كالو څخه وروسته وايي چى مورِ نه يو راضى په داسى حالت كى دهندى نابالغى نكاح جائز ده اوكه ورور يي په بل ځاى كى نكاح كولى سى؟

جواب: دولى سكوت په دى صورت كى اجازه نه ده. كمافى الدرالمختار: فلو زوج الأبعد حال قيام الأقرب توقف على إجازته، وفي الشامي: فلم يجعلوا سكوته إجازة والظاهر أن سكوته هنا كذلك فلا يكون سكوته إجازة لنكاح الأبعد وإن كان حاضرا في مجلس العقد ما لم يرض صريحا أو دلالة تأمل (۲) الخ. نومعلومه سوه چى په دى صورت كى دمور نكاح نه ده صحيح ورور يې په بل ځاى كى نكاح كولى سى. فقط

مور نكاح وتړله جاهل پلار وليكل چى ماته خوښه نه ده څه حكم دي؟ سوال: (۹۰۱) ديوبى تعليمه سړى زيد دنابالغى لور عقد دانجلۍ مور اوماما په كفوكى داسى ځاى چى دهغه څخه بل ښه ممكن نه وو، وكړى، اوداعقد په داسى حالت كى وسو چى زيد يعنى دنابالغه پلار ډير ليرى وو اوهلك والا دومره مهلت نه وركوى چى دنابالغه مور دخپل خاوند زيد څخه دخط په ذريعه منظورى را وغواړى دڅو ورځى څخه وروسته دزيد يو خط ددى مضمون راغى چى ده ته دانكاح خوښهٔ نه ده نوپه دى خط سره به دانكاح فسخ سى اوكه نه؟ او دبى تعليمه سړى خط چى دډاك په ذريعه راغلى دى په فسخ كى دنكاح معتبر دى اوكه نه؟

جواب: په داسى حالت كى چى پلار ليرى وى او ولى ابعد په كفو كى دنابالغه نكاح وكړى نونكاح صحيح كيږى اوبيا ولى اقرب دانه سى فسخ كولى. قال فى الردالمحتار

(۱) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج۲ ص ۴۳۰ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲. ظفير
(۲) وګورى ردالمحتار باب الولى ص ۴۳۲ – ۴۳۳ ج۲. ط.س. ج۳ ص ۸۱. ظفير

ولا یبطل تزویجه السابق بعود الاقرب لحصوله بولایة التامة (۱) الخ. اودمور ولایت دعصباتو څخه وروسته دی نوکه څوک عصبه نه وی موجود اوپلار لیری وی نو دمور سوی نکاح صحیح ده اودپلار په دی لیکلو سره چی ماته دانکاح خوښه نه ده دانکاح به فسخ نه وی اوخط که څه هم په داسی امورو کی معتبر کیږی خوپه دی موقع په تحریر سره نکاح به فسخ نه وی‌لکه چی دپلارپه زبانی‌ویلوسره مذکوره نکاح نه فسخ کیږی. (۲)

په صورت مسئوله کی دنیکه (دپلار پلار) ورور ولی دی: **سوال**: (۹۰۲/۱) دهندی پلار اونیکه مړه سوه خو دنیکه ورور یې ژوندی دی، دهندی انا (دپلار مور) دنیکه دورور په عدم موجودګی خو دنیکه دورور زوی یې وو دده په وجود کی دهندی نکاح وکړه نودا نکاح جائزده اوکه نه؟ نابالغه هنده مړه سوه خاوند ته نه ده ورغلی پوره مهر به ور کول کیږی اوکه کم اوکه هیڅ هم نه؟

جواب: دنابالغه هندی دنکاح ولي په دی صورت کی دنیکه ورور دی اوکه دنیکه ورور لیری وو دده څخه اجازه اخیستل ګران وو نو دده دزوی په ولایت اوپه اجازه نکاح کیدی سی. (۳) او دنابالغه ښځی په وفات سره دخاوند پرذمه پوره مهر لازمیږی (۴) نیم په دی کی دخاوند حق دی هغه به دده څخه ساقط سی، اوباقی نورنیم به په نورو وارثانو تقسیم سی. (۵)

دنیکه په وجود کی مور نکاح وکړی نو باید څه وسی؟ **سوال**: (۹۰۳/۱) دزید دوه زامن حامد اومحمود وو، دحامد انتقال دزید په ژوندکی وسو، دحامد یوه لور اویوه ښځه پاته سوه دحامد کونډه نابالغه لور یوبل ځای ته بوتله اودیو غیر سړی سره بی درضامندی دزید اودمحمود څخه دزید کونډی هندی ددی نکاح وکړه دخوورځو څخه وروسته چی انجلۍ نابالغی ته هوش راغی، نوداپه داسی نکاح نارضا ده، نوداسی نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دنابالغی ولی ددی نیکه زید دی بغیر داجازی دزید څخه به دنابالغی نکاح صحیح نه وی نوکونډی دحامد چی کمه نکاح دخپلی نابالغی لور کړیده

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۴ ، ط.س. ج۳ ص ۸۳. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۴ ، ط.س. ج۳ ص ۸۳. ظفیر
(۳) الولی فی النکاح العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب الخ وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب الخ مسافة القصر واختاره فی الملتقی مالم ینتظر الکفو والخاطب جوابه الخ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ – ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر
(۴) والمهر یتأکد باحد معان ثلاثة الدخول والخلوة الصحیحة وموت احد الزوجین الخ حتی لا یسقط منه شيء بعد ذالك الا بالابراء (عالمګیری مصری الباب السابع فی المهر فصل ثانی ج۲ ص ۲۸۴). ظفیر
(۵) واما للزوج فحالتان النصف عندعدم الولد وولد الابن وان سفل (سراجی ص۷، ردالمحتار ط.س. ج۳ ص۸۱). ظ

نو هغه دزید پراجازه موقوفه ده، که زید اجازه ورکړه صحیح کنې باطله ده ([1])، اوترتیب دولایت دنکاح په دی صورت کی داسی دی چی زید ولی دی دده دغائبیدو په صورت کی محمود ولی دی بیا چی څوك عصبه نه وی نو ددی نابالغی مور یعنی دحامد کونډه ولی ([2]) ده، نوکه کونډې دحامدخپله لوردومره لیری بیولی وی چی زید اومحمود دهغه ځای څخه په مسافت شرعیه یعنی ددرو ورځو په سفر وی اوپه دوهم قول چی معتمد او مفتٰی به دی چی دومره لیری وی چی کفو خاطب دزید او دمحمود دجواب انتظار نه سی کولی نوهلته ولاړه اوکونډې دحامد ددی انجلۍ نکاح په کفوکی وکړه نوصحیح به وی. کما فی الدرالمختار وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب الخ مسافة القصر واختار فی الملتقٰی ما لم ینتظر الکفو الخاطب جوابه واعمتده الباقانی ونقل ابن الکمال ان علیه الفتوٰی الخ ([3]). فقط

دلیونۍ هنده ولی څوک دی او ددی جهیز دچا ملکیت دی؟ سوال: (۹۰۴/۱) دزید ښځه هنده لیونۍ سوه ددی یوه لورده چی هغه دزید مور وپالل او دخپل ځان سره یي ساتی زید دخپلی لیونی ښځی اودلور داخراجاتو ذمه داردی په دی کی هیڅ کمی نه کوی هنده اکثره دزید سره اوسیږی اوکله کله دمور کره ځی دزید اراده ددوهمی نکاح کولوده چی دکله څخه یي دا اراده ښکاره کړیده دهندی مور دا دزید کره نه راپریږدی دهندی ورونه او خوندی اومور چی دده ددوهم واده کولو واوریدل نودوی مطالبه کوی چی هنده ته مو کم جهیز ورکړیدی هغه دی بیرته ورکول سی ځکه چی ددوی خیال دی چی ددوهمی نکاح څخه وروسته به زید دهندی حق پوره نه ادا کوی په جهیز کی دکور سامان وو، او زر اوجامی وی نقد یاجائیداد نه وو دکور په سامان کی بعضی شیان بالکل ضائع سوی دی اوبعضی ناقابل استعمال دی اوبعضی په ښه حالت کی دی دجامو زیاته برخه استعمال سویده زر بعضي په خپل حالت کي موجود دي بعضی هنده دلیونتوب څخه مخکی مات کړی اوڅه نور زر یي ترې جوړ کړي وه خلاصه داچی په نورو کورونو کی چي دجهیز کم حالت کیږی هم هغه حال دلته هم دی، په دی حالت کی دلاندینیو سوالونو جوابونه راکړی:

۱. دهندی ولی ددی دلیونتوب په وخت څوك دی ددی اوسیدل دچاسره په کاردی؟

۲. دهندی مور او ورونه اوخور چی دجهیز مطالبه کوی په حق دی اوکه نه؟

([1]) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۰).

([2]) فان لم یکن عصبة فالولایة للام (ایضاً ج۲ ص ۴۲۹ ، ط.س. ج۳ ص۷۸). ظفیر

([3]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲ – ۴۳۳ ، ط.س. ج۳ص ۸۱. ظفیر

۳. جهيز دچا ملكيت دی، دهندی اوكه ددی دمور وغيره؟

۴. كه دهندی مور وغيره دجهيز مطالبه كولی سی نوچی څه شيان موجود دی نوهغه وركول په يكاردی اوكه ددی دټول مال قيمت به وركوی چی كم په وخت دنكاح هندی ته وركول سوی وو؟

جواب: ۱. دليونی دنكاح وكيل عصبات دی په ترتيب باندی او دليونی دمال ولی خاص پلار نيكه وغيره دی مور خور ورور وغيره ته دمجنون دمال ولايت نسته [۱] اودا هم مسئله ده چی دليونتوب دوجه نكاح نه فسخ كيږی ددی وجه څخه دا ليونۍ به دخاوند سره اوسيږی چی كله ددی حق تلفی وسی نودغه وخت ددی دحقوقو پوره كولو كوشش كول په كاردی [۲] اوكه دخاوند سره اوسيدل يې سخت وی نو بيادی يې دخپل ځان سره وساتی دغه وخت كه ددی دجهيزڅه سامان هم موجودوی دخپل ځان سره يې ساتلی سی.

۲و۳. جهيز دښځی ملكيت دی نه دخاوند اونه دمور وغيره چی كم ځای ښځه وی هلته دمملوكه سامان حق دغه خلګو ته دی چی دچاسره دا اوسی، كه دخاوند سره اوسی نو ددی سامان به هلته وی، اوكه دمور سره اوسی نودلته به وی، وروسته كه هنده ددی مور وغيره دليونتوب په سبب دځان سره ساتی نو ددی موجوده جهيز هم دلته په حفاظت ساتلی سی [۳]. فقط

۴. دليونۍ هنده مور وغيره كه دادځان سره ساتی نوددی هغه شيان اخيستی سی چی كم موجود دی دضائع سوو قيمت دخاوند دهندی څخه نه سی اخيستی. فقط

قريب ولی چی يې كله په نكاح نه وركوی نومور چی بعيده ده په نكاح يې وركولی سی اوكه نه؟

سوال: (۹۰۵\) يوه انجلۍ يتيمه چی ولی يې دمور او دميريزی ورور څخه ماسوا بل څوك نسته اوس زيد چی ديتيمی انجلۍ كفو دی په عوض دمقرر مهر (مهرِ بمثل) دنكاح درخواست كړی دی ميريزی ورور دمذكوري يتيمی دنكاح څخه مانع دی، په دی صورت كی مورته ولايت اواختيار دنابالغی دنكاح سته اوكه نه؟

جواب: په صورت دامتناع دولی اقرب دتزويج بالكفوڅخه ولی ابعدته چی په دی صورت كی مور ده ولايت اواختيار دنكاح ديتيمی حاصل دی كه څه هم دفقهاؤ په دی كی كلام

---

[۱] الولی فی النكاح لا المال العصبة بنفسه الخ (درمختار ج۳ ص۷۲) قوله لا المال فان الولی فيه الاب ووصيا والجد ووصيه والقاضی ونائبه فقط الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفير

[۲] ولا يتخير احدالزوجين بعيب الاخر ولوفاحشا كجنون وجذام وبرص الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العنين وغيره ج۲ ص۸۲۲ ، ط.س. ج۳ ص۵۰۱). ظفير

[۳] جهز ابنته بجهاز وسلمها ذلك ليس له لا استراد عنها ولا لورثة بعده ان سلمها ذالك فی صحة تختص به وبه يفتی (ايضا باب المهر ج۲ ص۵۰۳ درالمختار علی ردالمحتار ط.س. ج۳ ص ۱۵۵). ظفير

سته چې دولی اقرب دامتناع په وخت ولایت قاضی ته منتقل کیږی یاولی ابعد من اولیاء النسب ته خوچې کله فتوٰی دفقهاؤ پردی سته چې ولایت ولی ابعد من اولیاء النسب ته منتقل کیږی بالخصوص په دی زمانه کی په دی فتوٰی ورکول صحیح دی. قال فی الدرالمختار ویثبت للابعد من اولیاء النسب الخ التزویج بفضل (۱) الاقرب الخ. فقط

دپلار میریزی اکا ولی دی دده په وجود کی خور اوترور (عمه) ولی نه دی: سوال: (۹۰۶/۲)

یوه نابالغه یتیمه ده ددی ولی دپلار میریزی اکا دی اوددی سکه خور اوسکه ترور هم سته اوس زید چې ددی یتیمی هم څنګ (کفو) دی په عوض دمهر مثل ددی سره نکاح کول غواړی میریزي اکا اوخور انکار کوی په دی صورت کی حق دتزویج ترورته هم حاصل دی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار الولی فی النکاح الخ العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب (۲) الخ. ددی عبارت څخه واضحه ده چې په دی صورت کی ددی نابالغی ولی ددی دپلار میریزی اکا دی اودخور درجه هم دده څخه وروسته ده اوترور خو په هیڅ صورت کی دده په وجود کی ولی نه سی کیدی اوپه درمختار کی چې دولی اقرب په صورت کی ولی ابعد ته ولایت دنکاح دشرح وهبانیه څخه نقل کړیدی علامه شامی ددی خلاف ته موجه ویلی دی چې دولی اقرب دعضل په صورت کی ولی ابعد ته ولایت دنکاح نسته بلکی قاضی ته دی (۳). فلیراجع

وراره اومور دنکاح ولی دی دمال نه دی: سوال: (۹۰۷/۱) دنابالغه دمال ولی وراره دی اوکه مور؟

جواب: دمتوفی وراره دنابالغی دنکاح ولی دی ددی دمال ولی نه دی اونه یې مور ولی ده دنابالغه حصه حاکم چې یې دچاسره مناسبه وګڼی امانت به یې وساتی یا چې کمه طریقه دده دمال دحفاظت وی هغه طریقه دی اختیار سی (۴). فقط

دښی رشتی په امید باندی که ولی ایسار سی نو څه حکم دی؟ سوال: (۹۰۸/۱) هم کفو چې

---

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ص ۴۳۳ – ۴۳۴ ج۲. ط.س. ج۳ ص ۸۲. ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲. ظفیر

(۳) ویثبت الابعد من اولیاء النسب شرح وهبانیة لکن فی القهستانی عن الغیاثی ولو لم یزوج الاقرب زوج القاضی عند فوت الکفو التزویج بعضل الاقرب (درمختار ط.س. ج۳ ص ۸۲) ذکرفی انفع الوسائل عن المنتقی اذا کان للصغیرة اب امتنع عن تزویجها لا تنتقل الولایة الی الجد بل یزوجها القاضی ونقل مثله ابن الشحنة الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۳ ، ط.س. ج۳ ص ۸۲). ظفیر

(۴) الولی فی النکاح لا المال (درمختار) قوله لا المال فان الولی فیه الاب ووصیة والجد وصیه والقاضی ونائبه فقط (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

کله په مهر مثل باندی پیغام ورکړی نوآیا په ولی اقرب باندی اقرار ضروری دی اوکه یې نه کوی نوآیا ظلم علی الصغیره به لازم سی اوعاصی به سی، دعبارت دشامی اوددر مختار څخه خو معلومیږی چی کله دکفو دفوت کیدو بیره وی اوظلم علی الصغیره لازمیږی نودغه وخت به امتناع عضل وی نه مطلق امتناع نوکه دکفر دفوت کیدو بیره نه وی او دمنشا مطابق دښه پیغام منتظر وی او ددی وجه څخه انکار وکړی لکه چی مروج ده نو دا به عضل وی اوکه نه؟

۲. دصغیره دولی اقرب اودولی ابعد (چی دهغه په تربیت کی صغیره ده) یاخپله په صغیره او ولی اقرب کی میلان اومحبت نسته یا دمال وغیره دوجه یې په خپل مینځ کی مخالفت وی قطع نظر ددی څخه چی څوك پرحق دی نوآیاپه دی صورت کی ولی ابعدته ولایت منتقل کیږی انتقال دولایت خو دغیوبت او دعضل دولی اقرب په صورت کی لیکی داصورت خو جلا دی. دارکم تجربه اومشاهده ده چی دخپل نفع نقصان دوجه بی ځایه جګړی کیږی خو دنکاح په وخت کی ددی بد خواه نه وی په کفو اومهر مثل باندی یې کوی نوددی تجربی سره به هم ولایت منتقل کیږی حال دادی چی احتمال دضرر دلته ډیر ضعیف دی.

جواب: ۱۱. دعبارت دشامی حاصل دادی چی که دوهم کفو موجود او حاضر وی نوکفو اول ته انکار کول عضل نه دی خوکه بل کفو موجود نه وی اودکفو خاطب ته دنکاح کولو څخه انکار وسی نودا عضل دی بیاپه دی باره کی اختلاف دی چی دولی اقرب دعضل په صورت کی ولی ابعد ته ولایت منتقل کیږی اوکه قاضی ته اوددی تصحیح سوی ده. کذافی الشامی ([1]).

۲. په دی صورت کی ولی ابعدته ولایت نه منتقل کیږی. فقط

<u>**دنیکه اولاد پرمور اوپر انا (دپلار مور) باندي مقدم دی**</u>: **سوال**: (۱۰۹۰) یوه انجلۍ ده چی ددی عمر یوولس کاله دی ددی پلار، نیکه، وراره، ورور مړه دی خو دکرنیکه دورور په اولاد کی یې بعضی نارینه اولاد سته اوددی مور، انا ترور موجود دی په دوی کی ولایت دتزویج چاته دی دکرنیکه دورور داولاد په وجودکی موریا اناته یې ولایت حاصل دی او

([1]) ویثبت للابعد الخ التزویج بعضل الاقرب ای بامتناعه عن التزویج اجماعا (درمختار ط.س. ج۳ ص ۸۲) ای من کفو بمهر المثل اما لو امتنع عن غیر الکفو أو لکون المهر أقل من مهر المثل فلیس بعاضل وإذا امتنع عن تزویجها من هذا الخاطب الکفو لیزوجها من کفو غیره استظهر في البحر أنه یکون عاضلا الخ قلت: وفیه نظر لأنه متی حضر الکفو الخاطب لا ینتظر غیره خوفا من فوته الخ نعم لو کان الکفو الآخر حاضرا أیضا وامتنع الولي الأقرب من تزویجها من الکفو الأول لا یکون عاضلا الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۳ - ۴۲۴ ، ط.س. ج۳ ص ۸۲). ظفیر

که نه؟

جواب: ولایت دتزویج دنابالغی عصباتو ته وی علی الترتیب نوچی کله عصبه قریب نسته نو دنیکه دورور په نارینه اولاد کی چی کم زیات نژدی وی هغه ولی دی دده په وجود کی مور، انا اوترور ته ولایت دنکاح نسته. کذا فی الدرالمختار ([1]).

دنابالغی چی جبراً بی له اجازته دولی څخه کمه نکاح وسوه هغه صحیح نه ده: **سوال**: (۹۱۰) زید خپله خوښینه په حیله دملاقات دخپل ځان سره بوتلله بغیر داجازی ددی دپلار عبدالله څخه دایي په یوبل ځای کی په نکاح کړه ددی څخه مخکي عبدالله خپله لور هنده دبکر په نوم کړی وه دهندی عمر څوارلس کاله دی داوایي چی زه په دی نکاح راضی نه یم زما دانکاح په زور تړل سویده اوس ددی پلار عبدالله دخپلی لورنکاح دبکر سره کولی سی اوکه نه؟

جواب: زید ته څه ولایت اواختیار دنکاح په دی صورت کی نسته مذکوره نکاح چی بی له رضا او اجازی دهندی اوددی دپلار دعبدالله څخه وسوه داباطله اوناجائز ده ([2]) او عبدالله ددی نکاح دبکر سره کولی سی. فقط

دښځی صرف په ګوته لګولو او وروسته په شاهدی جوړولو سره نکاح نه کیږی: **سوال**: (۹۱۱) دیوسړی ورور دری بچی اوکونډه پریښوولو اومړسو دمړی ورور دبچو دهمدردی دپاره دکونډی ورینداری سره نکاح کول غوښتل، اودارضا نه وه دایي مجبوره کړه اوپه نکاح نامه یي تری ګوته ولګوله، ښځی په جبر داعمل وکی څه شاهد په وخت دنکاح موجود نه وو ددی څخه وروسته ددوو شاهدانو شاهدی په نکاح نامه ثبت سوه، دوه دوه نیم کاله وروسته سړی ته ددی نکاح متعلق تشویش سو اوده دجواز دنکاح څخه انکار وکی خو ښځه اوس ددی پابیند اوسیدل غواړی دا امر دشریعت داحکامو محتاج دی، دپخوانی نکاح په باره کی دجواز اودنه جواز حکم بیان کړی؟

جواب: چی ترڅو ددوو شاهدانو په مخکی ایجاب اوقبول نه وی سوی نکاح نه صحیح کیږی جبراً ګوته لګول اجازه دنکاح نه ده نوچی کله ښځه دغه وخت په نکاح راضی نه وه اوپه وخت دنکاح څوك شاهدان هم نه وه نودا نکاح صحیح نه سوه ([3]) اوس چی کله ښځه

([1]) ویثبت للابعد عن اولیاء النسب وهبانیة لکن فی القهستانی عن الغیاثی لولم یزوج الاقرب زوج القاضی (در مختار ط.س. ج۳ ص ۸۲) ذکر فی انفع الوسائل عن المنتقی اذا کان للصغیرة اب امتنع عن تزویجها لاتنقل الولایة الی اخر بل تزوجها القاضی الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۳ ، ط.س. ج۳ ص ۸۲). ظفیر

([2]) الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص ۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

([3]) ومنها الشهادة قال عامة العلماء انها شرط جواز النکاح هکذافی البدائع (عالمگیری کتاب النکاح باب =

راضی ده نودوباره دی ددی سره ددوو شاهدانوپه مخکی نکاح وسی (١)، اومخکی چی دکم حرام فعل ارتکاب سوی وو ددی څخه دی توبه وکاږی اواستغفاردی وویل سی.

دپلار په وجود کی مور دنابالغی لور نکاح وکړه پلار انکار وکی نونکاح صحیح نه سوه: سوال:

(۹۱۲) دیوی نابالغی انجلۍ نکاح ددی دمور په اجازه سره وسوه دانجلۍ پلار انکار وکی تردی چی په مجلس دنکاح کی هم شریك نه سو انجلۍ اوس بالغه سوه اودې وویل چی زه بالغه سوم اودشریعت په قاعده زه ددی سړی دنکاح څخه ووتم چی دچاسره زما نکاح زما مور تړلی وه اوس به زه دپلار په رضا نکاح کوم نو دانجلۍ نکاح فسخ سوه اوکه نه؟ او ددی پلار ددی دوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دپلار په وجود کی مورته ولایت اواختیار دنکاح نه وو، که مور بی له اجازی دپلار دنابالغی نکاح کړی وه نو دپلار پراجازه موقوفه ده که پلار رد کړه او انکار یي وکی نونکاح باطله سوه (٢). په دی صورت کی دوهمه نکاح دانجلۍ پلار کولی سی او دخیارِ بلوغ صورت ددی وجه څخه نه سی چلیدی چی په دی کی دشرعی قاضی ضرورت دی بغیر دقضاء دقاضی څخه نکاح نه فسخ کیږی اوشرعی قاضی په دی زمانه کی نسته (٣) اوکه حکم اختیار دفسخ کیدلو ومنل سی نوحکم په تراضی دفریقینو دی. هکذا فی الدر المختار (٤). فقط

بغیر داجازی دولی څخه فضولی چی کمه نکاح وکړه اوولی انکار وکی نودا نکاح ونه سوه:

سوال: (۹۱۳) دیوی نابالغی انجلۍ نکاح ددی دمور دوهم خاوند دیو نابالغه هلك سره وکړه دنابالغی انجلۍ ددوو میریزی ورونو څخه ماسوا بل څوك وارث نسته په وخت دنکاح دمیریزی ورونو څخه اجازه چاوانه خیسته بلکی څه موده وروسته میریزی ورونو ته خبر وسو نومیریزي ورونه خفه سول چی زمونږ داجازی څخه بغیر نکاح څنګه وسوه او

= الاول ج۲ ص ۲۵۰ ، ط.س. ج۳ ص ۲۲۷). ظفیر

(١) ولا ینعقد نکاح المسلمین الا بحضور شاهدین حرین عاقلین بالغین (هدایه کتاب النکاح ج۲ ص ۲۸۲. ط.س. ج۳ ص ۳۰۲). ظفیر

(٢) فلو زوج الابعد علی حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲. ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

(٣) لهما ای لصغیر وصغیرة وملحق بهما خیار الفسخ ولوبعد الدخول بالبلوغ اوالعلم بالنکاح بعده الخ بشرط القضاء للفسخ (درمختار ط.س. ج۳ ص ۲۹) وحاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ اوالعلم به فان اختار الفسخ لایثبت الفسخ الا بشرط القضاء (ردالمحتار ج۲ ص ۴۲۱. ط.س. ج۳ ص۷۰). ظفیر

(۴) دخیار بلوغ دپاره وګوری الحیلة الناجزه للتهانوی. ظفیر

دنكاح څخه مخكې دنابالغۍ انجلۍ مور هم مړه وه په دې صورت کې دانجلۍ دبالغ کېدو څخه وروسته بل ځای نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دمور دوهم خاوند ددې نابالغۍ ولي نه دی بلکې ولي عصبه کېږي اوکه قريب ولي نه وي موجود نوميريزي وروڼه وليان دي بغير ددوى داجازې نکاح نه سی کېدی اوچې کله ميريزي وروڼه په خبر دنکاح ناراضګي ښکاره کړه نودا نکاح چې موقوفه وه باطله سوه ([1]). نوددې وجه څخه اوس انجلۍ لره په بل ځای کې نکاح کول صحيح دي.

دکونډې نکاح په زور اوزبر دستي سره صحيح نه ده: **سوال**: (۹۱۴\) يوسړی دخپلې کونډې وريندارې سره په جبر نکاح وکړه نوچې کم وخت قاضي دښځې څخه ايجاب وقبول کوی نوښځې دقاضي دهرسوال په جواب کې ويلې دي زما ورور دي خو دزمانې موافق قاضي اوشاهدانو ددې جواب ته څه توجه ونه کړه څه موده وروسته دانښځه دخپل پلارکره راغله په دې صورت کې نکاح وسوه اوکه نه؟ په داسې حالت کې دمړخاوند دقريب سره ددې ښځې نکاح صحيح ده اوکه نه؟

جواب: که دې ښځې دنکاح څخه وروسته هم ددې څخه انکار کړی وی اووطي وغيره په رضاء نه وی سوی نودا نکاح باطله سوه ([2])، اودخاوند دقريب (اکا) سره يې نکاح صحيح ده بلکه دخاوند دسکه اکا سره يې هم نکاح صحيح ده خوچې ترکمه داول خاوند دنکاح بطلان محقق نه وی لکه چې لوړ ليکل سويدی تردغه وخته پورې دبل چا سره يې نکاح نه سی کېدی. فقط

دبالغې نکاح صحيح ده اوکه نه چې کله دا واوري نوپه ژړا سی اوپه وهلو ټکولو شروع سی يا معلومه سی چې دخاوند نسب غلط دي: **سوال**: (۹۱۵\) زيد بکرته وويل چې ته زما واده دخپلې لور سره وکړه بکر زيد ته وويل ستا حسب نسب څه دی زيد وويل چې زه خاص قريشی يم بکر دخپلې لور نکاح دزيد سره وکړه بکر کورته ولاړی اولورته يې وويل: چې ما ستا نکاح دزيد سره کړيده نودا انجلۍ چې بالغه وه په ژړا اوانګولا سوه چې دا دبهر خلګو واوريده اودتحقيق څخه وروسته معلومه سوه چې دی قريشی هم نه دی بلکې ترک دی اوهلته ديوکلی اوسيدونکی دی نوپه دې صورت کې دانکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: دانکاح موافق دتصريحاتو دفقهاؤ صحيح نه ده ځکه چې اول دبالغې نکاح بغير

([1]) الولى فى النكاح لا المال العصبة بنفسه الخ على ترتيب الارث والحجب الخ فان زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج۲ ص ۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۶). ظفير

([2]) فلا تجبر البالغة على النكاح لانقطاع الولاية بالبلوغ (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج۲ ص ۴۱۰ ، ط.س. ج۳ ص ۵۸). ظفير

ددی داجازته نه صحیح کیږی اوسکوت اوژړل که څه هم فقهاؤ په اجازه محمول کړیدی خو داژړا اودانګولا لفظ چی کم په: سوال کی درج دی دلیل داجازی نه دی بلکی دانکار دلیل دی، دوهم خاوند خپل نسب قریشی وښووی اوپه دی باندی بکر دخپلی لور نکاح دده سره وکړه اوبیا ښکاره سوه چی دخاوند نسب قریشی نه دی نوپه دی صورت کی دنکاح دفسخ اختیار سته. قال فی الشامی کیف والبکاء بالصوت والویل قرینة علی الرد وعدم الرضاء الخ ص۲۹۹ ج۲، ط. س. ج۳ ص۵۹، وفی الدرالمختار اوتزوجه علی انه حر اوسنی الخ فبان بخلاف اوعلی انه فلان ابن فلان فاذا هو لقیط اوابن زنا کان لها الخیار الخ [1]. فقط

دبالغی دیو ګناه دوجه جبراً ددی نکاح وسی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۱٦) کونډه محموده دمځکی والا ښځه ده ددی یوکار کوونکی کافردی دده سره دمحمودي ناجائز تعلق دی هم ددی وجه څخه محموده سره دکوشش داپه دوهمه نکاح نه تیاریږی په داسی حالت کی دمحموده مور دمحموده نکاح جبراً کولی سی اوکه نه؟ یادعدالت په ذریعه داکافر دمحموده کورته دراتلو څخه بندولی سو اوکه نه؟

جواب: دمحموده نکاح جبراً بغیر داجازی اودرضا ددی څخه ددی مورنه سی کولی [2]، خو په دی کی کوشش کول په کاردی چی دادی ددی کافر اجنبی سره ناجائز تعلق ختم کی اوپرده دی ځینی وکړی چی هرڅنګه کیدی سی دتهمت دموقع څخه دی خوندي سی.

پلار دنابالغی ګمان باندی وکی او نکاح یي وکړه خو انجلۍ بالغه وه انکار یي وکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۱۷) زید دخپلی لور عقد په دی خیال چی نابالغه ده وکی دداسی هلك سره چی دایي په هیڅ صورت سره خاوند نه منی اوخاوند په طلاق ورکولو راضی نه دی په داسی صورت کی که دمحلی مشران راجمعه سی چی په هغه کی یوعالم هم وی اودوی دتفریق حکم وکی یاپه اکثرو ځایونو کی اسلامی قاضیان مقرر سویدی په دوی که تحقیق وکی اودتفریق حکم ورکړی نودا تفریق نه سی کیدی اودا تفریق شرعًا معتبر نه دی اوطلاق نه دی خوکه زید خپله لور نابالغه ګڼلی وه اوبغیر ددی داجازته او دمعلومولو څخه یي ددی نکاح کړی وي اوپه حقیقت کی دابالغه وه اودی ته په اطلاع ملاویدو سره هغي فوراً انکار وکی نودا نکاح داول څخه باطله ده او دتفریق ضرورت

---

[1] ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص ۸۵ تحت قوله والکفاءة هی حق الولی لاحقها، دارنګه وګوی: الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العنین وغیره قبیل باب العدة ج۲ ص ۸۲۲. ط.س. ج۳ ص ۵۰۱. ظفیر

[2] ولا تجبر البالغة البکر علی النکاح کانقطاع الولایة بالبلوغ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۲۹۰ ، ط.س. ج۳ ص ۵۸). ظفیر

نسته خوكه دی داجازی اخیستو په وخت کی یا داطلاع په وخت سکوت وکی، نونکاح وسوه اودمذکوره وجوه په وجه تفریق نسی کیدی بلکی دخاوند له طرفه دطلاق ورکولو ضرورت سته. فقط

دنابالغی انجلۍ دپلار په ایجاب او دنابالغی دپلار په قبول سره نکاح وسوه: سوال: (۹۱۸)
دانجلۍ نابالغی نکاح ددی پلار دنابالغه هلك سره وکړه دنابالغی انجلۍ پلار ایجاب وکی بیا دهلك پلار قبول نو بیا دوباره دایجاب ضرورت سته اوکه نه؟

جواب: په دوهم وار دایجاب کولو ضرورت نسته نوچی کله دنابالغی انجلۍ پلار په ایجاب سره تکلم وکی اودنابالغه خاوند پلار قبول وکی نونکاح صحیح سوه. فقط

دانجلۍ نکاح مور وکړه او اکا رد کړه بیایې اجازه ورکړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۱۹)
یوی کونډی ښځی دخپلی لور نکاح په خپل ولایت سره وکړه خو دانجلۍ اکا ژوندی دی او دغه وخت موجود نه ووو چی کله اکا ته خبر وسو نوده شور اوشر جوړکی اوبیاپه څه لالچ راضی سو اوپه استاپ یې لیکل ورکړه چی موږ په رضا اورغبت سره په خپله دا نکاح منظوره کړه شرعًا دانکاح معتبره ده اوکه غیر معتبر؟

جواب: په دی صورت کی شرعی ولی دنابالغی دنکاح اکا وو اومور یې ولی نه وه، خوکه اکا دومره لیری وو چی دده څخه مشوره اخیستل سخت وو، اودده په انتظار کی دکفو دفوات بیره وه چی په نزد دبعضو باندی ددری ورځو سفردی، نومور ولی سوه، او ددی تړل سوی نکاح صحیح سوه اوپه صورت ددی کی چی دومره لیری نه وی بیا دمور تړل سوی نکاح داکا په اجازه اوپه رضا موقوفه ده [1] نوچی ده په اول خبر دنکاح اوریدو باندی انکار وکی نودا نکاح باطله سوه دوروسته رضاء اواجازه معتبره نه ده نودا نکاح به صحیح نه وی [2]. فقط

په غیر کفوکی داکا داجازی څخه بغیر مور چی دانجلۍ کم واده کړیدی صحیح نه دی:

سوال: (۹۲۰) په کوچنی والی کی زما پلار مړسو، اکامی موجود دی اوهغه تقریبا دپنځلسو میلو په فاصله دی زما دنابالغتیا په حالت کی زما مور زما اکاته داطلاع

(۱) الولی فی النکاح علی ترتیب الارث والحجب الخ فان لم یکن عصبة فالولایة للام الخ وللولي الابعد التزویج بغیة الاقرب فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته مسافة القصر واختار الملتقی ما لم ینتظر الکفو الخاطب جوابه الخ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲ – ۴۳۳ . ط.س. ج۳ ص ۷۲ – ۸۱). ظفیر

(۲) لکه چی په دې مسئله کی دی: ولو استاذنها فی معین فردت ثم زوجها منه فسکتت صح فی الاصح بخلاف ما لو بلغها فردت ثم قالت رضیت لم یجز لبطلانه بالرد (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۳. ط.س. ج۳ ص ۲۰). ظفیر

ورکولو ښځه بغیر ، دیو سړی غیر کفو سره زما نکاح وکړه نو دشریعت مطابق دا نکاح صحیح ده اوکه نه؟ او زه دبل سړی سره نکاح کولی سم اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: وان کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه الخ لایصح النکاح من غیر کفو (۱) الخ. ددی ښځه معلومه سوه چی په غیر کفوکی کمه نکاح دنابالغی ماسوا دپلارنیکه ښځه بل ولی کړیده داصحیح نه ده ، ددې وجه ښځه دوهمه نکاح کول درته صحیح دي. فقط

بالغ هلک او انجلۍ ایجاب او قبول ونه کړی بلکی ددواړو پلرونو وکړل نونکاح وسوه اوکه نه؟

سوال: (۹۲۱) دیوې انجلۍ په طور دکوزدې ایجاب وسو انجلۍ اوهلك دواړه بالغان وه خوپه وخت دایجاب حاضر نه وه ددوی سره ایجاب ونه سو بلکه ددواړو پلرونو وکړی عالمان هم وه عام مجلس وو اوس دا انجلۍ ددی هلك سره په وجه دولد الزنا کیدو نکاح کول نه غواړی اوانجلۍ قرآن خوانه ده آیا دا په طلاق سره په بل ځای کی نکاح کولی سی اوکه بی له دی کیدی سی؟ داپه دی تردد کی ده، یوعالم چی کم موجودوو هغه وایي چی بل ځای یي نکاح نسی کیدی اوبل وایي چی په دوهم ځای کی په نکاح کولو کی څه باك نسته، نودا تحریر دی واضح سی؟

جواب: په دی صورت کی نکاح منعقده او لازمه نه ده ځکه چی کله دواړه هلکان او انجونی بالغ وه او ددواړو بالغو دطرفه ددوی پلرونو ددوو شاهدانو په مخکی ایجاب وقبول وکی نودا نکاح په اجازه دانجلۍ اودهلك موقوفه وه اوپه صورت دغیر کفو کی دولی په کولو سره دانجلۍ دطرفه سکوت ددی رضا دپاره کافی نه دی ترڅو چی درضا مندی تصریح نه وی اوچی کله انجلۍ رضاء نه ده او دنکاح ښځه انکار کوی نونکاح صحیح نه سوه لکه چی په شامی کی دی: واختلف فیما اذا زوجها غیر کفو فبلغها فسکت فقالا لا یکون رضًا الخ (۲). فقط

دانجلۍ ماما ددی دپلار داجازی ښځه بغیر دا چاته په نکاح کړی نوڅه حکم دی؟ **سوال**:

(۹۲۲) دنابالغی هندی ماما، سره ددی چی ددې پلار هم موجود وو اونور نژدی قریبان هم وه، ددی ولی سو او ددی نکاح یي دزید نابالغ سره وکړه نوچی کله دهندی څه عقل پیدا سو نودې ددې دنکاح ښځه انکار وکی اوس چی کله دابالغه سوه نوزید یي را وغوښتی اوورته یي وویل چی زه په تا خوشحاله نه یم ددی وجه ښځه ماخپل عقد مات کی نودهندی نکاح فسخ سوه اودابل سړی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟ نوکه کولی یي

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۲۷. ظفیر
(۲) ردالمحتار للشامی باب الولی ج۲ ص........، ط.س. ج۳ ص ۵۹. ظفیر

سی نو آیا عده به تیروی اوکه نه؟

جواب: دپلار او نیکه په وجود کی ماما ولی نه دی که دماما عقد پلار جائز وساتی نودا نکاح صحیح سوه دبلوغ څخه وروسته دهندی په دی ویلو سره چی ما عقد مات کی نکاح فسخ نه سوه اوبل ځای هنده خپله نکاح نسی کولی اوکه دنکاح اجازه پلار وغیر اولیاؤ نه وي ورکړی اوانکار یي کړی وو نودا نکاح صحیح نه سوه نوپه داسی حالت کی مخکی نکاح صحیح نه ده نوهنده خپله نکاح دبلوغ څخه وروسته بل ځای کولی سی (١).

<u>نه په عده کی نکاح صحیح ده اونه دبالغی درضامندی څخه بغیر</u>: **سوال**: (۹۲۳۱) یوی بالغی کونډی په خپلی رضا په عده کی دننه دخپل لېور سره نکاح وکړه عده لاختمه نه وه چی دانجلۍ پلار په زوره انجلۍ بوتله اودیو بل سړی سره چی دهغه عمر پنځوس کاله دی بغیر درضاء مندی ددی انجلۍ څخه یي نکاح وکړه اودمذکوره ښځی لېور دزوجیت دعوه داخله کړیده ددی وجه څخه دښځی پلار ښځه دلېور کره چی دهغه سره یي اول نکاح سوی وه ولیږله، په دی صورت کی دشریعت مطهره څه حکم دی؟

جواب: په عده کی چی کمه نکاح دلېور سره سویده نوهغه شرعًا باطله اوخطا ده او ددی اعتبار نسته (٢) اوپلار چی کمه نکاح دانجلۍ دبل پنځوس کلن سره کړیده نوهغه هم درضا اوداجازی دانجلۍ څخه بغیر صحیح نه ده (٣) ځکه چی په دی صورت کی دانجلۍ اجازه صراحةً یا دلالةً ضروری ده اودلالةً اجازه داهم ده چی دمهر یانفقه مطالبه دخاونده وکړی یا دی پروطی قادر کړی. کمافی الدرالمختار بل لابد من القول کالثیب البالغة الخ اوما هو فی معناه من فعل یدل علی الرضاء کطلب مهرها ونفقتها وتمکینها من الوطی الخ (٤). اورضا دلالةً هلته معتبره کیدی سی چی ددی څخه مخکی انجلۍ ددی نکاح څخه انکار نه وي کړی اوکه انکار یي کړی وو نودا نکاح باطله سوه (٥)، غرض دا چی که دانجلۍ رضاء دلالةً یاقولاً نه وی نودوهمه نکاح هم باطله سوه، په دی حالت کی

---

(١) الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب الخ فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (درمختار) والظاهران سکوته هنا کذلك فلایکون سکوته اجازة لنکاح الابعد (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۳ ، ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

(٢) اما نکاح منکوحة الغیر ومعتدة الخ لم یقل احد بجوازه فلم ینعقد اصلا (ردالمحتار باب المحرمات ج۲ ص ۴۸۲ وباب العدة ج۲ ص ۸۳۵. ط.س. ج۳ ص ۱۳۲). ظفیر

(٣) ولا تجبر البالغة علی البکر علی النکاح لانقطاع الولایة بالبلوغ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۰ ، ط.س. ج۳ ص ۵۸). ظفیر

(٤) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۳ – ۴۱۴ ، ط.س. ج۳ ص ۲۲. ظفیر

(٥) بخلاف ما لوبلغها فردت ثم قالت رضیت لم یجز لبطلانه بالرد (ایضا ج۲ ص ۴۱۲. ط.س. ج۳ ص۲۲). ظفیر

په دواړو کی دیوه نکاح هم صحیح نه ده اودچا کور ته یې هم لیږل صحیح نه دی اوس چې دچا سره انجلۍ رضا وی دهغه سره یې دوباره نکاح کیدل په کار دی.

تنبیه: (**پرجواب دسوال مکرر**) دبنده مراد په دې سره هغه نکاح ده چې کمه پلار کړې وه، نوکه دمخکی څخه انجلۍ ته خبرنه وو، نووروسته دنکاح څخه چې کله ورته خبر وسو که دی انکار وکی نونکاح باطله سوه اوکه انکار یې ونه کی اوبیا ددی خاوند کورته ولیږل سوه اوهلته یې وطی وغیره په خوښی وکړې نو دابه هم رضا ګڼل کیږی ددی وجه څخه نکاح صحیح سوه اوچې دچا سره په عده کی نکاح سویده نوهغه بالکل باطله ده په عده کی نکاح نه صحیح کیږی په دی کی دقرابت څه لحاظ اوخیال نسته. ([1]) فقط

دنیکه (دپلار پلار) په وجود کی تره ولی نه سی کیدی: **سوال**: (۹۲۴) زید مړسو دده ښځه ،پلار، داکا زوی اونابالغه اولاد پاته سو دزید دنابالغه لور نکاح دده اکا وکړه نودانکاح جائزده اوکه نه؟ او دنابالغو ولی څوك دی؟

جواب: په دی صورت کی دزید دنابالغه اولاد ولی دزید پلار دی نوچې دکمی انجلۍ نکاح سویده اودا نابالغه ده نوددی نکاح ددی دنیکه په اجازه کیدی سی ([2])، اکا که دنیکه څخه اجازه اخیستی وی نونکاح صحیح سوه ([3]). فقط

دپلار تړلی نکاح صحیح ده بی طلاقه دوهمه نکاح جائز نه ده: **سوال**: (۹۲۵) دکریمن نکاح داوو کالو په عمر کی ددی پلار دیو سړی سره کړې وه خودوه کاله وروسته ددی مور کریمن دځان سره واخیسته دوه دری کاله وروسته چې کله ددی عمر یوولس کاله سو نو ددی موردی نکاح دبل چاسره وکړه اوپلار مړسوی وو بیا ددغه ځایه هم ولاړه اوس زید ددی سره عقد کول غواړی خو په دواړو خاوندانو کی یوهم طلاق نه دی ورکړی نودزید عقد کیدی سی که څنګه؟ څه حکم دی ؟

جواب: مخکی نکاح چې پلار کړې وه صحیح ده هغه نه ده فسخ، نوزید که ددی سره نکاح کول غواړی نوداول خاوند څخه دی طلاق واخلی نوبیاددی سره نکاح کولی سی ([4]).

([1]) ولا يجوز للرجل ان يتزوج زوجة غيره وكذا المعتدة كذا فى السراج الوهاج (عالمگیری مصری کتاب النکاح القسم السادس ج۲ ص ۲۲۲. ط.س. ج۳ ص ۲۰). ظفیر

([2]) الولى فى النكاح لا المال العصبة بنفسه الخ على ترتيب الارث والحجب فيقدم ابن المجنونة على ابيها در مختار. ط.س. ج۳ ص۷۷) ثم يقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقيق الخ (ردالمحتار باب الولى ج۲ ص ج۲ ص ۴۲۸. ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

([3]) فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج۲ ص ۴۳۲. ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

([4]) ويجوز نكاح الصغير واذا زوجها الولى بكر كانت الصغيرة اوثيبا الخ فان زوجهما الاب والجد الخ فلا =

پردی سړی که دبالغی انجلۍ څخه اجازه وغوښته نو ددی چپ کیدل داجازی په حکم کی نه دي: **سوال**: (۹۲۲\۱) دیوی پیغلی بالغی انجلۍ څخه یو پردی سړی اجازه دنکاح طلب کړه دا پردی سړی نه دانجلۍ محرم دی اونه انجلۍ دده په مخکی راغی او دانجلۍ ولی یعنی دانجلۍ پلار اواکا زوی موجود دی خودوی ته هیڅ اطلاع ونه سوه اودا صرف په دی خیال چی که دوی خبر سی نومعامله به درهم برهم سی غرض داچی په پټه یې ددی انجلۍ څخه یې اجازه دنکاح طلب کړه خوهغې څه جواب ورنه کی بالکل چپ پاته سوه دی دباندی راغی اونکاح یې وتړله ددی چپ پاته کیدل یې اجازه وښووله، نوآیا مذکوره صورت کی داچپ پاته کیدل به اجازه وی اوکه نه؟ اودانکاح چی بغیر داجازی اوداطلاع دولی ده صرف دیوپردی سړی په ویلو سره سویده منعقده به وی اوکه نه؟

جواب: که دپیغلی بالغی انجلۍ څخه اجازه اخیستونکی دولی قریب څخه علاوه یوبل پردی سړی وی نوترڅوچی دازبانی اجازه ورکړی اوپه ویناسره رضامندی ښکاره نه کړی دشریعت په اعتبار دارضا مندی نه ده، دپردی سړی دمعلومولو په صورت کي چپ پاته کیدل درضا قائم مقام نه سی کیدی چپ پاته کیدل چی پر رضا دلالت کوی نوهغه صرف په دی صورت کی کیدی سی چی کله اجازه اخیستونکی قریب ولی وی اوچی په صورت مذکوره کی مذکوره بالغی په ژبه اجازه ورنه کړه او رضامندی ښکاره نه سوه اودصحت دنکاح دپاره ددی رضاء مندی ضروری وه نو ددی وجه څخه دا نکاح منعقده نه سوه، په هدایه کی دی: وان فعل هذا الغیر الولی یعنی استأمر غیر الولی او ولی غیره اولی منه لم یکن رضا حتٰی تتکلم [۱]. په دی صورت کی چی پردی دنکاح اجازه طلب کړیده نو دانجلۍ زبانی اجازه ورکول ضروری ده چپ پاته کیدل کافی نه دی چی کله چپ پاته سوه نونکاح ونه سوه. فی الدرالمختار استاذنها غیر الاقرب کاجنبی اوولی بعید فلا عبرة لسکوتها بل لابد من القول کالثیب البالغة [۲]. فقط

دوهم جواب: سکوت دبالغی په دی صورت کی اجازه اورضا نه ده او ددی دسکوت اعتبار نسته: فان استاذنها غیر الاب فلاعبرة لسکوتها الخ الدالمختار [۳]. نودا نکاح به موقوفه وی پراجازه دبالغی که دی دنکاح څخه وروسته دانکاح باقی وساتله صراحةً یایې داسی یو فعل وکی چی هغه دلالت پررضا کوی، لکه تمکین دوطی، طلب دمهر او

= خیار لهما بعد البلوغ (هدایه باب فی الاولیاء ج۲ ص ۲۹۵ – ۲۹۲ ، ط.س. ج۳ ص ۳۱۲ و۳۱۷). ظفیر

(۱) هدایه باب فی الاولیاء ج۲ ص ۲۹۴. ط.س. ج۳ ص ۳۱۴. ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۳. ط.س. ج۳ ص ۲۲. ظفیر

(۳) ایضاً ، ط.س. ج۳ ص ۲۲. ظفیر

نفقه اوخلوت په رضا دبالغی نودا نکاح به صحیح وی کنې نو ناجائزه اوباطله به وی لکه چې په درمختار کی دعبارت مذکوره څخه وروسته داذکردی چې: بل لابد من القول الخ أوما هو في معناه من فعل يدل على الرضا كطلب مهرها ونفقتها وتمكينها من الوطء وخلوته بها برضاها (١) الخ وفي الشامي عن الظهيرية ولو خلا بها برضاها هل يكون إجازة لا رواية لهذه المسألة، وعندي أن هذا إجازة وفي البزازية الظاهر انه اجازة (٢) الخ (شامی ص۴۱۳ ج۲) وفی الدرالمختار ونكاح عبد وأمة بغير إذن السيد موقوف على الإجازة كنكاح الفضولي الخ وفي الشامي وأما الضحك فذكر في فتح القدير أولاً أنه كالسكوت لا يكفي ومسلم هنا أنه يكفي الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲). ظفیر

دنابالغه انجلۍ ولی ددی پلار دی نیکه (دلور پلار) ددی نکاح نسی کولی: سوال: (۹۲۷) دیوسړی لور دشروع څخه دخپل نیکه په پالنه کی ده پلار داول څخه ددی انجلۍ سره تعلق ختم کړیدی هیڅ قسم خبر یې نه اخلی په دی حالت کی ددی انجلۍ عقد ددی نیکه کولی سی اوکه نه؟ اوعلامات دبلوغ څه دی؟

جواب: چې تراوسه دا انجلۍ نابالغه ده بغیر دپلار درضاء او داجازی څخه ددی نکاح نه سی کیدی ځکه چې شرعی ولی په دی حالت کی پلار دی (٣) خو چې کله دا انجلۍ بالغه سی نوپه خپله ددی په اجازه سره په کفوکی ددی نکاح به صحیح وی اودانجلۍ بالغیدل په حیض معلومیږی که حیض یې رانه سی نو دپنځلسو کالو په عمر به شرعًا بالغه سی یعنی دشپاړسم کال په شروع (٤). هکذا فی کتب الفقه. فقط

د: لَا نِكَاحَ الاَّ بِوَلِيِّ مطلب: سوال: (۹۲۸) بالغی زینب بی داذن دولی ابعد څخه په وجود دسکه انا (دپلار مور) اوپه عدم موجودګی دمورکی په حضور دشاهدانو دعمرسره نکاح وکړه اوولی ابعد اومور یې په دی نکاح راضی نه وه، نوکه دانکاح صحیح وی نودحدیث چی: لَا نِكَاحَ اِلاَّ بِوَلِيٍّ ، څه مطلب دی؟ اوددی به جواب څه وی؟

جواب: دبالغی نکاح بی داذن دولی څخه په کفو کی صحیح ده اوپه غیر کفو کی صحیح نه ده على المذهب المختار اوهم دامحمل دی د: لَا نِكَاحَ اِلاَّ بِوَلِيٍّ، دهغه فقهاؤ په نزد

---

(١) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۳. ط.س. ج۳ ص ۷۲. ظفیر

(٢) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۳. ط.س. ج۳ ص ۷۳. ظفیر

(٣) الولی فی النكاح لا المال العصبة بنفسه الخ على ترتيب الارث والحجب الخ (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۷). ظفیر

(٤) وبلوغ الجارية بالحيض والاحتلام والجبل فان لم يوجد ذالك فحتى يتم لها سبع عشرة سنة عند ابي حنيفة وقالا اذا تم للغلام والجارية خمس عشرة سنة فقدبلغا وهو رواية عن ابی حنيفة (هدايه كتاب الحجر فصل فی حد البلوغ ج۳ ص ۳۴۱ ، ط.س. ج۳ ص ۳۵۷). ظفير

چې هغوی په غیر کفوکی نکاح ته صحیح نه وايي، اوچې ځوك ورته صحیح موقوف علی اجازه الولی وايي ددوی په نزد محمول دی په نفی دکمال اومطلب دادی چې کمه نکاح بې داجازې دولی سویده نونژدی ده چې ماته سی یعنی که ولی وغواړی نودا فسخ کولی سی. اوشامي داجواب هم ورکړیدی چې مذکوره حدیث معارض دی دبل حدیث سره چې: اَلْاَیْم اَحَقٌّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِیِّهَا (رواه مسلم) اودا قوی دی تر: لَاَ نِكَاحَ اِلاَّ بِوَلِیٍّ، نو ځکه راجح دی پردی باندي، حاصل دادی چې که په مذکوره صورت کی زینب نکاح په وجود دشاهدینو کی کړیده نودا منعقده سوه ([1]). فقط

بغیر دولی داجازته دنابالغی نکاح صحیح نه ده: سوال: (۹۲۹/۱) دهندی نکاح په حالت د نابالغتیا کی دزید سره وسوه اوځه ولی دهندی په وخت دنکاح موجود نه وو نوآیا نکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: دنابالغه نکاح بې داجازته دولی نه کیږی کذا فی الدالمختار: وهوای الولی شرط صحة نکاح صغیر الخ ([2]). فقط

دصغیر اولاد ولی پلار دی: سوال: (۹۳۰/۱) مور په خپل اولاد په خپله قادر یو چې کم ځای غواړو واده یي کړو اوکه دشریعت محتاج یو؟

جواب: داولاد اختیار الله ﷻ پلار ته ورکړیدی چې په کم ځای کی ددی مصلحت ووینی نکاح دی وسی شرعًا پردی ځه بندیز نسته ([3]). فقط

دنیکه (دپلار پلار) ورور چې ولی دی هغه دانجلۍ مور ته اختیار ورکی او بیایه خپله نکاح وکړی نوځه حکم دی؟ سوال: (۹۳۱/۱) دیوی نابالغی انجلۍ چې دهغه دسکه نیکه دورور ځخه اودمور ځخه علاوه بل ځوك ولی نسته اودنیکه ورور ددی لمسی اختیار دنابالغی مور ته ورکړی اولیکل هم وکړی چې دمور درضا ځخه بغیر به ماته دنابالغی دنکاح هیځ اختیار نه وی ددی ځخه وروسته بې دمور درضا ځخه دنابالغی نکاح وتړی داعقد شرعًا جائزدی؟ اوکه مور اوس ولی ده؟

جواب: په دی ویلو اولیکلو سره ولایت اواختیار دنکاح دنابالغی دنیکه دورور دپاره دولی چې ولی اقرب دی نه ساقطیږی خوکه مور په وجه داختیار ورکول کیدو دنابالغی نکاح وکړی نوداهم صحیح کیږی خوپه دی سره داخ الجد ولایت نه ختمیږی نوچې کمه

([1]) فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضا ولی (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷، ط.س. ج۳ ص ۵۵).

([2]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵. ظفیر

([3]) دنابالغ اولاد اختیار دپلار پررایه باندی دی اودبالغ اولاد ځخه اجازه اخیستل ضروری دی بالغ اولاد ته په واده کولو کیورباندی دجبر اختیار نسته: الولی شرط صحة نکاح صغیر الخ لا مکلفة فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضا ولی الخ ولا تجبر البالغة البکر علی النکاح (ایضا ص ۴۰۷ ج۲، ط.س. ج۳ ص ۵۵). ظفیر

نکاح ده په خپل ولایت سره وکړه هغه صحیح ده: والولایة تنفیذ القول علی الغیر وهوای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون [۱] الخ. فقط

دنکاح ولي اکا دی ماما نه دی او دمال ولي يو هم نه دی: **سوال**: (۹۳۲) کنیز اومریم یتیمانی دی اوددوی وارثان یومیریزی اکادی اویوسکه مامادی دشروع څخه داکاپه ولایت کی دی، دی اکا چی ددوی دپلار کمه حصه په جائیداد کی دوی ته رسیدله په هغه یي فرضی بیع نامه ښکاره کړه اوداټول جائیداد یي په خپل نوم کړی اوپه ډیر رقم یي ګرو کړی اوس ماما غواړی چی دا انجلۍ داکا دولایت څخه زما ولایت ته راسی چی ددوی وهل سوی حق ثابت کړم اوقائم یي کړم په داسی حالت کی دنقصان رسوونکی اکا ولایت منسوخ کیدی سی او ماما ته منتقل کیدی سی اوکه نه؟

جواب: دنابالغو دنکاح په دی صورت کی ولایت اکا ته دی ځکه چی دی عصبه دی ماما ته په وجود داکا کی ولایت دنکاح نسته او دنابالغو دمال ولایت اختیار نه اکاته دی او نه ماماته نوچی اکا دنابالغو مال ته تاوان ورکړیدی نو دده دنابالغو په مال کی دتصرف څخه منع کول په کاردی په درمختار کی دی چی: الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه الخ قوله لا المال فان الولی فیه الاب ووصیه والجد ووصیه الخ ردالمحتار [۲] ج۲ ص۱۱. وولیه ابوه ثم وصیه الخ دون الام الخ (درمختار) قال الزیلعی واما ماعدا الاصل عن العصبة کالعم والاخ اوغیرهم کالام الخ لایصح اذنهم له لانهم لیس لهم من یتصرفوا فی ماله الخ شامی [۳] ج۵. ددی عبارتونو څخه واضحه سوه چی اکاته دماشوم دمال ولایت نسته دنکاح ولایت ورته سته نوولایت دنکاح به په حالت موجوده کی ماما ته نه منتقل کیږی. فقط

بالغه په نکاح کي خودمختاره ده خو دکفو لحاظ ضروري دی: **سوال**: (۹۳۳) زید مړسو ورور، مور، پلار، کونډه اولور یي پریښوول څه وخت وروسته یي مور اوپلار هم مړه سوه انجلۍ په خوښی اورضاء دخپل ځان اودمور، دبکر سره چی دمور دخاندانه دی عقد کول غواړی سکه اکا معترض دی چی بکر کفونه دی اودخپل زوی سره یي عقد کول غواړی چی انجلۍ اوددی مورته دڅه وجوه څخه ناخوښه دی په دی صورت کی څه حکم دی اوانجلۍ به په څومره عمر کی بالغه ګڼل کیږی اوآیا دزید ورور حق دولایت لری دکفو اعتبارپه څه وخت کی ساقطیږی اوکه نه؟ هندوستان کی څوك دچاکفودی دکفو او

[۱] الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ص۴۰۷ ج۲، ط.س. ج۳ ص۵۵. ظفیر
[۲] ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲. ظفیر
[۳] ردالمحتار کتاب الماذون مطلب فی تصرف الولی. ومن له الولایة علیه ج۵ ص ۱۵۱ – ۱۵۲ ج۲، ط.س. ج۲ ص۱۷۴.

دغیر کفو څه تعریف دی؟

جواب: دپنځلسو کالو په عمر کی انجلۍ شرعًا بالغه کیږی اوکه ددی څخه مخکی څه علامی دبلوغ حیض وغیره راسی نومخکی به بالغه سی اواکابی شکه په دی صورت کی ولی دی، خوولی لره پرنابالغه خبرًا اختیار دنکاح سته پربالغه نسته (¹). بالغه په خپله مرضی سره په کفو کی نکاح کولی سی اوپه غیر کفوکی یې نه سی کولی، په غیرِ کفو کی بی شکه ولی ته دبندولو اختیار سته اودکفو اعتبار په هیڅ حالت نه ساقطیږی او کفو کیدل په اعتبار دنسب اوپه اعتبار ددیانت او دپرهیزګاری او دمالداری او دنه مالداری اوپه اعتبار دکسب معتبردی اوتفصیل ددی ټولو امورو په کتابونو دفقه کی دی دلته ددی تفصیل لیکل ګران دی (²). فقط

دانجلۍ په اجازه سره ددی نکاح صحیح ده: **سوال**: (۹۳۴\) په بنګال کی دا دستور دی چی دبالغی انجلۍ ولی دعقد دنکاح څخه مخکی سره دځوقریبانو انجلۍ دجنج سره رخصت کړی دشاه زلمی کورته چی کله انجلۍ دشاه زلمی کورته ورسیږی نوبیا دری سړی دیته ورسی اوپه دوی کی یو دانجلۍ څخه پوښتنه وکړی چی ته زما دوکالت په واسطه په عوض ددومره مهر خپل نفس فلانی دفلانی زوی ته په نکاح ورکول قبلوی انجلۍ وایي، قبول مي دی، نوبیا دادری واړه مجلس دشاه زلمی ته راسی اودده څخه پوښتنه وکړی چی فلانی دفلانی لور په عوض ددومره مهر خپل نفس ستاپه نکاح کی درکړیدی تا دا قبوله کړیده نوشاه زلمی ووایي قبوله مي ده، نوداسی نکاح صحیح کیږی اوکه نه؟ او نابالغی ته خیار بلوغ سته اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دبالغی نکاح منعقده کیږی ځکه چی پخپله دبالغی څخه اجازه واخیستل سوه اوپه درمختار کی دی: فنفذ نكاح حرة مكلفة بلا رضى ولى الخ. اودلته خودولی رضامندی هم ښکاره ده او دنابالغی دنکاح دپاره به ولی دغه خلګ چی نکاح ترونکی ته دنکاح تړلو وایي، وکیل جوړکی، اونابالغی ته دبلوغ اختیار دفسخ په خپلو شرائطو سره باقی دی (³) کمافی الدرالمختار: وإن كان المزوج غيرهما أي غير الأب وأبيه ولو الأم أو القاضي أو وكيل الأب الخ لا يصح النكاح من غير كفو الخ وان كان من

(¹) وينعقد نكاح الحرة العاقلة البالغة وان لم يعقد عليها ولى بكرا كانت اوثيبا الخ ولا يجوز للولى اجبار البكر البالغة على النكاح (هدايه باب فى الاولياء ج۲ ص ۲۹۳ – ۲۹۴. ط.س. ج۲ ص ۳۱۳). ظفير

(²) واذا زوجت المرأة نفسها من غير كفو فللاولياء ان يفرقوا بينهما دفعا لضرر العار عن انفسهم (هدايه فصل فى الكفاءة ج۲ ص۳۲۰، ط.س. ج۲ ص ۳۲۰). ظفير

(³) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج۲ ص ۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص **۵۵**. ظفير

كفو وبمهر المثل صح ولكن لهما اى لصغير وصغيرة وملحق بها خيار الفسخ بالبلوغ الخ بشرط القضاء الخ ([1]). فقط

داکا تړل سوی نکاح انجلۍ بغیر دقاضي دقضاء څخه نه سی فسخ کولی: سوال: (۹۳۵) یو سړی مړسو نابالغه لور، ښځه اویو وړور ځینی پاته سو دمړی ښځی دخپل لېور یعنی دبالغی دتره سره نکاح وکړه او دنابالغی انجلۍ اکا دمذکوره انجلۍ نکاح یعنی دخپلی وریری نکاح دخپل زوی سره وکړه په خپل مینځ کی دجنګونو په وجه انجلۍ په بالغیدو سره دمور په اشاره یاپه خپل عقل دنکاح څخه انکار وکی، اوخاوند هم خپلو دوستانو ته وویل چی زما هیڅ تعلق ددی ښځی سره نسته په داسی حالت کی دانجلۍ دوهمه نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: ددی انجلۍ ولی په دی صورت کی ددی اکادی، که په حالت دعدم بلوغ دانجلۍ کی ده ددی نکاح دخپل زوی سره کړیده نودا نکاح صحیح ده اوپه دی زمانه کی دشرعی قضاء دنه کیدو په وجه دښځی په انکار نکاح نه فسخ کیږی ([2]) اودا ویل دخاوند چی زما هیڅ تعلق ددی ښځی سره نسته صریح طلاق نه دی بلکی کنایي دی ([3]) په دی کی دخاوند دنیت اعتباردی که دی ووایي چی زمانیت دطلاقو نه وو نوپه دی لفظ سره طلاق نه واقع کیږی بغیر دطلاقو دخاوند څخه ددی دوهمه نکاح صحیح نه ده. فقط

مسلمان دیوی غیرمسلمه نابالغی نکاح نه سی کولی: سوال: (۹۳۶) یوه انجلۍ دیونیم کال ده ددی مور او پلار مشرکان وه، دوی مړه سول حاکم یو مسلمان ته وسپارله اوس دا مسلمان ددی واده کولی سی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار: ولاینفذ للملتقط علیه نکاح ولا بیع الخ، وفی الشامی لانه یعتمد الولایة من القرابة والملك والسلطنة ولا وجود لواحد منها نهر الخ. ددی عبارت څخه معلومه سوه چی دامسلمان ددی نابالغی نکاح نسی کولی خودبلوغ څخه وروسته ددی په اجازه به ددی نکاح صحیح سی. فقط

ولی دبالغی نکاح وکړه اوبالغه چپ وه بیایي انکار وکی: سوال: (۹۳۷) زید په مرض الموت کی دخپل بالغ زوی عمردزینب سره نکاح وکړه دغه وخت عمرپه مجلس دنکاح کی حاضر

([1]) ایضا ج۲ ص ۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۶۷. ظفیر

([2]) ولهما الخ خیار الفسخ ولو بعد الدخول بالبلوغ اوالعلم بالنکاح بعده الخ بشرط القضاء للفسخ (درمختار. ط. س. ج۳ ص ۲۹) حاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد لهما الخیار بالبلوغ اوالعلم به فان اختیار الفسخ لایثبت الفسخ الابشرط القضاء (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱، ط.س. ج۳ ص۷۰). ظفیر

([3]) کنایة ما لم یوضع له الخ فالکنایات تطلق بها قضاء الابنیة او دلالة الحال (درمختار) قوله قضاء قیدبه لانه لایقع دیانة بدون النیة (ردالمحتار باب الکنایات ج۲ ص۶۳۲. ط.س. ج۳ ص ۲۹۶). ظفیر

نه وو، اوس عمر خپله نکاح دزینب سره منظوره نه گرزوی نو آیا نکاح دعمر او دزینب صحیح ده اوکه نه؟

جواب: که عمر ته دپلار دنکاح دخبر رسیدو سره سم هغه رد نه کړه صراحةً یا دلالةً يې جائز وساتله نکاح منعقده سوه ددی څخه وروسته په انکار دعمر بطلان دنکاح صحیح نه سو که عمر داطلاع دنکاح مذکور څخه وروسته ردکړی وی نومذکوره نکاح باطله سوه. فقط

<u>په غیر کفو کی دمور تړل سوی نکاح صحیح نه ده</u>: **سوال**: (۹۳۸) زید په سفرکی دی دزید ښځی هنده نابالغه یوه نابالغ هلك ته په نکاح کړه چی دغیر کفو څخه دی ځکه دهلك پلار بتیاری دی نکاح يې بغیر درضا دخاوند څخه یعنی دانجلۍ دپلار څخه وکړه دمور په اجازه سره چی کمه نکاح دنابالغی په غیر کفو کی سویده صحیح ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دمور په اجازی چی کمه نکاح په غیر کفو کی سویده داصحیح نه ده. هکذا فی الدرالمختار. ([1]) فقط

<u>دپلار په وجود کی بل ولی نسی کیدی</u>: **سوال**: (۹۳۹) دزید لور صالحه ده چی کله دصالحه مور مړه سوه نوعمر يې پالنه کوله زید عمرته حواله کړی وه عمر صالحه په حالت دنابالغی کی بکر ته په دوستي ورکړه زید ژوندی دی دڅه وجه هغه دصالحه په دوستي دبکر سره په کولو راضی نه دی اوس دنابالغه صالحه عقد په اجازه دعمر دبکر سره کیدی سی اوکه نه؟

جواب: دنابالغي صالحه چی لور دزید ده ولی زید دی دعمر په اجازی بی اجازته دزید دصالحی نکاح صحیح نه ده. هکذا فی کتب الفقه ([2]). فقط

<u>دورور په وجود کی میریزی پلار ولی نه دی</u>: **سوال**: (۹۴۰) دیوی نابالغی انجلۍ میریزی پلار اوسکه مور موجوده ده اودانجلۍ سکه بالغ مشر ورور دیوی ورځی په فاصله دی که میریزی پلار اوسکه مور دیوسړی سره دنابالغه نکاح وکړی اوسکه ورور ته دعقد څخه وروسته خبر ورسیږی اوهغه اجازه ورنه کړی او راضی نسی نوپه داسی حالت کی نکاح صحیح کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په داسی حالت کی شرعی ولی ددی نابالغی ددیسکه وروردی که ده اجازه نه وی

([1]) ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلاد وهو المختار للفتوٰی (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۹، ط.س. ج۳ ص ۵۲). ظفیر

([2]) الولی فی النکاح لا المال العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب الخ فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

ورکړی نونکاح ونه سوه. کذا فی الدرالمختار (۱). فقط

دغیر ولي نکاح پراجازه دولي موقوفه ده: **سوال**: (۹۴۱۱) یوه نابالغه یتیمه انجلۍ چی دهغې مور دوهمه نکاح کړیده اودا دانا (دمور دطرفه) په پالنه کی ده ددې نکاح دانا په ولایت سره چی کله دا نابالغه وه وسوه اوس انجلۍ ځوانه ده اودخپل خاوند څخه په وجه ددې دکم عمر کیدو متنفره ده آیا دادوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟ اومخکی نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: په وجود دمور کی انا ولی نه وه، نوچی دی کمه نکاح په حالت دعدم بلوغ دانجلۍ وکړه نوهغه دشرعی ولی په اجازه موقوفه وه اوولی دنکاح عصبات وی علی ترتیب الارث والحجب، بیاکه عصبه نه وی نومور ولی ده ترانا دمور درجه مقدمه ده، که څه هم خور دوهمه نکاح کړی وی، وروسته که ددی نکاح اجازه ولی کړی وی نودا نکاح صحیح سوه اوس بی دخاوند دطلاق ورکولوڅخه څه صورت ددې نکاح څخه دخلاصیدو نسته اوکه جائز ولی دانکاح خوښه کړی نه وی او انکار یې کړی وی نودا نکاح باطله سوه، په دی صورت کی انجلۍ دوهمه نکاح په خپل کفو کی کولی سی (۲). فقط

دبالغې نکاح ددې دعلم څخه بغیر وسی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۹۴۲۱) زید دخپلی لور هندی بالغی نکاح دبکر سره وکړه خو دنکاح په وخت کی ددی څخه اجازه وانه خیستل سوه اونه یې دې ته اطلاع ورکړه نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: نکاح موقوفه ده چی کله انجلۍ ته خبر دنکاح ورسیدی که داچپ پاته سوه او انکار یې ونه کی نونکاح منعقده سوه. فی الدرالمختار: فإن استأذنها هو أي الولي وهو السنة أو وكيله أو رسوله أو زوجها وليها وأخبرها رسوله أو فضولي عدل فسكت عن رده مختارة الخ فهو اذن الخ (۳). فقط

صرف دنابالغي په ایجاب او قبول سره نکاح صحیح ده اوکه نه؟ **سوال**: (۹۴۳۱) په نابالغ هلك او انجلۍ باندی په ایجاب اوقبول کولو سره نکاح صحیح کیږی اوکه نه؟

په دی صورت کی څه حکم دی؟ (۲) دلته دستور دی چی نکاح تړونکی دنابالغ دپلار یا دبل ولی څخه اجازه واخلی ددوو شاهدانو سره نابالغی انجلۍ ته ورسی اودیته کلمه

---

(۱) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷، ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

(۲) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (درمختار ط.س. ج۳ ص۸۱) فلا یکون لسکوته اجازة لنکاح الابعد وان کان حاضرا فی مجلس العقد ما لم یرض صریحا او دلالة (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲ – ۴۳۳، ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۰ – ۴۱۱. ط.س. ج۳ ص ۵۸. ظفیر

ووايي چی ستا نکاح په عوض ددومره مهر دفلانی سره کیږی تا قبوله کړه؟ هغه ووایي هو! قبوله مي ده يا داسی هلك ته وویل سی غرض دا چي ددواړو جانبو څخه قبول کیږی دایجاب څه درك نسته شرعًا دانکاح صحیح کیږی اوکه نه؟ شرعًاچی کمه طریقه مسنونه ده هغه ولیکئ!

دنابالغی ولی په غیر ایجاب او قبول وکړی نوڅه حکم دی؟ (۳) که ولی په خطبه ویلو یا صرف په ایجاب اوقبول قادرنه وی په وجه دشرم نو په یوغیر ایجاب او قبول کول څنګه دی؟

جواب: ۱\. دنابالغو دایجاب او قبول اجازه که ولی ورکی نونکاح صحیح سوه .

۲\. چي کله نکاح تړونکي دولي په اجازت داسي وکړل نو نکاح صحیح سوه او په دی دواړو کلامونوکی به مخکی ایجاب اودوهم قبول ګڼل کیږی اواصل خودا دی چی دنا بالغی څخه دایجاب اوقبول کولو هیڅ ضرورت نسته ددوی ولی یاولی چی چاته اجازه ورکړی ایجاب او قبول دی وکړی. فقط

۳\. په دی کی هیڅ حرج نسته. فقط

دلیونی نکاح بی دولی څخه صحیح نه ده: **سوال**: (۹۴۴\) یو سړی دیوی ښځی مهری مدهوشی سره نکاح کړیده ددی ذات معلوم نه دی مولوی صاحب بی دتحقیقه ددی دذات وغیره ددی نکاح وتړله نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: وهی ای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون [1] الخ. نو که دانښځه مجنونه ده اودیته هیڅ وخت هم هوش نه وی نو ددی نکاح بی دولی یا دحاکم دمسلمانانو نسی کیدی اوکه مجنونه نه ده نوپه خپله ددی په اجازه او رضا سره نکاح کیدی سی [2]. فقط

دنابالغی ایجاب اوقبول دپلار په وجود کی دده په رضاسره سوی وی نونکاح صحیح ده: **سوال**: (۹۴۵\) دزید نکاح دهندی سره چی کله دزید عمر دپنځلسو کالو څخه لږ کم وو وسوه په مجلس دنکاح کی دزید پلار موجود وو خو دزید دپلار په ولایت نکاح ونه سوه زید په خپله ایجاب اوقبول وکی په نکاح نامه دزید دپلار دستخط صرف دشاهد په حیثیت دی دانکاح صحیح سوه اوکه دوباره نکاح کیدل په کاردی؟

جواب: چی کله دزید پلارپه دی مجلس کی موجود وو اودده په رضا اوپه اجازه سره زید

---

[1] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵. ظفیر

[2] فنفذ نکاح حرة مکلفة بلارضا ولی والاصل ان من تصرف فی ماله تصرف فی نفسه ومالا فلا (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ – ۴۰۸ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵). ظفیر

قبول وکی نودا نکاح صحیح سوه اومهر چی هم څه لیکل سویدی اوپلار په دی دستخط کړیدی صحیح سو ددوباره نکاح کولو ضرورت نسته. فقط

دنابالغی نکاح دپلار په وجود کی بل سړی کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۹۴۶\) دنابالغو بچیانو نکاح دمور اوپلار په وجود کی یوبل سړی کولی سی اوکه نه؟

جواب: دنابالغی بچی مخکنی ولی پلار دی اوبیا نیکه اوبیا ورور وغیره، نو دپلار په وجود کی که یوبل سړی دنابالغه نکاح وکړه نودا نکاح دپلار پراجازه موقوفه ده، نوکه پلار اجازه وکړه نونکاح وسوه کنې نو نه ده سوی. (۱) فقط

دپلار په اجازه سره دنابالغ نکاح وسوه اونابالغ قبول وکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۴۷\) زید دخپلی لور نابالغی په نکاح باندی اوعمر دخپل نابالغ زوی په نکاح راضی سو، نکاح تړونکی ته یې وویل نکاح وتړه نکاح خوان دزید اوعمرپه وجودکی ددوو شاهدانو په مخکې نکاح وکړه عمر قبول ونه کی هلك قبول وکی نودا نکاح صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: چی کله پلار ددی نابالغه په مجلس دنکاح کی موجود وو اوده دنابالغ قبول تسلیم کی نودا قبول پلار ته منسوب سو اونکاح صحیح سوه ځکه چی دصبی نابالغ ممیز داسی قسم تصرفات چی متردد بین الضرر والنفع وي دولي پرقبول موقوف دي، که ولي اجازت ورکړی نوجائز دي، وما ترد من العقود بین نفع وضرر کالبیع والشراء توقف علی الاذن الخ کتاب الماذون درمختار الخ. (۲) اونکاح هم په شان دبیع اودشراء ده. فقط

دنابالغ ولی دایجاب اوقبول څخه وروسته مړسی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۴۸\) زید دخپل نابالغه زوی دپاره یوه انجلۍ نابالغه په عقد دنکاح قبول کړه دزید زوی لانابالغ وو چی زید مړسو اوولایت دقبولیت دنکاح یې بل ولی ته ورنه کی نوشرعاً څه حکم دی؟

جواب: که زید په خپل ژوند کی دخپل نابالغ زوی نکاح چی دنابالغی انجلۍ دولی په ولایت سره سوی وه قبوله کړیده او ایجاب اوقبول دنکاح باقاعده ددوو شاهدانو په مخکی سوی وو نودا نکاح منعقده سوه ځکه چی دنابالغو دطرفه ددوی ولی ایجاب او قبول کوی یعنی په مرګ سره په نکاح کی نقصان نه راځی نکاح سوی وه. فقط

دنابالغی دپاره دپلار اجازه کافی ده په مجلس کی دده وجود ضروری نه دی: سوال: (۹۴۹\) په یوه نکاح کی داصورت وو چی دانجلۍ پلارجنج ته رانغی اونکاح دهلك په کوروسوه

---

(۱) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۳، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الماذون ج۵ ص۱۵۰، ط.س. ج۳ ص ۱۷۳. ظفیر

قاضی دانجلۍ دپلار څخه اجازه واخیسته اوراغی بیا نکاح وسوه نودا نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: که دانجلۍ پلار دنکاح کیدو څخه وروسته په دی نکاح راضی وو اجازه یي ورکړی وه نونکاح صحیح سوه. فقط

دبالغی نکاح پلار وکړه خو درخصتی په وخت ده انکار وکی څه حکم دی؟ سوال: (۱۰ ۹۵) دزید پیر زید په دی خبره مجبوره کی چی ته دخپلی لور نکاح دبکر دزوی سره وکړه مخکی خوزید انکار کوی خودپیر صاحب په زیات زور اچولو باندی مجبوراً راضی سو، اودخپلی بالغی لور نکاح یي دبکر دزوی سره وکړه خوددی څخه وروسته چی کله دا خلګ دناوی وړلو دپاره راغلل نوده ورنه کړه بلکی دمذکوره لور نکاح یي دبل سړی سره وکړه اوداول نکاح په وخت هم نه زید دلور څخه اجازه اخیستی وه اونه یي ورته ددی څخه وروسته اطلاع ورکړی وه په دی صورت کی کمه نکاح جائز ده؟

جواب: په دی صورت کی مخکی نکاح صحیح سوه. لقوله ﷺ ثلث جدهن جد وهزلهن جد الحدیث. په درمختار کی دی چی دعاقلی بالغی سکوت په وخت داستیذان دولی کی اجازه ده، اوداركم چی عاقلی بالغی ته کم وخت دنکاح اطلاع ورکول سی اودا سکوت وکړی ([1]). نوداهم اجازه ده نودوهمه نکاح صحیح نه سوه. لان نکاح منکوحة الغیر باطل کذافی الدرالمختار والشامی قال الله تعالی (وَالْمُحْصَنٰتُ مِنَ النِّسَآءِ الایه، (سورة النسآء ، آیة: ۲۵). (خوکه بالغی دنکاح په خبر اوریدو سره انکار وکی نونکاح منعقده نه سوه. ظفیر)

داجازی څخه وروسته دبالغی نکاح صحیح ده: سوال: (۹۵۱) زید دخپلی لور دنکاح تاریخ مقرر کی اوانجلۍ یي په ګنج کی کنښنوله غرض داچی انجلۍ ته علم وسو چی زمانکاح به دفلانی سړی سره وی دنکاح په وخت زید قاضی ته وویل چی دانجلۍ نکاح وتړه انجلۍ ته دنکاح علم وسو په دی صورت کی نکاح سویده اوکه نه؟

جواب: دپلار دنکاح کولو په صورت کی دانجلۍ بالغی دنکاح په اطلاع چپ پاته کیدل کافی دی نکاح کیږی خوسنت دادی چی پلار دخپلی لور څخه اجازه دنکاح واخلی او ورته ووایي چی زه ستا نکاح دفلانی سره کوم په دی سکوت کول ددی رضاء اواجازه ده او نکاح به وسی. ([2]) فقط

([1]) وګوری ردالمحتار ج۲ ص ۴۸۴ ، ط.س. ج۳ ص ۵۹. ظفیر

([2]) ولا تجبر البالغة البکر علی النکاح الخ فان استاذنها هو ای الولی وهو السنة الخ فسکتت عن رده مختارة او ضحکت غیر مستهزئة الخ فهو اذن (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰ – ۴۱۱، =

دنابالغی په اجازه سره ماما ددی نکاح وکړه نو دا صحیح ده: سوال: (۹۵۲/۱) يوه انجلۍ دخپل ماماسره اوسيدله ځکه چې ددی پلاردلسوکالوداسیمفقودالخبردی ماما دانجلۍ داکا په وجود کی وروسته دبالغيدو څخه نکاح وکړه اوانجلۍ په وخت داجازی اخيستو کی سکوت وکی دڅه وجه څخه يي اجازه ورنه کړه نونکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: دانکاح دانجلۍ دبالغيدو څخه وروسته دانجلۍ په اجازه سويده خو دانجلۍ سکوت په مقابله دغير ولی کي اجازه نه ده که ددی څخه وروسته دلالت درضا په شان دوطی وغيره نه وی سوی نونکاح نه ده سوی (۱). فقط

اکا دوريری نکاح وتړله خو ددوه ويشتو کالو په عمر کی انجلۍ دوهم واده وکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۵۳) ديوی نابالغی انجلۍ نکاح ددی مور، اکا اوماما وکړه ددوی څخه ماسوا بل ولی نه وو، ددوه ويشتو کالو په عمر کی انجلۍ دنکاح څخه انکار وکی چی زما نکاح نه ده سوی اوپه سرکار کي يي دعوه وکړه بله نکاح يي وتړله اودخاوند کورته ولاړه وروسته ددومره مودی څخه دانجلۍ دعوٰی صحيح ده اوکه نه؟ اوپه دوهمه نکاح کی چی کم خلګ سره دعلمه شامل سوه دهغوی نکاح ختمه سوه اوکه نه؟

جواب: چی کله بل ولی اقرب په شان دپلار، نيکه، ورور نه وو نواکا ولی سو چی کمه نکاح ده وکړه هغه صحيح سوه (۲) ددوه ويشتو کالو په عمر کی ددی انجلۍ ددی نکاح څخه انکار معتبر نه دی، اودوهمه نکاح صحيح نه ده چی کمو خلګو ته دمخکی نکاح علم وو اوپه دوهمه نکاح کی شريك سوه اوپه دی کی يي کوشش وکی نودوی ګنهګار دی خو ددوی نکاح ماتي نه دی ځکه چی نکاح په مرتد کيدو اوکافر کيدو ماتيږی او دوی کافر اومرتد نه دی. فقط

په نابالغتيا کی پلار چی دانجلۍ کمه نکاح وکړه هغه صحيح ده دوهمه نکاح دبلوغ څخه وروسته نه سی کولي: سوال: (۹۵۴/۱) يوسړی دخپلی لور نابالغی ايجاب اوقبول دخپل وراره دپاره دشاهدانو په مخکی په مجلس عام کی وکړی يعنی دمذکوره سړی سکه ورور قبول وکی اوس چی کله انجلۍ بالغه سوه نو ددی پلار ددی نکاح په بل ځای کی وکړه آيا مخکی نکاح جائز ده اوکه فاسده او دنکاح ثانی اوددغه سړی څه حکم دی؟

= ط. س. ج۳ ص۵۸). ظفير

(۱) فإن استأذنها غير الأقرب كأجنبي أو ولي بعيد فلا عبرة لسكوتها بل لا بد من القول كالثيب البالغة الخ أو ما هوفي معناه من فعل يدل على الرضاكطلب مهرها ونفقتها وتمكينها من الوطء ودخوله بها برضاها الخ (الدر المختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص۴۱۳ - ۴۱۴، ط.س. ج۳ ص۲۲)، ظفير

(۲) اقرب الاولياء الابن ثم ابن الابن وان سفل ثم الاب ثم الجد ابو الاب وان علا الخ ثم الاخ الخ ثم العم لاب وام الخ (عالمگيری مصری الباب الرابع فی الاولياء ج۱ ص۲۲۵، ط.س. ج۳ ص۲۸۳). ظفير

جواب: که اولنی ایجاب اوقبول په طریقه دنکاح اوپه مجلس دنکاح کی سوی وی مخکی دشاهدانو دامخکی نکاح صحیح سوه دوهمه نکاح ددی باطله اوناجائز سوه اودا انجلۍ به مخکی خاوند ته ورکول کیږی اوددوهم خاوند ده دی جلاسی اومذکوره سړی چی داسی کړیدی هغه دی توبه وکاږی هم دا ددی گناه کفاره ده. فقط

یوی ښځی وویل زما نکاح دفلانی سره وکړه قاضی وکړل څه حکم دی: **سوال**: (۹۵۵\) سندر نومي ډمی ددری شاهدانو په مخکی دخپلی نکاح اجازه ورکړه چی زما نکاح درمضانی سره وکړه نوقاضی نکاح وتړله خوقاضی په خپلو غوږونو اجازه نه وه اوریدلی نودانکاح صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح صحیح سوه. (۱) فقط

دنابالغی واده ددی دمرضی څخه بغیر ولی وکړی نودا جائزدی: **سوال**: (۹۵۶\) یوه انجلۍ چی دلسو کالو په عمر ده ددی ورور ددی نکاح دنابالغی درضا څخه بغیر دیوشپږ کلن نابالغه سره کړیده ددغه وخت څخه تراوسه انجلۍ نارضا ده اودا دخپل خاوند کورته نه ځی اوس ددی انجلۍ عمر دپنځلسو کالو دی اودهلك عمر دلسو کالو دی آیا ددی انجلۍ نکاح بی طلاقه په بل ځای کی کیدی سی اوکه نه؟ دمذکوره انجلۍ دری ورونه دی په دوی کی دوه ورونه مخکی هم نارضا وه اوس هم نارضا دی.

جواب: که دورونو څخه ماسوا بل ولی اقرب ددی انجلۍ نابالغی نه وو، نوچی کم ورور په خپل ولایت ددی نکاح په کفو کی وکړه نودا صحیح (۲) ده دنابالغی ناراضگی په شرع کی معتبره نه ده (۳) اوترکمه چی خاوند بالغ نه وی نودده طلاق هم نه واقع کیږی (۴) او بغیر دطلاقه به دوهمه نکاح ددی انجلۍ صحیح نه وی. (۵) فقط

صرف دبالغی په اجازه سره نکاح صحیح ده: **سوال**: (۹۵۷\) زید خپل زوی بکر دعمر کورته ددری سړیو سره ولیږی دوی دعمر کورته ولاړل دعمر په عدم وجود کی اوبغیر دعمر

---

(۱) دقاضی اوریدل ضروری نه دی دهلك دطرفه کافی دی. فقط

(۲) ولو زوجها الاقرب حیث هو جاز النکاح (وفیه قبله) ولو زوجها ولیان مستویان قدم السابق (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲ – ۴۳۳، ط.س. ج۳ ص ۱۸). ظفیر

(۳) وهی نوعان ولایة ندب علی المکلفة وولایة اجبار علی الصغیرة الخ وهو ای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون الخ (ایضا ج۲ ص۴۰۷، ط.س. ج۳ ص۵۵). فقط

(۴) ولا یقع طلاق الصبی والمجنون والنائم لقوله ﷺ کل طلاق جائز الا طلاق الصبی والمجنون ولان الاهلیة بالعقل الممیز وهما عدیم العقل. (هدایه کتاب الطلاق ج۲ ص۳۳۵، ط.س. ج۳ ص۳۵۸). ظفیر

(۵) واما نکاح منکوحة الغیر ومعتدته الخ لم یقل احد بجوازه فلم ینعقد اصلا (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۸۲ ط.س. ج۳ ص۱۳۲). ظفیر

دصریحی یاضمنی ایجاب دده زوی شبیر حسین نابالغ اودده ښځه یي شامله کړه اودعمر دنابالغی لور چی عمر یې پنځلس کاله دوی میاشتی اودولس ورځی دی په نکاح کړله، دا صحیح ده اوکه نه؟

جواب: دپنځلسو کالو په عمر کی انجلۍ شرعًا بالغه ګڼل کیږی [1] او دنابالغی نکاح په خپله اجازه ددی سره صحیح ده که نکاح په کفو کی وی نوکه دانجلۍ ځخه ددی مور وغیره اجازه اخیستی وی اوددی نکاح یي کړی وی ددوو شاهدانو په مخکی، نومذکوره نکاح بیا صحیح سوه [2]. فقط

دجذام والا دخاندان سره واده صحیح دی: **سوال**: (۹۵۸) یوه بالغه انجلۍ ده چی دزید سره په واده کولو راضی ده خودزید په خاندان کی جذام دی نونکاح کول جائزدی اوکه نه؟

جواب: نکاح کول صحیح دی دفی الحال حالت اعتباردی دراتلونکو خبرو پته چاته ده نوداسی دی ونه کړل سی. فقط

دانجلۍ چپ پاته کیدل اجازه ده اوکه نه؟ **سوال**: (۹۵۹) (۱) که انجلۍ دنکاح اجازه په الفاظو کی ورنه کړی اوصرف سکوت وکړی نودابه اجازه شمارل کیږی اوکه نه؟

دوهمه نکاح صحیح نه ده: **سوال**: (۹۶۰) (۲) اوس که انجلۍ دمور یادبل چا په لمس یا دبل قریب په لمس بل ځای نکاح وکړی نودا دوهمه نکاح به صحیح وی اوکه نه؟

دپلار په نکاح تړلو باندی انجلۍ خپله رضا ښکاره کړی نوځه حکم دی؟ **سوال**: (۹۶۱) (۳) انجلۍ پلار دعمر دزوی سره په نکاح تړلو ووینی اوچپ پاته سی او وروسته بیا انجلۍ دا ووایي چی ځه کیدل هغه وسوه نودا نکاح ثابته ده اوکه نه؟

انجلۍ غائبه سوه نو هیڅ پروا نسته: **سوال**: (۹۶۲). (۴) دوی ورځی انجلۍ غائبه وه او دخپل مور سره دیو قریب کره وه نوپه نکاح کی ځه فرق راغی اوکه نه؟

دنکاح کیدو ځخه وروسته فسخ نه سی کیدی: **سوال**: (۹۶۳) (۵) سره دصحت دنکاح ځخه زید دخپلی ښځی په لمسون یا دانجلۍ دمور په لمسون نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

دناوی بیولو حق خاوند ته دی: **سوال**: (۹۶۴) (۲) زید دخپلی ښځی یادبل په لمسون په نکاح دناراضه کیدو سره سره انجلۍ دخاوندسره تللو ته پر نه پرېښوولو باندی ولاړ ؤ نو

---

[1] بلوغ الغلام بالاحتلام والاحبال والانزال الخ والجارية بالاحتلام والحيض والحبل فان لم يوجد فيهما شيء حتى يتم لكل منهما خمس عشرة سنة به يفتى لقصر اعمار اهل زماننا (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب الحجر فصل بلوغ الغلام ج۵ ص۱۳۲، ط.س. ج۳ ص۱۵۳). ظفير

[2] فنفذ نكاح حرة مكلفة بلا رضاء ولى الخ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الولى ج۲ ص۴۰۷، ط. س. ج۳ ص۵۵). ظفير

خاوند ته دمطالبی حق شرعی سته اوکه نه؟

جواب: ۱. دانجلۍ چپ پاته کیدل په دی موقع کافی دی اواجازه ده، کذافی الدرالمختار ([1])

۲\. دوهمه نکاح به صحیح نه وی ([2]).

۳\. دانجلۍ داویل هم اجازه ده اوزید خوپه خپله ناکح ته حکم دنکاح تړلو کړی دی دده اجازه ښکاره ده.

۴\. هیڅ خلل نه راځی.

۵\. نه سی فسخ کیدی.

۶\. چی کله معلومه سی چی نکاح صحیح ده نوخاوند ته حق دبیولو سته.

<u>دنابالغی نکاح چی دپلار په اجازه وسی خوقبول صرف نابالغ وکړی څه حکم دی؟</u> سوال:

(۹۲۵\) زید دخپل زوی دجنج تیاری وکړه اودعمر سره دخالد کورته ولاړی تول خلګ په مجلس دنکاح کی جمع وه، اوملاته یې وویل چی زما دزوی نکاح دخالد دلور سره وکړه نوملاپه اجازه دزید نکاح دعمر وکړه اوزید په وخت دایجاب اوقبول حاضر وو خو قبول عمر نابالغ غیر عاقل وکی په وجود دخپل پلار کی نونکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: نکاح شرعا صحیح ده ځکه چی دپلار رضاء اواجازه دلالةً معلوم دی. فی الدر المختار: ویثبت الاذن دلالةً ([3]) وفیه ایضا وما تردد من العقود بین نفع وضرر کالبیع والشراء توقف علی الاذن الخ فان اذن لهما الولی فهما فی شراء وبیع کعبد ماذون فی کل احکامه ([4]) وفیه ولا یتزوج الا باذن الخ من کتاب الماذون ([5]). فقط

<u>نیکه (دپلار پلار) دلمسی نکاح وتړله اوپلار چپ وو او رضا ؤ نو نکاح وسوه</u>: سوال: (۹۲۶\)

دزید لور په وخت دنکاح دیوولسو کالو وه دزید په عدم وجود کی دزید پلار نکاح وکړه او زید ته یې طلاع ورکړی وه چی په فلانی تاریخ نکاح ده ته راسه شریك سه زید وویل زما سره دسفر خرڅ نسته، اودی شریك نه سو څوورځی وروسته زید راغی خوده څه اعتراض ونه کی چی زماپه عدم موجودګی کی ولی نکاح وسوه بیا مسافرسو ددی څخه وروسته هم پنځه شپږواره راغی خوچاته یې اشارة یاکنایةً ونه ویل چی زماپه رضاسره نکاح نه ده سوی، په دی موده کی دزید پلار څلور واره انجلۍ رخصت هم کړه اوس دڅه

([1]) فان استاذنها هو ای الولی الخ فسکت فهو اذن (ایضا ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص۵۸). ظفیر

([2]) اما نکاح منکوحة الغیر ومعتدته الخ لم یقل احد بجوازه فلم ینعقد اصلا (ردالمحتار باب المحرمات ج۲ ص ۴۸۳، ط.س. ج۳ ص۱۳۲). ظفیر

([3]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الماذون ج۵ ص۱۳۵. ط.س. ج۳ ص۱۵۲. ظفیر

([4]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الماذون ج۵ ص ۵۰ – ۱۵۱ ، ط.س. ج۳ ص۱۷۳. ظفیر

([5]) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۳ و۴۱۴ ، ط.س. ج۳ ص۶۲. ظفیر

وجه څخه زید وایي چې نکاح زموږ په رضانه ده سوی نودوی اوس نکاح فسخ کول غواړي نودا نکاح جائزده اوکه ناجائز؟

جواب: دا نکاح چې نیکه کړیده صحیح سوه اوس فسخ کیدی نه سی دپلار رضاء دلالةً موجوده سویده په شامی کی دی: فللولی الاعتراض ما لم یرض صراحةً اودلالةً (۱) ددی څخه معلومه سوه چې دلالةً رضا په شان دصریحی رضاده اوپه درمختار کی دی چی: وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب الخ مسافة القصر واختار فی الملتقی ما لم ینتظر الکفو الخاطب جوابه (۲) الخ. نوپه دی صورت موجوده کی غالبًا دواړه وجه دجواز دنکاح قائم دی ددی وجه څخه زید اوس دانکاح نه سی فسخ کولی. فقط

مور دبالغي نکاح وکړه اودا دخاوند سره پاته هم سوه نکاح وسوه اوکه نه؟ سوال: (۹۲۷\) هنده چې دپنځلسو کالو ده ددی پلار مړسو سکه اکا اومور یې موجود دی بغیر ددی درضا ه اوددی داکا څخه دپوښتنه کولو څخه بغیر صرف ددی دمور په اجازه ددی نکاح دزید سره وسوه ددرو میاشتی راهیسی دا دده په نکاح کی ده دوې میاشتی یې دخاوند سره تیری کړی اوس دخاوند په کورکی په اوسیدو راضی نه ده آیا دانکاح صحیح سوی ده اوکه نه؟ اوس دجلا کیدو څه صورت دی اوهنده دمهر مستحقه ده اوکه نه؟

جواب: خلوت اووطی که په رضا واقع سوی وی نوداهم جائز ده: کطلب مهرها ونفقتها وتمکینها من الوطی الخ درمختار (۳). نوکه داسی سوی وی نونکاح صحیح سوه اوپه پنځلسو شپاړسو کالو کی انجلۍ بالغه ګڼل کیږی اومهر که موجل دی نو ددی وصولی به په طلاق یاپه مرګ کیږی فی الحال نه سی کیدی. فقط

پلار دخپلی بالغی لور څخه په وهلو اوټکولو سره اجازه واخیسته اونکاح یې وکړه داصحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۹۲۸\) یوی کونډی ښځی ته ددی پلار وویل چې دفلانی سره ستا نکاح کوی دې انکار وکی خوددی پلار او ورور داکونډه ووهله او وټکوله اواجازه دنکاح یې ځینی واخیسته په دی صورت کی ددی کونډی نکاح صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: په صورت مسئوله کی نکاح وسوه کمافی الشامی: اذحقیقة الرضاع غیر مشروطة فی النکاح لصحته مع الاکراه والهزل (۴) الخ شامی جلد ثانی، وفی الدرالمختار: وقد نظم فی النهرمایصح مع الاکراه فقال طلاق وایلاء ظهار ورجعة نکاح مع استیلادعفو عن

---

(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۳ ، ط.س. ج۳ ص۸۱. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲ و۴۳۳، ط.س. ج۳ ص۸۱. ظفیر
(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۴، ط.س. ج۳ ص۲۳. ظفیر
(۴) ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۷۳، ط.س. ج۳ ص۲۱. ظفیر

العمد (۱) الخ. فقط
پلار دخپلې بالغې لور دنکاح څخه وروسته پوښتنه وکړه دانکاح منظوره ده اوکه نه لور چپ پاته سوه څه حکم دی؟ سوال: (۹۶۹) زید دخپلې بالغې لور زینب عقد دخالد سره وکی دنکاح څخه اوه دقیقې وروسته عمر چې دانجلۍ ورور دی داوویل چې زینب انکار کوی زید بیا دزینب څخه پوښتنه وکړه چې ته په نکاح سره راضي یې اوکه نه؟ دی په دی باندی سکوت وکی په دی صورت کی دانکاح جائز سوه اوکه نه؟
جواب: جواب دادی چې په دی صورت کی نکاح صحیح سوه. کمافی الدرالمختار: فان استاذنها هو ای الولی او وکیله او رسوله او زوجها ولیها واخبرها رسوله او فضولی عدل فسکت عن رده الخ فهو اذن (۲). فقط
چې انجلۍ کله دبلوغ اقرار وکی نوددې په اجازه سره واده صحیح سو: سوال: (۹۷۰) یوی ډلې دپنځلسو کالو دعمرڅخه دیوی یتیمې انجلۍ دمور اوانا سره مشوره وکړه په وخت دشپې یې دانجلۍ څخه دحیض اودبلوغ اقرار واخیستی اووکالةً یې نکاح وکړه صباته دانجلۍ اکا دنکاح خبر واوریدی نوانجلۍ یې خپل کورته بوتله او دزوی سره یې په نکاح کړه په دی صورت کی انکار کول دانجلۍ وروسته داقرار څخه به معتبر وی اوکه نه ؟ اوکمه نکاح صحیح سوه ؟
جواب: په درمختار کی دی چې دمراهقې اقرار بالبلوغ معتبر دی اوانکار بعد الاتباع معتبر نه دی: فلا یقبل جحود البلوغ بعد اقراره مع احتمال حاله، درمختار، وادنٰی مدته اثنتا عشرة سنةً ولها تسع سنین هی المختار کما فی الصفاع درمختار (۳). نوددې وجه څخه دا اوله نکاح صحیح سوه. فقط
مشر ورور که دخور نکاح نه کوی اوکشر ورور چې بالغ دی ویې کړی نوصحیح ده: سوال: (۹۷۱) عمر خان مړسو څلور زامن اوڅلور لوڼې دوی ښځې یې پرېښوولې، یوه ښځه یې حامله پرېښووله چې دهغه دعمر خان څخه وروسته لور پیدا سوه اوس دمخکنۍ ښځې څخه یې دوه زامن اودوی انجونې دی او دوروستنۍ څخه یې دوه زامن اودرې لوڼې دی نو دوروستنۍ ښځه مشر زوی مجید خان هغه انجلۍ چې دعمر خان څخه وروسته پیداسوی وه پنځلس کاله وروسته په خپله قبضه کی کړه او ددی دطرفه یې

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الطلاق مطلب فی المسائل التی تصح مع الاکراه ج۲ ص۵۷۹، ط. س. ج۳ ص۲۳۶. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص ۵۸. ظفیر
(۳) الدرالمختار کتاب الحجر فصل فی بلوغ الغلام ج۵ ص۱۳۲ و۱۳۳، ط.س. ج۳ ص ۵۴. ظفیر

مقدمه پرمخکښې ښځه اوپر وروستنی ښځه چي وارثه وه وکړه اوتقريبا دپنځوسو زرو روپو جائيداد يي حاصل کی، اوس دانجلۍ عمر پنځه ويشت يا ديرش کاله دی، سره دمطالبې مجيد خان دانجلۍ ورور دخپل فائدی په غرض ددې واده نه کوی، په داسی صورت کی دانجلۍ دوهم ورور چی دمجيد خان څخه کشر دی هغه دانجلۍ نکاح کولی سی اوکه نه؟ مجيد خان دانجلۍ سره خبروته هم څوك نه پريږدی چی ددی رضا معلومه سی په داسی حالت کی څه بايد وسی؟

جواب: دمجيد خان دوهم ورور که ځوان اوبالغ وی نودی انجلۍ ته دی اطلاع ورکړی ددی نکاح کولی سی خوچی انجلۍ بالغه ده نوددی څخه اجازه اخيستل ضروری دی او ددی پټه خوله کيدل کافی دی اودابه اجازه ګڼل کيږی، که دنکاح کيدو څخه وروسته چی کله خبر انجلۍ ته ورسيدی اودا انکار ونه کړی يعنی رضامندی ښکاره کړی اوچپ پاته سی نودا نکاح به صحيح وی (۱). فقط

دښځي په اجازه سره دګونګي سره نکاح صحيح ده: سوال: (۹۷۲) ديو ګونګي سره ديوی ښځی نکاح کيدله ښځه خواول نه وه رضاء خو دډير بحث څخه وروسته ښځی وويل: ښه ده ويې کړی. نونکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: چی کله بالغی ښځی وويل چی ښه ده نکاح وکړی دګونګي سره اونکاح وسوه يعنی ايجاب اوقبول ددوو شاهدانو په مخکی وسو نودا نکاح صحيح سوه او دګونګي قبلول په اشاره سره کيدی سی. فقط

دبالغی انجلۍ څخه اجازه وانه خيستل سوه اونکاح وسوه دانجلۍ خوښه نه ده څه حکم دی؟

سوال: (۹۷۳) سيد محمد صاحب دخپلی بالغی لور نکاح بی ددی داجازته ديوسړی سره وکړه انجلۍ سخته خپه سوه اوخفه ده داهيڅکله نه غواړی چی دده سره نکاح سوی وای دانجلۍ نوم يوسف زمان عرف (جيا) دی نکاح ددی پلار صرف دجيا په نامه سره کړيده دانکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: دانجلۍ پلار لره دخپلی ښځي يعنی دانجلۍ دمور څخه داجازه اخيستو ضرورت نسته خوچی انجلۍ بالغه ده نوانجلۍ ته اطلاع ورکول اواجازه اخيستل ضروری دی په اطلاع کولو که انجلۍ سکوت وکی اونکاح يي ردنه کړه نونکاح منعقده سوه که څه هم په زړه کی انجلۍ خفه وی خوچي په اطلاع کيدو خاموشه سی نونکاح منعقده سوه اوکه انکار وکړی نونکاح به باطله نه وی، پلار که صرف دجيا نوم اخيستی دی نوبيا هم نکاح

(۱) لا تجبر البالغة البكر على النكاح لانقطاع الولاية بالبلوغ فان استاذنها هو الخ او وكيله الخ فسكتت الخ فهو اذن الخ (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص۵۸). ظفير

وسوه (١). فقط

دکونډې بالغې په نکاح کې دپلار حاضرې ضرور نه ده: سوال: (۹۷۴) دکونډې هندی مور او پلار موجود دی نو ددوی په غیرِ حاضرۍ کې نکاح جائزده اوکه نه؟ آیابې دمرضی دکونډې ښځه ددی نکاح جائز کیدی سی؟

جواب: دمور او پلار حاضری دکونډې بالغې دنکاح دپاره ضروری نه ده خوبې درضاء دبالغې ددی نکاح صحیح نه ده (٢). فقط

دزور نکاح چې ښځې قبوله کړې نه وي صحیح نه ده: سوال: (۹۷۵) یوه ښځه بالغه چې څو سړو په زوره دکور څخه وایستله اودیو سړی سره یې په نکاح کړه په حضور ددوو شاهدانو دانکاح صحیح ده اوکه ناجائز؟ او ددې ښځې نکاح دبل سړی سره بې له فسخې کیدی سی اوکه نه؟

جواب: که دې بالغې ددې نکاح اجازه نه وي ورکړې اونه دنکاح څخه وروسته راضي سوې وي اونه یې اجازه ورکړې وي نودا نکاح باطله سوه. قال فی الدرالمختار: فان استأذنها غیر الاقرب کالاجنبی الخ فلاعبرة لسکوتها بل لابد من القول کالثیب البالغة (٣) الخ. اوکه دزور مطلب دا وي چې په زور او زبردستۍ دښځې څخه یې ایجاب اوقبول دشاهدانو په مخکې واخیستی نو ددې سره نکاح منعقده سوه: لانه یصح النکاح مع الاکراه ای الایجاب او القبول مکرها لحدیث: ثلث جدهن جد وهزلهن جد، الحدیث (٤).

بالغه کونډه خودمختاره ده لېور حقدار نه دی: سوال: (۹۷۶) دزید لور کونډه سوه نو ددې دخاوند کشر ورور ددې سره نکاح کول غواړي اوانجلۍ انکار کوي اوخلګ وایي چې حقدار ددې لېور دی دا صحیح ده اوکه نه؟ او دانجلۍ نکاح جبراً دده سره کیدی سی او که نه؟

جواب: اوس دا انجلۍ خودمختاره ده دعدې دتیریدو څخه وروسته چې دچاسره غواړي نونکاح کولی سی دچا دبندولوحق نسته ددې دخاوند دکشر وروحق پردې نسته دخلګو

---

(١) فان استاذنها هو ای الولی وهو السنة او وکیله او رسوله او زوجها ولیها واخبرها رسوله أو فضولي عدل فسکتت عن رده مختارة الخ فهو اذن الخ ولو استأذنها في معین فردت ثم زوجها منه فسکتت صح في الأصح بخلاف ما لو بلغها فردت ثم قالت رضیت لم یجز لبطلانه بالرد (الدر المختار علی هامش ردالمحتار ج٢ ص٤١٠، باب الولی ج٣ ص٥٨). ظفیر

(٢) ینعقدنکاح الحرة البالغة العاقلة برضائها وان لم یعقد علیها ولی بکرا کانت اوثیبًا الخ ولا یجوز للولی اجبار البکر البالغة علی النکاح (هدایه باب فی الاولیاء ج٢ ص٢٩٣ و٢٩٤ ، ط.س. ج٣ ص٣١٣). ظفیر

(٣) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج٢ ص٤١٣، ط.س. ج٣ ص٦٢. ظفیر

(٤) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج٢ ص٤١٣، ط.س. ج٣ ص٦٤. ظفیر

ويل صحيح نه دى اونه جبراً داپه نكاح كى راوستلى سى (١). په فتاوٰى قاضى خان كى دى: ولايزوج البكر البالغة ابوها على كره خلافًا للشافعى وفى الثيب لا يزوج بالاجماع.

بالغه نكاح كولى سى جبراً نكاح حرامه او باطله ده: **سوال:** (٩٧٧) زيد دهندې سره نكاح وكړه چى عاقله بالغه حره اوعالمه ده، او ضرورى شرائط لكه مهر وغيره يې جائز ولى دوالدينو سره مقرر كړه خو دايجاب اوقبول په وخت صرف دوه شاهدان موجود وه نوعند الحنفية نكاح وسوه اوكه نه؟ كه سويده او والدينو خپله ناراضتيا ښكاره كړه اوپه زور يې دهندى نكاح دبكر سره وكړه حال دادى چى هنده نه خلع كړيده اونه زيد طلاق وركړى دى نودبكر سره يې نكاح وسوه اوكه نه؟

جواب: حره عاقله بالغه په خپله نكاح كى خودمختاره ده كه داخپله نكاح په خپل مرضى په كفو كى وكړى نونكاح صحيح ده اوهيڅ ولى دانه سى فسخ كولى په دى صورت كى چى كمه نكاح پلار په زوره دبكر سره وكړه باطله اوحرامه ده خوكه دابالغه خپله نكاح په غير كفوكى بى رضا دولى ځخه وكړى نودمفتى به قول پربناء دانكاح فاسده ده. قال فى الدرالمختار: هو اى الولى شرط صحة نكاح صغير الخ لا مكلفة فنفذ نكاح حرة مكلفة بلا رضى ولى الخ وله الاعتراض في غير الكفو الخ ويفتى في غير الكفو بعدم جوازه اصلا وهو المختار للفتوى لفساد الزمان الخ وفي الشامي قوله وهو المختار للفتوى وقال شمس الائمة وهذا اقرب الى الاحتياط كذا في تصحيح العلامة قاسم (٢) الخ ص٢٩٧ ج٢. فقط

بالغه چى خپله نكاح په كفو كى وكړه صحيح ده اوپلار چى كمه په زور وكړه هغه جائزنه ده:

سوال: (٩٧٨) يوې ځوانى انجلۍ بالغى خپله نكاح دخپل قوم هلك سره ددوو شاهدانو په مخكى وكړه څه موده وروسته چى ددى پلار خبرسو نوده بى دمخكى خاوند دطلاقه ځخه دبل سړى سره ددى انجلۍ نكاح وكړه دا نكاح جائزده اوكه نه؟ دانجلۍ دپلار او دنكاح تړونكى څه حكم دى؟

جواب: كه دښځى دخاوند ځخه علاوه دوه شاهدان مسلمانان نور موجود وه، او ددوى په مخكى نكاح وسوه نودا نكاح صحيح ده اودپلار دوهمه نكاح بى له مخكنى خاوند دطلاقو ځخه صحيح نه ده (٣)، اوچي پلار اونكاح تړونكى سره دمخكى نكاح دعلمه بله

(١) ولا يجوز للولى اجبار البكر البالغة على النكاح الخ لانها حرة فلايكون للغير عليها ولاية الاجبار (هدايه باب الاولياء ج٢ ص٢٩٤، ط.س. ج٣ ص٣١٣). ظفير

(٢) وگورى ردالمحتار باب الولى ج٢ ص٤٠٧. ط.س. ج٣ ص ٥٥. ظفير

(٣) ولا يجوز للولى اجبار البكر البالغة على النكاح الخ لانها حرة فلا يكون للغير ولاية الاجبار (هدايه باب الاولياء ج٢ ص٢٩٤، ط.س. ج٣ ص٣١٣). ظفير

نکاح وکړه نودوی ګنهګار سوه توبه دی وکاږی اونکاح ددی معلم وغیره ماته نه سوه.

بالغې چې کله دوارثانو نکاح ردکړه نودا نکاح صحیح نه ده: **سوال:** (۹۷۹\۱) دیوی بالغی انجلۍ نکاح بغیر ددی انجلۍ درضا څخه ددی مور اونورو وارثانو وکړه چې کله انجلۍ ته خبر ورسیدی نوداپه ژړا او انګولا خپل کورته راغله او وی ویل چې ماته دانکاح منظوره نه ده نودا نکاح وسوه اوکه نه؟

که داجازې شاهدی نورخلک ورکړی نو؟ **سوال:** (۹۸۰\۲) قاضی نکاح تړونکی اولس شل کسان شاهدی ورکوی چې انجلۍ اوددی وارثانو اجازه ورکړه بیا نکاح وسوه انجلۍ وایي چې ما اجازه نه ده ورکړی اوداکار په زور سویدی نوپه قاضی پسی لمونځ جائزدی اوکه نه؟ اونکاح دده پاته ده اوکه نه؟ او دشریکانو دنکاح دپاره څه حکم دی؟

جواب: \۱. دانکاح باطله سوه. ([1])

\۲. که دانجلۍ داجازه ورکولو ثقه او معتبر شاهدان موجود وی نو اجازه دانجلۍ ثابته سوه اوانکار ددی انجلۍ معتبر نه دی اونکاح وسوه. فقط

دبالغې ولی ماما او ترور نه دي: **سوال:** (۹۸۱\۱) یوه انجلۍ ده چې دهغې عمر پنځلس کاله دی اوددی دکوچنۍ خور عمر اوه کاله دی او ددوی مور اوپلار مړه دی چې دمور اوپلار دنژدی قریبو دنه موجودوالي په وجه ماما اوترور مذکوره انجوني دواړي دخپل ځان سره راوستی چې دانجلۍ کوزده یي دیو سړی سره وکړه وروسته بیا یوسړی ددری سوو روپو ورکوونکی پیداسو ماما اوترور مخکني شخص ته انکار وکړی او دزیاتو پیسو ورکوونکي والا سره یي عقد شرعی وکی آیا انجلۍ داسی کولی سی اودکوچنۍ انجلۍ ولی ماما اوترور دی اوکه مشره خور ده؟

جواب: چې کله دامشره انجلۍ بالغه ده نودی چې په رضاسره په خپل کفوکی نکاح وکړه نوهمدغه نکاح صحیح ([2]) ده، دماما اودترور څه اختیار اوولایت په دی نسته او دکوچنی انجلۍ ولی ددی مشره خورده ماما اوترور (مامي) ددی هم ولی نه دی ([3]). فقط

دلسوکالو انجلۍ چې کله ووایي زما حیض راځی نو دابه ومنل سی او ددی نکاح به ددی په

([1]) لا يجوز نكاح أحد على بالغة صحيحة العقل من أب أو سلطان بغير إذنها بكرا كانت أو ثيبا فإن فعل ذلك فالنكاح موقوف على إجازتها فإن أجازته جاز وإن ردته بطل (عالمگيري مصطفائي باب رابع في الاولياء ج۲ ص۱۳، ط. ماجدية ج۱ ص۲۸۷). ظفير

([2]) فنفذ نكاح حرة مكلفة بلاولى (عالمگيرى مصطفايي باب الاولياء ج۲ ص۱۳. ط.س. ج۳ ص۲۸۷). ظفير

([3]) الولى فى النكاح العصبة بنفسه بلاتوسط التى على ترتيب الارث والحجب الخ فان لم يكن عصبة فالولاية للام الخ ثم للاخت لاب الخ ثم لذوى الارحام العمات ثم الاحوال ثم الخالات (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الاولياء ج۲ ص۴۲۷ - ۴۳۰ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفير

مرضي کيږي: **سوال**: (۹۸۲) دلسو کالو دانجلۍ نکاح ددی نیکه وکړه دیته چی خبر ورکول سو نودی انکار ښکاره کړی چی زه بالغه یم پرماحیض راځی، نوآیا ددی په انکار سره نکاح فسخ کیږی اوکه نه؟ اوددی دبلوغ ثابتیدلو دپاره ددی قول معتبردی اوکه نه دشاهدی ضرورت سته؟

جواب: په درمختار کی دی چی: وادنٰی مدته له اثنتی عشرة سنةً ولها تسع سنین الخ فان راهقا بان بلغا هذا السن فقالا بلغنا صدقا ان لم یکذبهما الظاهر (۱) الخ. ددی عبارت څخه معلومه سوه چی دانجلۍ مراهقی قول په باره دبلوغ کی معتبر دی که دقرائینو څخه ددی کذب ښکاره سوی نه وی (اوچی کله دی دنکاح څخه انکار وکی نودا صحیح نه سوه). (۲) فقط

پلار هم دبالغی انجلۍ نکاح داجازي بغیر نه سی کولی: **سوال**: (۹۸۳) بالغه هنده او دهندی مور داغواړی چی دهندی نکاح په بل ځای کی وسی اودهندی پلار راضی نه دی که دا هنده په وجه دجګړی بل کلی ته ولاړه سی نوپه داسی حالت کی دهندی په عدم موجودګی کی پلار ددی نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دبالغی نکاح په خپله ددی په اجازه سره کیدی سی چی کله دا په کفو کی نکاح وکړی او ددی پلار بغیر ددی داجازی څخه ددی نکاح نه سی کولی (۳). فقط

بالغ هلک اوانجلۍ چی دیو کفو دی نوبی مور اوپلار داجازي څخه نکاح کولی سي؟ سوال: (۹۸۴) دپوره څلور ویشتو کالو دهلك دوستي داوولسو کالو دانجلۍ سره وسوه څه موده وروسته درضا څخه پرته دهلك واده په بل ځای کی وسو، دیوې وجه څخه هلك په وخت دنکاح کي انکار ونه کړی سوای خو دمخکنۍ انجلۍ سره دده محبت باقی وو او دهلك څخه ناجائز فعل وسو اوپه عشق کی یې کمی رانغله دادواړه عثمانی دی که دواړه قتل سی نوبی ځایه حرکت نه دی؟ اوکه نه ددواړو واده وسی نودچا چا رضا کیدل پکار دی؟

جواب: مړه کول ددوی جائزنه دی اودوهمه نکاح ددې هلك ددې انجلۍ سره کیدی سی نکاح دی وسی اوچی کله انجلۍ داوولسو کالو ده نودا بالغه ده ددی په رضا ددی نکاح دمذکوره خاوند سره کیدی سی اوچی (۴) دا دواړه هلك اوانجلۍ هم قوم اوهم کفودی نو

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الحجر فصل بلوغ الغلام ج۵ ص۱۳۲، و۱۳۳. ط.س. ج۳ ص۱۵۴. ظفیر
(۲) ینعقد نکاح الحرة العاقلة برضاءها وان لم یعقد علیها ولی بکراً کانت او ثیباً (هدایه باب الاولیآء ج۲ ص۲۹۳، ط.س. ج۳ ص۳۱۳). ظفیر
(۳) و (۴) اذ حقیقة الرضا غیرمشروطة فی النکاح لصحته مع الاکراه والهزل (الی قوله) لواکرهت علی ان تزوجته =

که دانجلۍ دمور اوپلار اجازه هم نه وی بیاهم نکاح کیدی سی او که مور او پلار يې راضی وی خو ډیره ښه ده. فقط

که دبالغی ښځه په زوره اقرار واخیستل سی نونکاح به وسی: **سوال:** (۹۸۵\) که انجلۍ بالغه ده ددی رضانه ده که ددی ښځه په څه طریقه سره اقرار واخیستل سی نونکاح به وسی اوکه نه؟

جواب: نکاح کیږی اوښځی ته اختیار دفسخی دنکاح نسته اودخاوند کورته په نه تللو سره هم نکاح نه ماتیږی قال ﷺ : ثلث جدهن جد وهزلهن جد النکاح والطلاق والعتاق الحدیث اوکما قال ﷺ ([1]). فقط

دپلار په عدم وجود کی دنابالغی نکاح نیکه وکړی نوڅه حکم دی؟ **سوال:** (۹۸۶\) یوسړی دخپلی نابالغی لمسۍ نکاح دخپل زوی یعنی دانجلۍ دپلار په عدم وجود کی وکړه نو نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: دصغیره پلار چی کله موجود نه وی اودومره لیری وی چی دده په انتظار کی دکفو دفوت کیدو بیره وی یعنی دی انتظار نه سی کولی نونیکه دصغیری ولی دی او دده سوی نکاح صحیح ([2]) ده. فقط

لیری ولی نکاح وکړه اونژدی ولی انکار وکی څه موده وروسته يې اجازه ورکړه نوڅه حکم دی ؟ **سوال:** (۹۸۷) دیوې نابالغی انجلۍ نکاح ددې دمور او دسکه نیکه ورور دانجلۍ دسکه اکا ځخه په پټه چی په ښار کی وو نکاح وکړه اودی يې ددی نکاح ځخه بی خبره وساتی وروسته چی دانجلۍ اکاته دنکاح حال معلوم سو نوده نامنظوره کړه خوڅو ورځی وروسته راضی سو نودا نکاح صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی چی کله سکه پلار اونیکه موجودنه وو نواکا دنابالغی ولی دی مور اودنیکه ورور ولی نه دی نوچی کله اکا دنکاح دخبر په اوریدو سره انکار وکی نودا نکاح فسخ سوه اوپه وروسته راضی کیدو سره دافسخ سوی نکاح نه صحیح کیږی ([3]).

= بالف ومهر مثلها عشر الاف زوجها اولیاء مکرهین فالنکاح جائز الخ (ردالمحتار ص۳۷۲ ج۲ کتاب النکاح، ط. س. ج۳ ص۲۱). ظفیر

([1]) والولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب مسافة القصر وفی الملتقی مالم ینتظر الکفو الخاطب جوابه (درمختار) فلوکان الغائب اباها ولها جد وعم فالولایة للجد (ردالمحتار باب الولی ج۴ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

([2]) فلوزوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازاته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲. ط.س. ج۳ ص ۸۱) بخلاف ما لو بلغها فردت ثم قال رضیت لم یجز لبطلانه بالرد (ایضا ج۲ ص۴۱۲، ط.س. ج۳ ص ۲۰). ظفیر

([3]) لهما خیار الفسخ بالبلوغ اوالعلم بالنکاح بعده الخ بشرط القضاء للفسخ (درمختار ج۳ ص۲۹) حاصله انه =

نژدي ولي ليري وي اوډكفو ددوستي، دفوت كيدو بيره وي نو ليري ولي نكاح كولي سي:

سوال: (۹۸۸) درمضانو نومي انجلۍ پلار مولا بخش مسافر وو ددې مور ددې نکاح وکړه نودا نکاح صحيح سوه اوکه نه؟ رمضانو دبلوغ څخه وروسته دانکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: درمضانو نژدې ولي په دې صورت کی ددې پلار مولا بخش دی اوپه صورت دنه موجوديدو کي دنژدی عصباتو مورهم دنابالغه دنکاح ولي کيدی سی نوکه مولابخش ډير ليری وو اودده څخه په اجازه غوښتو کی دحاضر کفو دفوت کيدو بيره وه نودوالده په اجازه سره دنابالغه نکاح صحيح ده اوپه دی حالت کی چی نکاح دنابالغی دپلار او دنکاح څخه علاوه بل ولی وکړی نوانجلۍ ته دبلوغ څخه وروسته دنکاح اختيار وی خو ددی فسخی دپاره قضاء دقاضی شرعی شرط ده چی کم په دی زمانه کی مفقود دی ددی وجه څخه حکم به کيږی چی دمور تړلی نکاح په معتبر غيبوبت دپلار سويده صحيح ده او بغير دقاضی دقضاء څخه فسخ کيدی نه سی [1]. فقط

پلار مفقود الخبر وي نواكا نكاح كولي سي اوكه نه؟ او داكا دا نكاح پلار ماتولي سي اوكه نه؟

سوال: (۹۸۹) که دنابالغه پلار مفقود الخبروی او وروڼه دپلار چی موجود دی ولايت دنکاح دنابالغی دغه وروڼو دپلار ته سته اوکه نه؟ اودده نکاح چی ده دپلار په غيبوبت کی کړی چی که پلار راسی نودا نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: کله چی پلار مفقود وی نو وروڼو ته ولايت دنکاح سته دنابالغی، اوهغه نکاح چی په دی شان وسی نوپلار دبيرته راتلو څخه وروسته نه سی فسخ کيدی.

دنابالغي نكاح پلار دلالچ په وجه په غير كفوكي كوي نودا جائزده اوكه نه؟

سوال: (۹۹۰) که پلار دخپلی نابالغی لور نکاح په غير کفو کی بی درضامندی دخاندان او دقريبانو په طمع دنفس دوجه څخه وکړي نودا نکاح صحيح ده اوکه نه؟

جواب: دنابالغی ولی په دی صورت کی ددی پلاردی اوکه پلارپه غير کفوکی هم دخپلی لور نابالغی نکاح وکړی نوصحيح ده خوشرط دادی چی پلار معروف به سوء الاختيار نه وی يعنی چي په بدخواهی سره دانجلۍ نقصان نه کوی. هکذا فی الدرالمختار [2]. فقط

= اذا كان المزوج للصغير والصغيرة غير الاب والجد فلهما الخيار بالبلوغ او العلم به فان اختار الفسخ لا يثبت الفسخ الا بشرط القضاء (ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۲۱، ط.س. ج۳ ص۷۰). ظفير

[1] وللولى الابعد التزويج بغيبة الاقرب الخ ولايبطل تزويجه السابق بعود الاقرب لحصوله بولاية تامة (الدر المختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص ۴۳۲ – ۴۳۴ ، ط.س. ج۳ ص۸۳). ظفير

[2] ولزم النكاح ولو بغبن فاحش اوزوجها بغير كفو ان كان الولي ابا اوجدا لم يعرف منها سوء الاختيار مجانة =

دنابالغی پلار دتینگکار دوجه نکاح وکړی نو دابه صحیح وی اوکه نه؟ سوال: (۹۹۱) یوسړی دخپل زوی ددوستئ خبره دیوسړی سره کوله چی دده ښځه اوقریبان ناراض وه یو وخت په ځنګل کي څلور سړی سره یوځای سول اوهلك یي دځان سره راوستی او انجلئ والا یي را وغوښتی او زور یې باندی واچوی اونکاح یي وکړه نودا نکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت چی کله دنابالغی انجلئ پلار دخپلی نابالغی لور نکاح وکړه نو دا نکاح وسوه که څه هم پلار دخلګو په ټینګار سره نکاح کړی وی نواوس دانکاح نه سی فسخ کیدی. (۱) فقط

دنابالغی انجلئ نکاح چی دولیانو په ذریعه وسوه اوس دوباره نکاح ته ضرورت نسته: سوال: (۹۹۲) دنابالغه هلك چی عمر یي شپږ کاله دی او دنابالغی انجلئ چی عمر یي پنځه کاله دی ددوی نکاح وتړل سوه خوهلك اوانجلئ کلمه نه سوه ویلی اولفظ دقبول یي هم صحیح نه سو ویلی نوپه دی صورت کی دبلوغ څخه وروسته ددوهمی نکاح ضرورت سته اوکه نه؟

جواب: چی کله دادواړه هلکان دمسلمان اولاد دی نوپه وخت دنکاح ددوی کلمه ویل ضروری نه دی اونه ددوی ایجاب اوقبول معتبردی بلکی ددوی دولیانو په ایجاب وقبول نکاح منعقد کیږی او دبلوغ څخه وروسته ددوهمی نکاح ضرورت نسته (۲)، اوکه دغه وخت ولیانو ایجاب اوقبول نه وی کړی صرف ماشومانو کړی وی نواوس تجدید دنکاح ضروری دی (چی کله خپله ولیانو پر ووایه نو دا دلیل دی چي دوی دخپلي رضا څخه وروسته داسي کړیدی یا ددوی په حکم سویدی یاپه اجازه سره، او دولي دومره قدر ویل په ایجاب وقبول کی کافی دی ددی وجه څخه زموږ په ملك کی رواج دادی چی دلور پلار قاضي ته وایي چی زما دلور ددوی ددې هلك سره نکاح وکړه دهلك پلار زوی ته ووایي چی بچیه ووایه ماقبوله کړه اودی په خپله دمجمع په مخکی وایي ما قبوله کړیده، والله اعلم، ظفیر)

دنابالغی نکاح بی دولی درضاڅخه صحیح نه ده البته بالغه یې په خپله مرضی‌سره‌کولی سی:

سوال: (۹۹۳) دانجلئ عمر دیارلس یاځوارلس کاله دی ددی پلار اونیکه ژوندی دی

= وفسقا ان عرف لا (درمختار) وفی شرح المجمع حتی لوعرف من الاب سوء الاختیار لسفهه اولطمعه لایجوز عقده اجماعًا (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۷۸ ، ط.س. ج۳ ص ۶۶). ظفیر

(۱) فان زوجهما الاب والجد یعنی الصغیر والصغیرة فلاخیار لهما بعد بلوغهما لانهما کاملا الرای وافر الشفقة (هدایة کتاب النکاح باب الولی فی الاولیاء ج۲ ص۲۹۲ ، ط.س. ج۳ ص ۳۱۷). ظفیر

(۲) وللولی نکاح الصغیر والصغیرة جبراً ولو ثیباً ولزم النکاح ولو بغبن فاحش (الدر المختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۷ ، ط.س. ج۳ ص۶۵). ظفیر

نیکه اواکا یې مشوره وکړه او ددی انجلۍ نکاح یې پته وکړه او مخکی ددی انجلۍ رشته ددی پلار بل ځای کړی وه آیا دپلار داجازی څخه بغیر دارشته بل ځای کیدی سی؟

جواب: که انجلۍ بالغه وی مثلا دې ته حیض راځی، نوپه خپله دانجلۍ په اجازه سره ددی نیکه اکا وغیره ددی نکاح کولی سی اونکاح صحیح ده اوکه انجلۍ نابالغه ده لکه چی ددی دعمر څخه ښکاره کیږی نوبغیر ددی دپلار داجازی څخه نیکه اواکا یې په موجودګی دپلار کی نه سی کولی اودا نکاح به دپلار پراجازه موقوفه وی که دی یې جائز کړی نوصحیح به وی اوکه انکار وکړی نوباطله به وی (۱) او دانجلۍ دبالغیدو علامه حیض وغیره دی اوکه داسی څه علامه ښکاره نه سوه نو دپنځلسوکالو په عمرکی به بالغه وی. فقط

داکا زوی ولی دی دهغه په وجود کی انا (دمور مور) ولی نه سی کیدی: **سوال**: (۹۹۴\۱) ایا دنابالغانو انا چی نه صرف انا ده وصی اوقائم مقام دوصی دنابالغانو دمړ پلار دطرفه ده یعنی وصیت یې کړی وو اومړ سوی وو چی انابه دنابالغو پالنه کوی اوویلی وه چی زما دمرګ څخه وروسته به ته ددوی ولی یې په داسی صورت کی چی انا پر منزله دقائم مقام ده ددې په مقابله کی دنابالغانو داکا زوی ته په ولی کیدو دنابالغانو کی ورلره ترجیح ورکول کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په دې صورت کی داکا زوی دنابالغانو ولی دی انا ولی نه ده که څه هم چې هغه وصی وی (۲). فقط

دانجلۍ پلار دیو سړی سره یې نکاح نه خوښوی دپلار مور اصرار کوی نوڅه حکم دی؟ سوال:

(۹۹۵\۱) دزید مور دزید دلور نکاح دخالد سره کول غواړی چی دازید دمصلحت سره موافق نه ګڼی که زید دمور په وینا عمل ونه کړی نوګنهګار خوبه نه وی؟

جواب: په دی صورت کی ولی دنکاح دلور زید دی په شریعت کی زید ته دلور دنکاح ولایت خپله حاصل دی نوکه زید دخپلی لور نکاح دخالد سره مصلحت نه ګڼی اودلور په حق کی داکار ده ته ښه نه ښکاری نودلور مصلحت دی مخکی کړی اونکاح دی نه کوی او دمور درایې په خلاف پرده څه مواخذه نسته اوزید به دده دمور نافرمانه نه وی. فقط

---

(۱) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (درمختار ط.س. ج۳ ص۸۱) فلایکون سکوتها اجازة لنکاح الابعد وانکان حاضرا فی مجلس العقدمالم یرض صریحا اودلالة (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲ – ۴۳۳، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

(۲) الولي في النکاح لا المال العصبة بنفسه علی ترتیب الارث والحجب (درمختار) ثم یقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقیق ثم الاب الخ ثم ابن الاخ الشقیق ثم الاب ثم العم الشقیق ثم الاب ثم ابنه (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ – ۴۲۸، ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفیر

دکوزدې ښخه وروسته انجلۍ بالغه سوه اودلته دواده ښخه انکار کوی څه حکم دی؟ سوال: (۹۹۶) یوسړی دخپلی لور کوزده او وعده دیوسړی سره کړی وه اوس انجلۍ ځوانه سوه داوعده او کوزده ورته نامنظور دی نوشرعا څه حکم دی؟

جواب: دانجلۍ په ځوانیدو اوبالغیدو باندی بغیر ددی درضامندی ښخه ددی نکاح به جائز نه وی نوچی کله انجلۍ ددی سړی سره په نکاح کولو راضی نه ده چی دچا سره یې پلار وعده کړی وه اوکوزده یې کړی وه نوپلار لره پکاردی چی هلته یې نکاح ونه کړي، اوکه ده بی درضا دلور ښخه داسی وکړل نودا نکاح به جائزنه وی (۱). فقط

پلار چی دنابالغی نکاح کم ځای وکړی صحیح ده: سوال: (۹۹۷) زید خپلی ښځی ته طلاق ورکی ددی ښخه یې یوه کوچنی لوروه دزید دخپلی ښځی اودلور سره یوقسم دښمنی ده، ده فوراً دانجلۍ واده په غیبوبت کی په پټه وکړی په داسی صورت کی زید دخپلی لور نکاح بغیر درضادمور ښخه کولی سی؟ اودا نکاح صحیح ده؟ سره ددی چی دزید نیت بدوو اوپه نفسانی طمع یې روپی وغیره هم اخیستی وی نوزید دانجلۍ ولی کیدی سی؟ او دده سوی نکاح جائزده؟ آیا زید دلور نکاح په داسی ځای کی کولی سی چی کم ځای دانجلۍ دینی او دنیاوی نقصان متصور وی اودا نکاح باقی پاته کیدی سی؟

جواب: چی کله دا انجلۍ نابالغه ده نوولایت دنکاح دنابالغی په دی صورت کی دپلار سره دی پلار دمور درضا ښخه بغیر ددی نکاح کولی سی اودا نکاح به صحیح وی او دنیت حال چی معلومیدی نه سی ددی وجه ښخه پردی مدار دولایت اودنه ولایت نه سی کیدی، شریعت پلار دانجلۍ خیر خواه ګڼی ددی وجه ښخه فقهاء لیکی چی که پلار دلور دنابالغی نکاح په غیر کفوکی هم وکړی اومهر دمهر مثل ښخه کم کیږی نوبیا هم نکاح صحیح ده (۲). فقط

مور یا ورور چی په غیر کفو کی نکاح وکړی نودا جائزده اوکه نه؟ سوال: (۹۹۸) دیوی انجلۍ نکاح ددی مور اوورونړو په غیر کفوکی وکړه که دپلار دنکاح ښخه ماسوا څوك دانجلۍ نکاح په غیر کفوکی وکړی نودا نکاح منعقد ده اوکه نه؟ اوپه دی صورت کی نکاح وسوه اوکه نه؟

---

(۱) ولا تجبر البالغة البکر علی النکاح لانقطاع الولایة بالبلوغ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص۵۸). ظفیر

(۲) وللولی نکاح الصغیر والصغیرة جبراً ولو ثیباً ولزم النکاح ولو بغبن فاحش بنقص مهر وزیادة مهره او زوجها بغیر کفو ان کان الولي الخ ابا اوجدا ولم یعرف منهما سوء الاختیار مجانة وفسقا (الدر المختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۷ ، ط.س. ج۳ ص۶۶). ظفیر

جواب: په درمختارکی دی: وان کان المزوج غیرهما الاب او ابیه ولو الام او القاضی او وکیل الاب الخ لا یصح النکاح من غیر کفو او بغبن فاحش اصلا (۱) الخ. ددی عبارت څخه واضحه سوه چی ورونیو اومور چی کمه نکاح ددی انجلۍ په غیر کفوکی کړیده صحیح نه ده. فقط

داکا زوی چی ولی دی خپل ځان ته یی په نکاح کړی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۹۹۹) یوه نابالغه انجلۍ چی دهغه والدین اوبل وارث داکا دزوی څخه ماسوا نسته چی هغه ددی پالنه کړیده دانجلۍ دنابالغتیا په وخت کی ددی اکا زوی په خپل ولایت سره ددی انجلۍ نکاح دخپل ځان سره کړیده نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: چی کله نژدی ولی ددی انجلۍ هم دغه داکا زوی دی نودخپل ځان سره ددی نکاح کول صحیح دی. کذافی کتب الفقه (۲) (ولابن العم ان یزوج بنت عمه الصغیرة من نفسه فیکون اصیلا من جانب ولیا من اٰخر، الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النکاح ج۲ ص۴۹۴ ظفیر).

نابالغه دنکاح ولی نه سی کیدی دده سوی نکاح صحیح نه ده: سوال: (۱۰۰۰) دیوی یتیمی نابالغی انجلۍ دوه سکه اکاګان په سفرکی وه، ددریم مړ اکا نابالغه زوی دخپل اکا دلور نکاح په غیر خاندان کی وکړه دنکاح څخه مخکی چی کله دوی ته خبر وسو نودوی په ذریعه دخط انکار وکی اواوس هم دانکاح نه منظوروی آیا نابالغه دخپل اکاپه وجود کی ولی کیدی سی؟

جواب: نابالغه په هیڅ شان اوحال کی هم ولی کیدی نه سی نوددی وجه څخه مذکوره نکاح صحیح نه سوه (۳) ددی نابالغی په دی صورت کی دواړه اکاګان هریو ددی ولی دی اوداکاپه وجود کی داکا زوی ولی نه دی. فقط

ورور ولی دی دده داجازی څخه بغیر اکا ولی نسی کیدی: سوال: (۱۰۰۱) زید خپل حقیقی اکاته دخپلودووخوندو دنکاح اجازه ورکړه اکا ددوی دنکاح څخه وروسته دنورو دوو خوندونکاح بغیرداجازی دزید څخه دخپلوزامنوسره وکړه نوددی دواړونکاح صحیح

---

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۲۷. ظفیر

(۲) الولی فی النکاح العصبة بنفسه علی ترتیب الارث والحجب فیقدم ابن المجنونة علی ابیها لانه یحجبه حجب نقصان (درمختار) ثم یقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الخ ثم العم الشقیق ثم ابنه الخ کل هؤلآء لهم اجبار الصغیرین (رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۸، ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفیر

(۳) بشرط حریة وتکلیف (درمختار) واحترز بالحریة عن العبد الخ وبالتکلیف عن الصغیر الخ علل الزیلعي عدم الولایة لمن ذکر بانهم ولا ولایة لهم علی انفسهم فاولی ان لا یکون لهم ولایة علی غیرهم لان الولایة علی الغیر فرع الولایة علی النفس (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۸، ط.س. ج۳ ص۷۷). ظفیر

ده اوکه نه؟

جواب: دوروستنيو دوو خوندو دزيد نكاح پراجازت دزيد موقوفه ده كه زيد ددوی نكاح جائز وساتله نونكاح به صحيح وی اوكه انكار يي وكی نوباطله به وی (1). فقط

چي عصبات نه وی نو ولايت دنكاح مور ته دی: **سوال**: (۱۰۰۲) يوسړی دخپلی بچندری نكاح په خپل ولايت دچا سره وكړه اوس مور ددی انجلۍ نكاح فسخ كول غواړی نوددی دعوٰی شرعًا قابل قبول ده اوكه نه؟

جواب: دعصباتو څخه وروسته ولايت دنكاح دنابالغی مورته دی (2) كه دمور خاوند بی اجازته دمور څخه دنابالغی نكاح وكړی نوداپر اجازه دمورموقوفه ده چی دې انكار وكی نومذكوره نكاح فسخ سوه (3). فقط

دنيكه ورور او يا دده اولاد ولی كيدی سی اوكه نه؟ سوال: (۱۰۰۳) دنيكه ورور يا دده اولاد ولی كيدی سی اوكه نه؟

جواب: چی كله دوی ته نژدی عصبه نه وی نودوی ولی كيدی سی. (4) فقط

په پالنه حق دولايت نه حاصليږی پلار ولی دی عمه (ترور) او ددی خاوند ولی نه دی: **سوال**: (۱۰۰۴) ديوسړی ښځه مړه سوه او ددوه نيمو كالو لور يي پريښوولې دا انجلۍ ددی سړی خور يووړله اوپالنه يي وكړه كله چی انجلۍ ديوولسو كالو سوه نو دانجلۍ دپلار داجازت څخه بغير ددې نكاح عمه يا او دعمه خاوند وكړه پلار او ورور يې دغلته په نكاح كولو راضي نه دي، نوڅه حكم دی؟

جواب: عمه او دعمه خاوند ته ددې نابالغې دنكاح اختيار نسته نو دوی چي كمه نكاح وكړه دا دپلار پر اجازت موقوفه ده كه پلار اجازت وركړی نو نكاح به صحيح وي اوكه پلار انكار وكړی نو نكاح به باطله سي او دپلار په وجود كي ورور ته هم اختيار دنكاح نسته. (5) فقط

---

(1) فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (درمختار) فلا يكون سكوته اجازة لنكاح الابعد وكان حاضراً في مجلس العقد ما لم يرض صريحا او دلالة (ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظ

(2) فان لم يكن عصبة فالولاية للام (الدر المختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص۴۲۹، ط.س. ج۳ ص۷۲).ظ

(3) ونكاح عبد وأمة بغير إذن السيد موقوف على الإجازة كنكاح الفضولي سيجيء في البيوع توقف عقوده كلها إن لها مجيز حالة العقد والا تبطل (درمختار) الفضولي من يتصرف بغيره بغير ولاية ولا وكالة او لنفسه وليس اهلا (ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۴۹، ط.س. ج۳ ص۹۷). ظفير

(4) الولي في النكاح العصبة بنفسه على ترتيب الارث والحجب الخ (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۲۷، ط.س. ج۳ ص۷۲). ظفير

(5) الولي في النكاح العصبة بنفسه على ترتيب الارث والحجب فيقدم ابن المجنونة على ابيها (درمختار) ثم =

ماماته دعصباتو او دذوي الفروضو څخه وروسته ولايت حاصليږي: **سوال**: (۱۰۰۵\) ديوه نابالغه هلك او انجلۍ نكاح دماما په ولايت سره وسوه او ايجاب اوقبول يې باندي وكي نو جائزده اوكه نه؟

جواب: كه دنابالغو نكاح ددوي شرعي ولي چي ده ته ولايت دنكاح حاصل دی وكړی نو دانكاح صحيح ده خوواضحه دي وي چي دسكه ماما ولايت دعصباتو اوذوي الفروضو دولايت څخه وروسته دی، چي دهغه تفصيل په كتابونو دفقه كي دی (۱). فقط

دپلار دمرګ څخه وروسته دنكاح په باب كي دده وصيت معتبر نه دی: **سوال**: (۱۰۰٦\) يوسړی وصيت كړيدی چي زما دلور دوستي دی زما په خاندان كي ونه سي په بل قوم كي دی وسی اوس ددی انجلۍ وارث ددی اكادی ده ته ددی واده كم ځای كول پكاردی؟

جواب: دده دوصيت اعتبار نسته ولي ته اختيار دی چي په كفو كي هر ځای هم ورته مناسب ښكاری هم هلته دی نكاح وروكړی دمړی دوصيت خيال دی نه كوی ځكه چي دا وصيت معتبر نه دی. (۲) فقط

پلار نسته نو نيكه (دپلار پلار) ولي دی بيا بل عصبه بيا دعصبه څخه وروسته مور ده: **سوال**: (۱۰۰۷\) رحيم الله دخپلي ورينداری سره نكاح وكړه ددی ښځی دمخكي خاوند څخه يوه نابالغه لورده دانجلۍ مور اجازه دنكاح وركړه دانجلۍ نيكه (دپلار پلار) دولي جوړيدو څخه انكار وكی نوپه دی صورت كي دمور تړل سوی نكاح صحيح ده اوكه نه؟

جواب: په دی صورت كي كه انجلۍ نابالغه ده نوددی دنكاح ولي ددی نيكه دی كه نيكه په كفوكي دنكاح كولو څخه انكار وكړی اومانع وی اوبل عصبه هم موجود نه وی نومور ته اختيار او ولايت دنابالغی دنكاح سته (۳) ددی تړل سوی نكاح صحيح ده اوكه نيكه مانع دنكاح نه دی نودنيكه داجازی بغير دانكاح به صحيح نه وی اوكه انجلۍ بالغه وی نوپه خپله دانجلۍ په اجازه ددی نكاح صحيح ده. فقط

په نكاح كي ولي شرط دی اوكه نه؟ **سوال**: (۱۰۰۸\۱) په نكاح كي ولي شرط دی اوكه نه؟

= يقدم الاب ثم ابوه الخ فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف على اجازته (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۲۷ – ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۷۲ و ۸۱). ظفير

(۱) الولي فى النكاح العصبة بنفسه الخ ثم لذوى الارحام العمات ثم الاخوال ثم الخالات ثم بنات الاعمام (الدر المختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص۴۳۰، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفير

(۲) ليس للوصى من حيث هو وصى ان يزوج اليتيم مطلقا وان اوصى اليه الادب بذالك على المذهب (الدر المختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص۴۳۱، ط.س. ج۳ ص ۷۹). ظفير

(۳) ثم يقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقيق الخ فان لم يكن عصبة فالولاية للام (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۱۸، ط.س. ج۳ ص۷۲). ظفير

دهبی حکم صرف دپیغمبر دپاره دی اوکه دبل چا دپاره هم دی؟ (۲) که یوه ښځه خپل ځان دنبی ﷺ دپاره هبه کړی بی مهر اوبی دنکاح څخه نوته به په دی ښځی تصرف کولی سی اوکه نه؟ داحکم صرف دنبی دپاره دی اوکه دامت دپاره هم دی؟

جواب: ۱\ . دنابالغی دپاره ولی شرط دی اودبالغی دپاره ولی کیدل سنت اومستحب ([1]) دی او: لاَ نِکَاحَ اِلاَّ بِوَلِیٍّ، په دی صورت کی محمول دی پرکمال دنکاح باندی.

۲\ . داحکم خاص دی دنبی کریم ﷺ دپاره. فقط

داکا او دورور په وجود کی دپلار داکا زوی ولی نه سی کیدی: **سوال**: (۱۰۰۹) دنابالغانو دسکه اکا زوی چی عمر یي درویشت کاله دی په مقابله کی دپلار داکا دزوی ولی کیدو ته ترجیح ورکیدی سی اوکه نه؟

جواب: دنابالغانو ولی په دې صورت کی داکا زوی دی دپلار داکا زوی ولی نه دی ([2]).

وکیل دانجلۍ څخه اجازه وانه خیسته او نکاح یی وکړه نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۰۱۰) که دهندی نابالغی پلار زید وکیل کی اوزید بی داجازته دهندی ددی نکاح وکړه وروسته هنده ته چی اطلاع وسوه نودی سکوت اختیارکی نوداسکوت موجب دصحت دنکاح دی اوکه نه؟ اوداسکوت اجازت دی اوکه نه؟

جواب: که بالغی هندې پلار زید وکیل کی اوزید بی داجازته دهندی ددی نکاح وکړه وروسته چی هندی ته اطلاع وسوه نودا چپ سوه نوداچپ کیدل موجب دصحت دنکاح دی اوددی سکوت اجازه ده: زوجها ولیها واخبرها رسوله اوفضولی عدل فسکت عن رده مختارة اوضحکت غیر مستهزئة او تسمت او بکت بلا صوت الی قوله فهو اذن (درمختار علی هوامش الشامی ([3]). فقط

اکا، ماما، مور، سته ، اکا دشرکت دعقد څخه انکار کوی باید څه وسی؟ **سوال**: (۱۰۱۱) یوه انجلۍ ددولسو یا ددیارلسو کالو ده اوددی دپلار انتقال سویدی دانجلۍ ماما، اکا، او مورسته خواکا ددی په عقد کی دشریك کیدو څخه انکار کوی نوپه دی حالت کی دچاپه ولایت سره نکاح کیدی سی؟

جواب: که اکا په کفو کی دمهر مثل سره دنکاح کولو څخه انکار کوی اوبل څوك دوهم ولی عصبه هم موجود نه وی نومور ته ولایت دنکاح دبالغی حاصل دی په درمختار کی

([1]) وهی هنا نوعان ولایة ندب علی المکلفة ای البالغة العاقلة ولوبکرا وولایة اجبار علی الصغیرة ولو ثیبا وهی الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون ورقیق لامکلفة (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص۵۵). ظفیر

([2]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص۵۹. ظفیر

([3]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۳، ط.س. ج۳ ص ۸۲. ظفیر

دی چی: ویثبت للابعد الخ التزویج بعضل الاقرب ای بامتناعه عن التزویج (۱) اجماعاً الخ درمختار. فقط

دنابالغی اختیار پلار ته سته اوکه نه؟ سوال: (۱۰۱۲) پلار ته اختیار دنابالغی لور سته او که نه؟ دحضرت صدیقه رضی الله عنها عمر په وخت دنکاح څوکاله وو؟

جواب: پلار ته دنابالغی لور دنکاح اختیار سته، دحضرت صدیقة رضی الله عنها عمر په وخت دنکاح اوه کاله وو، کذا فی حدیث رواه مسلم وعن عروة عن عائشة قالت ان النبی ﷺ تزوجها وهی بنت سبع سنین وزفت الیه وهی بنت تسع سنین الحدیث. ج۱ ص **۴۵۴**).

دولی عصبه داکا درضا څخه خلاف دمور ترل سوی نکاح صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۰۱۳) دیوی انجلۍ نابالغی نکاح ددی مور وترله په وجود داکا او دورور نابالغ ددی کی بی رضا ددوی څخه نودا نکاح جائز ده اوکه نه اودوهمه نکاح دانجلۍ صحیح ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دنابالغی دنکاح ولی ددې اکادی اوورور په سبب دنابالغ کیدو ولی نه دی نو درضا څخه بغیر دانکاح صحیح نه ده که ده دمور نکاح باطله کړی وی او انکار یې کړی وی نودوهمه نکاح ددی انجلۍ صحیح ده. (۲) فقط

بی اجازته چی کمه نکاح وسوه هغه موقوفه ده: سوال: (۱۰۱۴) دزید میریزی زوی دخپلی نکاح په موقع نسته بهر په بل ښارکی نوکردی زید دڅلوپښتو اویا پنځوسو سړیو جرګه دبکر کور ته بوځی، چی دخپل میریزی زوی نکاح دبکر دلور سره وکړي اوزید دخپل میریزی زوی دطرفه چی حاضر نه وو قبول وکی خوچی کله دانجلۍ درضامندی دحاصلولو نوبت راغی نوبکر وویل چی انجلۍ نابالغه وه په دی صورت کی نکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: چی هلك ته څه وخت دا اطلاع اوخبر ورسیدی چی زما میریزی پلار زما نکاح دفلانی انجلۍ سره وکړه نوکه ده دغه وخت مذکوره نکاح برقرار وساتله په دی شرط چی هلك بالغ وی نودا نکاح به صحیح وی: کما هو نکاح الفضولی، دارکم انجلۍ که څه هم بالغه ده خوچی دې ته کله خبر دنکاح ورسیږی چی زما پلار زما نکاح دفلانی هلك سره وکړه اودا چپ پاته سی نونکاح به وسی غرض داچی مذکوره نکاح موقوفه ده دهلك او دانجلۍ پراجازه خوپه دی صورت کی دانجلۍ سکوت هم اجازه شمارل کیږی لکه چی په درمختارکی دی: اوزوجها واخبرهارسوله اوفضولی عدل فسکتت عن رده مختارة الخ

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۳ ، ط. س. ج۳ ص۸۲. ظفیر

(۲) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته الخ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

فهو اذن الخ (١). فقط

په رضامندي چې کمه نکاح وسوه نوهغه صحيح ده بيا انکار معتبر نه دی: **سوال**: (۱۰۱۵) دری شاهدانو دکونډی ځوانی ښځی رضامندی حاصله کړه اونکاح تړونکی ته يې وويل چې داښځه اقرار کوی چې په عرض ددوو سوو روپو مهرکی زما نکاح وکړه نودی نکاح تړونکی نکاح وتړله نودا نکاح وسوه اوکه نه؟ دوی ګهنټی وروسته ښځه انکار کوی؟

جواب: په دی صورت کی نکاح منعقده سوه. کذا فی الدرالمختار (وروسته انکار کول قابل داعتبار نه دی ځکه چې شاهد موجود دی. ظفير)

په څومره عمرکی ښځه خودمختاره کيږی؟ **سوال**: (۱۰۱۶\۱) ښځه چې کم عمرته ورسيږی نودځپل نفس اختيار لری؟ (۲) دښځی دبالغيدو دپاره څه عمر مقرر دی اوکه يو وار حيض راتلل دبلوغ دپاره کافی دی؟

جواب: ۱\ : دپنځلسو کالو عمر چې پوره سی دغه وخت ښځه شرعًا بالغه ده اوکه ددی څخه مخکی حيض راغی نوبيا دغه وخت بالغه سوه (٢) . فقط

۲\. غرض دادی چې که څه علامه دبلوغ لکه حيض وغيره وی نودغه وخت به دا بالغه سی کنې نودحيض دنه راتلو په صورت کی به دپنځلسو کالو په عمر بالغه کيږی. کذافی الدر المختار (٣). فقط

دبالغې واده ددې دمرضي مطابق کول پکاردي دمور اوپلار درضا په خلاف کولو کی څه ګناه نسته: **سوال**: (۱۰۱۷\) مور اوپلار دهلك واده کول غواړی خوچې په کم ځای کی مور وپلار واده ورته کوی هلك ددی په خلاف بل ځای خواهش لری نومور پلار لره هلته کول پکاردی اوکه نه؟ که هلك دمور اوپلار خلاف وکړی نوګنهګار دی اوکه نه؟

جواب: چې کم ځای دهلك رضاوی هم هلته نکاح کول په کاردی ځکه چې هسی نه چې په خلاف کولو کی دښځی اوخاوند به موافقت رانه سی اوهلك لره حتی الوسع دمور اوپلار اطاعت کول په کاردی خوکه دځپل خواهش اودرضا موافق نکاح وکړی نوګنهګار نه دی (٤) وروسته دنکاح څخه مور اوپلار چې هرڅنګه کيدی سی خوشحاله دی کړی. فقط

بالغه خودمختاره ده دضابطی ولی پلار دی نيکه (دمور پلار) او ماما نه دی: **سوال**: (۱۰۱۸\)

---

(١) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۰ – ۴۱۱ ، ط.س. ج۳ ص ۵۹. ظفير

(٢) بلوغ الغلام بلا احتلام الخ والجارية بالاحتلام والحيض الخ فان لم يوجد فيهما شی فحتی يتم لکل منهما خمس عشرة سنة به يفتی (الدرالمختار ج۲ ص۱۹۹ کتاب الحجر ج۳ ص۱۵۳. ظفير

(٣) ايضا. ظفير

(٤) فانکحوا ما طاب لکم من النسآء (النساء) . ظفير

یوه انجلۍ پلار اونیکه ماماته ورکړی وه چی ته ددی پالنه وکړه اوهم ته ددی واده وغیره وکړه اوس دا انجلۍ ځوانه ده اوپه نکاح کی یي جګړه ده نیکه اوماما یي غواړی چی په یوه ځای کی یي نکاح وکړی اوپلار یي په بل ځای کي غواړی نودا وواياست چی ددی ولی څوك دی اوڅوك یي نکاح کولی سی؟

جواب: ولی ددی انجلۍ ددی پلار دی خوچی کله انجلۍ بالغه ده نوددی داجازې څخه بغیر ددی پلار هم ددی نکاح نه سی کولی خوچی پلار شرعی ولی دی (۱) نودده په اجازه اخیستو دانجلۍ چپ پاته کیدل رضا ده اواجازه به ګڼل کیږی په خلاف دنیکه اودماما څخه چی که دوی اجازه دانجلۍ څخه اخلی نوچی کله انجلۍ صراحةً په ژبه اجازه ورنه کړی نونکاح نه کیږی (۲). فقط

لیری ولی نکاح وکړه او نژدی ولی ردکړه نودا نکاح ونه سوه: **سوال**: (۱۰۱۹/۱) یوی حنفی ښځی چی دهغې عمر شل کاله دی ددی مخکی نکاح په حالت دنابالغتیا کی تقریبا داته کالو په عمرکی په ولایت ددی دترور اودنورو قریبانو په جبر اوپه زور سوی وه خوددی مور اوپلار هم په دی نکاح رضانه وه اوجلا وه، تردغه وخته پوری دابښځه داول خاوند په کور کی اباده نه وه اونه ددی سره خلوت سوی وو هم داسی په اوله نکاح راضی نه ده خواوس چی ددی مور اوپلار مړه دی اودا ددوهمی نکاح خواهشمنده ده نوآیا شرعا دا اوله نکاح به فسخ ګڼل کیږی؟ اوخپله دوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دپلار اودنیکه په وجود کی لیری قریبانو ته لکه ترور وغیره دنابالغی دنکاح اختیار نسته که ترور وغیره نکاح وکړه نودا نکاح پراجازه دپلار اونیکه موقوفه ده که نژدی ولی راضی سو نونکاح قائمه ده کني نو باطله ده نوکه پلار وغیره په خپل ژوند کی دانکاح فسخ کړه (۳) نوددی انجلۍ دوهمه نکاح بی داول خاوند دطلاقو صحیح ده اوکه فسخ سوی نه وه او وروسته تربلوغ دانجلۍ داپه دی نکاح راضی نه ده نو بیا هم دا

---

(۱) الولی فی النکاح العصبة بنفسه بلاتوسط علی ترتیب الارث فحجب (درمختار) وابن الابن کالابن ثم یقدم الاب ثم ابوه الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۸ ، ط.س. ج۳ ص ۷۲). ظفیر

(۲) فنفذ نكاح حرة مكلفة بلا رضا ولي الخ فإن استأذنها هو أي الولي وهو السنة أو وكيله أو رسوله أو زوجها وليها وأخبرها رسوله أو فضولي عدل فسكتت عن رده مختارة الخ فهو إذن الخ فإن استأذنها غير الأقرب كأجنبي أو ولي بعيد فلا عبرة لسكوتها بل لا بد من القول كالثيب البالغة (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵) الولی فی النکاح العصبة بنفسه الخ علی ترتیب الارث والحجب (ایضا ج۲ ص۴۲۷، ط.س. ج۳ ص۷۲). ظفیر

(۳) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲، ط.س. ج۳ ص ۸۱). ظفیر

نکاح فسخ سوه اوبله نکاح انجلۍ کولی سی. فقط

بالغې دفلانی دزوی سره اجازه ورکړه وروسته معلومه سوه چې داخو دفلانی زوی نه دی نو څه حکم دی؟ **سوال**: (۱۰۲۰) زید دخپلی لور هندی اجازه واخیسته اودعمر دزوی بکر سره یي په نکاح کړه وروسته معلومه سوه چې بکر دعمر زوی نه دی دبل ذات څخه دی چې دعمر ښځې راوستلی وو، اوس هنده دبکر کور دتلو څخه انکاري ده وایي چې زما سره دهوکه سویده ما اجازه دعمر دسکه زوی سره دنکاح کړې وه، په دی صورت کی نکاح وسوه اوکه نه؟

جواب: که دهندی څخه یي په دی اجازه اخیستی وه چې زه ستا نکاح دبکر دعمر دزوی سره کوم نودې په دې اجازه ورکړه یایي سکوت وکی اوپه حقیقت کی دادعمر زوی نه وو نو دبکر سره چې کمه نکاح پلار کړیده نوهغه په اجازه دهندی موقوفه ده که وروسته داطلاع څخه هنده چپ پاته سوه نونکاح وسوه اوکه ردیي کړه نوباطله سوه ([1]). فقط

په ولي ضروري نه ده چې هغه دبل خبره ومني: **سوال**: (۱۰۲۱) دزید خاندان دزید په نوم اقرار نامه لیکلی ده چې دی دخاندان سردار اوقاضی دی بغیر دده درضا څخه به بل څوك نکاح نه سی کولی خوبکر چې دانجلۍ ولی دی په زید نکاح نه تړی دبکر په دی حرکت په خاندان کی تفرقه او فساد کیږي شرعا په دی صورت کی څه حکم دی؟

جواب: بکر چې دکمې انجلۍ ولی دی هغه ددی نکاح په خپله کولی سی دنکاح تړونکی ته ضرورت نسته خوتفرقه اچول هم په خاندان کی ښه نه دی بکر لره داسی خبره نه ده کول پکار چې په هغه سره په خاندان کی تفرقه راسی (خوزید لره هم پکاردی چې دولی خبره ومنی دده په اختیار کی دي خامخا دخل نه کوی. ظفیر)

په مسئوله صورت کی دوورور په نه منظورولو سره به نکاح باطله سي: **سوال**: (۱۰۲۲) زید یوه ښځه سلیمه اویوه نابالغه لور عاقله اویو زوی فهیم بالغ پرې ایښی دی، سلیمې دعقیله نکاح بی دمشوری دفهیم څخه دده په عدم موجودګی کی وکړه. اوحال دادی چې داپه فائده اوپه تاوان نه وه خبره اوس فهیم وایي چې زه په فسخ دنکاح کی اختیارمند یم اواوس سلیمه هم په تاوان کیدو کی دفهیم سره متفقه ده آیا فهیم دفسخ دنکاح اختیارمند دی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دعقیله نابالغه ولی فیهم دی ([2])، او که فهیم موجود نه وی یو

([1]) بخلاف ما لو باشر العقد من اصیل او ولی اووکیل اوفضولی اخر فانه یتوقف اتفاقا (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۲. ط.س. ج۳ ص۷۰). ظفیر

([2]) الولي في النكاح لا المال العصبة بنفسه الخ بلا توسط انثی علی ترتیب الارث والحجب فیقدم ابن =

ځای لیری وی اوبل عصبه هم نه وی نودنکاح ولی مورده (۱)، نوکه فهیم موجود وو او دمور کړی نکاح ته یې ناجائز وویل نودا نکاح چې پررضا دفیهم موقوفه وه باطله سوه (۲) اوکه فهیم لیری وو اومور په خپل ولایت سره نکاح وکړه نودا صحیح ده اوفهیم ته دفسخ دنکاح اختیار نسته. ثم یقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقیق الخ فان لم یکن عصبة فالولایة للام (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۸).

په دوو برابرو ولیانو کې چې کم یومخکې نکاح وکړه نودا جائزده اودوهمه باطله ده: **سوال**: (۱۰۲۳) نعمت نومي انجلۍ چې دهغه عمر دیارلس کاله او اوه میاشتې دی ددی داکا مشر زوی ددی نکاح په خپل ولایت سره دخپل مینځینی وراره سره وکړه هم په دغه شپه ددی داکا کشر زوی ددی نکاح دیو بل سړی مسینا سره وکړه کمه نکاح صحیح سوه او کمه یوه باطله ده اوس دانجلۍ عمر شپاړس کاله او ځومیاشتې دی هغه ددی نکاح ځخه بې زاره ده نو انجلۍ ته دنکاح دفسخ اختیار سته اوکه نه؟

جواب: په درمختار کې دی: ولو زوجها ولیان مستویان قدم السابق فان لم یدر او وقعا معًا بطلا الخ (۳). نو معلومه سوه چې ددی دوو اکا زامنو ځخه علاوه نژدی ولی ددی انجلۍ بل نه وو او ددی دواړو اکا زامنو درجه مساوی ده نوچې دچا نکاح مخکې وسوه هغه صحیح ده او وروستنۍ باطله ده، نوددی وجه ځخه چې مشر داکا زوی کمه نکاح ځه لړ مخکې کړیده هغه صحیح سوه اوچې دکشر اکا زوی کمه نکاح ځه لږ وروسته کړیده هغه باطله اوناجائزسوه اوس باقي پاته سو خیار دفسخ دبلوغ نوپه دی کی قضاء دقاضی شرط ده بغیر ددی ځخه نکاح نه فسخ کیږی اوداهم شرط دی چې نابالغه دبلوغ سره سمدستی خپله ناراضګی ښکاره کړی (۴). فقط

دشپاړسو کالو انجلۍ خپله نکاح په خپله کولی سی: **سوال**: (۱۰۲۴) دحرمت خان دمرګ لس کاله وسوه اویوه ښځه اویوه لوربي پریښې دی ددی دواړو پالنه ددی انجلۍ ماما

= المجنونة علی ابیها (درمختار) ثم یقدم الاب ثم ابوه الخ ثم الاخ الشقیق (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ – ۴۲۸، ط. س. ج۳ ص۷۶). ظفیر

(۱) فان لم یکن عصبة فالولایة للام (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۹، ط.س. ج۳ ص۷۸). ظ

(۲) وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص ۸۱. ظفیر

(۴) وان کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه الخ وان کان من کفو وبمهر المثل صح ولکن لهما ای لصغیر وصغیرة وملحق بهما خیار الفسخ ولوبعد الدخول بالبلوغ الخ بشرط القضاء للفسخ الخ (الدرالمختارعلی هامش رد المحتار باب الولی ج۱ ص۴۱۹، ط.س. ج۳ ص۶۷). ظفیر

وکړه اته میاشتي وسوی چي دانجلۍ مور هم مړه سویده، دې داوصیت کړی وو چي زما دلور نکاح دصدیق سره چي دمولا بخش زوی دی وکړی اوس دانجلۍ عمر شپاړس کاله دی دانجلۍ ماما وایي چي دانجلۍ واده چي زما کم ځای خوښ سی نوهلته به یي کوم او دانجلۍ داکا زوی وایي چي زه به دانجلۍ واده ددی دمور دوصیت مطابق کوم او دانجلۍ عمر شپاړس کاله دی نو ولی دنکاح څوك دی؟

جواب: شرعي ولي په دی صورت کی دانجلۍ داکا زوی دی خو چي انجلۍ دشپاړسو کالو ده نوشرعا دابالغه ده ددی په اجازه اوپه اذن سره ددی ماما هم ددی نکاح په کفو کی کولی سی اودمور وصیت په باره دنکاح کی معتبرنه دی انجلۍ ته اختیاردی چي په کم ځای کی ددی خوښه وی په خپل کفو کی نکاح کولی سی. فقط

دښځي اخیستل او خرڅول حرام دی او ددی ولی ددی پلار دی: **سوال**: (۱۰۲۵/) یوسړی خپله ښځه په دوه نیم سوه روپو خرڅه کړه اوچي چا واخیسته هغه لیك په ستامپ وکی دوی دری میاشتي وروسته ده بیاپه بل سړی په دوه نیم سوه خرڅه کړه او استامپ یي په ولیکی، خوپه دواړو لیکونوکی لفظ ددری طلاقو سته اوس داښځه ددوهم مشتری څخه ووتله اونکاح یي وکړه ځکه چي ددی ددوهم مشتری سره نکاح نه وه سوی ددی ښځي سره دلس یوولسو کالو انجلۍ هم وه چي کم وخت مخکني مشتری دا اخیستي وه نوده دانجلۍ متعلق داوعده کړی وه چي زه به خرچه خوراك ورکوم کني نو دیوکال وروسته به زما څه دعوٰی نه وی دانجلۍ پلار پنځه کاله قید سوی دی دانجلۍ اکا سته آیا داښځه دمذکوره انجلۍ نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: ددی نابالغي انجلۍ ولی په دی صورت کی ددی پلار دی اودپلار څخه وروسته اکا ولی دی اومور بغیر داجازی دولی اختیار دنکاح دنابالغي نه لری او دپلار په دی ویلو سره دده ولایت نه ساقطیږی، او دا اخیستل او خرڅول دښځي حرام دی اوهم باطل، البته دپلار دغائب کیدو په صورت کی خودده سره څه مشوره نه سی کیدی، په دې صورت کی دده ورور یعنی دانجلۍ اکا ولی دی، کمافی کتب الفقه: وللولی الابعد نکاح الصغیر والصغیرة بغیبوبة الاقرب [1] الخ. فقط

پلار چي کله صحیح الحواس نه وی نو ددی انجلۍ ولي څوک دی: **سوال**: (۱۰۲۶/) زید په وخت دواده صحیح الحواس وو بیاڅه موده وروسته دی مخبوط الحواس سو اوکم عمره لور اوښځه یي دکوره وایسته خوطلاق یي نه دی ورکړی آیا دزید رضامندی دده دنابالغه

[1] وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲، ط. س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

لور په نکاح کی ضروری ده؟

جواب: که زید صحیح الحواس وی نودده اجازه اورضامندی دده دنابالغی لور په نکاح کی ضروری ده اوکه زید صحیح الحواس نه وی نوبیا دده اجازه اودرضاء ضرورت نسته (۱). دده رضا اوعدم رضاء برابردی اواکا وغیره دپلار اودنیکه څخه وروسته اولیاء دی هغوی نکاح دنابالغی کولی سی . فقط

دوو برابرو ولیانو یوه دخپل لمسي سره نکاح وکړه او بل دخپل زوی سره نوکمه یوه صحیح ده؟

سوال: (۱۰۲۷) دوه برابر ولیان دی یواکا دنابالغی واده دخپل لمسی سره وکی او دوهم دخپل زوی سره په دی کمه نکاح صحیح سوه؟

جواب: قال فی الدرالمختار: ولوزوجها ولیان مستویان قدم السابق (۲) الخ. نوجواب په صورت مذکوره کی دادی چی دواړه ترونه دصغیری په نکاح کی په مساوی درجه دی چی کم یوه په دوی کی مخکی نکاح وکړی هغه به صحیح وی اونافذه به وی دمقرر سوی قانون څخه په خلاف کولو سره هم شرعًا نکاح کیږی اوبیا دحاکم په ماتولو سره نه سی ماتیدی حاصل داچی مخکنی نکاح باقی ده اودوهمه نکاح باطله ده. فقط

دولد الحرام ولی مورده: **سوال**: (۱۰۲۸) څه فرمایي علماء دین دهغه نابالغی انجلۍ دنکاح په باره کی چی دیوناجائز تعلق څخه پیداسویده چی دهغه دمور نکاح دچاسره هم نه وه سوی دنابالغی دمور په اجازه ددی دیونابالغ سره نکاح وسوه څو میاشتی وروسته دنابالغ هلك پلار خپله خرچه وغیره واخیستله اوبل ته یي وسپارله اوپه حیثیت دولی یي طلاق نامه ولیکله نوچی دچاپه سپارنه کی انجلۍ ده داسړی خپله یا دخپل یو قریب سره ددی نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دولد الحرام نسب دمور څخه ثابت دی پلار دده یوهم نه وی نوولایت دنکاح دهغه انجلۍ چی بدون دنکاح څخه پیدا سوی وی مورلره دی، ددی مورچی کمه نکاح وکړی هغه صحیح ده (۳)، دنابالغ خاوند ولی ته دطلاق ورکولو اختیار نسته، نوهغه طلاق چی ولی کړیدی صحیح نه دی، او دنابالغ خاوند ولی ته دطلاق ورکولو اختیار نسته، نوهغه طلاق چی ولی ورکړیدی صحیح نه دی، اودنابالغ خاوند طلاق واقع کیږی. کمافی الدر المختار: لایقع طلاق المولی علی امرأة عبده الخ والمجنون الخ والصبی الخ (۴) نوچی ترڅوخاوندِاول بالغ

(۱) ولا ولایة لعبد ولاصغیر ولامجنونًا لانه لا ولایة لهم علی انفسهم فاولی ان لایثبت علی غیرهم (هدایه باب الاولیاء ص ۲۸۷ ج۲. ط.س. ج۳ ص ۳۱۸). ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ص۴۳۲ ج۲ ، ط.س. ج۳ ص ۸۱. ظفیر

(۳) فان لم یکن عصبة فالولایة للام (الدرالمختارعلی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۹، ط.س. ج۳ ص۷۸). ظ

سوی نه وی اوده طلاق نه وی ورکړی نوطلاق به واقع نه وی. فقط

دحکومت مقرر سوی ولی دنکاح ولی نه دي بلکی دمال دي: سوال: (۱۰۲۹) دیوی یتیمی نابالغی ولی ددی داکا زوی وو او دنابالغی پرجائیداد قابض وو اودکلونو راهیسی ددی آمدني به يي په خپل مصرف راوستی نابالغی ته به يي یوه پیسه هم نه ورکوله دده دبد دیانتی دوجه حاکم دوقت دنابالغی ماما ولی مقررکی او دنابالغی داکا زوی دخپل مرگ څخه اوه ورځی مخکی دنابالغی عقد دخپل لمسی سره وکړی نودا عقد صحیح دی اوکه نه؟ دحاکم ددوهم ولی دمقرر کولو څخه وروسته سابق ولی ته اختیار دنکاح ستنه اوکه نه؟

جواب: دنابالغی مذکوره نکاح چی ددی داکا زوی په خپل ولایت سره دخپل لمسی سره کړیده هغه صحیح ده او ولایت دنکاح دنابالغی ددی داکا زوی ته دی ماما لره نسته ([1]) خو ددی په مال کی دتصرف اختیار ددی داکا زوی ته نسته، په مال کی دتصرف اختیار يي ماماته دی چی کم حاکم مقرر کړیدی اویا دیوبل امانت دار متعلق وسی.

چی پلار او خوروی نوولی پلار دي خوچی پلار يي په کفو کی نکاح نه کوی نوبیا يې خور کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۳۰) دزید خور هندی دزید دنابالغی لور زاهدی پالنه وکړه اوخپله ځای نشینه يي وگرځوله اوس هنده داغواړی چی دزاهدی واده په خاندان کی وکړی خوپه دی معامله کی دزید دوهمه ښځه زید لمسوی نوزید خلل اچوی اومانع دی نوپه دی صورت کی هنده دزاهدی نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دنابالغی دنکاح ولی ددی پلار دی، بغیر دپلار داجازته ددی نکاح نه سی کولی خو دفقه په کتابونوکی دا لیکلی دی چی که ولی اقرب يې په کفوکی نه کوی نوولی بعد ته اختیار دنکاح کیږی نوبیا په دغه وجه باندی هنده ددی نکاح کولی سی ([2]). فقط

په غیر کفوکی یو ولی دنکاح اجازه ورکړه بل ولی مخالفت وکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۰۳۱) زید دیوی لور مریم نکاح دخپل نژدی قریب بشیر سره وکړه اودبلی لور زینب نکاح يي دیو یاری سړی خالد سره وکړه ددی څخه وروسته دزینب زوی بکر دخپل لمسی

([4]) الدر المختار علی هامش ردالمحتار کتاب الطلاق ج۲ ص۵۸۵ – ۵۸۲ ، ط.س. ج۳ ص۲۴۲. ظفیر

([1]) الولی فی النکاح العصبة بنفسه علی ترتیب الارث والحجب الخ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ ، ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفیر

([2]) ویثبت للابعد من الاولیاء النسب لو لم یزوج الاقرب زوج القاضی عند فوت الکفو التزویج لعضل الاقرب ای بامتناعه عن التزویج (درمختار) ای من کفو بمهر المثل (ردالمحتار باب الولی ص۴۳۲ و۴۳۴ ج۲. ط. س. ج۳ ص۸۲). ظفیر

ترور مریم دلور چی نوم یي کریمه دده سره نکاح وکړه بغیر داجازت داولیاء ددی ځخه او دکریمی پلار مړسوی وو ددی په ورونو کی یوسکه ورور په دی نکاح راضی وو اونور سکه ورونه اوقریبان په دی نارضا وه په دی وجه چی دانکاح په غیر کفو کی ده نودبکر دا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: اقول وبالله التوفیق، چی داحنافو مذهب دادی چی دبالغی نکاح بغیر داجازته دولی ځخه صحیح ده خوکه بالغه خپله نکاح په غیر کفوکی وکړی نوولی ته دفسخ اختیار سته اومختار قول دادی چی په غیر کفو کی نکاح نه صحیح کیږی یعنی چی کله ولی راضی نه وی خوکه په اولیاؤ کی یوهم راضی سی نودا نکاح صحیح ده بیانه سی فسخ کیدی، په درمختار کی دی چی: فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضا ولي الخ وله الاعتراض في غير الکفو الخ وفي غیر الکفو بعدم جوازه أصلا وهو المختار للفتوی، وبناء علی الأول وهو ظاهر الروایة فرض البعض من الأولیاء کالکل [1] الخ. نو دروستنی روایت ددرمختار ځخه واضحه سوه چی مذکوره نکاح صحیح ده ځکه چی ددی ځخه وروسته چی نکاح په غیر کفوکی سویده دیوولی راضی کیدل هم دصحت دنکاح دپاره کافی دی. فقط

ددولسو دیارلسو کالو هلک اودنهو لسو کالو انجلۍ دځان بالغ کیدل بیانوی، نودا ومنل سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۳۲\۱) که هلك چی ددولسو اوددیارلسو کالو په مینځ کی وی او انجلۍ چی دهغې عمر دنهو اودلسو کالو په مینځ کی وی اوخپل ځان بالغ کیدل ښکاره کړی اوخاوند دعقل کیدل خو ددوی واضح وی نوشرعًا ددوی بیان به منل کیږی اوکه نه؟ یعنی دوی به بالغ متصور کیږی اوکه نه؟

جواب: ددولسو دیارلسو کالو په عمرکی هلك چی دخپل ځان بالغ کیدل بیانوی اوپه ښکاره حال هم دده دبیان صحیح معلومیږی یعنی په هم دومره عمرکی هلکانو ته احتلام کیږی نوقول دده معتبردی اودی به بالغ شمارل کیږی، او دانجلۍ دپاره داحکم دلسو کالو په عمرکی دی یعنی ددی قول په باره دبلوغ کی معتبردی اودپنځلسو کالو په عمر کی خوخامخا دبلوغ حکم شرعًا ورباندی کیږی. فی الدرالمختار وادنی مدته له اثنتی عشرة سنة ولها تسع سنین هوالمختار کما فی احکام الصغار فان راهقا بان بلغا هذا السن فقالا بلغنا صدقا ان لم یکذبهما الظاهر الخ وهو ان یکون بحال یحتلم مثله والا لا یقبل قوله [2] الخ . فقط

---

[1] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷ – ۴۰۹ ، ط.س. ج۳ ص۵۲. ظفیر
[2] الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارکتاب الحجرفصل بلوغ الغلام ج۵ ص۱۳۲ – ۱۳۳، ط.س. ج۳ ص۱۵۴.

دحیض دراتلو څخه وروسته به انجلۍ بالغه منل کیږي او دابه دخپلی نکاح مالکه وي: سوال: (۱۰۳۳) انجلۍ به په حائضه کیدو سره بالغه ګڼل کیږي اوکه نه که دا بالغه ومنل سی نوآیا داپه کفوکی دواده کولو مجازده اوکه نه؟

جواب: بالغه به منل کیږي، اوپه کفوکی ددی نکاح په خپل اختیار صحیح [۱] ده. فقط

بی حیا مورته حق دپالنی نسته او ددی دنکاح حق اکاته دی: سوال: (۱۰۳۴) دولایت حسین دری ورونه وه چی دوه ورونه قدرت حسین اولائق حسین مړه سوه دقدرت حسین کونډه رحمانی بیګم په امید وه اوددې یوه انجلۍ مصطفانی خانم پیداسوه مذکوره ښځی په عدالت کی دیوانی مقدمه وکړه دیو دعوی په خپل حق کی چی په دی کی داکامیابه سوه اوډګری یي په سبب دحکم نامه حاصل کړه اوس دځلورو پنځو کالو راهیسی مذکوره ښځه بی حیا سویده اوخپلی لور ته دګډا تعلیم ورکوی اواکثره پرهیزګاره خلګ ماته پیغور راکوی اووایي چې ته خپله وریره په قبضه کی ورځینی واخله اوددی کار څخه یي وساته، نوزما دپاره شرعًا څه حکم دی؟

جواب: ددی خلګو داویل صحیح دی ولایت حسین چی دانجلۍ ولی دی ده لره په کاردی چی خپله وریره په خپل ولایت اواختیار کی واخلی او دداسی بدو افعالو څخه یي بنده کړی اودمصلحت مطابق په ښه ځای کی ددی نکاح وکړی [۲]، اوددی مورته هیڅ ولایت اواختیار پرمذکوره انجلۍ شرعًا حاصل نه دی اوددی حق دپالنی (حضانت) په سبب دبی حیا کیدو ساقط سو [۳]. والله اعلم

دانجلۍ پلار چی دهلک څخه پیسی واخلی نوولی پاته دی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۳۵) دانجلۍ اودهلك نکاح په نابالغتیا کی ددوی مور اوپلار وکړه اودانجلۍ پلا دهلك دپلاره پنځه زره (۵۰۰۰) روپۍ یا زیاتي او کمي په نفسانی طمع واخیستی په داسی حالت کی دی دانجلۍ ولی پاته دی اوکه نه؟ اونکاح جائز سوه اوکه نه؟ بغیر دطلاقه انجلۍ وروسته دبلوغ څخه نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دنابالغی په حالت کی چی پلار دلور کمه نکاح کړیده هغه صحیح ده او چی پلار

---

[۱] بلوغ الغلام بالاحتلام الخ والجارية بالاحتلام والحيض والحبل (الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الحجر فصل بلوغ الغلام ص۱۳۲ ج۵ ، ط.س. ج۳ ص۱۵۳). ظفیر

[۲] الولی فی النكاح العصبة بنفسه علی ترتيب الارث والحجب الخ فان لم يكم عصبة فالولاية للام (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ - ۴۲۹ ، ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفیر

[۳] تثبت (الحضانة) للام النسبية ولو كتابية اومجوسية اوبعد الفرقة الا ان تكون مرتدة فحتٰی تسلم اوفاجرة فجورا يضيع الولد به كزنا وغناء وسرقة ونياحة (درمختار) ويشترط فی الحضانة ان تكون حرة بالغة عاقلة امينة قادرة (ردالمحتار باب الحضانة ج۲ ص۸۷۱ - ۸۷۲ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵۵). ظفیر

کمی پیسی دهلك دپلار څخه اخیستی دی نودا رشوت اوحرام دی بیرته ورکول یي پکار دی، نوددی په سبب ولایت نه باطلیږی اوس دطلاق څخه بغیر داښځه نکاح نه سی کولی اونه په دی صورت کی انجلۍ ته دبلوغ خیار ثابت (۱) دی. فقط

دحضرت علي ﷺ څخه پیسي اخیستي سول وی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۳۶) نبی کریم ﷺ دحضرت علی ﷺ څخه دحضرت فاطمه رضی اللہ عنہا دجهیز وغیره دپاره پیسې اخیستی وی اوکه نه؟ دا روایت څنګه دی؟

جواب: دحضرت علی ﷺ څخه دنبی کریم ﷺ روپی دجهیز وغیره دپاره ثابتي نه دی دا بالکل غلطه اوبی اصله خبره ده داقسم روایت نسته که داسی وی نوفقهاء کرام به دیته څنګه حرام ویلی؟

نابالغی دماشوم والی دنکاح څخه انکار وکی اودوهمه نکاح یي وکړه ددی نکاح او دنسب څه حکم دی؟ سوال: (۱۰۳۷) دهندی پلار مړسو دهندی یواکا دبل اکا دزوی سره دهندی په کوچنی والی کی نکاح وکړه هنده دبالغیدو څخه وروسته دخاوند کورته ولانه ړه بیا یي انکار وکی چی ماته دانکاح منظوره نه ده وروسته بیادی دبل سړی سره نکاح وکړه چی هغه ته داټوله واقعه معلومه وه دهندی ددی خاوند څخه یوه لور پیداسوه اوس ددی انجلۍ نسب به دچا څخه ثابت وی اوانجلۍ به دچا وارثه وی؟ اوددی وارث به څوك وی اوهنده به دچاپه نکاح کی ګڼل کیږی؟ خاوند به یي څوك منل کیږی؟ اوپه دواړوکی کمه نکاح صحیح ده؟

جواب: دهندی اوله نکاح چی داکا په ولایت سویده صحیح ده اودهندی انکار که دبلوغ څخه څه موده وروسته سوی وی لکه چی دسواله ښکاره ده نودا معتبرنه دی اوپه دې انکار سره په پخوانی نکاح کی څه خلل نه راځی لکه چی په درمختار باب الولی ص ۴۲۰ کی دی چی: وان کان المزوج غيرهما اى غير الاب والجد (الى ان قال) وإن كان من كفو وبمهر المثل صح ولكن لهما أي لصغير وصغيرة وملحق بهما خيار الفسخ ولو بعد الدخول بالبلوغ أو العلم بالنكاح بعده لقصور الشفقة (الى قوله) بشرط القضاء للفسخ فيتوارثان الخ قال الشامى قوله للفسخ اى هذا الشرط انما هو للفسخ لا لثبوت الاختيار وحاصله أنه إذا كان المزوج للصغير والصغيرة غير الأب والجد فلهما الخيار بالبلوغ أو العلم به فإن اختار الفسخ لا يثبت الفسخ إلا بشرط القضاء فلذافرع عليه بقوله فيتوارثان فيه أي في هذا النكاح قبل ثبوت فسخه (شامی ج۲ ص ۴۲۰، ۴۲۱).

---

(۱) اخذ اهل المارة شيئا عند التسليم فللزوج ان يسترده لانه رشوة (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب المهر ج۲ ص۵۰۳ ، ط.س. ج۳ ص۱۵۲). ظفير

نوچې هندې مذکورې دبلوغ څخه وروسته سمدستي انکارنه دی کړی اونه يې نکاح فسخ کړه ددی وجه څخه ددی خيار دبلوغ چې دېته حاصل وو باطل سو، (قال فی الدر المختار وبطل خيار البکر بالسکوت لومختارة عالمة اصل النکاح (الی ان قال) ولايمتد الی آخر المجلس) (۱) که هندی ته دامسئله معلومه نه وه نوهم ددی خيار بکر په سکوت سره په وخت دبلوغ ساقط سو، (قال وان جهلت به الخ لتفرغها للعلم الخ) (۲) نودوهمه نکاح چې دوهم سړی کړه وه سره ددی چې ده ته پته وه دمخکی نکاح شرعًا باطله ده او کالعدم دی اودی سړی چې په باطله نکاح کی کمه وطی دهندی سره کړيده زناده اوددی څخه چې کمه انجلۍ پيدا سويده ددې نسب ددې زانی څخه ثابت نه دی بلکی ددی نسب دهندی دمخکی خاوند څخه ثابت دی ځکه چې دنکاح دباقی کيدو په وجه دده فراش ثابت دی اوپه حديث شريف کی دی: الولد للفراش وللعاهر الحجر، قال الشامی فی البحر لو لم تزوج بامرأة الغير عالمًا بذالك ودخل بها لاتجب العدة عليها حتی لا يحرم علی الزوج وطؤها وبه يفتی لانه زنا والمزنی بها لا تحرم علی زوجها (۳)، وفيه ايضا من باب العدة اما نکاح منکوحة الغير ومعتدته فالدخول فيه لايوجب العدة ان علم انها للغير لانه لم يقل احد بجوازه فلم ينعقد (۴) اصلا، وفی الدرالمختار فی فصل ثبوت النسب وقد اکتفوا بقيام الفراش لا دخول کمتزوج المغربی بمشرقية بينهما بسنة فولدت لستة اشهر منذ تزوجها لتصوره کرامةً واستخدامًا فتح (۵) وفی الشامی فی شرح قول الدرالمختار الفراش علی اربع مراتب وقوی وهوفراش المنکوحة ومعتدة الرجعی فانه فيه لاينتفی الاباللعان الخ (۶). دمذکوره عبارتونو څخه واضحه سوه چې نکاح دمنکوحة الغير سره باطله اوکالعدم ده اووطی کول ددی سره زنا ده اوپه زنا سره دنسب نه ثابتيدل خومتفق عليه دی. کما مر فی الحديث. نومعلومه سوه چې هنده هم ددغه سړی ښځه ده چې دچا سره يې مخکی نکاح سوی وه دابه دهغه وارثه وی اوهغه به ددی، او دانجلۍ نسب به هم دهغه سړی څخه ثابت وی چې دچا هنده ښځه ده دوهمه نکاح چې دچاسره دهنده وسوه نونه هنده دده ښځه ده اونه يې دده سره دوراثت څه تعلق سته په بناء دښځه والی اونه دانجلۍ ددی څخه نسب ثابت دی اونه دوراثت دده سره څه تعلق سته. فقط

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۵ ، ط.س. ج۳ ص ۷۳. ظفير

(۲) ايضا ص۴۲۲ ج۲، ط. س. ج۳ ص۷۵. ظفير

(۳) ردالمحتار فصل فی المحرمات ص۴۰۲ – ۴۰۳ ، ط.س. ج۴ ص۵۰۲. ظفير

(۴) ردالمحتار باب العدة ص۸۳۵ ج۲. ظفير

(۵) الدرالمختار علی هامش رد المحتار فصل فی ثبوت النسب ص ۸۲۷ ج۲ ج۳ ص ۵۵۰.

(۶) ردالمحتار فصل فی ثبوت النسب ص۸۲۷ ج۲. ط.س. ج۳ ص۵۵۰. ظفير

مور دنابالغی نکاح وکړه پلار اجازه ورنه کړه نونکاح ونه سوه: **سوال**: (۱۰۳۸/۱) دنهو کالو دیوې انجلۍ نکاح ددی موردد‌ی دپلار داجازی اودرضاڅخه بغیرکړی وه اوس داانجلۍ بالغه اوځوانه ده ددی خاوند دې ته نان او نفقه نه ورکوی بلکی په یوخط کی یي لیکلی دی چی ما دېته دزړه څخه طلاق ورکړیدی اوتحریری طلاق هلته ورکوم چی زه یي څه وخت خواره کړم خودغه خط ورك سویدی خویوبل خط سته چی په هغه کی څو الفاظ دکنايي طلاقو سته مثلا (۱) دازما ښځه نه ده (۲) دېته وواياست چی زما دکوره ولاړه سی چی هرې خواته يي خوښه وی زه به بالکل خرڅ نه ورکوم. (۳) څو کاله به يي خرابه کړم بیابه تحریری طلاق ورکړم وغیره وغیره، آیا دمذکوره ښځی مذکوره نکاح کالعدم وګڼل سی نو دنکاح ثاني اجازه ورلره سته؟ (نقل دخط کم چي خاوند رالیږلی دی)

جناب میان پیر محمد از جانب عبدالقیوم

ستاسی خط راورسیدی حال معلوم سو زه خوشحاله سوم اوته ماته دخپل زړه خبره ښکاره کړه څه خبره ده؟ که دا ستا سره ښه اوسیږی نو زما ښځه ده کنې نو هيڅ می هم نه ده چی ته ځنګه غواړی هغه به کوم خو دڅوکاله خرابولو څخه وروسته که زما مورته بده لګیږی نوزماسختنه دښمنه ده .

جواب: (دبل ځای څخه) په مذکوره صورت کی مذکوره ښځی ته دشریعت محمدیه په اعتبار ددوهمی نکاح اجازه سته ځکه چی مور ولی ابعدده اوپلار ولی اقرب دی اودولی اقرب په وجودکی ولی ابعد دنابالغی نکاح نسی کولی: وللولی نکاح الصغيرة والصغير والولی العصبة بترتيب الارث (الی ان قال) وان لم تكن عصبة فالولاية للام (کنز الدقائق باب الاولیاء صفحه ۹۸) ([1]) اوپه باب الکنایات کی دی چی کم سړی دطلاقو دذکر په وخت یادښځی دخاوند څخه دطلاقو دغوښتلوپه وخت اودغصی په وخت که سړی خپلی ښځی ته ووایي چی ځه ته ولاړه سه چی چیری ستا خوښه وی، یاته زما ښځه نه يي، یا داسی نور الفاظ نوپه ښځی طلاق بائن واقع کیږی اوپه دی سره نکاح ختمیږی.

نوکه بالفرض والتقدیرمځکی نکاح صحیح ومنل سی نوددی خط اودوهم خط په الفاظو سره نکاح فسخ سوه اودشریعت محمدی په بناء اواعتبار ښځه دوهمه نکاح کولی سی.

په درمختار باب العنین کی دی چی لیکن په قهستاني کي دي چي دامام محمد په نزد که خاوند لیونی یاجذام یابرص وي نوښځی ته دفرقت اختیار سته اوداسی هرعیب چی ښځه دده سره بی ضرره نه سی پاته کیدی نوښځی ته دجلا کیدو اختیار سته ([2]). (صفحه

([1]) وګوری البحر الرائق باب الاولیاء ج۲ ص۱۲۲. ط.س. ج۳ ص۱۱۸. ظفیر

([2]) ولا يتخير احد الزوجين بعيب الاخر ولوفاحشا كخذام وجنون وبرص ورتق وقرن وخالف ائمنا الثلاثة فی =

۲۱۳ جلد ثانی)

جواب: (دمفتی صاحب) اقول وبالله التوفیق! بی شکه دا صحیح ده چی دولی اقرب په وجودکی ولی ابعدته دنکاح دبالغی اختیارسته اوکه ولی ابعددانکاح وکړه نوداپر اجازه دولی اقرب موقوفه ده که ده اجازه ورکړه نونکاح صحیح ده کنې نوباطله به وی. په در مختار کی دی: فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته الخ [۱]. اوپه شامی کی دی: فلا یکون سکوتها اجازةً لنکاح الابعد وان کان حاضرا فی مجلس العقد مالم یرض صراحةً اودلالةً تامل الخ (ص **۳۱۵** جلد ثانی شامی). [۲]

اودجواب دوهم جزء چی په کنایاتو سره په حالت دغصی او دمذاکراتو کي دطلاق بائن دواقع کیدو متعلق دی په دی کی داتفصیل دی چی ددوهم خط مطابق چی دمور څخه پوښتنه وکړه چي ستا څه رایه ده؟ که ستاسره ښه اوسیږی نوبیا زما ښځه ده کنې نو نه ده. په دی کی یې دښځی نه پاته کیدل دمور سره په ښه سلوك نه کولو معلق کړیدی په داسی حالت که په دی دخاوند نیت دطلاق وی اوشرط موجودسی نوطلاق رجعی واقع کیږی اودشامی دتصریح څخه معلومیږی چی په دی‌کی دلالت الحال‌کافی نه دی دخاوند دنیت ضرورت سته: وقید بالنیة لأنه لا یقع بدونها اتفاقا لکونه من الکنایات وأشار إلی أنه لا یقوم مقامها دلالة الحال لأن ذلك فیما یصلح جوابا فقط وهو ألفاظ لیس هذا منها وأشار بقوله طلاق إلی أن الواقع بهذه الکنایة رجعي [۳] الخ (ص**۴۵۳** قبیل باب طلاق غیر المدخول بها).

دارکم دشامی وغیره څخه معلومیږی چی دخاوند په عیبونو مثلا لیونتوب او برص وغیره کی مفتی به قول دشیخینو دی دامام محمد رحمه الله مذهب مفتیٰ به نه دی لکه چی په شامی کی دی: وقد تکفل فی الفتح برد ما استدل به الائمة الثلاثة ومحمد بما لامزید علیه [۴] الخ (ص**۵۹۷** ج۲ شامی) حاصل داچی صرف مخکنۍ وجه داسی ده چی ددی په حکم بطلان دنکاح مذکوره کیدی سی او ددوهمی نکاح اجازه کیدی سی، دې ښځی ته، اوهغه داده چی مور دنابالغی لور نکاح کړی وی اوپلار اجازه نه وی کړی انکار یې کړی وی نودا نکاح باطله سوه. فقط

= الخمسة لوبالزوج (درمختار) والظاهر ان اصلها وخالف الائمة الثلاثة فی الخمسة مطلقا ومحمد فی الثلاثة الاول لوبالزوج (ردالمحتار باب العنین ص۸۲۲ ج۲. ط.س. ج۳ ص۵۰۱). ظفیر

[۱] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص ۸۱. ظفیر

[۲] ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۳۳ ، ط.س. ج۳ ص ۸۲. ظفیر

[۳] وګورئ: ردالمحتار باب الصریح ج۲ ص۲۲۳ ، ط.س. ج۳ ص ۲۸۳. ظفیر

[۴] وګورئ: ردالمحتار باب العنین وغیره . ظفیر

چې دولي دطرفه جعلي اجازه نامه جوړه سي اونکاح وکړي نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۰۳۹) اولس کاله وسوه چې زيد دخپل زوی ددوستي دپاره دعمر دلور پوښتنه وکړه خو چې دزيد قوم رذيل وو نو عمر دده داپيغام په تريخه واپس کی، څه موده وروسته عمر برهما ته ولاړی اودده څخه وروسته دعمر له لوري يوجعلي خط وليکل سو چې عمر خپله لور هنده په خوشحالی دزيد دزوی خالد په نکاح کی ورکوی اونکاح يي وتړله، غرض داچې دنهو کالو دهندی نکاح دخالد سره وسوه چې عمر ته ددی نکاح اطلاع وسوه نودی ډير ناراضه سو او دايي وليکل چې زه ددی هيڅ هم اجازت نه ورکوم او انجلۍ چې ونه ليږی، نودا نکاح شرعًا جائزسوه اوکه نه؟ څه موده وروسته چې انجلۍ بالغه سوه نودبلوغ څخه څوکاله وروسته هنده دباسط سره نکاح وکړه نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: خلاصه دجواب داده چې عمر په دی نکاح راضي نه وو اودده دطرفه جعلي خط وليکل سو اوچې عمر ته اطلاع وسوه ده انکار وکی، (۱) نوددی وجه څخه دخالد سره يي نکاح باطله ده، نو دهندی نکاح دباسط سره صحيح ده خالد په دی دښځی والی دعوه نه سی کولی اوچې دخالد سره دهندی نکاح صحيح نه سوه نو دنورو سوالونو دجواب ضرورت پاته نه سو کم چې دمخکنی نکاح پرصحيح کيدو باندي بناء دی. فقط

دديارلسو کالو انجلۍ مخکی دبلوغ دعوی نه ده کړی او وروسته يي کوی، څه حکم دی؟

سوال: (۱۰۴۰) هنده چې دهغه عمر ددی مور ديارلس کاله بيان کی اوپلار يي ژوندی نه دی اوسکه اکا يي سته مور بی له رضا داکا څخه دهندی نکاح په پټه کوی اوهنده په وخت دنکاح کی سره ددی چې ددی مور وايي چې دا انجلۍ نابالغه ده دعوه دبلوغ نه کوی، اواکا چې په نکاح خبرسو نوخفه سو اوانکار يي وکی شپږ مياشتی دتعليم او دتلقين څخه وروسته هنده دعوه کوی چې زه په وخت دنکاح کی بالغه وم دادعوه دهندی صحيح ده اوکه نه؟ اوکه دنکاح په وخت دعوی کول په کار وه؟

جواب: ديارلسو کالو په عمرکی بلوغ ممکن دی، اوداعمر دمراهقت دی. اوپه درمختار کی دی چې مراهق که دعوی دبلوغ وکړی اوښکاره حال دده مکذب نه وی نودده قول معتبر دی: وادنٰی مدته له اثناعشرة سنة ولها تسع سنين الخ فان راهقا بان بلغاهذا السن فقالا بلغنا صدقا ان لم يكذبهما الظاهر الخ وهو ان يكون بحال يحتلم مثله والا لا يقبل

---

(۱) ونكاح عبد وامة بغير اذن السيد موقوف على الاجازة كنكاح الفضولي يسيجئ في البيوع توقف عقوده كلها ان لها المجيزحالة العقد والاتبطل (الدرالمختارعلى هامش ردالمحتارباب الكفاءة مطلب في الوكيل والفضولي ج۲ ص ۴۴۹ ، ط. س. ج۳ ص۹۷). ظفير

قوله، شرح وهبانيه، درمختار (۱). نومعلومه سوه چي دانجلۍ دعوه دبلوغ صحيح ده او ددې دعوٰی دصحت دپاره داشرط نه دی چي دنکاح په وخت دعوٰی دبلوغ وکړی بلکې وروسته دعوٰی دبلوغ صحيح ده ځکه چي دعوٰی دضرورت په وخت وی چي ځوك مختلف او منکر وی. فقط

دځوارلسوکالو دانجلۍ نکاح پلار ددې دوجود ځخه بغير کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۴۱) يوه انجلۍ دځوارلسو کالو په اندازه کی دځور سره ده اوددې پلار په بريلی کی اوسيږی نودې بغير دوجود دانجلۍ ځخه بی ددې اجازته ددې نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دځوارلسو کالو په عمر کی پرانجلۍ دبالغ کيدو حکم نه کيږی چي حيض وغيره ورته نه وی راغلی او دنابالغی انجلۍ پلار ددې نکاح بغير دوجود ددې ځخه کولی سی او که انجلۍ بالغه وی اوددې پلار ديته داطلاع ورکولو ځخه بغير دانجلۍ نکاح وکړی اوچي کله انجلۍ ته خبر وسی نودا چپ پاته سی نوهم ددې نکاح وسوه غرض په دواړو صورتونو کی پلار دځپلی لور نکاح بغير ددې دوجود ځخه کولی سی اوچپ پاته کيدل به ددې اذن وی (۲). فقط

داکا زوی يي هم نکاح وکړه اوميريزی داکا زوی هم کمه به نافذ وي؟ سوال: (۱۰۴۲) دوی انجونی يوه بالغه ده اوبله نابالغه ده اودميريزي اکا دزوی په ولايت کی دی اويو هلك چي ددې انجونی دسکه اکازوی دی اوهغه دځو مياشتو اودځوارلسوکالو دی اوس ددې ميريزي اکا زوی دبالغی انجلۍ نکاح دځپل ځان سره وکړه او ددوهمی نابالغی نکاح يي دځپل زوی سره چي کم دبلی ښځی ځخه دی کول غواړی او دانجونو سکه داکا زوی وايي زه بالغ يم اوزماپه ولايت سره دی زما نکاح ددې انجلۍ سره وسی نوپه دی صورت کی نکاح به جائز وی اوکه نه؟

جواب: چي کله دسکه اکا زوی چي مراهق دی يعنی بلوغ ته نژدې دی، دځپل بالغ کيدو دعوٰی کوی اوپه قرائنو سره دده صدق ښکاره دی نوقول دده په باره دبلوغ کی شرعا معتبردی. کما قال فی الدرالمختار فان راهقا بان بلغا هذا السن فقالا بلغنا صدقا ان لم يکذبهما الظاهر الخ يعد اثنتی عشر سنة بشرط اخر لصحة اقراره بالبلوغ وهو ان يکون بحال يحتلم مثله والا لا يقبل الخ دمختار (۳). نوچي دسکه اکا دزوی بالغ ولايت مقدم

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الحجر فصل فی بلوغ الغلام ص۱۳۲ - ۱۳۳ ج۵، ط.س. ج۳ ص۱۵۴. ظ

(۲) او زوجها وليها واخبرها رسوله اوفضولی عدل فسکت عن رده مختارة الخ فهو اذن (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۰ - ۴۱۱ ، ط.س. ج۳ ص ۵۹). ظفير

(۳) ايضاکتاب الحجر فصل فی بلوغ الغلام (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ج۵ ص۱۳۲ و۱۳۳، ط.س. ج۳ ص۱۵۴).

دی نه دمیریزي اکا دزوی، ددی وجه څخه چی کمه نکاح دسکه اکا زوی وکړه نوهغه صحیح ده او وروسته چی کمه نکاح دمیریزی اکا زوی وکړه نوهغه باطله ده، مخکې چې دلته نه جواز دنکاح په دی صورت کی لیکل سوی وو هغه پردی بناؤ چی په سوال کی یي دسکه اکازوی نابالغ ښکاره کړی وو نوپه دی صورت کی چی دی بالغ وی دغه جواب صحیح نه دی اودا جواب دسوال چی ولیکل سو صحیح دی. فقط

دنابالغی نکاح یي دډمی کره وکړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۰۴۲) یوسړی دخپلی نابالغی لور نکاح دڅه روپو په عوض دیوی ډمی کره وکړه دی په خپله هم دډمانو دذاته وو او اوس مړ سویدی انجلۍ داوخت دمیره مور او دمیره پلار په قبضه کی ده چی دوی ډمان نه دی اودا انجلۍ دخسر کره تلل نه غواړی ددی وجه څخه یي دتنسیخ دنکاح دعوه په عدالت کی کړیده دمجسټریټ صاحب په اشاره دواړو فریقینو دادعوه په ما پرې ایښی ده چی زه څه فیصله وکړم ه ته به منظوره وی نوزه په دی کی څه فیصله وکړم؟

جواب: انجلۍ دبالغیدو څخه وروسته دانکاح فسخ کولی سی ددی وجه څخه ته په وجه دیوحکم مسلمان دفریقینو په دوی کی تفریق وکړه په درمختار کی دی: ولزم النکاح الخ ان کان الولی ابًا وجداً لم یعرف منهما سوء الاختیار وان عرف لا یصح اتفاقا انتهی (۱) ملخصا وفی الشامی ثم اعلم ان مامر عن النوازل من ان النکاح باطل معناه سیبطل کما فی الذخیرة لان المسئلة مفروضة فیما اذا لم ترض البنت بعد ما کبرت کما صرح به فی الخانیة والذخیرة وغیرهما (۲). فقط

دولی داجازی څخه بغیر دنابالغی نکاح ماما وتړله اوخلوت هم وسو نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۰۴۴) دنابالغی انجلۍ نکاح ددی ماما بی اجازته دمیریزی ورور اودپلار داکا څخه وکړه نو داحنافو په نزد دانکاح به صحیح وی اوکه نه؟ که نه وی صحیح نو دطلاق داخیستو ضرورت سته اوکه نه؟ ځکه چی انجلۍ دخاوند کره تللی ده اوخلوت صحیحه هم سویدی اومهر به لازم وی اوکه نه؟ اوپر ښځی به عده وی اوکه نه؟

جواب: داحنافو مذهب دادی چی دولی اقرب په وجود کی ولی ابعد چی دنابالغی نکاح وکړی نودا نکاح دولی اقرب پراجازه موقوفه ده اوولی اقرب په دی صورت کی میریزی ورور دی نوکه ده دنکاح خبر واوریدی اودا نکاح یي جائز وساتله نودانکاح صحیح سوه اوکه ده ردکړه نودا نکاح باطله ده (۳) نوپه صورت داجازه به بي طلاقو دانکاح فسخ نه

---

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ص۴۱۷ – ۴۱۸ ، ط.س. ج۳ ص۶۶. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب الولی جلد ۲ ص۴۱۸ – ۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۶۷. ظفیر
(۳) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولی جلد ۲ =

وی او دطلاقو څخه وروسته به عده لازمه وی اومهر لازم دی اوکه ده باطله کړی وه اوانکار یي کړی وو نوپه دی صورت کی دطلاقو ضرورت نسته خوچی موطوئة بالشبه وه نوعده باندی لازمه ده اومهر مثل به ورلره ورکوی. درمختار وغیره

بالغه وایي چی جبرا نکاح سویده ماچی واوریدل نو انکار می وکی: **سوال**: (۱۰۴۵\۱) دسوال خلاصه داده چی زید مدعی دی چی زما نکاح دبالغی هنده سره په اجازه دپلار دهندی سویده اودهندی ډولی هم زموږ کره راغلی ده اوڅو واره خلوت هم سویدی، هنده مدعا علیها دزید مدعی سره دخپلی رضامندی اواجازې ددی نکاح څخه په قسم انکار کوی چی هیڅکله می هم دخپل ځان سره زید پروطی اوپر داعی دجماع قادر کړی نه دی اودا هم بیانوی چی کله ماته اطلاع دنکاح وسوه نوما ددی څخه انکار وکی اوناخوښی می ښکاره کړه اوبعضی قریبان دهندی ددی بیان تصدیق کوی نودزید دهندی سره نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: حاصل دجواب دادی چی په درمختار کی دی: لاتجبر البکر البالغة علی النکاح لانقطاع الولایة بالبلوغ (۱) الخ. نوپه دی صورت کی چی هنده په وخت داستیذان اودا رکم وروسته دنکاح څخه ددی څخه انکار کوی اوناخوښی ښکاره کوی نودا نکاح باطله سوه. بخلاف ما لوبلغها فردت ثم قال رضیت لم یجز لبطلانه بالرد الخ. (۲) درمختار، نو چی کله درد کولو څخه وروسته بیا دخپلی رضا اظهار وکړی هم نه صحیح کیږی نو په هغه صورت کی چی دبالغي سره وطی نه دي سوی نومهر هم لازم نه سو انجلۍ دبل سړی سره په کفو کی په خپله رضا نکاح کولی سی. فقط

نوی مسلمانه کله نکاح وکړي: **سوال**: (۱۰۴۶\۱) چی کله یوه ښځه مسلمانه سی او دکافر سړی څخه جلاسی نودبل سړی سره داکله نکاح کولی سی؟

ښځه وایي په زړه سره می اجازه نه ده ورکړی: **(۲)** یو سړی یوه ښځه جبری په نکاح کړه خوښځي په زړه سره اجازه نه ده ورکړی دانکاح وسوه اوکه نه؟ ښځه اوس ټولوته داوایي چی ماپه زړه‌سره اجازه نه ده ورکړی که خاوند کلمات دکفرووایي نوشرعًا به څه حکم وی؟

جواب: \۱. ددری حیضو راتلو څخه وروسته دبل سړی سره نکاح کولی سی (۳). فقط

= ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص **۵۸**. ظفیر

(۲) ایضا ج۲ ص۴۱۲. ط. س. ج۳ ص ۷۰. ظفیر

(۳) ولواسلم احدهما ای احد المجوسین اوامر الکتابی فی دار الحرب الخ لم تبین حتی تحیض ثلاثا اوتمضی ثلاثة اشهر (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص**۵۳۶**، ط.س. ج۳ ص۱۹۱). ظفیر

۲\ . که یوه بالغه ښځه په خپله ژبه دخپلی نکاح اجازه ورکړی که څه هم په زړه کی راضی نه وی اوپه ناخوښی په ژبه اجازه وکړی نونکاح کیږی اوچی دکمی ښځی خاوند کلمات دکفر وویل نودا ښځه دده دنکاح څخه بهر سوه نوده لره تجدید دایمان اوتجدید دنکاح کول ضروری دی.

بالغه شیعه انجلۍ سني سوه په خپله نکاح کوی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۰۴۷\) یوه بالغه شعیه انجلۍ په رضا اوپه مینه بی داجازی دمور اوډپلار څخه دیوسنی افغانی سره دځلورو شاهدانو او دیو وکیل په وجود په ذریعه دقاضی نکاح وکړه دمنکوحی مور او پلار په وجه دشیعه کیدو دخپلی لور نکاح دخاوند سره فسخ کول غواړی اوحال دادی چی دنکاح څخه مخکی یې دشاهدانوپه مخ کی اقرارکړیدی چی ما اهل سنت والجماعت حنفی مذهب اختیار کړیدی او دوکیل دنکاح کیدو خواقرار سته اوزه وکیل هم سوم خو دانجلۍ دایجاب اوقبول زما غوږونوته نه دی رارسیدلی‌نوپه دی‌کی‌شرعی حکم څه دی؟

جواب: په درمختار کی دی: فنفذ نکاح حرة بالغة مکلفة بلارضاء [1] ولی الخ وهکذا فی العالمگیریة وغیرها، نوپه مسئوله صورت کی چی کله دا انجلۍ بالغه ده او سنی سویده لکه چی دشاهدی څخه ثابته ده او ایجاب او قبول هم په شاهدی سره ثابت دی نو ددی نکاح دسنی المذهب سره صحیح سوه او دانجلۍ مور اوپلار چی شعیه گان دی دانکاح نه سی فسخ کولی. فقط

بدکاره ولی، ولی پاته کیږی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۴۸\) که دانجلۍ ولی لوفر وی اوخبرنه اخلی نو دده دولایت څه حکم دی؟

جواب: یوولی که لوفر یا دخرځ او خوراك پوښتنه نه کوی نوپه وجه دخپل منصبی فرض دی عاصی اوفاسق دی خوددی سره دده ولایت مطلقا نه سلب کیږی، اوپه خاص صورت کی دده ولایت هم سلب کیږی په هرحال په بالغه انجلۍ باندی داجبار ولایت یوه ولی ته هم نسته. فقط

نیکه یي که څه هم خبرنه وی اخیستی خو دپلار څخه وروسته ولی دنکاح هم دی دی: سوال: (۱۰۴۹\) زید مړسو دده دلور پالنه مور وکړه نیکه اواکا یي پوښتنه هم ونه کړه اوس مور یي په خپلی مرضی سره په کفوکی نکاح کول غواړی اونیکه اواکا هلته داجازی ورکولو څخه انکاری دی اودښار قاضی ته وایي زموږ داجازی څخه بغیر به نکاح نه تړی په داسی‌صورت‌کی دموږپه اجازه سره به نکاح‌کیږی اوکه دنیکه اواکااجازه ضروری ده؟

---

[1] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵. ظفیر

جواب: که انجلۍ نابالغه ده نودپلار دنه وجود په صورت کی نیکه ولی دی اوبیا دنیکه څخه وروسته اکا ولی دی ددوی په وجود کی مورته اختیار دنابالغی دنکاح نسته که څه هم ددی پالنه مور کړی وی نوچی کله ولی ددی نابالغی دنکاح ددی نیکه اواکا دی نوکه دوی قاضی نکاح تړونکی دنکاح څخه بندکړی نودوی حق په جانب دی قاضی لره په دی حالت کی بی ددوی داجازی څخه نکاح تړل جائزنه دی اودا به نکاح نه وی (۱). فقط

دنابالغی کونډې نکاح ددی خوابنی وکړه خو مور بنده کړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۰۵۰) دیوی نابالغی انجلۍ نکاح چي هنده يې نوم دی ددی خوابنی وکړه دانجلۍ مورخپله لور راوستله او وروسته دبالغیدو څخه يي ددی په اجازه ددی نکاح بل ځای وکړه نودا نکاح جائز سوه اوکه نه؟

جواب: دنابالغی دنکاح دصحت دپاره ولی شرط دی (۲) نو دنابالغی خوابنی چی کمه نکاح کړی وه هغه ددی انجلۍ دمور پراجازه موقوفه وه که دی اجازه ورنه کړی نودا نکاح باطله سوه اوس چي دانجلۍ په رضا ددی مور کمه نکاح وکړه صحیح ده. فقط

قاضی ته چی کله معلومه سی چی انجلۍ راضی نه ده نوڅه وکړی؟ سوال: (۱۰۵۱) که قاضی ته معلومه سی چی کم ځای دبالغی انجلۍ اولیاء نکاح کول غواړی اوانجلۍ هلته په نکاح کولو راضی نه ده نوده لره څه په کاردی ؟

جواب: په دی صورت کی قاضی لره احتیاط کول په کاردی اودانجلۍ ولی ته دی صفا ووایي چی بی داجازی دبالغی ددوی نکاح نه صحیح کیږی، ته ددی خیال وساته خو دبالغی سکوت دولی په نکاح کولو که څه هم داراضی نه وی دجواز دنکاح دپاره کافی دی (۳) وتفصیله فی کتب الفقه. فقط

دولی او دوکیل داجازې دغوښتلو په وخت دانجلۍ کمه کمه اداء اجازه ده؟ سوال: (۱۰۵۲) ۱) دولی دپاره (په شان دپلار او نیکه) دبالغی باکری لور څخه په وخت داجازی د نکاح

(۱) الولی في النکاح العصبة بنفسه علی ترتیب الارث والحجب فان لم تکن عصبة فالولایة للام (درمختار) ثم یقدم الاب ثم ابوه ثم الاخ الشقیق الخ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷ – ۴۲۸. ط.س. ج۳ ص۷۲). ظفیر

(۲) وهو ای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص۵۵). ظفیر

(۳) أو زوجها ولیها واخبرها رسوله اوفضولی عدل فسکت عن رده مختارة الخ فهواذن (درمختار) قوله عن رده قید به إذ لیس المراد مطلق السکوت لأنها لو بلغها الخبر فتکلمت بأجنبي فهو سکوت هنا فیکون إجازة فلو قالت الحمد لله اخترت نفسي أو قالت هو دباغ لا أریده فهذا کلام واحد فهو رد، قوله: مختارة اما لو اخذها عطاس اوسعال حین اخبرت فلما ذهب قالت لاارضی اواخذ فمها ثم ترك فقالت ذالك صح ردها لان سکوتها کان عن اضطرار (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۰ – ۴۱۱، ط. س. ج۳ ص۵۹). ظفیر

داجازي دپاره دا امورکافي دي ضحك بكاء بلاصوت وغيرها اوکه نه تکلم ضروري دی؟
۱۲ ولي که وکيل جوړ کړي دطلب داجازي دنکاح نو دوکيل من الولي دپاره به هم هغه امور کافي وي چي کم دولي دپاره وه اوکه ددي وکيل دپاره به تکلم ضروري وي؟
۱۳ وکيل یا ولي که اجنبي غير محرم دي نودده دپاره په صورت دکفايت ددي امورو چي کم دولي دپاره کافي دي ددي پخپله مشاهده کول ضروري دي اوکه يوه ښځه ددي متعلق خبر ورکي کافي به وي؟

جواب: ۱\، ۲، ۳: دباکرې بالغي سکوت، ضحك، بکاء بلا صوت اذن دي چي کله اجازه غوښتونکي ولي وي اويا دده وکيل يا قاصد وي که څه هم وکيل اجنبي غير محرم وي چي کله دا امور مذکوره ده ته په ذريعه دخبر معلوم سي که څه هم په ذريعه دمعتبرې ښځي وي خوپه دي حالت کي په صورت دانکار دبالغي به ديوي ښځي يا ددوو سړيو بيان کافي نه وي: قال في الدرالمختار فان استاذنها هو اي الولي الخ اووکيله اورسوله اوزوجها وليها واخبرها رسوله او فضولي عدل فسکتت اوضحکت اوبکت بلا صوت (۱) الخ انتهی ملخصا. فقط

<u>په ژبه سره چي کله ولي وويل نودزړه اعتبار نسته</u>: **سوال**: (۱۰۵۳) دفاطمي انجلۍ نکاح ددي مور په عمر دلسو کالو کي په وکالت دعزيز احمد چي دانجلۍ په قريبانو کي ليرې اکا دي دخپل يوقريب لائق على سره وکړه اوس داويل کيږي چي دانجلۍ دمور په ولايت اوپه اجازه چي کمه نکاح وسوه داجائز نه ده بلکه دعزيز احمد په ولايت اوپه اجازه پکار وه دعزيز احمد داخيال دډيرې مودي داسي وو چي دمذکوره انجلۍ نکاح زما دزوی سره وسي ددي وجه څخه عزيز احمد دا مشهوروي چي نکاح زما په اجازه نه ده سوی اوما وکالت په زړه سره نه وو کړي بلکه په ښکاره هو! مي کړيده، نوپه داسي حالت کي دا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: چي مذکوره نکاح په وکالت دعزيز احمد سويده چي دنابالغي ولي دي نودا نکاح منعقد اوصحيح سوه اودعزيز احمد به هيڅ عذر نه اوريدل کيږي. فقط

<u>نيکه دبوډاتوب په وجه ذي رايه پاته نه دي نواکا ولي کيدي سی اوکه نه؟</u> **سوال**: (۱۰۵۴) يوه انجلۍ چي ددي عمر لس کاله دی ددي پلار مړدي اونيکه يي سته اوسکه اکايي هم سته دنيکه يي داحال دی لکه چي خوك ليوني وي دخپل اولادپه نفع اونقصان نه پوهيږي اوس دانجلۍ سکه اکا غواړي چي زه په خپل ولايت سره دانجلۍ عقدوکړم نوشرعا به دا

---

(۱) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولي ج۲ ص۴۱۰، ط.س. ج۳ ص۵۸. ظفير

نکاح جائزوی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دنیکه ولایت ساقط دی اواکاته ولایت دنابالغی دنکاح صحیح دی په درمختار باب الولی کی دی: هو البالغ العاقل الخ ولو فاسقا علی المذهب مالم متهتکا الخ (۱) وفیه لزم ولو بغبن فاحش او بغیر کفو ان الولي المزوج ابا او جدا ما لم یعرف منهما سوء الاختیار وان عرف لا یصح (۲). فقط

نشیي پلار دخپلی نابالغی لور نکاح په غیر کفو اوپه کم مهر کی کړیده، څه حکم دی؟ سوال: (۱۰۵۵) یوسړی نشیي صرف دخپلی نفسانی طمع دپاره دخپلی لور نکاح دخپل خاندان په کمي مرتبې کی دیو داسی کم عمره هلك سره وکړه چی دهغه په بالغیدو کی اوه اته کاله موده سته اوانجلۍ په دی وخت کی بالغه ده اومهر هم ډیرکم مقرردی، نوپه داسی صورت کی دپلار تړل سوی نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: اقول وبالله التوفیق: دصاحب دفتح القدیر دتحقیق څخه دامعلومیږی چی پلار په سوء اختیار باندی دمشهور کیدو څخه مخکی کمه نکاح کړیده هغه صحیح ده لکه چی دعبارت: مالم یعرف منهما سوء الاختیار وان عرف لا یصح، څخه ښکاره کیږی اودمهر حال دادی چی په بعضو قومونو کی مهر دومره زیات مقررول رائج دی چی یوعاقل داهم نه خوښوی او دمغالاۃ دمهر څخه نهی صراحۃً سته، نوکه پلار موافق دسنت طریقی فرض کړه مهر مقرر کړی وی او دنابالغ خاوند سره یي نکاح کول په راتلونکی وخت کی دلور دفائدی دپاره کړی وی نو دده دانکاح ته به سوء الاختیار نه ویل کیږي، اوپه دې سره دده په سوء الاختیار باندي موصوف کیدل هیڅکله نه متحقق کیږي، البته که یې په حالت کي دنشې یاپه شوق دنشې سره دا نکاح کړی وی نوصحیح به نه وی. کما فی الدرالمختار: وکذا لوکان سکران الخ وفی الشامی وهذا مفقود فی السکران وسیئ الاختیار اذا خالف (۳) الخ. فقط

مرزایي پلار دنابالغی ولی نه سی کیدی: **سوال**: (۱۰۵۶) یوه پیغله عاقله بالغه انجلۍ (چی دهغه نیکه، پلار اونور قریبان سته) خپل نیکه ولی کی اوخپله نکاح یي دخاندان دیوهلك سره موافق دشریعت وکړه دانجلۍ پلار دڅه موده راهیسی مرزایي سویدی، هغه وایي چی زه دا یومرزایي ته ورکوم قادیان والاوو حکم کړی دی چی که هلك مرزایي

---

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۲، ط.س. ج۳ ص۵۴. ظفیر

(۲) ایضاً ج۲ ص ۴۱۷ ، ط.س. ج۳ ص ۶۶. ظفیر

(۳) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۹، ط. س. ج۳ ص۶۷ وکذا (ای لایصح النکاح) لوکان سکران فزوجها من فاسق اوشریراوفقیراوذی حرفة دنیئة (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۸، ط. س. ج۳ ص۶۷).

مذهب اختيار کړی نوبيا ورلره انجلۍ ورکول کيدی سی په دی صورت کی چی نکاح دانجلۍ دنيکه په ولايت سويده جائزده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی اول خوانجلۍ بالغه ده په خپله ددی په اجازه په کفوکی ددی نکاح صحيح ده دځه ولی ضرورت نسته لکه چی په درمختار کی دی: وهو ای الولی شرط صحة نکاح صغير الخ لا مکلفة فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضی ولی [1] الخ. دوهم داچی که دولی په ذريعه ددی نکاح وسی لکه چی داسنت دی نوپه دی صورت کی ددی ولی ددی نيکه دی دپلار دمرزايي کيدو په وجه ولايت باطل سو [2]، نونيکه چی دبالغی په اجازه سره کمه نکاح کړيده هغه صحيح ده پلار ته ددی نکاح دماتولو اوپه بل ځای کی دنکاح کولو اختيار نسته او دمرزايي هلك سره به يي نکاح صحيح وی حاصل داچی کمه نکاح دنيکه په ولايت وسوه هغه صحيح ده او دقاديان والاو حکم باطل دی. فقط

<u>عصبه چی دکم پشت څخه هم وی دهغه په وجود مور ولی نه ده</u>: **سوال**: (۱۰۵۷) که ديوی نابالغی يوعصبه دپنځم پشت وی نودمور تړل سوی نکاح به جائز وی اوکه نه؟ اودا نابالغه وروسته دبالغيدو څخه دانکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: چی دنابالغي يوعصبه ديو پشت هم موجود وی نومور دنکاح ولی نه ده که په داسی حالت کی مور دنابالغی نکاح وکړی نودا نکاح به ددغه عصبه پراجازه موقوفه وی که دی اجازه ورکړی نودانکاح به صحيح وی اوکه انکار وکړی نودابه باطله [3] وی اوکه عصبه ولی دانکاح جائز وساتی نونابالغی ته دبالغيدو څخه وروسته به اختيار وی چی ددې نکاح فسخ کړی خودايي په ذريعه دقاضی اودحاکم فسخ کولی سی په خپله يې نه سی فسخ کولی [4] کذا فی الشامی. فقط

<u>مخکی نکاح صحيح ده اوتعليق کالعدم دی</u>: **سوال**: (۱۰۵۸) دزيد پلار دزيد په مخکی دده دلور نکاح دشاهدانو په مخکي دعمر دزوی سره وکړه زيد چپ اوخاموش وو اوس

---

[1] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵. ظفير

[2] مرزايي مرتد اوکافر دی نوددی وجه دی ولی نه سی کيدی دولايت دپاره اسلام شرط دی. بشرط حرية وتکليف اسلام فی حق مسلمة تريد التزويج وولد مسلم لعدم الولاية (درمختار) يعنی يعنی ان الکافر لايلی علی المسلمة وولده المسلم لقوله تعالی: وَلَنْ يَجْعَلَ اللهُ لِلْكَافِرِيْنَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ سَبِيْلاً. (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۴۸ – ۴۲۹ . ط.س. ج۳ ص ۷۷). ظفير

[3] الولی فی النکاح العصبة بنفسه علی ترتيب الارث والحجب الخ فان لم يکن عصبة فالولاية للام الخ فلو زوج الابعد حال قيام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ – ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۷۶). ظفير

[4] ولهما ای لصغير وصغيرة خيار الفسخ بالبلوغ الخ بشرط القضاء للفسخ، ايضا ج۲ ص ۴۲۰، ط.س. ج۳ ص۶۹.

دری میاشتی وروسته ناراضه سو اوپه دغه حالت کی وایي که دعمر زوی ته مي دوستي وركړه نوپر مابه زما ښځه په دری طلاقو حرامه وی اوس که یوسړی تعلیم یافته زید ته تسلی ورکړی چی ستا دلور شرعی نکاح دعمر دزوی سره سویده ستا داتعلیق لغودی ته که په غرض دتشهیر دوباره نکاح تازه کوی نوڅه خبره نسته زید په ده اعتماد وکی او دوباره یي دخپلی لور نکاح دعمر دزوی سره وکړه آیاپر زید منکوحه دزید حرامه سوه اوکه نه؟

جواب: فلوزوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته الخ درمختار (۱)، قال الشامی فلا یکون سکوته اجازة لنکاح الابعد وان کان حاضرا فی مجلس العقد ما لم یرض صریحًا اودلالة شامی (۲) ص**۳۱۵** ج۲. نوکه زید صراحةً یادلالةً دخپلی رضا اظهار وکی مثلاً خپله لور یې په خوشحالی دخاوند کره لیږلی وی یایې مهر طلب کړی وی وغیره نو دزید دپلار تړل سوی نکاح صحیح ده اودوباره دزید نکاح کول لغو اوفضول دی، او کالعدم دی ددی وجه څخه پرده به خپله ښځه طلاقه نه وی لعدم تحقق الشرط اوکه زید صرف سکوت کړی وی اجازه یي نه صراحةً اونه دلالةً کړی وی نوبیامخکی نکاح منعقده نه سوه نوزید چی کمه نکاح وکړه هغه صحیح سوه اوشرط ددری طلاقو موجود سو دده ښځه په دری طلاقو طلاقه سوه. فقط

__پلار دنشي په حالت کی دبالغی لور نکاح وکړه نودا نکاح وسوه اوکه نه؟ سوال__: (۱۰۵۹/۱)

دیوی ښځی نکاح په کوچنی والی کی سوی وه دانجلۍ پلار دغه وخت په نشه کی وو نو دا نکاح صحیح سوه اوکه نه؟ دبالغیدو څخه وروسته انجلۍ دخاوند کره نه ده تللی او مقدمه عدالت ته ولاړه دانجلۍ پلار داثابته کړه چی نکاح نه ده سوی خوسوی ضروری وه اوعدالت نکاح فسخ کړه اوخاوند طلاق ورنه کی اوس ښځی دوهمه نکاح کړیده دا نکاح جائزده اوکه نه؟ اوچی کم خلګ په دی نکاح کی شریك سوی وه دهغوی څه حکم دی؟

جواب: که داتسلیم سی چی نکاح ضروری سوی وه اوپلار چه نکاح کوونکی وو په نشه کي وو خو نکاح په کفو کي سوی وه او په مهر مثل سوی وه نو نکاح صحیح سوه په دی صورت کي داول خاوند دطلاق څخه بغیر دویمه نکاح به صحیح نه وی لکه چه په شامی کي دی: ومقتضی التعلیل ان السکران او المعروف بسوء الاختیار ولو زوجها من کفو بمهر المثل صح لعدم الضرر المحض الخ ص**۳۰۵** ج۲ شامی. (۳) نو چه کمه فتوی دویم

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲، ط. س. ج۳ ص۸۱. ظفیر

(۲) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۳، ط. س. ج۳ ص ۸۱. ظفیر (۳) ایضاً ج۲ ص۴۱۹ ط. س. ج۳ ص۲۷. ظفیر

فریق دعدم دجوازدنکاح ثانی بغیرداول خاوند دطلاقو اوبغیر دعدت تیریدو ورکړیده او د ا چه نکاح اول صحیح ده په سبب دکفوکي دکیدو دا فتوی صحیح ده او موفق ده دکتابونو دفقه دروایتونو، او چه کم خلق په نکاح ثانی کي شریك سویدی ددوی نکاح نه ده ماته خو که سره ددې علمه چه دی ښځي ته اول خاوند طلاق نه دی ورکړی په نکاح ثانی کي شریك سو نو گهنگار سو نو توبه دی وکړی.

دانا (دپلار مور) کړی دوستي لمسی ته خوښه نه ده: **سوال:** (۱۰۲۰) دیوی نابالغي جینۍ انا دخپل قوم یو هلك ته ددی دورکولو اراده کړی وه، اوس انا مړه سویده او دجینۍ پلار ژوندی دی ده دجینۍ ماما وکیل دنکاح جوړکړیدی اوجینۍ ځوانه ده اودانا په کړی دوستي باندي خوښه نه ده اوبل ځای نکاح کول غواړی نودا جائز ده اوکه نه؟

جواب: چه کله جینۍ بالغه سوه اودانا دوستي یعنی کوزده نه منظوروی نو دلته نکاح کول جائز نه دی چه کم ځای دجینۍ رضا ده په کفوکي نو نکاح دی وکړی او مخکی چه کمه کوزده سویده نو دغه نکاح نه ده سوی بلکه دا په ظاهره وعده دنکاح وه اوانا په وجود دپلارکي دنابالغی دنکاح ولایت هم نه سی کولی، هکذا فی کتب الفقه

پلار نکاح وکړه بیا جینۍ دبالغیدو دعوی وکړه او نکاح ئی وکړه نو کمه نکاح به جائز وی؟

سوال: (۱۰۲۱) زید دخپلي لور هنده دخالد دزوی بکر سره دوستي وکړه او جینۍ دخپل انا اومور سره اوسیږی زید سخت بیمار سو ددی وجه څخه دخپلي لور هنده عقدیی دعمر دزوی ولید سره وکړی په خپل ولایت او جینۍ ته ئی بمبی ته خبر ورولیږی چه دهنده عقد ئی دعمر دزوی ولید سره وکړی، انا یې دڅه وجوهو څخه نارضا وه او ددی عقدئی دهم هغه هلك بکر سره وکړی چه دهغه سره پلار مخکی دوستي کړی وه او پلار ته ئی خبرو ورکړی، جینۍ خپل عقد په خپله دبکر مذکورسره وکړی او په وجه دبالغیدو ددی چاته دولایت ضرورت نسته دغه وخت دجینۍ عمر تقریبا یوولس کاله وو څو ورځی وروسته بکر هنده خپل کورته راوسته دوه نیم دری کاله وروسته مړ سو چه کله دجینۍ هندې ددویم عقد تیاری وسوه نو نه ده معلومه چه جینۍ په کم مصلحت بیان وکړی چه انا چه زموږ عقد کم دبکر سره کړی وو په دغه وخت کي زه بالغه نه وم دخلقو په لمسون ما دخپل بالغ کیدو اقرار کړی وو، زه خو دبکر سره دنکاح کولو څخه وروسته بالغه سوی وم آیا په داسي حالت کي چه پلار کمه نکاح دولید سره کړی وه هغه به صحیح گڼل کیږی اوکه دانا عقد که نکاح دولید سره صحیح سوی وی نو اوس په دویم ځای کي دنکاح دپاره دولید دطلاقو ضرورت دی اوکه دفسخ دنکاح ځکه چه ولید اوس دا په خپله نکاح کي نه ساتی او ولید په دې وخت کي مراهق دی؟

جواب: مسئله داده چه که هنده په وخت دنکاح چه ددی پلار دولید سره کړی وه نابالغه وه نو دپلار تړل سوی نکاح صحیح سوه او دا نه سی فسخ کیدی اوکه په حقیقت کي هنده بالغه وه او پلار چه کمه نکاح ددی دولید سره کړی وه او دی په اوریدو سره خاموشی اختیار کړه نوبیا هم ددی نکاح دولید سره صحیح سوه البته که دې ته دپلار دنکاح کولو خبر نه وو یاپه خبر رسیدوسره دی انکار وکی اوهم په دی حالت ئی په خپلي رضا سره دبکر سره نکاح وکړه نو دبکر سره نکاح صحیح سوه، دبکر دمرګ څخه وروسته دوهمه نکاح چه کم ځای دا خوشحاله وی کیدی سی او واضحه دی وی چه که هنده په وخت دنکاح دبکر مراهقه وی او ده اقرار دخپل بالغ کیدو کړی وو نو دا به بالغه ګڼل کیږی بیا دبالغ کیدو څخه ددی انکار به معتبر نه وی نو په دې حالت کي چه کله دی دپلار نکاح ناخوښه کړه او انکار ئی وکړی یا ئی دخبر څخه وړاندی دبکر سره نکاح په خپله اجازه کړی وه نودبکر سره نکاح صحیح وه دولید دطلاق ضرورت نسته ځکه چه دا نکاح نه وه سوی اونه دقاضی وغیره په ذریعه فسخ دنکاح ته ضرورت سته اونه دطلاقو دمراهق دمسئلي معلومولو ضرورت سته او نابالغ که څه هم چه مراهق وی دده طلاق نه واقع کیږی کذا فی عامه کتب الفقه، نو اوس که دولید سره نکاح کول مناسب او مصلحت وی نو ودی کړی کنې دبل چاسره دی دهنده نکاح وسی، په درمختار کي دي: فان راهقا بان بلغا هذا السن فقالا بلغنا صدقا ان لم یکذبهما الظاهر [1] الخ. فقط

دنابالغی نکاح چه کم ولی وکړه نوهغه صحیح او وروسته باطله ده: **سوال**: (۱۰۷۲) دیوې جینۍ بالغی دوه ولیان مساوی دی، ددی جینۍ سره دوو سړیانو دنکاح دعوه کړیده او هریو خپل سند یو یو ولی ته رسوی او اولیاؤ هم اقرار وکی او په حقیقت کي چه دکم سړي نکاح وروسته سوی وه په عدالت کي یې خپله نکاح مخکی کیدل ثابت کړل او جینۍ هم دبلوغ څخه وروسته دده سره رضامنده ده نو اوس دا جینۍ اول خاوند ته رسیدل پکار دی که نه دویم خاوند ته؟

جواب: په در مختار کي دی: ولو زوجها ولیان مستویان قدم السابق الخ [2] نو چه کم ولی مخکی نکاح کړیده هغه صحیح ده او دا جینی دمخکنی خاوند ده او همده ته یې رسیدل پکار دی او چه چا وروسته نکاح کړیده هغه باطله ده تر هغه چه اول خاوند بالغ سوی نه وي اوده طلاق نه وي ورکړی نوتر هغه پوري به ددوهم خاوند سره نکاح صحیح نه وي. (په غلطه طریقه باندي دمخکي والی په ثابتولو سره حکم نه بدلیږي. ظفیر)

---

[1] الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارباب الحجرفصل فی بلوغ الغلام ج۵ ص۱۳۲ ط.س. ج۳ ص۱۵۴. ظفیر
[2] الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارباب الولي ج۲ ص۴۳۲ ط.س. ج۳ ص۸۱. ظفیر

دوهم فصل

مسائل او احکام دفسخ دنکاح

دبهار دشریعت امیر اوقاضی ته دفسخ دنکاح اختیارسته اوکه نه؟سوال:(۱۰۲۳) امیر شریعت اودده قاضیان چی کم په بهار کی مقرردی حق دفسخ دنکاح وغیره ورته حاصل دی اوکه نه؟

جواب: مذکوره امیر دشریعت اودده قاضیانو ته حق دفسخ دنکاح وغیره حاصل دی لکه چی دشامی ددی عبارت څخه واضحه ده: ویصیر القاضی قاضیا بتراضی المسلمین الخ ([1]). فقط

داسلامی ریاست قاضي او هندوستاني عالم فسخ دنکاح کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۲۴)

(۱). داسلامی ریاست قاضی په خیار بلوغ کی دنکاح دفسخ حکم کولی سی اوکه نه؟

(۲) اویو عالم په موجب دروایت دفتاوٰی تنقیح حامدیه چي: لان فتوٰی الفقه للجاهل بمنزلة حکم القاضی الخ هرحکومت دسرکار په خیار بلوغ کی دنکاح دفسخ حکم کولی سی اوکه نه؟

جواب: ۱\. په خیار بلوغ وغیره کی داسلامی ریاست قاضی دنکاح دفسخ حکم کولی سی داسلامی ریاست قاضی ته رجوع پکار ده اوهم ددی قاضی په ذریعه فسخ پکارده ځکه چی بی شکه هم داحق ([2]) امردی. فقط

۲\. اودفتاوٰی تنقیح حامدیه روایت پردی محمولول پکاردی چی که داعالم فریقین حکم ومنی نودده حکم به نافذ وی ([3]). فقط

مسلمان حاکم دقاضی قائم مقام کیدی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۲۵) حاکم چی دسرکار دطرفه دی که دی مسلمان وی نودی قائم مقام دقاضی کیدی سی اوکه نه؟ اونکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

([1]) ردالمحتار کتاب القضا مطلب فی حکم قوله تولیة القضاة فی بلاد تغلب علیها الکفار ج۴ ص۴۲۷ ط. س. ج۵ ص۳۶۹. فیجب علیهم ان یلتمسوا والیا مسلما منهم الخ. وروسته داهم دی: وفی الفتح وإذا لم یکن سلطان ولا من یجوز التقلد منه کما هو في بعض بلاد المسلمین غلب علیهم الکفار کقرطبة الآن یجب علی المسلمین أن یتفقوا علی واحد منهم، ویجعلونه والیا فیولی قاضیا ویکون هو الذي یقضي بینهم (ایضا). ظفیر

([2]) اسلامی ریاست په خپلو داخلی معاملاتو کی خودمختاره کیږی اودده مقرر سوی قاضی دشرعی قاضی په حکم کی دی: ویجوز تقلد القضاء من السلطان العادل والجائر ولوکافرا (درمختار) في التتارخانیة الإسلام لیس بشرط فیه أي في السلطان الذي یقلد وبلاد الإسلام التي في أیدي الکفرة لاشك أنها بلاد الإسلام لا بلاد الحرب لأنهم لم یظهروا فیها حکم الکفر والقضاة مسلمون والملوك الذین یطیعونهم عن ضرورة مسلمون (ردالمحتار کتاب القضاء ج۴ ص۴۲۷ ، ط.س. ج۵ ص۳۶۹). ظفیر

([3]) تولیة الخصمین حاکما بینهما الخ وشرط من جهة المحکم بالفتح صلاحیة للقضاء کمامر (درمختار) ای فی الباب السابق قوله والحکم کالقاضی (ردالمحتار باب التحکیم ج۴ ص۴۸۳، ط.س. ج۵ ص۴۲۸). ظفیر

جواب: حاکم چی دسرکار دطرفه مقرروی نوقائم مقام دقاضی دی. کما صرح به فی رد المحتار: وتجوز تقلد القضاة من السلطان العادل والجائز ولو کافرا وذکره مسکین وغیره الا اذا کان یمنعه من القضاء بالحق الخ ([1]). فقط

په موجوده زمانه کی دحاکم دقاضی کار اخیستل څنګه دی؟ سوال: (۱۰۲۶) که په موجوده زمانه کی دیوی مسئلې دپاره دقاضی ضرورت وی نوباید څه وسی یعنی فسخ دنکاح وغیره، آیا دموجوده زمانی حاکم یا یوعالم قاضی کیدی سی؟

جواب: دفقهاؤ دلیك مطابق مسلمان حکم دفریقینو قائم مقام دقاضی کیدی سی اوحاکم دعدالت چی مسلمان اختیار والا وی لکه حج وغیره دی هم قائم مقام دقاضی کیدی سی چی ددوی فیصله معتبره ده ([2]). فقط

دمسلمان جج په وړاندي ددروغو دعوٰی وسوه او نکاح یي فسخ کړه نو ددی اعتبار نسته:

سوال: (۱۰۲۷) زید په مجمع عام کی دیوې ښځی سره نکاح وکړه زید پردی وطن ته ولاړی، نوښځی دلته مسلمان جج ته درخواست وکی چی زما نکاح دزید سره نه ده سوی په دی باندی جج نکاح فسخ کړه نودا نکاح فسخ سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح فسخ نه ده ښځه دزید په نکاح کی ده ترڅو چی زید ورته طلاق نه وی ورکړی دوهمه نکاح نه سی کولی ([3]). فقط

دمسلم حاکم په ذریعه نکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟ السوال: (۱۰۲۸) یتیمة عمها في الکفر فلما بلغت مبلغ النساء قالت علی الفور اني غیر راضیة بنکاح العم وفسختها بمحضر اختین لها فرفعت تلك الحادثة في اجلاس حاکم الوقت المسلم (جج صاحب) وبرهنت بشاهدین کاذبین احیاءًا لحقها وبرهن العم انها اظهرت انکار التفسیخ بعد ستة اشهر تقریباً من وقت البلوغ فحکم ذلك الحاکم بفسخ النکاح تعویلاً علی انکارها هل بعد ذلك الحکم قضآءًا شرعیاً ام لابد للفسخ الشرعي من نصب قاض یحکم بالقسط بینوا تؤجروا

الجواب: حکم الحاکم بفسخ النکاح فی هذه الصورة صحیح نافذ والروایات الفقهیة منقولة فی جواب مولانا قطب الدین فعندنا ذالك الجواب وما کتب مولانا محمد اشرف علی مُسَلَّمٌ صحیح حق. فقط

([1]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب القضاة مطلب للسلطان ان یقضی بین الخصمین ج۴ ص۴۲۷، ط. س. ج۵ ص۲۳۸. ظفیر

([2]) تولیة الخصمین حاکما یحکم بینهما رکنه لفظ الدال علیه مع قبول الاخر من جهة الحکم صلاحیة للقضاء کما مر (درمختار) والحکم کالقاضی (ردالمحتار باب التحکیم ج۴ ص۴۸۲. ط.س. ج۵ ص۴۳۸). ظفیر

([3]) یوه ثابته سوی نکاح ددروغو په دعوٰی او په فیصله نه ختمیږی ددی نکاح چی کله سویده نودا دعوٰی کول چی زموږ نکاح نه ده سوی دروغ ویل دی. ظفیر

چې عالم حکم جوړسي نودقضاء دقاضي شرط پوره کيدی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۶۹) په خيار بلوغ کی چې قضاء دقاضی شرط ده اوپه دی زمانه کی قاضی نسته نوڅه کول پکار دی؟ ايا که يو دفريقينو يوعالم خپل حکم کړی نوکار به وسی اوکه نه؟

جواب: چې شرعی قاضی نسته نومسلمان حکم دفريقينو نکاح فسخ کولی سی خودحکم دپاره ددواړو فريقينو منل ضروری دی (۱). فقط

انجلۍ په خيار بلوغ کی په ذريعه دمسلمان حاکم نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۷۰) ديوی نابالغی انجلۍ نکاح دپلار نيکه څخه علاوه بل چا کړی وه نوانجلۍ دبلوغ څخه وروسته ددی نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ که مسلمان حاکم فسخ دنکاح وکړی نودا به صحيح وی اوکه نه؟

جواب: مسئله داده چې نابالغه انجلۍ چې دهغې نکاح دپلارنيکه څخه علاوه بل چاتړلی وه نوانجلۍ دبلوغ څخه وروسته دانکاح فسخ کولی سی خو ددی فسخ دپاره قضاء دقاضی يعنی حکم مسلمان شرعی حاکم ضروری دی دکافر په حکم سره به مذکوره نکاح نه فسخ کيږی اوچې کم حاکم دکفارو مقرر کړده دی دهغه حکم په همدی باره کی کافی دی اونکاح به فسخ سی. (۲) فقط

په دی زمانه کی چې مسلمان حاکم نسته نو دقاضي دقضاء شرط به څنګه پوره کيږی؟ سوال: (۱۰۷۱) دصغير اودصغيرة نکاح ددوی ولی کړی وه دصغير نکاح په ولايت دپلار اودصغيره نکاح په ولايت داکا سوی وه انجلۍ بالغه سويده اوهلك نابالغ دی اوپه وخت دبلوغ يې عدم رضا ښکاره کړيده په شرح الوقايه کی دی: وفي غيرهما فسخ الصغيران حين بلغا الخ وشرط لقضاء بفسخ من بلغا الخ که دانجلۍ دطرفه فسخ کيدی نوقضاء دقاضی نن صباء څنګه ممکنه ده آيا جمعية العلماء ياخلافت کميټی يا عدالت فسخ کولی سی؟

جواب: ددی فسخ دپاره قضاء دقاضی شرط دی لکه چې دشرح وقايه دعبارت منقوله اود نورو کتابونو دفقه پردی دلالت کوی اوپه صورت دنه موجوديدو دقاضی حکم فسخ نه سی کيدی اوکه خلافت يا دجمعية العلمآء دطرفه محکمـــه دقضـاء شرعی مقرره سی او

---

(۱) هوتولية الخصمين حاكما يحكم بينهما وركنه لفظ الدال عليه مع قبول الآخر ذلك الخ وشرطه من جهة المحكِم بالكسر العقل لا الحرية ومن جهة المحكَم بالفتح صلاحية للقضاء كمامر (درمختار) اى في قوله: والحكم كالقاضي (ردالمحتار باب التحكيم ج۴ ص۴۸۲، ط. س. ج۵ ص۴۲۸) واما الحكم فشرطه اهلية القضاء ويقضي فيما سوى الحدود والقصاص (ايضا ج۴ ص۴۱۳، ط.س. ج۵ ص۳۵۴). ظفير

(۲) ويجوز تقلد القضاء من السلطان العادل والجائر ولو كافرا (درمختار) في التتار خانية الاسلام ليس بشرط فيه اى في السلطان الذى يقلد (ردالمحتار كتاب القضاء ج۴ ص۴۲۷، ط.س. ج۵ ص۳۶۸). ظفير

قاضی مقرر سی نودده حکم هم نافذ کیدی سی او فسخ کولی سي. (۱) فقط

فسخ دنکاح په ذریعه دعدالت دسرکار یا دقوی جرګی: سوال: (۱۰۷۲) په صورت دفسخ دنکاح چی په خیار دبلوغ وی دپاره قضاء دقاضی شرط ده خوپه هندوستان کی قضاء دقاضی نسته، نودلته دضرورت په بناء دحاکم وخت حکم په باره دفسخ دنکاح کی معتبر دی اوکه نه؟ یاپه قوی عدالتونو کی دیو مسلمان عالم حکم په دی باره کی شرعا صحیح وی اوکه نه؟

جواب: دکافر حاکمِ وخت حکم اوقضاء په باره دفسخ دنکاح کی معتبر دی (۲) اوپه قوی عدالتونو کی چی کم قاضی مقرر سوی دی دهغه حکم صحیح (۳) دی (دارنګه دمسلمان حاکم په ذریعه هم فسخ کیدی سی لکه چی مخکی تیرسوه. ظفیر)

افسرته دفسخ دنکاح اختیار سته اوکه نه؟ سوال: (۱۰۷۳) په دې علاقه کی ګرو اوقاضی افسر نکاح تړونکی مقرر دی، چی دوی دنکاح تړونکو درجسټرونو معائنه کوی چی یوه نکاح ناجائز ونه سی ایاچی کمه نکاح ناجائز وی نوچی دی دافسخ کړی نوبله نکاح په خپل اختیار تړلی سی اوکه نه؟ چی کمه نکاح په عده کی وسوه ددی ښځه وروسته بله نکاح کول جائزدی اوکه نه؟

جواب: داخلګ صرف دانتظام دپاره دی دوی ته شرعا هیڅ اختیار دقضاء متعلق نسته فسخ دنکاح وغیره چی په هغه کی قضاء شرط ده په دی کی ددوی فسخ معتبر نه دی خو چی کمه نکاح بی دشاهدانو یاپه عده کی سوی وی داچی باطل اوناجائز ده ددی وجه ښځه په داسی صورت کی ولی بله نکاح کولی سی یا داخلګ دی په اجازه دولی بله نکاح وکړی. فقط

دانګریزی عدالت فیصله دقضاء دقاضی په حکم کی نه ده: سوال: (۱۰۷۴) خاوند ښځه په خلاف کولو ووهله ښځه دمور اوپلار کره ولاړه مور اوپلار یي مقدمه وکړه او ددروغو شاهدان یي پیش کړه اودسرکار څخه یي دطلاق حکم واخیستی خوخاوند طلاق نه دی ورکړی نودا ښځه خپله نکاح بل ځای کولی سی اوکه نه؟

جواب: مذکوره ښځه شرعا دبلی نکاح کولو اختیار نه لري اودسرکار دیوملازم حکم ته قضاء دقاضی نسی ویل کیدی ځکه چی که سرکاری جج کافردی نودی خوپه دار الاسلام

---

(۱) و(۳) یصیرالقاضی قاضیا بتراضی المسلمین (ردالمحتارکتاب القضاء ج۴ ص۴۲۷، ط.س. ج۵ ص۳۶۹). ظ

(۲) واهله اهل الشهاده ای ادائها علی المسلمین (درمختار) الضمیر فی اهله راجع الی القضاء بمعنٰی من یصح منه الخ حاصله ان شروط الشهاده من الاسلام والعقل والبلوغ الخ شروط بصحة تولیة وللصحة حکم بعدها ومقتضاه ان تقلید الکافر لایصح (ردالمحتار کتاب القضاء ج۴ ص۴۱۴، ط.س. ج۵ ص۳۵۴). ظفیر

کی هم قاضی نه سی کیدی اوکه دبعضی اقوالو مطابق سی نوبیاهم دده حکم پر اهل اسلام نه نافذ کیږی. کما فی الشامی ومقتضاه ان تقلید الکافر لایصح وان اسلم (۱) وفیه ایضا عن البحر وبه علم ان تقلید الکافر صحیح وان لم یصح قضاءه علی المسلم حال کفره (۲). اوکه سرکاری جج مسلمان هم وی نوهم دی شرعی قاضی نه دی. فی الدر المختار تحت قوله ولو کافرا الخ اذا کان یمنعه عن القضاء بالحق فیحرم (۳) الخ نوثابته سوه چی مذکوره ښځه که بل ځای نکاح وکړی نودابه دزنا کاری په حکم کی وی. فقط

دفسخ دنکاح په سلسله کی سوال او دعالمانو داختلاف څه حل دی؟ سوال: (۱۰۷۵) مولٰینا عبد الحی صاحب په مجموعة الفتاوٰی کی لیکلی دی چی دنابالغی نکاح دپلار او دنیکه څخه علاوه که بل چا وکړه نوپه دی وطن کی هیڅ صورت دفسخ نسته خوکه ددار الاسلام دقاضیانو څخه لکه دبهوپال اودحجاز څخه طلب دفسخ دنکاح وکړی نوفسخ به وسی اودارکم مولانا اشرف علی صاحب لیکلی دی چی یومسلمان حاکم ته دی فیصله یوسی په ذریعه دیو مولوی، نودی حاکم دا فسخ کولی سی که څه هم دانګریزانو دطرفه وی ددی دواړو صاحبانو لیکل صحیح دی اوکه څنګه مسئله ده؟

دنابالغ وکیل جوړول: **سوال**: (۱۰۷۵) (۲) نابالغه زید عمر ته وویل چی ته زموږ اکا بکر ته دخطبی دپاره ولاړسه چی دی خپله لور ماته په نکاح کړی نوزید نابالغه اوعمر دواړه دزید اکاته دپاره ددوستی ولاړل عمر بکرته وویل چی زید ستا وراره دی ته خامخاخپله فلانی لور ده ته په نکاح کړه بکر وویل موږ ورکړه، زید نابالغه وویل چی موږ قبوله کړه زید چی کم الفاظ عمر ته وویل نوپه دی الفاظو سره عمر به دده وکیل وی اوکه نه؟ نابالغ که یو سړی وکیل بالنکاح کړی داصحیح دی اوکه نه؟ اودزید نابالغه قبول صحیح دی اوکه نه؟

جواب: ۱۱. په دی باره کی چی څه مولانا عبد الحی مرحوم صاحب اومولانا اشرف علی تهانوی سلمه لیکلی دی دواړه صحیح دی که حاکم لکه جج وغیره مسلمان وی که څه هم دکافرانو څخه مقرروی ددوی تفریق هم معتبردی اوکه بلادو داسلام ته ولاړسی اوهلته تفریق اوفیصله وسی هم صحیح ده په کتابونو دفقه کی داتصریح سته چی کم قاضیان دکافرانو دطرفه مقرر وی نوهغوی هم فیصله کولی سی (۴). فقط

(۱) ردالمحتار کتاب القضاء ج۴ ص۴۱۴ ، ط.س. ج۵ ص ۳۵۴. ظفیر
(۲) ایضا ج۴ ص۴۱۴ ، ط.س. ج۵ ص ۳۵۴. ظفیر
(۳) الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب القضاء ج۴ ص۴۲۷. ط. س. ج۵ ص۳۲۸. ظفیر
(۴) ویجوز تقلد القضاء من السلطان العادل والجائر ولوکافراً (الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب =

۲۱. دنابالغ وکیل جوړول صحیح نه دی نوپه دی صورت کی چی اکا ولی اقرب دی نودی په خپل ولایت سره دصغیر نکاح کولی سی اوقبول دنابالغی بالاستقلال صحیح نه دی خو که ولی داقبول جائز وساتی نودا قبول معتبر دی چی نابالغ ممیز وی (۱). فقط

دورور تړل سوی نکاح دبلوغ څخه وروسته فسخ کولو دپاره دحج سره دعوٰی صحیح ده اوکه نه؟ **سوال**: (۱۰۷۶) دهندی صغیرې نکاح ددې ورور بکروکړه په وخت دبلوغ هنده نکاح فسخ کول غواړی چی دهغه دپاره قضاء دقاضی شرط ده اوحال دادی چی قاضی زموږ په وطن کی دانگریزانو ترحکومت لاندی وی نودی قاضی دی اوکه نه؟ اوعلمآء هم دقاضی په حکم کی دی اوکه نه؟ اوفریقین هم حکم نه جوړوی نوآیا هنده چي په جج صاحب سره فسخ دنکاح وکړی نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: په داسی صورت کی شرعًا دفقهاؤ دتصریح مطابق به نکاح فسخ نه وی: لان من شرائطه القضاء ولایکون الکافر قاضیا. خوکه مسلمان حاکم داسی فیصله وکړی نو معتبره به (۲) وی. فقط

دنکاح دفسخ کولو حق لاندی لیکلو خلکو ته حاصل دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۰۷۷) (۱) دنابالغی انجلۍ نکاح ددی اکا دیو هلك سره وکړه انجلۍ همیشه ددی نکاح څخه انکار کړیدی چی کم وخت دابالغه سوه اودې ته حیض راغی دغه وخت هم دی نکاح جائز ونه ساتله څلور شاهدان یي پردی قائم کړل چی زما نکاح زما اکا چی دفلانی سره تړلی وه هغه ماته منظوره نه ده په دی صورت کی دانکاح فسخ خوبه وی خودفسخ کولو اختیار انجلۍ ته نسته قاضی په دی کی شرط دی په دی زمانه کی مسلمان حاکم نسته اونه دحاکم دطرفه یو څوك داسی مقرر دی چی په دی صورت کی فسخ وکړی نواوس په دی امر کی باید څه وسی؟

(۲) دکلی پټواری دقاضی کارکولی سی اوکه نه؟ دکلی معتبر عالم په دی امرکی قائم مقام دقاضی کیدی سی اوکه نه؟ په اسلامی ریاست مثلاًگجرات کی دلته حاکم مسلمان دی دانگریزی سرکار ماتحت دی دهغه دطرفه چی کم مسلمان قاضی دی هغه په دی امر کی فیصله کولی سی اوکه نه؟ یا دبهوپال، حیدراباد، رامپور او ټونك کی ددغه ځای قاضی والاریاست ته ولاړسی اوهلك یادهلك ولی هلته حاضرنه وی ځکه چی جلا ریاست دی بالجبر هلته یي حاضرولی نه سی نوصرف انجلۍ خپله نکاح فسخ کولای سي اوکه

= القضاء ج۴ ص۴۱۴، ط.س. ج۵ ص۳۲۸). ظفیر

(۱) و(۲) وبه علم ان تقلید الکافر صحیح وان لم یصح قضاءه علی المسلم حال کفره الخ (ردالمحتار کتاب القضاء ج۴ ص۴۱۴، ط.س. ج۵ ص۳۵۴). ظفیر

نه؟ غرض داچي په دې صورت کي يوداسي صورت وليکی چي په آسانه فسخ وسی هلك لاکوچنی دی اوانجلۍ بالغه ده نوددی وجه څخه مفصل مفصل ليکل وکړی، اجرکم علی الله!

جواب: دکلی مسلمان پټواری يامعتبر عالم فسخ نه سی کولی مګرهلته چی دی حکم وی دفريقينو دطرفه دریاست اسلامی قاضی او حاکم فسخ کولی سی خو حاضريدل دبالغ خاوند يا دنابالغ ولی وصی ضروری دی: وفيه ايماء الی ان الزوج لوکان غائبا لم يفرق بينهما مالم يحضر للزوم القضاء علی الغائب (۱) شامی ولوبلغت وهو صغير فرق بحضرة ابيه او وصيه بشرط القضاء درمختار (۲). فقط والله اعلم

دپلار ترل سوی نکاح دبلوغ څخه وروسته انجلۍ نه سی فسخ کولی: **سوال**: (۱۰۷۸) يو حنفی سړی خپله نابالغه لور يوسړی ته په نکاح کړه نابالغه هفته دوی هفتی وروسته دخاوند دکور څخه بيرته راغله اوچی بالغه سوه پلار ته يي وويل ماته دانکاح منظوره نه ده په دی صورت کی نکاح فسخ سوه اوکه نه؟

جواب: دحنفی فقه په کتابونوکی تصريح ده چی پلارخپله کمه نابالغه لورپه نکاح ورکړی دا انجلۍ دبلوغ څخه وروسته دانکاح نه سی فسخ کولی (۳)، نوددی وجه څخه بی له طلاقه دخاونده هيڅ صورت په موجوده حالت کی نسته. کذافی الدرالمختار. فقط

پلار چی دنابالغه انجلۍ کمه نکاح وکړه هغه صحيح ده فسخ کيدی نه سی: **سوال**: (۱۰۷۹) ددوو نابالغو ماشومانو نکاح ددوی دمور اوپلار په اجازه وسوه اوس دهلك مور اوپلار مړه دی اودی ناجوړه دی، ددی وجه څخه دانجلۍ وارثان ددی بل ځای نکاح کول غواړی چی کله دوی ته په دی مسئله زور ورکول سو نودوی وويل چی نکاح نه ده سوی، نو دوهمه نکاح کيدی سی اوکه نه، اودوهمه نکاح تړونکی دکم جرم مرتکب سو؟

جواب: دنابالغانو نکاح چی ددوی پلار نيکه وکړی نوصحيح ده (۴) اودنابالغ انجلۍ نکاح چی پلار يانيکه وکړی نونابالغه يي وروسته دبلوغ څخه نه سی فسخ کولی، که وی کړه نودابه باطله (۵) وی اوقصداً عمداً سخته ګناه ده توبه دی وکاږی. فقط

(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱. ط.س. ج۳ ص۷۰. ظفير
(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۷۹. ظفير
(۳) لوفعل الاب اوالجد عند عدم الاب لايکون للصغير والصغيرة حق الفسخ بعد البلوغ وان فعل غيرهما فلهما ان يفسخا بعد البلوغ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۰ ، ط. س. ج۳ ص ۶۸). ظفير
(۴) وللولی النکاح الصغير والصغيرة جبرا ولو ثيبا (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۷ ، ط. س. ج۳ ص۶۵). ظفير
(۵) لوفعل الاب اوالجد عندعدم الاب لايکون للصغير والصغيرة حق الفسخ بعد البلوغ (ردالمحتار باب الولی =

حکم ته دفسخ اختیار سته چی کله خاوند موجود وی: سوال: (۱۰۸۰) دهندی نابالغی نکاح ددی ورور بکر دزید سره وکړه کله چی هندی ته اول حیض راغی نوهندې دشاهدانو په مخکی نکاح فسخ کړه اودخالد سره یي دوهمه نکاح وکړه ایا فسخ دنکاح دهندې سره ددی چی زموږ په ملك کی قاضی نسته کیدی سي اوحکم هم نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ اودهندی مخکنی خاوند حاکم ته نه مخامخ کیږی اونه هنده اول خاوند قبلوی اوپه دی وخت کی ملایان دقاضی قائم مقام کیدی سی اوکه نه؟ اوچی کله اول خاوند نه حاضریږی نوپه دی صورت کی حکم دفسخ دنکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار ولکن لهما ای لصغیر وصغیرة الخ خیار الفسخ بالبلوغ الخ بشرط القضاء للفسخ (قوله بشرط القضاء) لانه فی اصله ضعفا فیتوقف علیه کالرجوع فی الهبة ایماء الی ان الزوج لوکان غائبا لم یفرق بینهما مالم یحضر للزوم القضاء علی الغائب نهر شامی (۱) ص۳۰۷ ج۲. فقط

نوددی عبارت څخه دتماموخبرو جواب حاصل سو چی دفسخ دنکاح دپاره قضاء دقاضی شرط ده اوپه صورت دنه موجودیدو دقاضی، دفریقینو منل سوی حکم هم دخاوند په وجودکی فسخ کولی سی اوموجود ملایان قائم مقام دقاضی نه دی اونه بغیر دمنلو دفریقینو څخه حکم مقرر کیدی سی اونه دده حکم نافذ کیدی سی اودخاوند دغائبیدو په صورت کی هم حکم فسخ نه سی کولی، حاصل داچی په صورت مسئوله کی مخکی نکاح فسخ نه ده اودوهمه نکاح باطله ده. فقط

دښځی دنکاح دفسخ کولو دپاره مرتد کیدل بی فائدې دی: سوال: (۱۰۸۱) زینب نوی مسلمانه ښځه په خپل زړه دزید په نکاح کی سوه شپږ اوه کاله وروسته زید په یو غرض بلي خواته ولاړی چی کله بیرته راغی نوخپله منکوحه یي په خپل مکان کی پیدانه کړه معلومه سوه چی دادقریبانو په کورکی ده دده په رابللو هم رانغله زید عدالت ته معامله یووړه، په جوابي دعوٰی کی زینب دابیان وکی چی زه دخپلو عزیزانوکره ولاړم اوماخنزیر وخوړی اودبت عبادت می وکی دا آیا په دی بیان سره مرتده سوه اونکاح فسخه سوه او که نه؟

جواب: په دی حالت کی فتوٰی په دی ده چی دښځی دارتداد دمنلو څخه وروسته دانښځه به په زورسره اول خاوند ته واپس کیږی اوتجدید داسلام اوتجدید دنکاح دی وسی او دبلخ دمشائخو فتوٰی پردی ده چی ښځه که حیله وکړی اومرتده سی نوداول خاوند

= ج۲ ص۴۲۷، ط. س. ج۳ ص۲۸). ظفیر

(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۰ – ۴۲۱ ، ط.س. ج۳ ص۷۰. ظفیر

دنکاح څخه نه خارجیږی په زور دی مسلمانه سی اوداول خاوند نکاح قائمه ده په در مختار کی دی: وتجبر علی الاسلام وعلی تجدید النکاح زجرا لها بمهر یسیر کدینار وعلیه الفتوٰی ولوالجیة وافتی مشائخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجرًا وتیسیرًا (۱).

ترجمه: اوښځه دی مجبوره سی په اسلام اوپه تجدید دنکاح په لږڅه مهر سره، دپاره دزورنی لکه یودینارسو مثلا، اوهم پردی باندی مشائخو دبلخ فتوٰی ورکړیده چی په داسی حالت کی دښځی دمرتد کیدو سره داول خاوند نکاح نه فسخ کیږی زجرا، او دسختی څخه دبچ کیدو په خاطر. فقط

دبلوغ څخه مخکی په مباشرت کیدو سره هم خیار بلوغ حاصل دی: سوال: (۱۰۸۲) دهندی نکاح دزید سره وروسته دهندی دپلار دمرګ څخه ددی مور په نابالغی کی کړی وه، او مجامعت ورسره هم په داسی حالت کی سوی وو چی پردی لا آثار دبلوغ نه وه ښکاره سوی، که زید په جبر یاپه رضا دهندی مباشرت کړی وی نوهنده دبلوغ څخه وروسته دا نکاح فسخ کولی سی اومذکوره مباشرت دخیار بلوغ دپاره مانع دی اوکه نه؟

جواب: مخکی دبلوغ څخه په دخول اومباشرت سره خیار بلوغ نه ختمیږی، دبلوغ څخه وروسته هندی ته اختیار سته چی په بلوغ سره سمدستی خپله ناراضګی ښکاره کړه او دنکاح دفسخ کولو طلب وکړی مګر ددی فسخ دپاره قضاء دقاضی شرط ده په درمختار کی دی: وخیار الصغیر والثیب اذا بلغا لایبطل بالسکوت بلاصریح رضا ردالمحتار (۲).

په مشهوره شامی کی دی: قوله والثیب شمل ما لو کانت ثیبا فی الاصل اوکانت بکرًا ثم دخل بهاثم بلغت (قوله دفع مهر) حمله فی الفتح علی ما اذا کان قبل الدخول اما لو دخل بها قبل بلوغه ینبغی ان لا یکون دفع مهر بعد بلوغه (۳) رضا وفیه ایجاب قبیله وحاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ او العلم به فان اختار الفسخ لا یثبت الفسخ الا بشرط القضاء. (۴) فقط

په دهوکه سره غیر کفو والا واده وکړی نو وروسته دافسخ کیدی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۸۳) په هندوستان کی ډیر داسی شرفاء سته چی په هغوی کی دکفو اعتبار وی که یوسړی دهوکه وکړي اوخپل ځان کفوښکاره کړی اودانجلۍ سره واده وکړی اوپه حقیقت کی دی ددی کفو نه وو، نوپه دې سره نکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟

---

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۴۰، ط. س. ج۳ ص۱۹۴. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷، ط. س. ج۳ ص ۷۵. ظفیر
(۳) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷، ط.س. ج۳ ص ۷۵. ظفیر
(۴) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۱. ط. س. ج۳ ص۷۰. ظفیر

جواب: په داسې صورت کې اختیار دفسخ سته په درمختارکې دي: لو تزوجته على انه حر او سني الخ فبان بخلافه اوعلى انه فلان بن فلان فاذا هو لقيط اوابن زنا كان لها الخيار (۱) الخ وفي الشامي لو انتسب الزوج لها غير نسبه فان ظهر دونه وهو ليس بكفو فحق الفسخ ثابت للكل الخ (۲). فقط

داکا تړل سوي نکاح دبلوغ څخه سمدستي وروسته دفسخ اختيار سته خو قضاء دقاضي شرط ده: **سوال**: (۱۰۸۴) دنابالغې هندې نکاح ددي اکا دزيد سره وکړه هنده چې کله بالغه سوه نودې سمدستي دځو سړيو په مخکې په خپله نکاح ناراضګۍ ښکاره کړه چې ماته دا نکاح منظوره نه ده نوآيا دهندې نکاح په نامنظورولو سره فسخ سوه اوکه نه؟

جواب: په درمختار اوپه شامي کې دي چې په صورت مذکوره کې هندې ته دبالغيدو سره سمدستي اختيار سته چې خپله نکاح فسخ کړي خوبغير دحکم شرعي څخه دانکاح به فسخ نه وي، لکه چې په درمختار کې دي: بشرط القضاء. (۳) اوپه شامي کې دي: فان اختار الفسخ فلايثبت الفسخ الابشرط القضاء الخ (۴) نوپه دې زمانه کې چې شرعي قاضي نسته نوددې وجه څخه مذکوره نکاح به فسخ نه وي ځکه چې هنده خپله نکاح پخپله فسخ کولی نه سي اودوهمه نکاح دخاوند دطلاق څخه بغير نه سي کولی. فقط

يو پردي سړي نکاح وکړه اوس دبالغ کيدو څخه وروسته دافسخ کولی سي اوکه نه؟ سوال: (۱۰۸۵) دهندې مور اوپلار، نيکه او ورور مړه دي دهندې دنيکه اخښې چې يو پردی سړی دی داتو کالو په عمرکې دهندې نکاح دزيد سره وکړه هنده دبالغيدو سره دانکاح دځوشاهدانوپه مخکې فسخ کړه نودانکاح فسخ سوه اوهنده بله نکاح کوی سی اوکه نه؟

جواب: مذکوره نکاح فسخ سوه هندې ته اختيار سته چې دبل چاسره نکاح وکړي (۵) (دا په اصل کې دفضولي نکاح ده چې دانجلۍ ترېالغيدو وروسته ددې په اجازه موقوفه وه نو چې دې منظوره نکړه نوختمه سوه دلته قاضي ته ضرورت نسته. ظفير)

دنابالغه هلک سره دنابالغې انجلۍ واده وسو نو انجلۍ نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۸۶) ديوهلك نابالغ سره ديوې بالغې انجلۍ نکاح وسوه اوس داانجلۍ دانکاح فسخ

---

(۱) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب العنين وغيره ج۲ ص۸۲۲. ط. س. ج۳ ص۵۰۱. ظفير

(۲) ردالمحتار باب العنين وغير ج۲ ص۸۲۲ ، ط.س. ج۳ ص۵۰۱. ظفير

(۳) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص ۴۲۰ ، ط. س. ج۳ ص ۷۱. ظفير

(۴) ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۲۱. ط. س. ج۳ ص ۷۰. ظفير

(۵) ونكاح عبد وامة بغير اذن السيد موقوف على اجازته كنكاح الفضولي توقف عقوده كلها ان لها مجيز حالة العقد والا تبطل (درمختار) قال في البحر الفضولي من يتصرف لغيره بغير ولاية ولا وكالة (ردالمحتار باب الكفارة ج۲ ص۴۴۹ ، ط. س. ج۳ ص ۹۷). ظفير

کول غواړی کیدی سی اوکه نه؟

جواب: چی انجلۍ بالغه وه اوددی په اجازه نکاح سوی وه نودا نکاح شرعًا صحیح ده اوس که دا انجلۍ جدایي غواړی نوچی کله هلك بالغ سی دده څخه دی طلاق واخلی یا دی خلع وکړی یعنی انجلۍ دي مهر معاف کړی اوخاوند دی طلاق ورکړی بغیر دخاوند دطلاقه یادخلع څخه هیڅ صورت دجدایي اودجواز ددوهمی نکاح دانجلۍ دپاره نسته (۱) ترڅو چی هلك بالغ سوی نه وی اوطلاق یي نه وی ورکړی، هیڅ صورت دفسخ دنکاح او دجواز دنکاح ثانی دانجلۍ دپاره نسته . فقط

پلار چی کله لیونی وو نو اکا ولي وو دده تړل سوی نکاح صحیح ده پلار ته یي درد کولو او انجلۍ ته دفسخ بي له قضاء دقاضي څخه اختیار نسته: **سوال**: (۱۰۸۷) زید لیونی سو او دده دکوچنی لور هنده نکاح دزید ورور یعنی دهندی اکا بکر وکړه اوس دانجلۍ پلار روغ سو اودخپلی لور دنکاح څخه انکار کوی اودځلورو پنځو میاشتو راهیسی هنده هم بالغه ده دبالغیدو سره دي دنکاح څخه انکار وکی، نودا نکاح صحیح ده اوکه نه اواوس هنده یا زید دافسخ کولی سی اودهندی بله نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: دانکاح چی دهندی نابالغی اکا په حالت مذکوره کی کړیده صحیح ده، اوهندی ته دبالغیدو سره که څه هم دفسخ دنکاح اختیار سته خوقضاء دقاضی ددی فسخ دپاره ضروری ده اوپه دی زمانه کی قاضی نسته نوددی وجه څخه بی دقضاء دقاضی دا نکاح نه سی فسخ کیدی (۲) اوهنده دوهمه نکاح نه سی کولی اوزید ته دفسخ کولو اختیار نسته. کذا فی کتب الفقه (۳). فقط

دنکاح قبلولو اودخاوند سره داوسیدو څخه وروسته نکاح به فسخ نه وي: **سوال**: (۱۰۸۸) دیوي یتیمی نابالغی انجلۍ نکاح ددې میریزي پلاردیوسرې سره وکړه انجلۍ دبالغیدو څخه وروسته تردوو کالو پوری دخاوند سره اوسیدله او ددوو کالو څخه وروسته دنکاح څخه انکاري سوه نوپه دی صورت کی اوس انجلۍ نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

---

(۱) په دی کی دخیار بلوغ سوال نه پیدا کیږی ځکه چی دبلوغ څخه وروسته دانجلۍ په اجازه نکاح سویده نو بالغ ته خیار دفسخ حاصل نه دی داحق دنابالغی دی: لهما ای لصغیر وصغیرة وملحق بهما خیار الفسخ ولوبعد الدخول بالبلوغ اوالعلم بالنکاح بعده (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۰، ط. س. ج۳ ص ۷۹). ظفیر

(۲) فان اختار الفسخ لایثبت الفسخ الابشرط القضاء (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱. ط.س. ج۳ ص۷۰). ظ

(۳) وللولی الابعد التزویج بغیبة الاقرب فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (درمختار) حال قیام الاقرب ای حضوره وهو من الولایة اما لوکان صغیرا اومجنونا جاز نکاح الابعد (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۳۲ ، ط. س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

جواب: په دی صورت کی ښکاره هم داده چی دانکاح نافذه ده اواوس داجازی دبالغی ځخه وروسته به دا نکاح فسخ نه وی (١). فقط

داکا نکاح یي وروسته دبلوغ ځخه فسخ کړه اوبله نکاح یي وکړه نوځه حکم دی؟ سوال: (۱۰۸۹) چی کله دنابالغی عائشی پلار مړسو نوددی اکا ددی نکاح وکړه څو کاله وروسته چی کله عائشی ته حیض راغی نودی سمدستی دغه وخت دخپلی نکاح ځخه انکار وکی او ددوو معتبرو شاهدانو په مخکی یي خپله نکاح فسخ کړه، بیا څو کاله وروسته عائشه خپله نکاح په کفوکی وکړه اوس یوسړی دامسئله را ایستلی ده چی دعائشی مخکی نکاح په هیڅ صورت سره نه سی فسخ کیدی او وروسته چی کمه نکاح سویده نوهغه فاسده ده، اوچی کم اولاد سویدی هغه ولد الزنا دی، آیا دعائشی اوله نکاح فسخ ده اودوهمه نکاح صحیح ده اوکه نه؟ اوچی کم مولوی دامسئله را ایستلی ده چی اوله نکاح فسخ نه ده صحیح ده اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار وان کان المزوج غیرهما أي غیر الأب وأبیه (الی ان قال) إن کان من کفو وبمهر المثل صح ولکن لهما خیار الفسخ بالبلوغ بشرط القضاء للفسخ، قال فی ردالمحتار المعروف بالشامی قوله: للفسخ ای هذا الشرط إنما هو لفسخ لا لثبوت الاختیار ، وحاصله أنه إذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الأب والجد فلهما الخیار بالبلوغ أو العلم به فإن اختار الفسخ لا یثبت الفسخ إلا بشرط القضاء فلذا فرع علیه بقوله فیتوارثان فیه أي في هذا النکاح قبل ثبوت فسخه الخ شامی (٢) ج۲ ص۳۰۷.

نوددی عبارت ځخه دامعلومه سوه چی په مسئوله صورت کی په وجه دنه کیدو دقضاء دقاضی اوله نکاح فسخ نه سوه او دوهمه نکاح چی کمه قبل از فسخ نکاح اول وسوه نو هغه باطله ده، نوکم عالم چی دامسئله بیان کړیده چی دوهمه نکاح صحیح نه ده دافتوٰی صحیح ده دحنفی دمعتبرو کتابونو موافق چی کله دوهمه نکاح باطله سوه نوچی کم تعریفات په باطله نکاح کي دی هغه ښکاره دی اوواضحه دی وی چی دیوعالم یادزیاتو عالمانو داویل چی نکاح فسخ سوه قضاء نه ده اونه قائم مقام دقضاء دقاضی ده خوکه دواړه فریقی یعنی ښځه اوخاوند یوسړی حکم جوړکی چی دی ځه فیصله وکړی نوموړ ته به منظوره وی نودده حکم قائم مقام دقضاء دقاضی دی. واذ لیس فلیس. فقط

دموړکړی نکاح یي په بالغیدو سره فسخ کړه نوځه حکم دی؟سوال: (۱۰۹۰) دنابالغی هندی

---

(١) وخیار الصغیر والثیب اذا بلغا لایبطل بالسکوت بلاصریح رضاء اودلالة علیه کقبلة ولمس ودفع مهر (در مختار) ومن الرضا دلالة فی جانبها تمکینه فی الوطؤ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۷، ط.س. ج۳ ص۷۵). ظفیر

(٢) ردالمحتار باب الولی ص۴۱۹ – ۴۲۱، ط. س. ج۲، ط. س. ج۳ ص ۶۷ – ۷۰. ظفیر

نکاح ددی مور په خپل خاندان کی په مهر مثل سره وکړه ځکه چی دانجلۍ پلار او نیکه (دپلار پلار) مړه سویدی انجلۍ په حیض راتلو سمدستی وویل چی زه دانکاح نه ساتم نوآیا دانکاح فسخ سوه اوبله نکاح کولی سی؟

جواب: په داسی صورت کی دنکاح دفسخ کولو دپاره قضاء دقاضی شرط ده اوقاضی په دی زمانه کی نسته نوبی دخاوند بالغ دطلاقه هیڅ صورت دنکاح دفسخ اودجواز دنکاح ثانی نسته (داسی دې ته خیار بلوغ حاصل دی (۱). ظفیر)

مور نکاح وکړه هلک نابالغ اوانجلۍ بالغه ده نو دجدایي څه صورت دی؟ سوال: (۱۰۹۱)

یوه انجلۍ چی دهغه پلار مړسویدی دغه وخت دانجلۍ عمر شپږ یا اووه کاله وو ددی مور ددی نکاح دیو هلك سره وکړه چی دهغه عمر دوه درې کاله وو اوس انجلۍ داتلسو کالو اوهلك ددیارلسو کالو دی خوپه دواړو کی دومره نفرت دی چی یوبل ته کتی نسی نو دانجلۍ دجلا کیدو یو صورت وښیاست!

جواب: که مور په دغه وخت کی ولیه وه اوبل څوك عصبه دغه وخت دنابالغی موجود نه وو نومور چی دنابالغی کمه نکاح وکړه هغه صحیح ده اوس دجدایي صورت صرف دادی چی هلك بالغ دېنځلسو کالو سی نودی دې ته طلاق ورکړی. فقط

نیکه (دپلار پلار) نکاح کړی دلمسی او انجلۍ دخاوند سره اوسیدلی هم دی اوس نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۰۹۲) دزید زوی مړسو دده یوه لور اویوه ښځه پاته سوه زید دخپلی لمسی نکاح دخپل لمسی (دلور دزوی) سره وکړه، بی دانجلۍ دمور درضا څخه څو ورځی خوانجلۍ دخپل خاوند سره اوسیدله خو دکونډی خاوند دا انجلۍ ولمسوله چی ته ووایه ما نکاح نه ده کړی اوزه راضی نه یم نوانجلۍ برابر انکارکوی چی زه اوس بالغه یم زمانکاح نه ده تړل سوی اونیکه چی په نابالغتیا کی کمه نکاح کړیده زه په هغې راضی نه یم شرعا دزید تړل سوی نکاح ماته سوه اوکه باقی ده دانجلۍ بل ځای نکاح کیدی سی دیو مولوی په فتوی دزید لمسی دوهمه نکاح کړیده؟

جواب: نیکه چی کمه نکاح دخپلی نابالغی لمسی کړیده هغه نه سی فسخ کیدی دوهمه نکاح چی کمه انجلۍ کړیده هغه شرعا باطله ده ددی وجه څخه انجلۍ مخکنی خاوند ته ورکول پکار ده ہکذا فی کتب الفقہ الحنفیۃ کالدر المختار والشامی والعالمگیری والہدایہ وغیرہ. (۲) فقط

---

(۱) حاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ اوالعلم به فان اختار الفسخ لایثبت الابشرط القضاء (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱، ط. س. ج۳ ص۷۰) اوس په صوبه بهار کی دامارت شرعی دقاضیانو په ذریعه په ډیری اسانتیا سره داصورت راوستلی سی. ظفیر

(۲) ولو فعل الاب اوالجد عند عدم الاب لا یکون الصغیر والصغیرة حق الفسخ بعد البلوغ (رد المحتار باب =

خیار بلوغ اوفسخ دنکاح: **سوال**: (۱۰۹۳) دمراهقی یا دبالغی نکاح ددی ولیانو دزید سره وکړه چی کله دادزید کره راوستل سوه نوداسی معلومیده لکه چی داپه زید رضانه وی اودی ښه ښکاره هم ویل چی زه په زید رضانه یم اونه زه دده سره اوسیدل خوښوم وروسته ددی ځخه دزید ولیانو دهندی ولیان را وغوښتل اوهنده یي دوی ته وسپارله ځو میاشتی وروسته دهندی ولیان راغلل اوداییي وویل چی هنده وایی چی اوس زه دزید سره خوشحاله یم اوهلته ځم خواوس دزید ولی انکار کوی اوغواړی چی ښځه مهر معاف کړی اوزید طلاق ورکړی دی په دې صورت کی څه حکم دی؟ دانکاح صحیح ده اوکه نه؟ که صحیح ده نوددی ورځو نفقه دکله ځخه چي دې دزید کره راتلل منلی دی واجب ده او که نه؟

جواب: که هنده بالغه وه اوموافق درواج ددی ځخه داجازی اخیستو ځخه وروسته ددی ولیانو ددی نکاح کړی وه نونکاح صحیح ده اوهندی ته په دی صورت کی دفسخ دنکاح اختیار نسته اوکه هنده نابالغه وه اوددی نکاح دپلار یانیکه ځخه علاوه بل ولی کړی وی نوپه دی صورت کی هندې ته سمدستی په بلوغ دفسخ اختیار سته خوچی شرائط دفسخ نه دی موجود سوی نودا نکاح صحیح پاته ده، اوس چی په ښځی اوخاوند کی موافقت وی یعنی هنده دزید سره په اوسیدو راضی وی اوزید هم راضی وی اوحقوق دزوجیت ادا کولو ته تیاروی نودزید ولیانو لره جدایي نه ده په کار ځکه چی داکار عند الشرع مذموم دی اودهندی نفقه په دی صورت کی دزید پر ذمه واجب ده: فتجب للزوجة بنکاح صحیح علی زوجها الخ ولو هی فی بیت ابیها اذا لم یطالبها الزوج بالنفقة به یفتی وکذا اذا طالبها ولم تمنع اوامتنعت للمهر (۱) درمختار، قوله ولو هی فی بیت ابیها تعمیم لقوله فتجب للزوجة وهذا ظاهر الروایة فتحب النفقة من حین العقد الصحیح وان لم تنتقل الی منزل الزوج اذا لم یطالبها الخ شامی (۲) ج۲ ص۶۲۴. فقط

پرخیار بلوغ ښځه شاهد جوړکړی نوتاخیر بیا مضرنه دی: **سوال**: (۱۰۹۴) صغیره چی په نکاح دپلار نیکه ځخه علاوه بل ولی ورکړیده په خپل خیار بلوغ بیي شاهدی قائمه کړه او دشاهدی ځخه وروسته ساکته پاته کیدل دقاضی تر موجودیدو پوری یاتر فتوٰی راغوښتلو مخکی دخلوت صحیحه ځخه مانع دفسخ دی اوکه نه؟ اودفسخ دپاره قضاء دقاضی شرط ده اوکه نه؟

= الولی ص۴۲۰، ط. س. ج۲، ص۶۸). ظفیر

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۸۲. ط. س. ج۳ ص۵۷۲. ظفیر

(۲) ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۸۹ ، ط. س. ج۳ ص۵۷۵. ظفیر

دخیار بلوغ دپاره قضاء دقاضي: ۲\. که ناکح غائب وی نوقاضی به څنګه نکاح فسخ کوی که په دی کی قضاء دقاضی شرط وی؟

خیار بلوغ: ۳\. دخیار بلوغ څخه وروسته چی ښځی ته کله دنکاح علم وسی اودا دمهر په مقدار کی بحث وکړی نوبیا هم ښځی ته خیار دفسخ ستنه اوکه نه؟

جواب: ۱\. قضاء دقاضی دفسخ دپاره شرط ده که سمدستی دبلوغ سره منکوحه مذکوره په فسخ دنکاح شاهدی قائمه کړل نوبیا دحضور دقاضی پوری خاموش پاته کیدل خیار فسخ نه باطلوی.

۲\. ددی فسخی دپاره قضاء دقاضی شرط ده. کمافی الدرالمختار بشرط القضاء الخ. اوکه خاوند غائب وی نودده ترحاضریدو پوری به قاضی دفسخ حکم نه کوی. قال فی الشامي وفیه ایماء الی ان الزوج لوکان غائبا لم یفرق بینهما ما لم یحضر للزوج القضاء علی الغائب (۱) مهر الخ.

۳\. په اصل نکاح دعلم څخه وروسته سکوت دمنکوحی صغیره وروسته دبلوغ څخه مبطل دخیاردی نومنازعت کول په مهر کی اونکاح سمدستی دبلوغ سره نه فسخ کول مسقط دخیار دی، کمامر عن الدرالمختار: وبطل خیار البکر بالسکوت لومختارة عالمة اصل النکاح (۲). فقط

دبلوغ په وخت په سکوت سره خیار بلوغ باطلیږي: **سوال**: (۱۰۹۵\) صغیره چی دخپل پلار نیکه څخه علاوه بل څوك یي په نکاح ورکړی وی نودبلوغ څخه وروسته شپږ میاشتی خاموشه وه اوس وایي چی ماته دنکاح دفسخ اختیار ستنه نودا صحیح دی اوکه نه؟ او دیته په دی صورت کی اختیار دفسخ دنکاح ستنه اوکه نه؟ اوقاضی هم دانکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: وبطل خیار البکر بالسکوت الخ ولایمتد الی اٰخر المجلس الخ وفی الشامي قوله وبطل خیار البکر ای سن بلغت وهی بکر الخ (۳). نومعلومه سوه چی دبلوغ څخه وروسته ترشپږو میاشتو پوری دخاموشه پاته کیدو له امله مذکوره منکوحی ته خیار دفسخ نسته اویو قاضی داهم نه سی فسخ کولی. فقط

په فسخ دنکاح کی دښځی او خاوند موجودیدل ضروری دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۰۹٦\) په خیار بلوغ سره فسخ دنکاح دقاضی دقضاء یا دحکم دحَکَم ضرورت ستنه او که نه؟ او په

(۱) وګوری ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱ ، ط. س. ج۳ ص۷۰. ظفیر
(۲) وګوری ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۵ ، ط. س. ج۳ ص۷۳. ظفیر
(۳) ایضا ج۲ ص۴۲۵ ، ط. س. ج۳ ص۷۳. ظفیر

وخت دقاضی دقضاء کی دښځی دخاوند وجود ضروری دی اوکه نه؟

جواب: قضاء دقاضی یا دحکم ته ضرورت اوحاضریدل دښځی اوخاوند یادولی یادوصی په نابالغ کی شرط دی: ولوبلغت وهو صغیر فرق بحضرة ابیه اووصیه بشرط القضاء (۱) الخ الدر المختار.

موریې نکاح کړی وه انجلۍ دافسخ کولی سی اوکه نه؟ اوچی کله داپه مور الزام هم لګوی:

سوال: (۱۰۹۷) یوی کونډی ښځی دخپلی نابالغی لور نکاح دیوهلك سره وکړه بیا وروسته دامذکوره کونډه مړه سوه دنابالغي لور عمر بلوغ ته ورسیدی اوپوره دوه کاله دخاوندپه کورکی اوسیدله اوس داعذر کوی چی زما نکاح چی زما مور په حالت دنابالغی کی کړی وه دادی فسخ سی اودا مذکوره انجلۍ داهم وایي چی زما دخاوند زما دمور سره ناجائز تعلق وو، نوددی وجه څخه دده سره زما نکاح حرامه ده دانجلۍ دا قول معتبردی اوکه نه حرمت به ثابت وی اوکه نه؟

جواب: په اصل کی دنابالغی دنکاح ولایت اواختیار عصباتوته دی مخکی پلار بیا نیکه اوبیا ورور که په دوی کی څوك نه وی نوبیا اکا ولی دی تر آخر دعصباتو نرانو دترتیب پوری چی په دوی کی څوك هم نه وی نودغه وخت مورته اختیار دنابالغی او دنابالغ دنکاح سته نو چی سره ددی چی عصبه ولی موجود وو اوبیا هم مور نکاح کړی وه نودا نکاح دولی پراجازه موقوفه کیږی که ولی داجائز وساتله خوصحیح کې باطله. خوکه څوك عصبه ولی نه وي نوبیا دمور کړی نکاح صحیح (۲) ده، نوپه دی صورت کی که دولی عصبه په وجود کی مور په خپله نکاح کړی وی اوولی داجائز ساتلی وی نوجائزه ده کنې نو باطله ده (۳)، اوکه دولی عصبه دنه کیدو په صورت کی که مور نکاح کړی وی نودا صحیح ده اوس نه سی فسخ کیدی (۴)، اودمذکوره انجلۍ قول چی ددی دخاوند ددی دمور سره ناجائز تعلق ؤ، په دی وجه نکاح ناجائز نه سوه صحیح سوه او معتبر نه سی کیدی اوصرف ددی په ویلو حرمت نه ثابتیږی (۵). فقط

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۰ – ۴۲۱ وفیه ایماء الی ان الزوج لو کان غائبا لم یفرق بینهما ما لم یحضر للزوم القضاء علی الغائب (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱، ط.س. ج۳ ص۷۰). ظ

(۲) فان لم یکن عصبة فالولایة للام (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ج۲ ص۴۲۹، ط.س. ج۳ ص۴۸). ظفیر

(۳) فلو زوج الابعد حال قیام الاقرب توقف علی اجازته (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲، ط. س. ج۳ ص۸۱). ظفیر

(۴) لهما ای لصغیر وصغیرة وملحق بهما خیار الفسخ ولو بعد الدخول بالبلوغ او العلم بالنکاح بعده القصور الشفقة الخ بشرط القضاء للفسخ (ایضا ج۲ ص۴۲۰ – ۴۲۱ ، ط. س. ج۳ ص۶۹). ظفیر

(۵) تزوج بکرا فوجدها ثیبا وقالت ابوك فضنی ان صدقها بانت بلا مهر والا لا (ایضا فصل فی المحرمات ج۲ =

دپلار او نیکه څخه علاوه چا دنابالغی نکاح وکړه نودا دبلوغ څخه وروسته فسخ کولی سی خو قضاء دقاضي ضروري ده: **سوال**: (۱۰۹۸) دامقدمه تردفعه (۴۹۴) لاندي د: ازدواج ناجائز من جانب مستغیث، په عدالت دراجپور کی دائر سوی وه، مجسټریټ صاحب دراجپور دا استغاثه په دی بناء خارج کړه چی دانجلۍ نکاح کله دعبدالکریم سره سوی وه نودا نابالغه وه او ددی نکاح دولی په ولایت نه وه سوی، ددی وجه څخه انجلۍ ته اختیار سته چی په بالغیدو سره داخپله نکاح فسخ کړی اودبل سړی سره نکاح وکړی دعبد الکریم مستغیث چی کله نکاح سوی وه نوپه دغه وخت ددوهمي نکاح دمریم عمر شپاړس کاله وو اوس ددی عمر تقریبا اتلس کاله دی دمستغیث دوکیل په دی باره کی دابحث دی چی بی شکه داسی نکاح چی دولی په ولایت نه وی سوی ښځه داپه بالغ کیدو فسخ کولی سی خوددی دپاره شرط دی چی موافق دقاعدی دحاکم عدالت یا دقاضی څخه دی اجازه دنکاح حاصله کړی اوترڅو چی په حکم دعدالت نکاح منسوخ نه وی نکاح به قائمه وی ښځه په خپله مرضی نکاح شرعی نه سی ختمولی، وکیل ددفعه (۵۰) قانون شرعی محمدی فیصله کلکته جلد۱۹ ص۹ دا بحث وړاندی کی چی په صورت مذکوره کی دبالغیدو سره ښځی ته دفسخ دنکاح اختیار سته دعدالت څخه دداسی حکم حاصلولو ضرورت نسته اودشریعت محمدی مطابق چی کله دیوبالغ ماشوم واده دپلار اونیکه څخه علاوه بل څوك وکړی نودبالغیدو سره هلك اوانجلۍ ته اختیار سته چی دانکاح باقی ساتی اوکه نه؟ اوپه ثبوت کی حواله دردالمحتار ج۲ ص۵۰۰ مطبوعه مصر اوشرائع الاسلام ص۳۰۹ ورکړه اوددی امر متعلق چی دفسخ دنکاح دپاره حکم دعدالت ضروری دی حواله یي دفتاوٰی عالمګیری ورکړیده اودرج سویدی چی په کتاب ردالمحتار ص۵۰۲ جلد۲ باندی داتشریح سویده چی داسی فعل دانفساخ دپاره چی دهغه دواړی فریقی مجاز وی دیو عدالتی حکم ضرورت نسته خو دجګړی دختمولو دپاره ضرورت سته، واقعات اوحالات دمقدمی دادی، دغور طلبوونکی دا امر دی چی آیا داسی نکاح چی په وخت دنابالغۍ کي دپلار اونیکه څخه علاوه دبل چاپه اجازه وسوه اوسکه اکا ددی نکاح کوونکی وی نوپه متعاقدینو کی دداسی سړی په بالغ کیدو باندی دافسخ کیدی سی اوکه نه؟ او دداسی انفساخ دپاره دعدالت یا دیوشرعی سړی اجازه ضروری ده اوکه نه؟ اوښځی ته اجازه سته چی دعدالت یا دشرعی فتوٰی څخه بی اجازته داول خاوندپه وجودکی دوهمه نکاح وکړی نوپه دی مقدمه کی موافق دحکم دجج

= ص۳۰۴ ج۳ ص۳۲). ظفیر

صاحبان مکلف په خدمت یم چې جناب په واقعاتو دمقدمه او دهغه امورو چې عدالت ددی دتنقیح طلب کوی غور وکی اودمذهب داهل السنت والجماعت دمعتبرو شرعی کتابونو حواله ولیکئ؟

جواب: چې په کم صورت کی دنابالغی نکاح ماسوا دپلار اونیکه څخه علاوه بل ولی وکړی نو نابالغی ته وروسته دبالغیدو څخه دا اختیار سته چې دخپلی پخوانی نکاح څخه انکار وکړی اودا دی په ذریعه دقاضی فسخ کړی ځکه چې بغیر دقضاء دقاضی څخه دانکاح نه سی فسخ کیدی لکه چې په ردالمحتار معروف په شامی کی صراحةً دا ذکر دی چې بغیر دقضاء دقاضی دانکاح به فسخ نه وی چې عبارت ددی دادی: فی الدر المختار قوله بشرط القضاء للفسخ الخ قوله: للفسخ ای هذا الشرط هو للفسخ لا لثبوت الاختیار، وحاصله أنه إذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الأب والجد فلهما الخیار بالبلوغ أو العلم به فإن اختار الفسخ لا یثبت الفسخ إلا بشرط القضاء الخ ص۳۰۷ ([1]) جلدثانی شامی باب الولی.

نودا عبارت صریح دی په دی باندی چې انجلۍ ته دبلوغ څخه وروسته اختیار دنکاح دفسخ کولو سته خو داپه خپله فسخ نه سی کولی بلکی قاضی شرعی به یي فسخ کوی او بغیر دقضاء دقاضی څخه به دانکاح فسخ نه وی اوانجلۍ لره دا صحیح نه دی چې دا بغیر دفسخ کولو دقاضی اوبی دعدی تیریدو څخه نکاح ثانی وکړی. فقط

چې کله دبلوغ څخه وروسته هم دخاوند سره پاته سوی ده اوس دیته حق دفسخ حاصل نه دی: **سوال**: (۱۰۹۹۱) دزیتون نومي انجلۍ عمر چې کله دڅوارلسو کالو سو نوددی ولی اقرب اکا ددی نکاح دابراهیم سره وکړه اودهمدغه ورځی څخه مذکوره انجلۍ دخاوند سره ځانته اوسیدله دنکاح څخه څلور پنځه میاشتی وروسته دا حائضه سوه اوددی څخه وروسته هم څلور پنځه میاشتی دخاوند سره اوسیدله، ددی څخه وروسته په دوی کی څه ناچاقی راغله اوخاوند دخپلی ښځی څخه جلا اوسیدل شروع کړه اوس مذکوره انجلۍ دعوٰی کوی چې کله زما نکاح وسوه زه نابالغه وم اوس ماته دانکاح منظوره نه ده په دی صورت کی نکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟

جواب: اوس دانکاح نه سی فسخ کیدی په موجوده صورت کی دښځی سره خیار دفسخ دنکاح باقی پاته نه دی: قال فی الدرالمختار ولا یمتد الی اٰخر المجلس (درمختار) ای مجلس بلوغها اوعملها بالنکاح الخ ای فلوسکتت ولو قلیلا بطل خیارها الخ شامی ([2]).

([1]) وګورئ: ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱ ، ط. س. ج۳ ص۷۰. ظفیر
([2]) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۵ ، ط. س. ج۳ ص۷۴. ظفیر

پلار چی داکا دزوی په ذریعه دخپلی نابالغی لور نکاح وکړه نو آیادی ته خیار بلوغ حاصل دي؟ **سوال**: (۱۱۰۰) زید دخپلی لور دعقد په باره کی په خپله ناجوړی کی خپل داکا زوی ولی وګرزوی اوبکر دخپل زوی دطرفه ولی سو اونکاح يي وکړه نوانجلۍ ته په وخت دبلوغ حق دفسخ سته اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی انجلۍ ته دبلوغ څخه وروسته اختیار دفسخ دنکاح سته خو دفسخ دنکاح دپاره داضروري ده چی کم وخت انجلۍ بالغه سی دغه وخت دا ووايي چی زه نکاح فسخ کول غواړم اوقاضی شرعی نکاح فسخ کولی سی بغیر دقاضی به نکاح فسخ نه وی. کمافی الدرالمختار: وشرط للکل القضاء وفیه ایضا وان کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه ولو الام او القاضی او وکیل الاب الخ لهما خیار الفسخ بالبلوغ الخ بشرط القضاء الخ [1]. فقط

دنابالغ او دنابالغی ولیانو ایجاب وقبول وکی آیا دبلوغ څخه وروسته دافسخ کیدی سی؟

سوال: (۱۱۰۱) زید دخپل نابالغ زوی کوزده دعمر دنابالغ لورسره وکړه دهلك اودانجلۍ پلار ایجاب اوقبول وکی اونکاح هم وسوه اواوس دواړه بالغ سویدی نودا نکاح جائزده اوکه اوس بیا دنکاح تړلو ضرورت سته که اوس هلك اوانجلۍ سره درضامندی دپلرونو ددې نکاح څخه انکار وکړي نودا قابلِ قبول دی اوکه نه؟ که نه وي نو دجدايي صورت دی؟

جواب: که باقاعده نکاح سوی وی اوایجاب وقبول دنکاح سوی وی نوپه انعقاد دنکاح کی هیڅ شك نسته اوس فسخ نه سی کیدی، اودپلار کړی نکاح دانجلۍ دبلوغ څخه وروسته نه سی فسخ کیدی ، اوکه ایجاب وقبول دنکاح دقاعدی موافق نه وی سوی بلکی صرف کوزده سوی وي اوپه لفظ دنکاح سره ایجاب وقبول نه وی بلکی صرف داسی ویل سوی وی چی دانجلۍ ولی ویلی وی چی ما تاته انجلۍ درکړه او دهلك ولی ویلی وی چی ما وکړه یاماته منظورده نودابیا وعده دنکاح ده، نکاح په دی سره په مجلس دکوزده کی نه منعقد کیږي په دی صورت کی نکاح دوباره کیدل پکاردی خوکه په ښځی اوخاوند کی څوك داتعلق نه خوښوی نودی دنکاح څخه انکار کولی سی. فقط

بی دقضاء دقاضی څخه صرف په انکار سره نکاح نه فسخ کیږي: **سوال**: (۱۱۰۲) دهندی نابالغی نکاح ددی عصبه ولی وکړه وروسته دبلوغ څخه یعنی په حیض راتلو سره هندی ددی نکاح څخه انکار وکی وروسته دهندی دانکار څخه دهندی ماما ددی نکاح دبل چا

[1] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۹، ط. س. ج۳ ص۲۷. ظفیر

سره وکړه دادوهمه نکاح صحیح ده اوکه نه؟ نوکه اوله نکاح صحیح قائمه ده نودقاضی اوچی کم خلګ په دی دوهمه نکاح کی شریك سوه نوددوی څه حکم دی؟

جواب: اوله نکاح چی کم جائز ولی کړی وه هغه صحیح ده دبلوغ څخه وروسته صرف دهندی په انکار کولو سره بغیر دقضاء دقاضی څخه نکاح منسوخ اوفسخ نه ده (1) نو دوهمه نکاح چی کمه دهندی ماما کړیده هغه صحیح نه سوه (2) اوسره دعلمه چی کم خلګ په دی کی شریك سویدی اوچی چا دوهمه نکاح تړلی ده هغوی ګنهګار سوه توبه دی وکاږی اواعلان دی وکړی چی دوهمه نکاح نه ده سوی. فقط

دمور تړلی نکاح دبلوغ څخه وروسته انجلۍ فسخ کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۰۳)

دنابالغي هندی نکاح دمور په ولایت سره وسوه اوس دهندی عمر پنځلس کاله دی اوتر اوسه لاهنده دمور اوپلار په کورکی اوسیږی نوپه دی صورت کی هنده دمور تړل سوی نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ اودبلوغ څخه وروسته هندی ته اختیار دفسخ دنکاح سته اوکه نه؟ اودهندی ولی څوك دی؟

جواب: دمور ولایت دنکاح دنابالغی دعصباتو څخه وروسته دی نوکه څوك ولی عصبه دنابالغی موجود نه وی لکه اکا وغیره نودمور تړل سوی نکاح صحیح سوه، هندی ته وروسته دبلوغ څخه خیار دفسخ دنکاح حاصل وو، خوددی فسخ دپاره دقاضی قضاء شرط ده، اوددا خیار وروسته دبلوغ څخه کیږی که دبلوغ سره سمدستی دی ددی نکاح څخه انکار ونه کی اوپه قاضی یي فسخ نه کړه نوبیانه سی فسخ کیدی، په درمختار کی دی چی: ولایمتدالی اخر المجلس الخ ای مجلس بلوغها الخ شامی (3) وفی الدرالمختار ایضا بشرط القضاء الخ (4). فقط

دولد الزنا نابالغی انجلۍ نکاح مور وکړه نوآیا دیته دبلوغ څخه وروسته دفسخ اختیار سته؟

سوال: (۱۱۰۴) دیوې انجلۍ سکندر نکاح ددی مور عصبه وکړه اوسکندر ولد الزناء ده ددی دبالغیدوسره دولی عصبه نکاح کول فسخ کړل نودافسخ کول صحیح دی اوکه نه؟

---

(1) هل اعطیتنیها ان کان المجلس للنکاح وان للوعد فوعد (درمختار) ای لانشاء عقده لانه یفهم منه التحقیق فی الحال فاذا قال الاخر اعطیتکها اوفعلت لزم ولیس للاول ان یقبل (ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۰۴، ط. س. ج۳ ص۱۲). ظفیر

(2) بشرط القضاء للفسخ (درمختار) حاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ اوالعلم به فان اختار الفسخ لایثبت الفسخ الابشرط القضاء (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱. ط. س. ج۳ ص۷۰). ظفیر

(3) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۵، ط. س. ج۳ ص۷۴. ظفیر

(4) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱ ، ط. س. ج۳ ص۷۰. ظفیر

جواب: دسکندر مور که دسکندر مذکوره ولد الزنا نکاح کړی وی نونکاح صحیح سوه او دبلوغ څخه وروسته سکندرته دفسخ اختیار سته خودافسخ بغیر دقاضی دفسخ کولو څخه نه صحیح کیږی. کمافی الدرالمختار وغیره ولکن لهما خیار الفسخ بالبلوغ بشرط القضاء، اوپه شامی کی دی چی: وحاصله اذا کان المزوج للصغیر والصغیر غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ اوالعلم به فان اختار الفسخ لایثبت الفسخ الابشرط القضاء الخ شامی (۱) ج۲.

غرض داچی کله دقاضی شرعی فسخ ددی دپاره شرط ده نوپه دې زمانه کی دفسخ هیڅ صورت نسته ددی وجه څخه بی دخاوند دطلاقو څخه دجدایي هیڅ صورت نسته.

اکا نکاح وکړه دبالغیدو څخه وروسته انجلۍ ناراضګی ښکاره کړه څه دې وسی؟ سوال: (۱۱۰۵) دیوې نابالغی انجلۍ نکاح ددی سکه اکا دیوه نابالغ هلك سره وکړه چی کله دا انجلۍ بالغه سوه نودخپلی ناراضګی ښکاره کولو دپاره یي خپل اکا ته ولیکل چی ماته ستا ترل سوی نکاح منظوره نه ده، ددی څخه وروسته تردرو کالو پوری دی سکوت وکی، اوس دعدالت څخه دنکاح دفسخ کولو کوشش کوی نوپه دی صورت کی نکاح قائمه ده اوکه فسخ سوه؟

جواب: که دې دبلوغ سره سمدستی دفسخ دنکاح اظهار کړی وو نو بیاپه تاخیر سره ددی حق دفسخ نه ساقطیږی: وینبغی ان تقول فی فور البلوغ اخترت نفسی ونقضت النکاح فبعده لایبطل حقها بالتاخیر حتٰی یوجد التمکین الخ شامی (۲) ص۳۰۹ ج۲. فقط

شعیه دهوکه وکړه اونکاح وسوه نودا به فسخ وی؟ سوال: (۱۱۰۶) زید چی نوی نوی ښار ته راغلی وو شعیه وو خالد سنی المذهب ته یي په قسم سره دایقین ورکی چی دی سنی دی اودخالد دنابالغه لور هنده سره یي نکاح وکړه دعقد څخه وروسته دزید څخه افعال دشعیه ګانو تعزیه داری وغیره ښکاره سوه په دی صورت کی دخالد لور هندی ته دفسخ دنکاح اختیار به وی اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: لوزوجته علی انه حر اوسنی الخ فبان بخلافه الخ کان لها (۳) الخیار. ددی عبارت څخه واضحه ده چی په دی صورت کی ښځی ته دفسخ دنکاح اختیار سته. فقط

داکا په نکاح ورکولوکی خیار بلوغ سته خوپه تاخیر کولو سره داباطلیږی: **سوال**: (۱۱۰۷) یو

---

(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۶۹. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۵ ، ط.س. ج۳ ص ۷۳. ظفیر
(۳) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب العنین وغیره ج۲ ص ۸۲۲. ط.س. ج۳ ص ۵۰۱. ظفیر

سړی دمرګ څخه مخکی خپل ورونوته دوصیت مطابق نکاح وکړه په وخت دنکاح دغه انجلۍ نابالغه وه اوس دانکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ او وصی چی وکیل یې مړ دی اووکیل نکاح تړلی ده نودابه دموکل نکاح ګڼل کیږی او دانجلۍ څخه به په دی اعتبار سره حق دفسخ نه وی او دبلوغ څخه لږ څه وروسته یې فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: ددی وصیت شرعا هیڅ اعتبار نسته اونه په حیثیت دوصی کیدو وصی ته دیتیمی دنکاح اختیار سته بلکی دمړی ورونو چی په حیثیت دولی کیدو دیتیمی نابالغی کمه نکاح کړیده هغه په حیثیت دولی کیدو صحیح ده نه نیابةً عن المیت کما قال فی الدرالمختار: ولیس للوصی من حیث هووصی ان یزوج الیتیم مطلقا وان اوصی له الاب بذالك علی المذهب نعم لوکان قریبا اوحاکما یملکه بالولایة ([1]). الخ او وکالت وروسته دمرګ دموکل څخه باطلیږی ددی وجه څخه دمړی ورونه دده دمرګ څخه وروسته وکیلان پاته نه سوه نه په وجه دوکالت، اوپه دی کی نابالغی ته وروسته دبلوغ څخه اختیار دفسخ دنکاح سته اوپه تاخیر سره خیار باطلیږی: ولایمتد الی اٰخر المجلس لانه کالشفعة، درمختار ([2])، او دا رکم په دی صورت کی دفسخ دنکاح دپاره قضاء دقاضی شرط ده یعنی که نابالغی دبلوغ سره سمدستی دانکاح نامنظوره کړه اوفسخ کول یې وغوښتل نوبغیر دقضاء دقاضی به فسخ نه وی. کما فی الشامی وحاصله انه اذا کان المزوج للصغیر والصغیرة غیر الاب والجد فلهما الخیار بالبلوغ اوالعلم به فان اختار الفسخ لایثبت الفسخ الا بشرط القضاء الخ ص۳۰۷ جلد ثانی شامی ([3]). فقط

<u>په بلوغ کی دسن هجری اعتبار</u>: **سوال**: (۱۱۰۸) اقبال بیګم په خپلی رضا سره خپله نکاح دمیرزا عظیم سره وکړه حال دادی چی ددی عمر دسن عیسوی په حساب دری ورځی کم دپنځلسو کالو وو اوپه حساب دسن هجری څو میاشتی لوړ دپنځلسو کالو وو نوپه دی حالت کی دانکاح صحیح سوه اوکه نه؟ اوبی دطلاقو دانکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟

جواب: شرعا په پنځلسو کالو په پوره کیدو باندی ښځه بالغه ګڼل کیږی ([4]) نوپه صورت مذکوره کی نکاح ددی ښځی دمرزا عظیم بیګ سره صحیح ده په شرط ددی چی میرزا عظیم داقبال بیګم کفو وی نوبغیر دطلاق دخاوند به نکاح نه وی فسخ. فقط

([1]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ص ۴۳۱ ج۲. ط.س. ج۳ ص ۷۹. ظفیر

([2]) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۵. ط.س. ج۳ ص ۷۴. ظفیر

([3]) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۷۰. ظفیر

([4]) اجل سنة قمریة بالاهلة علی المذهب (درمختار) وجهه ان الثابت عن الصحابة کعمر وغیره اسم السنة واهل الشرع انما یتعارفون الاشهر والسنین بالاهلة فاذا اطلقوا السنة انصرف الی ذالك (ردالمحتار باب العنین ج۲ ص ۸۱۸. ط. س. ج۳ ص۴۹۷). ظفیر

دنابالغۍ دپلار ماما داواده کړه نودا نکاح به فسخ وي اوکه نه؟ سوال: (۱۱۰۹) دیوې انجلۍ واده ددې دپلار ماما په خپل ولایت سره په کم عمرۍ او نابالغۍ کې چې دانجلۍ پلار په واده کې شریك وو خو دده په ولایت ونه سوه وکړه خوچې هلك بداعمال کوی ددې وجه څخه انجلۍ دهلك کره دتللو څخه انکارکوی اوددې اراده ده چې سن بلوغ ته ورسیږي نو دنکاح څخه انکار وکی آیاچې انجلۍ بالغه سی نو دنکاح دفسخ اختیار ورته سته اوکه نه؟

جواب: دنابالغۍ دپلار په وجود کې قطعًا ماما ته ولایت دنکاح دنابالغۍ نسته خوکه پلار اجازه ورکړې نوبیا ماما نکاح کولی سی اودا نکاح به دپلار ګڼل کیږي او دپلار تړلي نکاح انجلۍ دبالغیدو څخه وروسته نه سی فسخ کولی. کما فی الدرالمختار: ولزم النکاح ولو بغبن فاحش الخ او بغیر بغیر کفو ان کان الولی المزوج بنفسه بغبن اباً او جداً الخ وان کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه ولو الام او القاضي او وکیل الاب الخ لکن في النهر بحثاً لو عین لوکیله القدر صح الخ (درمختار) وکذا لوعین له رجلاً غیر کفو کما بحثه العلامة المقدسی الخ شامی [۱]. نوددې بحث څخه معلومه سوه چې که پلار خاوند معلوم کی اووکیل ته یې وویل چې دده سره نکاح وکړه نودا نکاح هم نه سی فسخ کیدی. فقط

دنابالغۍ داکا زوی په حیثیت دولی نکاح وکړه نو ددې دفسخ څه طریقه ده؟ سوال: (۱۱۱۰) عبدالرحمٰن خان وفات سو اووارثان یې یوه ښځه سکینه یوه نابالغه لور ظریفه اویووراره فیض الله خان پریښوول، فیض الله خان دظریفه نکاح بی درضاء دسکینې دخپل زوی نصرالله خان سره وکړه لږورځ وروسته سکینه دوهم واده وکړی، ددې څخه وروسته فیض الله خان دعوٰی داستمرار دتولو دحق دسهارنپور دجج سره وکړه چې ما دظریفې نکاح دخپل زوی نصرالله خان سره کړیده بل ځای دې دظریفی نابالغۍ نکاح ونه سی عدالت داحکم وکی چې دانکاح په وجه دطمع اختیار منده ده چې دبلوغ څخه وروسته دانکاح دعدالت په ذریعه منسوخ کړی اودوهمه نکاح وکړی نودې دخپل اول حیض په راتلو خپله مخکی نکاح نامنظور کړه اودعدالتِ سهارنپور دجج سره یې هم فسخ کړه، جج صاحب مسلمان نه وو ددې څخه وروسته ظریفه خپله نکاح دبل سړی سره وکړه دادوهمه نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: په دې صورت کې دظریفی نابالغۍ ولایت دنکاح ددې داکا زوی فیض الله خان ته

---

[۱] وګورې الدرالمختار وردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۸ ، ۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۲۷، ۲۸. ظفیر

حاصل وو ځکه چې دی عصبه دی اوولايت دنكاح دعصباتو سره وی: الولی فی النکاح العصبة بنفسه الخ (۱). بناء پردی چې کمه نکاح دظريفی نابالغی ددی داکازوی فیض الله خان دخپل زوی نصرالله خان سره کړي وه هغه شرعا صحیح اومنعقده وه اوانجلۍ ته دبالغيدو څخه وروسته اختیار حاصل وو خوقضا دقاضی شرعي ددې فسخ دپاره شرط ده، بې له حکمه دقاضي به دانكاح فسخ نه وی اوحکم دحاکم غیرمسلم په دی باره کی شرعا معتبر نه دی (۲)، نوددی وجه څخه چې په صورت مسئوله کی نکاح دظریفې چې دنصرالله خان سره سویده فسخ نه سوه نودوهمه نكاح دظريفې صحیح نه سوه بلکه دنصر الله خان څخه دی طلاق واخلی اوعده دی تیره کړی نودوهمه نکاح کول په کاردی که جج صاحب خاوند ته حکم ورکړی اوطلاق ځینی واخلی نوهم به طلاق واقع سی یا دیوه مسلمان رياست څخه چې کم با اختیار وی نکاح دی فسخ سی په شامی کی دی: اذا کان المزوج للصغير والصغيرة غير الاب والجد فلهما الخيار بالبلوغ اوالعلم به فان اختار الفسخ لايثبت الفسخ الا بشرط القضاء (۳) انتهٰی. اوپه جامع الفصولين کی دی: اواختار احدهما الفرقة ورد النكاح بخيار البلوغ لم يكن ردا ولا يبطل العقد مالم يبطل بحكم يحكم به القاضی الخ (۴). په مجموعة الفتاوٰی جلد دوهم کی په فسخ دنكاح کی په خیار دبلوغ سره همداسی استفتاء رانقل کړيده. فقط

دوړور نکاح وروسته دبلوغ څخه انجلۍ فسخ کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۱۱/۱) یوه یتیمه نابالغه داتو کالو انجلۍ دمور اودوړور په ولايت يونابالغ هلك ته په نکاح سوه اوس هلك بالغ دی اوانجلۍ ددیارلسو کالو قريبة البلوغ ده خوحیض نه دی راغلی اودهلك دبدکرداری دوجه دخاوند کره نه ځی نوآیا په داسی صورت کی دا انجلۍ خپله نكاح چې په ولايت دمور اووړور سویده فسخ کولی سی اوکه نه؟ اوهلك دعوٰی کوی چې زما ښځه دی زماپه قبضه کی راکول سی اوانجلۍ اودانجلۍ ولی دواړه دخاوند څخه نارضا دی نوهلك ته انجلۍ په قبضه کی ورکول کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دا انجلۍ قبل البلوغ خپله نکاح نه سی فسخ کولی اوبالغه کیدل ددی په پوره کیدو دپنځلسو کالو دی یاپه حیض وغیره علاماتو دبلوغ سره دی او

(۱) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۷ ، ط. س. ج۳ ص ۷۲. ظفیر

(۲) وبه علم ان تقليد الكافر صحيح وان لم يصح قضاءه على المسلم حال كفره (ردالمحتار کتاب القضاء ج۴ ص ۴۱۴. ط.س. ج۵ ص ۳۵۴). ظفیر

(۳) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۲۷. ظفیر

(۴) ردالمحتار باب القسم ج۲ ص ۵۴۹. ط. س. ج۳ ص ۲۷. ظفیر

داهم فقهاؤ تصريح کړيده چې قضاء دقاضي ددی فسخ دپاره شرط دی په درمختار کی دی: وان كان المزوج غيرهما اى غير الاب وابيه الخ لهما خيار الفسخ بالبلوغ الى ان قال بشرط القضاء (۱) الخ. اوپه موجوده حالت کی دانجلۍ عمر دیارلس کاله دی اودا قريبة البلوغ ده اوطاقت دجماع لری نوخاوند ته دی وسپارل سی، په شامی کی دی: وقد صرحوا عنه بان الزوجة اذا كانت صغيرة لاتطيق الوطى لاتسلم الى الزوج حتى تطيقه والصحيح انه غير مقدر بالسن بل يفوض الى القاضى بالنظر اليها من سمن اوهزال (۲) الخ ص۳۹۹ جلد ثانی باب القسم وفى باب المهر من الدرالمختار وللزوج المطالبة بتسليمها ان تحملت الرجل الخ (۳). فقط

پلار دخپل واده په لالچ کی دنابالغی لور واده وکی نودا نکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟

سوال: (۱۱۱۲) یوسړی پریوی ښځی عاشق سو او ددی سره یې نکاح کول غوښتل پلار عاشق ته وویل چې ته خپله لور مخکی زما زوی ته په نکاح کړه نو بیابه زه تاته واده درکړم نوده دخپلی کوچنی لور نکاح ددغه هلك سره وکړه وروسته یې په خپل مینځ کی نااتفاقی راغله نودغه انجلۍ مذکوره دبلوغ څخه وروسته دانکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ په درمختار کی دی: وان عرف من الاب والجد سوء الاختيار مجانةً وفسقًا لايصح النكاح اتفاقا الخ. فقط

جواب: په دی صورت کی دپلار سوی نکاح صحيح ده صغیری ته دبلوغ څخه وروسته اختیار دفسخ دنکاح نسته، ددرمختار پردی عبارت منقوله باندی شامی دابحث کړیدی چې صاحب دفتح القدیر فرمايي چې عدم صحت دنکاح په صورت دمشهوریدو دپلار دی په سوء اختيار اودا امر اول پرنکاح دصغیره په خپله کولو باندی صادق نه راځي: والحاصل ان المانع هوكون الاب مشهوراً بسوء الاختيار قبل العقد فاذا لم يكن مشهوراً بذلك ثم زوج بنته من فاسق صح (الى ان قال) فلو زوج بنتاً اخرى من فاسق لم يصح الثاني لانه كان مشهوراً بسوء الاختيار قبله بخلاف العقد الاول لعدم وجود المانع قبله الخ (۴). فقط

دفرقت دپاره که ښځه عیسایي سی نوهم فسخ نه راځي: **سوال**: (۱۱۱۳) یوه ښځه په دی غرض عیسایي سوه چې نکاح فسخ سی په داسی صورت کی به نکاح فسخ وی اوکه نه؟

---

(۱) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الولى ج۲ ص ۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۶۷. ظفير
(۲) ردالمحتار باب القسم ج۲ ص ۵۴۹ ، ط. س. ج۳ ص ۲۰۴. ظفير
(۳) الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار باب المهرمطلب لابى الصغيرة المطالبة بالمهر ج۲ ص۵۰۸، ط.س. ج۳ ص۱۲۱. ظ
(۴) ردالمحتار باب الولى ج۲ ص ۴۱۸ ، ط. س. ج۳ ص ۶۷. ظفير

جواب: قال فی الدرالمختار وارتداد احدهما فسخ عاجل الخ ثم قال وتجبر علی الاسلام وعلی تجدید النکاح زجرا لها بمهر یسیر کدینار وعلیه الفتوٰی الخ وافتٰی مشائخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجرًا الخ (۱). نومعلومه سوه چی دبلخ دمشائخو فتوٰی په صورت مسئوله کی پر عدم دفرقت ده. فقط

سوال: (۱۱۱۴) زینت دبکر ښځي دنکاح دفسخ کولو دپاره دهوکه وکړه اونصرانی سوه اوعیسایي مذهب یي قبول کی، اوبیا مسلمانه سوه اونکاح یي دخالد سره وکړه آیا دا حیله جائز ده اوکه نه؟ اوبکر مستحق ددی دنکاح دی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار: وتجبر علی الإسلام وعلی تجدید النکاح، وفي الشامي: وتمنع من التزوج بغیره بعد إسلامها ولا یخفی أن محله ما إذا طلب الزوج ذلك ، أما لو سکت أو ترکه صریحا فإنها لا تجبر وتزوج من غیره لأنه ترك حقه (بحر ونهر)، ددی څخه معلومه سوه چی که اول خاوند ددی سره نکاح کول غواړی نوپه جبر سره نکاح کولی سی. فقط

دریم فصل

نکاح په ذریعه دفضولی او دوکیل

فضولی نکاح وکړه اوښځی قبول وکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۱۵) یوسړی په مجمع کی دا وویل تاسی شاهد سی چی مافلانی ښځه چی غائبه ده ددی حاضر سړی سره په نکاح کړه، اودا نکاح کوونکی سړی دښځی ولی نه دی، خوچی کله ښځی ته خبر ورسیدی نودی نکاح قبوله کړه نوآیا دانکاح جائز اومکمله سوه اوکه دمهر بیان ونه سی نوڅومره مهر به واجب وی؟

جواب: چی کله خاونددانکاح قبوله کړه اوښځی ته چی خبر ورسیدی نوهغې هم دفضولی دانکاح قبوله کړه نودا نکاح صحیح سوه. کذا فی الدرالمختار (۲). فقط

بی داجازی دولی څخه بل چا نکاح وکړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۱۶) دیوی انجلۍ مور، پلار، نیکه او ورور مړه سول اوددی دنیکه اخنبي چی پردی سړی دی ددی مذکوره انجلۍ نکاح داتوکالو په عمرکی وکړه چی انجلۍ بالغه سوه دغه وخت یي دشاهدانو په

---

(۱) وګورئ: ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۴۰ ، ط. س. ج۳ ص۱۹۳. ظفیر

(۲) ونکاح عبد او امة بغیر اذن السید موقوف علی الاجازه کنکاح الفضولی سیجیئ فی البیوع توقف عقوده کلها ان لها مجیز حالة العقد والا تبطل (درمختار) قوله کنکاح الفضولی ای الذی باشره مع آخر اصیل اوولی وکیل الخ قال فی البحر الفضولی من یتصرف لغیره بغیر ولایته او وکالته (ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۴۹ ، ط. س. ج۳ ص۹۷). ظفیر

مخکی نکاح فسخ کړه نوشرعا دانکاح فسخ سوه اوکه نه؟

جواب: دانجلۍ دنیکه اخنبی ښکاره دی چی ددی نابالغی ولی نه دی بلکی پردی او فضولی دی، نودا موقوفه ده دیوولی پراجازه باندی اوکه ولی نه وی نودا نکاح باطله ده یاپه خپله دنابالغی په اجازه وروسته دبلوغ څخه موقوفه ده اوچی کله مذکوره انجلۍ دبلوغ څخه وروسته دانکاح فسخ کړه اوددی څخه یې انکار وکی نودا باطله سوه په در مختار کی دی: ونکاح عبد وامة بغیر اذن السید موقوف علی الاجازة کنکاح الفضولی سیجیئ فی البیوع توقف عقوده کلها ان لها مجیز حالة العقد والاتبطل [۱] الخ وتفصیله فی الشامی [۲]. فقط

چی دښځی سره سړی په خپله دشاهدانو په مخکی نکاح وکړه اوفضولی قبول وکړی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۱۱۷) که زید دهندی سره داسی نکاح وکړی چی بی له اجازی او داطلاع دهندی عمر اوبکر ته ووایي چی تاسی دواړه شاهدسی چی ما دهندی سره نکاح وکړه اوخالد فضولی فی المسجد ووایي چی ما دهندی دطرفه قبوله کړه نودا ښکاره ده چی ددوهم فضولی قبول بالاتفاق دغائب پراجازه موقوف دی، ددی خبری پوښتنه کول دی چی که ددی قول مفتٰی به په موجب چی په کم شی کی جد اوهزل برابر دی په دی کی دلفظ دمعنٰی حقیقت بلکی دمضمون دعلم هم شرط نسته په دی صورت کی چی هنده غائبه من المجلس ته په بل وخت کی په عربی ژبان کی مثلاً دا وویل سی چی: رضیتَ بالتزویج الذی قبله عنی خالد. نودابه شرعا اجازه وی اومذکوره نکاح به منعقده سی او که نه؟

جواب: وکیل جوړول یا دفضولی دعقد په اجازه ورکولو کی رضا دموکله او مجیزه ضروری ده او درضا مفهوم دادی چی دی په دې پوه سی کنې نوبی له علمه به رضا دعقد موقوف څنګه حاصلیږی. [۳] فقط

دفضولی دنکاح په خبر هلک چپ سو بیا کله چی دانجلۍ دوهم واده بل ځای وسو نوهلک وایي چی ددی انجلۍ نکاح سویده: **سوال**: (۱۱۱۸) دامیر خان دفوج ملازم دنکاح قبولیت یوفضولی وکړه اوامیر خان ته یي په ذریعه دخط خبر ورکی چی ما داستا نکاح دفلانی ښځی سره کړیده امیر خان ددی عقد دمنظوری او دنامنظوری هیڅ جواب ورنه کی یعنی چپ پاته سو په دی حالت دسکوت کی فضولی مړسو او دانجلۍ مور دخپلی

---

[۱] الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الکفاءة ج۲ ص ۴۴۹ ، ط.س. ج۳ ص ۹۷. ظفیر

[۲] وګوری شامی باب الکفاءة ج۲ ص ۴۴۹ ، ط.س. ج۳ ص ۹۷. ظفیر

[۳] والعبرة فی العقود للمعانی دون الالفاظ. ظفیر

لور نکاح بل ځای وکړه اوس امیر خان سره دعدم قبولیت دنکاح دفضولی مدعی دنکاح دی آیادی ښځی ته به دامیر خان منکوحه ویل کیږی اوکه ددوهم خاوند ښځه به متصور کیږی؟

جواب: په دی صورت کی امیر خان اوس هم دفضولی نکاح قبوله کړی نونکاح به دده صحیح اونافذه وی اودوهمه نکاح باطله اوحرامه ده په درمختار کی دی: ولو اجاز من له الاجازة نکاح فضولی بعد موته صح لان الشرط قیام المعقود له واحد العاقدین لنفسه الخ قوله واحد العاقدین هو العاقد لنفسه کما في البحر ای سواء کان اصیلا او ولیا او وکیلا فانه عقد لنفسه بمعنی انه غیر فضولي تامل وانظر ما لو کان فضولیا بان کان کل من العاقدین فضولیین والظاهر ان الشرط قیام المعقود لهما (۱). فقط

په لاندینی صورت کی نکاح صحیح نه ده: **سوال**: (۱۱۱۹) زید په یوه معامله کی داقسم واخیستی چی که زه دفلانی کار وکړم نوچی زه کمه نکاح یادکمی ښځی سره نکاح وکړم نوپه هغه دی طلاق مغلظ وی اوس که زید خپله نکاح په ذریعه دوکیل فضولی په لاندینی صورت وکړی چی زید خپل یوخاص محب ته دا ووایي چی کله زما دنکاح کولو وخت قریب راسی او دهنده دطرفه زما دایجاب اوقبول څخه مخکی ته ددوو شاهدانو په وړاندي دا ووایه چی ما دزید دجانبه هنده په عوض ددومره مهر په نکاح کي قبوله کړه، ددې څخه وروسته ناکح دهنده نکاح دزیدسره وکړه اووې ویل چی هنده ما ستاپه نکاح کی درکړه اوزید په ژبه وایي، ماقبوله کړه نوپه دی صورت کی به نکاح وسی اوکه نه؟ او زید خو مذکوره سړی خپل وکیل نه کی؟

جواب: په داسی طریقی سره نکاح نه صحیح کیږی ځکه چی یوسړی فضولی چی ولی او وکیل دجانبینو نه وی هغه متولی دایجاب اوقبول ددواړو طرفینو نه سي کیدی، په درمختار کي دي: ویتولی طرفي النکاح واحد بإیجاب یقوم مقام القبول في خمس صور کأن کان ولیا أو وکیلا من الجانبین أو أصلا من جانب ووکیلا أو ولیا من آخر أو ولیا من جانب وکیلا من آخر کزوجت بنتي من موکلي لیس ذلك الواحد بفضولي ولو من جانب الخ (۲)، نوپه صورت مذکوره کی په ذریعه دفضولی دزید نکاح موافق دطریقهٔ مذکور په سبب دعدم حنث کیدی په دی شرط چی دښځی دطرفه ایجاب کوونکی بل سړی وی چی ددی ولی وی اوکه وکیل اوکه فضولی وی: قال فی ردالمحتار کنکاح

(۱) ردالمحتار باب الکفاءة مطلب في الوکیل والفضولي في النکاح ج۲ ص۴۵۱، ط.س. ج۳ ص۹۵. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الکفاءة مطلب فی وکیل والفضولی فی النکاح ج۲ ص ۴۴۹، ط. س. ج۳ ص ۹۲. ظفیر

الفضولي اى الذي باشره مع اخر اصيل او ولى او وكيل او فضولي اما لو تولى طرفي العقد وهو فضولي من الجانبين او احدهما فانه لا يتوقف الخ اي بل يبطل (۱) وفي كتاب الايمان منه حلف لا يتزوج فزوجه فضولي فاجاز بالقول حنث وبالفعل ومنه الكتابة خلافا لابن سماعة لا يحنث به يفتى خانية ، قوله: ومنه الكتابة اى من الفعل ما لو اجاز بالكتابة (۲) الخ شامی. فقط

په صورت مذکوره کی دفضولی نکاح صحیح نه ده: **سوال**: (۱۱۲۰/۱) زید دهندي سره داسی نکاح وکړه چی بی له اطلاع او اجازی یې دهندی خالد ولیدی دوو کسانو ته یي هنده ښه وښووله اوورته یي وویل چی ما ستاسی دواړو په مخکی دهندی سره نکاح وکړه ددی ځخه وروسته یي داعبارت: قبلتُ تزويج من ارسل هذا القرطاس الى نفسى من نفسه، يي ولیکی اوديو هلك په لاس يې هندی ته ولیږی اودی هلك ته یي وویل چی هندی ته ووایه چی دایوه دعا ده زید لیکلی ده اورا لیږلی یي ده دادری واره ووایه ددی فائده به درته وروسته وښوول سی نودی هلك همداسی وکړل اودا عبارت یي دری واره په ووایه، خوهندی ته داګمان هم نه وو چی ددی په ویلو سره به نکاح وسی داورته یقیناً معلومه وه چی داکاغذ زید رالیږلی دی نوښکاره ده چی دافضولی نکاح پراجازه موقوفه وی اوعلی مافی الدرالمختار وغیره داهم مفتی به ده چی په ځه کی جد اوهزل برابر وی نوپه دی کی دلفظ دمعنٰی حقیقت یا دمضمون علم شرط نه دی نوپوښتنه داده چی په مذکوره طریقه شرعا دهندی اجازه وسوه اوکه نه؟ په دوهم تقدیر آیا اجازه هم کم از کم ددوو شاهدانو په مخکی کیدل شرط دی ددی وجه ځخه ونه سوه اوکه دځه بل ځه وجه ځخه چی دکمی وجه نه ده سوی دغه وجه مفصل اومدلل ولیکی اجرکم علی الله؟

جواب: په درمختار کی دی: لا يتوقف الايجاب على قبول غائب عن المجلس في سائر العقود من نكاح وبيع وغيرهما بل يبطل الإيجاب ولا تلحقه الإجازة اتفاقا الخ ثم قال: ويتولى طرفي النكاح واحد الخ ليس ذلك الواحد بفضولي ولو من جانب وإن تكلم بكلامين على الراجح لأن قبوله غير معتبر شرعا لما تقرر أن الإيجاب لا يتوقف على قبول غائب (۳) الخ وفى ردالمحتار قوله لما تقرر حاصله ان الايجاب لما صدر من

(۱) ردالمحتار باب الكفاءة مطلب فی الوكيل والفضولی فی النكاح ج۲ ص ۴۴۹ ، ط.س. ج۳ ص ۹۷. ظفير
(۲) وګوری ردالمحتار باب اليمين فی الضرب والقتل وغيرذالك مطلب لايتزوج فزوجه فضولی ج۲ ص ۱۸۸، ۱۸۹. ط.س. ج۳ ص ۸۴۲. ظفير
(۳) الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الكفاءة مطلب فی الوكيل والفضولی فی النكاح ج۲ ص ۴۴۷ – ۴۴۸ ، ط. س. ج۳ ص ۹۲. ظفير

الفضولي وليس له قابل في المجلس ولو فضولياً آخر صدر باطلاً غير متوقف على قبول الغائب (۱) الخ فلا يفيد قبول العاقد بعده (۲) الخ ص۳۲۲ وفيه ايضاً قوله: ولو من جانب اى سواء كان فضولياً من جانب واحد او من جانبين الخ اوكان فضولياً من احدهما وكان من الاخر اصيلاً او وكيلاً او ولياً ففي هذه الاربع لا يتوقف بل يبطل الخ نومعلومه سوه چی په صورة مسئوله کی دفضولی نکاح موقوفه پراجازه نه وه بلکی باطله ده ددی څخه علاوه ایجاب اوقبول ددوو شاهدانو په یوځای اوریدل ضروری دی کما فی الدر المختار: وشرط حضور شاهدين حرين الخ مكلفين سامعين قولهما معًا (۳) الخ. غرض دا چی په صورت مذکوره کی نکاح نه ده منعقده. فقط

فضولی نکاح وکړه اوولی اجازه ورنه کړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۲۱) دزید دلور زینب بالغی نکاح خالد فضولی دولید سره وکړه زید دخپلی محلی خوسړی راجمع کړل اودایي وویل چی زما دلور زینب عقد زما دوراره نذیرسره کړی دی خلګو زید ته وویل که تا اجازه دعقد بل ځای ورکړیده نونکاح هلته وسوه زید حلفیه بیان وکی چی ما اجازه نه دی ورکړی، بیا نکاح دزینب دنذیر سره په اجازه دزیدوسوه نوپه دی صورت کی کم عقد صحیح دی؟

جواب: په دی صورت کی دخالد فضولی نکاح کول دزید پراجازه موقوف وه چی کله زید اجازه ورنه کړه نودا نکاح ددوی باطله سوه (۴)، اوزید په خپل ولایت دزینب نکاح چی دنذیر سره وکړه دا صحیح ده، اودخالد کړی نکاح صحیح نه سوه. فقط

په ذریعه دخط یی وکیل جوړکی اووکیل داخپل ځان ته واده کړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۲۲) هنده ددولسو کالو انجلۍ ده اوددی ولی ماسوا ددی دموره بل څوك نسته او دا دزید په کورکی اوسیږی چی لیری قریب یي دی زید ددی مور ته په ذریعه دډاګ خط ولیږی که ته اجازه ورکوی نوچی زه کم ځای مناسب وګڼم دهندی نکاح به وکړم، هنده په ذریعه دکارډ ددی اجازه ورکړه زید ددی نکاح دخپل ځان سره په وجود دیو سړی اوددوو ښځو وکړه یوه دزید خور ده اوبله یي مخکنی ښځه ده آیا داسی نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: ناجائز ده (۵). فقط

---

(۱) ردالمحتار باب ومطلب ايضا ج۲ ص ۴۴۲ ، ط.س. ج۳ ص ۹۲. ظفير
(۲) ردالمحتار باب ايضا ج۲ ص ۴۴۸ ، ط.س. ج۳ ص ۹۷. ظفير
(۳) الدرالمختار على هامش رد المحتار كتاب النكاح ج۲ ص۳۷۳. ظفير
(۴) ونكاح عبد وامة بغير اذن السيد موقوف على الاجازة كنكاح الفضولي توقف عقوده كلها ان لها مجيز حالة العقد والا تبطل (الدرالمختار على هامش رد المحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۴۹ ، ط.س. ج۳ ص ۹۷). ظفير =

یوه ښځه چاوکیله کړه هغې دخپل خاوند سره ددې واده وکې: **سوال**: (۱۱۲۳) فاطمی یوې ښځې زینب ته وویل چې زه تاته دخپلې لور دواده دوکالت اختیار درکوم چې ته په خپله خوښه چې په کم ځای کې غواړې ددې واده وکړه زینب په وجود ددوو سړیو ددې انجلۍ نکاح دخپل خاوند خالد سره وکړه حال دادی چې انجلۍ ته دوکالت اودنکاح خبر نسته، وروسته ورته معلومه سوه او داپه اوریدو خاموشه سوه اودا انجلۍ بالغه نه ده بلکې بلوغ ته نژدې ده نوآیا دانکاح جائزسوه اوکه نه؟ اوآیا په جواز اوپه عدم جوازکې دانجلۍ اطلاع اوغیر اطلاع لره هم په صورت مذکوره کې دخل سته اوکه نه؟ یعنې په کمو صورتونو کې جائز کیدی سی اوپه کمو کې نه؟

جواب: اول په دې کې دابحث دی چې دمور ولایت دنکاح دنابالغې وروسته ترعصباتو دی اصل ولی دنابالغې دنکاح عصبه دی په ترتیب دارث اودحجب، یعنې اول پلار بیا نیکه وان علا اوبیا ورور اوبیا اکادی الخ نوکه په عصباتو کې څوك نه وی نو ولایت دنکاح دنابالغې مور ته دی نومورکه دخپل شرعی ولایت دحاصلیدو په وخت زینب دخپلې نابالغې لور وکیله کړه اواختیار یې ورکړی چې کم ځای دی خوښه وی هلته زما دلور نکاح وکړه نوکه زینب په وجود دشاهدانو دخپل خاوند سره نکاح وکړه نودا صحیح ده په دې شرط چې ددی خاوند کفو ددغه منکوحې وی (۱). فقط

ولی که دوهم سړی وکیل کړی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۱۲۴) دورور په وجود کې بل قریب مثلا ماما وغیره دناوی دنکاح ورور یاپلار جوړسی نودمنکوحې وکالت کول جائز دی اوکه نه؟

جواب: ولی جائز چې بل قریب یاغیر قریب وکیل کړی نوجائز دی، په دې کې څه حرج نسته (۲). فقط

یوې ښځې یوسړی ته وویل چې ته دخپل ځان سره زما نکاح وکړه نوده دشاهد په مخکې وکړه نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۱۲۵) که هنده ددی مضمون تحریر په ذریعه دډاګ زید ته ولیږی چې ته خپله نکاح زما سره وکړه اوزید ددی تحریر موافق خپله نکاح په طریقه

---

(۵) وکلته ان یتصرف فی امرها اوقالت له زوج نفسی ممن شئت لم یصح تزویجها من نفسهم (الدرالمختار علی هامش رد المحتار ج۲ ص ۴۵۱ ، ط.س. ج۳ ص ۹۹). ظفیر

(۱) فان لم یکن عصبة فالولایة للام (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۷۹) امره تزویج امراة فزوجه جاز (درمختار) لان الوکالة نوع من الولایة کنفاذ تصرفه علی الموکل (ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۴۲ ، ط.س. ج۳ ص۹۲). ظفیر

(۲) لان الوکالة نوع من الولایة کنفاذ تصرفه علی الموکل (ردالمحتار مطلب فی الوکیل والفضولی ج۲ ص ۴۴۲ ، ط.س. ج۳ ص ۹۲). ظفیر

دشرع شریفی دقاضی اووکیل اودشاهد په مخکی نکاح وکړه نودا نکاح به شرعا جائز وی اوکه نه؟

جواب: داسی نکاح صحیح ده خوپه شامی کی منقول دی چی زیدلره په مجلس دنکاح کی دشاهدانو په مخکی دښځی لیك اورول پکاردی اوداسی ویل په کاردی چی فلانی دفلانی لور زه دخپلی نکاح وکیل کړی یم نوددی وجه زه خپله نکاح ددی سره کوم تاسی ددی شاهدسی، نوکه په دی طریقی سره نکاح سوی وی نونکاح به صحیح وی (۱). فقط

بالغی انجلی دخپلی نکاح پلار وکیل کی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۲۶) یوبالغ سړی په سفرکی دی دده پلار په کور کی دده طرفه وکیل کیږی اوایجاب اوقبول کوی داسړی چی په سفر دی په ذریعه دخپل خط پلار ته لیکی او رالیږی چی تاته زما دطرفه دایجاب او قبول اجازه ده، نوداسی نکاح جائزده اوکه نه؟ اویا بیا دایجاب اودقبول ضرورت سته اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح صحیح ده اووکیل دنکاح دخپل موکل دطرفه ایجاب او قبول کولی سی. قال فی الدرالمختار: کزوجت نفسي أو بنتي أو موکلتي منك ویقول الآخر تزوجت الخ وفي الشامي قوله: کزوجت نفسي الخ أشار إلی عدم الفرق بین أن یکون الموجب أصیلا أو ولیا أو وکیلا الخ ومثل موکلتي موکلي الخ (۲) شامی. نو دوباره ددی سړی چی په سفرکی دی دایجاب اوقبول ضرورت نسته. فقط

ښځی په پنځه زره مهر دنکاح اجازه ورکړیده خو وکیل یې کم کی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۲۷) زید اوهنده دواړه بالغ دی اوددوی نکاح وسوه هنده خپل مهر پنځه زره روپی سکه رائج الوقت مقرر کړی اووکیل ته یې هدایت وکی خو دوکیل هیرسوه یا خودبل څه وجه څخه ده دقاضی په مخکی دهندی رضا په شرعی محمدی مهر باندی ښکاره کړی یعنی دوه دیناره سره زر اودرودیرش درهمه نوپه دې مهرنکاح وسوه دفریقینو په یوځای کیدلو سره اختلاف دمهر معلوم سو، هندی ددی څخه په کمه رضا نه ده اوزید دومره رقم نه منظوروی، زید هندی ته گوتی هم نه دی وروړی اوصرف صورت یې لیدلی دی، آیا څه تعداد دمهر واجب سته؟

جواب: دانکاح موقوفه ده که زید په دی مقدارچی کمه منکوحه وایي راضی وی نو نکاح به نافذه وی اوکه راضی نه وی نوباطله به وی. کما فی النکاح الفضولی. په درمختار

---

(۱) ینعقد النکاح بالکتاب کما ینعقد بالخطاب وصورته ان یکتب الیها یخطبها فاذا بلغا الکتاب احضرت الشهود وقرائه علیهم وقالت زوجت نفسی منه (ردالمحتار کتاب النکاح ص۳۶۴ ج۲). ظفیر

(۲) ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۲۱. ط.س. ج۳ ص۹. ظفیر

کی دزیاتی په طرف دخلاف کولو مثال سته خوښکاره داده چی دهغه حکم هم ددی په شان دی ځکه چی په صورت دخلاف وکیل ته اختیار باقی نه پاته کیږی نودی به په حکم دفضولی سی: قال فی الدرالمختار وکله بان یزوجه فلانة هکذا فزاد الوکیل فی المهر لم ینعقد (١) الخ . فقط

ښځی وکیل جوړکی او وکیل ددوو شاهدانو په مخکی خپله نکاح وکړه نوڅه حکم دی؟

سوال: (۱۱۲۸) یوی کونډی ښځی په وجه دبیری دفساد پټه نکاح داسی وکړه چی دکم سړی سره یې نکاح وکړه ده ته دی ښځی وویل، چی ماتاته اجازه درکړیده ته زما نکاح دخپل ځان سره وکړه ددوو شاهدانو په مخکی په پنځه روپو مهر باندی وکړه، نوچی شاهدان پردی موقعه باندی راتلی نه سوه اونه ښځه بل ځای ته تلی سوه نوددی وجه څخه دی سړی په جومات کی ددوو سړیانو په مخکی دا وویل چی فلانی ښځی ماته اجازه راکړیده چی ته زما نکاح دخپل ځان سره وکړه ددی وجه څخه زه ستاسی دواړو شاهدانو په مخکی دا ښځه په پنځه روپی مهر قبلوم او ستاسی دواړو په مخکی ددی ښځی سره نکاح کوم نوشرعًا دانکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: دانکاح منعقده سوه (٢). فقط

په لاندینی طریقي سره نکاح منعقد سوه اوکه نه؟ **سوال**: (۱۱۲۹) دلته دنکاح داطریقه ده چی مخکی رشته وسی چی په هغه کی ټولی خبری فیصله سی تردی چی دنکاح دوخت څخه څوساعته مخکی قاضی صاحب ته دولی دطرفه اطلاع ورکول سی چی دفلانی نکاح دفلانی سره په دومره مهر به وی فلانی اوفلانی به وکیل اوشاهدان وی بیا ولی یا دده په اجازه سره دری نژدی قریبان انجلۍ ته داجازی دنکاح دپاره ورځی انجلۍ په سکوت وغیره سره اجازه ورکوی بیاقاضی صاحب دوکیل څخه اجازه خطبه وغیره وکړی ایجاب وقبول دنکاح دی کوی نوپه دی صورت باندی نکاح صحیح ده اوکه نه؟ اوپه دی صورت کی داامامانو څه اختلاف خونسته، کله خاوند حنفی اوښځه شافعی وی ددی سره خوپه نکاح کی څه فرق خونه راځی؟

جواب: په دی صورت کی موافق دتفصیل دسوال نکاح منعقدکیږی اوچی کله ولی یادده وکیل قاضی نکاح خوان ته اجازه دنکاح ورکولو ورکړی اوداایجاب اوقبول کولو ورکړی نوقاضی ددی وکیل سو اوپه دی کی دچا اختلاف نسته دلته په دی بلادو کی هم قریب

---

(١) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۷۹، ط.س. ج۳ ص۲۲. ظفیر

(٢) لان الوکالة نوع من الولایة لنفاذ تصرفه علی الموکل (ردالمحتار مطلب فی الوکیل ج۲ ص۴۴۲، ط. س. ج۳ ص۹۲). ظفیر

قریب په دی صورت سره ایجاب اوقبول کیږی چی ولی یا دده وکیل قاضی نکاح خوان ته اجازه دنکاح تړلو وکړی اوخطبه وغیره ایجاب اوقبول وکړی اوپه دی کی دحنفی او دشافعی کیدو هیڅ اختلاف نسته دټولو په نزد په اتفاق داسی ایجاب اوقبول صحیح دی. کذا فی الدرالمختار وغیره من کتب الفقه (۱). فقط

خلورم فصل

مختلفی مسئلی او احکام دفسخ

آیا دقریبانو څخه علاوه په پردوکی ښه نه دی؟ سوال: (۱۱۳۰) زید دخپلی ترور دلور یا داکا دلور سره نکاح نه خوښوی دبعضو مصلحتونو دوجه آیا دحدیث شریف په وجه په پردی خاندان کی واده ښه کیدی سی؟

جواب: په شریعت کی په دې باره کی توسیع ده چی کم ځای یې مناسب ګنې هلته واده وکی (۲) په پردو کي وي او که په قریبانو کي په شریعت کي نه دا ضروري ده چي په قریبانو کي واده وکړه اونه داچی په پردوکی یې وکړه چی کم ځای دمصلحت تقاضاوی هلته دی وکړی. (۳) فقط

دبالغیدو حکم په پنځلسو کالو کی وی اودمراهق په دولسو کالو کی: سوال: (۱۱۳۱) هلك په څو کالوکی بالغیږی چی دهغه څخه پرده کول ضروری سی دښځی فتوٰی دکم عمر پر هلك ورکول سویده اومراهق په څوکالو کیږی؟

جواب: که نورڅه علامه دبالغیدو نه وی نو دپنځلسو کالو په عمر په پوره کیدو باندی دبلوغ حکم سویدی او ددولسو کالو په عمر هلك مراهق کیږی اودبالغ څخه پرده ژر کول ضروری دی (۴). فقط

دانجلۍ ولی لره دوعدی سره بیا هم دمصلحت مطابق بل ځای په نکاح ورکول جائز دی؟

سوال: (۱۱۳۲) داحمد دوستي دیوسف دلورسره وسوه تاریخ دنکاح مقررسو اودانجلۍ والاو دفرمائش موافق جامه کالی وغیره تیار سوه غرض داچي ټول سامان تیارسو اوپه

---

(۱) لان الوكالة نوع من الولاية لنفاد تصرفه على الموكل (ردالمحتار مطلب فی الوكيل ج۲ ص۴۴۲ ، ط.س. ج۳ ص۹۲). ظفير

(۲) قال الله تعالی فانكحوا ماطاب لكم من النساء (سورة النساء). ظفير

(۳) الكفاءة معتبرة في ابتداء النكاح للزومه أو لصحته من جانبه أي الرجل لأن الشريفة تأبى أن تكون فراشا للدنيء ولذا لا تعتبر من جانبها لأن الزوج مستفرش فلا تغيظه دناءة الفراش وهذا عند الكل في الصحيح (الدر المختار على هامش رد المحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۵، ط.س. ج۳ ص۸۴). ظفير

(۴) لا بد في كل منهما من سن المراهقة وأقله للأنثى تسع وللذكر اثنا عشر لأن ذلك أقل مدة يمكن فيها البلوغ كما صرحوا به في باب بلوغ الغلام (ردالمحتار فصل في المحرمات ج۲ ص۳۸۷، ط.س. ج۳ ص۳۹). ظفير

ځلورو ورځوکی نکاح کیدو والاوه چی اسمٰعیل دیوسف دهمد غه لور دپاره پیغام ولیږی چی داحمد سره واده مه کوی هغه غریب دی موږ به دشلو زروکالی وکړو نوزموږ سره یي نکاح وکړی غرض داچی داحمد جامې وغیره یي واپس کړه او اسماعیل خپله نکاح ددی سره وکړه نودا فعل داسماعیل جائزدی اوکه حرام انجلۍ والاو داحمد سره وعده ماته کړه او داسماعیل سره یې دزیاتو پیسو په لالچ کی نکاح وکړه نوددوی دپاره څه حکم دی؟ فاسق اوفاجر دی اوکه څه؟

جواب: دانجلۍ اولیاؤ لره دمصلحت خیال ساتل مقدم دی اووعده خلافی کول که څه هم بی وجه ممنوع دی خوکه دانجلۍ ښه په بل ځای کی په نکاح کی وی نودانجلۍ اولیاؤ ته ددی اجازه سته بلکه ضروری دی چی دانجلۍ دمصلحت خیال وساتل سی خواسمٰعیل لره نه وو په کار چی دیوسف دلور دپاره یي دنکاح پیغام لیږلی وای، ځکه په حدیث کی دی چی: ولا یخطب علی خطبة اخیه (۱). فقط

سړی دنکاح دعوه کوی اوښځه منکره ده نوځه باید وسی؟ سوال: (۱۱۳۳) زید دعوه کوی چی زما نکاح دهندی سره په اجازه دهندی سویده خوهنده انکار کوی اووایي چی ما گرسره هم اجازه نه ده ورکړی، ده زه په جبر دلته بند ساتلی یم دشاهدانو بیان دی چی موږ دهندی داجازی څه لفظ خونه دی اوریدلی، خوزید په وخت دنکاح دهندی دخوا ځخه راغی اودا مو ځینی واوریدل چی وی ویل زماسره هنده په نکاح کولو راضی ده اواجازه ورکوی په دی بناء قاضی نکاح وتړله نوآیا دانکاح صحیح ده؟

جواب: په دی صورت کی چی ترځو دوه عادلان شاهدان دایجاب اوقبول اوریدونکی نه وی نونکاح به ثابته نه وی اودزید په دی ویلو سره چی هنده په نکاح کولو راضی ده اجازت اورضاء دهندی نه ثابتیږی اونکاح صحیح نه سوه اودچا دنکاح شاهدی نسته کذا فی کتب الفقه (۲). فقط

خاوند وایي نکاح وسوه اوښځه انکاری ده او شاهدان فاسقان دی نوځه حکم دی؟ سوال: (۱۱۳۴) زید په قوم کنچن په ثالث باندی په دیوانی عدالت کی ددخل زوجیت دعوٰی کړیده چی زما منکوحه ښځه ثالث اغواء کړیده اواوس دازما خلاف دثالث طرفداره ده ثالث وایي چی دایوه ډمه ده زماسره یي ملاقات وسو اوزما کورته راغله اوښځه هم ددی بیان تائیدکوی عدالت دامقدمه جرګی ته ولیږله چی ښځه دزید منکوحه ده اوکه نه؟

(۱) مشکوٰة باب اعلان النکاح والخطبة عن البخاری ومسلم ص۲۷۱. ظفیر

(۲) وشرط اسماع کل من العاقدین لفظ الاخر یتحقق رضاهما وشرط حضورشاهدین حرین اوحر وحرتین مکلفین سامعین قولهما معا الخ (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارکتاب النکاح ج۲ ص۳۷۳،ط.س.ج۳ ص۲۱). ظفیر

جرګی دزید ښځه شاهدان وغوښتل زید دکنچن قوم دوه شاهدان پیش کړل جرګیانو چي کمه فیصله وکړه ددی خلاصه داده چی شاهدان عادل نه دی نوددی وجه ښځه دزید نکاح ثابته نه ده اوښځه هم منکره ده په دی صورت کی دجرګی فیصله صحیح ده اوکه نه؟

جواب: دداسی شاهدانو یعنی دکنچن وغیره په وخت دایجاب اوقبول کی په وجود سره نکاح منعقد کیږی خو په صورت دانکار دښځی دنکاح ښځه مثلا په داسی فاسقو شاهدانو سره عند الحاکم اوقاضی نکاح نه ثابتیږی نوفیصله دجرګیانو صحیح ده ، په فاسقو شاهدانو سره به دنکاح ثبوت نه وی نوددی وجه ښځه مناسبه ده چی په وخت دانعقاد دنکاح دوه عادل شاهدان موجودوی چی ایجاب اوقبول واوری چی په وخت دضرورت ددوی په شاهدی نکاح ثابته سی یاکه فاسقان وی نوچی په دوی توبه وکاږی چی دتوبی کولو ښځه وروسته دوی عادل اوثقه کیږی که څه هم مخکی دزنا وغیره دحرامو مرتکب وی (۱). فقط

ښځه اوسړی دنکاح ښځه انکارکوی اویو دریم سړی دعویٰ کوی نوڅه حکم دی؟ سوال:

(۱۱۳۵) امان خان نومي سړی دادعویٰ کوی چی صاحبزاده نومي ښځی دحکیم محمد شریف سره نکاح کړیده اودا دواړه یعنی صاحبزاده اوحکیم محمد شریف ددی نکاح ښځه انکار کوی اووايي چی زموږ په مینځ کی نکاح نه ده سوی امان خان دنکاح داثابت دپاره دوه شاهدان هم پیش کوی، اوس پوښتنه ددی خبری ده، امان خان چی یودریم ګړی سړی دی هغه ددوی په مینځ کی دعویٰ دنکاح لری، سره ددی چی صاحبزاده اومحمد شریف منکردی نو ددی ثالث په شاهدی پیش کولو سره به ثابته سی او ددی دواړو دانکار سره سره دا شاهدی قابل التفات ده؟

جواب: بغیر ددعویٰ به په نکاح کی شهادت مسموع نه وی اونکاح به ثابته نه وی ځکه چی په حقوق العباد کی بی ددعویٰ ښځه شاهدی مسموع نه وی. کمافی الشامی فی بیان شرائط الشهادة وتقدم الدعوىٰ فیما کان من حقوق العباد (۲) الخ. ص۳۷۰ ج۴. اوپه هغه امورو کی چی په کمو کی دعویٰ شرط نه ده نوپه هغه کی نکاح داخله نه ده کما صرح به الشامی (نودا نکاح ثابته نه ده. ظفیر). فقط

---

(۱) وشرط حضور شاهدین حرین مکلفین سامعین قولهما معا علی الاصح الخ اوفاسقین الخ وان لم یثبت النکاح (درمختار) اعلم النکاح له حکما حکم الانعقاد فالاول ماذکر والثانی انما یکون عند التجاحد فلا یقبل فی الاظهار الا شهادة من تقبیل شهادته فی سائر الاحکام (ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۷۵ – ۳۷۲. ط.س. ج۳ ص۲۱). ظفیر

(۲) ردالمحتار کتاب الشاهدات ج۴ ص۵۱۳ ، ط.س. ج۳ ص۷۲۲. ظفیر

دتحریری طلاق څخه وروسته ښځه دبل سره اوسیږی او دعوٰی دنکاح یې وکړه نوڅه حکم دی؟ : **سوال**: (۱۱۳۶) هنده یوه لوفره ښځه ده دی مخکی نکاح یې دیو معمولی سړی سره سوی وه ده په بعضو وجوهو سره هندی ته تحریری طلاق (طلاقنامه) ولیکی ددی څخه جلاسو نودا طلاق واقع سو اوکه نه؟ په صورت کی دوقوع دطلاق دعدی په دوران کی هنده دزید سره چی یو دولتمند سړی وو اوسیدل شروع کړل څو ورځی وروسته زید بی اولاده مړسو دزید دانتقاله څخه وروسته هنده په طمع دجائیدادچی دزید ترکه ده په ځان یې دزید دمنکوح دعوٰی وکړه اواعلان یې وکی چی زما نکاح دزیدسره په پټه سوی وه داسی چی ماسوٰی دناکح او وکیل او ددوو شاهدانو خالد اوبکر څخه بل څوك نه وو په عام طور باندی وقوع دنکاح معلومه نه ده خودثبوت دنکاح دپاره اول خومطلق وکیل پیش کولی نه سی او دوه شاهدان چی خالد اوبکر دی دوی دهندی او دناکح دوقوع او تسلیم څخه منکردی صرف ناکح قاضی دهندي موافق نکاح منی، نوپه دی صورت کی دهندی نکاح به دزید سره شرعًا ثابته وی اوکه نه؟ اوقاضی به شرعًا څه فیصله کوی؟

جواب: هنده داول خاوند دطرفه طلاقه سویده ځکه چی په طلاق نامه سره هم طلاق واقع کیږی کما حققه فی الدرالمختار وردالمحتار (۱). باقی دهندی دعوٰی دنکاح دزید سره بغیر ددوو عادلانو شاهدانو چی دهغو شاهدی شرعا قبوله وی ثابته به نه وی. کما فی الدرالمختار قوله وفاسقین الخ اعلم أن النکاح له حکمان حکم الانعقاد وحکم الإظهار فالأول ما ذکره والثاني إنما یکون عند التجاحد فلا یقبل في الإظهار إلا شهادة من تقبل شهادته في سائر الأحکام کمافي شرح الطحاوي فلذا انعقد بحضورالفاسقین والأعمیین والمحدودین في قذف وإن لم یتوبا وابني العاقدین وإن لم یقبل أداؤهم عند القاضي کانعقاده بحضرة العدوین (۲) الخ. ددی عبارت اوددرمختار دعبارت څخه واضحه ده چی نکاح ددوو شاهدانو په ایجاب اوقبول په اوریدو سره منعقد کیږی که څه هم شاهدفاسق اوغیر مقبول الشهادة وي، خوکه باقی وارثان ددی نکاح اقرار نه کوی نوثبوت عند القاضی به په حق دعامة الناس کی بغیر ددوو معتبرو شاهدانو دشاهدی څخه نه کیږی.

سړی دنکاح دعوٰی کوی اوښځه انکار کوی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۳۷) یوه ښځه دیو سړی سره دشپږو کالو راهیسی اوسیده اوس ښځه دده څخه تللی ده، مذکوره سړی په

---

(۱) کتب الطلاق إن مستبینا علی نحو لوح وقع إن نوی وقیل مطلقا ولو علی نحو الماء فلا مطلقا ولو کتب علی وجه الرسالة والخطاب کأن یکتب یا فلانة إذا أتاك کتابي هذا فأنت طالق طلقت بوصول الکتاب (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الطلاق مطلب فی الطلاق بالکنایة ج۲ ص۵۸۹. ط.س. ج۳ ص۲۴۲). ظفیر

(۲) ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۷۲، ط.س. ج۳ ص۲۳. ظفیر

ذریعه دعدالت داگرفتاره کړه، دښځی بیان دی چی زه ددی سړی سره ددوستی په طریقه اوسیدم او اوس اوسیدل نه غواړم، او دمذکوره سړی بیان دی چی زما نکاح ددی سره په ډهلی کی سویده اوپوفقیر نکاح تړلی وه، اواوس دغه فقیر مړدی اوڅه قسم دستاویز وغیره هم نسته، نوشرعًا څه حکم دی؟

جواب: که دسړی سره دوه عادل شاهدان دنکاح نه وی اوښځه دنکاح څخه انکار کوی نو دسړی دعوٰی به شرعًا ثابته نه وی، کذافی کتب الفقه ([1]). فقط

ښځی دخاوند دعنین کیدو دعوٰی وکړه اوسړی انکار وکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۳۸)
که یوه ښځه دعوٰی وکړی چی زما خاوند عنین دی اوخاوند انکار کوی اووایي چی ما ددی سره وطی کړیده نوښځه اوسړی به کتل کیږی؟ اوکه کتونکی سړی غیر مسلم وی نودده شاهدی معتبره ده اوکه نه؟ اودیوه سړی شاهدی معتبره ده اوکه نه؟ اوکه دسړی عنین کیدل ثابت سی نوده ته به مهلت ورکول سی اوکه نه؟ اودکم وخته څخه به ورته به مهلت وی؟

جواب: په درمختار کی دی: ولو ادعی الوطی وانکرته فان قالت امراة ثقة واثنتان احوط الخ هی بکر الخ خیرت فی مجلسها وان قالت هی ثیب اوکانت ثیبًا صدق بحفله ([2]) الخ وفیه قبیله: ویؤجل من وقت الخصومة ([3]) الخ. ددی عبارت څخه واضحه ده چی دښځی کتل به کیږی اودغیر مسلم اعتبار نسته اودیوی ښځی مسلمانی معتبری قول معتبر دی اودخاوند په عنین ثابتیدو باندی به خاوند ته دیوکال مهلت ورکول کیږی اودمهلت وخت به دخصومت نه وی. فقط

دکلکټر څخه دنکاح ثانی اجازه په اخیستو سره منکوحه دوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟

سوال: (۱۱۳۹) دعبدالستار نکاح دسکینه بی بی سره وسوه تقریبا بیا اووه کاله وسوه چی دسکینی پلار محمد صدیق سکینه دعبد الستار دکوره لطائف الحیل خپل کور ته بوتله ځو ورځی وروسته عبدالستار دراليږلو دپاره وویل خومور اوپلار یي را ونه لیږله مجبورًا عبدالستار دعوٰی درخصتی وکړه دمقدمی په دوران کی محمد صدیق داسی وکړل چی ددروغو یوه دعوٰی یي دکلکټر صاحب سره واچوله چی عبدالستار دسکینی

([1]) ونصابها لغیرها من الحقوق الخ کنکاح وطلاق الخ رجلان اورجل وامراتان (الدرالمختار علی هامش رد المحتار کتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۵ ، ط. س. ج۵ ص۴۶۵). ظفیر

([2]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العنین وغیره ج۲ ص۸۲۰ ، ط.س. ج۳ ص۳۹۹. ظفیر

([3]) لو وجدته عنینا الخ اجل سنة الخ ویوجل من وقت الخصومة (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العنین ج۲ ص ۸۱۸ – ۸۱۹ . ط. س. ج۳ ص۳۹۲). ظفیر

دنان اونقه خبر نه اخلي نوسکینه ته دی دعقد ثاني اجازه ورکول سی کلکټر اجازه ورکړه محمد صدیق ددی دوهمه نکاح وکړه نوپه صورت مذکوره کی نکاح ثاني دسکینه جائز ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت پرسکینه طلاق نه دی واقع اونکاح ثاني ددی صحیح نه ده او مرتکب دفعل مذکور عاصی اوظالم اوفاسق دی مسئله داده چی که واقعی هم خاوند خپلی ښځی ته نان او نفقه نه ورکوله نوددی وجه څخه دزوجینو تفریق نه سی کیدی لکه چی په درمختار کی دی: ولایفرق بینهما بعجزه عنها الخ ولابعدم ایفاء حقها الخ (۱). نو چی کله په واقعی نفقه نه ورکولو سره تفریق نه سی راتلی نو ددروغو په دعویٰ سره به څنګه وسی. فقط

خلاف دشریعت دانګریزی عدالت فیصله دنکاح په باب کی معتبره نه ده: **سوال**: (۱۱۴۰) لطیف دعویٰ دحقوق ازواج په دیوانی عدالت کی دائره کړه چی په هغه باندی شاهدان داثبات دنکاح ورکړل اولطیف دمصنف صاحب په مخکی دابیان وکی چی امیر مدعا علیه نمبر ۳ په قرآنکریم لاس کښی ښووی اوقسمیه بیان دی ورکړی چی دده دخور فتح خان واده دمظهر سره نه دی سوی نوزما دعویٰ دی خارجه سی مصنف صاحب دامیر مدعا علیه نمبر ۳ په قسم کولو باندی دلطیف مدعی خارجه کړه نودا جائزده اوکه نه؟ او دفتح خاتون نکاح ثاني جائز ده اوکه نه؟

جواب: مسئله دشریعت داده چی: البینة علی المدعی والیمین علی من انکر (۲). نو مدعی لطیف چی دوه شاهدان عادلان اوثقه نه لری یا ددوی په شاهدی کی سقم دی نو دمدعی علیها یعنی دفتح خاتون په خلیفه انکار باندی به دمدعی دعویٰ خارجیدی سی اوکه دا انجلۍ نابالغه ده نودولی قسم کافی دی اوپه صورت دبالغه کیدو په دی کی ددی قسم ضروری دی، ددی دورور په قسم به دمدعی دعویٰ شرعاً خارجه نه وی او دوهمه نکاح ددی انجلۍ به صحیح نه وی. فقط

دکوزده دعویٰ یي وکړه نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۱۴۱) زید دعویٰ کوی چی عمر دخپلی خور رشته زما سره کړیده اوعمر وایي چی مارشته نه ده کړی زید غلطه دعویٰ کوی، نو شرعا به دوستي منل کیږی اوکه نه؟

جواب: دزید سره که دخپلی دعویٰ موافق دوه شاهدان شرعی نسته نوقول دعمر معتبردی

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقه ج۲ ص۹۰۳ مطلب فی فسخ النكاح بالعجز عن النفقة او الغيبة ط.س. ج۳ ص۵۹۰. ظفير

(۲) مشكوٰة شريف باب الاقضية والشهادات ص۳۲۲. ظفير

او وروسته دثبوت دکوزدې څخه هم عمر که مصلحت ونه ګنی دده سره دنکاح کولو او دانجلۍ دپاره دابنه ځای نه وی نودی په نکاح کولو نه سی مجبورولی (۱). فقط

شپږم باب

مسائل او احکام دکفائت

دفاسق سره نکاح بی داجازی دولی صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۴۲) یوه ډمه دیوسړی سره نکاح کولو ته تیاره سوه ددی پلار دا وویل چی داسړی علانیةً په افعالو دفسق کی اخته دی نوددی وجه څخه دده سره په نکاح رضا نه یم اودیو صالح سړی سره نکاح وکړه وروسته بیادی سړی دګناهونو څخه توبه وکښله اوددی ښځی سره یي بی له اذنه ددی دپلار نکاح وکړه که په مخکی حالت کی یعنی که بی دتوبی کولو څخه نکاح سوی وی نو صحیح کیده اوکه نه؟ اواوس چی په وروسته صورت کی نکاح وسوه صحیح ده اوکه نه؟ اوولی که راضی نه وی نوڅه حکم دی؟ دعبارت ددرمختار: ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلاً وهو المختار للفتوٰی (۲) څه مطلب دی؟

جواب: که عدم کفاءت په دی وی چی سړی په افعالو دفسق کی اخته وو نودتوبی کښلو څخه وروسته دنکاح په صحیح کیدو کی څه خبره (۳) نسته، که څه هم ولی نه وی راضی، خوپه مخکی صورت کی به بی درضاء دولی نکاح صحیح نه وی کما هو مفاد عبارة الدر المختار. (۴) فقط

دکمی درجی دښځی نکاح دسید سره بی له اجازته دولی څخه جائز ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۴۳) یوه ډمه دخپل مور اوپلار په رضامندی اوتعلیم سره په ګډا اوسندرو اوزنا کی مبتلاء وه په امداد دسرکار ددوی څخه جلاسوه اودیو پخوانی اشنا سره چی دریلوی ملازم دی خپل ځان سید ښکاره کوی نکاح کول غواړی اودمور اوپلار یي دپخوا څخه داسی اصرار وو چی دده سره نکاح مه کوه مسافر فاسق دی اوزموږ په خاندان کی نیك سړی سته دهغه سره یا دښار دیو بل نیك اوسیدونکی سړی سره نکاح وکړه دابنځه دبل چاسره خوشحاله نه وه مجبوراً دمسلمانانو یوې لویی ډلی په ده توبه وکښه اوددی ښځی

---

(۱) عن النبی ﷺ قال اذاوعد الرجل اخاه ومن ینته ان یفی له فلم یف ای بعذر فلا اثم علیه رواه ابوداود (مشکوٰة شریف باب الوعد ص۴۱۲). ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ - ۴۰۹، ط.س. ج۳ ص ۵۲. ظفیر

(۳) قال رسول الله ﷺ التائب من الذنب کمن لاذنب له. مشکوٰة باب الاستغفار والتوبة ص ۲۰۲. ظفیر

(۴) وتعتبرفی العرب والعجم دیانة ای تقوی فلیس فاسق کفواً لصالحة اوفاسقة بنت صالح معلنا کان اولا (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۴۰ ، ط.س. ج۳ ص ۸۸). ظفیر

سره يي ورته نكاح وكړه دانكاح شرعًا جائزده اوكه په سبب دعدم كفاءت اودعدم رضا دمور اوپلار منعقده سوه؟

جواب: چي كله خاوند شريف دی اوښځه رذيله ده نودعدم كفائت په وجت دبطلان دنكاح حكم به نه سی كيدی ځكه چي دكفائت اعتبار دجانبه دخاوند څخه دی چي دی ترښځی دكمی درجي نه وی كه څه هم ښځه دكمی درجي وی (۱) اوزوجين چي كله توبه وكاږي نو په دی حيثيت كفائت هم ثابت سو، په هرحال مذكوره نكاح صحيح ده. فی الدرالمختار: الكفاءة معتبرة الخ من جانبه الخ لا تعتبر من جانبها لأن الزوج مستفرش فلا تغيظه دناءة الفراش وهذا عند الكل في الصحيح، وفي الشامي قوله: من جانبه اى يعتبر ان يكون الرجل مكافئاً لها في الاوصاف الآتية بان لا يكون دونها فيها ولا تعتبر من جانبها بان تكون مكافئة له فيها بل يجوز ان تكون دونه فيها (۲) الخ. حاصل داچي نكاح مذكوره چي په رضا دبالغي سويده صحيح ده ځكه چي خاوند وروسته دتوبی څخه فاسق پاته نه سو، اودخاوند منسب اعلی كيدل خوښكاره دی. فقط

دسيده نكاح دنعماني سره جائز ده اوكه نه؟ سوال: (۱۱۴۴) يوه هندوستانی سيده بالغه ديو هندوستانی نعمانی اولاد دابوحنيفه سره نكاح وكړه، آيا اولياء دسيدی ته دنكاح د فسخ حق سته؟ آيا اولاد دابوحنيفه رضی اللہ عنہ دحضرت فاطمة رضی اللہ عنہا اودصديق اكبر رضی اللہ عنہ وغيره دپاره كفو دی؟ بعضی خو وايي چي كفودی ځكه چي غير قريش دقريش كفودی او نعمانی خوعجمی دی؟

جواب: قال فی الدرالمختار: العجمي لا يكون كفوا للعربية ولو كان العجمي عالما أو سلطانا وهو الأصح فتح عن الينابيع وادعى في البحر أنه ظاهر الرواية وأقره المصنف ثم ذكر عن النهر ان العالم العجمي كفو للعربية ورجحه الشامي وقال وكيف يصح لاحد ان يقول إن مثل أبي حنيفة أو الحسن البصري وغيرهما ممن ليس بعربي أنه لا يكون كفوا لبنت قرشي جاهل أو لبنت عربي بوال على عقبيه (۳) الخ. خوښكاره ده چي دا اختلاف اوترجيح په صورت دعالم كيدو دعجمی دی صرف دعالم داولاد كيدوپه وجه به دعجمی

(۱) الكفاءة معتبرة في ابتداء النكاح للزومه أو لصحته من جانبه أي الرجل لأن الشريفة تأبى أن تكون فراشا للدنيء ولذا لا تعتبر من جانبها لأن الزوج مستفرش فلا تغيظه دناءة الفراش وهذا عند الكل في الصحيح والكفاءة هي حق الولي لا حقها (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۵ – ۴۳۲. ط. س. ج۳ ص۸۴). ظفير

(۲) ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص ۴۳۵ ، ۴۳۲. ط.س. ج۳ ص ۸۴. ظفير

(۳) ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص ۴۴۳ و۴۴۴ ، ط.س. ج۳ ص ۹۳. ظفير

کفائت دعربی قریشی سره ثابت نه وی. فقط

معلن فاسق دشریفي ښځې کفو دي اوکه نه؟ او دنابالغي نکاح بغیر دولي څخه جائزده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۴۵) یونیم ملا خیر غوښتونکی معلن فاسق غل بدکار زکوٰة خور سوالگر دیوصالح مالداره سړي لور هنده يي دکوره لس دولس قوسه لیری یووړله چی دهغه عمر دیارلس کاله دی دحیض حمل وغیره څه نښی نه لری هلته يي چی بوتله نو بی داجازی او درضاء دولی څخه يي په پټه ورسره نکاح وکړه اوس دا معلومول دی چی هنده بالغه ده اوکه نه؟ اودولی تړل سوی نکاح صحیح ده اوکه ددغه خیر غوښتونکي؟ اوآیا داسی خیر غوښتونکی فاسق وغیره دصالحو انجونو کفو کیدی سی اوکه نه؟

جواب: هنده نومي انجلۍ چی ددیارلسو کالوده په دی صورت کی نابالغه ده او دنابالغی نکاح بغیر دولی څخه صحیح نه ده نودا نکاح چی کم اجنبی سړی کړیده صحیح نه سوه. کمافی الدرالمختار وهوای الولی شرط صحة نکاح صغیر (۱) الخ. درمختار، اوفاسق کفو دصالح دلور چی صالحه ده نه دی. کمافی الشامی فالفاسق لایکون کفواً لصالحة بنت (۲) صالح الخ شامی ج۲ ص۳۲۱. فقط

گاډي والا ددم او چو والا کفو دي اوکه نه؟ سوال: (۱۱۴۶) گاډی والا چی دغوایانو ریړۍ چلوی ددم او چو والا کفو کیدی سی اوکه نه؟

جواب: کیدی سی. فقط

دصالح نکاح دفاسق سره صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۴۷) هنده نومي انجلۍ چی صالحه پاکدامنه بالغه ده دزید سره چی په حیثیت دقومیت خوبرابر دی خوپه لیاقت، علم، تهذیب، عزت، ذات، صلاحیت کی په مقابله دهنده کي هیڅ وقعت نه لری اوپه هغه ټولو کارونوکی چی باعث دشرم دی مبتلا دی، که څه هم دڅه مودی څخه وروسته ددی عیبونو څخه زید صحیح سی نودا نکاح صحیح سوه اوکه نه؟ اودزید څخه دڅه زیاتی تحقیق ضرورت سته اوکه نه اودزید موجوده حالاتو ته په کتوسره تفریق نه کول څه حکم لری؟

جواب: په درمختار کی دی: ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلاً وهوالمختار للفتوٰی لفساد الزمان وفی الشامی ان هذا القول المفتٰی به خاص بغیر الکفو الخ (۳). نوچی کله دمفتی به روایت موافق دانکاح ونه سوه چی کمه هنده بغیر درضاء دولی څخه په غیر

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص ۵۵. ظفیر

(۲) ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص ۴۴۱ ، ط.س. ج۳ ص ۸۹. ظفیر

(۳) وگوری ردالمحتار اوالدالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۸، ط.س. ج۳ ص۵۲. ظفیر

كفوكي كړيده نوپه وخت دصحيح كيدو دحالت دخاوند بياهم دانكاح صحيح كيدى نه سى اوپه هرحال كى تفريق دزيد اودهندى ضرورى اولازمي دى اودنور زيات تحقيق ضرورت نسته اوتفريق نه كول په داسى حالت كى چي عدم كفاءت په وخت دنكاح ثابت وو معصيت او اعانت على المعصيت دى. فقط

دغير كفو والا سړي دهوكه وكړه او ديوى سيدى سره يي نكاح وكړه، نودا جائز سوه اوكه نه؟

سوال: (١١۴٨) زيد غيركفو اوغيرصحيح النسب خپل ځان شريف النسب وښووى دبكر چي شريف اوسيد دى دهغه دبالغى لور سره يې په وكالت دغير ولى خپله نكاح وكړه نو په دى صورت كى نكاح فسخ كيدى سى اوكه نه؟

جواب: په درمختار كى دى: ويفتى فى غير الكفو بعدم جوازه اصلاً وهو المختار لفساد الزمان الخ (١). ددى حاصل دادى چي كه ښځه بالغه خپله نكاح په غير كفوكي بى له اجازى اودرضاء دولى څخه وكړي نونكاح نه منعقده كيږى نوچي كله دانكاح صحيح نه ده نودفسخ ضرورت نسته. فقط

دصالح سړي دلور نكاح دفاسق سړي سره صحيح ده اوكه نه؟ **سوال**: (١١۴٩) ديو نايي زوى چي څه روپي يي جمع كړيدى او بنجاريتوب يي شروع كى اوس دى په بنجاريانو كى شماريږى دده بالغى لور بغير داجازى دمور اوپلار څخه ديو خاندانى بنجارى دزوى سره نكاح كړيده دنكاح كيدو څخه وروسته دى سړي يوخط دانجلۍ پلار ته وليكى چي دا كار زما څخه په ناپوهتيا سره سويدى، ته مامعاف كړه اوما دنكاح درخواست ځكه تاته ونه كى چي كيدى سى زما ماما ناراضه سى ځكه چي دده دقريبانو په خيال كى دانجلۍ پلار كم اصل دى څو ورځى وروسته دانجلۍ مور انجلۍ راوستله، څوورځى وروسته هلك دانجلۍ پلار ته درخواست وكى چي انجلۍ را وليږه، دانجلۍ پلا وويل چي يوكور تلاش كړه دكور سامان په دى كى كښيږده نوموږ به انجلۍ درولیږو دہ كور په كرايه واخيستى اوڅه قدر سامان يي هم جمع كى ددى څخه وروسته دانجلۍ پلار انجلۍ په بل ځاى كى په نكاح وركړه اومفتى صاحب فتوىٰ وركړه چي په سبب دكفو ادا كولو دانجلۍ مذكوره سړي فاسق سو، اوفاسق سړي ددى ښځى كفو نه سى كيدى ددى وجه اول نكاح منعقده نه سوه، اووطى په شان دزناده ددى عده هم نسته اوس سوال دادى چي داهلك ددى انجلۍ كفودى اوكه نه؟ په سبب داغواء دانجلۍ كه سړي فاسق سو نودا انجلۍ په سبب دتيښتي فاسقه سوه اوكه نه؟ دانجلۍ مور ددى كورته په تللو او انجلۍ

(١) وګورى ردالمحتار او الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الولى ج٢ ص۴٠٨، ط.س. ج٣ ص٥٦. ظفير

دخپل ځان سره راوستل اودهلك خط لیکل او دانجلۍ دپلار دالیکل چې یوکور تیارکړه رضاء دولی ده اوکه نه؟ ددی دواړو بغیردولی څخه نکاح منعقده کیږی اوکه نه؟ آیانکاح منعقده نه سوه دانجلۍ پلار ته دنکاح دفسخ اختیار سته؟

جواب: قال فی الدرالمختار فلیس بفاسق کفوا لصالحة اوفاسقة بنت صالح الخ (١) وفیه ایضا ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلاً الخ (٢). دمخکی عبارت څخه معلومه سوه چی فاسق کفو دصالحه دفاسقی بنت صالح نه دی اوددوهم عبارت څخه معلومه سوه چی بالغه که خپله نکاح په غیر کفوکی وکړی نودا نکاح باطله ده دولی پراجازی موقوفه نه ده نوپه صورت مسئوله کی چی خاوند په سبب داغواء کولو اودتښتولو دښځی فاسق سو نوپه سبب ددوهم روایت ددرمختار چی دامفتٰی به دی نکاح ددی ښځی سره صحیح نه ده که څه هم ښځه هم فاسقه سوی وی په وجه دفرار مع الرجل الاجنبی چی کله پلار ددی صالح وی نوکه څه هم چی دبنجاریتوب دکسب په وجه دواړه برابر اوهم کفوی خو دفسق دوجه څخه داسې ددی ښځی کفونه دی پاته سوی که څه هم دانښځه هم فاسقه سوه کله چی پلار ددی صالح وی کمامر دا امور دلالت پررضاء دی خوچی کله دمخکی څخه نکاح منعقده نه ده نودارضاء دانکاح نه سی صحیح کولی اونه منعقده کیږی موافق دقول مفتٰی به. فقط

<u>**دحرام هلک سره دشریفی ښځی نکاح جائزده اوکه نه؟ سوال**</u>: (١١٥٠) دیوی انجلۍ او دهلك نکاح په وخت دنابالغتیا کی وسوه دانجلۍ دمور په اجازه اوس دادواړه بالغ دی انجلۍ نه په بالغیدو داخبره معلومه سوه چی زما خاوند اودده پلار دواړه دبی نکاح ښځی څخه دی نوددی وجه څخه انجلۍ په نکاح راضی نه ده نوفسخ کولی سی اوکه نه؟ نودا نکاح منعقده سوه اوکه نه؟ اوپلار نیکه دانجلۍ مړه وه.

جواب: دانکاح منعقده نه سوه په درمختار کی دی: واذا کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه ولو الام الخ لایصح النکاح من غیر کفو الخ (٣). فقط

<u>**بالغه کونډه په غیر کفو کی نکاح کولی سی اوکه نه؟ سوال**</u>: (١١٥١) کونډه ښځه خپله نکاح په غیر کفوی کی بی اجازی دولی کولی سی اوکه نه؟

جواب: کونډه ښځه خپله نکاح په غیر کفو کی بی درضا دولی نه سی کولی که ویې کړی نوموافق دروایت دمفتی بها دانکاح به صحیح نه وی کمافی الدرالمختار: ویفتی فی

---

(١) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج٢ ص٤٤٠ ، ٤٤١ ، ط.س. ج٣ ص٨٩. ظفیر
(٢) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج٢ ص ٤٠٩ ، ط.س. ج٣ ص ٥٦، ظفیر
(٣) ایضا ج٢ ص٤١٩. ط.س. ج٣ ص ٦٧. ظفیر

غیر الکفو بعدم جوازها اصلا وهوالمختار للفتوٰی ([1]) (خودا دی واضحه وی چی دغیر کفو څخه مراد دلته دادی چی هلك دکمتر خاندان وی اوکه هلك ترښځی دلوړ خاندان وی. ظفیر)

سید خپله لور په غیر کفو کی ورکولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۵۲) که سید خپله لور په خپله خوښه په غیر کفوکی کول غواړی نوشرعا منع دی اوکه نه؟

جواب: پلار نیکه که دبالغه نکاح په غیر کفوکی وکړی نوصحیح ده ([2]) اودبالغ نکاح په رضاء دلور صحیح ده. فقط

بالغی په کفوکی واده وکی اوس دهلک دفاسق کیدو په وجه نارضا ده نوڅه حکم دی؟ سوال:

(۱۱۵۳) یوی بالغی دخپل قوم دسړی سره بی له اجازته دپلار اودنورو قریبانو بل وطن ته ولاړه اونکاح یي وکړه څوورځی وروسته وطن ته بیرته راغی اوس بالغه په وجه دفسخ ددی سړی نارضا ده، آیا لور دصالح دفاسق کفوده اوکه نه اوولی لره په وجه ددفع دعار فسخ دنکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: په شامی کی دی: والحاصل : أن المفهوم من کلامهم اعتبار صلاح الکل (الی ان قال) فعلی هذا فالفاسق لا یکون کفوا لصالحة بنت صالح بل یکون کفوا لفاسقة بنت فاسق ، وکذا لفاسقة بنت صالح کما نقله في الیعقوبیة ، فلیس لأبیها حق الاعتراض ([3]) الخ. ددی څخه معلومه سوه چی کمه ښځه په خپله فاسقه وی داکه څه هم دصالح لوروی داکفو دفاسق ده، ددی وجه څخه مذکوره نکاح چی دفاسقه بنت صالح دفاسق سره وسوه نودا صحیح ده. فقط

دسید دبالغی لور نکاح بی درضاء دولی په غیر کفو کی صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۵۴) دبالغی سیده صحیحة النسب نکاح دیوبل سړی چی غیر سید اوغیر عالم دی بی درضاء دولی څخه صحیح ده اوکه نه؟

جواب: بالغه سیده که په غیر کفو کی خپله نکاح بی درضاء دولی څخه وکړی نوبی شکه موافق درروایت دمفتی بها ددی نکاح صحیح نه ده ([4]) اوکه په رضاء دولی یي کړی وی

---

[1] ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۸ ، ط.س. ج۲ ص ۵۲. ظفیر

[2] وللولی الخ نکاح الصغیر والصغیرة الخ ولزم النکاح ولو بغبن فاحش الخ او زوجها بغیر کفوء ان کان الولی المزوج بنفسه بغبن ابا اوجدا الخ لم یعرف منهما الاختیار (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۱۷ – ۴۱۸ ، ط.س. ج۳ ص ٦۵). ظفیر

[3] ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۴۱ ، ط.س. ج۳ ص ۸۹. ظفیر

[4] ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه الا وهوالمختار للفتوٰی لفساد الزمان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ ، ط.س. ج۲ ص۵۲). ظفیر

یا ددی ولی نه وی یایي په کفو کی نکاح کړیده نوصحیح ده، کمافی الشامی: واما اذا لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقا اتفاقا کما یاتی الخ (۱). اوواضحه دی وی چی فقهاؤ تصریح کړیده په باب الکفاءة کی چی قریش په خپل مینځ کي دیوبل اکفاء نوشیخ صدیقي اوفاروقي اوعثماني وغیره چي ځومره قریشي دی ټول دساداتو هم کفودی (۲)،

دسید لورده دیوهلک سره یی نکاح وکړه چی ځان ته یی شیخ وایه اوس معلومه سوه چی دی جولا دی نوځه حکم دی؟ **سوال**: (۱۱۵۵) یوی بالغی ښځی خپله نکاح دیوسړی سره وکړه مذکوره ښځه دسید لورده اوسړی مخکی خپل ځان شیخ ښکاره کړی وو دنکاح کیدو او خلوت صحیحه ځخه وروسته معلومه سوه چی په ذات جولا دی اودا نکاح دښځی دپلار په غیبوبت کی وسوه نوآیا دانکاح صحیح سوه اوکه نه په صورت دصحت کی ښځی یا ددی پلار ته دفسخ کولو اختیار سته اوکه نه؟

جواب: مذکوره نکاح چی کم په غیر کفوکی سویده دمفتٰی به روایت مطابق صحیح نه بلکه باطله اوناجائز ده په درمختار کی دی: ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلاً وهو مختار للفتوٰی (۳). فقط

دسید اودشیخ لور دنوی مسلمان کانسته سره جائزده اوکه نه؟ **سوال**: (۱۱۵٦) یوسړی په قوم کانسته هندو وو دی مسلمان سو، دلمونځ روژی پایبند دی، دی دشیخ دسید دلور کفودی اوکه نه؟ اوچی کم خلک بی نمازه دی هغوی دانوی مسلمان نه خوښوی په داسی حالت کی ځه کول پکاردی؟

جواب: دشیخ او دسید لور کفو ددی نوی مسلمان نه ده (۴) خوکه یونوی مسلمانه یادبل قوم دلورسره یي نکاح کیدی سی که بی نمازه وی نودی پوهول اولمونځ گذاره کول پکار دی نونکاح به صحیح سی ځکه چی دی مسلمان دی. فقط

دعجمی تعریف اودعربی النسل ښځی نکاح دلوهار ترکاڼ او دنداف سره صحیح ده اوکه نه؟

سوال: (۱۱۵٧) زید وایي چی که یوه سیده یا افغانی یادبل اعلی قوم ښځه دیوادنی

---

(۱) ردالمحتار باب الولی تحت قوله بعدم جوازه ج۲ ص۴۰۹، وروسته ددی وجه درج ده: لان وجه عدم الصحة علی هذا الروایة دفع الضرر عن الاولیاء اما هی فقد رضیت باسقاط حقها فتح (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۹ ، ط.س. ج۳ ص۵٧). ظفیر

(۲) تعتبر الکفاءة للزوم النکاح نسبا فقریش بعضهم اکفاء بعض (درمختار) والخلفاء الاربعة کلهم من قریش (رد المحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳٧. ۴۳۸ ، ط.س. ج۳ ص۸۲). ظفیر

(۳) الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۸ – ۴۹ ، ط.س. ج۳ ص۵۲. ظفیر

(۴) من اسلم بنفسه ولیس له اب فی الاسلام لایکون کفوا لمن له اب واحد فی الاسلام کذافی فتاوٰی قاضی خان (عالمگیریه باب خامس فی الکفاءة ج۲ ص۱۵، ج۱ ص۲۹۰ ماجدیه). ظفیر

قوم دمسلمان، لوهار، ترکاڼ، نداف سره مثلاً نکاح وکړی بی درضاء دولی نوبی کراهته صحیح ده ځکه چی عجمیانو خپل ځان ضائع کړیدی داویل صحیح دی اوکه نه؟ اوکفو به په کمو شیانوکی په پنجاب، سنده، هند، اوبنګال وغیره کی معتبروی اوعجمی چاته وايي زید دادلیل نیسی چی دسیدزاده ګی نکاح دغیر قوم سره منع کول دشیعه مذهب دی، دعینی ج۲ ص۱۰۲ عبارت پیش کوی: وفی البسیط الی ان نکاح العلویات تمتنع علی غیر هم مع التراضی قال السروجی وهی قولان باطلان الخ ددی عبارت څه مطلب دی اوددی څه جواب دی؟

جواب: دعجمی تعریف په ردالمحتار کی دادی: قوله واما فی العجم المراد بهم من لن ینتسب الی احدی قبائل العرب (۱) الخ. نوچی کم سړی منسوب الی العرب نه دی نوهغه عجمی دی، اوپه درمختارکی دی: العجمی لایکون کفوا للعربیة الخ (۲) اودعینی جواب دادی چی نکاح دسادات علوی دغیر علویانو سره بالکل منع ده اومذهب داهل السنت والجماعت دادی چی دوی اول دعلویاتو نکاح دغیر علویانو سره نه منع کوی مطلقا بلکی دقریش غیر علوی نکاح دسیده علویه سره صحیح ده کمافی الدرالمختار: فقریش بعضهم اکفاء بعض (۳). اودوهم دعجمیانو سره هم دعلویاتو نکاح حرامه نه ده بلکی که ولی اودا ښځه راضی وی نونکاح منعقد کیږی، فاین هذا من ذالك.

په غیر کفو کی واده دولی په رضا صحیح دی؟ سوال: (۱۱۵۸) یومسلمان چی دکم قوم څخه هم وی دی په بل قوم کی دخپل زوی اودلور نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دنابالغی پلار داسی کولی سی اوکه انجلۍ بالغه وی اودا راضی وی په غیر کفو کی په واده کولو سره اوددی پلار اوولی هم راضی وی نوبیاهم صحیح دی کذافی الدر المختار وغیره (۴). فقط

ولد الزنا دصحیح النسب هم کفو نه دی: **سوال**: (۱۱۵۹) زید ولد الزنادی دده قریب دده سره په نکاح کولو شرمیږی زید مذکور کفو کیدی سی اوکه نه؟

---

(۱) ردالمحتار باب الکفاءة ص ۴۳۹ ج۲ ، ط.س. ج۳ ص ۸۷. ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۴۳ ، ط. س. ج۳ ص۹۲. ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۸ ، ط. س. ج۳ ص۸۲. ظفیر

(۴) واذا زوجت نفسها من غیر کفو ورضی به احد الاولیاء لم یکن لهذا الولی ولا لمن مثله او دونه فی الولایة حق الفسخ الخ وکذا اذا زوجها احد الاولیآء برضاها کذا فی المحیط (عالمگیری باب خامس باب الاکفاء والکفاءة ج۲ ص۱۷ طبع ماجدیه ج۱ ص۲۹۳) اذا زوجها من رجل عرفه غیر کفو فعند ابی حنیفة یجوز لان الاب کامل الشفقة واقر الرای فالظاهر انه تامل غایة التامل ووجد غیر الکفو اصلح من الکفو کذا فی المحیط (ایضا ج۲ ص۱۲، طبع ماجدیه ج۱ ص۲۹۱). ظفیر

جواب: ولد الزنا کفو دولد الحلال اوڈثابت النسب نه سی کیدی خوکه پلار دخپلی نابالغی لور نکاح په غیر کفوکی وکړی نونکاح به صحیح وی یاپه خپله بالغه انجلۍ دولی په اجازه که خپله نکاح په غیر کفو کی وکړی نوبیا هم نکاح صحیح کیږی (۱).

دنابالغی انجلۍ نکاح که په غیر کفو کی وسی نوجائز ده: **سوال**: (۱۱۲۰) زید (چی شیخ فاروقی دی) دخپلی نابالغی لور نکاح دعمر (چی ددری پشتونو راهیسی مسلمان دی) سره کړیده داهلك ددی منکوحی انجلۍ کفو دی اوکه نه دی انجلۍ ته دنکاح دفسخ کولو اختیار په بالغه کیدو سره سته اوکه نه؟

جواب: داهلك دزید دلور کفو نه دی خوپلار که دخپلی نابالغی لور نکاح دغیرکفو سره وکړی نوصحیح (۲) ده اونابالغی ته دبالغیدو څخه وروسته اختیار دفسخ ددی نکاح نسته. کذا فی الدرالمختار والشامی (۳). فقط

سید اوشیخ هم کفودی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۱۲۱) دغیر کفو سړی سره دښځی نکاح بی اجازته دپلار کیدی سی اوکه نه؟ ښځه کونډه وی اوکه پیغله، ښځه سیده وی اوسړی شیخ داغیر کفودی اوکه نه؟

جواب: سید اوشیخ دیوبل کفو دی غیر کفونه دی لکه چی په کتابونو دفقه کی ددی تصریح سته اوسید اوشیخ چی صدیقی وی اوکه فاروقی اوکه عثمانی ټول قریشی (۴) دی نوکه ښځه سیده بالغه باکره وی اوکه ثیبه دشیخ خاوند سره په خپله رضا نکاح وکړی نودا نکاح صحیح ده پلار دانه سی ماتولی کمافی الدرالمختار: فنفذ نکاح حرة مکلفة بلارضاء ولی الخ (۵). فقط

سړی که په غیر کفوکی نکاح وکړه نوصحیح ده: **سوال**: (۱۱۲۲) زید په غیر کفو کی سل کاله وسوه چی نکاح کړیده اولاد او داولاد اولادونه کیدل اوپه خپل مینځ کی یي نکاح

---

(۱) قوله بعدم جوازه الخ وهذا اذا کان ولی ولم یرض به قبل العقد فلا یفید الرضا بعده واما اذا لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقا اتفاقا (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۹ ، ط.س. ج۳ ص۵۷). ظفیر

(۲) ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا (درمختار) هذه روایة الحسن عند ابی حنیفة وهذا اذا کان لها ولی لم یرض به قبل العتق الخ فلا بد حینئذ لصحة العقد من رضاه صریحا (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۹، ط. س. ج۳ ص۵۲). ظفیر

(۳) لوفعل الاب اوالجد عند عدم الاب لایکون للصغیر والصغیرة حق الفسخ بعد البلوغ (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۰). ظفیر

(۴) فقریش بعضهم اکفاء لبعض الخ والعرب بعضهم اکفاء لبعض الانصاري والمهاجري فیه سوآء کذافی فتاوٰی قاضی خان (عالمگیری مصطفائي الباب الخامس فی الاکفاء ج۲ ص۱۵ طبع ماجدیه ج۱ ص۲۹۰). ظفیر

(۵) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷. ظفیر

او ودونه کول ځوك غير په اولاد کی پاته نه سو اوس سل کاله وروسته يوسړی دزيد دقوم دزيد په خاندان کی چی دهغه ښځی څخه دی چی دهغه نکاح دسل کاله راهيسی سويده اودا ښځه دغير کفو نه وه نکاح کوی جائزده اوکه نه؟ اووالدين يا يوولی ته حق دفسخ دنکاح په وجه دغيره کفو کيدو سته اوکه نه؟

جواب: دزيد په غير کفو کی په نکاح کولو سره دزيد داولاد په نسب کی څه فرق نه راځی ځکه چی نسب دپلار څخه ثابتيږی نوکه دزيد په اولاد کی يوه انجلۍ بالغه خپله نکاح بغير درضاء داولياؤ څخه په غيرکفوکی وکړی نودابه صحيح نه وی. کمافی الدرالمختار ويفتی فی غير الکفو بعدم جوازه اصلاً وهو المختار للفتوىٰ (۱) الخ. اوکه يوبالغ هلك دزيد په اولاد کی بغير درضاء دولی خپل نکاح په غير کفوکی وکړی نودا صحيح ده اوولی دانه سی فسخ کولی ځکه چی دکفاءت اعتبار په دی کی نسته چی يوشريف سړی دکم نسب والا ښځی سره نکاح وکړی ځکه چی په دی کی ښځی ته څه عار نسته (۲) او دسړی اولاد چی کم ددی ښځی څخه وی نودا به دپلار په نسب وی. فقط

کونړه سيده دغير قريشي سره نکاح کولی سی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۱۲۳) يوه کونډه سيده ديوغير قريشی سره چی نه خو عالم دی اونه پښتون نکاح کول غواړی نوجائزدی اوکه نه؟ که نکاح وسوه نوداسی نکاح شرعا ماتول لازمی دی اوکه نه؟ اوآيا دانکاح قابل دفسخ اودا سړی قابل دتعزير دی اوکه نه اوکه تعزير سته نوڅه دی؟

جواب: که بالغه ښځه خپله نکاح په خپلی رضاء سره په کفوکی وکړی نودا مطلقا صحيح ده اوکه په غيرکفوکی وکړی اوددی ولی موجودوی نودی راضی نه وی نودانکاح دمفتی به مذهب په بناء صحيح نه ده اوکه ددی ځوك ولی نسته ياوی خوراضی وی نومذکوره نکاح صحيح ده اوغير قريشی سړی دسيدی ښځی کفونه دی: قال فی الدرالمختار ويفتی فی غير الکفو بعدم جوازه اصلا وهو المختار للفتوی (۳) الخ قال فی الشامی وهذا اذا کان لها ولی ولم يرض به قبل العقد فلا يفيد الرضا بعده بحر واما اذا لم يکن لها ولی فهو صحيح نافذ مطلقا اتفاقا الخ (۴) ج۲ ص۲۹۷ شامی. اوچی په کم صورت کی دعدم جواز دنکاح فتوىٰ ده نوپه دی کی په مينځ دزوجينو کی دی تفريق وسي او څه

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۸ ، ط. س. ج۳ ص۵۲. ظفير
(۲) الکفائة معتبرة الخ من جانبه الخ لاتعتبر من جانبها لان الزوج مستفرش فلا تغيظه دناءة الفراش وهذا عند الکل فی الصحيح (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۵. ط.س. ج۳ ص۸۴). ظفير
(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ ، ط.س. ج۳ ص۵۲. ظفير
(۴) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۹ ، ط. س. ج۳ ص۵۷. ظفير

تعزیر شرعًا په دی کی نسته. فقط

پښتون په دهوکه دسید دلور سره نکاح وکړه نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۲۴) یوپښتون خپل قومیت پټ کی اودیوی سیدی کره یې مرکه ولیږله، نونکاح په دی بناء وسوه چې که ته شیخ یې نونکاح دی وسی، نوپه دی صورت کی نکاح صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح سویده خوپه وجه ددهوکه ورکولو ښځه اوددی اولیآؤ ته دنکاح دفسخ کولو اختیار سته (۱). فقط

دولی درضا څخه بغیر بالغی په غیر کفوکی نکاح وکړه نوصحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۲۵) یوی بالغی ثیبی ښځی په غیر کفو کی نکاح کول غوښتل ددی په اولیاؤ کی په دی کی ماسوا ددی دترور (عمه) څخه علاوه بل څوك نه وو هغه مزاحم سوه دانگریز حاکم وخت په حکم دانکاح وسوه ترور په حیثیت دولی دفسخ دنکاح دعوٰی وکړه نودترور په دعوٰی نکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟ که نسی کیدی نوهغه کم ولی دی چې هغه ته ددی دعوٰی حق سته اوترور په ذوی الارحام کی ده اوکه په عصباتوکی؟ امام طحاوی په باب النکاح بغیر ولی عصبه چې کم باب اینبی دی په دی کی دعصبه دقید څه فائده ده؟ آیاپه دی کی ترآخر ولی عصبه پوری بحث دی اوکه دعام ولی څخه، په فتاوٰی سراجیه کی دی: امراة تزوجت من غیر کفو فللولی ان یعترض ویرفع الی القاضی حتی یفسخ وان لم یکن الولی ذارحم محرم کابن العم (۲)، ددی څه معنٰی ده اوابن عم بنفسه نه دی؟

جواب: دفقه په کتابونو کی تصریح ده چې دنکاح ولی عصبه دی، اوکه عصبه نه وی نو بیا ذوی الفروض اوذوی الارحام ته ولایت حاصل دی نوچی کله ماسوا دترور څخه بل څوك ولی ددی ښځی دلته نسته نوولی په دی حالت کی تررده چې په ذوی الارحام کی (۳) ده اوپه کتب دفقه کی داهم تصریح ده چې په غیر کفوکی نکاح دبالغی بی اجازته او رضاء دولی نه ده صحیح نوچی کله ترور په دی نکاح راضی نه ده نودا نکاح په فتوٰی دمتاخرو فقهاؤ صحیح نه ده اودامام طحاوی دعبارت مطلب دادی چې ولی په اصل کی عصبه دی اوکه عصبه نه وی نوبیا دنورو فقهاؤ دتصریح مطابق ذوی الفروض اوذوی الارحام ولی کیږی چې دهغه تفصیل اوترتیب په کتابونو دفقه کی سته اوپه فتاوٰی

---

(۱) ولو انتسب الزوج لها نسبا غیر نسبه فان ظهر دونه وهو لیس بکفو فحق الفسخ ثابت للکل وان کان کفواً فحق الفسخ لها (عالمگیری باب خامس فی الاکفاء ج۲ ص۱۷ طبع ماجدیه ج۱ ص۲۹۳). ظفیر

(۲) فتاوٰی سراجیه. ظفیر

(۳) فان لم یکن عصبة فالولایة للام الخ ثم لذوی الارحام ثم للسلطان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۲۹، ط.س. ج۳ ص۷۸). ظفیر

سراجیه کی چی کم اعتراض دولی حکم لیکلی دی نودا اصل مذهب داحنافو دی خوبیا متاخرین احناف دمذکوری نکاح دبطلان فتوٰی ورکوی یعنی په غیرکفوکی دبالغی نکاح بی اجازته دولی باطلیږی دولی دفسخ کولو ضرورت نسته داټول تفصیل په درمختار اوپه ردالمحتار کی دی (۱). فقط

دیوی پښتنی ښځی نکاح دشیخ دزوی سره جائز ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۲۶) یوه کونډه ښځه هنده په غیر کفوکی نکاح وکړه یعنی ښځه پښتنه ده اوخاوند شیخ زاده دی او دښځی میریزي اکا په دی معترض دی نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: مسئله داده چی کونډه بالغه ښځه خپله نکاح په غیر کفو کی بی اجازته دولی ثخه وکړی اوولی په دی نکاح راضی نه وی نودا نکاح نه کیږی اوفتوٰی په دی ده او مخکی دامسئله لیکل سوی وه خواوس په توضیح سره دامعلومه سوه چی ښځه پښتنه ده اوخاوند دشیخ زوی دی یعني قریشي دی کم چي دښځي ترقوم افضل دی که صورت واقعي همداسي وي نونکاح صحیح سوه ځکه چي کفاءت دخاوند دطرفه معتبردی چی خاوند دښځی ثخه کمتر نه وی اودښځی دطرفه معتبر نه دی یعنی که ښځه دکمی درجی وی اوخاوند په اعتبار دنسب داعلٰی درجي وی ځکه چی په دی کی شرعًا اوعرفًا عار نسته. قال فی الدرالمختار الکفاءة معتبرة الخ من جانبه ای الرجل لان الشریفة تابی ان تکون فراشا للدني ولذا لا تعتبر من جانبها لان الزوج مستفرش فلا تغیظه دناءة الفراش وهذا عند الکل في الصحیح الخ (۲). فقط

دیوي خانداني مسلماني انجلۍ نکاح دیو نوی مسلمان سره صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۲۷) دیوی کوچنی انجلۍ چی دهغې پلار نیکه مسلمانان وه ددی نکاح ددی ماما، حال دادی چی ددی پلار ژوندی دی اوپه ثه فاصله لیري اوسیدی، دیونوی مسلمان سرِی سره، چی دده پلار اونیکه غیر مسلم وو، وکړه، که ددی پلار پردی عقد اعتراض وکړی نوشرعًا به دا عقد موثر کیدی سی اوکه نه؟

جواب: چی دانکاح په غیر کفو کی سویده بی داجازی دولی اقرب ثخه یعنی دپلار ثخه نو دا صحیح نه ده (۳) (او ددی په رد کولو سره دانکاح نه صحیح کیږی. ظفیر).

---

(۱) ویفتی فی غیر الکفوء بعدم جوازه اصلا وهو المختار للفتوٰی لفساد الزمان (ایضا ج۲ ص ۴۰۸ – ۴۰۹، ط. س. ج۳ ص۵۲). ظفیر

(۲) ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۵ – ۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۸۴. ظفیر

(۳) من اسلم بنفسه ولیس له اب فی الاسلام لایکون کفوا لمن له اب واحد فی الاسلام کذا فی فتاوی قاضی خان (عالمگیری باب خامس فی الاکفاء ج۲ ص۱۵ طبع ماجدیه ج۱ ص۲۹۰). ظفیر

په کفوکي نکاح صحيح ده په مهر کي په کمي سره فرق نه راځي: **سوال**: (۱۱۶۸) زيد دهنده ثيبې دبالغې کونډې سره بغير داجازې اودرضا دولي څخه نکاح وکړه اولس درهم مهر مقرر سو زيد وطي هم کړيدې اوپه خپله ددې اقرار هم کوي نونکاح منعقده سوه اوکه نه؟ اوولي ته دفسخ اختيار سته اوکه نه؟ زيد دمهر مثل دپوره کولو څخه انکارنه کوي اونه په فسخ راضي دی اونکاح په کفوکي سويده اومهر مثل زيات دی؟

جواب: چي کله نکاح په کفوکي وسوه نوولي ته په صورت داتمام دمهرمثل دفسخ اختيار نسته اونکاح صحيح سوه. کما فی الشامي قوله ويفتي في غير الکفو بعدم جوازه اصلا الخ قيد بذلك لئلا يتوهم عوده إلى قوله فنفذ نكاح حرة إلخ وللاحتراز عما لو تزوجت بدون مهر المثل فقد علمت أن للولي الاعتراض أيضا والظاهر أنه لا خلاف في صحة العقد وأن هذا القول المفتى به خاص بغير الكفو الخ (۱). فقط

ولد الزنا هلک اوصحيح النسب انجلۍ هم کفو دي اوکه نه؟ سوال: (۱۱۶۹) يوهلك ولد الزنا دی اوانجلۍ دحلالي نطفي څخه پيداده نودا دواړه کفودي اوکه نه؟

جواب: دوی کفونه دي (۲). فقط

دګلکار واده دترکاڼ سره جائزدي: **سوال**: (۱۱۷۰) زيد دګلکاری کسب کوي اودعمر دخاندان مشرانو په اوقربيانو به دترکاڼي کسب کوي خو عمر دعطار پردوکان ناست وي زيد دعمر ټول حالت وليدی اودخپلي خور نکاح يي دعمر سره وکړه دزيد خور دعمر سره يوه مياشت دده په کورکي هم اوسيده، وروسته ديوې مياشتي څخه زيد خور خپل کور ته بوتله اوس زيد وايي چي دانکاح جائزنه ده دانکاح جائز سوه اوکه نه؟ اوعمر چي دزيد دخور سره ډيری ورځي هم بستري وکړه نوداجائز سوه اوکه نه؟

جواب: دعمر نکاح دزيد دخورسره جائز سويده اوهم بستري وغيره ټول جائزدي اودزيد انکار اوس شرعًا معتبر نه دی (۳). فقط

دمسلماني انجلۍ نکاح په غلطي سره په غير خاندان کي وسوه: **سوال**: (۱۱۷۱) ديوی مسلماني نابالغي انجلۍ نکاح ديو بی شرم قوم چي پايبند داحکامو داسلام نه دي په غلطي سره وارثانو وکړه بيا وروسته معلومه سوه چي ددوی داسلام سره څه تعلق نسته

---

(۱) وګوری ردالمحتار باب الولي ج۲ ص ۴۰۸ ، ط.س. ج۳ ص ۵۲. ظفير

(۲) وتعتبر الكفاءة نسبا وحرية واسلاما او ديانة (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۷ ، ط.س. ج۳ ص۸۶)، ظفير

(۳) وافاد كما في البحر انه لايلزم اتحادهما في الحرفة بل التقارب كاف فالحائك كفو لحجام والدباغ كفو لكناس والصفار كفو لحداد والعطار كفو لبزاز قال الطبراني وعليه الفتوىٰ (ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص ۴۴۲ ، ط.س. ج۳ ص۹۰). ظفير

ددی وجه څخه انجلۍ ددوی کره ابادیدل نه غواړی اونه یې وارث لیږل غواړی نودانکاح صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: که داسړی چی دچاسره نکاح سویده مسلمان کلمه ګو وی که څه هم فاسق وی او دین دار نه وی نونکاح صحیح سوه (١)، اوبغیر دخاوند دطلاقه دانکاح نه سی فسخ کیدی، اوکه کافر وو او دعوٰی داسلام یې نه کوله او دکلمه دتوحید څخه منکر وه نودا نکاح نه ده سوی. فقط

هلک نسب غلط وښووی او واده یې وکی نواوس نکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۷۲) یوسړی خپل نسب غلط وښووی اودیو شریف خاندان دانجلۍ سره یې ددی دپلار په اجازه نکاح وکړه، حال دادی چی انجلۍ بالغه ده اوددی څخه اجازه طلب نه سوه اوس دانجلۍ دبیولو څخه مخکی سړی مجهول النسب ښکاره سو نو په دی صورت کی ابطال یا دفسخ دنکاح جواز دانجلۍ ولی یا انجلۍ ته سته اوکه نه؟

جواب: ولی اوښځی ته دنکاح دباقی ساتلو اودفسخ کولو اختیار سته. کمافی الشامی نقلا عن البحر عن الظهیریة لوانتسب الزوج لها نسبًا غیر نسبه فان ظهر دونه وهولیس بکفو فحق الفسخ ثابت للکل وان کان کفواً فحق الفسخ لها دون الاولیاء ج۲ ص۳۴۴. اودباب العنین په اٰخر کی صاحب دشامی لیکلی دی چی کم سړی دهوکه وکړه اوخپل نسب یې غلط وښووی اونکاح یې وکړه وروسته که دی غیرکفو ظاهر سو نوولی اوښځی دواړو ته دفسخ اختیار سته بناء پرحق دکفائت (٢) اوکه کفو دی خوچی کم نسب یې بیان کړی وو هغه غلط وختی نوپه دی صورت کی صرف ښځی ته دفسخ دنکاح اختیار سته ځکه چی ددهوکی اثر به پردی پریوزی. کما قال لکن ظهر الآن ان ثبوت حق الفسخ لها للتعزیر لا لعدم الکفاءة بدلیل انه لوظهر کفواً یثبت لها حق الفسخ لانه غیرها الخ (٣).

هاشمی اوبنی فاطمه کفو دی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۷۳) قریشی هاشمی اوسادات بنو فاطمه کفودی اوکه نه؟ اودنورو قریش عربو په دوی کی نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: قریشی هاشمی اوسادات بنو فاطمه کفودی اوقریش دنورو عربو ماسوا دقریش څخه کفو نه دی په درمختار کی دی: فقریش بعضهم اکفاء بعض قال فی الشامی اشاربه

---

(١) لو زوجوها برضاها ولم یعلموا بعدم الکفاءة ثم اعلموا لا خیار لاحد (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۷ ، ط.س. ج۳ ص۸۵). ظفیر

(٢) لو تزوجة علی انه حر اوسنی اوقادر علی المهر والنفقة فبان بخلافه اوعلی انه فلان بن فلان فاذا هو لقیط او ابن زنا لها الخیار (ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۸۵). ظفیر

(٣) ردالمحتار باب العنین وغیره قبیل باب العدة ج۲ ص۸۲۳ ، ط.س. ج۳ ص۵۰۲. ظفیر

اشار به الی انه لا تفاضل فیما بینهم من الهاشمي والنوفلي والتیمي والعدوي وغیرهم، ولهذا زوج علي وهو هاشمي أم کلثوم بنت فاطمة لعمر وهوعدوي، قهستاني فلو تزوجت هاشمیة قرشیا غیر هاشمي لم یرد عقدها وإن تزوجت عربیا غیر قرشي لهم رده کتزویج العربیة أعجمیا الخ (۱). فقط

دلوړ نسب دانجلۍ نکاح دادنۍ درجې دهلک سره وسي نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۷۴/)
یوه ښځه چې دآدان قوم ده دیوحجام سره یې نکاح وکړه نوولی دښځې چې داعلی کفو څخه دی په نسب دحجام شرعا نکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟ اوپه عرب اوعجم کی دنسب لحاظ سته اوکه نه؟

جواب: په کفاءت کی دنسب اعتبار په عربوکی دی اوپه عجمو کی دکسب وغیره اعتبار دی نوکه ښځه اعلی ده په اعتبار دکفاءت اوسړی دکمی درجې دی اودښځی کفو نه وی اودا ښځه ددی سړی سره نکاح وکړی نوولی ته اختیار دنکاح دفسخ کولو سته کذا فی فی الدرالمختار (۲). فقط

اکاپه غیر کفوکی واده وکی نوجائز دی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۷۵/) مشرف خان دخپلی وریری نور النساء بی بی نکاح په حالت دنابالغی دیو سړی سره وکړی خونور النساء بی بی په وخت دبلوغ هنګامه وکړه چې زه دانکاح نه منظوروم زما اکا زما نکاح په غیر کفوکی کړی وه زه په دی راضی نه یم په داسی صورت کی ددی نکاح شرعًاڅه حکم دی؟

جواب: په درمختار کی دی چې دپلار اونیکه څخه ماسوا بل ولی اکا وغیره که دنابالغ نکاح په غیر کفو کی وکړی نودا نکاح نه صحیح کیږی اوکه په کفو کی اوپه مهرِ مثل سره یې وکړی نونکاح صحیح کیږی خونابالغی ته وروسته دبلوغ څخه دفسخ اختیار سته یعنی په ذریعه دقاضی دی فسخ کړی په دی صورت کی که دمذکوره نابالغی نکاح ددی اکاپه غیر کفوکی کړیده نودا صحیح نه ده انجلۍ ته اختیار دی چې دبالغیدو څخه وروسته نکاح په خپله رضا په کفوکی وکړی: وان کان المزوج غیرهما ای غیر الاب وابیه الخ لایصح النکاح من غیر کفو او بغبن فاحش اصلاً الخ (۳). فقط

(۱) ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۳۸. ط.س. ج۳ ص ۸۲. ظفیر
(۲) والکفاءة حق الولي لا حقها فلو نکحت رجلا ولم تعلم حاله فإذا هو عبد لا خیار لها بل للأولیاء (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۵) وان زوجت في غیر کفو لا یلزم او لا یصح (ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۴) وله ای للولي اذا کان عصبته الخ الاعتراض في غیر الکفو فیفسخه القاضي (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۰۸، ط.س. ج۳ ص۵۷). ظفیر
(۳) تقدم ان غیر الاب والجد لو زوج الصغیرة او الصغیر في غیر کفو لا یصح (ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص ۴۳۹، ط.س. ج۳ ص۸۴). ظفیر

دزنا دکسب کوونکی سره دتیلی دلور نکاح جائز ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۷٦) بالغی هندی بی داجازته داولیاؤ دزید سره نکاح وکړه زید اوهنده دواړه قومیان دی خو دهندی خاندان دتیلو ایستلو کارکوی اودزید خاندان زناکاری کوی اودهندی خاندان ددی نکاح اجازه نه ورکوی نودا نکاح شرعا جائزده اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا وهوالمختار للفتوٰی الخ قال فی ردالمختار للشامی وقال شمس الائمة وهذا اقرب الی احتیاط (۱) الخ ص ۲۹۷ ج۲ شامی وفیه ایضامن الکفاءة فلیس فاسق کفو لصالحة الخ (۲). ددرمختار ددی روایتونو څخه معلومیږی چی په دی صورت کی نکاح صحیح نه ده. فقط

دادنی قوم انجلۍ داعلی قوم دهلک سره نکاح وکړی نوصحیح ده: سوال: (۱۱۷۷) یوه باکره انجلۍ چی په قوم بافنده رذیل قوم دی عمر یي اتلس کاله دی نودی خپله نکاح په خپله رضا دیوشریف قوم دسړی سره بی درضا دولی وکړه په مخکي دشاهدانو، دانکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح دبالغی عاقلی ښځی چی دی په خپله رضاسره دشریف قوم دسړی سره کړیده بغیر داجازته دولی په مخکی ددوو شاهدانو ، نودا نکاح صحیح ده شرعًا، په شامی کی دی چی: وان کان ماظهر فوق ما اخبر فلافسخ لاحد الخ ص **۵۹۸** وفی ص۳۱۷ باب الکفاءة وفیه اشعار بان نکاح الشریف الوضیعة لازم فلا اعتراض للولی بخلاف العکس الخ (۳). فقط

جاهل دهقان دعالم دلور کفو دی اوکه نه؟ اونکاح صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۷۸) الزراع الجاهل هل یکون کفو صغیرة العالم وهی غیر عالمة ام لا واذا زوج غیر الاب والجد الصغیرة من رجل زراع هل یصح النکاح ام لا والحرفة فی الکفو معتبر ام لا؟

جواب: اقول وبالله التوفیق قول صاحب درمختار ولاهما لعالم وقضا (۴) وتحقیق علامه شامی ولاهما لبنت عالم وقاض الخ. څخه دا معلومیږی چی په دی صورت کی جاهل دهقان دعالم دلور کفو نه دی اوچی دپلار اونیکه څخه غیر بل چادا نکاح وکړه نوپه قول دمفتٰی به به دا نکاح صحیح نه وی: وان کان المزوج غیر الاب والجد الخ لایصح النکاح من غیر کفو (۵) الخ، درمختار. خوکه پلار یانیکه داسی نکاح وکړی نوصحیح (٦) ده. در

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ – ۴۰۹ ، ط.س. ج۳ ص ۵۲. ظفیر
(۲) ایضا باب الکفاءة ج۲ ص ۴۴۰ – ۴۴۱. ط.س. ج۳ ص..... ظفیر
(۳) ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲ ، ط.س. ج۳ ص۸۵. ظفیر
(۴) وګوری الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۴۲، ط.س. ج۳ ص ۹۰. ظفیر =

مختار. فقط

وهابی نجدي ته لور ورکول څنګه دي؟ سوال: (۱۱۷۹) نجدی وهابی غیر مقلد ته لور ورکول جائزدی اوکه نه؟

جواب: چې پرکمه فرقه دکفر فتوٰی ده لکه مرزایي اوشیعه غالی نو ددوی سره دسنی مسلمانی نکاح حرامه ده اونکاح به نه وی سوی اوچې پرکمه فرقه دکفر فتوٰی نسته لکه چې غیر مقلد اونجدی ددوی سره دسنی ښځی نکاح صحیح ده. فقط

شریفه ښځه دنوی مسلمان سړي کفو ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۸۰) مسلمانه ښځه دشریف خاندان دنوی مسلمان کفو ده اوکه نه؟ اونکاح په دواړو کی به وسی اوکه نه؟

جواب: شریفه ښځه چې دهغه پلار یانیکه مسلمانان راروان دی دنوی مسلمان کفونه ده، ددی وجه څخه که ولی ددی ښځی راضی نه وی نونکاح نه منعقده کیږی اوکه ولی اوکه دا ښځه راضی وی نونکاح کیږی. ویفتٰی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا وهو المختار للفتوٰی درمختار وهذا اذا کان لها ولی ولم یرض به قبل العقد (۱) الخ. شامی ج۲. فقط

افغان او امیر دیوبل کفودی اوکه نه؟ او ددوی په خپل مینځ کی نکاح صحیح ده اوکه نه؟

سوال: (۱۱۸۱) زید په قوم افغان دی اوکسب یي دهقانی ده اوهنده په قوم امیر او کسب ددی دوارثانو دهقانی ده نوزید دهنده کفو دی اوکه نه؟ په دواړو صورتونو کی دهندی وارثانو ته دنکاح دفسخ کولو اختیار سته اوکه نه؟

جواب: په عجمو کی دنسب لحاظ نسته اوفی الحال کسب یوډول دی نو ددی وجه څخه مذکوره زید دهندی کفو دی نودهندی اولیاء مذکوره نکاح نه سی فسخ کولی. قال فی الدر المختار هذا فی العرب ای اعتبار النسب انما یکون فی العرب الخ (۲). شامی.

دپښتنی ښځی نکاح دراجپوت مسلمان سره جائز ده: سوال: (۱۱۸۲) بندی نومي کونډه په قوم پښتنه خپله نکاح دشمشاد علی خان راجپوت سره کړیده په دی باندي دبندی مذکوری مور او ورور ناخوښهٔ دی چی په دی غیر کفو کی مو نکاح کړیده نودا نکاح جائز ده اوکه نه قابل دفسخ ده اوکه نه؟

جواب: چی کم قومونه عجمی دی په دوی کی کفاءت معتبر نه دی نوپه مسئوله صورت کی دبندی نومي کونډی نکاح دشمشاد علی خان سره سویده ، صحیح ده او دا صحیح

(۵) ولا الخیاط لبنت البزاز والتاجر ولا هما لبنت عالم وقاض (ردالمحتار ج۲ ص۴۴۲. ط.س. ج۳ ص۹۱). ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۹ ، ط.س. ج۳ ص ۲۷. ظفیر
(۱) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ – ۴۰۹ ، ط.س. ج۳ ص۵۲. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۸ ، ط.س. ج۳ ص۸۷. ظفیر

نافذه ده (۱) ا وورور دانکاح نه سی فسخ کولی. فقط

دنوی مسلمان سړی او دښځی نکاح صحیح ده په دوی کی دکفاءت اعتبار نسته؟ سوال: (۱۱۸۳) یوبنگی اسلام قبول کی اویوی هندوی ښځی اسلام قبول کی نوددی دواړو نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: ددوی نکاح په خپل مینځ کی جائز ده اوپه دی کی دکفاءت اعتبار نسته ځکه چی دواړه دنوی مسلمان کیدو په بناء په یوه مرتبه سوه (۲). فقط

دتعلیم یافته ښځی نکاح دجاهل سړی سره جائزده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۸۴) زماسره یوی ښځی په خپله مرضی سره نکاح وکړه خوښځه تعلیم یافته ده اوزه جاهل یم دمدعی دعوٰی ده چی زموږ دتعلیم یافته انجلۍ نکاح ستا جاهل سره جائزنه ده نوپه دی صورت کی شرعًا څه حکم دی؟

جواب: ښځه بالغه که خپله نکاح په خپله مرضی په کفوکی وکړی نوصحیح ده اودښځی تعلیم یافته کیدل اودخاوند جاهل کیدل مانع دصحت دنکاح نه دی چی کله خاوند دښځی څخه په اعتبار دکسب وغیره کم تر وی (۳). فقط

افغان قوم عجمی دی اوکه عربی اوپه دوی کی به دکفو څه طریقه وی؟ سوال: (۱۱۸۵) افغان عربی قوم دی اوکه عجمی که عربی دی نودعربی کمی قبیلی ته منسوب دی که عجمی دی نوآیا په عجم کی نسبی کفو معتبردی اوکه نه؟ په افغانستان کی په بعضو ځایونو کی رواج دی چی خپلی لونی خرځوی نوزموږ دملك جولاګان، تیلیان، درزیان، موچیان، نائیان وغیره دوی په بیعه واخلی اونکاح ددوی سره وکړی نوآیا دانکاح شرعًا جائزده اوکه نه؟

جواب: ددی امر تحقیق ددوی په نسب نامه کتلو سره کیدی سی چی ددوی سلسله دنسب کم ځای ته رسیږی اوپه عجمو کی کفاءت په اعتبار دنسب نه دی (۴) بلکی په کسب وغیره دی او دانجونو په قیمت اخیستلو رواج بد اوقبیح رسم دی خونکاح کیږی.

---

(۱) وهذا في العرب واما في العجم فتعتبر حرية واسلاماً (درمختار) اعتبار النسب إنما يكون في العرب قوله: اما في العجم المراد بهم من لم ينتسب الى احد قبآئل العرب الخ الا من كان له منهم نسب معروف كالمنتسبين الى أحد الخلفآء الأربعة (ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۸، ۴۳۹. ط. س. ج۳ ص۸۷). ظفير

(۲) واما فی العجم فتعتبر حرية واسلاما (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۹ ، ط. س. ج۳ ص۸۷). ظفير

(۳) په کفاءت کی دعلم اعتبار نسته اودنسب وغیره اعتبار سته. وتعتبر الكفاءة الخ نسبا وحرية واسلاما وديانة وحرفة (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۸، ط.س. ج۳ ص۸۲ – ۹۰). ظفير

(۴) وهذا فی العرب ای اعتبار النسب انما يكون فی العرب (ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۸، ط.س. ج۳ ص۸۷).

دافغان نکاح دکمبوه سره صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۸۶) هندي خپله نکاح بغیر داجازته دخپل سکه اکا دزید سره وکړه هنده دیودولتمند اودشریف خاندان په قوم افغانه ده، اوزید غریب سړی دکمبوه قوم څخه دی چی خلګ دوی شریف قوم نه ګنی نوولی دهندی دانکاح شرعاً فسخ کولی سی اوکه نه؟ اخرج الدارقطنی ثم البیهقی فی سننهما عن جابر بن عبدالله قال قال رسول الله ﷺ : لا تنکحوا النساء الا من نفسها من الالفاء ولا یزوجن الا الاولیاء اوداهم په موطا دامام محمد رحمه الله کي دي: ولو زوجت المرأة لنفسها من غیر کفو فلولیها الفسخ، حاشیة موطا امام محمد ص ۲۴۸ باب النکاح بغیر ولی. فقط

جواب: پښتون اوکمبوه په خپل مینځ کی کفودی اوبالغه ښځه په خپله بی داجازی دولی خپله نکاح په کفوکی کولی سی اونکاح دبالغی بی داجازی دولی په کفوکی صحیح او نافذه ده نوپه صورت مسئوله کی دهندی بالغی نکاح دزید سره صحیح اومنعقده سوه اوچی نکاح په کفو کی سویده نوولی ته حق دفسخ حاصل نه دی په درمختار کی دی: فنفذ نکاح حرة مکلفة بلا رضی ولی الخ (۱). فقط

قومیت او ولدیت دبدل نکاح جائزدی اوکه نه؟ سوال: (۱۱۸۷) چی څوك قومیت اوولدیت بدل کړی نونکاح کیږی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح نه کیږی (۲). فقط

دنابالغی انکار: سوال: (۱۱۸۸) ۱. نابالغی هندی ته چی کله دفریب حال معلوم سو نو دی انکار وکی چی ماته دانکاح منظوره نه ده نوپه دی صورت کی څه حکم دی؟

دنابالغی اجازه: سوال: (۲۱۱۸۹) هندی په حالت دنابالغتوب نکاح کول منظور کړل بیا چی کله بالغه سوه دغه وخت یي نکاح نامنظوره کړه اوسمدستی یي انکار وکی چی ماته دانکاح منظوره نه ده نوپه دی صورت کی څه حکم دی؟

جواب: ۱. دنابالغی انکار اونه انکاربرابردی (که صرف ددی په اجازه نکاح سوی وی خو صحیح نه ده (۳). ظفیر)

۲. دبلوغ څخه وروسته انکار معتبردی، خو دنکاح دفسخ دپاره قضاء دقاضی شرط ده

---

(۱) الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولي ج۲ ص۴۰۷، ط.س. ج۳ ص۵۵. ظفیر

(۲) لو تزوجته علی انه حر او سنی الخ فبان بخلافه اوعلی انه فلان ابن فلان فاذا هو لقیط او ابن زنا لها الخیار الخ (ردالمحتار باب الکفائة ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۵). ظفیر

(۳) وهو ای الولی شرط صحة نکاح صغیر ومجنون ورقیق ای شخص صغیر الخ فیشمل الذکر والانثی (رد المحتار باب الولی ج۲ ص۴۰۷ ، ط.س. ج۳ ص۵۵). ظفیر

(۱) کذا فی الدرالمختار والشامی فقط (صرف دنابالغی په منظوری سره نکاح صحیح نه ده ددی وجه څخه که ولی اجازه نه وی ورکړی نودا نکاح نه ده سوی چی دفسخ ضرورت پیداسی. ظفیر)

شیعه که په دهوکه سره نکاح وکړی نودا جائزده اوکه نه؟ **سوال:** (۱۱۸۹) که یوشیعه سړی یوی ښځی ته دا دهوکه ورکړی چی زه سنی یم نو ددی نکاح په باره کی علماء دین څه فتوٰی ورکوی؟

جواب: په دی صورت کی دفقهاؤ فتوٰی داده چی نکاح نه کیږی اوښځه دده څخه جلا کیدی سی. فقط

دنکاح څخه وروسته چی معلومه سی چی هلک حرامی دی نونکاح فسخ کیدی سی اوکه نه؟

سوال: (۱۱۹۰) زید دخپلی نابالغی لور نکاح دهندی دزوی سره وکړه وروسته بیا معلومه سوه چی هلك حرامی دی نو دداسی هلك سره چی په نسب کی یی فرق وی اوپه خاندان کی بدنامی وی نوزید دلور دبلوغ څخه مخکی دانکاح فسخ کولی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دنکاح دفسخ کولو اختیار سته اوانجلۍ یی دبلوغ څخه وروسته دافسخ کولی سی او ولی یی هم فسخ کولی سی (۲). فقط

په نسب کی یی دهوکه ورکړه اونکاح یی وکړه وروسته داغلط ثابت سو نوڅه حکم دی؟

سوال: (۱۱۹۱) یوسړی خپل ځان افغان ښکاره کی اودیو نوی مسلمان نیك سړی دلور سره یی نکاح وکړه وروسته بیامعلومه سوه چی دی افغان نه دی انجلۍ اوولی دغه وخت اظهار دناراضتیا وکی، نوانجلۍ اوولی ته ددی نکاح دفسخ اختیار سته اوکه نه؟

جواب: که داسړی کفو را ونه وتی نوانجلۍ اوددی ولی ته اختیار دفسخ دنکاح سته ځکه چی ده دهوکه کړیده ددوکه ورکولو په صورت کی فقهاء هم دالیکی چی ښځه او ددی ولی دانکاح فسخ کولی سی کذا فی الدرالمختار (۳). فقط

دشیعه خاوند چی کم اولاد پیداسو داحلالی دی اوکه حرامی؟ **سوال:** (۱۱۹۲) دسنی ښځی اوشیعه سړی نکاح صحیح ده اوکه نه؟ اوچی کم اولاد پیدا سی هغه حلالی دی او

---

(۱) لهما ای لصغیر وصغیرة خیار الفسخ الخ بالبلوغ الخ بشرط القضاء للفسخ (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب الولی ج۲ ص ۴۲۰ – ۴۲۱. ط.س. ج۳ ص ۷۹). ظفیر

(۲) و(۳) لو تزوجته علی انه حر اوسنی الخ اوعلی انه فلان بن فلان فاذا هولقیط اوابن زنا لها الخیار (ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲، ط. س. ج۳ ص۸۵) الا اذا شرطوا الکفاءة او اخیرهم بها وقت العقد فزوجوها علی ذالك ثم ظهر انه غیر کفو کان لهم الخیار (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۷، ط.س. ج۳ ص۸۲). ظفیر

که حرامي؟ اوددې ښځې اودسړي جماع شرعًا جائزده اوکه نه؟

جواب: دسنی ښځې اودشیعه سړي نکاح صحیح نه ده ددوی په مینځ کی تفریق ضروری دی، اوجماع اونژدیکت صحیح نه دی باقی چی کم اولاد پیداسو هغه ثابت النسب او ولد الحلال دی اوکه نه؟ په دی کی داتفصیل دی چی دروافضو په کفر اوپه ارتداد کی څه تفصیل دی اودنسب په باره کی احتیاط پکاردی ددی وجه څخه چی کم اولاد پیدا سوی هغه ثابت النسب اووارث به (۱) وی خو دبیا دپاره احتیاط کول په کاردی. فقط

دراجپوت دقوم مسلمان دلور سره فقیر په دهوکه واده وکی جائز دی اوکه نه؟ سوال:

(۱۱۹۳) زینب چی کونډه دراجپوت قوم څخه ده ددی یوه لور هنده نابالغه ده زینب دزید په دهوکه کی راغله چی دقوم فقیر وو اوده خپل ځان راجپوت ښکاره کی اودخپلی لور هندی نکاح یي دزید سره وکړه نودا نکاح وسوه اوکه نه؟ دهندی خاندان والا دهندی نکاح په بل ځای کی کول غواړی نودا جائز ده اوکه نه؟

جواب: په عجمو کی کفاءت په اعتبار دنسب سره معتبر نه دی (۲) بلکی دکسب وغیره پراعلیٰ اوادنیٰ کیدو باندی دی بناء پردی په ظاهر صورت دسوال کی نکاح منعقده سوه، اوبغیر دطلاق ورکولو دخاونده دوهمه نکاح دهندی نابالغی به صحیح نه وی. فقط

هلک دهوکه ورکړه چی زه دفلانی قوم څخه یم دنکاح څخه وروسته معلومه سوه چی ددی قوم څخه نه دی، نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۱۹۴) زید بکر ته وویل چی زه په قوم مرده یم ته خپله لوردی ماته راکړه بکر چی دزید داخبره واوریدله نودخپلی نابالغی لور نکاح یي دزید سره وکړه اوس دامعلومه سوه چی زید نوی مسلمان دی اوپه قوم مرده نه دی بلکی نټ دی اوس انجلۍ دزید په نکاح کی پاته ده اوکه نه؟ اونکاح جائزده اوکه نه؟ اودا انجلۍ دمور اوپلار کره اوسیدی سی اوکه نه اوکه دخاوند سره به اوسی؟

جواب: تزوجته علی انه حر اوسنی اوقادر علی المهر والنفقة فبان بخلافه او علی انه فلان بن فلان فاذا هولقیط اوابن زنا کان لها الخیار الخ (درمختار (۳)) وفی الشامی لو انتسب الزوج لها نسبا غیر نسبه فان ظهر دونه وهو لیس بکفو فحق الفسخ ثابت للکل

---

(۱) ویحتاط فی اثبات النسب ما امکن (ردالمحتار فصل فی المحرمات ج۲ ص۴۰۱، ط. س. ج۳ ص۴۹) وتقدم فی باب المهر ان الدخول فی النکاح الفاسد موجب العدة وثبوت النسب (ایضا باب العدة ج۲ ص۸۳۵ ، ط.س. ج۳ ص۵۱۲). ظفیر

(۲) وهذا فی العرب واما فی العجم فتعتبر حریة واسلاما (درمختار) ای اعتبار النسب انما یکون فی العرب (رد المحتار باب الکفاءة ج۲ ص ۴۳۸ ، ط.س. ج۳ ص۸۷). ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العنین وغیره قبیل باب العدة ج۲ ص۸۲۲ وردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲. ط.س. ج۳ ص۵۰۱. ظفیر

الخ [۱]. ددی روایتونو څخه معلومه سوه چې په صورت مذکوره کی فسخ دنکاح کیدی سی اودفسخ دنکاح څخه وروسته دی بکر خپله لور په کور وساتی اوخاوند کره دي یې نه لیږی ځکه چی نکاح فسخ سویده. فقط

دسیدی نکاح دنوی مسلمان سره چی په قوم دحجام دی وسوه اوقبول بل چا وکی نوڅه حکم دی؟

سوال: (۱۱۹۵) دبالغی هندی نکاح اجازه ددی مور یوسړی ته ورکړه چی دخالد سره یې وکړه ماسوا دمور څخه دهندی بل ولی نسته وکیل بالنکاح دهندی عقد داسی وکی چی خالد خاموش پاته سو اوقبول بل چا وکی اویودریم سړی دمهر تعین وکی او مجلس دنکاح ختم سو اووکیل بالنکاح وغیره هم پاڅیدل، بیا وروسته دعقد څخه هنده او خالد سره ولیدل او تردوو میاشتو پوری اوسیدل اتفاقا هنده ته معلومه سوه چی زما خاوند نوی مسلمان حجام دی نوداسختنه خفه سوه ځکه چی داسیده وه هنده خپل کور ته راغله اودده سره اوسیدل نه غواړی اوداسړی هم طلاق ورکول نه غواړی نوپه دی کی څه حکم دی؟

دسړی خاموشتیا قبوله ده اوکه نه؟ ۲\. آیا دسړی خاموشی په ایجاب اوقبول کی دثبوت دنکاح دپاره کافی ده؟

دغیر کفو څخه دجدایي صورت ۳\. آیاپه تفریق دکفو کی دافتراق څه صورت سته؟

ددوو میاشتو اوسیدو څخه وروسته ۴\. که دوی میاشتی یازیات په غلطی سره په ښځه اوخاوند کی په ناجائزی طریقی سره په خپل مینځ کی صحبت وسو نوڅه حکم دی؟

جواب: ۱\و۲\. دسړی خاموشی دایجاب اوقبول دپاره کافی نه ده په دی صورت کی به نکاح نه وی. قال فی البزازیة أجاب صاحب البداية في امرأة زوجت نفسها بألف من رجل عند الشهود فلم يقل الزوج شيئا لكن أعطاها المهر في المجلس أنه يكون قبولا وأنكره صاحب المحيط وقال لا ما لم يقل بساني [۲]. خوچی کله دخالد دطرفه یوبل سړی قبول وکی نودا قبلول دفضولي سو نوددی وجه څخه داموقوفه ده دخالد پراجازه که خالد داقبول کی اوجائز یي وساتی اوپه ژبی سره یي وویل چی مادا قبول ومنی نونکاح به صحیح سوه. كما هو حكم نكاح الفضولي.

۳\. که په وخت دنکاح هنده او ددی مور چی ددی ولی ده دخالد غیر دکفو کیدو علم نه وو، نوموافق دروایت ددرمختار ددوی نکاح ونه سوه. ويفتي في غير الكفو بعدم جوازه اصلا [۳] الخ. اوکه خالد خپل نسب خپل ښکاره کی او وروسته هندی ته معلومه سوه

(۱) ردالمحتار باب العنين وغيره قبيل باب العدة ج۲ ص۸۲۲ ، ط.س. ج۳ ص ۵۰۱. ظفير
(۲) ردالمحتار كتاب النكاح ج۲ ص۳۷۴ قبيل مطلب التزويج بارسال الكتاب. ظفير　=

نوبیا وروسته دعلم څخه دی ته اختیار دفسخ دنکاح سته. لوتزوجته علی انه حر اوسنی الخ فبان بخلافه اوعلا انه فلانی بن فلان فاذاهولقیط اوابن زنا کان لها الخیار الخ [۱].
فقط
۴۱. چی کم فعل په غلطی سره وسی دامعاف دی دبیا دپاره انجلۍ ته دجلاکیدو اختیار دی.
دبالغی په غیر کفو کی نکاح کله صحیح ده؟ سوال: (۱۱۹۶) دبالغی ښځی نکاح په غیرکفو کی کیدی سی اوکه نه؟ یعنی لور دمتقی سړی وی اوهلك عمومًا کسب دچواړیتوب کوی خومسلمان دی اوداركم ولی چی غیر وی داب اودجد نه څخ ېووار انجلۍ په نکاح ورکولو سره دده ولایت ساقط سو اوکه نه؟
جواب: ښځه که په خپله په غیر کفو کی په نکاح کولو راضی وی اوددی ولی هم راضی وی نوجائزده خودرضاء دولی څخه بغیر بالغی ښځی ته هم په غیر کفو کی دنکاح کولو اختیار نسته. قال فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا الخ وفی الشامی وهذا اذاکان لها ولی ولم یرض به قبل العقد فلایفید الرضاء بعده بحر واما لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقا اتفاقا الخ شامی [۲] ص ۲۹۷ ج۲. اوپه یووار نکاح کولو سره دولی ولایت نه زائلیږی.
په اجازه دولی داعلی قوم دانجلۍ نکاح دادنٰی قوم سره جائزده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۹۷) داعلی قوم دانجلۍ نکاح دادنٰی قوم دسړی په اجازه داولیاؤ جائز ده اوکه نه؟
جواب: بالغه ښځه چی خپله نکاح په غیر کفوکی وکړی اوددی اولیاء راضی وی نودا نکاح صحیح ده خوکه اولیاء راضی نه وی نومفتٰی به داده چی دانکاح صحیح نه ده، په درمختار کی دی: ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا الخ قوله بعدم جوازه اصلا هذا روایة الحسن عن ابی حنیفة وهذا اذا کان له ولی ولم یرض به قبل العقد [۳] الخ شامی ص ۲۷ ج۲. فقط
دسیدی سره نکاح دغیری سید صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۱۹۸) دسیدی سره دغیرِ سید نکاح صحیح ده اوکه نه؟
جواب: په در مختار کی دی: ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا [۴]. که سیده بالغه

---

(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ - ۴۰۹، ط.س. ج۳ ص۵۲. ظفیر
(۱) ردالمحتار باب الکفاءة ج۲ ص۴۳۲، ط.س. ج۳ ص۸۵. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ وص۴۰۹، ط.س. ج۳ ص ۵۲. ظفیر
(۳) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ وص۴۰۹، ط.س. ج۳ ص ۵۲. ظفیر =

خپله نکاح په خپله رضا په غیر کفوکی بی داجازی دولی وکړی نودا جائز نه ده اوپر دی فتوٰی ده اوکه دولی په اجازه یي وکړی نودا نکاح صحیح ده کذافی الشامی (۱) (دادی واضحه وی چی که دغیر سید ځخه مراد شیخ صدیقی، فاروقی، عثمانی، وی نودا نکاح صحیح ده ځکه چی دادسید هم کفودی اوکه عجمی النسل وی نوجائزبه نه وی. ظفیر)

دبالغی سیدی واده په رضا دولی په غیر کفوکی جائز دی: **سوال**: (۱۱۹۹) یوسړی مطابق داحکامو دشریعت دیوی ښځی سره نکاح وکړه دغه وخت داعلم نه وو چی دانښځه سیده ده وروسته بیا شبه راغله چی شاید دادسید لوروی نوکه دادسید لور وی نوپه دی نکاح کی به څوڅه نقص نه وی په دی حال کی چی سړی غیر سید دی؟

جواب: که ددی سیدی ځوك عصبه نه وی یا وي خو دده په رضاء نکاح وسوه اودا سیده بالغه وه اودی په خپلی رضاء سره په غیر کفو کی نکاح کړیده نوپه دواړو صورتونو کی نکاح صحیح ده خوکه ددی سیدی ځوك عصبه موجود وی اوددی په غیر کفو کی په نکاح کولو راضی نه وی نودا نکاح منعقده نه سوه. ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا وهوالمختار للفتوٰی الخ درمختار. اوپه شامی کی دی وهذا اذا کان لها ولی ولم یرض به قبل العقد الخ واما اذا لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقا اتفاقا الخ (۲) شامی ج۲ ص۲۹۷. فقط

دغیر کفوسره واده جائزدی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۰۰) زید خپله نکاح دبالغی انجلۍ سره وکړه چی دغیر کفو وه نودا نکاح جائز سوه اوکه نه؟

جواب: بالغه انجلۍ چی خپله نکاح په خپله مرضی دولی درایي اوداجازی ځخه خلاف په غیر کفوکی وکړی نودا نکاح به دمفتٰی به مذهب مطابق نه صحیح کیږی، کذافی الدر المختار، اوکه ددی بالغی ځوك ولی نه وی یا خووی لیکن ده اجازه ورکړی وی نونکاح صحیح کیږی (۳) (داپه دی صورت چی انجلۍ دلوړ خاندان وی ځکه چی دکفو اعتبار په دی صورت کی دی. (۴) ظفیر)

---

(۴) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ ، ط. س. ج۳ ص ۵۲. ظفیر

(۱) هذا اذا کان لها ولی لم یرض به قبل العقد الخ اما اذا لم یکن لها ولی فهو صحیح نافذ مطلقا اتفاقا الخ (رد المحتار ج۲ ص۴۰۹ ، ط.س. ج۳ ص۵۷) او زوجها بغیر کفو ان کان الولی ابا اوجدا الخ فیصح النکاح اتفاقا (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الولی ج۲ ص۴۱۸. ط.س. ج۳ ص۲۲). ظفیر

(۲) ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ – ۴۰۹، ط.س. ج۳ ص ۵۲ – ۵۷. ظفیر

(۳) ویفتی فی غیر الکفو بعدم جوازه اصلا وهو المختار للفتوٰی الخ ان لم یکن لها ولی فهو ای العقد صحیح نافذ مطلقا اتفاقا (درمختار) وهذا إذا کان لها ولي لم یرض به قبل العقد فلا یفید الرضا بعده بحر، وأما إذا لم یکن لها ولي فهو صحیح نافذ مطلقا لأن وجه عدم الصحة علی هذه الروایة دفع الضرر عن الأولیاء الخ وقول =

په دهوکه چې کمه نکاح وسوه په دې کې دفسخ اختيار سته اوکه نه؟ سوال: (۱۲۰۱) زيد هندو مسلمان سو او ديوی مسلمانی سره يې نکاح وکړه دده لور پيدا سوه دانجلۍ دبالغيدو څخه وروسته دانجلۍ نکاح په خاندان دکشميريانو کې وسوه داخاندان دډيری مودی څخه په مالير کوټله کې آباد دی چې ددوی دنومونو په اخرکي خان راځی اوپه دستاويزاتو کې هم افغان ليکی چې عموما داپښتانه ګڼل کيږی زيد هم دوی کشميری پښتانه وګڼل او دخپلی لور نکاح يې په دی قوم کې وکړه، دزيد لور صرف ددوو درو ورځو دپاره خپل خاوند کره تللی ده دزيد لور ته داشکايت وسو چې ماته خاوند دپيغور خبری وکړی چې مور کشميری پښتانه يو اوداپښتنه نه ده نوددی وجه څخه زه ددوی کره نه ځم ما ددی څخه جلا کړی دلور پلار هم غواړی چې دانکاح فسخ سی شرعًا دانکاح فسخ کيدی سی اوکه نه؟

جواب: شامی په دی باب کی تفصيل کړيدی، ددرمختار پردې قول: لو تزوجته على انه حر او سني او قادر على المهر والنفقة فبان بخلافه الخ قوله: كان لها الخيار اى لعدم الكفاءة واعترضه بعض مشايخنا بأن الخيار للعصبة قلت: وهو موافق لما ذكره الشارح أول باب الكفاءة من أنها حق الولي او حق المرأة لكن حققنا هناك أن الكفاءة حقهما ونقلنا عن الظهيرية لو انتسب الزوج لها نسبا غير نسبه فإن ظهر دونه وهو ليس بكفو فحق الفسخ ثابت للكل وإن كان كفوا فحق الفسخ لها دون الأولياء وإن كان ما ظهر فوق ما أخبر فلا فسخ لأحد، وعن الثاني أن لها الفسخ لأنها عسى تعجز عن المقام معه وتمامه هناك لكن ظهر لي الآن أن ثبوت حق الفسخ لها للتغرير لا لعدم الكفاءة بدليل أنه لو ظهر كفوا يثبت لها حق الفسخ لأنه غرها ولا يثبت للأولياء لأن التغرير لم يحصل لهم وحقهم في الكفاءة وهي موجودة وعليه فلا يلزم من ثبوت الخيار لها في هذه المسائل ظهوره غير كفو [1] ج۲ ص**۵۹۷**. اخر باب العنين قبيل باب العدة. ددی عبارت څخه واضحه ده چې امام ابويوسف رحمه الله فرمايي چې په کم صورت کې چې خاوند کم نسب خپل بيان کړيدی که ددی خلاف ښکاره سی که څه هم دښځی دنسب څخه اعلی نسب او

= البحر لم يرض به يشمل ما إذا لم يعلم أصلا فلا يلزم التصريح بعدم الرضا بل السكوت منه لا يكون رضا كما ذكرناه فلا بد حينئذ لصحة العقد من رضاه صريحا (ردالمحتار باب الولی ج۲ ص ۴۰۸ – ۴۰۹، ط.س. ج۳ ص **۵۲** – **۵۷**). ظفير

[4] فإن حاصله أن المرأة إذا زوجت نفسها من كفو يلزم على الأولياء وإن زوجت من غير كفو لا يلزم أو لا يصح بخلاف جانب الرجل فإنه إذا تزوج بنفسه مكافئة له أو لا فإنه صحيح لازم (ردالمحتار باب الكفاءة ج۲ ص۴۳۲. ط.س. ج۳ ص۸۴). ظفير

[1] وګورئ ردالمحتار باب العنين وغيره ج۲ ص ۸۲۲ – ۸۲۳. ط.س. ج۳ ص **۵۰۱**. ظفير

سبب دشرم نه وی نوبیا هم ښځی ته اختیار دفسخ سته اوددی علت یي دابیان کړیدی چی: لانها عسی تعجز عن مقام معه، اودعلامه شامی رجحان دیته معلومیږی لکه چی دده دوروستنی عبارت څخه واضحه ده چی په: ظهر لی الان سره یي بیان کړیدی، او خلاصه داده چی ددهوکی په وجه ښځی ته خیار دفسخ سته نه په وجه دعدم کفاءت دهوکه صرف ددی سره ثابتیږی چی دخاوند خپل نسب هغه بیان کړی چی کم دده په حقیقت کی نه وی که څه هم غرض دخاوند دهوکه نه وی لکه چی دعبارت دلو انتسب الزوج الخ څخه معلومیږی. فقط

جواب دمخکني سوال: (**مکرر**) دطرفه داحقر په خدمت دبابرکت حضرت مخدومی مولانا صدیق احمد صاحب مدظله السلام علیکم ورحمة الله، خطا راورسیده دفقه درویاتو څخه دداوړو خبرو احتمال معلومیږی نو ددی وجه حاضر معاملات دی وګوری مفتی ته چی کم طرف راجح اونسب ښکاره سی نوفتوٰی ورکولی سی، دعدم فسخ دپاره قول دطرفینو فلا فسخ لاحد، دلیل کافی دی اوکه دمفتی په رایه کی دقرائنو اودحالاتو څخه دا راجح معلومیږی چی په موجوده حالاتو کی به دزوجینو په مینځ کی موافقت رانسی اودفسخ حکم نه کول دنورو فسادونو باعث به سی لکه چی مظنون دی اودلیل یي: عسی ان تعجز عن المقام معه، دلته لګول ښه معلومیږی نوقول دامام ابویوسف هم مؤید بالروایات دی لکه چی فقهاؤ دفتوٰی دپاره داترتیب قائم کړیدی: انه یفتی بقول الامام علی الاطلاق ثم بقول الثانی ثم بقول الثالث (۱) الخ. داركم بعضو دیته هم صحیح ویلی دی چی دامام صاحب اودصاحبینو په مینځ کی چی دچا دلیل هم قوی وی هغه دی اختیار سی لکه چی ددی عبارت څخه ښکاره ده: وصحح فی الحاوی القدسی قوة الدلیل المدرك (۲) الخ. که څه هم دا ښکاره ده چی قوة ددلیل معلومول زموږ کارنه دی ددی څخه علاوه دیوې قاعدې تصحیح فقهاؤ کړیده چی بنده پرمشتمله پرچه نقل کړیده ددی څخه ښکاره ده چی قضاء اودمعاملاتو په ساتلو کی علی الاطلاق قول دامام ابویوسف مفتی به کیږی لکه چی په مسائلو دوقف کی هم فقهاؤ ددی تصریح کړیده په درمختار کی په کتاب الوقف کی دی چی: واختلف الترجیح والاخذ بقول الثانی احوط واسهل بحر وفی الدر صدر الشریعة وبه یفتی واقره المصنف (۳) الخ درمختار. اوپه شامی کی دی قوله واختلف الترجیح مع التصریح فی کل منهما بان الفتوٰی علیه لکن فی الفتح ان قول ابی

(۱) ردالمحتار مقدمه ج۱ ص۷۰ مطلب اذا تعارض. ظفیر

(۲) مقدمه ردالمحتار ج۱ ص..... ، ط.س. ج۳ ص۱۷. ظفیر

(۳) الدر المختار علی هامش ردالمحتار کتاب الوقف ج۳ ص۵۰۲، ط.س. ج۳ ص۳۵۱. ظفیر

یوسف اوجه عند المحققین (۱) ﷺ شامی ص۳۳۲ ج۳. حاصل داچی قول دامام ابویوسف په دی معاملاتو کی راجح کیدل مصرح دی خومفتی اوقاضی داختلاف درِوایتونو په صورت کی چی کم جانب په اعتبار دضرورت اوقرائنو سره اختیار کړی جائزدی: ولکل وجهة هوموليها فقط، په درمختار کی دی: واختلف فيما اختلفوا فيه ، والأصح كما في السراجية وغيرها أنه يفتي بقول الإمام على الإطلاق ، ثم بقول الثاني ، ثم بقول الثالث ، ثم بقول زفر والحسن بن زياد ، وصحح في الحاوي القدسي قوة المدرك (۲) ای قوة الدليل وفي الشامي: تتمة: قد جعل العلمآء الفتوى على قول الإمام الأعظم في العبادات مطلقا الخ وقد صرحوا بأن الفتوى على قول محمد في جميع مسائل ذوي الأرحام، وفي قضاء الأشباه والنظائر الفتوى على قول أبي يوسف فيما يتعلق بالقضاء كما في القنية والبزازية اهـ أي لحصول زيادة العلم له به بالتجربة الخ وفي شرح البيري أن الفتوى على قول أبي يوسف أيضا في الشهادات الخ شامی (۳) ج اول ص۴۹. فقط

دتقیه څه معنٰی ده اوشیعه چی دهوکه وکړی او دسنی انجلۍ سره نکاح وکړی نوددې څه حکم دی؟

سوال: (۱۲۰۲) رافضی شیعه خپل ځان اهل سنت والجماعت ښیي داهل اسلام دانجونو سره نکاح کوی اوبیان کوی چی تقیه فرض ده اودده په تقیه کولو سره داهل سنت والجماعت دانجونو سره نکاح تړل قائم پاته کیږی اوکه نه؟ اوددوی دتقیه څه حکم دی؟ اودتقیی شرعا څه معنٰی ده؟

جواب: شیعه اورافضی که دهوکه وکړی اوخپل ځان سنی ښکاره کړی اودسنیه سره نکاح وکړی نودعلم څخه وروسته دې ښځی سنیه او ددی ولی ته دنکاح دفسخ کولو اختیار دی اوغالی شیعان چی دحضرت علی ﷺ دالوهیت معتقددی یادحضرت ابوبکر صدیق ﷺ دصحابیت منکردی یاپه حضرت عائشة رضی اللہ عنہا تور لګوی دوی ته فقهاء قطعًا کافر وایي. کما فی الشامی نعم لا شك في تكفير من قذف السيدة عائشة رضي الله تعالى عنها أو أنكر صحبة الصديق أو اعتقد الألوهية في علي أو أن جبريل غلط في الوحي أو نحو ذلك من الكفر الصريح المخالف للقرآن (۴) الخ جلد ثالث شامی ص۲۹۴. نودداسی غالی شیعه سره دمسلمانی سنیه نکاح نه منعقد کیږی اوتقیه چی دروافضو معمول دی اوپه حقیقت کی نفاق دی اودروغ دی اوحرام دی ځکه چی روافض هم په شان

(۱) ردالمحتار کتاب الوقف ج۳ ص ۵۰۲ ، ط.س. ج۳ ص ۳۵۱. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ج۱ ص ۶۵ ، ط.س. ج۳ ص۷۰ مقدمه شامی. ظفیر
(۳) ردالمحتار ج۱ ص۶۶ ، ط. س. ج۱ ص۷۱. ظفیر
(۴) ردالمحتار باب المرتد ص ۴۰۵ – ۴۰۲، ط.س. ج۳ ص۲۳۷ مطلب فی حکم سبّ الشیخین. ظفیر

دمنافقانو اهل سنت والجماعة ته دهوکه ورکوی اوددوی په مخکی دخه معمولی گڼی دپاره خپل ځان سنی ښکاره کړی اوخپل باطل عقاید پټوی لکه منافقانو چی به خپل باطل عقائد دمسلمانانو څخه پټول اوخپل ځان به یې مسلمان څرګندووی، کما قال الله تعالی: واذا لقوا الذین آمنوا قالوا آمنّا واذا خلوا الی شیاطینهم قالوآ انا معکم انما نحن متسهزئون (الآیة) اودی تقیه ته فرض ویل هم دمنافقانو په شان خصلت دی چی دوی به داډیره هوښیارتیا ګڼی چی په دروغو به یې آنحضرت ﷺ اواهل اسلام ته به یې دهوکه ورکوله نوفرض ویل دروافضو داسی مذموم اوقبیح فعل ته هم دروافضو دخباثت بل دلیل دی پربطلان دمذهب ددوی. فقط

دصالحی انجلۍ دفاسق سره نکاح جائزده اوکه نه؟ سوال: (۱۲۰۳) دیوفاسق چی دفاسق زوی دی، ددی سره دیو متشرع سړی دلور عقد کیدی سی اوکه نه؟ که په صورت دبی خبری په فسق عقد وسی نوصحیح به وی اوکه نه؟ انجلۍ دبلوغ څخه مخکی دخاوند کره ولاړه اوهلته بالغه سوه دهغه ځای څخه دپلار کره راغله اواوس په وجه دفسق او دفجور اودظلم دخاوند وغیره دوباره دخاوند کره تلل نه غواړی نوپه دی صورت کی څه حکم دی؟ انجلۍ بالغه ده ولی اقرب (پلار) ددی درضا څخه بغیر ددی عقد کړیدی دعقد څخه مخکی ددی ناراضی داسی وه چی خوب او خوراك یې حرام کړی وو وروسته دعقد څخه دمشرانو په جبر اوپه زور دخپلی خسرګنی کره ولاړه بیادهغه ځای څخه دمور اوپلار کره راغله اواوس پرعدم طلاق یاپر عدم خلع خودکشی خوښوی اودخسرګنی کره تلل نه غواړی اوخاوند په طلاق راضی نه دی اونه په خلع، اوانجلۍ ارتداد اوخودکشی ته تیاره ده نوماسوا دطلاق اودخلع څخه څه بل صورت دانجلۍ دجلاکیدو سته اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار فلیس فاسق کفوا لصالحة الخ فی ردالمحتار من الخانیة لایکون الفاسق کفوا للصالحة بنت الصالحین الخ ص۳۲۰ ج۲ شامی، وایضا فی الدر المختار ولزم النکاح ولو بغبن فاحش الخ او بغیر کفو ان کان الولي المزوج بنفسه اباً او جداً الخ ایضاً فیه کذا اذا زوجها الولي عندها بحضرتها فسکتت صح في الاصح ان علمته کما مر والسکوت کالنطق في سبع وثلثین مسئلة مذکورة في الاشباه الخ ددی عبارتونو اودامثالوڅخه یې دتمامو شقونو دسوال جواب دامعلومیږی چی فاسق دنیکی ښځی چی دنیکانو لورده کفو نه دی اوکه دپلار اودنیکه څخه ماسوا بل یوولی په غیر کفو کی نکاح وکړه نودا نه صحیح کیږی، اوکه پلار نیکه په غیر کفو مثلاً دفاسق سره نکاح وکړی نوصحیح ده اوپه بالغه انجلۍ داجبار ولایت دهیچا نسته ددی نکاح په خپله ددی په اجازه سره کیدی سی خوکه ولی دانکاح کړی وی اودا چپ پاته سوی وی

اودی دنکاح دخبر په اوریدو سره رد دنکاح ونه کړی که څه هم دا دمخکی څخه خاموشه وی نودا نکاح صحیح سوه اوکه سمدستی دی دنکاح څخه انکار وکی چی ماته منظورنه ده نودا نکاح باطله سوه نوکه داپه دوهم شکل واقع سوی وو یعنی چی بالغی دنکاح خبر واوریدی نوانکار یې وکی او ناراضتیا یې ښکاره کړه نودا نکاح باطله سوه په دی صورت کی یې دبل سره نکاح صحیح ده اوکه مخکی صورت واقع سوی وی یعنی چی بالغی انجلۍ دنکاح خبر واوریدی اودپلار په کړو خاموشه سوه! اوپه نکاح یې سکوت وکی اودایې صراحة رد نه کړله نودپلار دا تړلی نکاح صحیح سوه په دی صورت کی بغیر دطلاق ورکولو یادخلع کولو څخه دا انجلۍ دخپل دخاوند دنکاح څخه نه وزی او دوهمه نکاح کول ددی به جائزنه وی. فقط

فاسق دصالحی کفو دی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۰۴) ددین عالمان څه فرمایي په دی مسئله کی چی امة الرحمٰن چی بالغه ده دمولانا سلیمان مرحوم ابن مولانا محمدیوسف مرحوم بن مولوی عبدالقیوم مرحوم بن مولوی عبدالحی مرحوم چی په خپله هم صالحه اولور هم دصالحانو ده، ددی ماما وایي چی ددی نکاح زما دزوی سره سویده اوداهلك دصوم او صلوٰة دضرویات شرعیه وو پایبنده نه دی په انتریس کی انگریزی وایي اودنوی دماغو روشن اورڼاخیال هم دی اودانجلۍ اکا مولوی محمد اسمٰعیل چی لمسی دمولوی عبدالقیوم مرحوم دی غواړی چی دانجلۍ نکاح دیونیك صالح سره ددی په رضا وسی نو چی کفوپه اعتبار ددیانت دلاندینی عبارتونو دفقهاؤ په دی سبب معتبر ګڼل سویدی.

قال قال وتعتبر ايضاً في الدين اى الديانة وهذا قول ابي حنيفة وابي يوسف رحمهما الله هو الصحيح لانه من اعلى المفاخر والمرأة تعير بفسق الزوج فوق ما تعير بصنعته نسبةً، هدايه اولين فصل في الكفاءة، روى الحسن عن ابي حنيفة رحمه الله انه يجوز النكاح ان كان كفواً او ان لم يكن كفواً لا يجوز اصلاً واختلفت الروايات عن ابي سوف رحمه الله والمختار في زماننا للفتوى رواية الحسن قال الشيخ الامام شمس الائمة السرخسي رحمه الله رواية الحسن اقرب الى الاحتياط قاضى خان جلد اول فى شروط النكاح ص ١٥٤. وتعتبر فى العرب والعجم ديانة اى تقوى فليس فاسق كفوا لصالحة اوفاسقة بنت صالح معلنا كان اولا على الظاهر، درمختار على حاشية الطحطاوى قوله (معلنا كان اولا) اما اذا كان معلنا فظاهر واما غير المعلن فهو بان يشهد عليه بانه فعل كذامن الفسقيات وهو لايجاهر به فيفرق بينهما بطلب الاولياء، حاشية الطحطاوى على الدر المختار ص٤٣ ج٢.

نوپه اعتبار دبرنی قانون دعبارتونو مذکوره اکا مخکنی نکاح په قاضی سره فسخ کولی سی اودیوبل نیك سړی سره ددی انجلۍ په رضامندی نکاح کولی سی اوکه نه؟ مستفتی

دریاست اسلامی اوسیدونکی دی قاضی اومفتی موجود دی اودنکاح دفسخ کار ممکن دی اودانجلۍ څخه څو واره پوښتنه سویده هغه موافق دعادت دنیکانو اودشریفانو دلوڼو دشرم دوجه څه نه وایي اودصریح اجازه ثبوت هم دانجلۍ دطرفه څخه نه معلومیږی حال دادی چی دلاندینی عبارت څخه صریح اجازه ضروری معلومیږی، قال ان فعل هذا غیر الولي یعني استامر غیر الولي او ولی غیره اولی لم یکن رضا حتی تکلم به لان هذا السکوت لقلة الالتفات الی کلامه فلم یقع دلالة علی الرضاء ولو وقع فهو محتمل والاکتفاء بمثله للحاجة ولاحاجة في حق غیر الاولیاء ، هدایة اولین باب الاولیآء والاکفاء . فقط

جواب: داصحیح ده چی کفائة فی الدین معتبردی فاسق سړی دصالحه بنت صالحین کفو نه دی اومفتیٰ به داده چی ولی مزوج که دپلار نیکه څخه علاوه بل څوك وی نوپه غیر کفو کی نکاح صحیح نه ده دفسخ دنکاح ضرورت هم نسته ځکه چی نکاح سوی نه ده، اوپه صورت مسئوله کی خومزوج ولی هم نه دی، ځکه چی دعصباتو په وجودکی ماماته ولایت نسته. بلکی ماما په دی صورت اجنبی دی، په دی حالت کی که په کفو کی هم نکاح وای نو دانجلۍ دصریح اجازې څخه بغیر نکاح نه کیده اوپه مذکوره صورت کی دانجلۍ صریح اجازه ثابته نه ده، په دی دوو وجهو سره مذکوره نکاح ناجائزده اوصحیح نه ده کما ذکر فی السوال. اکا چی شرعی ولی دی دبالغی په اجازه دی دیونیك سړی سره ددی نکاح وکړی نودا نکاح به جائزسی او دولی دنکاح کولو په صورت کی دبالغی سکوت هم دلیل درضا دی: کما فی الدرالمختار وکذا اذا زوجها الولی عندها فسکتت صح وفیه ایضا قبله فان استاذنها هو ای الولی (الی ان قال) فسکتت عن رده (الی قوله) فهو اذن الخ فقط. والله اعلم

<u>دخور دلور اولاد هم یوکفو دی اوکه نه؟</u> سوال: (۱۲۰۵) دخور یادلور اولاد کفو دی اوکه نه؟

جواب: دخور اودلور اولاد کفودی په دی شرط چی ددی واده په کفوکی سوی وی کتبه احقر الطلبة رشید احمد غفرله، الاجابة صحیحة. بنده عزیز الرحمٰن عفٰی عنه، الکفاءة معتبرة من جانبه لامن جانبها (تنویر) درمختار شامی ج۲ ص۴۳۲. جمیل الرحمٰن

اووم باب

اول فصل مسائل او احکام دمهر

<u>دښځی دمرګ څخه وروسته دمهر روپی وارثانو ته ورکول سی اوکه خیرات سی؟</u> سوال: (۱۲۰۶) دزید ښځه هنده ده ددې نکاح په پنځوس روپی مهر وتړل سوه داښځه مړه سوه

اوس زید غواړي چې مهر ادا کړي اوښځه څه اولاد نه دی پریښی صرف مور اوپلار یې دی نواوس دامهر وارثانو ته ورکړي که خیرات یې کړي اومصرف دخیرات کم یوښه دی؟

جواب: چې کم مهر دهندی پرذمه دخاوند دی په دی کې نیم به دخاوند سی اوباقی نیم به دهندی مور اوپلارته ورکول سی (1) زید ته دخپلی حصی اختیار دی چې خیرات یې یې کړي اوکه نه؟ اودمور پلار حصه به دوی ته ورکوی یاکه دوی اجازه ورکړي نوخیرات کول صحیح دی ښه مصرف دصدقی محتاج دمساکینو دی، باقی په اعتبار دموقعه چې دکم کار ضرورت وی په دی کی دی مصرف کړي په اختلاف دوختونو مختلف مصرفونه غوره وی. فقط

دمهر په بدله کی یې کور ورکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۲۰۷) دزید دښځی هندی مهر پنځوس روپی وی، نوچې کله مرګ ته نژدی سو نودغه وخت یې زه وبللم اودقاضی په رجسټر کی یې ولیکل چې په عوض دمهر کی زه هندی ته یوکچه کور ورکوم دشاهدانو په مخکی داکار وسو نوپه دی صورت کی مهر اداء سو اوکه نه؟ اوڅه امر دشریعت څخه خلاف خونه دی؟

جواب: په دی صورت کی مهر اداسو او هیڅ خلاف دشرع نه دی سوی. فقط

مهر معجل څلور کاله وروسته هم اداء نه سو نوحق دزوجیت سته اوکه نه؟ سوال: (۱۲۰۸.) دیوی ښځی نکاح دمهر معجل سره وسوه چې دهغه څلور کاله اوسو خوخاوند مهر ادانه کی دعدالت پوری خبره ولاړه ډګری هم دمهر وسوه خوهیڅ صورت دوصولی سته، نوآیاداسی خاوند حق دزوجیت لری اوکه نه؟ حال دادی چې خاوند مهر اداء کول نه غواړي؟

جواب: دمهر معجل نه ادا کولو په صورت سره په نکاح کی څه فرق نه راځی، اوښځه دزوجیت اودنکاح څخه نه خارجیږی خوښځه دوطی وغیره څخه انکار کولی سی او ورسره دتللو څخه هم انکار کولی سی: ولها منعه من الوطی ودواعیه والسفر به الخ لاخذ مابین تعجیله من المهر کله اوبعضه (2) الخ ص۳۵۸ شامی باب المهر. فقط

دمهر دپاره ښځه خپل ځان بندولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۰۹) زید دخپلی لور نکاح وکړه انجلۍ دزید دکور څخه دخاوند کره کله هم نه ده تللی اوخلوت صحیحه هم نه دی سوی اوخاوند طلاق هم نه دی ورکړي نوپه دی صورت کی ناوی دمهر اخیستو په غرض

---

(1) واما للزوج فحالتان النصف عند عدم الولد وولد الابن وان سفل (سراجی ص۱۳). ظفیر

(2) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۹۲، ۴۹۳. ط. س. ج۳ ص ۱۴۳ مطلب فی منع الزوجة نفسها لقبض المهر. ظفیر

ځان بندولی سی اوکه نه؟ اوکه دخلوت صحیحه څخه مخکی طلاق وسی نومهربه څومره وی؟

جواب: په درمختار کی دی: ولها منعه من الوطی ودواعیه الخ والسفر به ولو بعد وطی وخلوة لاحد مابین تعجیله من المهر کله اوبعضه ([1]) الخ. ددی عبارت څخه معلومه سوه چی مهر معجل وی نوښځه دمهر اخیستو دپاره خاوند دوطی وغیره څخه منع کولی سی اودوطی څخه مخکی په طلاق سره نیم مهر لازمیږی (اوکه مهر معجل (فوری ادا کولو والا) نه وی نوخاوند دوطی څخه نه سی منعه کولی. ظفیر)

چی کمه ښځه په خپله طلاق حاصل کړی نوآیا دامهر اخیستی سی؟ سوال: (۱۲۱۰) چی کمه ښځه دخپل خاوند څخه طلاق وغواړی اوواخلی نومهر اخیستل شرعا صحیح ده او که نه؟ په داسی حال کی چی خلع نه وي سوی، که خاوند دمهر ور کولو څخه انکار وکی نو دقیامت په ورځ به دی په دی نیولی وی؟

جواب: مهر ددی ښځی لازم دی، که مدخوله وی پوره مهر واجب دی کنې نو نیم، اوپه نه ورکولو به یې خاوند دحقوق العباد گنهگار وی ([2]). فقط

مهر معجل اوموجل څه ته وایي؟ سوال: (۱۲۱۱) (۱). مهر معجل اوموجل څه ته وایي آیا دمعجل اودموجل چی کمه لغوی معنٰی ده هغه په فقه کی هم معتبره ده اوکه دفقه په اصطلاح کی دا په بله معنٰی دی؟

مهر نیم معجل وی اونیم موجل، نو مطالبه کول څنګه دی؟ سوال: (۱۲۱۱) ۲. دیوسړی نکاح دیوی ښځی سره وسوه اوپه دی کی نیم مهر معجل اونیم موجل مقرر سو شل کاله وروسته ښځی دطلاق څخه مخکی اودموت داحد الزوجین څخه مخکی دمهر مطالبه وکړه دامطالبه کول دښځی صحیح دی اوکه نه؟

چی کله په مهر کی تفصیل نه وی نو دمطالبی څه حکم دی؟ سوال: (۱۲۱۱) ۳. دیوسړی نکاح دیوی ښځی سره وسي اودمهر مقدار ذکروی خودمعجل اودموجل څه تذکره نه وی نوبی طلاقه اوبی موته داحد الزوجین ښځی ته حق دمطالبې دمهر سته اوکه نه؟

جواب: ۱ تا ۳. دمهر معجل اودموجل چی کمه لغوي معنٰی ده نوهم دغه دفقهاؤ اصطلاح هم ده چی کم مهر فی الحال اخیستل سوی یافی الحال ورکول مقررسوی وی نودا معجل

---

[1] ایضا ط. س. ج۳ ص۱۴۳. ظفیر

[2] وتجب العشرة إن سماها أو دونها ويجب الأكثر منها إن سمى الأكثر ويتأكد عند وطئ أو خلوة صحت من الزوج أو موت أحدهما ويجب نصفه بطلاق قبل الوطئ او خلوة (درمختار) افاد ان المهر وجب بنفس العقد الخ وانما يتأكد لزوم تمامه بالوطى ونحوه (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

دی اوچی دکم مهر څه موده دادا کولو دپاره مقرره وی یا خو لا علی التعین پرینبوول سوی وی نودا موجل دی اودغیر معین مودی دپاره موده مرگ اویاطلاق دی، که نیم مهر معجل اونیم موجل وی نودمعجل مطالبه ښځه فی الحال کولی سی (۱). اودموجل غیر معین مطالبه بی طلاقه یادمرگ څخه مطالبه دمهر نه سی کولی. کما فی العالمگیریه: لا خلاف لأحد أن تأجيل المهر إلى غاية معلومة نحو شهر أو سنة صحيح وإن كان لا إلى غاية معلومة فقد اختلف المشايخ فيه قال بعضهم يصح وهذا كان الغاية معلومة في نفسها وهو الطلاق أو الموت الخ عالمگیریه. (۲) فقط

دمهر موجل داداء کولو څخه بغیرهم ښځه بېولی سی او دښځی تکلیف بیانول جرم نه دی:

سوال: (۱۲۱۲) زید دخپلی لور واده دبکر سره وکړی دبکر میریزی خوابنی دبکر څخه په څه وجه نارضا ده اودبکر ښځه دده کورته تللو ته نه پرېږدی اوزید یي هم لمسولی دی، چی دبکر نکاح په پنځه سوه روپی رائج الوقت مهر باندی سویده چی غیر معجل دی دزید لور په وخت دنزدیکت کی تندی تریو کړی خو دنژدیکت څخه وروسته یي تکلیف کیدل بیانول چی دهغه اظهار په وخت دعلاج کولو زید ته وسو اوس زید په دی خبره پربکر جرم دپردی ښکاره کولو لگوی اودزوجیت دختمولو خواهشمند دی، نوآیا په دی صورت کی بکرخپله ښځه بېولی سی؟ اوبکرکه دعلاج په غرض سره دښځی جسمانی حال بیان کی نوپربکر پردی څه مواخذه یاجرم کیدی سی؟ اوزید دخپلی لور مهر فی الحال اخیستی سی؟

جواب: بکرپه دی صورت کی خپله ښځه بېولی سی، اوده ته حق دی چی خپله ښځه بوځی اودکم مهر چی میعادنه وی بیان سوی نوددی دوصولی وخت طلاق یامرگ دی اوفی الحال ددی مطالبه نه سی کیدی (۳) اوپه غرض دعلاج دښځی جسمانی تکلیف بیانول جرم نه دی، اوبکر په دی کی مجرم نه دی. فقط

په مرض الموت کی مهر په معاف کولو سره نه معاف کیږی اوپه جائداد کی ددواړو ښځو داولاد حق سته: سوال: (۱۲۱۳) زیدپه خپله منکوحه په داسی حالت کی چی ددی عمر

---

(۱) ولها منعه من الوطی ودواعیه الخ لاخذ مابین تعجیله من المهر کله اوبعضه اواخذ قدرما یجعل تمثلها عرفا به یفتی لان المعروف کالمشروط ان لم یوجل اویعجل کله الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۲ - ۴۹۳، ط. س. ج۳ ص۱۴۳). ظفیر

(۲) عالمگیریه مصری کتاب النکاح باب سابع فصل حادی عشر ج۱ص ۲۹۸ طبع ماجدیه ج۱ ص۳۱۸. ظفیر

(۳) ولم يذكر الوقت للمؤجل الخ يقع ذلك على وقت وقع الفرقة بالموت او بالطلاق وروى عن ابي يوسف ما يؤيد هذا القول كذا في البدائع (عالمگیري مصری کتاب النکاح باب سابع فصل حادی عشر ج۱ص۲۹۸ طبع ماجدیه ج۱ ص۳۱۸). ظفیر

اولاد هم ژوندی موجوددی مهر معاف کی بیاپې وروسته دوهم واده وکی اوددی ښځی څخه هم څه اولاد پیداسو اودخپل اولاد حصه دوراثت یې حاصله کړه او دزید مخکنی اولاد یې ددوی دمور ددین دمهرڅخه په وجه دعلت تمادی (ډیره موده تیریدل) بی دعوی کړل اودزید پرجائیداد یې قبضه وکړه دحصه دوراثت څخه یې هم محروم وګرځول آیا شرعًا دمخکی ښځی اولاددزید دجائیدادڅخه دخپلی مورمهر اوحصه دوراثت حاصلولی سی اوکه نه؟ اوآیا په معاف کولو سره دمهر قرض معاف کیږی اوایا تمادی په اسقاط دحقوقو کی شرعًا معتبر دی اوکه نه؟

جواب: په حالت دمرض الموت کی مهر معاف کول دخاوند معتبر نه دی، ددی مړی ښځی اولاد دخپله حصه دمیراث اومهر شرعًا داخیستو حقداردی، ددوهمی ښځی قبضه په تمام جائیداد اوترکه دخاوند باندی شرعًا باطله ده دمخکنی ښځی داولاد په دی کی حق دی، اوتمادی شرعًا هیڅ شی نه دی په کتابونو دفقه کی دی: ان الحق لایسقط بتقادم الزمان شامی (۱). وفی الدرالمختار اعتاقه وحاباته وهبته الخ کل ذالك حکمه کحکم وصیة الخ (۲) وفیه ایضا لا وصیة لوارث (۳). فقط

دانجلۍ ولي لره مهر اخیستل خرڅ کول اودمهر څخه زیاتی روپی اخیستل څنګه دي؟ سوال: (۱۲۱۴) دمخطوبه اولیاؤ لره دخاطب څخه دمهر څخه ماسوا نور څه اخیستل اودمهر اخیستل اوپه دی کی مالکانه تصرف کول اودعوت وغیره پر کول جائزدی اوکه نه؟

جواب: دمخطوبه اولیاؤ لره که څه هم په بعضوحالاتوکی مهراخیستل صحیح دی خوددی مطلب دادی چی دانجلۍ پلار دامهر واخلی نه داچی په دی کی بی ځایه تصرف وکړی ولي چی دصغیر اودصغیره مال ضائع کول پلار اونیکه لره هم صحیح نه دی، اودخاوند وغیره څخه دمهر څخه نور څه علاوه اخیستل فقهاء داپه رشوت کی شمار کړیدی اوپه سوال کی چی کم عبارت ذکر دی، په هغه کي ددی اجازه نسته چی دامهر دی په بی ځایه رسوماتو دنکاح کی ولګول سی (۴). فقط

خاوند چی دنکاح څخه وروسته مهر زیات کړي نوښځه ددی هم حقداره ده: **سوال**: (۱۲۱۵) ښځه اوخاوند دنکاح په وخت نابالغه وه دواړه اوس بالغ دی اودښځی ډولی لاتر اوسه نه

(۱) ردالمحتار ط.س. ج۵ ص۴۲۰ کتاب الدعوی مطلب هل یبقی النهی بعد موت السلطان. ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العتق فی المرض ج۵ ص۵۹۲ و۵۹۷. ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب کتاب الوصایا ج۵ ص ۵۷۵ ، ط.س. ج۶ ص ۲۷۹. ظفیر

(۴) ومن السحت ما یاخذ الصهر بسبب بنته بطیب نفسه (ردالمحتار کتاب الحظر والاباحة فصل فی البیع ج۵ ص۳۷۴ ، ط.س. ج۶ ص۴۲۴). ظفیر

ده راغلی که خاوند دښځی دمنشا مطابق ځه زیات مهر مقرر کړی اوبیا چی کله دښځی دډولۍ ځخه وروسته که دمهر وصول کولو ضرورت راسی یاخاوند طلاق ورکړی نوښځه به دتمام مهر شرعا حقداره وی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار قوله فانها تلزمه ای الزیادة ان وطی اومات عنها الخ شامی (۱). نومعلومه سوه چی دوطی ځخه وروسته پوره مهر سره دزیاتی لازمیږی. فقط

دمطلق مهر په صورت کی دطلاق ځخه وروسته ښځه دمهرمطالبه کولی سی: **سوال**: (۱۲۱۶)

دهندی نکاح دزید سره وسوه په دی کی نه قاضی صاحب اونه ناکح دمهر ځه تفصیل بیان کی ونه یی معجل وویل اونه یی موجل، ناکح وویل چی زه هنده په عوض دپنځو زرو مهر کی په خپل زوجیت کی قبوله می کړه نو ایا دامهر معجل دی اویا موجل اوکه یا ځه معجل اوځه موجل؟ زید هندی ته طلاق ورکی آیا هندی ته داحق حاصل دی چی دا دزید ځخه دخپل مهر مطالبه وکړی په وخت دنکاح، دمهر معجل او دموجل دتفصیل دنه کیدو سره اوس دهندی دمهر په وصولی کی به ځه جګړه راځی، دمهر معجل اودمهر موجل تعریف جامع مانع ولیکی؟

جواب: دمهر معجل او موجل چی کمی لغوی معنیٰ دی هغه شرعی هم دی یعنی مهر معجل هغه دی چی فی الحال ورکول سی یافی الحال ورکول ددی مقرر سی، اوموجل هغه دی چی ددی ځه موده معین وی اوچی په کم مهر کی معجل اودموجل ځه ذکرنه وی نوپه دی کی به دعرف اعتباروی یعنی چی ځومره عرفًا اول ورکول کیږی نودابه معجل وی اوباقی به موجل، په عالمګیریه کی یی دارکم کړیدی چی که دموجل دپاره ځه وخت ذکرنه سی نوددی دادا کولو وخت طلاق یامرګ دی نو په صورت مسئوله کی چی زید هندی ته طلاق ورکړیدی نوهنده دمهر مطالبه کولی سی (۲). فقط

ددریم خاوند دکولو ځخه وروسته هم دمخکنیو دوو خاوندانو ځخه دمهر اخیستو حقداره ده:

سوال: (۱۲۱۷) حلیمې دری نکاح ګانی وکړی اوس ددریم خاوند په وجودکی دپخوانیو دوو مړو خاوندانو ځخه دمهر اخیستو حقداره ده اوکه نه؟

جواب: داښځه دمهر اخیستو حقداره ده (۳). فقط

---

(۱) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۳، ط. س. ج۳ ص۱۱۱، ددرمختار پوره عبارت دادی: اوزید علی ما سمی فانها تلزمه بشرط قبولها فی المجلس اوقبول ولی الصغیر الخ (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۳)، ظفیر

(۲) وان کان لا الی غایة معلومة فقد اختلف المشائخ فیه قال بعضهم یصح وهو الاصحیح وهذا لان الغایة معلومة فی نفسها وهو الطلاق اوالموت (عالمګیری مصری کتاب النکاح باب سابع فصل حادی عشر ج۱ ص۲۹۸. ط.س. ج۱ ص۳۱۸)، ظفیر

(۳) فما زاد فعلیه المسمیٰ ان دخل بها اومات عنها لانه بالدخول یتحقق تسلیم المبدل وبه یتاکد البدل وبالموت =

دسور دینار قیمت چې کله مختلف وي نوفیصله به څه وي؟ سوال: (۱۲۱۸) دهندی مهر پنځه سوه سره دیناره وګرځول سو اودسور دینار وزن اوقیمت مختلف فیه دی اقل درجه دسور دینار دڅو ماشوده اوپه سکه کلدارو مروجه وو سره دڅومره روپو کیږی، اوزیاته درجه یې څه ده؟ اوقول مفتٰی به په دی باره کی څه دی؟ اودینار دڅه شی څخه وی؟

جواب: دینار اومثقال یوشی دی اووزن دمثقال اوددینار څلور نیمی ماشی دی اوداسرو زرو وی نوکه سره زر داته ویشتو روپو یوه توله وی لکه چې داوخت نرخ دی نویو دینار به داتووی، په غیاث اللغات کی دی چې مثقال په کسری دمیم سره دانوم دیو وزن دی چې څلور نیمی ماشی کیږی (۱) (داوخت په سنه ۱۳۸۷ھ کی سره زر یوه توله په پاوکم دوه سوه روپی خرڅیږی، اوپه دی زمانه کی به ددینار قیمت ډیرزیات وی، دارنګه په هره زمانه کی چې دسرو زرو کم قیمت وی هغه ته به حساب کول کیږي. ظفیر)

دمړي سوی ښځی مهر ددی اولاد اخیستی سی: سوال: (۱۲۱۹) یوسړی دی چې مړسویدی اودری ښځی لری اودری واړه ښځی دده څخه مخکی مړی سویدی او وروستی لره یې مهر ورکی اوس مشران اولاد ددواړو ښځو غواړی چې دخپلو مندو ومهر جلاکړی، نوآیا ددی ښځو مهر به اداء کولی سی اوکه نه؟

جواب: په دې صورت کی به ددواړو مړو ښځو مهر ادا کول کیږي چې دهرې یوی حصه به ددی په اولاد کی تقسمیږی (۲). فقط

دخاوند په جائیداد کی تصرف کول اوپه ترکه اخیستو سره مهر ساقطیږی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۲۰) زید مړسو یوه ښځه هنده اویوه لور فاطمه یې پریښوول په زید باندی دده دښځی دمهر قرض هم وو خودومره مال نقد زیورات اوجائیداد دصحراء اوداوسیدو په ترکه کی یې پریښوول چې دهندی دقرض څخه په څو درجو زیات وو هنده په خپل ژوند کی په تمام مال قابضه اومتصرفه وه اودبیع اودهبه هرقسم تصرف به یې کوی اودمقدار دمهر څخه یې ډیر زیات خرڅ وکی آخردی باقی جائیداد دخپلی لور فاطمه په نوم کی او اتمه حصه چې کم ددی شرعی حصه وه په خپل نوم پریښووله دخپلی خور دهندی دمهر

= ینتهی النکاح نهایة والشی بانتهائه یتقرر ویتاکد (هدایه باب فی المهر ج۲ ص۳۰۴). ظفیر

(۱) والمثقال هو الدینار عشرون قیراطا والدرهم اربعة عشر قیراطا والقیراط خمس شعیرات کذا فی التبیین (عالمگیری مصری کتاب الزکوٰة الباب الثالث ج۱ ص۱۲۷ طبع ماجدیه ج۱ ص۱۷۹) دارکم وګوری: غیاث اللغات لفظ دمثقال سره زر په دی وقت سنه ۱۳۹۱ھ کی توله سره زر په دوه سوه روپی دی نوپه دی وخت کی دڅلور نیمو ماشو زرو قیمت ۸۴ روپی ۳۷ پیسی دی. ظفیر

(۲) والمهر یتاکد باحد معاف ثلثة الدخول والخلوة الصحیحة وموت احد الزوجین الخ (عالمگیری مصری کتاب النکاح باب السابع فصل ثانی ج۱ ص۲۸۴ طبع ماجدیة ج۱ ص۳۰۳). ظفیر

دقرضو دعوٰی کوی اول فریق وایي چي کله دی په خپل ژوند کی دزید دتمام مال یوازي مالکه وه اودمهر دقرض څخه يي ډیر زيات خرڅ وکی اوچی کم باقی پاته دی وایی ما دا داتمی حصی څخه دخپلی لور فاطمه په نوم کړيدی ددی وجه څخه دمهر په قرض کی چي خدیجه نیمه حصه خپله غواړی نه سی ورکول کیدی البته په اتمه حصه کی نیم په حیثیت دخور کیدو ورکول کیدی سی په دی صورت کی دعوٰی دخدیجه دهندی دقرض دمهر په باره صحیح ده اوکه نه؟

جواب: تصرف دهندی په ترکه مشترکه کی چی په حیثیت دوصول دقرض دمهر نه دی سوی بلکی ممکن ده چی داتصرف دی دخپلی لور اودخپلی حصی شرعی په حیثیت کړی وی ددی وجه څخه دعوٰی دخدیجی دنیم قرض مهر اوپه نیمی حصی شرعی دهندی کی صحیح دی حاصل دادی چي ترڅو دا ثابته نه سی چی هندی دمهر قرض وصول کی اومذکوره تصرفات يي په دغه مقدار په قرض مهرکی ورکړيدی تردغه وخته به دامتعین نه وی چی هنده خپل مهر وصول کی. والله اعلم

دمهر معاف کولو دپاره څه حیلې کیدي سي؟ **سوال**: (۱۲۲۱) چی قرض دمهر دخاوند دحیثیة ډیر زيات مقرر سوی وی دداسی مهر دقرض څخه دخلاصی څه صورت دحیلی کیدی سی؟

۲\. که دښځی څخه ددی دمهر معافی کلمات په څه حیله په یو اجنبی ژبه کی وباسی چی په دی دانه پوهیږی اوخاوند ښځی ته ددی اطلاع نه ده ورکړی نوآیا مهر به معاف سی؟

۳\. که ښځه په دی خبره راضی سی چی دا ووایي چی ماخپل حق دالله ﷻ سره په نیولو وبخښی یعنی زه به يي دالله ﷻ څخه مطالبه نه کوم باقی ترڅو چی په دنیا کی زما ژوند وی زما حق به وی چی کله هم ماته ضرورت وی یازه ستا څخه ناراضه سم نودحاکم په عدالت کی به مقدمه کولی سی اواخیستی به يي سم غرض داچي دمعاف کولو عنوان داسی وی چی که ترژونده پوری ما ستا څخه مهر وانه خیستی اوزه ستا څخه خوشحاله وم نودمرګ څخه وروسته می درته خپل حق معاف کی نوپه داسی معاف کولو به څه اثر وی اوکه نه؟ اوپه دی صورت کی به مهر معاف سی اوکه نه؟

۴\. څه داسی هم حیله سته چی زید ته ددی څخه خلاصون ورکول سی.

۵\. آیا دښځی دمعاف کولو دپاره هم دشاهدانو موجودیدل دعدم مواخذه اخروی دپاره شرط دی؟

جواب: ۱\. دښځی مهر قرض دی دخاوند پر ذمه ددې څخه دخلاصون دوه صورته دی یا

داچی خاوند یي اداء کړی یا په ښځی یي معاف کړی بله څه حیله دمعافی نسته ([1]). فقط
۲\ . په دی طریقی سره مهر نه معاف کیږی.
۳\ . په درمختار کی دی: کما لا یصح تعلیق الابراء عن الدین بشرط محض کقوله لمدیونه إذ جاء غد أو إن مت فأنت بريء من الدین أو إن مت من مرضك هذا أو إن مت من مرضي هذا فأنت في حل من مهري فهو باطل لأنه مخاطرة وتعلیق الخ وفی الشامی وذکر شمس الإسلام خوفها بضرب حتی تهب مهرها فإکراه إن کان قادرا علی الضرب وذکر بکر سقوط المهر لا یقبل التعلیق بالشرط ألا تری أنها لو قالت لزوجها إن فعلت کذا فأنت بريء من المهر لا یصح، قال لمدیونه إن لم أقتض مالي علیك حتی تموت فأنت في حل فهو باطل لأنه تعلیق والبراءة لا تحتمله بزازیة، شامی ([2]) جلد۴. مسائل متفرقه کتاب الهبة. ددی عبارتونو څخه واضحه سوه چی په مذکوره صورت سره مهر معاف نه دی. ۴\ . داسی هیڅ حیله معلومه نه ده.
۵\ . په اٰخرت کی دمواخذې څخه دخلاصیدو دپاره او دیانة دمعافولو دپاره دشاهدانو موجودیدل په وخت دمعافی ضروری نه دی. فقط

دطلاق ورکولو څخه وروسته دمهر ادا کول دخاوند په اختیار کی دی؟ **سوال**: (۱۲۲۲\) یو سړی دخپلی لور نکاح دیو سړی سره وکړه، اوپنځه سوه روپی مهر یي مقرر کی اوس دانجلۍ پلار اوانجلۍ داغواړی چی داسړی طلاق راکړی خوهغه طلاق نه ورکوی ددی وجه څخه چی انجلۍ به زما څخه پنځه سوه روپی مهر وصول کړی چی کم غیر معجل دی اوددی سړی دومره طاقت نسته چی مهر اداء کړی اوس دا انجلۍ دخپل مهر حقداره ده اوکه نه؟

جواب: داضروری ده چی دطلاق ورکولوڅخه وروسته ښځه دمهرموجل مطالبه سمدستی کولی سی ([3]) باقی دطلاق ورکولو اونه ورکولو په باره کی شرعی حکم دادی چی که څه وجه دطلاق ورکولو موجوده نه وی یعنی دخاوند دطرف څخه نان نفقه اودښځو دحقوقو په ادا کولو کی څه کوتاهی نه وی سوی نوطلاق ورکول دده پرذمه لازم نه دی، خوکه دی دښځی حقوق نه سی اداکولی اوپه دی کی دی کوتاهی کوی نوطلاق ورکول ده ته په کار

([1]) ومن سمی مهرا عشرة فما زاد فعلیه المسمٰی ان دخل بها اومات عنها (هدایه باب فی المهر ج۲ ص۲۰۴) وان حصلت عنه من مهرها صح الحط لان المهر حقها والحط یلاقیه حالة البقاء (ایضا ج۲ ص۳۰۵). ظفیر
([2]) ردالمحتار کتاب الهبة مسائل متفرقه ج۴ ص۷۱۲، ط. س. ج۳ ص۷۰۷ فصل فی مسائل متفرقه. ظفیر
([3]) وانکان لا الی غایة معلومة الخ قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا لان الغایة معلومة في نفسها وهو الطلاق او الموت الخ وبالطلاق الرجعي ینعجل المؤجل الخ (عالمگیری مصری کتاب النکاح باب سابع فصل حادی عشر ج۱ ص۲۹۸ ط. ماجدیه ج۱ ص۳۱۸). ظفیر

دی (۱). فقط

دښځی دمرګ څخه وروسته ددی دمهر حقدار څوک دی؟ سوال: (۱۲۲۳) دیوسړی ښځه مړه سوه اومهر نه دی ورکول سوی اونه معاف سوی وو، اوس دمهر اداء په کم صورت کیدی سی دجمات وغیره په کارونو کی دا لګیدی سی اوکه نه؟

جواب: چی دښځی مهر ادا سوی نه وی اودامړه سی نوددی دمرګ څخه وروسته به ددی مهر ددی وارثانو ته رسیږی، او ددی په وارثانو کی خاوند هم دی، که یو اولاد یې مړ نه وی نونیم دخاوند اونیم باقی به ورثه ذوی الفروض یاعصبات یاذوی الارحام چی څوک هم لری یانژدی قریب موجودوی ده ته دی ورکول سی که هیڅوك هم نه وی نوبیا تمام مهر به خاوند ته ورکول کیږی ده ته اختیاردی چی دده کم ځای خوښ وی ودی لګوی، یا په جمات وغیره کی دی صرف کړی خوپه وجود دنورو وارثانو خاوند ته ددوی په حصه کی دتصرف اختیار نسته بلکی ددوی حصه هم دوی ته ورکول پکاردی (۲). فقط

په خوښی مهر معاف کړی نومعاف به وی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۲۴) (۱) یوه ښځه مړه سوه اوپه وخت دمرګ بی هوښه وه مهر یې معاف نه کی خوپه ژوند کی یې په پټه په خپلی رضا خاوند ته مهر معاف کړی اوخلګو ته معاف کول معلوم نه دی نودامهر معاف سو اوکه نه؟

(۲). یوی ښځی په پټه په مهر معاف کی اوپه یوه موقف یې دخوښځو په مخکی بی پردی ښکاره کړه چی ماخپل خاوند ته مهر معاف کړیدی په داسی صورت کی مهر معاف سو اوکه نه؟

جواب: (۱).عند الله دامهر معاف سو (۳). فقط

(۲). په دی صورت کی هم عندالله مهر معاف سو (۴).

دطلاق څخه وروسته به مهر ورکول وی اوچی کم زیور یی ښځی ته هبه کړیدی هغه دښځی دی: سوال: (۱۲۲۵) زید په وجه دنا اتفاقی او دناچاق ښځی ته طلاق ورکول غواړی ښځی ته چی دامعلومه سویده نوددی وجه څخه دی تمام زیورات چی زید دنکاح څخه

---

(۱) الاصح حظره ای منعه الا لحاجة الخ ویجب لوفات الامساك بالمعروف (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الطلاق ج۲ ص۵۷۱. – ۵۷۲. ط.س. ج۳ ص ۲۲۸. ۲۲۹). ظفیر

(۲) دتفصیل دپاره وګوی سراجی باب ذوی الفروض. ظفیر

(۳) وان حطت عنه من مهرها صح الحط (هدایه باب فی المهر ج۲ ص۳۰۵). ظفیر

(۴) وصح حطها لکله اوبعضه عنه قبل اولا (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر الطلب فی حط المهر والابراء منه ج۲ ص ۴۲۴ – ۴۲۵. ط.س. ج۳ ص۱۱۳). ظفیر

وروسته جوړ کړی وه په یوبل ځای کی پټ کړیدی، ددی مقصد دادی چی دطلاق څخه وروسته داتمام زیورات زما په قبضه کی وی اومهر به دزید څخه واخلم نودطلاق څخه وروسته دزید په ذمه ددی ښځی څومره حق دی؟

جواب: دطلاق څخه وروسته دخاوند پرذمه مهر اداء کول لازم دی اودعدی نفقه پرذمه دخاوند (۱) ده اودطلاق څخه مخکی چی خاوند کمه جامه اوزیور دیته هبه کړیدی دهغه دامالکه ده اوچی کمه جامه اوزیور یې په عارية ورکړیدی نوهغه به خاوند ته ورکول کیږی اویابه په مهر کی شماریږی (۲). فقط

غیر مطلقه دهوکه ورکړه اونکاح یې وکړه او دخاوند سره هم بستره سوه نومهر واجب سو اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۲۶) هنده غیرمطلقه که دزیدسره نکاح وکړی اودزیدسره هم بستري وکړي نوپر زید مهر اداء کول سته اوکه نه؟ اوهنده په واقع کی غیر مطلقه ده حق مسلمانان شاهدان یې پیش کړی چی زه مطلقه یم اونکاح کوم؟

جواب: په دی صورت کی لازم دی (۳). فقط

په عده کی چی کمه نکاح وسی نوددی مهر لازم دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۲۷) دهندی که په حالت دعده کی کمه نکاح وسوه اودهم بستری نوبت هم پیښ سی نومهر به واجب وی اوکه نه؟

جواب: په عده کی نکاح نه کیږی خوکه ښځی وویل چی زما خاوند ماته طلاق راکړی دی اوعده تیره سویده نوددی په بیان بیا ددی سره نکاح صحیح ده اوددوهم خاوند سره په دخول او کوروالی سره مهر مثل لازم دی په درمختار کی دی چی: وكذا لوقالت امراة لرجل طلقنی زوجی وانقضت عدتی لاباس ان ینکحها (۴) الخ الوطی فی دار الاسلام لا یخلوا عن حد اومهر (۵) الخ درمختار والموطوئة بشبهة ومنه تزوج امراة الغير غير عالم

---

(۱) وتجب لمطلقة الرجعي والبائن والفرقة بلامعصية الخ النفقة والسكنٰى والسكوة ان طالت المدة (درمختار) وفی المجتبٰی کنفقة العدة كنفقة النكاح الخ واطلق فشمل الحامل وغيرها والبائن بثلاث اواقل (ردالمحتار باب النفقة مطلب فی نفقة المطلقة ج۲ ص۹۲۱ ، ط.س. ج۳ ص۶۰۹). ظفير

(۲) ولو بعث إلى امرأته شيئا ولم يذكر جهة عند الدفع غير جهة المهر الخ فقالت هو أي المبعوث هدية وقال هو من المهر الخ فالقول له بيمينه والبينة لها فإن حلف والمبعوث قائم فلها أن ترده الخ وفي غير المهيأ للاكل والقول لها بيمينها في المهيأ له (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۹، ط.س. ج۳ ص ۱۵۱ مطلب فی ما يرسل الى الزوج). ظفير

(۳) ويجب مهر المثل في النكاح فاسد ... بالوطى في القبل لا بغيره كالخلوة (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۸۱ – ۴۸۲، ط.س. ج۳ ص۱۳۱ مطلب فی النكاح الفاسد). ظفير

(۴) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب العدة ج۲ ص۸۴۷، ط.س. ج۳ ص۵۲۹ مطلب في المغي اليها زوجها. ظفير

(۵) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۵۰۷، ط.س. ج۳ ص۱۲۰. ظفير

بحالها الخ ([1]). فقط

دمهر ورکولو څخه وروسته ښځه خنثیٰ مشکل وختله نومهر بیرته اخیستی سی اوکه نه؟

سوال: (۱۲۲۸) زید دهندی سره عقد وکی اودهندی اولیاؤ ته مهر وغیره اداء سو وروسته په وخت دخلوت صحیحه کی هنده خنثیٰ مشکل ثابته سوه نوایا زید دهندی داولیاؤ څخه مهر وغیره خرخ سوی اخیستی سی اوکه نه؟

جواب: دخنثیٰ مشکل سره نکاح نه صحیح کیږی په درمختار کی ددی تصریح ده نوچی نکاح نه سوه صحیح نومهر وغیره واجب نه سو نوچی خاوند څه ورکړیدی هغه واپس اخیستی سی ([2]). فقط

دمهر په قرضو کی یي دمهر څخه زیات جائیداد ولیکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۲۲۹) یوسړی په خپل ژوندکی ډیر بوډاتوب په سبب چی حواسو یي کارنه کوی، په دې حالت کی ښځی ته جائیداد منقوله اوغیر منقوله دمهر په قرض کی دمهر دمقدار څخه زیات دښځی په لمسون ولیکی اورجسټر یي کړی په دی مسئله کی دشریعت څه حکم دی؟

جواب: دمهر دمقدار څخه زیات چی یي په دی حالت کی کم ورکی نوداپه حکم دوصیت کی دی نوددغه وجه څخه ناجائز دی په حکم د: لاوصیة لوارث ([3]). فقط

دمهر دعوٰی په چا وسی: **سوال**: (۱۲۳۰) دهندی نکاح دزید سره په تعین دپنځو زرو روپو مهر وسوه او دنکاح جوړوونکی او ددی متعلق ټول رسمونه اداء کوونکی دزید ورور خالد اودزید مور سعیده وه زید ددی څخه وروسته بی اولاده مړسو او دزید پلار په حالت دژوند کی خپل ټول زرعی جائیداد دخپلی ښځی سعیده په نوم چی دهندی خواښې ده هبه کی صرف داوسیدو کور دهبی څخه مستثنیٰ وو چی دهغه مالکان زید، خالد، اویوه خور حمیده اوسعیده سوه، دناجوړی په حالت کی خالد دزید څخه یوبیع نامه دحصه دمکان په عوض داوو سوو روپو ولیکله حال دادی چی داحصه ډیر زیات قیمت ده اوسعیده چی دنکاح دهندی څخه مخکی ددستاویز په ذریعه په څلور روپی ماهوار ذمه وار مقرر کړی ؤ، چی دده دپاره یي یوزرعی جائیداد مقرر کړی وو اوس په دی حالت کی هنده اول دعوٰی دمهر په چا وکی خالد اوسعیده په خپله هم ذمه دار داداء دمهر دی اوکه نه؟ دوهم آیا دمهر رقم ددی حصه دکور وصولولی سی اوکه نه؟ چی کم

([1]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب العدة ج۲ ص۸۳۲، ط.س. ج۳ ص۵۱۷ مطلب فی النکاح الفاسد والباطل. ظ

([2]) عقد یفید المتعة ای حل استمتاع الرجل من امراة لم یمنع من نکاحها مانع شرعی فخرج الذکر والخنثی المشکل الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۵۲، ط.س. ج۳ ص۳). ظفیر

([3]) وګوری: هدایه کتاب الوصایا ج۴ ص ۲۴۱. ظفیر

دزید وو اوپه دی حالت کی چی کمه بیعه زید په مرض الموت کی دخالد په نوم کړی وه جائزده اوکه نه؟ اوهم ددی خریداری په ذریعه به خالد اداء ددین دمهر دذمه څخه دزید متوفی کړي وی اوکه نه؟

جواب: خالد اوسعیده چی کله ضامن اومتکفل دمهر نه سوه، نوپه دوی دعوٰی دمهر نه سی کیدی، اودمکان حصه چی زید په مرض الموت کی پرخالد خرڅه کړیده نوبیع ددی صحیح سوه خوچی څومره قیمت زید دخالد څخه کم اخیستی دی نوهغه به دخالد څخه واخیستل سی اوهنده به مهر ددی څخه اخلی. اعتاقه ومحاباته الخ حکمه کحکم وصیة لاوصیة لوارث (۱). فقط

دمهر چی کم مقدار دنکاح په وخت وښوول سو دا ضروری دی اوکه هغه چی کم په پټه رجسټر سویدی: **سوال**: (۱۳۳۱) په نکاح نامه کی بالفرض دمهر مقدار یولك روپی دی، اودنکاح په وخت دپلار وکیل چی ده ته دانجلۍ پلار اوپه خپله انجلۍ هم اختیار دنکاح مکمل ورکړیدی، صرف دزرو روپو مهر حکم وکی اونکاح ترونکی هم په وخت دنکاح زر روپی مهر مقرر کی اوتېولو حاضرینو دمجلس واوریدل او دنکاح نامه دمهر رقم بالکل پټ وساتل سو اوس پوښتنه داده چی کم مهر واجب دی؟ چی کم په نکاح نامه کی دی اوکه یاهغه چی دکم اظهار په مجلس کی وسو؟

جواب: دمهر مقدار هغه معتبردی چی کم نکاح خوان په وخت دنکاح ترلو ښکاره کړیدی اوچی کم مهر خاوند واوریدی اوقبول يي کی اوحاضرینو دمجلس واوریدی ځکه چی مهر هغه واجبيږی چی کم دعقد په وخت ذکرسی اوچی کمه دنکاح عقد باندی سوی دی. قال فی الدرالمختار وتجب العشرة ان سماها اودونها ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر الخ ویتاکد عند وطی اوخلوة صحت الخ درمختار قوله ویتاکد ای الواجب من العشرة او الاکثر وافاد ان المهر وجب بنفس العقد مع احتمال سقوطه بردتها الخ (۲). شامی.

مهر معجل چی کم مقرر سویدی اوخاوند يي ورنه کی نوښځه دپلار کره تللی سی اوکه نه؟ او خاوند قید کیدی سی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۳۲) زید دهندی سره نکاح وکړه اومهر معجل يي مقرر کی، خوسره دمقرروالی دمهر معجل څخه زید مهر نه اداء کوی اوقسما قسم بهانی کوی په دی صورت کی چی ترڅو زید مهر ورنه کړی نوقید کیدی سی اوکه نه؟ اوکه هنده دوالدینو کره ولاړه سی نوڅه قباحت خونسته؟

جواب: دمهر دمعجل کیدو په صورت کی که خاوندسره دمالدارتیا په مهر کی تاخر کوی

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الوصایا باب العتق فی المرض ج۵ ص۵۹۲، ط.س. ج۲ ص ۵۲۵. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴ ، ط.س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

نو په طلب دښځې بندیدی سی اوپه درمختار کی دی، چی که ښځه دمهرنه رسیدو په سبب دپلار کره ولاړه سی نونفقه نه ساقطیږی. اوناشزه نه ده. اوامتنعت للمهر الخ لا ای لانفقة الخ لخارجة من بیته بغیر حق الخ وفی الشامی قوله بغیر حق ذکر محترزا بقوله بخلاف ما لوخرجت الخ وکذا هواحتراز عما لوخرجت حتٰی یدفع لها المهر (۱) الخ.

ښځې مهر معاف کی ددی دمرګ څخه وروسته مور او پلار یې طلب کوی نوڅه حکم دی؟

سوال: (۱۲۳۳\) هندی بالغی دپنځلسوکالو دشاهدانوپه مخکی خپل خاوندته مهرمعاف کی اوس دمرګ دهندی څخه وروسته مور وپلار یې دمهر مطالبه کوی اووایي چی هنده نابالغه وه ددی معاف کول معتبر نه دی، نوپه دی صورت کی څه حکم دی؟

جواب: هنده چی کله دپنځلسو کالو بالغه وه نوددی معاف کول دمهر صحیح دی اودمور وپلار مطالبه دمهر دخاوند څخه صحیح نه ده. (۲) فقط

دمهر معاف کولو څخه وروسته ددی انکار کول څنګه دی؟ **سوال**: (۱۲۳۴\) که چیري ښځه مهرمعاف کی اوبیا انکار وکی نوڅه حکم دی؟

جواب: ښځه که مهر معاف کړی اوبیا انکار وکی نودابه نه اوریدل کیږی مهر معاف سو.(۳)

په پنځلسو زرو کی پنځه زره معجل اوباقی موجل نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۲۳۵\) یوه نکاح نامه لیکل سویده چی په هغه کی پنځلس زره مهر په لاندینی عبارت لیکلی دی قرض مهر معجل پنځلس زره روپی ګرځول کیږی، چی په دی کي پنځه زره روپی په حق دښځې دپاره دکور دسامان اودزیوراتو اداء سو اوباقی لس زره روپی به په خپل ژوند کی ښځې موصوفي ته ادا کوم. مبلغ لس زره روپی مذکوری به شرعا دمعجل په تعریف کی وی اوکه دموجل؟ اوکه موجل وی نوبیان دی وسی چی موجل په څو اقسامو دی؟ او داصورت په کم قسم کی داخل دی اوپه خپل ژوند کی چي داداء کولو کمه وعده ده ددی په وجه به ښځه دخپل خاوند څخه کله هم دمذکور زر مهر یعنی لس زره روپی وصولولو مستحق کیدی سی؟

جواب: په شروع دعبارت کی په نکاح نامه کی که څه هم ټول مهر معجّل ګرځول سویدی خو وروسته تفصیل پنځه زره معجل اولس زره موجل ګرځولی دی نوددی وجه څخه لس

---

(۱) ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۸۹ ، ط.س. ج۳ ص **۵۷۵**. ظفیر

(۲) ان حطت عنه من مهرها صح الحط لان المهر حقها والحط یلاقیه حالة البقاء (هدایه باب المهر ج۲ ص**۳۰۵**).

(۳) وصح حطها لکله اوبعضه عنه قبل اولا (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص **۴۲۴** و**۴۲۵** ، ط.س. ج۳ ص۱۱۳ مطلب فی حط المهر والابراء منه). ظفیر

زره موجل سو اوموجل الی الطلاق یا الی الموت صحیح دی په درمختار کی دی: الا التاجیل لطلاق اوموت فیصح (۱) الخ. اوپه شامی کی دی چی دطلاق سره موجل هم معجل کیږی: وبالطلاق یتعجل المؤجل (۲). فقط

دانجلیٔ والاوو په وخت دنکاح روپی اخیستل څنګه دی؟ **سوال**: (۱۲۳٦/۱) په وخت دنکاح علاوه دتعین مهر څخه انجلیٔ والا دهلك والا څخه څه اخلی دااخیستل جائزدی اوکه نه؟ اودا په قرض دمهر کی شاملیدی سی اوکه نه؟

جواب: داسی رقم ته فقهاء رشوت وایي، اوواجب الرد دی. کمافی الدرالمختار اخذ اهل المرأة شیئا عند التسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة (۳). اوچی کله یي دمهر نوم وانه خیستی نودابه په مهر کی شمارنه وی. فقط

دخلوت څخه وروسته که ښځه نافرمانی هم کوی نو دطلاق څخه وروسته به تمامه پر واجب وی: **سوال**: (۱۲۳۷) زیددخپلی منکوحی هنده څخه دنکاح څخه وروسته فائده واخیسته څو ورځي وروسته هنده ناشزه اونافرمانه سوه اودمباشرت څخه یي انکار وکی سره ددی چي زید په مباشرت اوپه جماع علی وجه التام قادر دی، خوهنده دزید داطاعت څخه منکر ده که زید هندی ته طلاق ورکړی نوپه زید به کل مهر واجب الاداء وي اوکه بعض، هندی دعقد په دوران کی داشرط کړی وو که زما داجازی څخه بغیر دبلی ښځی سره نکاح وکړی نوزما طلاق به زما په اختیار کی به وی که اختیار کړم نوټول مهر به ورکول وی، زید که دوهمه نکاح نه کوی په زنا کی مبتلاء کیږی په دی صورت کی شرعا څه حکم دی؟

جواب: چی کله خلوت صحیحه وسی نودزید پرذمه ټول مهر واجب الاداء سو زید که هندی ته طلاق ورکوی نوپوره مهر به پرزید باندی اداء کول وی که هنده داشرط کوی اوکه نه؟ زید به مهر ورکوی (۴) خوپه دوهمی نکاح سره داشرط خارج نه دی دوهمه نکاح دی وکړی چی کله دمهر ورکولو طاقت یي وی، مهر دی اداء کړی، هکذا فی الدر المختار.

دښځی دوفات څخه وروسته ددی مهر څنګه اداء سی؟ **سوال**: (۱۲۳۸/۱) چی دکمی ښځی خاوند په سفرکی وی اوداښځه مړه سی اومهر نه وی اداسوی نومهر به څنګه اداء کیږی؟

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۳. ط.س. ج۳ ص ۱۴۴. ظفیر

(۲) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۳. ط.س. ج۳ ص ۱۴۴. ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۵۰۳ ، ط.س. ج۳ ص ۱۵۲. ظفیر

(۴) والخلوة الخ کالوطی الخ فی ثبوت النسب الخ وفی تاکید المهر المسمٰی (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی احکام الخلوة ج۲ ص۴۲۵، ط.س. ج۳ ص۱۱۴). ظفیر

جواب: په قدر دحصه دنورو وارثانو دښځې وارثانو ته به مهر ورکول سی. ([1]) فقط

دشرعي مهر څه مقدار دی؟ **سوال**: (۱۲۳۹) دشرعي مهر څه مقدار دی؟

جواب: لس درهمه دی اویودرهم تقریبا (۱۰۴) به وی نولس روپی قریب پاؤکم دری روپی سوی. ([2]) فقط

په تجدید دنکاح کې مهر ضروري دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۴۰) په تجدید دنکاح کې تعین دمهر ضروري دی اوکه نه؟

جواب: ضروري دی. ([3]) فقط

ښځه چې کله مهر معاف کړي نومعاف به وی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۴۱) زماسکه ورور عبد الوهاب مړسو ما دمرحوم ښځې ته وویل، چې ستاحق دمهر دهغه په ذمه دی که ته مهر اخیستل غواړې نوموږ درکولو ته تیار یو کنې نو معاف یې کړه مذکوره ښځې دخاندان ددوو شاهدانو په مخکې وویل چې زه یې معاف کوم په دې صورت کې مهر معاف سو اوکه نه؟

جواب: په دې صورت کې مهر معاف دی عندالله څه مواخذه دمهر دعبدالوهاب مرحوم په ذمه نسته. ([4]) فقط

دمهر معاف کولو څخه وروسته اخیستل اوپه عده کې نکاح کول څنګه دی؟ **سوال**: (۱۲۴۲) یوسړی خپلې ښځې ته طلاق ورکې اوښځې مهر معاف کې اوپه عده کې دننه ښځې بل عقد وکې اودخپلو څو ملګرو په لمسون یې په خاوند دمهر دعوٰی په عدالت کې وکړه اوددرواغو ثبوت یې راوړې اوډګری یې حاصله کړه اودمعافی دتحریر څخه منکره سوه اوطلاق هم په دې شرط وو چې حق دمهربه معاف وی نوپه دې صورت کې دمهر دمعافی څخه انکار کول دطلاق په باره کې به موثر وی اوکه نه؟

([1]) که بچې نه وی نودښځې دنیم مهر حقدار به په خپله خاوند وی، اوباقی نیم به دښځې دنورو وارثانو وی اوکه بچې وی نوخاوند دڅلورمې حصې حقداردی اونوره حصه به ددې دبچو اوددې دمور اوپلاروی، والله اعلم. ظفیر

([2]) واقل المهر عشر دراهم الخ ولنا قوله ﷺ ولامن اقل عشرة دراهم، هدایه باب المهر ج۲ ص۳۰۳ و۳۰۴. په تخریج زیلعی کې یې دا الفاظ لیکلی دی: ولامهر دون عشرة دراهم، (حاشیه هدایه ایضا)، یو درهم په سنه ۱۳۳۲هـ کې په ۱۴ وو اوس زموږ په زمانه کې سپین زر ډیر ګران دی چې دپاوکم شپږ روپی څخه توله کمه نه ورکول کیږی اولس درهم دوی تولې اونیمی ماشی وی چې په دې حساب سره ددې قیمت څوارلس نیمی روپی کیږی. دسپینو زرو دقیمت په کمی او زیاتی سره ددرهم قیمت کمیږی اوزیاتیږی. والله اعلم. ظفیر

([3]) ثم المهر واجب شرعا ابانة شرف المحل (هدایه باب المهر ج۲ ص۳۰۳). ظفیر

([4]) وان حطت عنه من مهرها صح الحط لان المهر حقها والحط یلاقیه حالة البقآء (هدایه باب المهر ج۲ ص۳۰۵) وصح حطها لکله او بعضه عنه قبل اولا (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۴، ط.س. ج ۳ ص۱۱۳ مطلب في حط المهر والابراء عنه). ظفیر

جواب: په دی صورت کی دخاوند دطرفه طلاق وسو اودښځی دطرفه مهر معاف سو بيا دښځی دمهر دمعافی څخه منکريدل اوددرواغو شاهدی په عدالت کی وړاندی کول او دمهر ډګری اخيستل ظلم دی پرطلاق به ددی هيڅ اثر نه وی، طلاق واقع سو اومهر عند الله معاف دی، دښځی مهر وصولول ناجائز اوحرام دی اوپه عده کی دننه دبل سړی سره نکاح کول حرام اوباطل دی اونکاح ونه سوه (۱) اوچی کم خلګ په دی نکاح کی کوشش کوونکی دی دحرام فعل مرتکب اوفاسق سوه، قال الله تعالى: ولاتعزموا عقدة النكاح حتى يبلغ الكتب اجله، الاية (۲). فقط

چی مهر معجل وی نو دانجلۍ پلار دا دېولی ورکولو څخه مخکی وصولولی سی: **سوال**:
(۱۲۴۳) دزيد دلور سره دعمر دزوی په دوه زره روپی مهر معجل عقد وسو دزيد لور نابالغه ده عمر يي يوولس کاله دی اوس دعمر زوی دزيد لور ودول غواړی نوزيد وايي چی ترڅو دوه زره روپی مهر معجل اداء نه کړی نوتر هغه به واده درنه کړم ايا زيد ته دخپلی لور دمهر معجل وصولولو حق سته اوکه نه؟ او ددواړو څخه څومره مخکی زيد لره دمهر معجل وصولولو حق سته اوکه نه؟ او دودولو څخه څومره مخکی زيد لره مهر معجل اخيستل پکاردی او دودولو څخه وروسته څومره؟ اودمهر معجل دنه اداء کولو سره نکاح صحيح ده اوکه نه؟

جواب: زيد ته دخپلی نابالغی لور دمهر معجل وصولو حق حاصل دی په درمختارکی دی: ولها منعه من الوطی ودواعيه والسفر الخ لاخذ مابين تعجيله وفي الشامي قوله ولها منعه الخ وكذا لولي الصغيرة المنع المذكور قوله والسفر الأولى التعبير بالإخراج كما عبر في الكنز ليعم الإخراج من بيتها، (۳) اوچی کله ټول مهر معجل مقرر سو نوزيد دټول مهر مطالبه دانجلۍ دودولو څخه مخکی کولی سي اونکاح صحيح ده. فقط

ديوی ښځی مهر پنځه زره دی اودبلی ښځی پنځه زره دی اودبلی ښځی پنځه سوه دکم والا زياتول څنګه دی؟ سوال: (۱۲۴۴) زيد دهندی سره په پنځه زره روپی مهر نکاح وکړه ددی څخه ډيره موده وروسته دبلی ښځی زينب سره په پنځه سوه روپی مهر باندی نکاح وکړه اودواړو ته يي مهر هم اداء کړی زينب يوه ورځ ارمان وکی چی تازما مهر ډير کم مقرر کړيدی، زيد ددی دزړه دپاره داسی وکړل چی ددی په مهر کی يي دری څلور سوه

---

(۱) اما نكاح منكوحة الغير فلم يقل احد بجوازه فلم ينعقد اصلا (ردالمحتار باب العدة ج۲ ص۸۳۵، ط.س. ج۳ ص۵۱۲ مطلب في النكاح الفاسد والباطل). ظفير

(۲) سورة البقرة ، ركوع ۳۰. ظفير

(۳) وګوری ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۲، ۴۹۳. ط.س. ج۳ ص ۱۴۳، ۱۴۴. ظفير

نوری هم زیاتی کړی ځکه چی زیادت بعد العقد هم داصل سره په تصریح دفقهاؤ ملحق کیږی دری سوه څلور سوه دیته نوری هم ورکړم که نقد وی اوکه دیو مکان څه حصه وی چی زینب ته فی الحال ددی حصې دمکان ضرورت هم دی خو زید ته په دی کی دا تردد دی چی څنګه په تمامو حقوقوکی ددواړو ښځو په مینځ کی برابروالی ضروری دی نو هسی نه چی دازیاتوالی دمهردیوه دپاره خلاف دعدل نه وی دازیاتوالی دمهر دیوه دپاره جائزدی اوکه نه؟ که څه صریح دلیل نه وی نوڅه کلیه شافی کافی سته اوتصریح فقهی که پیدا سی نواقرب الی الاقناع ده!

جواب: موافق ددی قاعده فقهیه چی زیادت فی المهر بعد العقد ملحق باصل المهر دی اوهبه مبتدءه نه ده. کما یقول به الامام زفر رحمه الله زیادة فی المهر احدی الزوجان صحیح ده، خصوصا دهغه ښځی په مهر کی زیاتی کول چی دهغه مهر داصل څخه کم وی اواضرار دزوجه ثانیه مقصود نه وی اودا حیله دترك عدل وتسویة بین الزوجات چی واجب دی جوړه نه کړی نو داخلاف دعدل نه ګرځی، دفتح القدیر دلاندینی جزئیه څخه دامفهوم کیدی سی چی زیادت فی المهر که په طریقه درشوت نه وی نوصحیح دی دده عبارت دادی: وإن رضيت إحدى الزوجات بترك قسمها لصاحبتها جاز هذا إذا لم يكن برشوة من الزوج بأن زادها في مهرها لتفعل أو تزوجها بشرط أن يتزوج أخرى فيقيم عندها يومين ([۱]) الخ. اودعنایه داعبارت هم جواز ته اشاره کوی: قوله خلاف الزفر فانه یقول الزیادة هبة مبتدأة لاتلحق باصل العقد ان قبضت ملکت والا فلا الخ ([۲]). ددی څخه معلومه سوه چی ائمه ثلاثه زیادت هبه مبتدئه نه ګرزوی چی دیته خلاف عدل وویل سی ځکه چی داتصریح ده چی په هباتوکی هم تسویه بین الزوجات ضروری ده کمافی العینی علی البخاری وتمام العدل ایضاً بین تسویتهن فی النفقة والکسوة والهبة ونحوها ([۳]).

ښځی لره دمهر دوصولولو حق سته اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۴۵) منکوحه دخپل خاوند څخه په مقرره مهر چی کله هم وغواړی نوطلب کولی سی او وصولولی یې هم سی اوکه نه؟

([۱]) فتح القدیر باب القسم ج۲ ص۳۰۳ ، مکتبة حبیبیه ، کوئته ج۳ ص۳۰۳. ظفیر
([۲]) عنایه علی هامش فتح القدیر باب المهر ج۲ ص۲۱۴ ، ط.س. ج۳ ص۳۰۳. ظفیر
([۳]) عمدة القاری شرح صحیح البخاری ج۹ ص ۵۰۰. ظفیر

جواب: مهر كه معجل وى نوښځى لره هروخت ددى دوصولولو حق سته اوكه موجل وى نو دطلاق څخه وروسته مطالبه كولى سى. كذا فى كتب الفقه (۱). فقط

دنابالغى انجلۍ ولى مهر كمولى سى اوكه نه: **سوال**: (۱۲۴۶) دنابالغى انجلۍ ولى دانجلۍ نكاح په زر ۱۰۰۰ روپۍ مهر وكړه دنابالغ هلك پلار منظور كړه نودانجلۍ ولى مهر كمولى سى اوكه نه؟

جواب: په درمختار كى دى: وصح حطها لكله اوبعضه عند قبل اولا الخ قال فى الشامى، وقيد بحطها لان حط ابيها غير صحيح لوصغيرة الخ (۲). ددى څخه معلومه سوه چى دنابالغى ولى ته دمهر دكمولو اختيار نسته. فقط

كه ديوى ښځى دشپږو مياشتو څخه په كمه موده كى بچى پيدا سو نوآيا بيابه هم دامهر اخلي؟ **سوال**: (۱۲۴۷) دجمادى الثانى په اوله عشره كى دهندى نومي ښځى عقد دبكر نومي سړى سره وسو چى تقريبا تردوو مياشتو پورى دادخپل خاوند سره وه دذى قعده په آخرى عشره كى دمذكوره ښځى بچى پيداسو خوكمزورى وو اوژوندى دى، په داسى حالت كى مذكوره ښځه دپوره مهر حق لري اوكه نه؟ اودبچى پالنه دخاوند پرذمه ده اوكه نه؟

جواب: چى كله دهندى سره بكر خلوت اوصحبت وكى نودبكر پرذمه پوره مهر لازم سو ځكه چى نكاح په دى صورت كى صحيح ده اواصل دادى چى صرف په نكاح سره مهر لازميږى، خواحتمال دسقوط پكښى سته چى كله خاوند وطى ياخلوت صحيحه وكړى نوټول مهر واجب الاداء كيږى. په ردالمحتار كى دى: وافاد ان المهر الخ انما يتاكد لزوم المهر بالوطى ونحوه (۳) الخ. اوبچى دنكاح دوخت څخه په كم دشپږو مياشتو كى پيدا سويدى، نوددى وجه څخه دبكر څخه نسب ددى ثابت نه دى دبكر په ذمه ددى دپالنى وغيره حق سته په درمختار كى دى: واقلها ستة اشهر اجماعا الخ (۴). فقط

چى ښځه مړه سى نومهر لازم دى اوكه نه؟ اودابه چاته وركول كيږي؟ **سوال**: (۱۲۴۸) هنده دزيد ښځه ناګمانه بى دمعافى كولو دمهر څخه مړه سوه نوپوښتنه داده چى:

(۱) ولها منعه من الوطى ودواعيه الخ لاخذ ما بين تعجيله من المهر كله او بعضه او اخذ قدر ما يعجل لمثلها عرفا به يفتى الخ الا التاجيل لطلاق او موت (درمختار) وفى الخلاصة وبالطلاق يتعجل الموجل ولو راجعها لا يتاجل (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۳، ط.س. ج۳ ص۱۴۳ مطلب فى منع الزوجة نفسها لقبض المهر). ظ

(۲) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۴، ط.س. ج۳ ص ۱۱۳ مطلب فى حط المهر والابراء منه. ظفير

(۳) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴ فلو لا لاقل من ستة اشهر من وقت النكاح لايثبت النسب ولايرث منه (ردالمحتار كتاب النكاح ج۲ ص۴۰۱، ط.س. ج۳ ص۴۹ قبيل مطلب فيما لزوج الموالى امته). ظفير

(۴) الدرالمختار على هامش ردالمحتار فصل فى ثبوت النسب ج۲ ص۷۵۷، ط.س. ج۳ ص۵۷۰. ظفير

۱. دهندی په لوړ مذکوره صورت کی په مرګ سره زید دهندی دمهر څخه خلاص سو او که نه؟ اومهر دده څخه ساقطیږی اوکه نه؟
۲. که زیدبغیر داداء کولو دمهرڅخه نه سی خلاصیدی نومهربه دهندی وارثانوته ورکول کیږی اوکه فقیرانو ته؟
۳. دشریعت په بناء دهندی وارثان ددی پلارګنی ده اوکه خسرګنی اوکه ددی اولاد؟
۴. که دهندی دمهر حقدار ددی اولاددی نودوی خوهسی هم دزید دمال به بیا حقداروی؟
جواب: ۱. نه خلاصیږی مهر دده پرذمه په شان دنورو قرضونو پاته دی هیڅ وجه یې دساقطیدو نسته ([1]).
۲. دهندی وارثانو ته ملاویدل په کاردی ([2]).
۳. چې دهندی اولاد سته نوځلورمه حصه ددی دخاوند ده اوباقی داولاد وغیره
۴. که بیا وی نودادلیل داولاد څخه دوارث کیدو په څه دی؟ علاوه ددی څخه داویل هم صحیح نه دی چی دزید مال بیاهم ددوی دی، بی شکه اولاد هم دزید دمال وارث دی خو داضروری نه ده چی صرف اولاد دی وی اوبل چاته به په دی کی حق نه وی که نور وارثان وی نوهغوی ته به پکښی هم حق وی اودا ټول دزید دمرګ څخه وروسته دی. فقط
دښځې داویل چې که زما سره هم بستري سوي وي نو دخپلې مورسره به يې سوي وي، طلاق نه دی، خوکه طلاق هم وي نومهر هم ضروري دی: **سوال**: (۱۲۴۹) یوې ښځې دیوې خبرې دکش مکش په دوران کې خپل خاوند ته وویل چې که ته زما سره هم بستر سوې نو ګویا چې دخپل مور اوخور سره همبستر یې، خاوند همبستري پرې ښوولو اوطلاق ورکولو ته آماده دی، که طلاق ورکړي نومهر به لازم وي اوکه نه؟
جواب: په دی صورت کی ددی سړی پرښځې طلاق نه دی واقع دښځی په ویلو سره هیڅ نه کیږی که دی ښځه ساتل غواړی نوساتلی یې سی اوکه طلاق ورکول غواړی نوطلاق دی ورکړی اوکه طلاق ورکړی نومهر اداء کول به لازم وی ([3]). فقط

([1]) دا چې یا زوج مهر ادا کړې یایې ښځه ورمعاف کړې دلته په دې دوو کې یو صورت لا هم نسته، پاته سو مرګ نوپه هغه سره خو مهر نور مؤکد کیږي: تجب العشرة ان سماها او دونها ویجب لاکثر منها ان سمی الاکثر ویتأکد عند وطؤ او خلوة صحت من الزوج او موت احدهما الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر جلد ۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر
([2]) که اولاد یې وی نوپه ځلورمه حصی کی نیمه به دخاوند وی باقی به دنورو وارثانو وی نویا خوبه یې ادا کوی او یابه یې ددوی څخه معاف کوی. ظفیر
([3]) ویتاکد ای المهر عند وطی اوخلوة صحت الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص ۱۰۲). ظفیر

دېولي وړلو څخه مخکې خاوند مړسي نوځومره مهر ورکول به وي؟ سوال: (۱۲۵۰) په هندوستان کی دستور دی چی کله نکاح دبالغه اودبالغي وسی اودواده کولو نیټه تاریخ مقرر سی نوپه داسی صورت کی که خاوند دواده څخه مخکی مړسی نوښځی ته به څومره مهر ورکول کیږی؟

جواب: په دی صورت کی مهر پوره واجب دی لکه چی په درمختار کی دی: ویتاکد عند الوطی اوخلوة صحت اوموت احدهما الخ (۱). فقط

ښځه وايي چې خاوند داکور په مهرکی راکړیدی او وارثان انکار کوي نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۲۵۱) زید اوعمر دوه سکه ورونه دی اودوی په جلا ښارونو کی اوسیږی عمر دخپل پلار پرجایداد قابض دی دزید ددی سره هیڅ څه کار نسته، زید خپل ذاتی مکان په بل ښار کی واخیستی دزید ښځی ته بکر دوه کاله دنکاح پیغام ولیږی دزید ښځی دبکر سره دنکاح څخه انکار وکی اودعظیم سره يي نکاح وکړه دعظیم اودبکر دمخکی څخه ورانه وه اوپه نکاح سره ورانی نورهم زیات سو. چی کله دزید دښځی دنکاح ثانی اطلاع عمر اوزوم دبکر ته وسوه نودوی دواړه دزید کورته راغلل اودده ښځی ته يي وويل چی کورخالی کړه ځکه چی تاخپله نکاح کړیده اوس ستا په دی کورکي څه حق نسته دزید پخوانی ښځی وویل چی داکور زما خاوند زماپه مهر کی راکړیدی زه په دی قابضه یم نو په دی صورت کی څه حکم دی؟

جواب: شرعی کافی شاهدی دیوه طرفه هم نه ده راغلي نه پراداء دمهر اونه دکور په مهر کی پرورکولو ځکه چی داداء دمهر شاهد صرف بکردی، اویوسړی که څه هم ثقه هم وی ددې یوه شاهدی شرعاً نه معتبریږی (۲) پردی څه حکم شرعی نه سی کیدی اودلته خو ددی وجه څخه هم مخدوش اوناقابل اعتباردی چی عداوت دده ښکاره دی او دکور په مهر کی دورکول کیدو هم ثبوت نسته ځکه چی داصرف دښځی بیان دی، خوچی شرعی قاعده ده چی دمیت دترکه څخه به اول قرضونه وغیره اداء کیږی سی اوچی څه باقی پاته سی نوهغه به وارثانو ته ورکول سی اومهر هم یو دقرضو څخه دی پرذمه دخاوند اودمهر اداکول ثابت نه دی، اوښځی مدعی دمهر ده نوددی وجه څخه ددی مهر به اول اداء سی اوکه ماسوا دکور څخه يي بل څه نه وی پرینبی نوبیا دسرای څخه دی مهر ورکول سی (۳) اووارثانوته داهم اختیاردی چی مهر دخپل ځان څخه ادا کړی اومکان په قدر دخپلی

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

(۲) ونصابها لغیرها من الحقوق سواء کان الحق مالا اوغیره کنکاح وطلاق ووکالة ووصیة الخ رجلان الخ اورجل وامراتان (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارکتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۵ و۵۱۲ ط.س. ج۵ ص۴۶۵). ظفیر =

حصی دځان سره وساتی اودمهر څخه علاوه اتمه حصه دښځی دمیراث په طریقه ده اوپه نکاح ثانی کولو سره ددی مهر اوحصه دمیراث نه ساقطیږی. فقط

دمهر دمعافی دوه شاهدان دی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۲۵۲) هندی خپل خاوند خالد ته په ناجوړی کی خپل مهر دالله ﷻ دپاره معاف کی ددی واقعی دوه شاهدان داشاهدی ورکوی چی قادر بخش وايي چی زه دمهر بخښلو شاهد یم چی خالد وویل دالله ﷻ دپاره می معاف کی، فاضل وايي چی هندی وویل دخدای دپاره مامهر معاف کی نودا شاهدی کامله ده اوکه ناقصه؟

جواب: داشاهدی کافی ده خوکه دواړه شاهدان عادل وی (۱) خوپه مرض الموت کی هبه کول اوقرض معاف کول په حکم دوصیت (۲) دی، اووصیت دوارث دپاره صحیح نه دی نوددی وجه څخه په مرض الموت کی معاف کول به معتبر نه وی خوکه نور وارثان راضی وی نودوارث دپاره وصیت صحیح کیږی اووصیت به په یوثلث کی جاری وی په دی کی هم که وارثان راضی وی نودثلث څخه په زیاتو کی هم جاری کیدی سی (۳). فقط

معر معجل اوموجل په وصول کی یو دی اوکه بیل ؟ سوال: (۱۲۵۳) ایامهر معجل اوموجل دکوروالی څخه وروسته دادا کولو په صورت کی په یوه حکم دی اوکه نه؟ یعنی ښځه دواړه قسم مهر اخیستی سی پوره اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: ویتاکد عنه وطی اوخلوة صحت من الزوج اوموت احدهما (۴) الخ. په شامی کی دی: افاد ان المهر وجب بنفس العقد لکن مع احتمال سقوطه بردتها اوتقبیلها ابنه او تنصفه بطلاقها قبل الدخول وانما یتاکد لزوم تمامه بالوطی ونحوه الخ (۵). ددی روایت څخه معلومیږی چی په دخول اوپه وطی سره مهر موکد کیږی دسقوط اودتنصیف احتمال نه پاته کیږی بلکه پوره مهر دخاوند پرذمه واجب اولازمیږی

---

(۳) تتعلق بترکة المیت حقوق اربعة مرتبة الاول یبدأ بتکفینه وتجهیزه من غیر تبذیر ولا تقصیر ثم تقضی دیونه من جمیع ما بقی من ماله ثم تنفذ وصایاه من ثلث ما بقی بعد الدین ثم یقسم الباقی بین ورثته (سراجی ص۵ و۲).

(۱) ونصابها لغیرها من الحقوق سواء کان الحق مالا اوغیره الخ رجلان الخ اورجل وامراتان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الشهادات ج۴ ص ۵۱۵. و۵۱۲. ط.س. ج۵ ص ۴۶۵). ظفیر

(۲) اعتاقه ومحاباته وهبته ووقفه وضمانه کل ذالك حکمه کحکم وصیة فیعتبر من الثلث کماقدمنا (درمختار) قوله محاباته ای فی الاجازة والاستجار والمهر والشراء الخ (ردالمحتار کتاب الوصایا باب العتق فی المرض ج۵ ص۵۹۲. ط.س. ج۲ ص ۲۷۹). ظفیر

(۳) لا لوارثه وقاتله الخ الا باجازة ورثته لقوله ﷺ لاوصیة لوارث الا ان یجیزها الورثة یعنی عند وجود وارث اخر (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب کتاب الوصایا ج۵ ص ۲۷۵. ط.س. ج۲ ص ۲۵۲). ظفیر

(۴) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

(۵) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴. ط.س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

خومعجل مهر ښځه سمدستي وصولولي سي اودخاوند پرذمه ددي اداء کول سمدستي لازم دي اودموجل مهر دوصول وخت طلاق یامرګ دي ددي څخه مخکي ښځه مهر موجل نه سي وصولولي (۱). کمامر

په مهر مثل کي به دچا اعتبار وي؟ سوال: (۱۲۵۴) زید دیوی ښځي سره نکاح وکړه ددي څخه دوی انجوني پیداسوي، دانښځه مړه سوه ددي څخه وروسته زید ددي دخور سره واده وکي ددي څخه څلور انجوني پیداسوي دزید دمخکي ښځي دمخکي لور سره عمر نکاح وکړه نودامړه سوه ددي نکاح څخه پنځه دیرش کاله وروسته عمر ددي دوهمي سکه خور سره په مهر مثل نکاح وکړه عمر ته دخپلي مخکي ښځي (دزید دمخکي ښځي دخور) مهر یادنه دی اونه په رجسټر دقاضي کي درج دی اونه څه شاهدي باقي ده دزید ددوهمي ښځي چي کمي څلورلوني دي دهغوی مهریوه نیمه یوه روپي دی دعمر ددوهمي ښځي مهر مثل به څه وی؟

جواب: دعمر ددوهمي ښځي چي کم سکه خور دمخکي ښځي ده نوچي کم مهردده دښځي دي نوهغه به دمخکي ښځي مهر مثل وی نوچي کله په شاهدانو سره څه مقدار دمهر ثابت نه دی چي کم مهر دده ددي ښځي دي هغه دپخواني ښځي به هم وی اوکه په دی کي جګړه وی نو دمیریزیو خویندو دمهر اعتبار به وی (وفی الخلاصة ویعتبر باخواتها وعماتها الخ) درمختار (۲) (نوچي یادنه دی چي ددی دمیریزیو خویندو مهر دده دښځي هم مهرمثل شي چي دپلار دخاوندان مهر، مهرمثل دی ، ظفیر)

مطلق مهربه درواج مطابق مؤجل ګرځول کیږي او دښځي دپاره دنان اونفقي دعوٰی جائزده:

سوال: (۱۲۵۵) دبالغي هندي نکاح دزید سره په پنځه زره روپي باندي وسوه اواظهار دمؤجل یا دمعجل ونه شوعام رواج دهنده دخاندان مهر مؤجل دی اوس هنده چي په وجه دنا اتفاقي دخاوند مطالبه دمهر کوی نوایا په نا اتفاقي اوپه جدایي کي بی له طلاقو چي دپنځو شپږو میاشتو وروسته تر نکاح سویدی چي تقریباً پنځه کاله وسوه، نوحکم دموجل لري اوکه نه؟ اوپه صورت دنه ساتلو دحکم داجل په صورت موجوده کي هنده مطالبه دمهر کولي سی اوکه نه؟ اوهنده په حیثیت دخپل خاوندنان اونفقه دعوٰی کولي

---

(۱) لوکان المهر موجلا لیس لها المنع قبل حلول الاجل ولابعده (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۴، ط.س. ج۳ ص۱۴۴). ظفیر

(۲) والحرة مهر مثلها الشرعی مهر مثلها الخ من قوم ابیها لا امها ان لم تکن من قومه کبنت عبه وفی الخلاصة ویعتبر باختها وعماتها الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی بیان مهر مثل ج۲ ص ۴۸۷ ، ط.س. ج۳ ص ۱۳۷). ظفیر

سی اوکه نه؟ اوکه هنده په مجاز عدالت کی دعوٰی ددی وکړی چی یادی طلاق راکړی او یا دی حقوق دزوجیت اداء کړی نوشرعا ورته اختیار حاصل دی اوکه نه؟ اوګنهګار خوبه نه وی؟

جواب: په داسی حالت کی مهر موجل ګڼل کیږی او داجل اداء به په مرګ دخاوند یاپه طلاقو وی ([1]) اوچی کله خاوند حقوق دښځی نه ادا کوی نوښځه دخپلو حقوقو اونفقی دعوٰی کولی سی پرخاوند باندی واجب دی چی یا خودی حقوق دښځی اداء کړی اونان اونفقه دی ورکړی کنې نو طلاق دی ورکړی. قال الله تعالی: فامساك بمعروف اوتسريح باحسان ([2]). ددی حاصل دا دی چی یا خو دی ښځه وساتی کنې نو طلاق دي ورکړی او دطلاقو څخه وروسته ښځه دمهر دوصولولو دعوٰی کولی سی اونفقه بقدر حالها بين بين دخاوند پرذمه واجب ده، داپه ذریعه دعدالت هم حاصلولی سی اودښځی دطرفه دا کوشش چی یا خودی حقوق دښځی اداء کړی اویا دی طلاق راکړی موافق دحکم شرعی دی اوپه دی کی هیڅ ګناه نسته اونفقه درمیانه حاله پرذمه دخاوند واجب ده یعنی دښځی اودسړی ددواړو دحیثیت لحاظ به کیږی مثلا که ښځه غریبه اوخاوند غنی وي نو ددرمیانه درجی نفقه به لازمه وی. ([3]) فقط

مهر چی کله اشرفی وی نو داشرفی څخه به کمه مراد وی؟ سوال: (۱۲۵۶) دهندی نکاح دزید سره وسوه اویو سل یو اشرفی مهر وګرځول سو داشرفی قیمت مختلف کیږی، نو اوس هنده ته به مهر په کم حساب ورکول کیږی؟

جواب: په سبب دحکم المعروف کالمشروط په مهر کی به اشرفی هغه مراد وی چی مراد وی چی په وخت دنکاح کي رائج وي اوکه دمختلف وزن او مختلف قیمت اشرفی دغه وخت رائج وي نوچی دغه وخت کمي اشرفی زیات مروجی دی هغه به مراد وي، اوکه دا نه وي معلومه چي دغه وخت دکم قیمت اشرفی زياتي رائجي دي، نوچی ښځه څه وايي او ددی مکذب څوك نه وی نوددی دقول موافق ددغه اشرفی په حساب به ددی مهر مقرر

([1]) وإن بينوا قدر المعجل يعجل ذلك وإن لم يبينوا شيئا ينظر إلى المرأة وإلى المهر المذكور في العقد أنه كم يكون المعجل لمثل هذه المرأة من مثل هذا المهر فيجعل ذلك معجلا ولا يقدر بالربع ولا بالخمس وإنما ينظر إلى المتعارف (عالمگيرى كشورى باب المهر ج۲ ص۳۳۰ طبع ماجدية ج۲ ص۱۳۸. باب المهر الباب السابع الفصل الحادى عشر). ظفير

([2]) سورة البقره ركوع ۲۹. ظفير

([3]) فتجب النفقة للزوجة بنكاح صحيح الخ على زوجها الخ بقدر حالهما به يفتى (درمختار) كذا في الهداية وهو قول الخصاف وفي الولوالجية وهو الصحيح وعليه الفتوى (ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۸۸، ط.س. ج۳ ص ۵۷۱). ظفير

سی. فقط

چي خاوندل مفلس وي نوعدالت مهر کمولی سی؟ سوال: (۱۲۵۷) دزید نکاح دمریم نومي ښځي سره په پنځه سوه روپی وسوه دمریمي په نکاح نامه کي پنځه سوه روپی مهر په وخت دنکاح ولیکل سو، څه موده وروسته په دواړو کی تنازع پیدا سوه دمریم دطرفه دپنځوسو روپو دمهر په عدالت کي دعوه دائره سوه، عدالت په ابتدائي تحریر دنکاح نامه ډګري وکړه خوعدالت دسیشن او دچیف کورټ بغیر درضا دمریمي چي مدعیه ده پرځای دپنځوسوو روپو مهر دودیرش ۳۲ روپی او شپږ آني په وجه دمفلسی او غریبی دمدعا علیه قائم کړی، باقي رقم دمهر یې خارج کړی، نو ددې شرعا څه حکم دی؟

جواب: شرعاً دوطی څخه وروسته پوره مهر لازمیږي په شامي کي دي: وافاد ان المهر وجب بنفس العقد لکن مع احتمال سقوطه بردتها الخ (١) وانما یتاکد لزوم تمامه بالوطی ونحوه الخ (٢) اوکه خاوند مفلس هم وي نومهر نه ساقطیږي بلکه مؤخر کیږي نو بالکل ساقطول اویا کمول دشرعي حکم خلاف دي. (٣) فقط

دنبي کریم ﷺ دلوڼو او دبیبانو مهر څومره ؤ؟ سوال: (۱۲۵۸) دحضرت فاطمه رضی اللہ عنہا اودنورو لوڼو او دبیبانو مهر څه وو او ددې وخت په رائج الوقت سکه انګریزي سره په څه انداز دي؟

جواب: پنځه سوه درهمه وو چي تقریباً یوسل او پنځه ویشت روپی جوړیږي. (٤) فقط

په مهر کی دنبی کریم ﷺ مطابقت افضل دی اوکه په اعتبار دخپل حیثیت؟ سوال: (۱۲۵۹) امیر کبیر که په مهرکی دنبی کریم ﷺ دلوڼو اودازواجو مطهراتو مطابقت وکړی نودا افضل دی اودخیر اودبرکت سبب دي؟ اوکه په اعتبار دحیثیت دامیرانودپاره مهر افضل اوموجب دخیر وبرکت دی؟

جواب: زیات مهرمقررول ښه نه دی ګڼل سوی ځکه چي راغلی دی: لاتغالوا صدقة النساء

---

(١) و(٢) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

(٣) قال في البدائع واذا تأكد المهر بما ذكر لا يسقط بعد ذلك الا بالابراء (ایضاً). ظفیر

(٤) عن ابي سلمة قال سألت عائشة رضی اللہ عنہا کم کان صداق النبی ﷺ قالت کان صداقه لازواجه ثنتی عشرة اوقیة ونش قال اتدري ما النش قلت لا قالت نصف أوقية فتلك خمسمائة درهم. رواه مسلم، وعن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: ألا لا تغالوا صدقة النساء فإنها لو كانت مكرمة في الدنيا وتقوى عند الله لكان أولاكم بها نبي الله صلى الله عليه وسلم ما علمت رسول الله صلى الله عليه وسلم نكح شيئا من نسائه ولا أنكح شيئا من بناته على أكثر من اثنتي عشرة أوقية. رواه أحمد والترمذي وأبو داود (مشکوٰة المصابیح باب الصداق ص۲۷۷) پنځه سوه درهمه یوسل اویو دیرش تولي سپین زر جوړیږي، دحضرت مفتي صاحب په زمانه کي ددې قیمت یوسل او پنځه ویشت روپی وو، زموږ په دې زمانه کي تر شپږ نیم سوه زیاتیږي. والله اعلم، ظفیر

الحدیث (۱) نوددی وجه څخه متابعت دلوړو مبارکو اودبیبیانو مبارکودنبي ﷺ په دی باره کی افضل دی که څه هم زیات هم جائزدی (۲) اوبعضی عالمان په موجوده دور کی دښځی خیر په زیات کی ګرځوی. ظفیر)

فاحشه ښځه چي دخاوند دکوره وتښتي مهر به اخلي اوکه نه؟ سوال: (۱۲۲۰) یوه ښځه په عمر دشلو کالو چی دهغې مور اوپلار ته ښه پوره علم ؤ چی دابدکاره ده نوددی بدکاری دوجه دایو دوه واره دکوره هم تښتیدلی وه ددی بدنامی دختمولو دپاره دخاوند کورته راغله اوهلته څومیاشتی اوسیدله اوددی دماما سره دڅه تعلق مشاهده وسوه دخاوند کورته په راتلو باندی به هم ددی ماما به دیته تلی راتلی خاوند ددی وجه څخه دی بندوی چی دی ددی ماما دی، حال دادی چی دی ددی میریزي ماما وو، خوچاته هم ددی ګمان ونه سو نوددی وجه څخه دده راتلل بند نه سوه په دی دوران کی دده نوکری په بل ځای کی وسوه نودی ښځی خپل ټول کالی اوپه کورکی چی نور څومره کالي وه دهغو سره ټول یي یوړه اوپه نیمه شپه ددغه ځای څخه وتښتیدله اوخپل ماماته ولاړه په لاره کی ددی اکا هم ملازم وو، هلته کښنه نه سوه اونه دخپل مور اوپلار کره ولاړه ډیر تلاش څخه وروسته څه سړی هلته ولاړه نووی کتل چی دادماما سره ده، هلته ماسوا ددی دماما څخه بل څوك نه وو، نو ددی پلار داخپل کورته راوسته، نوایا داسی ښځه دمهر داخیستو حقداره ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دادمهر حقداره (۳) ده. فقط

مهر موجل چی کله وغواړی وصولولی یی نه سی: سوال: (۱۲۲۱) ایا دمهر موجل څخه دا مراددی چی ښځه دخاوند سره دخلوت صحیحه څخه وروسته چی کله هم وغواړی مهر وصولولی سی اوترڅو چی ښځه دامهر دخاوند څخه وصول نه کړی نودخاوند څخه جلا اوسیدی سی؟

جواب: داحکم دمهر معجل دی چی ښځه کله هم وغواړی نو وصولولی یې سی اودمهر موجل داحکم نه دی ددی دوصولولو وخت مرګ اویا طلاق (۴) دی. فقط

---

(۱) مشکوٰۃ المصابیح کتاب النکاح باب الصداق ص ۲۷۷. ظفیر

(۲) حدیث دحضرت عمر رضي الله عنه په مخکی صفحه کي نقل سویدی. ظفیر

(۳) دزنا ګناه پردی ښځه ده، مګر چه دخاوند سره پاته سوی وی نوپر خاوند باندی پوره مهر لازم دی: والمهر يتاكد باحد معان ثلثة الدخول والخلوة الصحيحة وموت احدالزوجين (عالمګیری کشوری باب المهر ج۲ ص ۳۱۴ طبع ماجدیه ج ص۳۰۳). ظفیر

(۴) لا خلاف لأحد أن تأجيل المهر إلى غاية معلومة الخ صحيح وإن كان لا إلى غاية معلومة فقد اختلف المشايخ فيه قال بعضهم يصح وهو الصحيح وهذا لأن الغاية معلومة في نفسها وهو الطلاق أو الموت (عالمګیری =

خاوند دمهر موجل ادا کولو څخه بغیر هم ډولي وړلی سي: **سوال:** (۱۲۲۲) خاوند بغیر دمهر موجل داداء کولو څخه خپله ښځه بېولی سی اوکه نه؟

جواب: په مهر موجل کی بی شکه خاوند بی دادا کولو څخه ډولي وړلی سی. (۱)

انجلۍ والا دواده دخرڅ دپاره دمهر څخه څه اخیستي سی اوکه نه؟ **سوال:** (۱۲۲۳) دانجلۍ اولاد دهلك څخه په طور دمهر معجل دنکاح څخه مخکی څه حصه اخیستی سی اوکه نه؟

جواب: دانجلۍ دسامان دپاره دمهر څه حصه خرڅ کولی سی. کمافی ردالمحتار: وفیها فیض الاب المهر وهي بالغة اولا وجهزها او قبض مکان المهر عینا لیس لها ان لا تجیز لان ولایة قبض المهر الی الاولیاء وکذا التصرف فیه. (۲) فقط

ترطلاق وروسته دمهر په ادا کولو کی لور اوحمل ورکول څنګه دي؟ **سوال:** (۱۲۲۴) یوسړی خپلی ښځی ته په یوه جلسه کی طلاق ورکی اودکور څخه یي وایستنه اوپه عوض دمقرر مهرکي یې خپله ددرو کالو لور او داوو میاشتو حمل ورکی، دلور او دحمل په مهر کی ورکول شرعا جائزدی اوکه نه؟

جواب: لور اوحمل په مهر کی ورکول ناجائز اوخطا دی پوره مهر دخاوند پر ذمه واجب دی اومهر به دمال څخه وي، انجلۍ اوحمل مهر نه سی کیدی. قال الله تعالی: ان تبتغوا باموالکم محصنین غیر مسافحین الخ (سورة النسآء : رکوع ۴). فقط

دتنخوا ورکولو په صورت کي خاوند وویل چي کم رقم دخرڅ څخه پاته سی هغه به په مهر کی حساب وي: **سوال:** (۱۲۲۵) زید خپلی ښځی ته ددولسو کالو راهیسی پوره تنخوا ورکوی چی دکور خرچه ډیره زیاته ده اودزید ښځي ښه اندازه رقم بچت کوی، تریڼځو کالو پوری زید دبچ سوی رقم په باره کی هیڅ هم ونه ویل خو دپنځو کالو وروسته زید خپلی ښځی ته داوویل چی کم رقم ستا اودیوه ماشوم اوزما دخرچی څخه زیات وی هغه به په مهر کی شماروی، په دې صورت کې پاته رقم به په مهرکي شمار وي اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی به بچ سوی رقم په مهرکی حساب وی، لتصریح الزوج به او دنفقی اعتبار به په عرف متعین سی. فقط

مهر به دخاوند دجائیداد څخه وصولیږي او که دهغه سړي څخه چي واده یي ورلره کړیدی؟

= مصری باب المهر ج۲ ص۳۳۱ طبع ماجدیه ج۳ ص۸۰۳ الباب السابع الفصل الحادی عشر). ظفیر

(۱) واذا کان المهر موجلا اجلا معلوما قبل الاجل لیس لها ان تمتنع نفسها لتستوفی المهر (ایضا ج۲ ص۳۳۰ ، ط.س. ج۳ ص۸۱۳). ظفیر

(۲) ردالمحتار باب المهر قبیل باب النکاح الرقیق ج۲ ص ۵۰۸ ، ط.س. ج۳ ص۱۲۱. ظفیر

سوال: (۱۲۲۶) زید بالغ دی خو دده هیڅ ولی وارث نسته یو پردی سړی دده نکاح دیوی بالغ العمر سره په دی حالت کی وکړه چی زید بالکل بی حسه وو اودده مرض وار تر واره زیاتیدی تردی چی زید مړسو زید ته دخلوت صحیحه موقع پیدا نه سوه دزید دمرګ څخه یوه هفته وروسته دده ښځه هم مړه سوه دښځی وارثان مدعی دمهر دی نوآیا شرعًا دامهر واجب الاداء دی اوپه هندوستان کی ددی څه دستور دی اوپه پنجاپ کی څه دی؟ ایا دامهر پردی سړی واجب دی چی چا دزید نکاح کړی وه؟ اوکه نه دزید دجائیداده څخه به وصولیږی؟

جواب: مهر پرذمه دخاوند پوره واجب دی اودزید دجائیداد څخه به اخیستل کیږی اودا شرعی حکم عام دی اودهندوستان اوپنچاب څه فرق نسته ([1]). فقط

دمهر دمعاف کولو په وخت یې وویل چی معاف کوم یې خوکه ستا زامنو جنګ وکی نو بیابه یې اخلم، څه حکم دی؟ **سوال**: (۱۲۲۷) زینب ته عبدالله دیولوی سفر په وخت دمهر دمعاف کولو درخواست وکی زینب وویل چی زه مهر معاف کوم خوکه ستا دمخکی ښځی زامنو ستا دمرګ څخه وروسته زما سره جنګ وغیره وکړی نوزه به دعدالت په ذریعه خامخا ستا دترکې څخه خپل مهر اخلم کنې نومعاف کوم یې، نو آیا دامهر به عند الله او عند القضاء معاف وی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی عندالله مهر معاف سو نه عند القاضی. کما یصح تعلیق الابراء عن الدین بشرط محض الخ درمختار. فقط

دنکاح څخه وروسته مهر زیاتیدی سی اوکه نه؟ او ددې دپاره څه وخت مقرر دی اوکه نه؟

سوال: (۱۲۲۸) که په وخت دنکاح اوخاوند بالغ وی اومهر متعین وی وروسته دنکاح څخه په دی معلوم مقدار دمهرکی چی په وخت دنکاح مقرر سوی وو زیات کیدی سی اوکه نه؟ که کیدی سی نودښځی په تقاضا به وی اوکه نه خاوند په خپله بی له تقاضا دښځی هم زیاتی کولی سی که زیاتی کول جائزوی نو وروسته دنکاح څخه کم وخت؟ آیا هر وخت یاکه دخلوت صحیحه څخه وروسته؟

جواب: په درمختار کی دی: ومافرض الخ بعد العقد الخ او زید علی ماسمی فانها تلزمه بشرط قبولها فی المجلس ([2]) الخ. نومعلومه سوه چی دمهر زیاتول وروسته دقبلولو دښځی څخه صحیح اومعتبر دی، او لازمیږی دښځی په مطالبه وی اوکه خاوند په خپله

([1]) ویتاکد (المهر) عند وطی اوخلوة صحت من الزوج اوموت احدهما (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۵). ظفیر

([2]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۳. ط.س. ج۳ ص ۱۱۱. ظفیر

زیاتی وکړی او ددخول څخه وروسته وی اوکه ددخول څخه مخکی وی غرض دا چی کله هم وی خو وجوب ددی زیاتی وروسته ددخول یادمرګ څخه دی که ددخول اودخلوت څخه مخکی طلاق وسی نودا زیادت ساقط دی، داصل مهر نیم لازمیږی. هکذا فی الدر المختار والشامی (۱). فقط

دتجدید نکاح په صورت کی مهر به نوی وی اوښځه به ددواړو مهرونو حقداره وی: **سوال**: (۱۲۶۹) چی کله یوسړی ته دتجدید دنکاح ضرورت وی نودایجاب اوقبول په وخت به پخوانی مهر دوباره کیږی اوکه نه؟ دنوی مهر مقررولو ضرورت به وی اوددی مهر په مقررولو کی به ښځی ته اختیار وی اوکه څه؟ اوسړی به دواړه مهرونه اداکوی اوکه څه؟ حال دادی چی دښځی مخکی مهر هم لا تراوسه نه دی اداء سوی؟

جواب: په نکاح جدید کی به مهر نوی وی اوددی اختیار به ښځی لره وی چی کم مقدار دا ووایي هغه به وی اوخاوند به دواړه مهرونه اداء کوی (۲). فقط

ښځی وویل چی طلاق راکړی مهر به معاف کړم خاوند قبول وکی دی مهر معاف کی او خاوند طلاق ورنه کی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۲۷۰) دزید ښځی خپل خاوند ته وویل چی که ته ماته طلاق راکړي نوزه به تاته مهر معاف کړم زید رضا سو خوښځی وویل چی قسم وخوره زید قسم واخیستی چی په خدای قسم که تا زما مهر معاف کی نوزه به تاته طلاق درکړم نو سمدستی دده ښځی مهر معاف کړی اوزید دطلاق ورکولو څخه انکار وکړی نوآیا په دې صورت کي ښځه دزید مطلقه مغلظه سوه اوکه نه؟ او ددې مهر زید ته معاف سو اوکه نه؟

جواب: په دې صورت کي که خاوند طلاق ورنه کړي نومهر به هم معاف نه وي ځکه چی دمهر معافی دښځی دطرفه په عوض دطلاق وو، وروسته چی کله خاوند طلاق ورنه کی نو مهر به هم معاف نه وی (۳) (ځکه چی دامعافی معلق وه. ظفیر)

دزناپه وجه مهر ساقطیږی اوکه نه؟ او زناکاره ښځه معاف کول ښکته دی؟ **سوال**: (۱۲۷۱) یوه منکوحه خاوند والا ښځی زنا وکړه ایا په وجه دزنا ددی مهر دخاوند دذمې څخه

---

(۱) لا ینصف لاختصاص التنصیف بالمقروض فی العقد بالنص بل تجب المتعة فی الاول ونصف الاصل فی الثانی (درمختار) قوله لاینصف ای بالطلاق قبل الدخول بحر، قوله ونصف الاصل فی الثانی ای فیما لوزاد بعد العقد (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۴. ط.س. ج۳ ص۱۱۳. قبیل مطلب فی حط المهر). ظفیر

(۲) وتجب العشرة إن سماها الخ ویجب الأکثر منها إن سمی الأکثر ویتأکد عند وطئ أو خلوة صحت من الزوج أو موت أحدهما او تزوج ثانیا (درمختار) فیما لو طلقها بائنا بعد الدخول ثم تزوجها في العدة وجب کمال المهر الثاني بدون الخلوة والدخول (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۴۲). ظفیر

(۳) قاعده ده چی: اذا فات الشرط فات المشروط. ظفیر

ساقط سو اوکه نه باقي دی؟ که ددی زناکاری ښځې داخطاء ددی خاوند معاف کړی نو په قیامت کی به باندی دده مواخذه وی اوکه نه؟

جواب: دزناپه وجه مهرنه ساقطیږی اوپوره مهر دخاوند پرذمه باندی لازم دی، اوزنا کاری دالله ﷻ گناه ده په توبه اوپه استغفار سره معاف کیږی، اودخاوند څخه هم خیانت اوحق تلفی سویده دادخاوند په معاف کولو سره نه معاف کیږی دالله ﷻ گناه دا په توبه معاف کیږی اوچی کله دزړه داخلاصه يي الله ﷻ ته توبه وکښله اودا توبه قبوله سوه او الله ﷻ دزنا گناه معاف کړه نودا معاف سوه خاوند يي معاف کړی اوکه نه، اوچی کمه بی حرمتی اوخیانت دخاوند سویدی نوددی مطالبه دخاوند دطرفه کیدی سی اودا دخاوند په معاف کولو ساقطیږی اودخاوند دطرفه بالاجمال هم معاف کیدی سی مثلا چی دا ووایي چی ما ستا هره خطا اوڅه قصور چي تا کړی وی نودا مي معاف کړی، نوکه ده معاف کړه، نودخاوند چی کمه حق تلفی سویده هغه معاف سوه.

په حالت دطلاق کی دمهر فیصله به څه وی؟ سوال: (۱۲۷۲) زید دیوی ښځی سره نکاح وکړه اودرواج مطابق دوه زره روپی مهر مقرر سو څومیاشتی وروسته ناخوښی راغله چی تقریبا اوه کاله ددی وسوه اوس موافق دشرع فیصله کول غواړی نوپه حالت دطلاق کی به دمهر وغیره څه فیصله وی؟

جواب: که طلاق په طریقی دخلع وی یعنی داسی چی ښځه خپل مهر معاف کی اوخاوند طلاق ورکړی نودطلاق څخه وروسته دمهر مطالبه نه سی کولی اوکه خاوند بغیر دعوض دمهر دمعافی څخه طلاق ورکی نوبیا ښځه که مدخوله وه یاخلوت سویدی نوبیا ښځه به پوره خپل مهر اخیستی سی (۱). فقط

چی کله دمهر پته نه لگیږی نوڅه مقررول په کاردي؟ سوال: (۱۲۷۳) هنده مړه سوه اوس دهندی مور او ورور، زید، عمر، بکر، وغیره دخپلی خور اودلور دمهر قرض سل روپی غواړی او دهغې خاوند دوه نیم سوه ښيي خوتحقیق چاته هم نه دی معلوم چی څه مهر مقرر سویدی اودقاضی اودوکیل اودشاهدانو دخاوند اودښځی دپلرونو وفات سویدی صرف دهندی مور سته خودیته هم داتحقیق نه دی معلوم اودانجلۍ اودهلك واده دلسو کالو په عمر کی سویدی اودغه وخت دهندی دوروڼو عمر شپږ کاله اواته کاله وو، موږ ته هم څه پته نسته خودهندی داکا لور ددی انجلۍ دمهر په کاغذ کی دقاضی دوه سوه روپی لیکلی دی اودهندی څوك بله خور اوترور نسته نوڅومره مهر باید مقرر سی؟

---

(۱) ویتاکد المهر عند وطو اوخلوة صحت من الزوج اوموت احدهما الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۵۲. ط.س. ج۳ ص ۱۰۲) ظفیر

جواب: په دی صورت کی دهندی داکا دلور چی کم مهر دی هغه دی مقرر سی کمافی الدر المختار. مهر مثلها من قوم ابیها. (۱) فقط

مهر موجل دطلاق یا دمرګ څخه مخکی نه سی طلب کولی اوښځه به دخاوند کره اوسیږی:

سوال: (۱۲۷۴) دزید نکاح دهندی سره وسوه هنده به دزید کره تله راتله اودزید څخه دهندی لور پیداسوه دهندی دمور زړه وو چی ددی زوم ددی لور ددی په کورکي وساتی اوخرچه ورکوی، دلته زید وایي چی زه به یي په خپل کورکی ساتم هنده دخاوند سره دتلو څخه انکار کوی، هنده داشرعی عذر کوی چی که زید ماپه کورکی ساتی نودی به اول مالره خپل مهر راکوی ترڅو چی دی ماته مهر رانه کړی زه به ترهغه دده کورته نه ځم، دخاوند څخه دمهر مطالبه وسوه خاوند داوایي چی زما دښځی مهر معجل نه دی، رسید دنکاح چی زما سره کم دی په دی کی بلاتصریح لیکل سویدی اوپه وخت دنکاح هم دمعجل تصریح نه ده سوی که مهر معجل وای نوپر مابه یي ادا کول حق وو، او دخاندان دستور هم دادی چی په وخت دنکاح څوك مهرنه ورکوی، اونه ښځه دطلاق یادمرګ څخه مخکی مطالبه دمهر کوی ددی وجه څخه دهندی مهر داوخت واجب الاداء نه دی دیته دمطالبی هیڅ حق نسته دا هلته مطالبه کولی سی چی زه دیته طلاق ورکړم یازه مړسم دخاندان درواج مطابق دښځی مطالبه ناجائزده اوښځی ته زما سره داوسیدوڅخه دانکار کولو هیڅ حق نسته نوآیا هندی لره دزید کورته تلل په کاردی اوکه نه؟ اوآیا دادطلاقو څخه مخکی مطالبه دمهر کولی سی اودخاوند سره شرعا څه کول په کاردي؟ اودخاوند عذر شرعا معتبر دی اوکه نه؟

جواب: خاوند په دی باره کی پرحق دی چی کله مهر معجل نه دی نودښځی مطالبه دعرف موافق دطلاقو یادمرګ څخه مخکی نه سی کولی په عالمګیریه کی دی چی: وان کان لا الی غایة معلومة فقد اختلف المشائخ فیه قال بعضهم یصح وهذا لان الغایة معلومة فی نفسها وهو الطلاق اوالموت (۲) الخ اوښځی ته په دی صورت کی دخاوند دکور څخه دتللو دانکار کولو حق نسته. فقط

داختلاف په صورت کی مهر به څه وی؟ سوال: (۱۲۷۵) هنده خپل مهر پاوباندی یولك روپی بیانوی اودخاوند په مقابله کی یي دعوٰی وکړه خاوند داجواب ورکی چی ماته دمهر مقدار یادنه دی خوزه په عوض دمذکوره مهر کی خپل جائیداد چی تقریبا شل زره دی دمدعیه سکه زوی په نوم کولو ته تیار یم خوپه دوران دمقدمه کی خاوند مړسو او

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی بیان مهر المثل ص۴۸۷ ج۲، ط.س. ج۳ ص۱۳۷).
(۲) عالمګیري مصري کتاب النکاح فصل حادي عشر ج۲ ص۲۹۸، ردالمحتار ط.س. ج۳ ص۳۱۸. ظفیر

دده زوی چی دبلی ښځی ځخه دی دمقدمی جواب ورکی چی دهندی دمهر مقدار دوه سوه روپی اوپنځه اشرفی دی نوپه دی صورت کی به دچا قول معتبروی؟

جواب: په داسی حالت کی شرعا مهرمثل ته کتل کیږی مهرمثل چی دچا دقول سره موافق وی هغه به معتبر وی. وقالا یقضی بمهر المثل کحال حیاة وبه یفتی درمختار (۱). فقط

دمهر موجل مطالبه دطلاق یا دمرګ ځخه مخکی نه سی کیدی اوښځه به دخاوند سره وی:

سوال: (۱۲۷۲) دزید نکاح په ۱۵ دجون سنه ۱۹۱۲ کی دهندی سره وسوه دواده ځخه وروسته هنده دزید کره تله راتله اودواده ځخه وروسته دزید ځخه ددی حمل وسو اولس میاشتی یعنی ۱۵ اپریل سنه ۱۹۱۷ باندی دهندی لور پیدا سوه اوتراوسه ژوندی ده دهندی دمور خواهش دی چی ددی زوم ددی لور ددی په کورکي وساتی اوهم هلته خرڅ ورکړی زید وایي چی زه به یي په خپل کور ساتم هنده دخپلی مور اودنورو قریبانو په لمسون دزید کره دتلو ځخه انکاري ده اوداعذر کوی چی دابه دده پرکور نه اوسیږی اونه دخاوند دمورسره په اوسیدو رضامنده ده اوس هنده داشرعی عذر پیش کوی چی که زید ما دخپل ځان سره ساتی نوپه ده اول زما مهر اداکول ضروری دی، ترڅو چی دی زما مهر اداء نه کړی نوزه به دده کورته ولاړه نه سم اونه خاوند ته شرعا بغیر دمهر ورکولو ځخه داحق حاصل دی چی دی مادمور دکوره خپل کورته بوزی، اوچی داشرعی مطالبه دخاوند ځخه ده نوددې وجه دخاوند ځخه ددې مطالبه وسوه نوخاوند ددې شرعي مطالبی په جواب کی وایي چی زما دښځی مهر معجل نه وو زما سره چی کم رسید دنکاح دی په هغه کی دمهر معجل صراحت نسته اودا امر فی الواقع صحیح دی مهر بلاصراحت دی دښځي لور هم یاده سویده اوددې عمر داوخت تقریبا دوه کاله وو اوس دې ته ددی مطالبه کولو چی بی دمهر ځخه ځم حق سته اوکه نه؟ اوپه خاندان کی دا دستور دی چی په وخت دنکاح ځوك مهر نه ورکوی اونه ښځه دطلاقه یادمرګه مخکی مطالبه کوی، او په زوجینو کی هم دا معامله ده، ددی وجه دهندی مهر اوس واجب الاداء نه دی اونه اوس دیته دمطالبې څه حق حاصل دی داهلته مطالبه کولی سی چی زه دېته طلاق ورکړم یازه مړسم په خلاف دطریقی ددستور دخاندان، دغه وخت مطالبه دښځی ناجائز ده او ښځی ته زما سره داوسیدو ځخه هیڅ دانکار حق نسته اوس سوال دادی چی موافق دشریعت هندی لره دزید کره تلل په کاردی اوکه نه؟ اوپه دی مذکوره صورت کی دطلاق اودمرګ ځخه مخکی دمهر مطالبه کولی سی اوکه نه؟ اوخاوند ته شرعا څه په کاردی؟

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۹۸ ، ط.س. ج۳ ص ۱۵۰. ظفیر

اودخاوند عذر عند الشرع معتبر دی اوکه نه؟ جواب سره داحوالو دکتابونو دشریعت ولیکی عند الله ماجور او اوعند الناس مشکور سئ؟

جواب: په نکاح کی مهر یولازمی شی دی که څه هم په وخت دایجاب وقبول کی دزوجینو په مینځ کی تذکره دمهر نه وی سوی یاپه دې شرط سره نکاح سوی وی چی مهر به نه ورکول کیږی بیاهم ورکول لازم دی مهر پردوه قسمه دی معجل اوبل موجل هویو صورت دمهر پرتصریح په وخت دنکاح کي یاپررواج دښار موقوف دی، دمهرمعجل مطالبه دامام ابوحنیفه رحمه الله په نزد ښځه هروخت کولی سی که څه هم چي دې مخکی خپل ځان خاوند ته حواله کړی وی اودا دخپل نفس دبندولو دپاره عدم اداء دمهر معجل عذر کولی سی. نودیارانو په دی کی خلاف دی، دوی دواړه فرمایي چی وروسته دخلوت صحیحه او دنفس دسپارلو څخه ښځی ته دمهر معجل دعدم اداء دوجه څخه دکف دنفس حق حاصل نه دی، هم داقول معتبر دی دمهر موجل مطالبه ښځه قبل الاجل نه سی کولی، نه ځان دسپارلو څخه بندولی سی دریم صورت دادی چی دمهر هیڅ تصریح نه وی سوی په دې صورت کی به دمهر څه حصه یعنی ثالث اوربع وغیره مقرر نه سی کیدی، په دی کی به عرف اورواج دخاندان ته گوری، که دخاندان رواج اوپه عرف کی دداسی مهر څه حصه ورکول کیږی نودومره به ورلره ورکړي په صورت مسئوله دسائل کی داخبره واضحه ده چی ښځی تسلیم دنفس کړیدی ځکه چی ددی لور سته اودمهر څه تصریح نسته نواوس ښځی ته دځان بندولو هیڅ حق نه دی دی لره دخاوند داوسیدو څخه انکار نه دی کول په کار دښځی داعذر چی زه دخاوند دمور سره نه اوسیږم شرعا دمنلو قابل دی دادخاوند دمور سره شرعًا په اوسیدو نه سی مجبوره کېدی بلکی خاوند به هنده خپله ښځه په جلا سرای کی ساتی اوهلته به دواړه اوسیږی اودیوبل حق به اداء کوی داوخت دښځی مطالبه دمهر قابل اعتبار نه ده ځکه چی په سوال کی په صفا الفاظوکی دمهر څه تصریح نسته اوپه خاندان کی هم دارواج دی چی دطلاق اودمرگ څخه مخکی دمهر څه معامله نه وی زما څخه په ژوند کی نه څوك مهر اخلی اونه یي ورکوی بلکی دطلاق یا دمرگ څخه وروسته مطالبه کیږی نوپه دی صورت کی درواج څخه خلاف ښځی ته دمطالبې دمهر څه حق نسته اونه په دی وجه داځان بندولی سی په بهشتی زیور حصه چهارم مطبوعه کانپورص ۱۹ بیان مهر هندوستان کی دادستور دی چی دمهر اخیستل دطلاق اودمرگ څخه وروسته وی یعنی دمړه کیدو یا دطلاق واقع کیدو څخه وروسته بیا دمهر دعوه کیږی که سړی مړسوی وی اوڅه مال یي پرې ایښی وی نوددی مال څخه یي اخلی اوکه ښځه مړه سی نوددی وارث دمهر دعویدار سی او چی ترڅو ښځه اوخاوند یوځای

اوسیږی نه څوك ورکوی اونه داغواړی نوپه داسی ځای کی دطلاق رسیدو څخه مخکی دا دمهر دعوٰی نه سی کولی اوچی په لومړی شپه دڅومره مهر ورکولو دستوردی نو دومره ورکول واجب دی که په یوقوم کی دا دستور نه وی نو ددوی به داحکم نه وی اوکه مهر معجل په وخت دنکاح مقرر سو او رواج دخاندان ددی خلاف وی نوپه دی صورت کی به رواج دخاندان په مقابله دتصریح اودقبول دخاوند متروك ګڼل کیږی او دښځی او دخاوند قبول لره به ترجیح وی خلاصه داده چی ښځی لره دخپل خاوند سره اوسیدل په کاردی اوس دانکار هیڅ حق حاصل نه دی دمهر مطالبه دا دمرګ یادطلاق څخه وروسته کولی سی خاوند لره په کاردی چی ښځه دخپل ځان سره وساتی او دښحی حقونه اداء کړی په مسئوله صورت کی دخاوند عذر قابلِ اعتبار دی اودده عذر عند الشرع معتبر دی: کما جاء فی کتب الفقه، فتاوٰی عالمګیری ج۱ مصری ص۳۳۸ .

ولو دخل الزوج بها أو خلا بها برضاها فلها أن تمنع نفسها عن السفر بها حتى تستوفي جميع المهر على جواب الكتاب والمعجل في عرف ديارنا عند أبي حنيفة رحمه الله تعالى وفي منع النفس بقولها وإن بينوا قدر المعجل يعجل ذلك وإن لم يبينوا شيئا ينظر إلى المرأة وإلى المهر المذكور في العقد أنه كم يكون المعجل لمثل هذه المرأة من مثل هذا العصر فيجعل ذلك معجلا ولا يقدر بالربع ولا بالخمس وإنما ينظر إلى المتعارف وإن شرطوا في العقد تعجيل كل المهر يجعل الكل معجلا ويترك العرف كذافی فتاوٰی قاضی خان بحر الرائق جلد ثالث مصری ص۱۹۰ بحث کف نفس فی الفتيا بعد الدخول لاتمنع نفسها ولومنعت لانفقة لها زيلعی جلد ثانی مصری ص۱۵۵ قال أبو يوسف ومحمد إذا دخل بها برضاها أو خلا بها ليس لها أن تمنع نفسها ويترتب عليه استحقاق النفقة لهما أن المعقود عليه قد صار مسلما إليه بالوطأة أو بالخلوة ولهذا يتأكد جميع المهر فلم يبق لها حق الحبس كالبائع إذا سلم المبيع بخلاف ما إذا كانت مكرهة الخ مجمع الانهر ج۱ مصري ص۳۵۸. وللمرأة منع نفسها من الوطئ والسفر حتى يوفيها قدر ما بين تعجيله من مهرها كلا أو بعضا ولها السفر والخروج من المنزل أيضا ولها النفقة لو منعت نفسها لذلك وهذا قبل الدخول وكذا بعده عند الإمام لأن المهر مقابل لجميع الوطآت الموجودة في الملك فإذا سلمت بعض المعقود عليه لا يسقط حقها في حبس الباقي كما لو سلم البائع بعض المبيع خلافا لهما فيما لو كان الدخول برضاها وفي الإيضاح أنه قول الإمام أولا لأن تسليم المعقود عليه يحصل بالوطأة الأولى فيسقط حق امتناعها كما يسقط حق البائع في حبس المبيع بعد تسليمه قيد برضاها لأنها لو كانت مكرهة فلها المنع اتفاقاً فتاوٰی قاضی خان برحاشيه فتاوٰی عالمگیری ص۳۵۲ بحث حبس نفس إذا زوجت المرأة ولها

مهر معلوم كان لها أن تحبس نفسها لاستيفاء المهر فإن كان في موضع يعجل البعض ويترك الباقي في الذمة إلى وقت الطلاق أو الموت كما هو عرف ديارنا كان لها أن تحبس نفسها لاستيفاء المعجل وهو الذي يقال بالفارسية دست پيمان وليس لها أن تطالبه بكل المهر فإن بينوا قدر المعجل يعجل ذلك وإن لم يبينوا شيئا ينظر إلى المرأة وإلى المهر المذكور في العقد أنه كم يكون المعجل لمثل هذه المرأة من مثل هذا المهر فيجعل ذلك معجلا ولا يقدر ذلك بالربع ولا بالخمس وإنما ينظر إلى المتعارف لأن الثابت عرفا كالثابت شرطا وإن شرطوا في العقد تعجل كل المهر تجعل الكل معجلا ويترك العرف شامی جلد ثانی مصری ص٣٦٨ بحث منع نفس زوجه أو أخذ قدر ما يعجل لمثلها عرفا أي إن لم يبين تعجيله أو تعجيل بعضه فلها المنع لأخذ ما يعجل لها منه عرفا وفي الصيرفية: الفتوى على اعتبار عرف بلدهما من غير اعتبار الثلث أو النصف وفي الخانية يعتبر التعارف لأن الثابت عرفا كالثابت شرطا ، تبيين الحقائق جلد ثانی مصری ص١٥٥ بحث منع نفس اعلم أن المهر المذكور منها ما تعورف تعجيله حتى لا يكون لها أن تحبس نفسها فيما تعورف تأجيله إلى الميسرة أو الموت أو الطلاق ولو كان حالا لأن المتعارف كالمشروط وذلك يختلف باختلاف البلدان والأزمان والأشخاص هذا إذا لم ينصا على التعجيل أو التأجيل وأما إذا نصا على تعجيل المهر أو تأجيله فهو على ما شرطا حتى كان لها أن تحبس نفسها إلى أن تستوفي كله فيما إذا شرط تعجيل كله وليس لها أن تحبس نفسها فيما إذا كان كله مؤجلا لأن التصريح أقوى من الدلالة فكان أولى. فقط، والله أعلم بالصواب

الجواب صحيح عزيز الرحمٰن عفى عنه مفتى دار العلوم ديوبند يكم رجب ١٣٣٧ هـ

دبدکاری په وجه په طلاق ورکولو سره هم مهر واجب دی: سوال: (١٢٧٧) چی کله ښځه بدکرداره وی او دبدکرداری په وجه خاوند دې ته طلاق ورکړی نودمهر په باره کی څه حکم دی؟

جواب: که طلاق ددخول یادخلوت څخه وروسته ورکول سوی وی نوپوره مهر دخاوند پر ذمه اداءکول واجب [1] دی دخاوند دطرفه چی څه خرچه په واده کی سویده نوهغه په مهر کی نه شماریږی اوچی ښځی ته کم کالی ورکول سویدی په دی کی که نیت دمهر ورکولو وی اوښځی خپل ملکیت کړی وی دابه په مهر کی شاملي وی. فقط

چی کمی روپی دنکاح په نوم واخیستل سی نو دا رشوت دی او په مهر کی به حساب نه وی:

[1] والمهر بتاكيد باحد معان ثلثة الدخول والخلوة وموت احد الزوجين (عالمگيرى كشورى كتاب النكاح باب المهر فصل ثانى ج٢ ص ٣١۴ ، ط.س. ج٣ ص٣٠٣). ظفير

سوال: (۱۲۷۸) یو سړی دیوی ښځی پلار ته روپی ورکړی اودخپل زوی نکاح یي وکړه ځو ورځی وروسته دښځی خاوند مړسو بیا ددی خاوند پلار دیوبل سړی څخه داروپی واخیستی اوددی ښځی نکاح یي ورسره وکړه په داسی صورت کی دغه روپی چی ددوهم خاوند دطرفه ورکول سوی دی ددی په مهر کی به حساب وی اوکه نه؟

جواب: داروپی رشوت دی دخاوند پلار لره داروپی اخیستل صحیح نه دی ورواپس کول یې په کاردی اوپه مهر کی دغه روپی بی دتصریح ددی چی دا روپی دمهر دي، نه سی حساب کیدی. فقط

خاوند دخلوت څخه مخکی مړسو نو دمهر څه حکم دی؟ سوال: (۱۲۷۹) دیوی بالغی انجلۍ نکاح وسوه خودخلوة صحیحه څخه مخکی ددی خاوند مړسو په داسی حالت کی پردی باندی لس ورځی اوځلورمیاشتی عده واجب ده اوکه نه؟ که دادلس ورځو اوځلورو میاشتو څخه مخکی دوهمه نکاح وکړی نودا نکاح جائزده اوکه نه مهر پوره واجب دی اوکه نه؟

جواب: مهر پوره واجب دی ځکه چی دخاوند دمرګ په صورت کی که ښځه مدخوله وی نو پوره مهر به دخاوند دترکه څخه ورلره ورکول کیږی (۱). فقط

په مهر معجل کی چی کله خاوند مفلس وی نوڅه به کیږی؟ سوال: (۱۲۸۰) زما ښځه مور اوپلار په لمسون په خپل کورکی ساتلی ده اوپه مایي دمهر دعوٰی په عدالت کی کړیده په وخت دنکاح زما څخه یي یوسټامپ اودقاضی په رجسټرکی زر روپی مهر معجل لیکلی وو زه یونوکر کسبه سړی یم څه کافي جایداد زما سره نسته چي زه مهر معجّل ادا کړم دیو نیم کال راهیسی بیکاره یم ترلوږی پوری نوبت راغلی دی په دی صورت کی څه حکم دی چی کمی په مهر کی کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی پوره مهر دخاوند په ذمه واجب الاداء دی اودمهر معجل دعوٰی ښځه هروخت کولی سی (۲) باقی دمفلسۍ په وجه به هغه احکام جاری وی چی کم پر مدیون مفلس دی یعنی ددی څخه وروسته چی حاکم ته دده مفلس کیدل ثابت سی نوده ته به مهلت ورکول سی یا دقسط داداء کولـو دپاره به وخت دخاوند دطاقت مطابق مقرر

(۱) ویتاکد (ای المهر) عند وطؤ اوخلوة صحت من الزوج اوموت احدهما (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴ ، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

(۲) ولها منعه من الوطء ودواعیه والسفر بها ولو بعد وطؤ اوخلوة رضیتها الخ لأخذ ما بین تعجیله من المهر کله أو بعضه أو أخذ قدر ما یعجل لمثلها عرفا (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۲، ط. س. ج۳ ص۱۴۳ مطلب فی منع الزوجة نفسها لقبض المهر). ظفیر

سی. فقط

دښځې ښخه دمهر په باره کې پوښتنه ونه سوه اونکاح په شرعي محمدي وسوه نوڅه حکم دي؟ سوال: (۱۲۸۱) دنکاح دويلو په وخت دښځې ښخه اجازه واخيستل سوه اونکاح وسوه خودمهر اخيستل يي دښځې ښخه هير سوه بلکې دخاوند ښخه پوښتنه وسوه نوده دشرع محمدي دمهر اجازه ورکړه نوپه دي صورت کې نکاح صحيح سوه اوکه نه؟ او دمهر متعلق څه حکم دي؟

جواب: په دي صورت کې نکاح صحيح سوه، اودمهر په کم مقدار چي ښځه خوشحاله وی هغه صحيح دی که ښځه هم په دی مهر راضي وی چي خاوند ويلی دی نوهم دا صحيح دی کنې نو چي ښځه څه ووايي اوخاوند يي قبول کړی نودغه مقدار دمهر به لازم وی. (۱) فقط

چي په کم کور په مهر کې وليکل سو نودا ښځه يي خرڅولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۸۲) زلفو دخپل زوی نکاح محمد حسين دحسين بخش دلورسره وکړه اوحسين بخش دخپلی لور مهر دوه سوه روپی مقرر کړی اوزلفو دخپل زوی محمد حسين دمهر په عوض کی دخپل جائيداد يوکور دمهر په عوض دهلك دښځې په نوم وليکی نودا صحيح دی اوکه نه؟ اوزلفو دامکان خرڅولی سی اوکه نه؟

جواب: دامکان دحسين بخش دلور سو، اوزلفو ته ددی دخرڅولو اختيار نستنه (۲). فقط

دمهر مطالبه دخاوند دمرګ څخه وروسته دده دپلار څخه څنګه ده؟ سوال: (۱۲۸۳) دزيد بالغه نکاح په ولايت دپلار دهندی سره وسوه دزيد او دهندی ددواړو کفيل دزيد پلار سو اوس زيد مړ سويدی اوڅه جايداد يي پرې اينبی هنده دخپل مهر دزيد دپلار څخه دوصولولو شرعًا حقداره ده اوکه نه؟

جواب: دهندی مهر پرذمه ددی دخاوند دی چي زيددی دزيد دپلار څخه بغير دده دضامن کيدو څخه هنده دمهر مطالبه نه سی کولی (۳). فقط

په اولادکيدوسره په مهرکی څه کمی خونه دی سوی؟ سوال:(۱۲۸۴) ديوسړی ښځه ددولسو

---

(۱) ويصح النكاح وان لم يسم في مهر الخ ثم المهر واجب شرعاً ابانة لشرف المحل (هدايه) والمهر هو المال يجب في عقد النكاح على الزواج في مقابلة منافع البضع (عناية على هامش فتح القدير باب المهر ج۳ ص۲۰۴، مكتبه حبيبيه كوئټه ج۳ ص۲۰۴). ظفير

(۲) داځکه چي مهر دښځې حق دی اوهمدا يي مالکه ده . ثم المهر وجب شرعا ابانة لشرف المحل (هدايه). ظفير

(۳) وصح ضمان الولی مهرها الخ وتطلب ايا شاءت من زوجها البالغ اوالولی الضامن فان اوٰی رجع علی الزوج ان امر كما هو حكم الكفالة (درمختار) لانه لا يطالب بلاضمان (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۰ – ۴۹۱. ط. س. ج۳ ص۱۴۰ مطلب فی ضمان الولی المهر). ظفير

کالو راهیسی دمور اوپلار کره ده، چی ددی ښځی یوزوی اویوه انجلۍ ده، خاوند دراوستلو ډیر کوشش وکی خو خسرګنی انکار وکی، خاوند دوهم واده وکی خسرګنی دنان اونفقه په باره کی مقدمه وکړه، آیا داولاد کیدو څخه دښځی په مهر کی څه کمی کیږی؟ اوچی کله مهر ورکول سی نونان اونفقه به هم ورکول کیږی اوکه نه؟ او ددواړو اولاد دمور سره دی اوخاوند وایي چی مهر خوزه ورکوم خوزما سره دومره پیسی نسته زما اراده ده چی زه په قسطو نو مهر ادا کړم نوداسي کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په اولاد کیدوپه مهرکی کمی نه کیږی پوره مهر پرذمه دخاوند په دی صورت کی لازم دی (۱) خوچی ښځه ددی مور اوپلار بی له کمي وجه دخاوند کره نه لیږی نو ددی وجه څخه نفقه دښځی دخاوند پرذمه په دی صورت کی لازمه نه ده (۲) او داولاد نفقه بی شکه لازمه (۳) ده اودمهر دمطالبی حق ښځی ته اویا ددی وارثانو ته دی، اوچی کله مهر موجل دی نو وروسته دطلاق یادمرګ څخه دی کذا فی الدرالمختار والشامی وغیرهما (۴) او وروسته دوجوب دمهر څخه چی که فی الحال کل اداء نه سی نو دښځی اوددی د وارثانو په رضا په قسطونو دی اداسی خواوس خاوند په مهر ورکولو کی داعذر کولی سی چی مهر موجل دی اوما طلاق نه دی ورکړی نو ددی په مطالبه اوس مهر زما پر ذمه لازم نه دی اوکه خاوند داعذر نه کوی اوفی الحال یي ادا کوی نوقسط دی مقرر کړی.

فارغ خطی (طلاق نامه) قبلوونکی دخاوند څخه مهر اخیستی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۸۵)

دښځی اودخاوند په مینځ کی ډیره ناچاقی ده یوه ورځ یي څو کسان راجمع کړل اوددوی په مخکی یي ښځی ته فارغ خطی ورکړه ښځی هم قبول کی اودوهم خاوند یي وکړی نو اوس دمخکی خاوند څخه مهر اخیستی سی اوکه نه؟ حال دادی چی مخکی خاوند یو وار هم جماع نه ده کړی؟

جواب: قال فی الدرالمختار ویسقط الخلع والمباراة کل حق لکل منها علی الاخر مما یتعلق بذلك النکاح قوله: کل حق شمل المهر والنفقة المفروضة والماضیة والکسوة کذلك، (۵) نومعلومه سوه چی په دی‌صورت‌کی دفارغ خطی څخه وروسته مهر پرذمه د

---

(۱) ومن سمی مهرا عشرة فما زاد فعلیه المسمٰی ان دخل بها اومات عنها لانه بالدخول یتحقق تسلینم المبدل وبه تاکید البدل (هدایه باب المهر ج۲). ظفیر

(۲) فاما اذا امتنعت عن الانتقال الخ واما اذا کان الامتناع بغیر حق الخ فلا نفقة لها وان نشزت فلانفقة لها حتٰی تعود الی منزله والناشزة هی الخارجة عن منزل زوجها المبالغة نفسها منه (عالمگیری مصری باب فی النفقات ج۲ ص۴۸۵ طبع ماجدیه ج۱ ص۵۴۵ الفصل الاول نفقة الزوجة). ظفیر

(۳) نفقة الاولاد الصغار علی الاب لایشارکه فیها احد (ایضا فصل نفقة الاولاد ج۲ ص۴۹۲، ط.س. ج۱ ص۵۲۰). ظ

(۴) الا التأجیل لطلاق اوموت (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارباب المهر ج۲ ص۴۹۳، ط.س. ج۳ ص۱۴۴). ظفیر =

خاوند لازم نه دی دښځی دعوی دمهر په خاوند باطله ده. فقط

پرمقدار دمهر بحث او ددی فیصله: **سوال**: (۱۲۸۶) دلته په یورپ کی عموما که امیر دی اوکه غریب دټولو مهر څلویښت زره روپی مقرر کیږی اوچی کم مهر دازواج مطهراتو اودخوږ مبارك ﷺ دلوڼو دی، دیته دذلت اودحقارت په نظر ګوری زیدچی یوعربی خوان طالب العلم دی دده رشته دترور (عمه) دلور سره سویده اواوس نکاح کیږی اودانجلۍ مور اوپلار دڅلویښت زره څخه په کمه راضی نه دی، زید وایي چی دمروجه مهر په مقررولو سره شریعت ماګنهګار ګرزوی نوددی وجه څخه شریعت هغه سړی چی اول دمهر داداء کولو نیت نه لری حکمًا زانی ګرزوی لکه چی ابن حجر مکی په الزواجر عن اقتراف الکبائر کی لیکی: الکبیرة السابعة والستون بعد المائتین أن یتزوج امرأة وفي عزمه ألا یوفیها صداقها لو طلبته. أخرج الطبراني بسند رواته ثقات أنه صلی الله علیه وسلم قال: أیما رجل تزوج امرأة علی ما قل من المهر أو کثر ولیس في نفسه أن یؤدي إلیها حقها خدعها فمات ولم یؤد إلیها حقها لقي الله یوم القیامة وهو زان، انتهٰی (۱) اوزه دموجوده حیثیت مطابق دنهو لسو زرو څخه دزیاتو متحمل نه یم که په څلویښت زره راضی سم نو ښکاره ده چی زما صحیح نیت دادا کولو به نه وی څلویښت زره مهر مقررول که په اصل کی جائز هم وي، نواوس دالازم اوپه شان دواجبو ګرځول اودسنتو تحقیر کول سخت مذموم دی په داسی حالت کی شرعا دامعلومیږی چی دمسنون مقدار څخه په مهر کی زیاتی ونه سی اوکه دغه وخت څه زیاتی هم وی چی زړه ته ګران معلومیږی نوداهم جائز معلومیږی چی په کرار کرار سنت ته راسو، شرعاً چي کم حکم دی هغه ولیکئ؟

جواب: په دی کی شك نسته چی دمهر کم کیدل ښه دی او دحیثیت څخه زیات کیدل خو بالکل مناسب نه دی دحضرت عمر ﷺ ارشاد دی: الا لا تعلوا صدقة النساء فانها لو کانت مکرمة في الدنیا وتقوی عند الله لکان اولی کم بها نبی الله ﷺ ما علمت رسول الله ﷺ نکح شیئًا من نسائه ولا انکح من بناته علی اکثر من اثنتی عشرة اوقیة (۲) ددی روایت څخه دنبی کریم ﷺ دلوڼو اودبیبیانو مهر دولس اوقیي یعنی ۴۸۰ درهمه کیدل معلوم سوه، دحضرت عائشی صدیقی رضی الله عنها په روایت کی دولس نیمی اوقیی (۵۰۰) درهمه معلومیږی اوداپه اعتبار داکثرو بیبیانو دی ځکه چی دحضرت ام حبیبه

---

(۵) وګوری ردالمحتار باب الخلع ج۲ ص۷۷۷، ط.س. ج۳ ص ۴۵۲ مطلب حاصل مسائل الخلع والمباراة علی اربعة وعشرین وجها. ظفیر

(۱) الزواجر عن اقتراف الکبائر. ظفیر

(۲) مشکوٰة عن احمد والترمذی وغیرهما باب الصداق ص۲۷۷. ظفیر

رضی اللہ عنہا چي درسول الله ﷺ بي بي وه څلور زره درهمه مهر مقرر وو، ملاعلی قاري رحمہ اللہ په مرقاة دشرح مشکوٰة کی ليکی چی که داشبهه وسی چی دحضرت عمر رضی اللہ عنہ دزيات مهر مقررولو څخه منع کول خو دايت: واتيتم احدٰهن قنطارا (۱). سره منافی معلوميږی ځکه چی دآيت څخه ديوې لويې خزانې مقدار مهر مقررول هم جائز معلوميږی نوددی جواب دادی چی دآيت څخه دزيات مهر جواز معلوميږی چی څومره هم زيات وی خزانه وی، اودحضرت عمر رضی اللہ عنہ دارشاد څخه دکم مهر فضيلت معلوميږی، نوهيڅ تعارض پاته نه سو، ځکه چی حاصل داسو چی زيات مهر مقررول جائز اوصحيح دی خو افضل اوښه داده چی دمهر مقدار کم وی نوهم داجواب په صورت مسئوله کی دی، چی څلويښت زره روپی يا ددی څخه هم زيات مهر مقررول جائز دی که څه هم دخاوند حيثيت ددومره نه وی، اوادا کول هغه وخت معلوميږی اونکاح منعقده ده خو افضل اوښه او موافق دسنت دادی چی دمهر مقدار کم وی اودحيثيت څخه زيات خوچی بالکل نه وی باقی دزيد داخيال چی په مهر مروجه سره په نکاح کولوباندی زه شرعاً گنهگاراومرتکب دحرامو کيږم صحيح نه دی ځکه چی فقهاؤ داحنافو داتصريح کړيده چی که دنکاح په وخت دمهر نفی هم وکړی چی زه به مهر نه درکوم بياهم نکاح صحيح کيږی اومهر مثل لازميږی اومهر مثل هم هغه دی چی کم په دی خاندان کی مروج دی نوکه دنه ورکولو نيت يي وی نوبيا خوپه طريقه اولی نکاح صحيح (۲) ده او دزواجرو څخه چی کم روايت منقول دی، نوپه دی کی لفظ دحقهادی چی تماموحقوقوته شامل دی تردی چی معاشرت اونفقه وغيره ته شامل دی نوچی دکم سړی نيت دنکاح مخکی داوی چی زه به حق دښځی نه اداء کوم نه به مهر ورکوم اونه نفقه اونه مسکن اونه لباس اونه صحبت وغيره نودده په عاصی کيدوکي عند الله کی هيڅ شك نسته اوواضح دی وی چی نيت داداکولو داسی هم کيدی سی چی وسی نواداء به يي کړم کنې نو معاف به يي کړم نوپه دی صورت کی دلکونو روپو دمهر مقررولو جواز هم را وزی. په هرحال حاصل دادی چی دزيات مهر په جوازکی خوکلام نسته اونه دنکاح په منعقدکيدوکی کلام سته اوقبلول دزيات مقدار دمهر سبب دمعصيت هم نه دی خوکمی کول دمهر ډير ثواب اوفضيلت لری اوتمام اقوام مالدارو اوغريبانو لره درواج چی دمهر زياتوالی چی په درجه دمغالات کی دی پريښوول په کاردی اودمهر کم رواجول په کاردی. فقط

---

(۱) سورة النساء: رکوع ۳. ظفير

(۲) وكذا يجب مهر المثل فيما اذا لم يسم مهر او نفى ان وطئ الزوج او مات عنها (درمختار) قوله: او نفى بان تزوجها على ان لا مهر لها (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۰، ط.س. ج۳ ص ۱۰۸ – ۱۰۹). ظفير

دبې اولاده ښځې دمهر وارثان ددې مور خور دي اوكه نه؟ او ددوی په معاف كولو سره به معاف وي اوكه نه؟ سوال: (۱۲۸۷\) زما ښځه بې اولاده مړه سوه ددې مور او پلار وروڼه او خوندې موجودې دې مور اوپلار يې كه تركه دمهر دزړه په خوشحالۍ معاف كړې نو زما غاړه به خلاصه سې اوكه نه؟

جواب: په دې صورت كې ددې وارثان وروڼه خوندې نه دي مور پلار اوخاوند دي نوچې مور او پلار خپله حصه دمهر په باره دخاوند كې معاف كړې نوخاوند برئ الذمه سو.

معافي صراحتا كيدل په كاردي؟ سوال: (۱۲۸۸\) دمرحومې تركه مهر ياكالي لوښې وغيره ددې دمور اوپلار څخه دمعافي دپاره كناية مثلا مطالبه نه كول يا خپل نه كيدل كافي دي اوكه صراحةً الفاظ دمعافي ويل شرط دي؟

جواب: مطالبه نه كول يا خپل نه كيدل كافي نه دي صراحة دمعافي الفاظ ويل ضروري دي. فقط

دمرزايي خاوند سره دنكاح دفسخ كولو څخه دعدې اودمهر څه حكم دي؟ سوال: (۱۲۸۹\) هنده اوخالده دخپلو خاوندانو سره چې مرزايان وو فسخ دنكاح وكړه په دې وجه چې دوی كافر اومرتد دي ايا في الواقع دعالمانو داسې فتوٰی سته اودمهر اودعدې او دوراثت څه حكم دی؟

جواب: في الواقع دمرزايانو په باره كې داسې فتوٰی سته ددوی كافر اومرتد كيدل متفق عليه سويدی ددې وجه څخه يوه ښځه مسلمانه سنيه ددوی په نكاح كې نه سې پاته كيدې. جدايي ضروري ده اومهر اوعده لازمه ده او وراثت به لازم نه وي ([1]). فقط

چې خاوند پاګل وي نو دمهر مطالبه به دچاڅخه كيږي اوكله به كيږي؟ سوال: (۱۲۹۰) ديو سړي نكاح ديوې ښځې سره وسوه، دډولۍ تللو څخه مخكې دا سړی پاګل سو اودكوره ووتې چې دهغه دوتلو تقريبًا شپږ كاله سوې دې تراوسه څه پته دده دمرګ اودژوند معلومه نه ده دانجلۍ مور اوپلار مهر طلب كوي په دې صورت كې دهلك دوارثانو پر ذمه مهر واجب دی نوخومره؟ اوانجلۍ دبل چاسره واده كولی سې اوكه نه؟

جواب: دمهر موجل حكم شرعا دادی چې دطلاق يا په ښځې اوخاوند كې ديوسړي دمرګ څخه وروسته ښځه يا دښځې وارثان دمهر طلب كولی سې، نوپه دې صورت كې چې خاوند مفقود الخبردی ترڅو چې دده دمرګ حكم ونه سې نوتردغه وخته ښځه دده دمور

([1]) ويجب مهر المثل في نكاح فاسد الخ ويثبت لكل واحد منهما فسخ دخل بها اولا وتجب العدة بعد الوطؤ الخ من وقت التفريق الخ ويثبت النسب (درمختار) قوله ويثبت النسب اما الارث فلايثبت فيه (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۸۱ – ۴۹۴. ج۳ ص ۱۳۱ تا ۱۳۴). ظفير

او پلار څخه مطالبه دمهر نه سی کولی، اومهر په دی صورت کی پوره ددی دخاوند په ذمه لازم دی دده ښځه به دڅلورو کالو څخه وروسته عده دمرګ لس ورځی اوڅلور میاشتی پوره کړی اوبیا دوهمه نکاح کولی سی لکه چی دامام مالك مذهب دی ځکه چی په باره دنکاح کی داحنافو عالمانو دامام مالك په مذهب فتوٰی ورکړیده اوپه میراث یي فتوٰی نسته په دی کی په نوی ۹۰ کلونو یاپر مرګ دملګرو همزولو فتوٰی ده اویامفوض الی رایه الحاکم ته ده. کما فی الشامی قوله خلافا لمالك فان عنده تعتد زوجه المفقود عدة الوفاة بعد مضی اربع سنین وهو مذهب الشافعي القدیم واما المبرات فمذهبهما کمذهبنا في التقدیر بتسعین سنة او الرجوع الی رأی الحاکم (۱). فقط

چی کمه ښځه قابله دمجامعت نه وی نو دهغی مهر لازم دی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۹۱) دزید نکاح دهندی سره وسوه اوزید هندی ته په غرض دکوروالی پرله پسی دری شپی ولاړی معلومه سوه چی هنده قابله دمجامعت نه ده، په عضو مخصوص کی هسی په نوم سوری دی متیازی یي هم په مشکله کیږی اوس زید وایي چی زه دیته طلاق ورکوم هنده خپل مهر غواړی په دی صورت کی زید به پوره مهر ورکوی اوکه نیم پردی یوسړی مولوی نورمحمد دپوره مهر حکم اوفتوٰی ورکړیده چی پردی حضرت صاحب مدظله لاندینی جواب لیکلی دی:

جواب: اقول وبیده ازمة التحقیق په صورت مسئوله کی پوره مهر په هیڅ صورت هم نه لازمیږی ځکه چی فقهاؤ تصریح کړیده چی درتق په صورت کی خلوت صحیحه نه متحقق کیږی اودرتق تفسیر چی کم فقهاء کړیدی په هغه کی داصورت هم راځی. کمافی الدرالمختار من الحسی رتق بفتحتین التلاحم وقرن بالسکون عظم الخ وفی الشامی قوله عظم فی البحر عن المغرب القرن فی الفرج مانع یمنع من سلوك الذکر (۲) فیه الخ ص ۳۴۷ ج۲. اوپه بحر الجواهر کی درتق دامعنٰی لیکلی ده: رتق بفتحتین ضد الفتق من باب نصر باندهناء رتقاء زنیکه باوی دخول نتوان کرده في المغرب امرأة رتقاء اذا لم یکن لها خرق الا المبال آه، داهغه ښځه ده چی په دی کی دخول نه کیږی اوددی صرف دمتیازوسوری وی (ص۱۱۴) ددی څخه صفا معلومه سوه چی دمذکوره ښځی عند الفقهاء اوعند الاطباء اتقاء کیدل ثابت دی ددی وجه څخه درتقاء سره چی کم دخلوت حکم دی، نوددی ښځی به هم هغه حکم وی یعنی نکاح به منعقد تسلیم سی اوکه دخلوت څخه وروسته خاوند ورته طلاق ورکوی نونیم مهر به ورکوی. کمافی الهدایة: وإن کان

(۱) ردالمحتار کتاب المفقود ص۴۵۲ مطلب فی الافتاء بمذهب امام مالك فی زوجة المنفقود ج۴ ص۲۹۵. ظ

(۲) ردالمحتار باب المهر ص۴۲۵ ج۲ مطلب فی احکام الخلوة ط.س. ج۳ ص۱۱۴. ظفیر

أحدهما مريضا أو صائما في رمضان أومحرما بحج فرض أونفل أوبعمرة أوكانت حائضا فليست الخلوة صحيحة حتى لو طلقها كان لها نصف المهر ج۲ ص۳۰۲. خلاصه داچې درتق اودقرن په کيدو کی خلوت ته فقهاء غير صحيح وايي اودخلوت فاسده غير صحيحه ځخه وروسته په طلاق ورکولو کی نيم مهر واجبيږی نو ددی وجه ځخه په صورت مسئوله کی مذکوره ښځه هم په صورت دطلاقو دنيم مهر حقداره ده اودمجبوب دمسئلي سره ددی هيڅ تعلق نسته ځکه چی دمجبوب په مسئله کی خلوت ته فقهاء فاسد نه وايي بلکی دايي خلوت صحيحه منلی دی. فاين هذا من ذاك.

دانجلۍ دمرګ ځخه وروسته پلار دمهر دعوٰی کولی سی: **سوال**: (۱۲۹۲) پلار دلور دمرګ ځخه وروسته دمهر دعوٰی کولی سی اوکه نه؟

جواب: په قدر دخپلی حصی پلار دمهر دعوٰی دخاوند ځخه کولی سی دارکم خاوند خپله حصه دښځی دترکه ځخه اخيستی سی. فقط

دښځی په هرشي کی چی دخاوند کمه حصه ده هغه ليری کيدی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۹۳) چی کله زيد چی خاوند دی نفقه اوسکنی هميشه پرخپله ذمه ولرله اوچی کم لوښی وغيره دانجلۍ دپلار دکوره وه ياځه جائيداد چی دهغه دنيمی مالك دښځی دمرګ ځخه وروسته زيد سو ددی هم قيمت لګول صحيح دی اوکه نه؟

جواب: خاوند به دخپلی نيمی حصی حساب وکړی نوهغه دمهر په معاوضه کی لګولی سی مثلا دښځی پلار خپله حصه دمهر اخيستل غواړی اودخاوند حق دښځی په هغه ترکه کی دی چی کمه دپلار په قبضه کی ده نوددی حساب دی وکړی نوچی ځه معامله باقی وی دهغه موافق دی عمل وکړی. فقط

چی په مهر کی اختلاف راسی نوځه حکم دی؟ سوال: (۱۲۹۴) که په مهر کی اختلاف وسو خاوند وايي مهر مثلاً زر روپی دی او وارث دښځی وايي چی مهر پنځه زره دی او په خاندان کی مهر مختلف وی نودچا قول معتبردی؟

جواب: که ديوه سره شاهد وی نودهغه دقول موافق دی عمل وسی اوکه ګواه دچاسره هم نسته نوچی دچاقول موافق دمهر مثل وی دهغه موافق دی عمل وسی [1] اومهر مثل

---

[1] وإن اختلفا في قدره حال قيام النكاح فالقول لمن شهد له مهر المثل بيمينه وأي أقام بينة قبلت سواء شهد مهر المثل له أو لها أو لا وإن أقاما البينة فبينتها مقدمة إن شهد مهر المثل له وبينته مقدمة إن شهد مهر المثل لها لأن البينات لإثبات خلاف الظاهر وإن كان مهر المثل بينهما تحالفا فإن حلفا أو برهنا قضى به وإن برهن أحدهما قبل برهانه (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المهر مطلب مسائل الاختلاف فى المهر ج۲ ص۴۹۷ ، ط.س. ج۳ ص۱۴۸). ظفير

هغه دی چی ددی ښځی دپلار په خاندان کی مروج وی، اوپه درمختار کی دخلاصی څخه منقول دی چی ددی دخوندو اودترورګانو دمهر اعتباربه وی. والحرة مهر مثلها الشرعی مهر مثلها اللغوی ای مهر امرأة تماثلها من قوم ابیها الخ. (1) فقط

کم مهر چی په رسمی طور باندی مقرر کیږی نوهغه لازم دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۲۹۵) مهر معجل په هندوستان کی په رسمی طور باندی مقرر کیږی نه دسړی دورکولو نیة وی اونه دښځی داخیستو نیت وی نو په دی صورت کی مهر لازمیږی اوکه نه؟ اودنبی کریم ﷺ په زمانه کی یووارث دمهر دعوٰی کړیده اوکه نه؟

جواب: دعربو دستور په ژوند کی دمهر ادا کول وو اودمهر مقداردنبی کریم ﷺ په زمانه کی دومره نه وو، چی خاوند برداشت یا اداء کولی نه سو، په هرحال شرعی مسئله داده چی مقرر مهر پرخاوند لازم دی داداء کولو نیت یی وی اوکه نه؟ په دی څه اثر نه پریوځی (2). فقط

چی چا غلط صفت بیان کی اونکاح یي ورلره وکړه نودده څخه مهر وصولیدی سی اوکه نه؟

سوال: (۱۲۹۶) زید بکرته شوق ورپیدا کړی چی زینب نومي کونډه ډیره ښائسته اودنرم مزاج مالکه ده بکر دده په دی بیان ددی سره نکاح وکړه په معامله او مشاهده معلومه سوه چی دزید تعریف غلط وو، اودا طلاقه سویده، اوس بکر خپلی منکوحی ته طلاق ورکوی که منکوحه مهر طلب کړی نوبکر یي دزید څخه غوښتی سي اوکه نه ځکه چی زید بکر دهوکه کړیدی؟

جواب: په دی صورت کی پربکر مهر واجب دی په وجه داستمتاع دمنکوحی اوبکر دزید څخه دانه سی اخیستی: قال الله تعالیٰ ان تبتغوا باموالکم محصنین غیر مسافحین. (سورة النسآء: رکوع ۴) نو معلومه سوه چی دمهر ذمه دار خاوند دی، اودزید څخه دده داخیستو حق نسته ددهوکی په سبب دزید پر ذمه دمهر ضمان به لازم نه وی. فقط

یوکم دری روپی مهر کیدی سی اوکه نه: **سوال**: (۱۲۹۷) مهر دوی روپی اودولس آنی کیدی سی اوکه نه؟

جواب: مهر شرعی کم از کم لس درهمه دی (3) چی دهغه تقریبا پاؤ کم دری روپی کیږی

---

(1) ایضا مطلب في بیان مهر المثل ج۲ ص۴۸۷ ، ط.س. ج۳ ص۱۳۷. ظفیر

(2) تجب العشرة ان سماها اودونها ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر (درمختار) افاد ان المهر وجب بنفس العقد (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص ۱۰۱ تا ۱۰۲). ظفیر

(3) واقله عشرة دراهم فضة وزن سبعة مثاقیل الخ وتجب العشرة ان سماها اودونها (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص ۱۰۱ تا ۱۰۲). ظفیر

(لس درهمه ديونيم ديرش ماشو دسپينو زرو برابردی دسپينو زرو قيمت کميږی او زياتيږی، نوددی وجه څخه دهری زمانی په سکه رائج الوقت سره شرعی مهر هم کميږی او زياتيږی چی نن سبا په شپږ نيمی روپو يوه توله سپين زر خرڅيږی نوپه دی اعتبار قيمت اولس روپی سو، ددی څخه کم مهر به په موجوده دور کی جائزنه وی. ظفير)

په نابالغ مهر لازم دی اوکه نه؟ سوال: (۱۲۹۸) په نابالغ هلك مهر واجبيږی اوکه نه؟ اوکه دنابالغ په پلار مهر لازميږی؟

جواب: مهر پر نابالغه هلك لازم سويدی که پلار دده ضامن سوی وی نودده څخه به وصوليدی سی ([1]). فقط

دنابالغی ښځی دمهر دعوٰی په چا وکړی؟ سوال: (۱۲۹۹) که هلك اوانجلۍ پريږدی نو دمهر دعوٰی په چا وکړی؟

جواب: نابالغ هلك طلاق نه سی ورکولی دبلوغ څخه وروسته طلاق ورکولی سی اودمهر دعوٰی په هلك يعنی په خاوند به وی اوکه پلار يي ضامن وی نوبيا دپلار څخه هم کيدی سی ([2]). فقط

چی پلار ضامن وی نودده څخه دی دمهر مطالبه وسي: **سوال**: (۱۳۰۰) هلك نابالغه دی اودپلار په اجازه سره مهر مقرر سو دنابالغ دستخط هم وسو نوپه دی صورت کی مهر په چا واجب دی اودچا څخه اخيستل په کاردی؟

جواب: چی که دستخط سوی وی اوکه نه وی سوی په اصل کی هلك دمهر ذمه داردی او که پلار ضامن سوی وی نوبيا دی دده څخه مهر واخيستل سی ([3]). فقط

په خاوند باندی مهر په کم عمر کی واجب دی؟ سوال: (۱۳۱۰) پر هلك باندی کله اوپه کم عمر کی مهر واجبيږی؟

جواب: دمهر دواجبيدلو دپاره دهلك بالغيدل شرط نه دی دنابالغ پرذمه هم مهر لازميږی ([4]). فقط

مهرلازم دی که څه هم حالت يي نه وی ښکاره کړی:**سوال**: (۱۳۰۲)دنکاح په وخت دانجلۍ

---

[1] اذا زوج ابنته الصغير امرأة وضمن عنه المهر وكان ذالك فی صحة جاز الی قوله ثم للمراءة ان تطالب الولی بالمهر (عالمگيری کشوری ج۲ ص۳۳۹ طبع ماجدية ج۱ ص۳۲۲). ظفير

[2] لا يقع طلاق (الی قوله) الصبی ولو مراهقا (الدرالمختار ج۲ ص۲۱۷. ط.س. ج۳ ص۲۴۲ تا ۲۴۳). ظفير

[3] من سمی المهر عشر فما زاد فعليه المسمٰی ان دخل بها اومات (الی ان قال) وان طلقها قبل الدخول والخلوة فلها نصف المسمٰی (هدايه ج۲ ص۳۰۴) اذا زوج ابنته الصغير امرأة وضمن عنه المهر (الی قوله) للمرأة ان تطالب الولی بالمهر (عالمگيری کشوری ج۲ ص۳۳۹ طبع ماجدية ج۱ ص۳۲۲). ظفير

[4] من سمی مهرا عشر فما زاد فعليه المسمٰی (هدايه ج۲ ص۳۰۳). ظفير

حالت قاضي صاحب ته څرګند نه سو نونکاح صحيح اومهر لازم سو اوكه نه؟

جواب: حالت ښكاره سوي وي اوكه نه نكاح وسوه اوس هيڅ نه سي كيدى اومهر لازم سو ([1]). فقط

مهر نه سي ختميدي: **سوال**: (۱۳۰۳) كه نابالغه هلك دمهر ختمولو مقدمه په عدالت كي وكړي نومهر ختميدى سي اوكه نه؟

جواب: نه سي ختميدى ([2]). فقط

دښځي په معاف كولو سره معاف كيږي: **سوال**: (۱۳۰۴) كه بالغه ښځه په لومړي شپه خپل مهر معاف كړي نومعاف به وي اوكه نه؟

جواب: مهر معاف سو كه ښځه دامعافي مني يا ددوو عادلانو سړو شاهدانو ياديو سړي او ددوو ښځو په مخكي معافي سوي وي نومهر ساقط سو مطالبه دمهر بياځوك نه سي كولي اوكه ښځه دمعافي څخه انكاروي اوشاهد شرعي موجودنه وي نومطالبه دښځي صحيح ده ([3]). فقط

بغير دخلوت څخه په طلاق نيم مهر لازميږي: **سوال**: (۱۳۰۵) كه خاوند خپلي منكوحي ته دنكاح څخه وروسته بې دودولو طلاق وركړي مهر به لازم وي اوكه نه؟

جواب: بغير دخلوت صحيحه اودوطى او دجماع څخه كه خاوند خپلي ښځي ته طلاق وركړي نونيم مهر لازميږي لكه چي باري تعالى فرمايي: وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف مافرضتم ([4]). الايه وفي الدرالمختار ويجب نصفه طلاق قبل وطى اوخلوة الخ ([5]). فقط

په مهر كي مكان وركول صحيح دي اوددي سره نكاح وسوه: **سوال**: (۱۳۰۶) يوسړي ديوى ښځي سره نكاح وكړه اوپه مهر كي يي يومكان وركول مقرر كړه اووى ويل چي رجسټري به وروسته دنكاح څخه وكړم نودوه كاله وسوه چي رجسټري ونه سوه نوپه دي صورت كي نكاح وسوه اوكه نه؟ اودا سړي په سينما كي ملازم دي او يوى سترګي والا دي نوپه

([1]) وينعقد اى النكاح يثبت ويحصل انعقاده بالايجاب والقبول (ردالمحتار ج۲ ص۳۰۳، ط.س. ج۳ ص۹). ظ

([2]) من سمى مهرا عشرة فما زاد فعليه المسمىٰ (هدايه ج۲ ص۳۰۲) افاد ان المهر وجب بنفس العقد (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴. ط. س. ج۳ ص ۱ – ۲). ظفير

([3]) وصح حطها لكله اوبعضه عنه قبل اولا (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ج۲ ص۳۲۴. ط. س. ج۳ ص۱۱۳) ونصابها بغيرها من الحقوق سواء كان الحق مالا اوغيره كنكاح وطلاق الخ رجلان اورجل وامراتان (الدرالمختار كتاب الشهادات ج۲ ص۹۱. ط. س. ج۵ ص۴۶۵). ظفير

([4]) سورة البقرة. ظفير

([5]) الدرالمختار على هامش ردالمحتار ج۲ ص۴۵۶ ، ط.س. ج۳ ص ۱۰۴. ظفير

دی خبرو سره خو په نکاح کی څه فرق خو نه راځی؟

جواب: نکاح وسوه اوچی کم مکان خاوند په مهر کی ورکول مقرر کړی وو نوهغه مهرسو که رجسټری ونه سوه نوبیا هم دامکان دښځی ملك دی دخاوند په رجسټری کولو سره په نکاح کی څه فرق نه راځی (۱) اونه ددی وجه چی خاوند په سینما کی ملازم دی او دیوی سترګی والادی په نکاح کی هیڅ فرق نسته. فقط

دمهر موجل دوصولو موده: **سوال:** (۱۳۰۷) دمهر دوصولولو میعاد څه دی؟

جواب: مهر موجل په طلاق سره په جلا کیدو یادمرګ څخه وروسته ادا کول واجب دی. ویقع ذالك علی وقت وقوع الفرقة بالموت اوالطلاق وروی عن ابی یوسف ما یؤید هذا القول کذا فی البدائع (عالمگیری کشوری ج۲ ص۳۱، ظفیر). فقط

سوال: (۱۳۰۸) ښځی چی مهر وصول کړیدی ددی څخه وروسته دخاوند دملکیت څخه دحصی اخیستو حقداره ده اوکه نه؟

جواب: دمهر حاصلولو څخه وروسته که خاوند مړسی نودښځی حصه سته اودوفات څخه مخکی یي ماسوا دنفقه اودجامو څخه بل حق نسته. فقط

دلیونی ښځه څه وکړی؟ **سوال:** (۱۳۰۹) دهندی دخاوند حواس ختم سوه نوهنده دوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟ اوهنده دخپل خاوند څخه طلاق اخیستی سی؟ اویا خلع کولی سی اوکه نه؟ اومهروصولولی سی اوکه نه؟ اوچی کله دخاوند مسلوب الحواس جائیداد دومره دی چی دښځی کفالت باندی کیدی سی نوپه دی صورت کی دښځی دعوٰی دمهر شرعا سته اوکه نه؟

جواب: دلیونی اودمسلوب الحواس ښځه دوهم واده نه سی کولی (۲) اودلیونی طلاق هم نه واقع کیږی (۳) اونه یي خلع کیدی سی، مهر که موجل دی نو دلیونی خاوند دمرګ څخه وروسته دده دجائیداد څخه دده ښځه مهر اخیستی سی فی الحال دعوٰی نه سی کولی ځکه چی دمهر موجل مطالبه دطلاق یا دمرګ څخه وروسته کیدی سی، په صورت مسئوله کی طلاق خو نسی کیدی نو ددی وجه څخه دخاوند دمرګ څخه وروسته دعوه د

---

(۱) ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر ویتاکد عند وطؤ اوخلوة صحت (درمختار) وافاد ان المهر وجب بنفس العقد الخ (ردالمحتار ج۲ ص۴۵۴ باب المهر ط. س. ج۳ ص۱۰۲) ان المسمٰی ان کان غیر النقود بان کان عرضا اوحیوانا اما ان یکون معینا باشارة اواضافة فیجب بعینه (ردالمحتار ج۲ ص۴۷۹. ط. س. ج۳ ص۱۲۹ مطلب تزوجها علی عشرة دراهم اوثوب). ظفیر

(۲) ولا یتخیر احدهما ای الزوجین بعیب الاخر فاحشا لجنون وجذام الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ج۲ ص۸۲۲. ط. س. باب العنین وغیره ج۳ ص۵۰۱). ظفیر

(۳) لایقع طلاق المولی علی امراة عبد (الی قوله) والمجنون (الدرالمختار ج۲ ص۲۱۷. ط.س. ج۳ ص۳۴۲). ظ

مهر صحيح كيدى (١) سى هذا كله فى كتب الفقه. فقط

چي ښځې مهر معاف نه کي نو دخاوند پرذمه واجب الاداء دي: **سوال**: (١٣١٠) يوسړى دخپلي ښځې مهر نه وو ادا کړى اونه يي دښځې څخه معاف کړى وو چي دښځې وفات وسو نواوس څه حکم دى؟

جواب: مهر ددى سړى پرذمه واجب الاداء دى خوکه دمتوفى څه اولاد نه وى نونصف دترکه دمتوفى وارث خاوند دى اونيم به باقى وارثانو ته ورکول کيږى نومهر نيم هم خاوند ته رسيږى (٢). فقط

دمهر دمعاف کولو په وخت شاهدى ضرورى نه ده: **سوال**: (١٣١١) دمهر دمعاف کولو په وخت دشاهدانو کيدل ضرورى دى اوکه نه؟

جواب: دمهر دمعاف کولو دپاره دڅه شاهد وغيره ضرورت نسته (٣)، خوکه دښځې وارثان انکار وکړى نوپه دووشاهدانو به معافى ثابتيږى. (٤) فقط

آيا مهر په ميراث کي داخل دى؟ **سوال**: (١٣١٢) آيا مهر هم په ميراث کي داخل دى؟

جواب: په ميراث کي مهر داخل دى که اولاد نه وى نودخاوند حصه نيم دمهر وغيره ده.

دناجوړى خرچ به په مهر کي حساب وى اوکه نه؟ **سوال**: (١٣١٣) دمنکوحى ښځې مرض اوپه نورو ضرورياتو کي چي کمى روپى وغيره خرڅ سى نوداپه مهر کي حسابيدى سى اوکه نه؟

جواب: داخرچه بغير درضامندى دښځې څخه په مهر کي نه سى حسابيدلى. (٥) فقط

دمهر دمقررولو وجه: **سوال**: (١٣١٤) په نکاح کي دمهر مقررولو څه فائده ده اوددې څه سبب دى؟

جواب: په قطعي نص کي راغلي دي: واحل لكم ما وراء ذلكم ان تبتغوا باموالكم محصنين غير

---

(١) ولو كان المهر موجلا (الى قوله) ويقع ذالك على وقت وقوع الفرقة بالموت او بالطلاق وروى عن ابى يوسف ما يؤيد هذا القول كذا فى البدائع (عالمگيرى كشورى ج٢ ص٣٣١، ط. س. ج١ ص٣١٨). ظفير

(٢) واما الزوج فحالتان النصف عند عدم الولد وولد الابن وان سفل والربع مع الولد الخ (سراجى ص١٣). ظفير

(٣) وصح حطها لكله اوبعضه عنه قبل اولا (الدرالمختار على هامش ردالمحتار ج٢ ص٣٢۴ مطلب فى حط المهر ط. س. ج٣ ص١١٣). ظفير

(٤) وما سوى ذالك من الحقوق يقبل فيما شهاده رجلين اورجل وامراتين سواء كان الحق مالا اوغير مال مثل النكاح والطلاق الخ (هدايه ج٣ ص١٣۵). ظفير

(٥) اعلم أن المذهب المصحح الذي عليه الفتوى وجوب النفقة للمريضة قبل النقلة أو بعد ما أمكنه جماعها أو لا معها زوجها أو لا حيث لم تمنع نفسها إذا طلب نقلتها فلا فرق حينئذ بينها وبين المرأة الصحيحة لوجود التمكن من الاستمتاع كما في الحائض والنفساء الخ (ردالمحتار باب النفقة ج٢ ص٨٩٢. ط.س. ج٣ ص٥٧٨). ظفير

مسافحین، الآیة، (سورة النساء: رکوع ۴) ددې قطعي آیت څخه دمهر ضروري کیدل معلوم سوه په دی دښځی عظمت اوشرافت ښکاره کیږي: ثم المهر واجب شرعا لشرف المحل. البحر الرائق ج۲ ص۱۵۲. ظفیر). فقط

کالی چی کم خاوند ورکړیدی داپه مهر کی حساب دی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۱۵) یوسړی خپلی ښځی ته طلاق ورکړی نوپه مقرر سوی مهرکی دوخت دنکاح څخه تروخت دطلاقه پوری چی کم کالی یي ورکړی دی شماربه وی اوکه نه؟

جواب: که خاوند په مهر کی حساب کړی وی او کالی یي ورکړی وی نودابه په مهر کی حساب وی اوکه هدیه کړی یي وی نودابه په مهرکی حساب نه وی اوکه صرف داستعمال دپاره یي ورکړی وی داکالی به دخاوند ملکیت وی که داغواړی نوپه مهر کی حسابیدی سی. (۱) فقط

دمهر دعوٰی: **سوال**: (۱۳۱۶) زید دخپلی مړی خور هندی دمهر دعوٰی پر عمر چی دهندی خاوند دی کړیده عمر جواب ورکی چی هنده په ژوند مهر معاف کړیدی اوپه ثبوت دمعافی کی یي څه شاهدان پیش کړل خوحاکم په شاهدانو کی دجرح وغیره نقص را وایستی اوشاهدان یي ردکړل نوپه دی صورت کی څه حکم دی؟

جواب: چی دمعافی دمهر ثبوت شرعی اوپوره وی نودعوٰی دښځی دورور به مسموع نه وی دمفتی کارهم دومره دی چی دا ولیکی چی که دوه شاهدان عادلان دمهر موجود وی نو مهر ساقط دی (۲) اومطالبه دښځی دورور غیر مسموع ده اوکه دوه شاهدان عادلان نه دی یاڅه بله خبره درد دشاهدی په دوی کی موجوده ده نودښځی دورور دعوٰی صحیح ده اومهر به ده ته ورکول سی باقی قبول یارد دشاهدی کار دقاضی دی. فقط

داطاعت نه کولو په صورت کی مهر: **سوال**: (۱۳۱۷) دزید ښځه دده اطاعت نه کوی که زید دیته طلاق ورکړی نومهر به لازم وی اوکه نه؟

جواب: که دخول یاخلوت صحیح سوی وی نودطلاق څخه وروسته پوره مهر اداکول لازم دی (۳) .فقط

(۱) لو بعث الی امرأته شیئًا ولم یذکر جهته عند الدفع غیر جهة المهر فقالت هو ای المبعوث هدیة وقال هو من المهر او من الکسوة او عاریة فالقول له بیمینه (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹، ط. س. ج۳ ص۱۵۱ مطلب فی ما یرسل الی الزوجة). ظفیر

(۲) وما سوی ذالك من الحقوق یقبل فیها شهادة رجلین اورجل وامراتین سواء کان الحق مالا اوغیر مال الخ (هدایه ج۲ ص ۳۸). ظفیر

(۳) یجب الاکثر منها ان سمی الاکثر ویتاکد عند وطو اوخلوة صحت (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب =

دمهر مثل څخه څه مراد دی؟ سوال: (۱۳۱۸) دیوی ښځی نکاح په مهر مثل وسوه څو ورځی وروسته دښځی اوخاوند په مینځ کی دمهرمتعلق اختلاف پیداسو، دښځی داقول دی چی زما مهر مثل زما دمور اودسکه خور برابردی یعنی چی څومره څومره دهغوی وو، دومره زماهم دی په خلاف دخاوندهغه وایي چی نه ستا مهر ستا دمیریزی خور برابر دی اوس عند الشرع دچا قول معتبردی اوخاوند به کم مهر ادا کوی، اوپه وخت دنکاح کي ماسوا دمهر مثل څخه څه تفصیل نه دی سوی.

جواب: په درمختار کی دی: ومهرمثلها الشرعی مهر مثلها اللغوی ای مهر امراة تماثلها من قوم ابیها لا امها الخ سنا وجمالا الخ (۱). ددی عبارت حاصل دادی چی دپلار په خاندان کی چی کمه ښځه ددی مثل وی په عمر اوصورت اودینداری وغیره کی ددی مهر ته کتل په کاردی همدا مهر مثل دی اوداهم په دی عبارت کی مذکور دی چی دمور او ددی دقبیلی دمهر اعتبار نسته اودشامی دعبارت څخه معلومیږی چی په سکه او میریزی خورکی څه فرق نسته په دوی کی چی کمه مماثله وی په عمر اوصورت وغیره کی دهغه چی کم مهر وی هغه به ددی وی. فقط

مهر مؤجل مقرر شو اوس دانجلۍ پلار دمعجل دعوی کوی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۳۱۹) دهندی نکاح دزید سره وسوه اومهر موجل مقرر سو خویا دقاضی په غلطی یادهندی دپلار په سازش دقاضی په رجسټر کی لفظ دموجل ونه لیکل سو، هنده بی اولاده ده او ددی پلار ډیر مقروض دی ده هنده په خپله قبضه کی کړه اودنیم قرض دعوه یي په عدالت کی وکړه نوپه دی صورت کی دمهر موجل اعتبار سته اوکه نه؟ سره ددی چی عرف ددی ځای دادی چی که مهر بی له تصریح وی نوتر قیام دنکاح او دژوندی ښځی تر خاوند پوری ښځی ته دهیڅ حصی رسیدو رواج نسته دهندی پلار وایي چی درواج څخه وجود هلته معلومیدی سی چی عدالت ته مقدمه ولاړه سی اوناکامی وسی اوبی له دعدالت دجائز کولو څخه درواج پته نه لګیږی؟

جواب: اعتبار هم دهغه دی چی څه په باره دمهر کی مقرر سوی وی نوچی کله مهر موجل مقرر سوی نوموجل لازم دی اودمهر موجل مطالبه دطلاق څخه وروسته یاپه مرګ کیدی سی اوعرف هم دغه دی. کذافی عالمګیری (۲). فقط

= المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ج۲ ص۴۸۷، باب المهر ط.س. ج۳ ص۱۳۷. ظفیر

(۲) ولا خلاف لاحد ان تاجیل المهر الی غایة معلومة الخ وان کان لا الی غایة معلومة فقد اختلف المشایخ فیه قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا کان الغایة معلومة فی نفسها وهو الطلاق اوالموت (عالمگیری باب =

که دمړ خاوند جائیداد دمهر څخه کم وی نوبقیه به دوارثانو په ذمه وی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۲۰) که دمړی جائیداد دمهر څخه کم وی نودوارثانو په ذمه ددی اداء کول ضروری دی اوکه نه؟

جواب: دمړی دجائیداد څخه مهر اخیستی سی (۱) اوکه دسړی جائیداد ددی دپاره کافی نه وی نوپه وارثانو ادا کول لازم نه دی. فقط

دښځی په ژوند کی په مهر کی دچا حق سته اوکه نه؟ سوال: (۱۳۲۱) دښځی په ژوند کی ددی په مهر کی دکمو کمو وارثانو حصه سته؟

جواب: دهیچا هم نسته. فقط

دمرګ په وخت چی کم مهر معاف کیږی نوهغه معاف کیږی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۲۲) دخاوند ددفن کولو څخه مخکی اکثره ښځی وارثانی دمړی دخپلی فائدی دحاصلولو دپاره دمړی ښځه مجبوره کړی اومهر باندی معاف کړی اوپه دی وخت کی پردې ډیره پریشانی وی اوعقل اوهوش یې نه وی په داسی وخت کی دمهر معافی معتبره ده اوکه نه؟

جواب: په داسی وخت کی معافی صحیح اومعتبره (۲) ده. فقط

دمعافی په وخت دیوچا حاضریدل ضروری دی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۲۳) دمهر دمعاف کولو په وخت دښځی دخاوند څه نژدی قریب ورور یا پلار کیدل ضروری دی اوکه نه؟

جواب: دمعافی دمهر دپاره دښځی او خاوند دقریبانو موجودیدل ضروری نه دی خوکه ښځه دمعافی دمهر څخه انکار وکړی نودخاوند په وارثانو دوه عادل شاهدان په معافی دمهر پیش کول ضروری دی بغیر دشاهدانو به په صورت دانکار دښځی معافی دمهر نه ثابتیږی (۳). فقط

چی مهر مطلق وی نو دڅومره مطالبه په ژوند کی کولی سی؟ سوال: (۱۳۲۴) که مهر بی له صراحة ثابت وی نوپه دی حال کی که ښځه بی اولاده وی اوددی پلار عیاش اوفضول خرځ اومقروض وی اوخاوند ددی داوسیدو اودخرځ اوخوراك انتظام کړی وی اودڅه

= المهر ج۱ ص۲۹۸ باب السابع فصل حادی عشر ج۱ ص۳۱۸). ظفیر

(۱) تتعلق بترکة المیت حقوق اربعة مرتبة الاول یبدأ بتکفینه وتجهیزه من غیر تبذیر ولا تقصیر ثم تقضٰی دیونه من جمیع مابقی من ماله الخ (سراجی ص۴). ظفیر

(۲) وصح حطها لکله اوبعضه عنه قبل اولاد (درمختار) بما لحط الاسقاط کمافی المغرب الخ وان لاتکون مریضة مرض الموت (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۴ - ۴۲۵، ج۳ ص۱۱۳ مطلب فی حط المهر الخ). ظفیر

(۳) وتصابها لغیرها من الحقوق سواء لکان الحق مالا او غیره کنکاح وطلاق الخ رجلان الخ او رجل وامراتان الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۵، ط. س. ج۵ ص۴۶۵). ظفیر

خاص رواج هم ثبوت نه وی نوشرعا ښځه په ژوند دخاوند کی دڅومره مهر اخیستو حقداره ده، یعنی دنیم دا دعویداره ده اوکه دخمس اوربع؟

جواب: مهر موجل کیدل چی ثابت سی نوهنده دمهر مطالبه دخاوند په مرګ یاپه طلاق ورکولو کولی سی، کذافی العالمګیریه وهذا لان الغاية معلومة فی نفسها وهو الطلاق اوالموت (باب المهر ([1])) ترجمة: اودا ددی دپاره چی غاية اومده معلومه ده چی طلاق یا مرګ دی. الخ اوپه درمختار کی دی: الا التاجیل لطلاق اوموت فیصح للعرف ص ۳۵۹ شامی ([2]) جلد۲. ترجمه: مګر موده دمهر په وخت دطلاق یا دمرګ صحیح ده دعرف په وجه (ددی ځخه مخکی نه دنصف دعوىٰ کولی سی اونه دخمس اونه دربع. ظفیر)

چی مهر موجل ثابت سی نو ددی داخیستو ښځه کله مستحقه کیږی؟ سوال: (۱۳۲۵) که دمدعیه دطرفه ددی دعوی موافق مهر بلاصراحت مقرر کیدل ثابت نه سی اودزید قول چی مهر موجل مقرر سی اوتسلیم سی نوهنده به کله دمهر اخیستو حقداره وی؟

جواب: که په مهر کی دمعجل یادموجل څه تصریح نه وی اودښځی دعوی دعدم تصریح ثابته سی نودعرف موافق به حکم وی اوچی مدار پرعرف اوپر رواج دی نوعرف اورواج ددغه ځای کتل په کاردی چی په عام طور باندی کله مهر مطلق وی اوڅه تصریح نه وی نومهر کله ورکول کیږی (قال فی فتح القدیر بل المعتبر فی المسکوت العرف الخ ص ۹۱ جلد۲) یعنی معتبردی په مهرکی چی څه تصریح عرف اورواج ددی ښاردی (اوس که هلته عرف دموجل دی نودطلاق یادمرګ څخه وروسته دمطالبی حق سته مخکی نسته. ظفیر). فقط

په مهر مطلق کی رواج دورکول کیدو نه وی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۳۲۶) اوکه مهر صراحةً ثابت سی چی دامروجه په اهل سنت سیدانو کی چی مهر بلاصراحة مقرر سی نو په حالت دژوند دښځی خاوند دښځی ته دڅه حصی ورکول کیدو رواج نسته، نوشرعًا هندی ته دغه وخت څه حصه ملاویدی سی اوکه نه؟

جواب: چی کله په مهر کی څه تصریح اوقیدنه وی اوعرف اورواج ددغه ځای داوی چی دنکاح ترقیام او دزوجینو ترژوند پوری مهر نه ورکول کیږی، نوددی موافق به عمل درامد وی اوهندی ته به څه حصه دمهرداوخت نه سی ورکول کیدی. دفتح القدیر عبارت مذکوره تیرسو اودا رکم دفتح القدیر په عبارت مذکوره کی دقاضی خان څخه نقل دی: فإن لم يبينوا قدر المعجل ينظر إلى المرأة وإلى المهر أنه كم يكون المعجل لمثل هذه

([1]) عالمګیری مصری ج۲ ص۲۹۸ باب المهر السابع فصل حادی عشر ج۴ ص۳۱۸. ظفیر

([2]) وګوری ردالمحتار مطبوعه استنبول ج۲ ص۴۹۳، باب المهر ط. س. ج۳ ص۱۴۴. ظفیر

المرأة من مثل هذا المهر فیعجل ذلك ولایتقدر بالربع والخمس بل یعتبر المتعارف فإن الثابت عرفا کالثابت شرطا [1] الخ. نوکه بیان ونه کړی دمقدار دمعجل نوښځی ته اومهر ته به کتل کیږی چی داسی ښځی ته په دومره مهر کی څومره مهر معجل ورکول کیږی نو دومره دی فی الحال ورکول سی دڅلورمی اوپنځمی حصی تعین اوتحدید نسته بلکی دمتعارف اعتباردی، ځکه چی کم امر په عرف سره ثابت سی هغه داسی دی لکه چی په شرط سره ثابت وی . فقط

دثبوت درواج دپاره څه په کاردي: **سوال**: (۱۳۲۷) دهندی دپلار داقول چی دثبوت درواج دپاره دعدالت تجویز ضروری دی صحیح دی اوکه نه اودثبوت درواج دپاره دیوحاکم یا دیو قاضی دفیصلی ضرورت سته اوکه نه؟

جواب: دثبوت دعرف اودرواج دپاره دڅه فیصلی اودعدالت دتجویز ضرورت نسته بلکه دښار عرف اورواج ددغه ځای دواقعاتو څخه معلومیږی، دهندی دپلار قول په دی باره کی صحیح نه دی لکه چی دقاضی خان دمذکوره عبارت: ینظر الی امراة والی المهر الخ. څخه واضحه ده. فقط

که ښځه دخاوند مال واخلی او ویې تښتی نودابه دمهر څخه لیری کیږی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۲۸) زما ښځه زماپه نه وجود کی زما داجازی څخه بی غیر دخپل اخښی سره په نیت دبدکاری وتښتیده اودځان سره یې مال اوکالی چی په دی کی زما دلور کالی هم وه چی تقریباً دپنځلسو سوو روپو وه یووړه اوددی مهر زر روپی دی، نوپه دی صورت کی دا دمهر دعویداره کیدی سی اوکه نه مهر یې اداء سو؟

جواب: که ښځه دمال اواسباب دخاوند داوړو اقرار وکی اوداپه مهر کی حساب کړی نو حساب کیدی سی کنې نو نه حسابیږی. فقط

دزناء په وجه یې ښځی ته طلاق ورکی نودا به دمهر مستحقه وی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۲۹) زید خپلی ښځی زناکاری ته طلاق ورکوی نودا ښځه به دطلاقو څخه وروسته دمهر مستحقه وی اوکه نه؟

جواب: که کوروالی یاخلوت سوی وی نودا ښځه دطلاق څخه وروسته دکل مهر حقداره ده [2] (اوکه صحبت یاخلوت نه وی سوی نودنیم مهر. ظفیر)

---

(1) وګوره فتح القدیر باب المهر وعالمګیری ج۱ ص۲۹۷، ط. ماجدیة ج۱ ص۳۱۸ باب المهر الباب السابع فصل حادی عشر. ظفیر

(2) ویتاکد عند وطؤ او خلوة صحت من الزوج اوموت احدهما (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط. س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

په وخت دمرګ مخکې دخلوت څخه ښځه ولې پوره مهر اخلي؟ سوال: (۱۳۳۰) په صورت دمهر مقررولو په وخت دنکاح کی چی دخلوت څخه مخکې خاوند مړسی نودفقه دکتابونو څخه دکل مهر واجب الاداء کیدل معلومیږی. فالمسمٰی عند الوطی اوالموت احدهما سواء کان الموت قبل خلوة اوبعده. خوددی حکم ثبوت دکم ځای څخه دی دقرآن کریم دآیت څخه یا دحدیث څخه؟

جواب: په مرګ دیوه دزوجینو کی پوره مهر لازمیدل په اجماع ثابت دی لکه چی په فتح القدیر کی دی: ولا اختلاف للاربعة فی هذا (۱). اوداحدیث چی کم په عدم تسمیی دمهر اودمرګ څخه دقبل الدخول په صورت کی په پوره مهر لازمیدو کی راغلی دی ددی اجماع دلیل دی چی هغه حدیث پاك دادی: وعن علقمة عن ابن مسعود أنه سئل عن رجل تزوج امرأة ولم یفرض لها شیئا ولم یدخل بها حتی مات فقال ابن مسعود لها مثل صداق نسائها لا وکس ولا شطط وعلیها العدة ولها المیراث فقام معقل بن سنان الأشجعي فقال قضی رسول الله صلی الله علیه وسلم في بروع بنت واشق امرأة منا بمثل ما قضیت ففرح بها ابن مسعود. رواه الترمذي وأبوداود والنسائي والدارمي، مشکوٰة شریف (۲). فقط

ښځه مهر موجل په ژوند کی وصولولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۳۱) زید دځلور ویشتو کالو راهیسی خپلی ښځی ته نان نفقه نه ورکوی مقرر مهر پنځه زره روپی دی چی په دی کي دوې حصی موجل اویوه حصه معجل ده، چی دده څخه مهر معجل خو په لږ لږ وصول سو خواوس مهر موجل دزید پرذمه دی اوزید ددی داداء کولو څخه منع کوی اودزید څه جائیداد هم داسی نسته چی دوفات څخه وروسته دوصولیدو امید وی اوس هنده مهر موجل وصولولی سی اوکه نه؟

جواب: دمهر موجل دوصول وخت فقهاؤ مرګ یا طلاق لیکلی دی یعنی چی کله دمهر موجل دپاره څه وخت نه دی مقرر سوی نوپه وخت دفرقت وصولیدی سی فرقت په طلاق وی اوکه په مرګ. قال فی العالمګیریه: لا خلاف لأحد أن تأجیل المهر إلی غایة معلومة نحوشهر أوسنة صحیح وإن کان لا إلی غایة معلومة فقد اختلف المشایخ فیه قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا لأن الغایة معلومة في نفسها وهو الطلاق أو الموت الخ کذا في المحیط (۳) عالمګیریة. فقط

---

(۱) مشکوٰة شریف باب الصداق ص ۲۷۷. ظفیر

(۲) مشکوٰة شریف باب الصداق ص ۲۷۷. ظفیر

(۳) عالمګیری مصری کتاب النکاح باب سابع ج۲ ص۲۹۸، ط. ماجدیه ص۳۱۸. ظفیر

دمور اوپلار داجازی څخه بغیر ښځه مهرمعاف کولی سي اوکه نه؟ اودښځی دخاوند داختلاف په صورت کی څه حکم دی؟ **سوال**: (۱۳۳۲) بالغه ښځه بی داجازی دمور اوپلاره مهر معاف کولی سی اوکه نه؟ که خاوند شاهدان راولی چی ښځی مهر معاف کړیدی اوښځه منکره وی نوپه دی صورت کی دعویٰ به مسموع وی اوکه نه؟

جواب: بالغه ښځه په خپله رضا اوپه خوښی خاوند ته مهر معاف کولی سی (۱) اوخاوند که په دوو عادلو ثقه شاهدانو سره معافی دمهر ثابته کړی نو دښځی انکار معتبرنه دی او دعویٰ دښځی په باره دمهر کی غیر مسموع (۲) ده. فقط

دمهر دمعافی څخه وروسته ښځه بیا دمهر مستحقه کیږی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۳۳) که ښځه په رضا اوپه خوښی خاوند ته مهر معاف کړی دشاهدانو په مخکی نودمعاف کولو څخه وروسته بیا ښځه مستحقه دمهر کیدی سي اوکه نه؟

جواب: که ښځه مهر معاف کړی نومهر معاف کیږی او وروسته دمعاف کولو څخه بیا ښځی لره عندالله دمهر اخیستل دخاوند څخه صحیح نه دی خوکه ښځه دمهر معاف کولو څخه منکره وی اودخاوند سره دوه عادل شاهدان دمعافی نه وی دمهر، نو بیابه قاضی حکم دورکولو دمهر کوی (۳). فقط

مهر چی مطلق وی نوښځه دا دعویٰ کولی سی چی مهر راکړه کنې نو زه ستاسره نه ځم:

سوال: (۱۳۳۴) دهندی مهر په وخت دنکاح مطلق وو، دمعجل یا دموجل قید نه وو اوس هنده دمور اوپلار سره ده اوددی خواهش دی چی خپل مهر وصول کړم او دنفقی وغیره انتظام وسی نوبیابه دخاوند کره ځم نوپه دی صورت کی هنده مهر وصولولی سی اوکه نه؟

جواب: هندی ته اوس دمهر دوصولولو اختیار نسته ځکه چی په مهر مطلق کی عرفا دوصولولو دمهر وخت مرګ اویا طلاق دی باقی خاوند که فی الحال مهر ورکړی نوڅه حرج نسته خوجبراً هنده اوس دانه سی وصولولی (۴) اودهندی نفقه پرخاوند هلته لازمه

---

(۱) وصح حطها اوبعضه عنه (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۴. ط. س. ج۳ ص۱۱۳ مطلب فی حط المهر والابراء عنه). ظفیر

(۲) وما سویٰ ذالك من الحقوق یقبل فیها شهادة رجلین او رجل وامراتین سواء کان الحق مالا اوغیر مال مثل النکاح والطلاق الخ (هدایه کتاب الشهادات ج۳ ص۱۳۸، ط. س. ج۳ ص۴۲۵). ظفیر

(۳) قال ﷺ البینة علی المدعی والیمین علی من انکر (هدایه ج۳ ص۱۸۷). ظفیر

(۴) ولها منعه من الوطی ودواعیه والسفر بها الخ لاحد ما بین تعجیله من المهر کله اوبعضه اوقدر ما یجعل لمثلها عرفا (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۲، ط. س. ج۳ ص۱۴۳ مطلب فی منع الزوجة نفسها لقبض المهر). ظفیر

ده چی هنده دخاوند کورته دتلو څخه انکار نه کوی خاوند یې چې په کم ځای کی ساتی هم هلته به وی ([1]). فقط

دطلاق بائن څخه وروسته چی کله دوباره واده وکړی نو مخکی ښځه مهر اخیستی سی اوکه نه؟ **سوال:** (۱۳۳۵) دیوی ښځی نکاح دیوسړی سره په مقرره مهر وسوه دری څلور میاشتی وروسته خاوند ښځی ته طلاق بائن ورکی څوورځی وروسته یې دشرع په وجه ددی سره بیا نکاح ثانی وکړه اودوهم مهر په دوهم وار نوی مهر په وعده دعند الطلب مقرر سو اودمخکی څه تصفیه ونه سوه نوپه داسی صورت کی اول مهر داداء کولو قابل دی اوکه نه؟

جواب: دوطی اودخلوت صحیحه څخه وروسته چی طلاق وسی نوپوره مهر لازمیږی او ددوهمی نکاح مهر جلا واجب دی اول مهر ادا کول په کاردی اودوهم هم. ویتاكد عند وطی اوخلوة صحت ([2]) الخ. درمختار . فقط

دمهر مقدار کم او زیات څه دی؟ : **سوال:** (۱۳۳٦) دشرع محمدی دمهر کم مقدار اوزیات مقدار څه دی؟

جواب: په شریعت دنبی کریم ﷺ کی کم از کم مهر لس درهمه یعنی پاوکم دری روپی کیږی اودزیات څه حد نسته. هکذا فی کتب الفقه ([3]). (دادی واضحه وی چی دلسو درهمو وزن صحیح یونیم دیرش ماشی سپین دی دسپینو زرو قیمت کله زیات اوکله کم وی چی دمفتی علامؒ په وخت دلسو درهمو قیمت پاوکم دری روپی وو په سنه ۱۳۳۴، اوپه دی وخت کی سنه ۱۳۹۱ھ کی توله په اوه روپی ده نودلسو درهمو قیمت پاوباندی اتلس روپی سو نودپاو باندی اتلسو څخه کم مهر نه سی کیدی، والله اعلم)

چی کم مهر مقرر سو هم هغه واجب دی یا زیات اوکه کم؟ **سوال:** (۱۳۳۷) دزید نکاح دشپاړسو کالو په عمر دهندی سره وسوه چی دهغه عمر دیارلس کاله وو، نوچی څومره مهر په وخت دنکاح سوی وو هم هغه واجب دی اوکه نه؟

جواب: چی کم مقدار دمهر په وخت دنکاح مقرر سوی وو هم هغه به قائم وی اوهم دا مقدار به پر ذمه دخاوند واجب وی خو که مخکی ددخول او دخلوت څخه خاوند طــلاق

---

[1] فتجب للزوجة على زوجها ولوصغير الخ منعت نفسها للمهر الخ لاخارجة من بيته بغير حق وهی الناشزة حتى تعود (ايضا باب النفقة ج۲ ص۸۸۲، ط.س. ج۳ ص۵۷۲ مطلب اللفظ جامد ومشتق). ظفير

[2] الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴. ظفير

[3] اقله (ای المهر) عشر دراهم ؒ وتجب العشرة ان سماها اودونها ويجب الاكثر عنها ان سمى الاكثر (درمختار) يجب الاكثر ای بالغا ما بلغ (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۲، ط. س. ج۳ ص۱۰۲). ظفير

ورکړی نونیم مهر په ذمه دخاوندواجب دی (۱). فقط

دمهر یوه حصه یې ورکړه نو اوس دطلاق په وخت دکل مهر حقداره ده اوکه نه؟ سوال: (۱۳۳۸) په وخت دنکاح تشریح دمهر معجل یا دموجل نه وه سوی اودنکاح څخه وروسته څه حصه دمهر زید هندی ته ورکړه نو دطلاق په وخت به ټول مهر اداء کول وی اوکه څه؟

جواب: دطلاق په وخت به کل مهر باقی پاته ادا کول وی (۲). فقط

دطلاق دنه ورکولو په صورت کی څه حکم دی؟ سوال: (۱۳۳۹) په صورت دطلاق نه ورکولو کی دکل مهر دعوٰی کیدی سی اوکه نه دیو څه حصی؟ اوکه نه سی کیدی؟

جواب: نه سی کیدی. فقط

دطلاق په طلب کولو خاوند وویل مهر معاف کړه نو دانجلۍ پلار ذمه واخیسته اوس یې طلاق ورکی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۳۴۰) یوسړی خپل زوم ته وویل چی ته زما لور ته طلاق ورکړه نوده وویل چی که دامهر معاف کړی نوزه به طلاق ورکړم دښځی پلار رضامن سو او وی ویل چی زه به په خپله دلور مهر معاف کړم پردی بناء خاوند طلاق ورکی او وروسته نه پلار مهر باندی معاف کړی اونه انجلۍ معاف کی په دی صورت کی پر خاوند مهر اداء کول واجب دی اوکه څه؟

جواب: په دی صورت کی طلاق وسو اوکه ښځه یې معاف نه کړی نوپلار ذمه دار دی او دهغه څخه دی واخلی. فقط

چی څه مهر موجل دی نوپه دی کی څه معجل کیدی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۴۱) دهندی عقد دزید سره په یوه اشرفی اوپه پنځو دینارو وسو اوټول مهر په نکاح نامه کی په لفظ دمهر موجل لیکل سویدی ښځه اوخاوند ژوندی دي او نکاح یې قائمه ده اوس سوال دا دی چی دلوړ مذکور مهر څه حصه مهر معجل کیدی سی؟ که کیدی سی نوددی به څه مقدار وی؟

جواب: چی کله تمام مهر موجل مقرر دی نوددی هیڅ مقدار معجل کیدی نه سی او فی الحال مطالبه دجزء هم نه سی کیدی (۳). فقط

---

(۱) ولو سمی اقل من عشرة فلها العشرة (الی قوله) ولو طلقها قبل الدخول تحب خمسة عند علمائنا (هدایه باب المهر ج۲ ص۳۰۴). ظفیر

(۲) وبالطلاق یتعجل الموجل (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۳ ، ط.س. ج۳ ص۱۴۴). ظفیر

(۳) وان کان لا الی غایة معلومة قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا لان الغایة معلومة فی نفسها وهو الطلاق او الموت (عالمگیری کشوری ج۳ ص۳۳۹ ، ط. س. ج۳ ص۳۱۸ باب المهر السابع عشر فصل حادي عشر). ظفیر

خنثی ښځې ته به مهر ورکول کیږي اوکه نه؟ سوال: (۱۳۴۲) چې کله دهندی هیڅ علامه دمذکر اودمونث نسته اونه یې تیان سته صرف دمتیازو لار یې په شان دیوتنګ سوری ده نوپه داسی حالت کی ددی مهر به نصف لازم وی اوکه نه؟

جواب: چې کله هنده خنثی مشکل ده لکه چې دسوال څخه ښکاره ده نوددی نکاح منعقده نه سوه نوددی وجه څخه مهر به لازم نه وی نه کل اونه نصف، درمختار ([1]). فقط

په مهر کی به قرض شمار وی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۴۳) دښځی مهر به په قرض کی شمار وی اوکه نه؟

جواب: دښځی مهر ورکول پرذمه دخاوند دی اوددی ادا کول دترکه دتقسیم څخه مخکی دی (نومعلومه سوه چې په قرض کی به شمار وی ([2]). ظفیر)

دمزنیه سره یې نکاح وکړه بیایې طلاق ورکړی نومهر به څومره ورکول کیږي؟ سوال: (۱۳۴۴) زید دزینب سره زنا وکړه اوپه ګیډه یې ماشوم پیداسو نودزینب نکاح دزید سره وسوه چې ددری ورځو هم بستر کیدو څخه وروسته یې دری طلاقه ورکړل نوزینب ته به پوره مهر ورکول کیږي اوکه نیم؟

جواب: په دی صورت کی دزینب سره نکاح دزید سره صحیح سوی وه ([3]) او دصحبت څخه وروسته په طلاق ورکولو سره پوره مهر دزینب پرذمه دزید لازم اوواجب دی ([4]).

خاوند وویل چې زما داجازې بغیر هیچیري مه ځه کنې نو مهر به نه درکوم، اوښځه ولاړه نو څه حکم دی؟ سوال: (۱۳۴۵) زید خپلی ښځی هندی ته وویل چې که ته زما داجازی څخه بغیر اوزما په غیاب کی یوځای ولاړی نوستا مهر به زه نه درکوم نوبیا دوی هفتی وروسته دخاوند په غیاب کی دا دقریبانو کره ولاړه نوشرعاً څه حکم دی؟

جواب: په دی صورت کی مهر ساقط نه سو اودزید پرذمه دهندی مهر لازم دی اوزید به دا مهر ورکوی ([5]). فقط

([1]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب النکاح ج۲ ص۳۵۲. ط. س. ج۳ ص۴ ای ان ایراد العهد علیها لا یفید ملك استمتاع الرجل بهما لعدم محلیتهما له (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۳۵۲. ط.س. ج۳ ص۴). ظفیر

([2]) افاد ان المهر وجب بنفس العقد (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

([3]) وصح نکاح حبلی من زنا الخ ثم لو نکح الزانی حله له وطوها (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار فصل فی الحرمات ج۲ ص۴۰۱ ، ط.س. ج۳ ص ۴۸). ظفیر

([4]) وتجب العشرة ان سماها اودونها ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر ویتاکد عند وطی اوخلوة صحت من الزوج (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴ ، ط.س. ج۳ ص ۱۰۳). ظفیر

([5]) افاد ان المهر وجبت بنفس العقد الخ وانما یتاکد لزوم تمامه بالوطی ونحوه (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۵۴ ، ط. س. ج۳ ص۱۰۳). ظفیر

مخکې په دوه نيم سوه نکاح وسوه او بيايې تجديد دنکاح دخوارلسو زرو څخه په زياتو وکړی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۳۴۶) مدين نومي سړی په ۲۷ محرم سنه ۱۹۳۷ کی دزهرا بی بی سره په معاوضه ددوه نيم سوه روپو مهر موجل عقد وکی اوبيا اتلس ورځی وروسته په صفر سنه ۱۹۳۸ بدين مذکور دمذکوره ښځه سره په څوارلس زره اوه نيم سوه روپی مهر مقرر کی اوتجديد دنکاح يې وکی نودا شرعًا جائزدی اوکه نه؟

جواب: دمنکوحی سره عقد ثانی فضول دی خو دمهر اضافه صحيح ده (۱). فقط

په رضاعی خور ورور کی واده وسو نومهر لازم دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۴۷) زيد اوفاطمی ديوي دريمی ښځی چی پردی ده تی ورودی دزيد او دفاطمی قريبانو ددوی نکاح وکړه نودا عقد صحيح دی اوکه نه؟ په هرحال مهر دموطوئة پرناکح لازم دی اوکه نه؟

جواب: نکاح ددی دواړو رضعينو (شيدی رودونکو) په خپل مينځ کی صحيح نه ده، په دوی کی تفريق کول پکاردی. په صورت دوطی کی مهر لازم دی (۲). فقط

بی مهره نکاح وسوه او دخلوت څخه مخکی يې طلاق ورکی نومهر به اوس څه وی؟ **سوال**: (۱۳۴۸) ديوشپاړس کلن سړی نکاح داوه کلنی نابالغی انجلۍ سره وسوه په وخت دايجاب اوقبول دمهر ذکرهم ونه سو اونه نکاح نامه وليکل سوه نوسړی په وجه دنابالغتيا ښځی ته طلاق قبل الوطی ورکړی نوپه دی صورت کی دمهر په باره کی دشريعت څه حکم دی؟

جواب: په دی صورت کی شرعی حکم دادی چی کله په وخت دنکاح مهر مقرر نه سو او طلاق ددخول اودخلوت څخه مخکی وسو نوهيڅ مهر لازم نه دی، صرف متعه يعنی دری جامی او ددی قيمت لازم دی (۳). فقط

دبد اخلاقی دوجه طلاق ورکول سی نوهم به مهر ورکول کيږی؟ **سوال**: (۱۳۴۹) دزيد عقد

---

(۱) نکاح خومخکي سوی وه نودا دوهمه نکاح عبث سوه البته په مهرکي زيات والی دخاوند دطرفه څخه راغی: او زيد علی ما سمی فانها تلزمه بشرط قبولها في المجلس الخ وفی الکافی جدد النکاح بزيادة الف الزمه الالفان (درمختار) حاصل عبارت الکافی تزوجها في السر بألف ثم في العلانية بألفين في الأصل أنه يلزمه عنده الألفان ويکون زيادة في المهر وعند أبي يوسف المهر هو الأول لأن العقد الثاني لغو فيلغو ما فيه وعند الإمام أن الثاني وإن لغا لا يلغو مافيه من الزيادة (ردالمحتارباب المهر ج۲ ص۴۲۳،۴۲۴. ط.س. ج۳ ص۱۱۱). ظفير

(۲) فيحرم منه ای بسببه ما يحرم من النسب رواه الشيخان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الرضاع ج۲ ص۵۵۷، ط.س. ج۳ ص۲۱۳) ويجب مهر المثل فی نکاح فاسد بالوطؤ لابغيره (ايضا باب المهر ج۲ ص۴۸۱ - ۴۸۲، ط.س. ج۳ ص۱۳۱ مطلب فی النکاح الفاسد). ظفير

(۳) وتجب متعة لمفوضة وهی من زوجت بلا مهر طلقت قبل الوطی وهی ورع وخمار وملحفة (درمختار) ولودفع قيمتها اجبرت علی القبول (ردالمحتارباب المهر ج۲ ص۴۲۱، ۴۲۲، ط.س. ج۳ ص۱۱۰ مطلب فی احکام المتعة). ظ

دسلمه سره وسو په یوسل پنځه اویا روپی په سکه عثمانیه دعقد څخه تریوه کاله پوری ددی پرمخ نقاب پروت وو هروخت به په کوروالی اوپه خدمت ناراضه وه وروسته نقاب یې لوړکی فحش کلامی او نافرمانی یې دخاوند سره وکړه نو زید دداسی حرکاتو څخه تنګ سو اوماهانه خوراك یې ورته ورکی اودمور کره یې ولیږله اومهر موافق دآمدنی میاشتي په ادا کولو غواړی خوددی مور مهر جلا جلا نه قبلوی چی په یووار یې راکړه او دزید دیووار ادا کولو وس نسته نودداسی ښځی سره باید څه وسی ایا نان او نفقه دزید پر ذمه واجب الاداء ده که دبداخلاقی او دنافرمانی په بناء طلاق ورکړی نودمهر به څه عائد وی په دی باره کی څه حکم دی؟

جواب: مهر که موجل دی یعنی فی الحال ورکول دمهر مقرر نه وی نوددی دوصولولو وخت فقهاؤ طلاق یامرګ لیکلی دی مخکی دطلاق څخه ښځه مطالبه نه سی کولی (۱) اوکه مهر معجل دی نوښځه فی الحال ددی مطالبه کولی سی خوکه دخاوند په یووار ورکولو طاقت نه وی نوپه قسطونو دی ادا کړی اوچی کمه ښځه دخاوند دکوره بی له اجازی څخه په وجه دنافرماني ولاړه سی نوددی نان او نفقه ساقطه ده، خوپه مسئوله صورت کی چی خاوند په خپله داپه وجه ددی دبدخویی دمور کره لیږلی ده، نوپه دی صورت کی نفقه دخاوند پر ذمه لازم ده (۲). فقط

دخلوت څخه وروسته په طلاق ورکولو به مهر لازم وی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۵۰) زید دهندی سره عقد په څلویښت روپی وکړی اوقبل دوطی اودخلوت صحیحه څخه زید هندی ته طلاق بائن ورکی او دنکاح څخه یې خلاصه کړه اودمهر ورکولو څخه انکاری دي، او دموضح القرآن څخه آیت: لاجناح علیکم الخ په دلیل کی راوړی، نوپه دی صورت کی به مهر ورکول وی اوکه نه؟

جواب: په مذکوره صورت کی په قبل الدخول اودخلوة څخه په طلاق ورکولو باندی نیم مهر لازم دی لکه چی باری تعالی فرمایي: وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فریضة فنصف مافرضتم. الایه (۳) اودایت د: لاجناح علیکم الایة، (۴) څخه وروسته دی ددی تفسیرهم په موضح القرآن کی وګوره دغه مخکی حکم دمهرنه واجبیدل

---

(۱) ویتأکد المهر عند وطؤ او خلوة الخ (درمختار) واذا تأکد المهر اما ذکر لا یسقط بعد ذلك وان کانت الفرقة من قبلها لان البدل بعد تاکده لا یحتمل السقوط الا بابراء (رد المحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۳).

(۲) فتجب النفقة المزوجة بنکاح صحیح الخ علی زوجها الخ ولوهی فی بیت ابیها اذا لم یطالبها الزوج بالنقلة به یفتی وکذا طالبها ولم تمنع (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۸۲ – ۸۸۹، ط.س. ج۳ ص۵۷۲).

(۳) سورة البقرة : رکوع ۱۳. ظفیر

(۴) ایضا. ظفیر

په هغه صورت كې دې چې مهر بالكل مقرر سوى نه وي اوقبل الدخول دخلوة څخه طلاق وسى اوچې كله دمهر مقدار مقرروى لكه چې په دې صورت كې دى اوطلاق قبل الدخول والخلوة واقع سى نونيم مهر لازميږى، په دى آيت: وان طلقتموهن الاية. كې ددى بيان دى اوپه كتابونو دفقه كې هم دامسئله داسى ده ([1]). فقط

دښځې څخه يې مهر معاف نه كې نواوس به څه كوى؟ سوال: (۱۳۵۱) دبكر ښځه مړه سوه اوبكر دنه طاقت دوجه څخه نه مهر اداكړى اونه يې مهر معاف كې اوس كه دښځې دمور وغيره څخه يې معاف كړى نومعاف كيږى اوكه نه چې ښځه بې اولاده مړه ده؟

۲. دمرحومى دمهر حقدار څوك څوك دى؟

۳. داسى صورت سته چې دى داداء كولو قابل نه وى چې دمرحومى دمهر دقرض څخه خلاص سى اوپه قيامت كې ده ته سزاء ورنه كول سى.

۴. كه يوسړى په خلوت كې په خپلى ښځې مهر معاف كړى نومعاف به وى اوكه نه؟ اوكه نه دشاهدانو ضرورت به وى؟

جواب: ۱\. دښځې دمرګ څخه وروسته چې دښځې دوارثانو څخه كه مهر معاف سى نو مهر معاف كيږى دمهر دادا كولو طاقت يې وى اوكه نه؟ اوپه مهركې دخاوند هم حق دى دده دمعاف كولو خو ضرورت نسته ([2]).

۲\. دښځې وارثانو ته به داسى وركول كيږى لكه چې دزوجې مملوكه متروكه مال هغوى ته وركول كيږي.

۳\. دمعاف كولو څخه علاوه بل څه صورت يې نسته.

۴\. كه په تخليه كې ښځه معافي وكړى نوعند الله معاف سو خو كه دقاضى مخ ته خبره ولاړه سى نوبغير دشاهد يا دښځې داقراره به مهر نه ساقطيږى. فقط

دشلو كالو څخه وروسته دمهر دمطالبى حق سته اوكه نه؟ سوال: (۱۳۵۲) زيد وايي چې ما خپلى ښځې ته شل كاله وسوه چې طلاق وركړى دى خوتراوسه زيد دخپلى ښځې دمهر قرض نه دى ادا كړى، نوپه داسى صورت كې دزيد ښځې ته دمهر دمطالبى حق شرعًا حاصل دى اوكه نه؟

جواب: په دى صورت كې دزيد ښحه دخپل مهر مطالبه شرعًا كولى سى. فقط

آيا څه موده داسى سته چې دهغه څخه وروسته دمهر مطالبه جائزنه وى؟ سوال: (۱۳۵۳) آيا

([1]) ويجب نصفه بطلاق قبل وطؤ او خلوة (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۲، ط.س. ج۳ ص۱۰۱). ظفير

([2]) دخاوند حصه دښځې په تركه كې نيمه ده كه بچى نه وى كني څلورمه حصه ده (سراجى). ظفير

شرعاً څه داسی موده سته چی دهغه په تیریدو دمهردمطالبی حق دښځی پاته نه سی؟
جواب: شرعا په تیریدو دمودی حق دیو وارث یا دحقدار نه ساقطیږی ولي چی په شامی کی دی. قالوا ان الحق لا یسقط بالتقادم [۱].
په کمه ناجوړی کی یی چی حق دمهرمعاف کی هم په هغه ناجوړی کی ښځه مړه سوه نومهر معاف سو اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۵۴) ناجوړی هندی خپل خاوند ته مهر په دی مضمون معاف کی چی زه په ډیرو ناجوړیانو کی مبتلاء یم نو ددی وجه څخه زه خپل مهر تاته بخښم ددی لیکلو څخه وروسته په همدغه مرض کی دا لس ورځی وروسته مړه سوه نو اوس دښځی وارثان شرعًا په مهر کی حصه اخیستی سی اوکه نه؟
جواب: په مرض الموت کی مهر معاف کول صحیح نه دی نوکه باقی وارثان دمهر معافی نه منی نوهغوی خپله حصه دمهر اخیستی سی په درمختار کی دی دمرض الموت هبه وغیره په حکم دوصیت کی دی اوپه حکم د: لاوصیة لوارث [۲]. دوارث دپاره وصیت نه صحیح کیږی مگر هلته چی باقی وارثان راضی وی. فقط
آیا کونډه چی نکاح وکړی نودمهر او دترکه حقداره نه پاته کیږی؟ **سوال**: (۱۳۵۵) زید وفات سو دده دوه دری نابالغه بچی اویوه ښځه ده زید په خپل ژوند کی څو متولیان مقرر کړیدی چی دهغوی په نگرانی کی دده دپسمانده گانو پالنه کیده دزید ښځه ځوانه ده اودوهمه نکاح کول غواړی متولیان وایي چی که دوهمه نکاح یي وکړه نودمهر او دترکه څخه به ورته هیڅ څه نه ورکول کیږی نودا خبره صحیح ده اوکه نه؟
جواب: دزید دښځی چی کمه حصه شرعی دزید په جائیداد کی ده اوچی کم ددی مهر دخاوند پر ذمه واجب دی داپه هرحال به ښځی ته ورکول کیږی دادوهم عقد وکړی اوکه نه، اودمتولیانو داویل چی که دی دوهم عقد وکی نودیته به هیڅ هم نسی ورکول کیدی غلط اوخلاف دشرع دی ښځه په هرحال دخپلی شرعی حصی اودمهر حقداره اومالکه ده، که دېته څه ورنه کول سی نودابه ظلم اوگناه کبیره وی اودحق العباد مواخذه به ددوی په ذمه پاته وی [۳]. فقط

---

(۱) وگوری الاشباه والنظائر مع الحموی کتاب القضاء ص۲۱۴، ردالمحتار ط.س. ج۳ ص۷۲۰ کتاب الدعوٰی مطلب هل ینبغی النهی بعد موت السلطان. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الوصایا ج۵، ط.س. ج۳ ص۶۵۷. ظفیر
(۳) أفاد أن المهر وجب بنفس العقد الخ وإذا تأكد المهر بما يذكر لا يسقط بعد ذلك وإن كانت الفرقة من قبلها لأن البدل بعد تأكده لا يحتمل السقوط إلا بالإدعاء كالثمن إذا تأكد بقبض المبيع (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۵۴ ، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

مقرره مهر يي دمقدمه په ذريعه واخيستي بيا خاوند مخکې مهر قائم وساتي نودادوهم اضافي مهر ښځه اخيستي سي اوکه نه؟ سوال: (۱۳۵۶) امة الغنی نومي انجلۍ پنځه زره روپی مهر دخاوندپه ذريعه دمقدمی وصول کی او وروسته خاوند موافقت پيداکی اودمذکوره ښځی همدغه پنځه زره روپی مهر يې دوباره قائم کی اووی منی، اوس چې ددی خاوند وفات سويدی دامذکوره ښځه شرعا دامکرر مهر دترکې دخاوند څخه اخيستی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی ښځه پنځه زره روپی دخاوند دترکې څخه داخيستو مالکه ده ځکه چې دادوباره دخاوند پنځه زره روپی مهر منل په زياتولو به محمول سی اوپه ذمه دخاوند به واجب الاداء وی. کما يظهر من فروعات باب المهر من الدرالمختار والشامی وما فرض بتراضيهما الخ بعد العقد الخ اوزيد علی ماسمی فانها تلزمه بشرط قبولها فی المجلس الخ بعد العقد الخ اوزيد علی ما سمی فانها تلزمه بشرط قبولها فی المجلس الخ درمختار، وفی الشامی وکذا لو اقر لزوجته بمهر وقالت قد وهبته له فانه يصح ان قبلت فی المجلس الخ [1]. فقط

ښځې مهر واخيستي او زيور يې جوړکړل او مطالبه يې باقي وساتله اوس ددې دمرګ څخه وروسته څه حکم دی؟ سوال: (۱۳۵۷) يوی ښځی دخاوند څخه مهر طلب کی خاوند مهر ادا کی خودمهر دورکولو په وخت ثوك شاهد نه وو، ښځی دمهر روپی واخيستی او کالی يې ځينی جوړ کړه اووايي غوستل اوخپل خاوند ته يې وويل مهر راکړه نوخاوند وويل چې مامهر درکړيدی ښځی وويل چې دهغه څخه خو ما کالی جوړکړه اودا کالی ستا په کورکی دی ماته ددی څه فائده ده ماته دوباره مهر راکړه خوخاوند دوباره مهر ورنه کی اوښځه وفات سوه نومهر دخاوند پرذمه باقی دی اوکه نه؟ که باقی دی نوچاته به ورکول کيږی؟

جواب: که دښځی وارثان مهر اداء کول نه منی اودخاوند سره دوه عادل شاهدان نه وی نو مهر پرذمه دخاوند لازم دی، نوکه ښځه بی اولاده مړه وی نونيم مهر به يې بيرته دخاوند سی اونيم به دنورو وارثانو سی، نوخاوند دی دوی ته نيم مهر ورکړی. فقط

دنکاح څخه وروسته پوره مهر يي ورکی خودخلوت څخه مخکې يي طلاق ورکی نوخاوند نيم مهر بيرته اخيستي سی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۵۸) يوسړی دخپلی ښځی سره نکاح وکړه او مهر يې هم ورکی خور خصت ونه سو يعنی قبل الخلوة يې طلاق ورکی نودی نيم مهر

---

[1] ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۲۳ ، ط.س. ج۳ ص ۱۰۹. ظفير

بیرته اخیستی سی که څه هم په مهر کی یي حیوان ساه والا ورکړی وی اودی مړسوی وی یا روپی وی اوهغه خرڅ سوی وی یاجامی وی هغه په اغوستو ختمي سوی وی؟

جواب: په دی صورت کی خاوند نیم مهر بیرته اخیستی سی که دغه شی په خپله نه سی واپس کیدی نوددی مثل یاقیمت دی بیرته ورکول سی. فی الدرالمختار قبضت الف المهر فوهبته له وطلقت قبل وطئ رجع علیها بنصفه لعدم تعین النقود فی العقود (۱).

دمرض الموت معافی جائز ده اوکه نه اودمهر معاف کولو شاهد نسته نوڅوک دمهر داخیستو حقدار دی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۵۹) هنده په مرض الموت کی څه کالی جمات ته ورکړه او باقی زیور یي خپل نابالغ زوی خالد ته ورکړل خاوند ته څه عذر په خپل حق کی دغه وخت ونه سو دوفات څخه وروسته خاوند خپله حصه واخیسته خالد چی کله بالغ سو نو دمهر طلب یي وکی خاوند وایي چی مهر معاف سویدی خو دشاهدی څه ثبوت نسته نو په داسی حالت کی خالد دمهر اخیستو حقدار دی اوکه نه؟ اوپه مرض الموت کی که مهر معاف سی نومعاف کیږی اوکه نه؟

جواب: دخاوند دعوٰی دمعافی بی ددوو عادلانو شاهدانو څخه غیر مسموع ده (۲). او خالد په قدر دخپلی حصی به مهر وصول کړی اودخاوند حصه به ساقطه سی اودمرض الموت معافی باطله ده. فقط

په مهر دحضرت ام حبیبه رضی اللہ عنہا باندی نکاح وسوه نومهر به څومره وی؟ سوال: (۱۳۶۰) که یوسړی په مهر دحضرت ام حبیبه رضی اللہ عنہا باندی نکاح وکړه اوڅه تفسیر ددی ونه سو نوخاوند به ورکوی دڅلورو سوو دینارو سره زر اوکه ددی قیمت په روپو کی اویاکه په وخت دعقد دڅلورو سوو دینارو سرو زرو چی کم قیمت دی هغه به ورکول وی؟

جواب: دڅلورو سوو دینارو سرو زرو چی کم قیمت په وخت دعقد کی وی (۳) نوهغه به ورکول وی (یودینار دڅلور نیمو ماشو برابر وی. ظفیر)

دمهر معجل مطالبه به دهلک څخه وی اوکه دده دپلارڅخه؟ سوال: (۱۳۶۱) نابالغه انجلۍ چی دعبدالکریم لورده نکاح دنذیر احمد بن بشیر احمد سره په ولایت دخپلو پلرونو په پنځه سوه روپی مقرر مهر وسوه نیم معجل اونیم موجل دی نودانجلۍ پلار دمهر معجل مطالبه دخاوند څخه کولی سی اوکه دهلك دپلار څخه؟

(۱) وګوری الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۷۴، ط.س. ج۳ ص۱۲۳. ظفیر

(۲) ونصابها (ای الشهادة) لغیرها من الحقوق سواء کان احق مالا اوغیره کنکاح وطلاق ووکالة ووصیة الخ رجلان اورجل وامراتان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۵، ط.س. ج۳ ص۷۶۵). ظفیر

(۳) عن ام حبیبة رضی اللہ عنہا کانت تحت عبدالله بن جحش فمات بارض الحشبة فزوجها النجاشی النبی ﷺ وامهرها عنه اربعة الالف درهم (مشکوٰة باب الصداق ص۲۷۷). ظفیر

جواب: چی هلك بالغ دی نو دانجلۍ پلار دخاوند څخه دمهر معجل مطالبه کولی سی او که خاوند نابالغه دی نوکه دده پلار ضامن دمهر داداء کولو سوی وی نوبیا دده څخه مطالبه دمهر کیدی سی کنې نو نه. (۱) فقط

دمهر څخه مراد: **سوال**: (۱۳۲۲) دمهر څخه څه مراد دی؟

جواب: مهر هغه مال دی چی کم په نکاح کی مقرر وی. (۲) فقط

مهر څومره کیدل په کاردي؟ **سوال**: (۱۳۲۳) مهر په یو حیثیت مقررول په کاردی اوکه شرعی؟

جواب: دواړه صحیح دی یعنی چی څومره مقررسی هغه لازم سو خوښه داده چی ډیر زیات نه وی (اقله عشرة دراهم الخ ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر (دمختار) ای بالغا (ردالمحتار ج۲ ص ۳۵۲. ظفیر). فقط

دمهر ادا کول ضروری دی اوکه معاف کول کافی دی؟ **سوال**: (۱۳۲۴) دمهر ادا کول ضروری دی اوکه یا بخښل یې کافی دی؟

جواب: اداء دمهر ضروری ده خوکه ښځی په خپله رضاسره معاف کی نوپه دی کی څه خبره نسته. فقط

معاف یې نه کی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۳۲۵) که منکوحه بی دوصولولو اودمعاف کولو مړه سوه نودامهر فی سبیل الله خرڅ کول جائزدی اوکه ورثاؤ ته به ورکول سی؟

جواب: داوارثانو ته ورکول پکاردی یعنی خاوند به حصه ځینی لیری کړی باقی به نورو وارثانو ته ددوی حصه ورکړی. فقط

پیغله یې وویل نوزر روپی مهر یې مقرر کی بیا وروسته معلومه سوه چی دادبل په نکاح کی پاته سویده نو اوس به مهر څه وی؟ **سوال**: (۱۳۲۶) زید دهندې سره واده وکی دهندی پلار خپله لور پیغله په مجلس دنکاح کی ښکاره کړه اوزر روپی مهر مقرر سو، وروسته بیا معلومه سوه چی هنده منکوحه دعمر وه، نوددغه وجه څخه اوس په مقرره مهر دزرو روپو په باره کی څه حکم دی؟ دزید پر ذمه ادا کول لازم دی اوکه نه؟

جواب: مقرره مهر زر روپی په دی صورت کی واجب دی. کما فی الدر المختار: ولو شرط البکارة

---

(۱) وصح ضمانه الولی مهرها الخ وتطلب ایا شاءت من زوجها البالغ او الولی الضامن (درمختار) وقید بالضامن لان الکلام فیه ولانه لایطالب بلاضمان الخ لان المهر حال یلزم ذمة الزوج (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۰ – ۴۹۱ . ط. س. ج۳ ص۱۴۰). ظفیر

(۲) ثم عرف المهر فی العنایة بانه اسم المال الذی یجب فی عقدالنکاح علی الزوج فی مقابلته البضع (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۲. ط. س. ج۳ ص۱۰۰). ظفیر

فوجدها ثیبا لزمه الکل ورجحه فی البزازیة (۱). فقط

نکاح چی کله په زر روپی وسوه نوهم دا ورکول واجب دی که څه هم دانه وی لیکل سوی:

سوال: (۱۳۲۷) یو سړی دنکاح څخه مخکی دانجلۍ دپلار په مشوره دحق مهر دپاره یو ستامپ ولیکی چی په دی کی دالیکلی وو چی زه دخپلی منکوحی زینب بی بی دپاره زر روپی په باره دحق مهر اوددی څخه علاوه دو دیرش روپی اوکالی مطابق دلیکلو درجسټر ادا کولو وعده کوم چی په وخت دطلب دازما څخه دوصولولو حق لری، خو دتحریر څخه وروسته خفګان راغی اواستامپ ناخوښه سو دانجلۍ پلار وویل چی زه به صباته په وخت دنکاح دزرو روپو رقم په رجسټر دنکاح کی ددی حواله بالکل نه ورکوم لکه چی همداسی وسوه، په ۲۱ ستمبر سنه ۱۹۱۸ کی تحریر وسو او۲۲ ستمبر سنه ۱۹۱۸ باندی نکاح وویل سوه اویو زر رقم په رجسټر کي درج نه سوې صرف دو دیرش روپی اوکالی درج سوه، نوپه دی صورت کی ښځه زر روپی هم وصولولی سی اوکه نه؟ اقرار نامه رجسټری سوی نه ده؟

جواب: په دی صورت کی ددو دیرشو روپو او زیوراتو څخه علاوه مذکوره زر روپی هم په مهرکی داخلی دی اوعند الطلب پرخاوند باندی یې اداء کول لازم دي ځکه چی زبانی او تحریری په دی صورت کی کافی دی درجسټری کیدو ضرورت شرعًا نسته. کمافی الدر المختار: ویجب الاکثر منها ان سمی الاکثر الخ (۲). فقط

دنکاح څخه وروسته معلومه سوه چی ښځه قابل دجماع نه ده نومهر به واجب وی اوکه نه؟

سوال: (۱۳۲۸) یوه سړی خپله نکاح په عوض دتقریبًا مهر وکړه اودنان اونفقه په عوض کی یې دپنځو سوو روپو مزکه دښځی په نوم کړه بیا دنکاح څخه وروسته معلومه سوه چی دابنځه قابل دوطی او داولاد نه ده نوددی وجه څخه سړی دېته طلاق ورکړی نومهر واجب دی اوکه نه اودنان اونفقې په عوض کی چی څه ورکول سوی دی دابه ددی مالکه وی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی په طلاق ورکولو سره نیم مهر پرخاوند لازمیږی (۳) او دنان او نفقې دپاره چی څه خاوندورکړیدی دی ښځی ته نودادی‌مالکه سوه اوددی واپسی اوس

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۷۲. عبارتها تزوجها علی انها بکرا فاذا هی لیست کذالك یجب المهر (ردالمحتار ایضا ط.س. ج۳ ص۱۲۲). ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

(۳) درتقاء وغیره ښځی سره نکاح صحیح ده تردی چی ده ته دنکاح دفسخ خیار هم نسته. ولا یتخیر احد الزوجین بعیب الاخر ولو فاحشا کجنون وجذام وبرص ورتق وقرن (درمختار) رتق بالتحریك انسداد مدخل الذکر وقرن =

نه سی کیدی. فقط

دطلاق څخه وروسته مهر موجل هم معجل کیږي: **سوال**: (۱۳۶۹) زید خپلی ښځی هندی ته دری نیم کاله داسی دډوډی جامی اودبچی دپالنی څه حق نه دی ورکړی اونه یې حق دزوجیت ادا کړیدی، زید یووار یوه زنانه راوسته اوپر هنده یې سخت تشدد وکی اواخر دڅو کسانو په مخکی یې دری طلاقه وویل او ولاړی، نوخپل مهر موجل وصولولی سی اوکه نه؟ زید عذر کوی چی مهر موجل وو معجل نه وو، نوپه دی صورت کی شرعا څه حکم دی؟

جواب: که دوه عادل شاهدان دطلاقو موجود وی یازید ددی اقرار کوی نوهنده طلاقه سوه اومهر که موجل وو نومعجل سو دطلاق څخه وروسته هنده دخپل مهر مطالبه دزید څخه کولی سی اودزید عذر خطا اوباطل دی، اونفقه دتیری سوی زمانی هندی ته نه سی ملاویدی. فقط

ښځه چی قابل دوطی نه وی نوددی مهر: **سوال**: (۱۳۷۰) دیوسړی نکاح دیوی انجلۍ سره وسوه خوانجلۍ قابل دوطی نه ده نونکاح وسوه اوکه نه؟ وروسته بیا دا فیصله وسوه چی دانجلۍ کم جهیز وو دادی انجلۍ والا ته ورکول سی اوچی کم زیورات وغیره دهلك وه نوهغه دی هلك والا ته ورکول سی، انجلۍ خپل جهیز یووړی اوزموږ کالی یې راکړه، اوس نوطلاق ورکول سی اوکه نه؟ اوپر موږ څومره مهر لازم دی؟

جواب: نکاح سوی وه په طریقی دخلع چی کمه فیصله وسوه هغه صحیح ده خوکه دخلع وغیره لفظ نه وی ویل سوی نونه طلاق واقع سو اونه مهر معاف سو اوچی کله ښځه قابل دوطی نه ده نوددی سره که خلوت هم وسی بیا دطلاق څخه وروسته نیم مهر لازمیږی ځکه چی داخلوت صحیحه نه دی (۱). فقط

دخاوند دمرتد کیدو څخه وروسته به هم دده څخه مهر وصولیږي: **سوال**: (۱۳۷۱) دهندی خاوند دنهو کالو راهیسی عیسایي سویدی خودی هندی ته نان او نفقه رالیږی، اوس دهندی قریبان وایي چی موږ دمهر مقدمه کوو، نوآیا په دی صورت دارتداد دخاوند که

= کفلس لحم ینبت فی مدخل الذکر کالغدة وقد یکون عظماء (ردالمحتار باب العنین وغیره ج۲ ص۸۲۲) نو که داسی ښځه وی نودخلوت څخه وروسته هم ددی مهر نیم دی ځکه چی په دی صورت کی خلوت ونه سو وګوری ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۵، ط.س. ج۳ ص۵۰۱، صرف دخنثی مشکل سره نکاح نه کیږی. که دا صورت دی نودا جلا خبره ده. ظفیر

(۱) والخلوة بلا مانع حسی الخ ورتق والتلاحم الخ وقرن بالسکون عظم وعقل بفتحتین عدة (درمختار) فی البحر عن المغرب القرن فی الفرج مانع یمنع سلوك الذکر فیه (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۵، ط.س. ج۳ ص۱۱۴). ظ

دمهر مقدمه وسی نوترکم میعاده پوری اومرتد چی کمی ډیری روپی هندی ته ورکړی وی ددی اخیستل هندی لره جائز وو اوکه نه؟ اواوس مرتد خاوند دهندی څخه داروپی بیرته اخیستی سی اوکه نه؟

جواب: په صورت دارتداد (دخاوند) ښځه دخاوند څخه مهر اخیستی سی (۱)، اومیعاد ددی شرعا هیڅ نسته یعنی په موده تیریدو سره مهر نه ساقطیږی، اوچی څه عیسایي دی ښځی ته ورکړیدی اوهبه کړیدی نوهغه ددی مالکه سوه، دموانع درجوع موجودیدو په صورت کی داعیسایي دامال بیرته نه سی اخیستی، اوداسلام دراوړو څخه وروسته دوباره نکاح کیدی سی. فقط

دحلالی څخه مخکی دنکاح په صورت کی مهر راځی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۷۲) یوسړی خپلی ښځی ته دری طلاقه ورکړل ددی څخه وروسته مخکی دحلالی څخه یي نکاح وکړه او کوروالی یي وکی نوپه دی صورت کی نکاح شرعا صحیح سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح ونه سوه اومهر مثل په نکاح فاسده کی لازمیږی وروسته ددخول اودکوروالی څخه. قال فی الدرالمختار ویجب مهر المثل فی نکاح فاسد الخ بالوطی الخ (۲). فقط

دمطلقی مهر دخاوند پرذمه لازم دی: سوال: (۱۳۷۳) یوی نافرمانی ښځی ته خاوند طلاق ورکی اوخاوند صرف داتو روپو ملازم دی نوپه دی صورت کی دخاوند پرذمه دښځی قرض دمهر واجب دی اوکه نه؟ اودخاوند دمفلسی به هم په شریعت کی څه لحاظ وی اوکه نه؟

جواب: دمطلقی ښځی چی کم دین دمهر دی نوهغه پرخاوند لازم دی چی کله هم وسی اداء دی کړی په دی قرض کی حاکم قید کولی سی وروسته دثابتیدو دافلاس څخه دی ازاد کړی بیاچی څومره دده وس وی دومره ادا کول لازم دی په هرحال فرض دمهر پر ذمه دخاوند واجب الاداء دی (۳). فقط

نابالغه خاوند چی وفات سی نوهم مهر اوعده ضروری دی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۷۴) خاوند که صغیر وی اونابالغ وی اودده ښځه لا رخصت سوی نه وی په دی حالت کی صغیر

---

(۱) افاد ان المهر وجب بنفس العقد الخ وانما یتاکد لزوم تمامه بالوطؤ ونحوه الخ لان البدل بعد تاکد لایحتمل السقوط الا بالابرار (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۲). ظفیر

(۲) الدرالمختارعلی هامش ردالمحتارباب المهر ج۲ ص۴۸۱،ط.س. ج۳ ص۱۳۱. مطلب فی النکاح الفاسد. ظ

(۳) ومن سمی مهرا عشرة فما زاد فعلیه المسمٰی ان دخل بها اومات عنها (الی قوله) ان طلقها قبل الدخول والخلوة فلها نصف المسمٰی (هدایه ج۲ ص۳۰۴). ظفیر

خاوند وفات سو نودښځی مهر به واجب وی اوکه نه اوپر ښځی به عده لازمه وی اوکه نه؟

جواب: خاوند چې مړسی که څه هم صغیر وی (۱) اودده ښځه رخصت سوی نه وی مهر اوعده لازمه ده: المهر یتأکد بأحد معان ثلاثة الدخول والخلوة الصحیحة وموت أحد الزوجین سواء کان مسمی أو مهر المثل حتی لا یسقط منه شيء بعد ذلك إلا بالإبراء من صاحب الحق (فتاوٰی عالمگیریه جلد ۲ ص۳۱۴ نولکشوری) اعدة المرأة فی الوفاة اربعة اشهر وعشرة ایام سواء کانت مدخولا بها اولا مسلمة اوکتابیة صغیرة اوکبیرة او اسیة الخ (ایضا ص **۵۴۵**). فقط

دطلاق څخه وروسته به ښځی ته مهر اوکالي څومره ورکول کیږي؟ سوال: (۱۳۷۵) دیو سړی یوه ښځه ده اودا همیشه خاوند ناراضه ساتی، چې دهغه دوجه خاوند ښځه دخپل کوره وایسته ښځی په عدالت کی دخرچې دعوٰی وکړه نوپه ښځی او خاوند کی صلح وسوه په خرچه ورکولو باندی خاوندښځی ته طلاق ورکول غواړی، نوزموږ دلته داطریقه ده چې دنکاح په وخت مهر اوکالی زیات تړل کیږی، اومهر په دی زمانه کی خوك ښځو ته نه ورکوی ددی وجه څخه خلګ وایي مهر خوك ورکوی چې څه ووایي منظور یي کړه چې کمو خلګو ته کله زر روپی ورکول کیږی هم نه دهغوی زر روپی مهر تړل کیږی دلته داهم دستور دی چې ښځه مړه سی نوددی څخه وروسته چې دخاوند دکور څومره کالی وی هغه بیرته ورکوی اوبعضی خلګ خپل ورکړی زیور بیرته اخلی اودخاوند والا خاوند ته ورکوی نوپه داسی حالت کی که ښځی ته طلاق ورکول غواړی نودا دڅومره زیوراتو اودمهر حق لری؟

جواب: که طلاق وروسته ددخول یادخلوة صحیحه څخه سوی وی نوپوره مهر دخاوند پر ذمه لازم دی اوکه مخکی دوطی اودخلوة صحیحه څخه وی نونیم مهر دخاوند پرذمه لازم دی اوزیور چې کم دسړی دی اوښځی ته یي عاریة ورکړیدی نوهغه به بیرته واخلی اوچې کم زیور دښځی دمور اوپلار دکوره دی اویا خاوند ددی په ملکیت کړیدی نودابه ښځی ته ورکول کیږی. کمافی الدرالمختار: ویتاکد عند وطی اوخلوة صحت الخ ویجب نصفه لطلاق قبل وطی اوخلوة. فقط والله اعلم.

دزیات مهر په صورت کی نکاح صحیح ده او که نه؟ سوال: (۱۳۷۶) زموږ په زمانه کی ډیر

---

(۱) ولو بزوج لایطاق معه الجماع (درمختار) أي ولو کان الصغر مصاحب الزوج یعني لا فرق بین أن یکون الزوج أو الزوجة أو کل منهما صغیرا الخ وتجب العدة بخلوته وإن کانت فاسدة لأن تصریحهم بوجوبها بالخلوة الفاسدة شامل لخلوة الصبي (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۲، ط.س. ج۳ ص۱۱۴ مطلب فی احکام الخلوة). ظفیر

زيات ځلوينبت زره مهر مقرر کيږی حال دادی چی په کورکی ناره هم باندی تيريږی خو کم عيب گڼل کيږی نوداسی نکاح صحيح ده اوکه نه؟

جواب: مهر زياتول ښه گڼل سوی نه دی، اوشرعًا ښه امر نه دی (١). باقی چی کم مهر مقرر سو که څه هم دا دخاوند دحيثيت څخه زيات نه وی دامهر لازميږی اونکاح کيږی (٢). فقط

دمهر اخيستو څخه وروسته ښځی لره دخاوند کورته تلل راتلل په کاردی اوکه نه؟ سوال: (١٣٧٧) خاوند ډگری دزوجيت وکړه اوښځی ته ډگری دمهر معجل وسوه خوښځه چی مهر واخلی دخاوند کره دراتلو څخه انکار کوی نوپه دی صورت کی مهر ورکول په کار دی اوکه نه؟

جواب: مهر معجل ادا کول ضروری دی خو وروسته داخيستو دمهر معجل څخه ښځی ته دخاوند کورته دراتلو څخه انکار کول نه دی په کار بلکی جائزنه دی (٣). فقط

مهر دلازميدو څخه وروسته کله هم ساقطيږی اوکه نه؟ سوال: (١٣٧٨) يوسړی خپلی ښځی ته په عدالت کی زانيه وويل چی دی ښځی په ديوان عدالت کی دطلاق دلعان دعوٰی وکړه اوعدالت باقاعده ښځی ته حکم وکی چی تاته طلاق واقع سو نوپه دی صورت کی مذکوره ښځه دمهر اخيستو حقداره ده اوکه نه؟ سيد امير علی چی کمه شرع محمدی ليکلی ده نوپه دی کتاب کی دی په يوځای کی ليکی! چی مهر په خلوت صحيحه سره چی کله واجب سی نو ددی څخه وروسته دا دښځی په فعل نه دی معدوم کيدل په کار نو دا صحيح دی اوکه نه؟

جواب: صحيح هم داده چی کله په خلوت صحيحه پوره مهر لازم سی نودا بيا دښځی په هيڅ فعل نه ساقطيږی لکه په درمختار وغيره په کتابونو دفقه کی همداسی دی (٤).

---

(١) عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال ألا لا تغالوا صدقة النساء فإنها لو كانت مكرمة في الدنيا وتقوى عند الله لكان أولاكم بها نبي الله صلى الله عليه وسلم ما علمت رسول الله صلى الله عليه وسلم نكح شيئا من نسائه ولا أنكح شيئا من بناته على أكثر من اثنتي عشرة أوقية. رواه احمد والترمذی وابوداود والنسائي وابن ماجه والدارمی (مشکوٰة، باب الصداق ص ٢٧٧). ظفير

(٢) وتجب العشرة ان سماها اودونها ويجب الاكثر منها ان سمی الاكثر ويتاكد عند وطی اوخلوة صحت اوموت احدهما (درمختار) قوله يجب الاكثر ای بالغا مابلغ (ردالمحتار باب المهر ج٢ ص٤٥٤، ط.س. ج٣ ص١٠٣).ظ

(٣) ولها منعه من الوطی لاخذ ما بين تعجيله من المهر كله اوبعضه (درمختار) واللام بمعنٰی الی (ردالمحتار باب المهر ج٢ ص٤٩٢، ٤٩٣. ط.س. ج٣ ص١٤٣. مطلب فی منع الزوجة نفسها بقبض المهر). ظفير

(٤) واذا تاكد المهر بما ذكر لا يسقط بعد ذالك وان كانت الفرقة من قبلها لان البدل بعد تاكده لايحتمل السقوط (ردالمحتار باب المهر ج٢ ص٤٥٤، ط.س. ج٣ ص١٠٢). ظفير

دخاوند دپلار څخه دمهر مطالبه صحيح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۳۷۹) که خاوند په ژوند دخپل پلار کی مفلس سی نوبڅی ته حق دمطالبی دمهر دپلار دخاوند نسته اوکه نه؟

جواب: چي خاوند په ژوند دپلار کی مفلس سی نوبڅی ته مطالبه دمهر دپلار دخاوند سته اوکه نه؟

جواب: چي خاوند په ژوند دپلار کی مفلس سی نوبڅی ته مطالبه دمهر دپلار دخاوند څخه بی دضمانت دده څخه نسته. کذا فی الشامی (۱). فقط

دخاوند دمرگ څخه وروسته دمهر اداء کول دده دپلار پرذمه نه دی دخاوند دجائيداد څخه به اخيستل کيږي: **سوال**: (۱۳۸۰) ديوسړی زوی چي کله ځوان سو نودده پلار دده واده وکی او دده دښځی مهر زر روپی مقرر سو کالی دسپينو سرو زرو او دوريښمو ځادرونه ددستور مطابق ښځی ته ورکول سوه دواده څخه يوکال وروسته هلك مړسو دده کونډه کله دخسر کره اوکله دپلار کره اوسيدله اوس هغه ناجوړه ده دپلار کره راغلی ده څه لږ ډير کالی چي هروخت اغوستل کيږي ددی سره دی باقی نور کالی اوجامی دخسر کره دی اوپلار ددی انجلۍ غريب دی، ددی دناجوړی خرچه نه سی برداشت کولی ددی خسر دخپل زوی مهر دی کونډی ته ورکولی سی اوکه نه؟ ځکه چي دی دخپل پلار څخه جلانه وو او ددی خسر مهر نه سی اداء کولی نوچي کم کالی ديته اچول سوی وه داپه خپل مهر کی اخيستی سی اوکه نه اوچي کم کالی دانجلۍ سره دی په دی باره کی څه حکم دی؟

جواب: مهر چي کم پرذمه دمړ خاونددی، ددی ذمه دار دده پلارنه دی (۲) خوکه دی تبرعًا دخپل زوی دطرف څخه دده مهر ادا کوی ياکالي وغيره چي کم په وخت دنکاح کی ورته اچول سوی وو په مهرکی يې ورته شمار کړی اودښځی ملکيت يې کړی نوصحيح ده، هسی دی ذمه دارنه دی دخاوند دڅه شی څخه ښځه خپل مهر اخيستی سی نوکه دده په ملك کی هيڅ هم نه وو نوښځه هيڅ هم نه سی اخيستی اوکالی وغيره چي کم ورته اغوستل سوی وه که هغه عارية ګڼل سوی وی يعنی دښځی ملك کول مقصود نه وي، نو ددی مالك دخاوند پلاردی اوکه دخپل زوی ملك کړی يې وو او دده ښځی ته يې ورکړی وو لکه چي عرف دی نودادخاوندملك دی ددیڅخه ښځه مهراخيستی‌سی اوکه دورکولو

---

(۱) ولا يطالب الأب بمهر ابنه الصغير الفقير أما الغني فيطالب أبوه بالدفع من مال ابنه لا من مال نفسه إذا زوجه امرأة إلا إذا ضمنه كما في النفقة فإنه لا يؤخذ بها إلا إذا ضمن (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المهر مطلب في ضمان الولي المهر ج۲ ص۴۹۱. ط.س. ج۳ ص۱۴۱). ظفير

(۲) لان المهر مال يلزم ذمة الزوج ولا يلزم الاب بالعقد اذ لو لزمه لما افاد الضمان (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۹۱، ط.س. ج۳ ص۱۴۱). ظفير

په وخت کی یي مړور مالکه کړی وه نودا مالکه سوه. فقط

دمهر معجل دوصولولو دپاره ښځه دخاوند کورته دتلو څخه انکار کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۸۱) دهندی نکاح په عرض ددوو نیمو سوو کالدارو مهر معجل دزید سره وسوه تحریری معاهده دنکاح څخه مخکی دشاهدانو په مخکی وسوه چی زه به هنده دهندی په کورکی ساتم اوپه خپله به ورسره اوسیږم که خپل کورته هنده بوځم نوهندې ته به ددوهم اختیار وی اوزه به ددی څخه دست برداره یم، اوس زید هنده بیای اوهنده مطالبه دمهر معجل کوی نوشرعا زید ته بی اداء کولو دمهر معجل څخه دهندی دبوتلو اختیار سته اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی هنده دمهرمعجل مطالبه دزید څخه کولی سی اودمهر دوصولولو دپاره دخاوند کورته دتلو څخه انکار کولی سی په درمختار کی دی: ولها منعها من الوطی ودواعیه والسفر بها الخ لاخذ ما بین تعجیله من المهر کله اوبعضه الخ وفی الشامی قوله والسفر: الاولی التعبیر بالاخراج کما عبر فی الکنز لیعم الاخراج (۱). فقط

دانجلۍ درضا څخه بغیر دولی دمهر خرڅ کول څنګه دی؟ سوال: (۱۳۸۲) ولی دانجلۍ په مهر کی بی درضامندی دانجلۍ څخه تصرف کولی سی اوکه نه؟

جواب: ولی ته بی درضاء اختیار دتصرف نسته که پلار یانیکه ولی دی اوانجلۍ نابالغه ده نومهر دی په حفاظت کی وساتی اوکه بالغه ده نو دیته دی وسپاری (لقوله تعالی ان الله یامرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها). فقط

دانجلۍ وارثان ترکمه پوری ددی دخاوند څخه مهر اخیستی سی؟ سوال: (۱۳۸۳) یوه منکوحه دطلاق ورکولو څخه وروسته په یوه کال کی دامړه سی نوددی وارث ددی مهر ترکمي مودی پوری اخیستی سی اودا ښځه بی اولاده مړه ده؟

جواب: ددی مهر ددی وارثان اخیستی سی اودا ښځه بی اولاده مړه ده نونیم مهر به دخاوند وی اوباقی نیم نوروارثان اخیستی سی اوددی دپاره څه میعادنه دی مقرر. فقط

مهر پرذمه دخاوند دی او دده دپلار سره ګستاخی کول ګناه ده: سوال: (۱۳۸۴) زید دخپل زوی عمر چی عاقل بالغ دی نکاح یي دده په رضا اواجازه دبکر دلور سره وکړه مخکی دعقد دنکاح څخه زید په حیثیت دولی کیدو دمعمول مطابق دخپل زوی په اجازه بکر ته دحق مهر اونور شرطونه لیکلی ورکړل بکر خپل زوم عمر دخپل پلار زید په مخالفت اوپه عداوت تیارکی اونافرمانه یي کی بکر دخپلی لور دحق مهر اودنورو شرطونو دبقاء

(۱) وګوری ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۲. ط.س. ج۳ ص۱۴۳. ظفیر

اوداداء کولو دپاره دزید څخه چی دعمر پلار دی شرعًا طلب کولی سی اوکه به دخپل زوم څخه، اوآیا عمر دخپل پلار دزید څخه عاق دی، ځکه چی عمر خپل پلار زید ته ډیره صدمه ورکړیده اوګستاخی یې ورسره کړیده؟

جواب: مسئله داده چی مهر پرذمه دخاوند لازمیږی خوکه پلار ذمه دار اوضامن وی نو دپلار څخه دمهر مطالبه کیدی سی. کمافی الدرالمختار ولا یطالب الاب بمهر ابنه الصغیر الخ الا اذا ضمنه علی المعتمد (۱) الخ، نوپه صورت مسئوله کی که زید ذمه داری دخپل زوی دطرفه کړی وی نودزید څخه مطالبه دمهر کیدی سی اوکه ذمه داری نه وی نونه نسی کیدی عمر په سبب دافعال مذکوره دخپل پلار څخه عاق اونافرمانه دی ده لره دخپل پلار څخه معافی غوښتل په کاردی کنې نو دی به عاصی اوفاسق وی. فقط

دهلک پلار دمهر ذمه واخیسته دخاوند دمرګ څخه وروسته دده څخه مطالبه جائزده اوکه نه؟

سوال: (۱۳۸۵) یوسړی دخپلی لور نکاح دیو سړی سره وکړه په وخت دنکاح مهر مقرر سو دهلك پلار دا وویل چی زه به مهر ادا کوم ځکه چی هلك نابالغ وو اوددی سړی دری لونی اویو زوی وو. هلك خودپلار څخه مخکی مړسو اوس درې لونی ژوندی دی او دهلك ښځه دمهر دعوٰی کوی، دیته په میراث کی څه حصه ورکول کیږی اوکه نه؟ او دمهر څه حکم دی؟

جواب: په درمختار کی دی: ولا یطالب الاب بمهر ابنه الصغیر الفقیر الخ الا اذا ضمنه الاب علی المعتمد (۲) الخ. ددی څخه معلومه سوه چی که پلار دمهر ضامن سو نو دده څخه دمهر مطالبه کیدی سی باقی دمیراث حصه دمړ زوی ښځی ته څه نسی رسیدی ځکه چی هلك دپلار په ژوند کې مړدی اودی دپلار دترکې څخه محروم دی نودده ښځه هم دده دترکې څخه محرومه سوه. فقط

دحضرت ام حبیبه (رض) مهر مقرر سو اوس ددی قیمت به څنګه لګیږی اوڅومره به وی ؟

سوال: (۱۳۸٦) دزید اودعمر په مینځ کی په مقدار دمهر دام احبیبه (رض) بحث دی زید وائی چی مهر څلورسوه دیناره دی چی داڅلور زره درهمه کیږی اوپه دغه زمانه کی یو دنیار دلسو درهمو برابر ؤ، په دی حساب سره اوس به هم څلور زره درهمه روپی جوړیږی ، چی کم اوبیش یوولس سوه روپی به وی عمروائی چی دڅلوروسوو دینارو څخه به تولہ ماشه جوړه کړو اوددی قیمت به دنن نرخ دسرو زرو سره ولګوو چی دهغه څخه څلور نیم زره روپی جوړیږی ، نوپه دی کی صحیح څه دی ؟

(۱) وګوری الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب باب المهر ج۲ ص۴۹۱، ط.س. ج۳ ص۱۴۱. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۱، ط.س. ج۳ ص۱۴۱. ظفیر

جواب: اوس که یوسړی دحضرت ام حبیبه (رض) دمهر په شان څلور سوه دیناره مقرر کړی (۱) نوظاهره ده چی ددی به تولی جوړی کړی اوددی قیمت به ولګوی نوچی کم قیمت په حساب دتولی په وخت داداء دمهر وی نوهغه به ورکول کیږی یا دومره سره زر چی دڅلورو سوو دینارو وی ورکول سی نوکه په وخت داداء دمهر توله دسرو زرو دیرش روپی وی نوڅلور نیم زره روپی سوی کنې نوچی کم نرخ وی دهغه دحساب مطابق به وی.

دتبی بی ناجوړی دمرګ څخه دوی هفتی مخکی مهر معاف کی نوڅه حکم دی؟ سوال:

(۱۳۸۷) یوه ښځه چی دڅوکالو څخه په تبی بی اخته وه نودی دخپل مرګ څخه دوې هفتی مخکی خپل مهر دشاهدانو په مخکی خپل خاوند ته معاف کی نودامهر معاف سو اوکه نه؟

جواب: په مرض دتبی بی کی چی کله زیاتی وسی اوکمزورتیا زیاته سی اوبیا په دی کی مړه سی نودا مرض الموت دی چی هبه وغیره تبرعات په حکم دوصیت وارث لره بغیر درضاء دنورو وارثانو صحیح نه دی. قال فی الدرالمختار وفی القنیة المفلوج والمسلول والمقعد مادام یزداد کالمریض (۲) الخ وفی الشامی قلت وحاصله أنه إن صار قدیما بأن تطاول سنة ولم یحصل فیه ازدیاد فهو صحیح أما لو مات حالة الازدیاد الواقع قبل التطاول وبعده فهو مریض (۳) الخ جلد۲ شامی وفیه ایضاً قبیله ان علم ان به مرضاً مهلکاً غالباً وهو یزداد الی الموت فهو المعتبر (۴) الخ. اودا ښکاره ده چی دتبی بی مریض دمرګ څخه دوی هفتی مخکی ده ته مرض زیات سویدی، غرض داچی دمریضه مذکورهٔ داتصرف به دمرض الموت ګڼل کیږی اوپه مرض الموت کی مهرمعاف کول خاوند

(۱) عن أم حبیبة أنها کانت تحت عبد الله بن جحش فمات بأرض الحبشة فزوجها النجاشي النبي صلی الله علیه وسلم وأمهرها عنه أربعة آلاف وفي روایة أربعة آلاف درهم وبعث بها إلی رسول الله صلی الله علیه وسلم مع شرحبیل بن حسنة رواه ابوداود والنسائي (مشکوة باب الصداق ص۲۷۷) اهل لغت وایي چی یودینار دڅلورنیمو ماشو وی په دی حساب سره دڅلور سوو دینار وزن یونیم سل تولی کیږی اواوس سره زر په دوه سوه روپی توله ده چی په دی حساب ددی قیمت (۳۳۷۵۰) روپی کیږی، مفتی علام هم دیو دینار وزن څلور نیمی ماشی لګولی دی چی په جواب کی درج دی، اوس دسپینو زرو اودسرو زرو وزن (۱۱۲۲) توله او (۸) ماشی دی چی داوخت سپین زر په اوه روپی توله دی چی ددی قیمت (۸۱۲۲) روپی او (۱۰) پیسی کیږی، ددې وجه څخه نومسئله دا سوه چی ددینار وزن به جوړوی او بیا به یې قیمت لګوي لکه چي مفتي علامؒ کړیدي، دسروزرو قیمت په هردور کي مختلف وي، دهغه دقیمت په حساب به پیسې جوړیږي، دمفتي صاحبؒ په زمانه کي څلورنیم زره کیدې او په دې زمانه کي (۳۳۷۵۰) کیږي. ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب طلاق المریض ج۲ ص۷۱۲. ط.س. ج۳ ص۳۸۵. ظفیر

(۳) ردالمحتار باب طلاق المریض ج۲ ص۷۱۷ ، ط.س. ج۳ ص۳۸۵. ظفیر

(۴) ایضا ج۲ ص۷۱۲، ط.س. ج۳ ص۳۸۷. ظفیر

ته صحيح نه دي. فقط

قال فی الدرالمختار اعتاقه ومحاباته وهبته الخ كل ذالك حكمه كحكم (۱) وصية الخ وفيه من الوصايا ولا لوارثه الخ الا باجازة ورثته لقوله ﷺ لا وصية لوارث الا ان يجزها الوارثة الخ. فقط

مهر ضروري دی څه نمائشي شي نه دي: **سوال**: (۱۳۸۸) مهر څه نمائشي شی دی اوکه نه؟ زيد په وخت دنكاح يومعقول رقم دمهر په سټامپ كي وليكی وروسته چی بيا طلب ځينی وسو نوجواب يي وركی چی ماخو مهر نمائشي ليكلی وو، نودنه اداء كولو دپاره شرعی څه حكم دی؟

جواب: مهر څه نمائشي شی نه دی بلكی خاوند چی كم مقدار دمهر معجل مقرر كی ددی اداء كول فی الحال ضروری اولازم دی اوښځه هروخت دامقدار اخيستی (۲) سی او دطاقت سره يي نه وركول ظلم صريح دی. فقط

چی كله يوه سړی دوی ښځي وكړی نوددی دواړو اولاد جلا جلا مهر وصولولی سی اوكه نه؟

سوال: (۱۳۸۹) كنيز رابعه نومي ښځه دمولوی محمد رفيق مړه سوه خو بالغ اولاد يي پريښی دی يوكال وروسته محمد رفيق دوهم واده دفقيلن نومي ښځی سره وكی، اوددی څخه هم څه اولاد وسو چی محمد رفيق وفات سو نودغه وخت ددوهمی ښځی يو بالغ اولاد يعني زوی ژوندی وو، اوس ددواړو ښځو اولاد دمرحوم پلار منقوله اوغير منقوله املاكو څخه دمهر قرض اخيستل غواړی، داخو اسانه وه چی دواړه نيم نيم په حصه درسد تقسيم كړی خوهر وارث پوره تعداد دمهر اخيستل غواړی چی دهغه دليل هم هر فريق بيانوی چی وارثان دكنيز رابعه وايي، چی كله زموږ مور مړه سوه نوموږ دقرض دمهر دمطالبی حقدار سو كه څه هم موږ دپلار دادب دوجه خاموش پاته سو اودغه وخت زموږ څخه علاوه بل څوك وارث نه وو نو ددی وجه څخه موږ ته تمام مهر رسيدل په كار دی وارثان دبی بی فقيلن وايي چی كله دمخكی بی بی اولاد ترشلو كالو پوری دقرض دمهر مطالبه ونه كړه نواوس دوی ته حق دمطالبی ددين دمهر څخه سته ددی وجه څخه موږ ته پوره مهر رسيدل پكاردی، نوشرعًا په دی باره كی څه حكم دی؟

جواب: شرعی مسئله داده چی مخكی او وروستی قرض برابردی اودمقدم دائن اودموجز

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ط.س. ج۲ ص۲۷۹ باب العتق المريض. ظفير

(۲) افاد ان المهر وجب بنفس العقد (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۴، ط.س. ج۳ ص۱۰۳) ولها منعه من الوطی ودواعيه والسفر بها الخ لاخذ ما بين تعجيله من المهر كله اوبعضه (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۰، ط.س. ج۳ ص۱۴۳ مطلب فی منع الزوجة نفسها لقبض المهر). ظفير

دائن حق برابردی په دی کی چاته ترجیح نسته اوداهم حکم شرعی دی چی ترڅو دائن خپل دین دمدیون څخه وصول اوپه قبضه کی رانه ولی نوتر دغه وخته پوری دی نه مالك کیږی اودا هم شرعی مسئله ده چی په واده سره ددائن حق نه ساقطیږی. کمافی الشامی ان الحق لا یسقط بتقادم الزمان (۱). نوددی تمهید څخه وروسته شرعی فیصله داده چی په مذکوره صورت کی ددواړو ښځو مهر برابردی چی اول دی دمړی دترکی څخه ددواړو ښځو مهر لیری سی اوباقی پاته دی په وارثانو موافق دشرعی حصو تقسیم سی اوکه ترکه دواړو مهرونو لره کافی نه وی نوپه دواړو دی په قدر دحصی تقسیم سی مثلاً که ددواړو ښځو مقدار دمهر جلا جلا وی نو دزیاتی والاته دي زیات او دکمی والا ته کم موافق دحساب ورکول سی. او دتساوی دمهر په صورت کی دواړو ته دی برابر برابر ورکړل سی، خودکنیز رابعه په مهر کی څلورمه حصه ددی خاوند ته به ورکول کیږی چی دخاوند دوفات څخه وروسته به دده په وارثانو کی دحصو مطابق تقسیم سی. فقط

دالله دپاره په ویلو سره نه په مهر کی څه نقصان راځی اونه په نکاح کی: سوال: (۱۳۹۰) دبعضو انجونو ولی اجازه ورکړی چی نکاح دالله دپاره وکړه نوقاضی خطبه او ایجاب او قبول داسی کوی چی زینب دعمر دین لور په عوض دپنځو زرو روپو مهر کی تاته دالله دپاره وبخښله، دی یي قبول کی، یعنی داښکاره کوی چی کله مهر مقرر سو نوبیا دالله دپاره څنګه سو چی مهر مقرر نه سی نوصحیح ده، نکاح جائزده اوکه نه که انجلۍ مړه سی نوددی ولی دمهر دعوٰی کولی سی نوبیا دی مهر ولی اخلی چی دالله ﷻ دپاره یي بخښلی وه؟

جواب: اول خوددی دالله ﷻ دپاره دویلو ضرورت نسته اوکه وویل سی نوپه دی سره مهر نه ساقطیږی اوپه نکاح کی هم څه نقصان نه راځی ګویا ددی لفظ مطلب دادی چي موافق دحکم دشریعت دالله ﷻ درضا دپاره نکاح وسي یعني مقصود دباري تعالی ﷻ رضا ده. فقط

ددی شاهدانو په بیان سره یوولس زره ثابت دی اوکه نه؟ سوال: (۱۳۹۱) دوالدی محترمه مرحومی مهر یوولس زره دیولسو اشرفو وو دنکاح پنځه څلویښت کاله وسوه نوددی دواړو دوفات څخه وروسته عاجزه په جایداد دوالد دعوٰی دمهر وکړه په ثبوت دمهر کی چی په وخت دنکاح کم خلګ شاهد وه، نوپه دوی کی قاضی عبدالرحمٰن دیوولس زره دلسو اشرفیو بیان کړیدی اوقمر الدین خان زرګونه روپی دلسو اشرفیو بیان کړی دی او

(۱) وګوری الاشباه والنظائر مع الحموی کتاب القضاء والشهادات ص۲۱۴ ردالمحتار کتاب الدعوٰی مطلب هل یبقی النهی بعد موت السلطان ط.س. ج۵ ص۷۲۰. ظفیر

بخشی بیگم یوولس زره دلسو اشرفیو بیان کړیدی اودا شاهدان یې زما دوالد دویلو ښخه بیانوی چی ده ویلی وه چی زما نکاح په یوولس زره سویده نودومره زما دزوی مهر هم وتړی نوپه دی صورت کی زما دمور مهر یوولس زره کیدل ثابتیږی اوکه نه؟ اوحکیم صاحب لس زره یا یوولس زره په تردید سره بیانوی.

جواب: دوخت دنکاح په شاهدانوکی دیوه شاهد قاضی عبدالرحمٰن بیان دیوولس زرو دلسو اشرفیو دی اودیوی ښځی بخشی بیگم بیان دده په شان دی، اودقمر الدین خان بیان دزرگونو روپو دلسو اشرفیو دی چی مطابق ددعوٰی نه دی یعنی صفا په دی کې دیوولسو زرو دلسو اشرفیو بیان نسته اولس زره یا یوولس زره بیانول هم په طریقه دتردید مطابق دسابق نه دی نودا بیانونه خومثبت دیوولس زرور روپولسو اشرفیو شرعا نه دی اواقرار دوالد نذیر احمد چی په دی الفاظو دی چی خومره زما مهر وو نودومره به زما دلور وی نوکه په دې موقع دیوولس زرو تصریح سوی وی اوددی اقرار اوریدونکی دوه عادلان شاهدان موجود وی نویوولس زره الخ مهر ثابتیدی (۱) سی خومخکی په خپله حکیم صاحب لس یا یوولس زره دتردید سره بیان کړیدی نو ددی وجه څخه ددې سره هم دیوولس زرو ثبوت نه سی کیدی نو دداسی نزاع په صورت کی په مهر مثل سره فیصله (۲) کیږی. فقط

په دعوٰی دمعافی دمهرکی شاهدی اوپه دی باره کی پوښتنه: **سوال**: (۱۳۹۲) دعوٰی دمعافی دمهر سویده خوپه دی کی دالف نومي ښځی شاهدی په بهوپال کی سویده او دب نومي ښځی شاهدی ډیره موده وروسته په لاهورکی سویده اودج نومي سړی شاهدی دالف سره سویده اودشاهدانو ۱، ۲، ۳ شاهدی په وجه داقرار دنه پایبندی اودبی پرده گی کیدو مفید دثبوت نه دی، نوددی وجه څخه دکل متروکی څخه دي دین دمهر اداسی په دی صورت کی نصاب دشاهدی پوره دی اوکه نه؟ چی دالف اودب شاهدی جلا جلا ده نوپه دی کی خوڅه شرعی نقص نسته؟

جواب: دمعافی دمهر دعوٰی ددی وجه څخه غیر ثابته گرځول سویده چی په دی کی یو سړی اودوی ښځی شاهدی ورکوی خودواړو ښځو جلا جلا اداء دشاهدی کړیده یعنی

---

(۱) ونصابها (ای الشهادة) لغیرها من الحقوق ﷺ رجلان ﷺ اورجل اوامراتان (الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار کتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۵، ط.س. ج۴ ص ۴۲۵). ظفیر

(۲) وان اختلفا فی المهر ففی اصله الخ یجب مهر المثل (درمختار) قال فی الفتح الاختلاف فی المهر اما فی قدره اوفی اصله وکل منهما اما فی الحیوٰة اوبعد موتهما اوموت احدهما (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۲، ط.س. ج۳ ص۱۴۸ مطلب مسائل الاختلاف فی المهر). ظفیر

ددوو ښځو دجلا جلا دشاهدی اداء کولو دوجه ځخه دیوه سړی او ددوو ښځو دشاهدی نصاب نه دی ګرځول سوی اوپه سبب دعدم دنصاب دشاهدی دعوٰی یي غیر مسموع ګرځول سویده حال دادی چی په احنافو کی داسی قول نسته چی دهغه ځخه داثابت سی چی دښځو په شاهدی کی تفریق دشرط قبول دی دومره صحیح ده چی قاضی لره په دوو ښځو کی تفریق نه دی کول په کار. کما فی الدرالمختار لایفرق بینهما [۱] الخ. په دی مسئله کی اصل دادی چی امام شافعی کما قال السبکی اوامام بشر حاکم ته دشاهدی دپاره راغله نو ده ددوی دیوبل ځخه جلا کول وغوښتل نوامام شافعی فتذکر احدهما الاخرٰی. آیت تلاوت کړی اوحاکم ساکت سو [۲] ددی ځخه ثابته سوه چی دامام شافعی داستنباط دارمدار پرآیت مذکوره دی چی ددی حقیقت ددی ځخه زیات نه دی چی ددی ځخه اشاره دعدم ضرورت دتفریق معلومیږی نه داچی عدم تفریق ضروری دی لکه چی په خپله شوافعو په وخت دارتیاب قاضی ته اختیار دتفریق ورکړیدی بلکی مستحب ده چی شاهدان په شرط داشتباه اودارتیاب دیوبل ځخه جلا سی. کمافی الحموی قال تاج السبکی بعد نقل هذه الحکایة وهذا فرع حسن استنباط جید والمعروف في مذهب ولدها (وهو الشافعي) اطلاق القول بان الحاکم اذا ارتاب بالشهود استحب له التفریق بینهم وکلامها صریح في اشتباه النساء للمنزع الذي ذکرته ولا باس به اهـ اقول وفي الملتقط من الحکایة المذکورة لیس صریحاً في ان المذهب عندنا عدم التفریق في شهادة اذا ارتاب القاضي ص۳۲۷. ددی تصریح ځخه معلومه سوه چی قاضی سره درضامندی دښځو هم په صورت دارتیاب تفریق کولی سی نوکه په خاص عذر یابغیر دعذر ځخه اتفاقا ددوو ښځو شاهدی جلاجلا واخیستل سوه نوپه دی کی څه مضائقه ده ددی وجه ځخه صرف په جلا جلا اداء شاهدی دامرأتینو دي په وجه دنصاب دشاهدی ناقص ونه ګڼل سی بلکی په دی شاهدی سره معافی دمهر ثابتیږی اوکه په دی توهم یعنی صرف په جلا جلا اوپه مختلفو وختونو کی داداء دشاهدی کیدو په بناء ددعوٰی قضاء سوی وی نودا قضاء هم نافذه نه ده. کما فی الشامی المقلد متٰی خالف مذهبه لا ینفذ حکمه. ج۴ ص۴۲۰. فقط

---

[۱] الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۲، ط.س. ج۵ ص۴۲۵. ظفیر

[۲] حکي أن أم بشر شهدت عند الحاکم فقال الحاکم فرقوا بینهما فقالت لیس لك ذلك قال الله تعالی (أن تضل إحداهما فتذکر إحداهما الأخری) فسکت الحاکم (ردالمحتار کتاب الشهادات ج۴ ص۵۱۲، ط. س. ج۳ ص ۴۰۵) په تفصیلی واقعه کی دامام شافعی تذکره هم سته، ددی دپاره وګوری: حموی علی الاشباه والنظائر کتاب القضاء والشهادات ص۲۲۱. ظفیر

دمعافي څخه وروسته دمهر مطالبه صحيح نه ده: **سوال**: (۱۳۹۳) يوسړی خپلی ښځی ته وويل چي داستا مهر موجود دی معاف يي کړه کني نو پرتابه زکوٰة ورکول وي دي خيال وکړی چي مهر خونه رارسيږي نو ددي وجه څخه معاف يي کړی اوس يي دخاوند څخه وړی سي اوکه نه؟

جواب: چي کله ښځي مهر معاف کی چي په هره وجه وي او بغير دزبردستی اوزور څخه يي معاف کړی که څه هم چي دخاوند په ويلو يي معاف کی اواګر چه ښځي په بيره دزکاة معاف کی نوپه دي صورت کي مهر معاف سو عند الله دمهر مطالبه نه سي کولی ، للمرأة ان تهب مالها لزوجها من صداق دخل بها زوجها او لم يدخل، عالمګيري مصري ج۱ ص۲۹۲، اذا وهب احد الزوجين لصاحب لا يرجع في الهبة، قاضي خان ج۴ ص۲۸۸. (۱)

ښځي مهر وانه خيستی اوروپی يي په تجارت کي ولګيدي اوس ښځه سره دنفع مهر اخيستی سي اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۹۴) که شرعاً دښځي مهر ادا سوی نه وي او دنقدو څخه ددوی دمهر اخيستو حق وي اودا نقد په تجارت کي ولګيدی په دي کي ګټه او تاوان هرڅه سوی وي نن ښځه خپل مهر سره دمنافعو غواړي نو ښځي لره دمنافع داخيستو حق سته اوکه نه؟

جواب: په دي صورت کي ښځه صرف خپل مهر دوارثانو څخه اخيستی سي دامهر دوارثانو پرذمه دی نوښځه صرف اصل مهر اخيستی سي اودګټي مطالبه نه سي کولی.

دلور دمرګ څخه وروسته ددي پلار ددي مهر اخيستی سی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۹۵) دلور دمرګ څخه وروسته ددي والدينو ته ددي دمهر اخيستو حق سته اوکه نه؟

جواب: لور که بې اولاده مړه سي اوخپل خاوند او والدين پريږدي نو ددي مهر اوپه ترکه کي وروسته تر ادا دحقوقو چي مقدم على الميراث دي نيم مال ددي دخاوند او نيم دوالدينو دی، کما قال الله تعالى: ولكم نصف ما ترك ازواجكم ان لم يكن لهن ولد. (۲)

دخلع دپاره چي يو غير دښځي په حکم روپي ددي خاوند ته ورکړي نودا سړي دښځي څخه دا روپۍ وصولولی سي اوکه نه؟ **سوال**: (۱۳۹۲) عمر دزيد څخه يوسل او شپيته روپۍ دهنده په امر سره چي کمي اخيستي وي رقم واخيستی اوښځي ته يي طلاق ورکړی دي زيد روپی دبکر دپاره ورکړيدي چي عدت تېره سي نودبکر سره به نکاح وکړم بکر دهندی په عده کی مړسو نه عده پوره سوه اونه نکاح وسوه زيد خپلی يوسل او شپيته روپی دهندی يا ددی دپلار څخه طلب کوی اوهنده انکار کوی دخپلی خرچي اودمهر

(۱) الاشباه والنظائر الفن الثاني كتاب القضاء والشهادات ص۲۲۱. ظفير
(۲) سورة النساء. ظفير

اودنسب دعوٰی کوی آیا زید خپل رقم بیرته اخیستی سی اوکه نه؟ اودهندی دعوٰی هم چلیدی سی اوکه نه؟
جواب: دهندی په امر چی کمی روپی زید عمرته دطلاق په غرض ورکړی وی نوزید دا روپی دهندی څخه بیرته اخیستی سی اوپه طلاق علی المال کی دصحیح قول موافق دښځی مهر نه ساقطیږی. په درمختار کی دی: ویسقط الخلع والمباراة کل حق ثابت وقتها کل منهما علی الاخر الخ قوله کل حق شمل المهر والنفقة المفروضة والماضية (١) الخ شامی وقبل الطلاق علی مال مسقط للمهر کالخلع والمعتمد لا، درالمختار وفی الشامی ان النفقة المقتضی بها تسقط بطلاق واطلقوه فشمل الطلاق بمال وغیره شامی (٢) وفی ردالمحتار للشامی وان ارسله بان قال علی الفاتح فان قلبت لزمها تسلیمه الخ شامی (٣). فقط

دلونو او دبیبیانو دنبی کریم ﷺ مهر څومره وو او ددی څخه مهر زیات ایښوول مکروه دی او که نه؟ سوال: (١٣٩٧) څه فرمایي ددین عالمان اومفتیان دشرع متین په دې مسئله کی چی دنبی کریم ﷺ دبیبیانو بی بی عائشه صدیقه اوبی بی حفصه اوبی بی خدیجة الکبرٰی رضی الله عنهن وغیرها اولونی دنبی کریم ﷺ بی بی فاطمه، رقیه، ام کلثوم رضی الله عنهن دعقد دنکاح مهر څومره مقررسوی وو، اوبل داچی که څوك ددوی دمهرڅخه زیات مقررکړی نومکروه به وی اوکه نه؟ دتفصیل سره یي ولیکی؟
جواب: مکروه نه دی، خوډیر زیادت ناخوښه سویدی، دبیبیانو اودلونو دنبی کریم ﷺ مهر دولس نیمی اوقیه وو چی پنځه سوه درهمه کیږی ماسوا دام حبیبه رضی الله عنها څخه چی دهغې مهر څلور زره درهمه نجاشی مهر کړی وو. مشکوٰة (٤). (دپنځو سوو درهمو وزن یو سل یوډیرش تولی سپین زردی ددی قیمت دسپینو زرو په نرخ معلوم کړی. ظفیر).

داولیآؤ دنکاح څخه مخکی یاپه وخت دنکاح مهر اخیستل څنګه دی؟ سوال: (١٣٩٨) بعضی

---

(١) وګوری ردالمحتار باب الخلع ص٧٧٧ – ٧٧٨، ج٢. ط. س. ج٣ ص٢٥٢، ٢٥٣. ظفیر
(٢) ایضا ص ٧٨٠ ج٢. ط.س. ج٣ ص ٤٥٥. ظفیر
(٣) عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال ألا لا تغالوا صدقة النساء فإنها لو كانت مكرمة في الدنيا وتقوى عند الله لكان أولاكم بها نبي الله صلى الله عليه وسلم ما علمت رسول الله صلى الله عليه وسلم نكح شيئا من نسائه ولا أنكح شيئا من بناته على أكثر من اثنتي عشرة أوقية ونش قال اندري ما النش قلت لا قالت نصف اوقية فتلك خمس مائة درهم. رواه مسلم (مشکوٰة باب الصداق ص٢٧٧) اودام حبیبه رضی الله عنها په اړه صراحت دی چی: امهرها عنه اربعة الف درهم (ایضا). ظفیر
(٤) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب لابی الصغیرة مطالبة المهر ج٢ ص٥٠٨، ط. س. ج٣ ص١٢١. ظفیر

خلګ دهلك يادده دوارثانو څخه دنکاح څخه مخکی ياپه وخت دنکاح ورڅخه مهر اخلی اوپه خپلو ضروریاتوکی يي خرڅ کوی اودليل دجواز داحديث: انت ومالك لابيك (١) پيش کوی اوقصه دحضرت شعيب اودموسٰی عليهما السلام چي دخپلی لور په مهر کی يي باندی بزی څرولی وی، نودا دليلونه په مالونو داولادکی دجواز دپاره صحيح دی اوکه نه؟

جواب: دانجلۍ پلار لره دمهر اخيستل صحيح دی خوپه خپل خرڅ کی يي لګول صحيح نه دی اوکه وی لګوی نودابه انجلۍ ته واپس کوی: لاب الصغيرة المطالبة بالمهر، در مختار (٢) وفی الشامی والصغير غير قيد ففی الهندية للاب والجد والقاضی قبض صداق البکر صغيرة کانت اوکبيرة الا اذا نهته وهی بالغة صح النهی الخ (٣). اودشعيب عليه السلام په قصه کی تحقيق دادی چی که څه هم فقهاء ددی څخه استدلال کوی چی که دپلار بزی څرول مهر مقرر سی نونکاح صحيح ده اومهر مثل لازم دی. ومقتضاه وجوب مهر المثل فی خدمة وليها وعدم لزوم الخدمة وکذا فی مثل قصة شعيب (٤) عليه السلام. خوپه شامی کی دی چی په دی صورت کی دپلار پر ذمه ددی خدمت قيمت لور ته ورکول لازم دی په درمختارکی دی: ومفاده صحة تزوجها علی ان يخدم سيدها اووليها کقصة شعيب عليه السلام مع موسٰی (٥). اوپه شامی کی دی: ومفاده صحة الاستدلال بها علی الجواز فی رعی الغنم للاب قالا لرحمتی والظاهر ان وليها يضمن لها حينئذ قيمة الخدمة (٦) الخ. فقط

<u>دنولسو روپو تنخوادار څومره مهر مقررکړی؟</u> سوال: (١٣٩٩) چی ديوسړی نولس ١٩ روپی دمياشتی تنخوا وی نوپه وخت دعقد زيات تر زيات څومره مهر تړلی سی؟

جواب: دمهر ادنٰی مقدار لس درهم شرعی دی، چی دهغه پاوکم دری روپی تقريبًا کيږی او دزيات شريعت څه حدنه دی مقرر کړی. کما قال الله تعالی وان اتيتم احداهن قنطارًا فلا تاخذوا منه شيئا الخ (٧). ددی څخه معلومه سوه چی په زرګونو روپو هم مهر کيدی سی خوښه دادی چی مهر ډير زيات اودحيثيت څخه زيات مقرر نه سی دنبی کريم ﷺ

---

(١) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب لابی الصغيرة مطالبة المهر ج٢ ص٥٠٨، ط.س. ج٣ ص١٢١. ظفير

(٢) ردالمحتار باب المهر ايضا مطلب ايضا ج٢ ص ٥٠٨ ، ط.س. ج٣ ص ١٢١. ظفير

(٣) ردالمحتار باب المهر ج٢ ص ٤٥٨ ، ط.س. ج٣ ص١٢١. ظفير

(٤) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج٣ ص٤٥٨ ، ط.س. ج٣ ص ١٠٧. ظفير

(٥) ردالمحتار باب المهر ج٢ ص ٤٥٩ ، ط.س. ج٣ ص١٠٧. ظفير

(٦) ردالمحتار باب المهر ج٢ ص ٤٥٨ ، ط.س. ج٣ ص ١٠٧. ظفير

(٧) سورة النساء . ظفير

دبیبیانو اودلوښو مهر پنځه سوه درهمه ؤ یعنی چی تقریبا یوسل اوپنځه ویشت کیږی، نو مناسب اومستحب طریقه داده چی مهر زیات نه سی ([1]). فقط

دمهر دمعاف کولو حق به دانجلۍ پلار ته وی داشرط څنګه دی؟ سوال: (۱۴۰۰) دزید نکاح دبالغ هندی سره وسوه اودهندی مور اوپلار یوځو شرطونه دزید څخه ولیکل یو شرط دادی چی دمهر دمعاف کولو اختیار به دهندی پلار ته وی اوهندی ته به نه وی نو داشرط صحیح دی اوکه نه؟ اوپه بناء دشرط داقرار نامی دهندی مهر ددی والدین معاف کولی سی اوکه نه؟

جواب: داشرط خطا دی والدینو دهندی ته دمهر دمعاف کولو هیڅ حق نسته دهندی مهر دزید پرذمه واجب دی اوهمدایي مستحق ده اوهم دایي معاف کولی سی دوالدینو یادبل چا داسی شرطونه لګول اودخاوند قبلول شرعًا اوقطعا بی معنٰی دی ([2]). فقط

چی کله مهر یادنه وی نومهر مثل به ورکول کیږی اوکه څه؟ سوال: (۱۴۰۱) دهندی عقد په قاعده دشریعت وسو خوپه رجسټر کی درج نه سو اونه مقدار دمهر یاددی په دی صورت کی به مهر مثل ورکول کیږی اونکاح به ثابته وی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح منعقده سوه اومهر مثل به ورکول سی ([3]) اومهر مثل هغه دی چی ددی دخوندو اودترورګانو وغیرهن مهر ([4]) وی، وباقی الشروط یطلب من کتب الفقه . فقط

دخپل زوی ښځی ته یی شیدی ورکړلی اوس دادمهر مستحقه ده اوکه نه؟ سوال: (۱۳۰۲) یوی ښځی دخپل زوی ښځی ته چی دیو نیم کال ده شیدی ورکړلی نو په دی صورت کی

([1]) دا دسنه ۱۳۳۷هـ دوخت خبره ده په سنه ۱۳۹۱هـ کی دیو ویشتو روپو څخه کم نسی کیدی ځکه چی سپین زر په اوو روپو توله ده اودلسو درهمو وزن پنځه دیرش ماشی دی اودسپینو زرو په قیمت سره به دازیاتیږی اوکمیږی نو اوس دپنځوسو درهمو قیمت نه سوه پنځه ویشت روپی کیږی ځکه چی دپنځه سوه درهمو وزن یو سل او یو دیرش توله سپین زردی ددی چی کم قیمت دسکه رائج الوقت وی هم هغه حساب به وی. ظفیر

([2]) وصح حطها لکله اوبعضه عنه (درمختار) وقید بحطها لان حط ابیها غیر صحیح لوصغیرة ولو کبیرة توقف علی اجازتها ولابد من رضاها ففی هبته الخلاصة خوفها بضرب حتٰی وهبت مهر ما لم یصح لوقادرا علی الضرب اهـ (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۲۴، ط.س. ج۳ ص۱۱۳ مطلب فی حط المهر والابراء عنه). ظفیر

([3]) وان اختلفا فی المهر ففی اصله الخ یجب مهر المثل (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۹۱، ط.س. ج۳ ص۱۴۸) وکذا یجب مهر المثل فیما اذا لم یسم مهر اوفی (ایضا ج۲ ص۴۲۰، ط. س. ج۳ ص۱۰۸). ظفیر

([4]) والحرة مهر مثل الشرعی مهر مثلها اللغوی ای مهر امرأة تماثلها من قوم ابیها لا امها وفی الخلاصة ویعتبر باخواتها وعماتها (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی بیان مهر المثل ج۲ ص۴۸۷، ط. س. ج۳ ص۱۳۷). ظفیر

چی نکاح باطله سوه مهر به وی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دښځی اودخاوند په مینځ کی حرمت قائم سو اونکاح فسخ سوه اودخاوند پرذمه نیم مهر واجب سو نوکه پوره مهر يي اداء کوی نونیم مهر بیرته اخیستی سی په فتاوٰی عالمگیری کی دی: ولو ان رجلا تزوج صغیرة فجائت ام الزوج من النسب اومن الرضاع فارضعت الصغیرة حرمت علیه ویجب لها علیه نصف المهر [1] الخ. فقط

دانجلۍ پلار مهر غواړی اورخصتی نه کوی اودسلو روپو څخه یي زیاتی اخیستی دی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۰۳) زما خسر زما ښځه نه رالیږی اویووار یې سل روپی وغوښتی چی سل روپی را ولیږه نوبیابه زه دادرولیږم، خوهغه روپی یې واخیستی اوښځه یي را ونه لیږله اوروپی یي هم ماته بیرته رانه کړی اودنور مهر دعوٰی کوی نوآیا نور مهر ورکول سی سره ددی څخه چی دی زما ښځه نه رالیږی اوددوی کره پرده هم قطعا نسته نوپه داسی صورت کی به دده امامت صحیح وی اوکه نه؟

جواب: که مهر موجل دی نوښځه قبل الطواف والموت دخاوند څخه وصولی نه سی کولی، په فتاوٰی عالمگیری کی دی: لا خلاف لأحد أن تأجیل المهر إلی غایة معلومة نحو شهر أوسنة صحیح وإن کان لا إلی غایة معلومة فقد اختلف المشایخ فیه قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا لأن الغایة معلومة في نفسها وهو الطلاق أو الموت [2] الخ. اوچی کمی سل روپی تاخپل خسرته ورکړی دی نوهغه ته دده څخه وصولولی سی اوچی دکم سړی دکور ښځی بی پردی وی اوگرځی نوکه دی دانه منع کوی نودده امامت مکروه دی. فقط

دمهر په ورکولو سره یي دښځی په نوم جائیداد ولیکی نوخاوند دا واپس اخیستی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۰۴) زید خپلی ښځی ته طلاق ورکی اومهر یي اداء کی او ددی ښځی په نوم یي څه جائیداد په عوض دنان اونفقه تحریر کړی وو نو دطلاق څخه وروسته اوداداء کولو دمهر څخه وروسته داښځه شرعًا دنان ونفقه حقداره ده اوکه نه؟ اودا جائیداد ددی څخه بیرته اخیستی سی اوکه نه؟

جواب: دطلاق څخه وروسته که یي مزکه اوجائیداد ورکړیدی نودا په طور دهبی دښځی ملکیت سو اوس په زبردستی اوپه قانونی طور باندی خاوند بیرته نه سی اخیستی اوکه په رضا یي بیرته واخلی نوسره دکراهته جائزدی. فقط

---

(۱) عالمگیری مصری الباب السابع في المهر فصل حادي عشر ج۲ ص۳۱۸ ط. ماجدیه ج۳ ص۳۴۵. ظفیر

(۲) عالمگیری مصری کتاب الرضاع ج۲ ص۳۴۵ ، ط. ماجدیه ج۳ ص۳۱۸. ظفیر

جائیداد دمړګ څخه وروسته به چاته ورکول کیږي؟ سوال: (۱۴۰۵) که ښځه دمذکوره خاوند په ژوند کی مړه سی نودا جائیداد ددی خاوند ته ورکول پکاردی اوکه ددی ښځی اولاد ته؟

جواب: دطلاق او دعدی دتیریدو څخه وروسته که دابنځه مړه سی نوخاوند ته ددی دمیراث څخه څه نه ورکول کیږی بلکی ددی اولاد اونورو شرعی وارثانو ته به میراث رسیږی. فقط

خاوند په نابالغتیا کی مړسو نوښځه دمهر اودنفقی حقداره ده اوکه نه؟ سوال: (۱۴۰۶) دنابالغو واده ددوی اولیاؤ کړی وو. خاوند دنابالغتیا په حالت کی مړسو آیا ناوی حقداره دمهر اودخرڅ کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی ښځه دپوره مهر حقداره ده اودخاوند دترکی څخه پوره مهر وصولولی سی اوخرڅ اوخوراك دزمانی دعدی واجب نه دی په درمختار کی دی: لاتجب النفقة الخ لمعتدة موت مطلقا الخ (۱). درمختار باب النفقة. اوپه درمختار باب المهر کی دی: یتاکد عند وطی اوخلوة صحت من الزوج اوموت احدهما (۲). فقط

چی دکمی معافی شاهد نه وی نو دهغه حکم: سوال: (۱۴۰۷) دیوې ښځی مهر پنځه زره مقرر سوی ؤ چی دې په خپله خوښه په حالت دصحت خپل خاوندته دوه زره روپی معاف کړی چی دهغه هیڅ شاهد نسته، نوشرعا به دامعافی معتبره وی اوکه کالعدم به وی؟

جواب: که ښځه ددی معافی کولو څخه منکره نه وی بلکی اقرارکوی نوشرعًا به دامعافی معتبر وی دخاوند دذمه څخه دامهر ساقط سو په هدایه کی دی: وان حط عنه من مهرها صح الحط لان المهر حقها والحط یلاقیه حالة البقاء انتهٰی (۳). خوکه ښځه اقرار نه کوی نوبیا دشرعی شاهدی څخه بغیرددی معافی به اعتبار نه وی (دوه سړی یا یوسړی اودوی ښځی شاهدی به ضروری وی. ظفیر)

دکالو په شکل کی مهر اداء کول څنګه دی؟ سوال: (۱۴۰۸) باقی دری زره یي داسی ادا کړل چی په مختلفو وختونو کی یي زیات دزرو روپو دکالو څخه یویو دوه دوه جوړکړل اووریي کړل اودوه زره روپی یي نقدی ورکړی، نو وروسته بیا ښځه دعوی دمهر کولی سی اوکه نه؟ اویا دمهر دیوی حصی وصیت کولی سی اوکه نه؟

جواب: خاوند چی څومره کالی یاروپی وغیره په نوم دمهر ورکړیدی داټول په مهر کی به

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۲۲، ط.س. ج۳ ص۶۱۰. ظفیر

(۲) ایضا باب المهر ج۲ ص۴۵۲ ، ط. س. ج۳ ص۱۰۲. ظفیر

(۳) هدایه باب المهر ج۲ ص۳۰۵. ظفیر

حساب وی ښځه ددی حصی متعلق دمهر دعوٰی یاوصیت نه سی کولی دخاوند دقول به په دی باره کی اعتباروی: اعطاها مالاً وقال من المهر وقالت من النفقة فالقول للزوج الا ان تقیم هی البینة کذافی فتح القدیر (۱) ومن بعث الی امراته شیئا فقالت هو هدیة وقال هومن المهر فالقول قوله فی غیرالمهیا للاکل کالعسل والسمن (۲) ؏ فتاوٰی عالمگیریه.

ددریمی حصی دمهر دخیرات کولو وصیت جائزدی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۰۹) ښځی دمرګ څخه شپږ دیرش ګهنټی مخکی وصیت وکی چی ددی مهر یوثلث دی خیرات سی نودا وصیت جائزدی او که نه؟

جواب: په شرعی حیثیت سره ددی دمهر چی کمه حصه پر ذمه دخاوند ثابته وی دهغه په ثلث کی وصیت به جاری وی اوباقی روپی به پر وارثانو تقسیم چی په دی کی خاوند هم شامل دی خوکه ددی مخکی معافی یا دخاوند ادا کول ثابت وی نوبیا ددی وصیت کالعدم دی. فقط

چی کم مهر مقرر سی هغه دخاوند پرذمه دی؟ **سوال**: (۱۴۱۰) دښځی خاوند مورث اعلی مهر یولك پنځه ویشت زره یوسل پنځه ویشت اشرفی وو، دمورث اعلی په خاندان کی تراوسه دامذکوره مهر بی دلحاظ دامدنی او دطاقت دخاوند څخه تبرکا اورسماً مقرر کیږی څه نیت دیوی ډلی هم نه وی اونه یې اداء کول په وجه دغریبی ممکن دی، نوزید اوهنده هم ددی خاندان غړی وه په وخت دعقد صرف شپږ ویشت روپی دمیاشتی په تنخواه و، نورڅه قیمتی جائیداد نه لری دخاندانی رواج مطابق یې دغه مهر وتړی او دورکولو نیت یې نه وو اونه په موقع دمحل سره داکیدی سوه اوس دهندی زوی عمر په سبب دجرم دفوج داري ملزم ثابت سو اودده تنخواه په سبب دجرم مذکوره دسرکاره بنده سوه اوچی پلار په خپل ژوند کی بیل کړی وو اوتر مرګه یې دصورت څخه بی زاره وو طالب دمهر متروکه دی ددی څخه علاوه دزید دوی ښځی نوری هم دی چی دهغوی مهر پر ذمه دمیت واجب الاداء دی اوپه دوی کی یوه ښځه سلمٰی پرمتروکه دمیت قابضه ده (چی قانونا باطله ده) اوچی څه دهندی سره سویدی نواٰیا دانکاح صحیح کیدی سی؟ او صورت دصحت دنکاح آیاپه لحاظ دشرعی احکامو داسی معاهده واجب التعمیل دی او ددی ذمه داری پرمتروکه عائد کیدی سی؟ آیادوهمی ښځی (سلمٰی) قابضي دجائیداد ته هم ددی مهر(دوه زره اوشرعی حصه) دده دمتروکي څخه مکمل رسیدی سی؟ آیا وروسته دادا کولو دمهر (دسلمٰی) څخه دمقبوضه جائیداد څخه بی دخله کیدی سی ؟ آیا د داسی

(۱) عالمگیری مصری باب سابع فصل ثانی عشر ج۱ ص ۳۲۲ ط. ماجدیه ج۱ ص ۳۲۲. ظفیر
(۲) ایضا. ظفیر

صفتونو والا زوی متروکه اخیستی سی اوکه نه؟

جواب: دمسئلي جواب دادی چی ثومره مهر په عقد دنکاح دتراضی دطرفینو مقرر سی نودا مقدار چی ثومره هم زیات وی مثلا یولك پنځه ویشت زره روپی اویوسلو اوپنځه ویشت اشرفی یاددی څخه هم زیاتی وی دغه مقدار دمهر دخاوند پرذمه واجب دی، او ددی اداء کول پرخاوند واجب اوضروری دی (۱) په شان دنورو قرضونو نیت يي دورکولو وی اوکه نه وی، قانونا دامعاهده باطله وی اوکه نه وی خوشرعا دامعاهده اودین واجب الاداء دی اوپه دی معاهدی سره اوپه دی مقدار دمهر نکاح دزید او دهندی بلا شك او شبه صحیح سویده اورقم دمهر دخاوند پرذمه واجب وو چی ده په خپل ژوند کی اداء نه کی نو دده په مرګ دده دترکی څخه دواړو ښځو سلمی اوهندی ته ادا کول واجب دی او دتکفین او دتجهیز څخه علاوه پرنورو حقونو مقدم دی (۲) نوددی وجه څخه دزید دترکی څخه وروسته داخراجاتو دتجهیز اودتکفین څخه دواړه ښځو سلمٰی اوهندی ته به مهر اداء سی نوکه ددی څخه وروسته که څه باقی پاته سی نوپه شرعی وارثانو به دشرعی حصو مطابق تقسیم سی اوکه ترکه دزید ددواړو ښځو دمهر دپاره کافی نه وی نو دواړو ښځو ته به دمهر مطابق حصه ورکول سی یعنی چی دکمی ښځی مهر زیات وی هغې ته به ددې په نسبت سره زیات اوچی دکمی داکم وي نودې ته به دهغه په نسبت دمهر مقدار ورکول په کاردی. فقط

دریم فصل

دجهیز مسائل ، او متفرقي مسئلې

<u>جهیز به دانجلۍ وی اوکه دهلك؟</u> سوال: (۱۴۱۱) محمد خلیل خپلی ښځی رحمت ته طلاق بائن ورکړی په وخت دعقد دښځی پلار خپلی لور رحمت ته په جهیز کی لوښی وغیره ورکړه نودا دچا ملکیت دی؟

جواب: دغه سامان دجهیز درحمت ملکیت دی اودمحمد خلیل په دی کی حصه نسته (۳)

---

(۱) قال الله تعالی وان اتیتم احدهن قنطارا فلا تاخذوا منه شیئا. (سورة النساء) قنطار مال کثیر ته وایي چی ددی څه حد نسته. ظفیر

(۲) ثم تقدم دیونه التی لها مطالب من جهة العباد ویقدم دین صحة علی دین المرض (درمختار) دین الصحة هو ما کان ثابتا بالبینة مطلقا او بالاقرار فی حالة الصحة (ردالمحتار کتاب الفرائض ج۵ ص۲۴،ط.س. ج۶ ص۷۶) فارغ عن دین له مطالب من جهة العباد ولو صداق زوجة الموجل للفراق (ایضا کتاب الزکوٰة ج۲ ص۷، ط. س. ج۱ ص۲۲۰). ظفیر

(۳) جهز ابنته بجهاز سلمها ذالك لیس له الاسترداد منها ولا لوارثة بعده ان سلمها ذالك فی صحة بل تختص به وبه یفتی وکذا لو اشتراه لها فی صغرها (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۵۰۳، ط. س. =

(نو معلومه سوه چې جهيز د انجلۍ حق کيږي نه دهلك. ظفير)

جهيز به دانجلۍ وي اوکه دهلک دپلار؟ سوال: (۱۴۱۲) زيد دخپل زوى واده دبکر دلور سره وکې اوچې کم لوښي بکر په جهيز کې ورکړل دازيدپه خپلو پخوانيو لوښوکې کښي ښوول څو ورځې وروسته زيد دخپلې لور واده وکې اودبکر په مخکې يې دده جهيز دلور دلوښو څخه خپلې لور ته ورکړې بکر منع نه کړل آيا بکر يالور دبکر دزيد څخه دغه لوښي بيرته اخيستى سى اوکه نه؟ په دې بناء لور ددې خاوند کره نه ليږي ځکه چې دې نکاح فسخ کول غواړي.

جواب: چې کم ظروف وغيره بکر دخپلې لور په جهيز کې ورکړيدي نوهغه دلور ملکيت دى بکرته ددې دبيرته اخيستو هيڅ حق نسته خولور دبکر دزيد څخه دالوښي اخيستى (۱) سى اودبکر بندول دخپلې لور دخاوند دکوره صحيح نه دى اوبغير دطلاق اچولو دخاوند څخه مخکې نکاح نه سى فسخ کولې اونه فسخ کيدى سى. فقط

خاوند مړسو دانجلۍ پلار چې کم کالي ورکړي وه هغه دخسروي اوکه دانجلۍ اودمهر څه حکم دي؟ سوال: (۱۴۱۳) يوسړي دخپلې لور عقد دعبدالستار دزوى سره په عوض دپنځو سوو روپو دمهر وکې يوه مياشت وروسته هلك بې داداء کولو دمهر څخه مړسو نو اوس دانجلۍ دوهمه نکاح مقرره سويده دکونډې پلار چې په واده کې کم کالي خپلې لورته ورکړي وه هغه دکونډې خسر عبدالستار طلب کوي اوکونډه خپل مهر طلب کوي ځکه چې که کالي دعبدالستاردي نودکونډې مقرر مهرده لره اداکول په کاردي اوکه نه؟

جواب: دکونډې کم کالي اوسامان چې ددې دپلار دلوري دي ته ورکول سوه هغه دښځې ملکيت دى اوکه نه په دې کې دعبدالستار دخسر حق نسته اودعوه دده باطله (۲) ده او مهر دکونډې پرذمه ددې دخاوند دى که دخاوند څه ترکه وي نووددې څخه دا اخيستى سى دخاوند دپلار عبدالستارڅخه يې نسى اخيستى خوکه عبدالستار يې ذمه دار سوى وي نو دده څخه يې اخيستى سى. فقط

کالي دخاونددمړګ څخه وروسته دده پلاراخيستى سى اوکه نه؟سوال: (۱۴۱۴) دزيد دزوى

= ج۳ ص۱۵۵). ظفير

(۱) فلا خلاف في كون الجهاز للبنت لما في الولوالجية جهز ابنته ثم مات فطلب بقية الورثة القسمة فإن كان الأب اشترى لها في صغرها أو في كبرها وسلم لها في صحته لها خاصة اهـ (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۵۰۴ ، ط. س. ج۳ ص۱۵۷ مطلب فى دعوى الاب ان الجهاز عارية). ظفير

(۲) ولو دفعت في تجهيزها لابنتها أشياء من أمتعة الأب بحضرته وعلمه وكان ساكتا وزفت إلى الزوج فليس للأب أن يسترد ذلك من ابنته لجريان العرف به وكذا لو أنفقت الأم في جهازها ما هو معتاد والأب ساكت (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۵۰۵ ، ط.س. ج۳ ص ۱۵۷). ظفير

واده دهندی سره وسو اوس دزید په ژوند کی بکر وفات سو یوزوی اوښځه او پلار زید یي پرېښووی دعدی څخه وروسته هندی دوهمه نکاح وکړه زید هندی ته څه کالی ورکړی وه چی دی دابیرته اخیستل غواړی اودهندی دجانبه دمهر دعوی سویده. دمهر اداء کول دزید پرذمه دی بکر دخپل پلار سره اوسیدی، دزید سره دمعمولی سامان دکور داوسیدو څخه علاوه څه بل جائیداد نسته زید یې دبکر دزوی څخه اخیستی سی اوکه نه اوهندی ته چی یي کم کالی ورکړی دی هم داخیستو دی اوکه نه دمهر معانی معلومه نه ده په دی کی به دهندی قول معتبروی اوکه نه؟

جواب: موافق دعرف چی کم زیور زید دخپل زوی بکر ښځی ته ورکړی دی داده خپل زوی ته ورکړی وه، ددی وجه څخه دمرګ دبکرڅخه وروسته دی دهندی څخه زېور واپس نسی اخیستی هنده په خپل مهرکی دازېور ساتلی سی (۱)، اوچی کله دمهر دمعافی شاهد نسته نوقول دهندی معتبردی، اوهندی که دوهمه نکاح دداسی سړی سره کړیده چی غیردی دهلك محرم نه دی نوحق دپالنی دهندی ساقط سو، انا، ترور وغیره چی کم موجودوی حق دپالنی دهغه دی ولایت دنکاح دنیکه یعنی دزید دی. فقط

کم کالي چي ورکول کيږي ښځه دهغه مالکه کيږي اوکه نه؟ سوال: (۱۴۱۵) چی کم کالی وغیره دخاوند دطرفه ښځی ته ورکول سی نوښځه ددی مالکه کیږی اوکه نه؟

جواب: زموږ په ښارونوکی هم داعرف او رواج دی، چی دکالی وغیره ښځه مالکه جوړیږی اوښځه ددی مالکه ګڼل کیږی نوپه دی صورت کی ښځه ددی مالکه ده او دخاوند په دی کي هیڅ حق نسته. فقط

دانجلۍ دجهيز او دهلک دجامو ملکيت چاته حاصل دي؟ سوال: (۱۴۱۶) په وخت دنکاح چی په جهیز کی کم شیان انجلۍ ته ورکول سوی دی اودزوم دپاره چی کم لباس مکلف جوړ سویدی نوددی مالك هلك دی اوکه انجلۍ ده؟

جواب: دپلار دطرفه چی څه شیان انجلۍ ته ورکول سوی دی په جهیزکی نوددی دامالکه ده اوهلك ته چی کمی جامی اونقد ورکول سویدی دادهلك ملکیت دی دانجلۍ سره ددی هیڅ تعلق نسته. فقط

چي کم کالي يي ورکړيدي دطلاق څخه وروسته داخاوند بيرته اخيستی سی اوکه نه اوښځه په مهر اخلي اوکه نه؟ سوال: (۱۴۱۷) دزید دبکر دبالغی لور سره نکاح وسوه اوزید

---

(۱) ولو بعث إلى امرأته شيئا ولم يذكر جهة عند الدفع غير جهة المهر الخ فقالت هو أي المبعوث هدية وقال هو من المهر الخ فالقول قوله بيمينه والبينة لها فإن حلف والمبعوث قائم فلها أن ترده وترجع بباقي المهر (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص ۴۹۹، ط.س. ج۳ ص۱۵۱). ظفير

دخلور نیمو سوو روپو دسرو اودسپینو کالی دبکر لور ته ورکړل داستعمال دپاره، اوبکر دخپلی لور مهر پنځه سوه روپی کالی مقرر کی چی زید قبول کی بکر دوعدی مطابق خپله لور واده نه کړه اونه یي دواده کولو اراده معلومیږی داسبب دطرفینو دخفګان دی نوددی خفګان دختمولو دپاره ددی څخه علاوه بل صورت نسته چی زید منکوحه ته طلاق ورکړی اوچی هلك اوانجلۍ ته دیوازي کیدو هیڅ موقع نه ده ورکول سوی نومهر به څومره ورکول سی اوکالی دزید دښځی څخه بیرته اخیستل ضروری دی اوکه نه؟

جواب: که خاوند خپلی ښځی ته دوطی اودخلوة څخه مخکی طلاق ورکی نونیم مهر اداء کول واجب دی په درمختار کی دی: ویجب نصفه بطلاق قبل وطی اوخلوة الخ (۱). ددی وجه څخه په دی صورت کی دوه نیم سوه روپی مهر ادا کول پرذمه دزید واجب دی او چی کم کالی زید دښځی ملکیت کړیدی نودا دطلاق څخه وروسته بیرته نه سی اخیستی اوکه مستعار یي ورکړی وی نوبیایي بیرته اخیستی سی اوکه زیاتی دخاوندوی نودده دښځی څخه په بدله دطلاقو کی څه اخیستل مکروه دی. فقط

ښځه خاوند دخپل ځان سره ساتلی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۱۸) یوی ښځی دخپلی لور واده دیوسړی سره وکی اوپه وخت دعقد یي داشرط کی چی تریوه کاله پوری چی دخاوند دمعاش یادملازمت څه بندوبست وسی زه به خپله لور پرخپل کور ساتم ددی وجه څخه تریوه کاله پوری خاوند په ډیره ناخوښتیا دښځی بیلتون تیرکی دیوکال څخه وروسته چی کله دمعاش بندوبست هم وسو خاوند خپله ښځه خپل ځان ته دوطن څخه دباندی رابلل وغوښتل خوددی مور یي لیږل نه غواړی نوخاوند ته دبیولو حق حاصل دی اوکه نه؟ اوتریوه کاله پوری دنه بیولو وعده دخاوند پر ذمه پوره کول واجب وه اوکه نه؟ اودخاوند ښځه په سفر کی بیول ظلم دی اوکه نه؟

جواب: دوطن څخه دباندی په سفر دبیولو په باره کی فقهاؤ داتفصیل کړیدی چی که خاوند مهر ادا کړی وی که معجل وی اوکه موجل نودوطن څخه دباندی یي په سفر بیولی سی په دی شرط چی ښځه راضي وی اودخاوند له لوري اطمنان وی چی دی به تکلیف نه ورکوی اوکه مهر یي نه وی اداء کړی اوښځه په سفر تللو باندی راضي نه وی نوخاوند یي جبراً نسی بوتلی. والذی علیه العمل فی دیارنا انه لایسافر بها جبراً علیها وجزم به البزازی وغیره وفی المختار وعلیه الفتوی (۲) ددی عبارت حاصل دادی چی

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۵۲ ، ط.س. ج۳ ص۱۰۴. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی السفر بالزوجة ج۲ ص۴۹۵، ط.س. ج۳ ص۱۴۲.

معمول به دادی چی جبراً خاوند ښځه په سفر نه سی بیولی اوپه شامی کی دی چی دفقیه ابوالقاسم صفار اودفقیه ابواللیث څخه روایت دی چی بغیر دښځی درضا څخه خاوند دا مطلقا په سفر نه سی بیولی نوکه ښځه راضی وی نوداپه سفر یاپه ملازمت بیول ظلم نه دی (۱) اوخاوند چی کمه وعده دیوکال دنه بیولو کړی وه اوده پوره کړه داپه خاوند لازم نه وه ددی وعده پوره کول مستحسن وو. کما ورد فی الحدیث احق الشروط ان توفوا به ما استحللتم به الفروج. متفق علیه (۲) یعنی چی کم شرطونه په وخت دنکاح سوی وی دمهر او نفقې اورخصت وغیره ددی پوره کول احق اوانسب دی. فقط

دحضرت علی ﷺ څخه نبی کریم ﷺ دجهیز سامان اخیستی وو اوکه نه؟ سوال: (۱۴۱۹) په تواریخ حبیب الله کی دی چی نبی کریم ﷺ دحضرت فاطمه ﷺ په نکاح کی پر حضرت علی ﷺ زغره خرڅه کړه اوپه جهیز کی یې ولګوله، ددی روایت څخه ثابتیږی چی دواده دزلمی څخه څه واخلی اوپه جهیز وغیره کی یې خرڅ کړی؟

جواب: احتمال لری چی حضور ﷺ دحضرت علی ﷺ څخه ځکه روپی دجهیز دسامان دپاره اخیستی وی ددوی ﷺ سره په دغه وخت کی څه موجود نه وه، په هرحال ددی په جواز کی هیڅ کلام نسته چی دانجلۍ مور اوپلارکه په خاوند سامان دجهیز وکړی اودده څخه روپی واخلی اوسامان دنکاح مرتب کړی نوهیڅ پروا نسه فقهاء چی کمه صنعه کوی نوهغه داده چی دخاوند وغیره څخه به روپی واخلی او دځان سره یې کښیږدی (۳).

دمور اوپلار دداج وغیره او دخسرګنۍ دکالو وغیره مالک څوک دی؟ سوال: (۱۴۲۰) یوه ښځه سنیه چی دهغې نکاح موافق دشرع محمدی سویده اودیته په داج کی مور اوپلار اوپه مخکی خواښی اوخسرڅه کالی لوښی وغیره درواج مطابق ورکړیدی نو دشریعت په بناء دا لوړ مذکور شیان په طور داستعاری یاددی کامل مالك ښځه ده او که نه؟ که نه ده

(۱) ثم ذکر من الفقیهین ابی القاسم الصفار وابی اللیث انه لیس له السفر مطلقا بلا رضا وفساد الزمان (رد المحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۵، ط.س. ج۳ ص۱۴۲). ظفیر

(۲) مشکوٰة باب اعلان النکاح ص۲۷۱. ظفیر

(۳) دحضرت فاطمه ﷺ دواده په سلسله کی چی ټول څومره روایتونه دی دهغو دانیتجه ده چی حضرت علی ﷺ خپله زغره په مهرکی ورکړی وه اوپه کورکی هیڅ سامان نه وو اوپه خپله نبی کریم ﷺ هم دا سامان نه سو ورکولی نوددی وجه څخه یې حضرت علی ﷺ ته وفرمایل چی دمهر والا زغره خرڅه کړه اوچی ددی څخه څه رقم لاس ته راسی په دی ضروری سامان واخله چی په خپله دحضرت علی ﷺ بیان دی چی: فبعتها من عثمان ابن عفان باربعمائة وثمانین درهما ثم ان عثمان رد الدرع الی علي وجاء بالدرع والدراهم الی المصطفی ﷺ فدعا لعثمان ﷺ بدعوات کما في روایته (زرقاني شرح المواهب اللدنیة ج۲ ص۳) وروسته زرقانی" داهم لیکی چی: یشبه ان العقد وقع علی الدرع وانه ﷺ اعطاها علیا ﷺ لان یبیعها واتاه بثمنها (ایضا ج۲ ص۷). ظفیر

نو دښځې اودخاوند په مور اوپلار کې څوك ددې مالکان دې؟

جواب: چې څه دښځې مور اوپلار په داج کې ورکړېدې ددې مالکه ښځه ده دښځې مور اوپلار یا خسرګنې ددې مالك نه دې اوچې کم کالې خواښې اوخسر باندې اچولې دې نو هغه مستعار ګڼل کیږي دادښځې ملك نه دې والله اعلم (دا دکالو والا مسئله په اصل کې پررواج موقوفه ده اویا دخواښې اوخسر پرقول، په بعضې ځایونو کې چې دخواښې او دخسر دطرفه چې کمه جامه اوکالې انجلۍ ته ورکول کیږي نودا ورته په طور دهبې وې نوبیایې دامالکه ده اوپه بعضو ځایونوکې نه وې، نودا فیصله په رواج یا دخسرګنۍ په بیان ده ([1]). ظفیر)

کالي اوجامه چې کمه انجلۍ ته ورکول سې نودا دچا ملک دې؟ سوال: (۱۴۲۱) چې کم شې کالې وغیره ناوې ته دنکاح څخه مخکې یا وروسته دنکاح څخه ورکول کیږي دا دښځې حق دې اوکه دخاوند؟

جواب: چې کم شې دمور اودپلار دطرفه ورکول سې نودا دښځې ملکیت دې اوچې کم شې دخاوند یادده دمور اوپلار دطرف څخه ورته ورکول سویدې په دې کې دنیت اعتبار دې چې څنګه نیت وې اوچې دچا دپاره نیت وي هم دهغه ملکیت دې ([2]). فقط

دانجلۍ دولې روپۍ اخیستل اونکاح کول اوبیا داپه مصرف کې راوستل څنګه دې؟ سوال: (۱۴۲۲) څه فرمایي ددین عالمان اومفتیان په دې مسئله کې چې یوسړې دخپلې لور په نکاح کې دخپل زوم دولې سره په دې شرط خبره وکړه چې که ته ماته شل دیرش روپۍ راکړې نوزه به دخپلې لور نکاح ستا دزوی سره وکړم کنې نو نه یې کوم نودا روپۍ اخیستل اوپه خپل مصرف کې راوستل صحیح دې اوکه نه؟

جواب: دخپلې لورپه نکاح کې دپلار دزوم دولې څخه روپۍ اخیستل اوبې له روپو نکاح نه کول لکه چې په سوال کې لیکل سویدې اودا روپۍ په خپل خرځ کې راوستل صحیح نه دې بلکې حرامې دې ځکه چې دولې اخیستل رشوت دې اورشوت ورکول اواخیستل دواړه ګناه دې اوهم حرام دې اوچې کم رشوت واخلې هغه دمرتشې (درشوت اخیستونکې) په ملکیت کې نه راځې بلکې راشې (رشوت ورکونکې) ددې مالك دې او پرمرتشې داروپۍ بیرته ورکول لازم دې اوراشې دې دابیرته واخلې. کمافي الدرالمختار

---

[1] جهز ابنته بجهاز وسلمها ذالك لیس له الاسترداد منها ولا لورثته بعد ان سلمها ذالك في صحبته بل تختص به وبه یفتي (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار ج۲ ص۵۰۲، ط. س. ج۳ ص۱۵۵) لو بعث الی امرأته شیئا (الی قوله) فالقول له بیمینه ایضا ج۲ ص۴۹۹، ط.س. ج۳ ص۱۵۱ مطلب فیما یرسل الی الزوج. ظفیر

[2] ددې دپاره وګورئ ددې څخه مخکې حواله. ظفیر

اخذ اهل المراة شیئا عند التسلیم فللزوج ان یسترده لانه رشوة وذکر فی الشامی قوله عند التسلیم ای بان ابٰی ان یسلمها اٰخره اونحوه حتٰی یاخذ شیئا وکذا لو ابٰی ان یزوجها فللزوج الاسترداد قائما اوهالکا لانه رشوة بزازیه شامی (۱) **جلد۲**. اودارکم په شامی کی دی: **الرشوة یجب ردها ولاتملك** (۲) **شامی جلد۴ ص۴۷۱**. اوپه فتاوٰی خیریه کی دی: **سئل في امرأة ابنی الی اقاربها ان یزوجوها الا ان یدفع لهم الزوج کذا فوعدهم به هل یلزم ام لا؟ اجاب لا یلزم ولو دفع فله ان یاخذه قائما او مالکا لانه رشوة کما فی البزازیه** (۳). اوپه طحطاوی کی دی چی دحرام څخه دی هغه مال چی دعقد دنکاح په مینځ کی څه مال واخلی اوپه جامع ترمذی کی دعبدالله بن عمرؓ څخه روایت دی چی: **لعن رسول الله ﷺ الراشی والمرتشی** (۴). فقط

__چی نیم مهر واخلی اوخلکو ته خوراک ورکړی نوڅنګه دی؟__ **سوال**: (۱۴۲۳) ۱. خوپه دی صورت کی خلګ دده کره خوراك نه کوی نو خلګوته دخوراك ورکولو دپاره داحیله کوی چی مخکی عقد کوی او دانجلی ولی ته مخکی دعقد څخه داوایي چی ته به دعقد څخه وروسته دنیم مهر مالکه سی اودعقد څخه وروسته ته داووایه چی ته ماته زما دمهر څخه نیم راکړه خودا انجلۍ داخبره نه کوی بلکی دانجلۍ ولی یي وکړی اوپه دی یي واخلی اوس په دی حیله سره خلګو ته خوراك ورکول جائز دی اوکه نه؟

۲. دانجلۍ په نامه ددې ولي دعقد څخه وروسته نیم مهر اخیستی سي اوکه نه؟ بینوا تؤجروا عند الحساب! فقط

جواب: ۱. په مذکوره حیله چی کم په سوال کی لیکلي ده چی نیم مهر وصولول اوپه خپل خرڅ کی راوستل اوپه جنج والا باندی داخوراك کول صحیح نه دی بلکی حرام دی ځکه چی مذکوره ولی دخپلی لور څخه مخکی دعقد څخه اجازه دوصولولو دنیم مهر غواړی چی ولی دلور په نوم دامهر وصول کړی اوپه خپل خرڅ کی یي راولی لکه چی دسوال څخه معلومیږی اودباقی مهر مالکه لور ده اوحال دادی چی په حقیقت کی داطلب داجازی علی سبیل الهبه دخپل ځان دپاره دی ولي چی په عقد کی اعتبار دمعانی او مقاصدو دی نه دصورت او دالفاظو کمافی الهدایة العبرة للمعانی لا للصور هکذا فی فصول العمادی. اولور په باره کی داجازی ورکولو چپ ده اولفظ دلا یا دنعم یي نه دی

(۱) ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۵۰۳، ط.س. ج۳ ص۱۵۶. ظفیر
(۲) ردالمحتار کتاب القضاء مطلب فی الکلام علی الرشوت والهدیة ج۴ ص۴۲۱. ظفیر
(۳) فتاوٰی خیریه ج۲ ص۲۸. ظفیر
(۴) ترمذی باب ما جاء فی الراشی والمرتشی ج۲ ص۲۱۱. ط.س. ج۵ ص۳۲۲. ظفیر

ویلی لکه چې دسوال څخه ښکاره ده نوپه داسې موقع باندې سکوت په منزله دنطق نه وی ځکه چې فقهاءِ کرامو چې کم سکوت پرمنزله دنطق گرځولی دی نوهغه دری پنځوس مسائل دی اوپه دغه مسئلو کی دغه عقد نسته بلکی داثابتیږی په صراحت سره او ددی مسئلو شماره علامه شامی اوصاحب اشباه وغیره کړیدی من شاء فلیطالع فیها.
اوبالفرض که سکوت دمذکوره لور په باره دهبه کی په منزله دنطق وګرځول سی نوهم ولی لره مهر موهوبه قبل العقد یابعد العقد اوپه خپل تصرف کی رواستل صحیح نه دی ځکه چې که داانجلۍ بالغه وی نوددی وجه څخه دامهر اخیستل صحیح نه دی چې دعقد څخه مخکی موهب دواهب ملك نه دی ځکه چې وجوب دمهر په نفس عقد دنکاح سره کیږی ځکه چې دابدل بضع دی (کماصرح به فی الهدایه ص۳۸۰) نه مخکی دعقد څخه او دواهب ملکیت پرموهوب په وخت دهبی شرط دی ددی دپاره چې تملیك دغیر مملوك لازم نسی کم چې باطل دی، په درمختارکی لیکی چې: شرائط صحتها فی الواهب العقل والبلوغ والملك. درمختار علی هامش الشامی ج۲ ص۷۰۰. اوپه کفایه حاشیه هدایه کی دی: التملیك من غیر المالك لا یتصور. ددی څخه علاوه چې مذکوره انجلۍ دعقد څخه مخکی دخپل مهر چې دابه یې دعقد څخه وروسته مالکه کیږی هبه کی نوپه دی کی اضافت دتملیك هغه شی ته وسوچې وروسته به دهغه وجود وی اودا اضافت صحیح نه دی. کما فی الهدایه واضافة التملیك الی ما سیوجد لا یصح. اوکه دا انجلۍ نابالغه ده نوهبه دنابالغی صحیح نه ده لکه چې په عبارت ددرمختار کی وه. په هرحال ذکرسوی حیله ناجائزده اوچې کم مال په طریقی دناجائز ګټل سوی وی دهغه خوراك کول ناجائز دی په فتاوٰی هندیه کی لیکی: آکل الربا وکاسب الحرام أهدی إلیه أو أضافه وغالب ماله حرام لایقبل ولا یأکل ما لم یخبره أن ذلك المال أصله حلال ورثه أو استقرضه (عالمگیری ص۳۴۳ کتاب الکراهیة الباب الثانی فی الهدایا والضیافات).
۲. ددوهم: سوال جواب دادی چې مهر پر دوه قسمه دی موجل په همزی سره اومعجل په عین سره، په مخکی صورت کی خوحق دمطالبی اودمهر قبض کول مخکی دطلاق واقع کیدو یادمرگ څخه نه ښځی ته سته اونه ددی ولی ته لکه چې په فتاوٰی دابراهیم شاهی کی لیکی چې: المهر لایخلو ان یکون بشرط التعجیل اوسکوت عنه فانه یجب فی الحال معجلا وان کان موجلا فلیس لها حق المطالبة. اوپه فتاوٰی عالمگیری کی دی: لا خلاف لأحد أن تأجیل المهر إلی غایة معلومة نحو شهر أو سنة صحیح وإن کان لا إلی غایة معلومة فقد اختلف المشایخ فیه قال بعضهم یصح وهو الصحیح وهذا لأن الغایة معلومة في نفسها وهوالطلاق أوالموت ألایری أن تأجیل البعض صحیح وإن لم ینصا علی

غایة معلومة عالمگیری ج۱ ص۳۱۸. فقط

ښځې ته ورکول سوي کالي : **سوال**: (۱۴۲۴) په وخت دنکاح چې ښځې ته کم کالي او جامې وغیره ورکول کیږي نوپه وخت دطلاق خاوند لره دابیرته اخیستل جائزدي اوکه نه؟ په دې صورت کې چې دا یې مالکه اومختاره گرځولې وي نودشرع په اعتبار سره څه حکم دی؟ بینوا وتوجروا.

جواب: په درمختار کې دي: ولو بعث إلى امرأته شيئا ولم يذكر جهة عند الدفع الخ فقالت هو هدية وقال هو من المهر فالقول له بيمينه والبينة لها ، فإن حلف والمبعوث قائم فلها أن ترده وترجع بباقي المهر الخ أو كله إن لم يكن دفع لها شيئا منه الخ شامي وفيه او ادعت انه اى المبعوث من المهر وقال هو وديعة فان كان من جنس المهر فالقول لها وان من خلافه فالقول له لشهادة الظاهر (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۹، ظفیر) ددې حاصل دادی چې که دښځې اودخاوند جگړه وي ښځه وایي چې ماته څه راکول سوي وه داهدیه ده اوخاوند وایي چې دامهردی نوقول دخاوند معتبردی اوشاهد دښځې معتبردی اودقسم څخه وروسته بیرته خاوند چې خاوند موجود وي دابه خاوند ته ورکول سي اوښځه به دخپل مهر مطالبه وکړي یعني که دی نه وي وصول کړی. انتهٰی بحاصله. او ددوهم روایت حاصل دادی چې که ښځه دا ووایي چې ماته څه راکول سویدي دامهر دي اوخاوند وایي چې دا امانت دی نوکه داشیان دمهر دجنسه وي یعني نقدي روپې او کالي وي نودښځې قول معتبردی اوکه ددې خلاف وي نودخاوند قول معتبردی الخ.

نو که په مسئوله صورت کې خاوند ووایي چې داکالي وغیره عاریةً وه اوښځه ووایي چې مهر وو نودښځې قول معتبردی خاوند دابیرته نه سي اخیستی، اوکه ښځه دعویداره دهبې اودهدیې وي اوخاوند دمهر نودخاوند قول معتبردی اوکه مهر ورکول سوي وي او خاوند دعویدار دعاریةً وي نوبیا هم قول دخاوند معتبردی ځکه چې عادةً کالي وغیره ښځې ته هبه نه گڼل کیږي اوس عرف دادی چې کم شیان په جهیز کې ښځې ته دمور پلار دطرف څخه ورکول سوي وي نودا دښځې ملکیت دی اوچې کم کالي وغیره دخاوند دطرفه څخه دي نودا عاریةً دي. والله تعالی اعلم

اتم باب (دکافر نکاح)

دارتداد او دکفر سره متعلق احکام اومسائل دنکاح

دایمان دبې حرمتی کولو څه حکم دی؟ **سوال**: (۱۴۲۵) ښه تعلیم یافته وکیل سره دپوهې داسې کلمات قبیحه په یوه لویه مجمع کې دخپلې خولې څخه ادا کړي چې زما ایمان زما تر بوټو یا چپلکو لاندې دی. نوشرعا دده دپاره څه حکم دی؟

جواب: داکلمه دکفرده چې چا داکلمه ویلې ده نوهغه کافرسو اودده ښځه دنکاح څخه ووتله لکه چې په درمختارکې دي: وارتداد احدهما فسخ عاجل (۱). نودی سړی لره توبه کول اوتجدید دایمان اوتجدید دنکاح کول لازم دي. فقط

په دې کلمې سره مرتد سو تجديد داسلام اوتجديد دنكاح ضروري دي؟ **سوال**: (۱۴۲۶\) یو سړی بل ته وویل چې فلانی کار دشریعت دی ده په جواب کې وویل چې شریعت په خپل مقعد کې واچوه نوداسړی مرتدسو اوکه نه؟ اوکه دی توبه ونه کاړی نودده ښځه دی دبل چاسره نکاح وکړی اوکه نه؟

جواب: ددې کلمې په ویلوسره داسړی کافر اومرتد سو تجدید داسلام اوتوبه اواستغفار پرده لازم دي اودده ښځه دده دنکاح څخه خارجه سوه، چې دتجدید داسلام څخه وروسته دی تجدید دنکاح وکړي (۲) اوکه دی نه توبه کاړی اوتجدید داسلام نه کوی نودده ښځه دعدې څخه وروسته دبل سړی سره نکاح کولی سي. کذا فی الدرالمختار (۳)

ښځه مرزايي سوه نونكاح به فسخ وي اوكه نه؟ **سوال**: (۱۴۲۷\) یوه ښځه حنفیه منکوحه په مرزايي عقیده سوه نوددې نکاح چې کم دحنفي سړی سره سوی وه نودا فسخ سوه اوکه نه؟ ښځې اوددې وارثانو دخاوند څخه دطلاق اخیستو تدبیرهم کړی وو !

جواب: په دې صورت کې چې کله داښځه پر مرزايي عقیدې باندې سوه نودغه وخت نکاح فسخ سوه دوباره دطلاق اخیستو ضرورت نه وو. کمافي الدرالمختار وارتداد احدهما فسخ عاجل (۴) الخ. (دقادیاني پرکفر دعلماؤ اتفاق دی. تفصیل په اکفار الملحدين کې موجود دی هغه وګوره. ظفیر)

خاوند چې كله مذهب تبديل كړي نوښځه دنكاح څخه بهر سوه اوكه نه؟ **سوال**: (۱۴۲۸\) ماخپله لور دیوسړی سره په نکاح کړه دی سړی یوه ښځه بوتله چې دهغه هیڅ پته هم نسته بلکې ده خپل مذهب هم بدل کې نوانجلۍ یعنی دده ښځه دده دنکاح څخه دباندی سوه اوکه نه؟

جواب:که داخبره ثابته سی چې دی سړی خپل مذهب بدل کړيدی یعنی اسلام يي پرېښوی

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص۱۹۳. ظفیر

(۲) ان ما یکون کفرا اتفاقا یبطل العمل والنکاح وما فیه خلاف یؤمر بالاستغفار والتوبة وتجدید النکاح (رد المحتار باب المرتد ج۳ ص۳۹۹ ، ط.س. ج۴ ص۲۳۰). ظفیر

(۳) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلا قضاء (درمختار) وفرق الامام بان الردة منافیة للنکاح لمنافاتها العصمة والطلاق یستدعی قیام النکاح فتعذر جعلها طلاقا (ردالمحتار باب لنکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹، ط. س. ج۳ ص۱۹۳). ظفیر

(۴) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط. س. ج۳ ص۱۹۳. ظفیر

اوعیسایي یا اریایي مذهب یي قبول کی نو دده ښځه دده نکاح څخه ووتله دی لره دوهمه نکاح کول صحیح دی. درمختار (۱). فقط

په کلماتو دکفرسره نکاح فسخ سوه: **سوال**: (۱۴۲۹) په زید اوعمر کی عداوت راروان دی زید ددی خبری عقد وکی چی که عمر خپله لور دزید زوی ته ورکړه نوزید ددې خبری قسم کوی چی دی به هیڅکله هم دعمر دلور سره دښمنی نه کوی اونه به تکلیف ورکوی نوزید قرآنکریم لوړکی اوقسم یي واخیستی اودزید دزوی سره دعمر دلور عقد وسو زید دعقد څخه وروسته جګړه اوفساد وکی اوانجلۍ ته یي ډیر تکلیف ورکی عمر خپله ټوپی دزید په پښوکی کښی ښووله اومعافی یي وغوښتله زید دوه واره داکلمه وویله چی که الله ﷻ دآسمان څخه راکښته سی اوماته ووایي نوبیابه یي هم معاف نه کړم عمر وویل داکلمات دکفر ولی دخولی څخه باسی نوبیا زید وویل چی زه کافر سوم اودایي هم وویل چی که دعمر دکور په طرف قبله سی نوزه به سجده ونه کړم په دی صورت کی دزید دپاره څه حکم دی په ښځی اوخاوند کی جدایي کیدی سی اوکه نه؟

جواب: زید چی کم کلمات دکفر ویلی دی نوددی سره دده کافر اومرتد کیدل ثابتیږی نو ده لره تجدید داسلام اوتجدید دنکاح ضروری (۲) دی اودده زوی چی خپلی ښځی ته نه نان نفقه ورکوی اونه طلاق ورکوی نوددی وجه څخه په سبب دحکم دبعضی امامانو شرعی قاضی دی دده ښځه دده څخه دجلا کولو حکم وکړی اوفسخ دنکاح دی وکړی او ددوهمی نکاح اجازه دی ورکړی ددې کار لپاره یواسلامی ریاست ته دی ولاړ سی او دهغه په قاضی یي کولی سی اودهغه ځای قاضی دی تفریق وکړی (۳). فقط

په مرتد کیدو سره نکاح فسخ سوه: **سوال**: (۱۴۳۰) دهندی نکاح موافق دشریعت دزید سره سوی وه چی په وجه دبد سلوکی دزید څخه هنده وتښتیدله اودیو هندو سیك په کورکي اوسیدله، اوس مي اریدلي دي چي هنده هم دیوی میاشتی څخه داسلام څخه اوښتی ده ارادةً، اودسکانو په اکالی پینت کی داخله سویده او اکالنه سویده یعنی مرتده سویده نوپه داسی صورت کی دهندی نکاح دزید سره چی وه باقی ده اوکه نکاح یي فسخ سوه؟

---

(۱) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلا قضاء فللموطوئة ولو حکما کل مهرها لتاکد به لوارتد وعلیه نفقة العدة (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹، ط.س. ج۳ ص۱۹۳). ظفیر

(۲) ما یکون کفر اتفاقا یبطل العمل والنکاح الخ یؤمر بالاستغفار والتوبة (ای تجدید الاسلام اوتجدید النکاح (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب المرتد ج۲ ص۴۱۴، ط.س. ج۴ ص۲۳۰). ظفیر

(۳) په بهار کی دشریعت دقاضی اوپه نورو صوبو کی دشرعی جرګی په ذریعه خلاصون حاصلولی سی دتفصیل دپاره الحیلة الناجزة للتهانوی اوکتاب الفسخ والتفریق للرحمانی وګورئ. ظفیر

جواب: په درمختار کی دی: وارتداد أحدهما فسخ عاجل الخ وتجبر على الإسلام وعلى تجديد النكاح زجرا لها بمهر يسير كدينار وعليه الفتوى ولوالجية، وأفتى مشايخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجرا وتيسيرا الخ (۱) فلكل قاض أن يجدده بمهر يسير ولو بدينار رضيت أم لا وتمنع من التزوج بغيره بعد إسلامها ولا يخفى أن محله ما إذا طلب الزوج ذلك (۲) الخ (أما لو سكت أو تركه صريحا فإنها لا تجبر وتزوج من غيره لأنه ترك حقه (۳) بحر. ظفير)

ددی روایت څخه معلومه سوه چی په ارتداد دیوه دښځی او خاوند نکاح فسخ کیږی او که ښځه مرتده سی نودابه حاکم داسلام پراسلام راوړلو مجبوره کوی اوداول خاوند سره پرتجدید دنکاح به یې مجبوره کوی په شرط ددی چی خاوند ددی مطالبه وکړی او دمسلمانیدو څخه وروسته به یې ددوهم خاوند سره دنکاح کولو څخه حاکم منع کوی او دبلخ دمشائخو فتوی داده چی دښځی په مرتد کیدو سره تفریق دښځی او خاوند نسی کیدی په دی بنا داسلام څخه وروسته دی هنده داول خاوند سره په لږ مهر په تجدید دنکاح مجبوره کړی که اول خاوند زید ددی طالب وی. فقط

که دوباره مسلمان سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۳۱) که هنده دخپل بدفعل څخه توبه وکاږی اوبیا اسلام قبول کړی نوددی پخوانی نکاح دزید سره هم قائمه ده اوکه نه نوی نکاح به ترړل په کاروی؟

جواب: داسلام راوړو څخه وروسته په لږ مهر دی دهنده نکاح دزید سره دوباره وسی.

داسلام څخه وروسته به دمخکی خاوند سره نکاح کیږی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۳۲) که هنده داکالی مذهب څخه توبه وکاږی اواسلام قبول کړی اودا دزید سره په دوباره نکاح کولو راضی نه وی نوعمر چی ورور دزید دی ددی سره دهندی نکاح جائز کیدی سی اوکه نه؟ او دزید څخه دطلاقو ضرورت سته اوکه نه؟

جواب: که زید هنده نه پریږدی نو داسلام څخه وروسته دی دهندی نکاح په زبردستی دزید سره وسی که هنده رضا وی اوکه نه؟ اودعمر سره دنکاح کولو څخه دی هنده بنده سی خوکه زید هنده نه ساتی نوپه دی صورت کی هنده دعمر سره نکاح کولی سی. فقط

دنوی مسلمانی سره یې نکاح وکړه ترڅه مودې پوری او داوسیدو څخه وروسته ښځه کافر سړی ته ورغله اوس بیا مسلمان خاوند ته بیرته راغله نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۳۳) یوه

---

(۱) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص۵۴۰ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳. ظفير
(۲) ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص ۵۴۰ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۴. ظفير
(۳) ايضا ط.س. ج۳ ص ۱۹۴. ظفير

کافره مسلمانه سوه اودیوه مسلمان سره یې نکاح وکړه ترڅه زمانې یوځای اوسیدو څخه وروسته دی مسلمان داښځه په خپله نکاح کی پرې ښووله اودی بل ځای ولاړی ځو ورځی وروسته داښځه یو کافرته ورغله اوپه دوی کی اوسیدله اوهرقسم مذهبی کفری رسمونه یې اداء کول، څه موده وروسته اول خاوند بیرته راغی نودا ښځه هم مسلمانه سوه نواوس دی ښځی لره داول مسلمان خاوند سره هم په دغه نکاح کی اوسیدل جائزدی اوکه نه دنکاح دتجدید ضرورت سته؟ اوکه ددی سره داستبراء درحم دپاره دعدی تیرول وی نوپه څومره موده دمسلمانیدو سره دنکاح دفسخ حکم وسی اوعده تیره کړی اوکه ددری حیضونو څخه وروسته چی فسخ دنکاح وکړی او داوس څخه دفسخ دنکاح عده تیره کړی ؟

جواب: په دی صورت کی داحتمال دارتداد سره به هم حکم دارتداد نه کیږی نوددی وجه څخه ددی نکاح داول خاوندسره باقی ده اودا ښځه به ده ته ورکول سی اوهیڅ عده وغیره به لازمه نه وی اوزیات تر زیات دی احتیاطًا تجدید دنکاح وسی، کما هو الاحتیاط. کذا فی الشامی [1]. فقط

چی دکم هلک سره دانجلۍ واده وسو نوهغه اهل قرآن کریم سو نو نکاح باقی ده اوکه فسخ سوه؟ **سوال**: (۱۴۳۴) عمر دخپلی لور نکاح دخپل وراره زید سره وکړه خوزید دبالغیدو څخه وروسته مخکی مذهب داهل حدیثو اختیار کی، وروسته بیا دمولوی عبدالله چکړالوی چی په اهل قرآن مشهوردی دده متبع سو اوداحادیثو مبارکو څخه بالکل منکر سویدی اوس زید عمر ته وایي چی ته دخپلی لور دزینبی واده زما سره وکړه عمر وایي چی ته داهل سنت والجماعت ددائری څخه دباندی سوی یې آیا په دی صورت کی دعمر دلور دزینب نکاح دزید سره پاته سوه اوکه نه فسخ سوه؟

جواب: دعمر دلور نکاح په دی صورت کی دزید سره فسخ سویده. زینب دی دزید کورته ونه لیږل سی [2]. فقط

په ارتداد سره نکاح ختمیږی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۳۵) دهندی نابالغی نکاح ددی پلار دزید غیرکفو سره وکړه بیا دبالغیدو څخه وروسته هنده دخاوند کره دتلو څخه انکار کوی اوهر څومره چی هم داخلګ پوه کړه چی شرعًا ستا نکاح سویده اواوس ستا تلل

---

[1] وګوری ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص ۳۹۳ ، ط. س. ج۴ ص ۲۲۲. ظفیر

[2] من لم یقر ببعض الانبیاء اولم یرض بسننه من سنن المرسلین فقد کفر (عالمگیری مصری باب احکام المرتدین ج۲ ص۲۲۳) وارتداد احدهما فسخ عاجل (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

هلته ضروري دی نوهندی په دی خبره وویل چی مونږ قرآن کریم او احادیث مبارکه نه سو منلی، نو دامسلمانه پاته سوه اوکه نه؟ او اوس دهندی نکاح دزید سره قائمه ده اوکه نه؟

جواب: داکلمه دکفر او دارتداد ده اوپه ارتداد سره نکاح فسخ کیږی لکه چی په درمختار کی دی: وارتداد احدهما فسخ عاجل الخ (۱). نونکاح هنده دزیدسره باقی پاته نه ده بلکی فسخ سوه. فقط

ښځه مرتده سوه نونکاح فسخ سوه اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۳۲۱) زهره دخپل خاوند بکر څخه خفه سوه اودمور اوپلار کره ولاړه اوعیسایي مذهب یي اختیار کړی نوپه دی صورت کی نکاح وسوه اوکه نه؟ اوچی کم قاضی ددی ښځی نکاح دبل سړی سره وکړه نودهغه امامت صحیح دی اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: وارتداد احدهما فسخ عاجل الخ الی ان قال: وتجبر علی الاسلام وعلی تجدید النکاح زجراً لها بمهر یسیر کدینار وعلیه الفتویٰ ولوالجیة، وافتی مشائخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجراً وتیسیراً، (۲) نوزهره دبل سړی سره نکاح نه سی کولی اودبکر په نکاح کی به وی اوهم پر دی به فتویٰ ورکول کیږی خو قاضی ته چی علم نه وو، اودبعضو روایاتو څخه دنکاح فسخ معلومیږی نوددی وجه څخه قاضی معذوره دی اوشرعا دده امامت اوقضاء بلاکراهته جائز اوصحیح ده اودبیا دپاره ده لره احتیاط کول لازم دی. فقط

چی خاوند مرتدسو نونکاح فسخ سوه نوچی بیا مسلمان سو نو دوباره به نکاح کول وی:

سوال: (۱۴۳۷۱) زید مخکی هندو وو، اودبالغیدو څخه وروسته مسلمان سو په حالت داسلام کی عمر دخپلی دولس کلنی لور نکاح دزید سره وکړه څومیاشتی وروسته زید بیا هندوسو نواوس خودده نکاح فسخ سوه خویو کال وروسته بیاده دمسلمان صورت جوړ کی، نواوس ددی انجلۍ نکاح په یوه طریقه دزید سره کیدی سی اوکه نه؟

جواب: چی کله داسړی مرتدسو نکاح دده فسخ سوه (۳) اوس که داسړی بیا مسلمان سو او اسلام یي قبول کی نوددی انجلۍ په رضامندی که دابالغه وی بیانکاح کیدل په کاردی اوکه نابالغه ده یعنی ددی عمر پنځلس کاله نه دی اونه څه علامات دبلوغ په شان دحیض وغیره ښکاره سویدی نودولی په اجازه سره ددی نکاح به دوباره وسی. (۴) فقط

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳. ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ – ۵۴۰، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳. ظفیر

(۳) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلا قضاء (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

=

دالله ﷻ څخه په انکار سره نکاح فسخ کیږي: سوال: (۱۴۳۸) یوواعظ یوی مزنیی ښځی ته نصیحت وکی چی دازنا پریږده په دی خبره دی ښځی وویل چی نه ماته دخدای ﷻ ضرورت نسته اونه دخدای دجنت، نوشرعا ددی ښځی نکاح ماته سوه اوکه نه؟

جواب: پردی ښځی باندی حکم دکفر او دارتداد دی (۱)، اوددی نکاح فسخ سوه اودی لره توبه اوتجدید داسلام کول پکاردی اوبیا دی نکاح وسی. فقط

خپل ځان ته په کافر اوپه مرتد ویلو سره نکاح فسخ سوه اوکه نه؟ سوال: (۱۴۳۹) یو مسلمان دخپل ځان په باره کی وویل چی زه بی ایمانه کافر اوسور یم اوتراوسه پوری یي توبه هم نه ده کښلی نودا سړی مرتد دی اوکه نه؟ اودده نکاح فسخ سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی داسړی کافر اومرتد سو پر ده توبه اوتجدید دایمان اوتجدید دنکاح کول لازمی دی ځکه چی په مرتد کیدوسره نکاح فسخ کیږی. کمافی الدرالمختار وارتداد احدهما فسخ عاجل. (۲) فقط

دقرآنکریم په توهین سره مرتد سو اونکاح فسخ سوه: سوال: (۱۴۴۰) محمد بخش اودده دښځی بتول په مینځ کی خفګان وو اومقدمه بازی کیدله چی بتول محمد بخش په ذریعه دڅه سړیو راغي او ورته وي ویل چی که ته مانه وهی اونه می ټکوی اوتکلیف نه راکوی نوزه کورته ستاسره ځمه خوپه شرط ددی چی ته جومات ته ولاړسی اوپه قرآن کریم ګوتی کښیږدی اوقسم یي واخیستی چی زه به هیڅ قسم تکلیف نه ورکوم محمد بخش جواب ورکی چی قرآنکریم اوجومات نه پیژنم په سوونو داسی الوزی را الوزي، العیاذ بالله، په دی صورت کی محمد بخش مرتد سو اوکه نه؟ اودده نکاح فسخ سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی په مذکوره الفاظو سره مذکوره سړی مرتد سو اونکاح په ارتداد سره فسخ کیږی. قال فی الدرالمختار وارتداد احدهما فسخ عاجل (۳) نومذکوره سړی دی دتوبی اودتجدید اسلام څخه وروسته دبتول سره دوباره نکاح وکړی غیر

---

(۴) ذکر فی نور العین ویجدد بینهما النکاح ان رضیت زوجته بالعود الیه والا فلا تجبر (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۴۱۴ ، ط.س. ج۴ ص۲۴۲). ظفیر

(۱) یکفر ای وصف الله تعالی بما لا یلیق الخ اوانکر وعده ووعیده الخ اوقال خدای حاکمی را نشاید الخ فهذا کله کفر (عالمگیری مصری باب المرتد ج۲ ص۲۵۸) ان ما یکون کفرا اتفاقا یبطل العمل والنکاح وما فیه خلاف یؤمر بالاستغفار والتوبة (ای تجدید الاسلام) وتجدید النکاح (ردالمحتار باب المرتد ج۲ ص۳۹۹، ط. س. ج۴ ص۲۳۰) قبیل مطلب فی حکم شتم دین مسلم). ظفیر

(۲) الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹، ط.س. ج۳ ص۱۹۳. ظفیر

(۳) ایضا ، ط.س. ج۳ ص۱۹۳. ظفیر

دتجدید داسلام اودتجدید دنکاح څخه مذکوره ښځه په خاوند محمد بخش باندی حرامه ده (۱). فقط

په شرک اوپه کفر سره نکاح ماتیږي اوپه مسلمانیدو تجدید کیدی سی: **سوال**: (۱۴۴۱/) که یوسړی یایوه ښځه شرك اویا کفر وکړی نوددوی نکاح ماتیږی اوکه نه؟ که ماتیږی نوبیا دتوبه کولو څخه وروسته بغیر دعدی تیرولو څخه نکاح صحیح کیږی اوکه نه څه عده سته؟

جواب: په شرك اوکفر سره نکاح فسخ کیږی اوبیا تجدید دنکاح په عده کی صحیح دی (۲).

دماتیدو څخه وروسته په دوارو کی چی کله یوهم خوشحاله نه وی: **سوال**: (۱۴۴۲/) که په مذکوره لوړ صورت کی نکاح ماته سی اوبیا سړی اوښځه که دیو بل سره رضانه وی نو ښځه دبل سړی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: که ښځه کلمه دکفر ووایي نوپه تجدید دنکاح باندی به دا مجبوره سی اودبل سړی سره دنکاح کولو اجازه دیته نسته. کذا فی الدرالمختار (۳). فقط

کلمه دشرک یي وویله نو! **سوال**: (۱۴۴۳/) په وجه دبی علمی یایي قصداً کلمه دکفر وویله، او یایي شرك وکی اودی څوك وتښتوی اویابل چا دا وتښتوله نوددی ښځی دبل سړی سره نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: دبل سړی سره په تښتیدو خونکاح نه ماتیږی خوپه کلمه دکفر ویلو سره نکاح ماتیږی (۴) اوبیا دی داپه تجدید دنکاح باندی مجبوره سی (۵). فقط

ښځه عیسایي سوه نونکاح باقي پاته ده اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۴۴/) یوه بدکرداره ښځه چی دیوی ښځی سره اوسیده نودی خپل مذهب بدل کړی اودیوعیسایي انګریز سره اوسیدله

---

(۱) ما یکون کفراً اتفاقا یبطل العمل والنکاح الخ یؤمر بالاستغفار والتوبة وتجدید النکاح (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المرتد ج۲ ص ۴۱۴ ، ط.س. ج۴ ص ۲۴۲). ظفیر

(۲) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلاقضاء الخ (درمختار) وکذا بلاتوقف علی مضی عدة فی مدخول بها کما فی البحر (ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

(۳) ولو ارتدت بمجیئ الفرقة منها قبل تاکده الخ تجبر علی الإسلام وعلی تجدید النکاح زجرا لها بمهر یسیر کدینار وعلیه الفتوی ولوالجیة وأفتی مشایخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجرا وتیسیرا لا سیما التي تقع في الکفر (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹، ۵۴۰). ظفیر

(۴) لا یجب علی الزوج تطلیق الفاجرة (ایضا فصل فی المحرمات ج۲ ص۴۰۲، ط. س. ج۲ ص۴۲۷. وهکذا کتاب الحظر والاباحة فصل فی البیع). ظفیر

(۵) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل الخ ولوارتدت الخ تجبر علی الاسلام وعلی تجدید النکاح زجرا لها (ایضا باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹ – ۵۴۰ ، ط.س. ج۳ ص۱۹۳). ظفیر

نوخاوند ددی ساتنه نه غواړی نوپه دی صورت کی ددی سړی نکاح ددی مذکوره ښځی سره چی هغې مذهب بدل کړیدی نودا نکاح قائمه ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی ددی سړی نکاح دمذکوره ښځی سره باطله سوه ([1]). فقط

ددی مهر واجب دی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۴۵) دمذکوره ښځی مهر دمخکی خاوند په ذمه واجب دی اوکه نه؟

جواب: چی که مذکوره ښځه مدخوله دخاوند ده نو دښځی مهر دخاوند پر ذمه واجب دی او دښځی په مرتد کیدو سره مهر نه ساقطیږی ([2]). فقط

دورته راتلونکی څه حکم دی؟ سوال: (۱۴۴۶) که دمذکوره ښځی مور اوپلار ددی سره تګ راتګ ساتی نودمور اوپلار دپاره یې څه حکم دی؟

جواب: دداسی خلګو سره مقاطعت لازم دی اوتمام اهل اسلام دی ددوی سره تعلقات ختم کړی. فقط

چی دنکاح څخه وروسته خاوند قادیانی سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۴۷) زما پلار خپله کشره لور یعنی زما کشره خور ددی ایجاب وقبول یې دجبار خان سره وکی خولا واده نه وو سوی چی جبار خان احمدی (قادیاني) سو نوآیا دانکاح قائمه ده اوکه نه؟

جواب: چی کم سړی په احمدی جماعت کی داخلیږی یعنی قادیانی اوپه قادیانی جماعت کی شاملیږی نوهغه مرتد اوکافر کیږی اودده نکاح دمسلمانی ښځی سره باقی نه پاته کیږی نوددی وجه څخه سائل دی خپله خور جبار خان احمدی ته ونه لیږی اودادی دجبار خان منکوحه نه ګڼی اونه دی ورته وده وی اوپه بل ځای کی دی ورلره نکاح وکړی ([3]).

دعیسایی کیدو څخه وروسته نکاح باقی نه پاته کیږی: سوال: (۱۴۴۸) دښځی اودخاوند په مینځ کی تکرار وسو اوښځه عیسایي سوه نونکاح باقی ده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح باقی پاته نه ده ([4]). فقط

چی بیامسلمانه سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۴۹) که ښځه بیامسلمانه سی نوداول خاوند

([1]) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلاقضاء (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

([2]) وللموطوئة ولوحکما کل مهرها لتاکد به (درمختار) قوله کل مهرها اطلقه فشمل ارتداده وارتدادها (رد المحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۴). ظفیر

([3]) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلا قضاء (درمختار) ای بلا توقف علی قضاء القاضی وکذا بلا توقف علی مضی عدة فی المدخول بها (ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

([4]) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلاقضاء (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

څه حق باقي پاته دی اوکه نه؟

جواب: په بیا مسلمانیدو باندی به دابنځه اول خاوند ته ورکول سی یعنی دابنځه دی مجبوره سی چی دمخکنی خاوند سره نکاح وکړی، لکه چی په درمختار اوپه شامی کی دا مسئله لیکلی ده (۱). فقط

خاوند چی رافضي سی نوځه حکم دی؟ **سوال**: (۱۴۵۰) مادخپلی لور دنکاح کولو په وخت ښه تحقیق کړی دی چی داخلگ سنیان دی اورافضیان نه دی اوس داخلگ دشپږو کالو راهیسی رافضیان سویدی اوزما لور ته یي هم درافضی کیدو ویلی دی خوهغه انکار وکی نوډیر تکلیفونه یي ورکړل اوزما کور ته یي راوستله نوددی سنی انجلی نکاح دشیعه رافضی سره پاته ده اوکه نه؟ اوزه دخپلی مذکوره لور نکاح دیوسنیه سره کولی سم اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دخپلی لور دوهمه نکاح وکړه ځکه چی درافضی تبرایي سره دسنیی ښځی نکاح نه منعقده کیږی اوکه دنکاح څخه وروسته خاوند رافضی سی نو نکاح ماتیږی (۲). فقط

خاوند عیسايي سو اوبیا مسلمان سو نوځه حکم دی؟ **سوال**: (۱۴۵۱) یوسړی مسلمان وو او عیسايي سو ترشپږو میاشتو پوری عیسايي وو اوس بیا مسلمان سو نودده ښځه په بل ځای کی نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: چی کم وخت داسړی عیسايي سو دده ښځه دغه وخت دده دنکاح څخه خارجه سوه نواوس ددی عده چی دری حیضه دی تیر سویدی نودا ښځه په بل ځای کی نکاح کولی سی اوکه وغواړی نودمخکی خاوند سره هم نکاح کولی سی خودا ددی په خوښی ده اومجبوره دی نه سی (۳). فقط

چی عیسايي ښځه مسلمانه سی نو دعیسايي خاوند سره دی ددی نکاح باقي پاته نه سی:

سوال: (۱۴۵۲) هنده عیسايي مذهب پریښنوی اسلام یي قبول کی بکر ددی خاوند لاتر

(۱) وتجبر على الاسلام وعلى تجديد النكاح زجرا لها بمهر يسير كدينار وعليه الفتوىٰ (درمختار) فلكل قاض ان يجدوه بمهر يسير ولو بدينار رضيت ام لا وتمنع من التزويج بغيره بعد اسلامها ولا يخفىٰ انه محله ما اذا طلب الزوج ذالك (ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص ۵۴۰ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۴). ظفير

(۲) من سب الشيخين اوطعن فيهما كفر ولا تقبل توبته وبه اخذ الدبوسي وابو الليث وهو المختار للفتوىٰ (الدر المختار على هامش ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۴۰۴، ط. س. ج۴ ص۲۳۷) وارتداد احدهما اى الزوجين فسخ عاجل بلاقضاء (ايضا باب نكاح الكافر ج۲ ص ۵۳۹). ظفير

(۳) ويجدد بينهما النكاح ان رضيت زوجة بالعود اليه والا فلا تجبر (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۴۱۴ ، ط. س. ج۴ ص۲۴۷). ظفير

اوسه کافر پرعیسایي مذهب باندی دی اووایي چی زه اهل کتاب یم اوزما نکاح قائم ده ترڅو چی زه دیته طلاق ورنه کړم طلاق به نه وي واقع سوی، اوهندی ته دخلع داخیستو هم څه حق نسته؟

جواب: دبکر قول غلط دی دکتابی سړی نکاح دمسلمانی ښځی سره نه سی کیدی اونه پاته کیدی سی خوهنده په اسلام راوړو سره سمدستی دده دنکاح څخه جلانه ده بلکی په دری حیضو اوکه حائضه نه وی نودری میاشتی وروسته هنده به دبکر څخه بالکل جلا سی که په دری حیضو یادری میاشتو کی دننه خاوند مسلمان سو نوجدایي به نه وی ددری حیضو وغیره څخه وروسته هنده دوهمه نکاح دیومسلمان سره کولی سی ([1]).

چی دچا خاوند عیسایي سی نوهغه دبل چاسره نکاح کولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۵۳) جما عیسایي سوه دده سره زما (سائل) دخور نکاح سوی وه دری کاله وسوه چی ده عیسایي مذهب اختیار کړیدی اوددوو کالو راهیسی یي پته نسته اوزما اوزما دخور مذهب سنی دی نودا خپله نکاح دیو سنی سړی سره کولی سی اوکه نه؟

جواب: دجما سره ددی نکاح فسخ سوه اوس مذکوره ښځه دیوسنی مسلمان سړی سره نکاح کولی سی. هکذا فی الدرالمختار ([2]). فقط

خاوند مرزایي سو نونکاح فسخ سوه اوکه نه؟ سوال: (۱۴۵۴) دزید نکاح دزینب سره وسوه دنکاح څخه وروسته زیدپه مرزایي عقائدو سو اوماسوا دمرزایانو څخه نورو مسلمانانو ته کافران وایي اوزید یاخو دپخوا څخه په مرزایي عقائدو وو خو دزینب سره دنکاح کولو په وجه مرزایي عقائد یي پټ ساتل اودنکاح څخه وروسته یي ښکاره کړل نوپه دواړو صورتونو کی دزید نکاح دزینب سره باقی پاته ده اوکه نه؟ اوزینب بی دطلاقو څخه دوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: په دواړو مذکوره صورتونو کی دزینب نکاح دزید سره فسخ سوه اوزینب که مدخوله ده نودعدی تیریدو څخه وروسته ددوهم سړی سره نکاح کولی سی اوکه مدخوله اوموطوءة نه ده نوبی دعدی دتیریدو څخه دبل سره نکاح نه سی کولی. کمافی الدرالمختار وارتداداحدهما فسخ عاجل بلا قضاء الخ وفي ردالمحتار قوله: وعلیه نفقة

([1]) ولو أسلم أحدهما أي أحد المجوسيين أو امرأة الكتابي الخ لم تبن حتى تحيض ثلاثا أو تمضي ثلاثة أشهر قبل إسلام الآخر إقامة لشرط الفرقة مقام السبب (درمختار) قوله لم تبن إلخ أفاد بتوقف البينونة على الحيض أن الآخر لو أسلم قبل انقضائها فلا بينونة بحر فإذا مضت هذه المدة صار مضيها بمنزلة تفريق القاضي (ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص۵۳۲ – ۵۳۷، ط. س. ج۳ ص۱۹۱). ظفير

([2]) وارتداد احدهما ای الزوجین فسخ عاجل بلا قضاء (درمختار) ای بلا توقف علی قضاء القاضی وکذا لاتوقف علی مضی عدة فی المدخول بها (ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۹، ط.س. ج۳ ص۱۹۳). ظفير

العدة ای لو مدخولاً بها او غیرها لا عدة علیها وافاد وجوب العدة سواء ارتد او ارتدت الخ شامی (۱) جلد ثانی ص۳۹۲. فقط

کونډه هنده ښځه که مسلمانه سی نوپر دی عده نسته: سوال: (۱۴۵۵) یوه کونډه ښځه ددوو کالو راهیسی کونډه ده اوهندوه ده نوکه دامسلمانه سی نوسمدستی دیو مسلمان سره نکاح وکړی نوصحیح ده اوکه نه؟

جواب: داهندوه کونډه ښځه که مسلمانه سی نوسمدستی نکاح کولی سی اوپه دی باندی عده داسلام واجب نه ده (۲). فقط

کافره ښځه چی دمسلمانیدو څخه وروسته عده تیره کړی او واده وکړی نوجائز دی: سوال: (۱۴۵۶) زید چی په قوم چمار غیر مسلم دی دده دښځی هنده دیو مسلمان سړی بکر سره ناجائز تعلق سو او تړدیری مودی پوری دده سره اوسیدله اوددی څخه وروسته هنده مسلمانه سوه اودبکر سره یې نکاح وکړه نوزید ته چی کله معلومه سوه نودبکر په عدم موجودګی کی یې هنده دده دکور څخه بوتله اوس بکردعویداردی چی هنده زما منکوحه ده ماته دی راکول سی نوپه دی صورت کی هنده به شرعًا چاته ورکول کیږی؟

جواب: په درمختار کی دی: ولو أسلم أحدهما ثمة أي في دار الحرب وملحق بها كالبحر الملح لم تبن حتى تحيض ثلاثا أو تمضي ثلاثة أشهر قبل إسلام الآخر إقامة لشرط الفرقة مقام السبب (۳) الخ. ددی حاصل دادی چی دکافر ښځه مسلمانه سی اودری حیضونه وروسته اویا که پردی حیض نه راځی نو ددری میاشتو په تیریدو سره داښځه ددی کافر دنکاح څخه خارجیږی بیا هیڅ تعلق ددی کافر او ددی مسلمانی ښځی دزوجیت نه دی پاته نوزید چی کله په مذکوره مده کی اسلام رانه وړی نودده ښځه هنده دده دنکاح څخه ووتله اودبکر سره که یې نکاح دمذکوره مودی څخه وروسته سوی وی نونکاح صحیح سوه اوکه دښځی دمسلمانیدو سره یې سمدستی نکاح کړی وی نوبیا صحیح نه ده ددری حیضو دراتلو یا ددری میاشتو دتیریدو څخه وروسته بیا نکاح کیدل په کاردی. فقط

دکافر ښځه چی مسلمانه سی نودعدی څخه وروسته ددی سره نکاح کول په کار دی: سوال: (۱۴۵۷) هنده دکافر خاوند والا ده اودزید سره ددی محبت سو نوزید دامسلمانه کړه او هم دغه وخت یې ورسره نکاح وکړه نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: په دی باره کی داحکم لیکل سویدی چی داسلام راوړوڅخه وروسته پرښځه ددری

(۱) ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۶ – ۵۳۷ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۱. ظفیر
(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۶ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۱. ظفیر

حیضه پوره کولو څخه وروسته بیا ددی سره نکاح صحیح کیدی سی اوددی تفصیل په درمختاراوپه شامی کی دی حاصل داچی داسلام څخه وروسته چی سمدستی کمه نکاح ددی ښځی سره سویده نوهغه صحیح نه ده [1]. فقط

کافري ښځی ته ددي خاوند په خپله طلاق ورکړيدی که اوس دابنځه مسلمانه سی او سمدستي نکاح وکړي نوجائز ده: **سوال:** (۱۴۵۸) یوه ښځه چی دهغې خاوند دپنځو شپږو کالو راهیسی دیته طلاق په خپله طریقه سره ورکړیدی نودی اوس دامسلمانیدل غواړی اودیوه مسلمان سره داپه نکاح کولو راضی ده نوآیا دادمسلمانیدو سره نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: دمسلمانیدو سره سمدستی ددی نکاح کول صحیح دی. [2] فقط

دنوی مسلمانی ښځي نکاح دي دعدی څخه وروسته وسی؟ **سوال:** (۱۴۵۹) یوه ځوانه ښځه زموږ کره راغله اومسلمانه سوه اوددی خاوند مسلمان نه سو چی ددی شل ورځی وسوی دی ښځی ته دخاوند ډیر خواهش دی، ددی هروخت داتقاضا ده چی زما نکاح ډیره ژر وسی ځکه چی زما څخه برداشت نه سی کیدی که شرعًا جائزوی نو ددی نکاح وسی؟

جواب: په درمختار کی لیکلی دی چی داسی ښځه ددری حیضونو دتیریدو څخه وروسته نکاح کولی سی اوددی څخه مخکی به نکاح صحیح نه وی ځکه چی په عده کی په نکاح کولو سره نکاح باطلیږی نو دانکاح چی ددری حیضونو څخه مخکی وسوه نوباطله به وی [3]. قال الله تعالٰی ولاتعزموا عقدة النکاح حتٰی یبلغ الکتاب اجله [4]. ددی حکم خلاف شرع نه سی کیدی. فقط

خاوند مسلمان سو خو عیسایي ښځه مسلمانه نه سوه نوآیا خاوند ددی دمسلمانی خور سره نکاح کولی سی؟ **سوال:** (۱۴۶۰) دزید مذهب عیسایي وو اواوس مسلمان سو اودده ښځه فاطمة دده سره مسلمانه نه سوه بلکی داسلام دراوړو څخه یي انکار وکی، زید داسلام راوړو څخه وروسته دفاطمه دسکه خور سره نکاح وکړه چی دادمخکی څخه

---

[1] ولو اسلم احدهما ای احد المجوسیین اوامراة الکتابی ثمه ای فی دار الحرب الخ لم تبن حتٰی تحیض ثلاثا اوتمضی ثلاثة اشهر قبل اسلام الاخر (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۲ – ۵۳۷ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۱). ظفیر

[2] ددي وجه څخه چي دپنځو کالو راهیسي مطلقه ده ځکه نو پردې باندي عده نسته. ظفیر

[3] ولو اسلم احدهما ای احد المجوسیین اوامراة الکتابی ثمه ای فی دار الحرب الخ لم تبن حتٰی تحیض ثلاثا اوتمضی ثلاثة اشهر قبل اسلام الاخر (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۲ – ۵۳۷ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۱). ظفیر

[4] سورة البقرة: رکوع ۳۰. ظفیر

مسلمانه سوی وه نودا نکاح صحیح سوه اوکه نه؟ اودزید په اسلام راوړو سره دزید او دفاطمی نکاح ماته سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح دزید اودفاطمی قائمه ده په درمختار کی دی: ولواسلم الزوج وهی مجوسیة فتهودت اوتنصرت بقی نکاحها کما لوکانت فی الابتداء کذالك الخ (۱). اوپه شامی کی دی: اما اذا اسلم زوج الکتابیة فان النکاح (۲) یبقی الخ. اوچی کله دزید نکاح دفاطمی سره باقی ده نودزید نکاح دفاطمی دخور زینب سره صحیح اوجائزنه ده زید لره په کاردی چی زینبه سمدستی جلا کړی اوفاطمه په خپل زوجیت کی وساتی، ددوو خوندو په نکاح کی جمع کول حرام دی: کما قال الله تعالی وان تجمعوا بین الاختین (۳) الایه.

چی ښځه مرتده سی اوبیا مسلمانه سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۲۱) یوه مسلمانه ښځه دخپل خاوند تکلیفونه نه سی برداشت کولی اودمجبوریت څخه عیسایی سوه چی دهغه یوکال تیرسو ددی خاوند تراوسه پوری مسلمان دی ده طلاق نه دی ورکړی اواوس دا ښځه مسلمانه سوه نودبل سړی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: اصل مسئله داده چی په ښځی اوخاوند کی دیوه په مرتد کیدو سره نکاح فوراً فسخ کیږی اوداسلام راوړلو څخه وروسته داښځه دبل مسلمان سره نکاح کولی سی خو که ښځه صرف دخاوند څخه دجلا کیدو په وجه مرتده سی اوکفر اختیار کړی نوپه دی کی فقهاء دالیکی چی په داسی حالت کی دی داښځه په جبر مسلمانه سی اوداول خاوند په نکاح کی دی ورکول (۴) سی (داهلته چی اول خاوند داغواړی خوکه دی خاموش وی اویایي صراحة پرې ایښی وی نوبیا داښځه دبل سړی سره نکاح کولی سی (۵) ظفیر).

کافره چی مسلمانه سی اوواده وکړی نوجائز دی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۲۲) زید دیوجارو کش دښځی سره اشنایي جوړه کړه بیاڅو ورځی وروسته رسوا سو خاندان تنبیه باندی

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۵ ، ط.س. ج۳ ص ۱۸۹. ظفیر

(۲) ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۴ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۱. ظفیر

(۳) سورة النساء . ظفیر

(۴) وارتداد أحدهما أي الزوجین فسخ فلا ینقص عددا عاجل بلا قضاء الخ لو ارتدت لمجيء الفرقة الخ تجبر علی الإسلام وعلی تجدید النکاح زجرا لها بمهر یسیر کدینار وعلیه الفتوی وأفتی مشایخ بلخ بعدم الفرقة بردتها زجرا وتیسیرا (درمختار) فلکل قاض ان یجدده بمهر یسیر ولو بدینار رضیت ام لا وتمنع من التزوج بغیره بعد اسلامها (ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۴۰، ط. س. ج۳ ص ۱۹۳). ظفیر

(۵) ولا یخفی ان محله ما اذا طلب الزوج ذلك اما لو سکت اوترکه صریحا فانها لاتجبر وتزوج من غیره لانه ترك حقه (ردالمحتار باب ایضا، ط.س. ج۳ ص۱۹۴). ظفیر

وکړه اوتوبه یې باندی وکښل اوبیا څو ورځی وروسته یې دده ښځه وتښتوله اوپه لس دولس ورځوکی یې مسلمانه کړه اوددی سره یې شرعی عقد وکی، نوداعقد دمسلمانیدو څخه وروسته جائز سو اوکه نه؟ اودی به بخښل کیږی اوکه نه؟ اوددی دواړو ایمان پاته دی اوکه نه؟ اوچی توبه وکاږی اوماته یې کړي اوبیایي وکړی نومقبول به وی اوکه نه؟

جواب: دامسلمانه سوه خو ددری حیضو دتیریدو څخه مخکی ددی سره نکاح کول صحیح نه دی اوپه توبی سره ګناه معاف کیږی اودبخښلو امید سته اوپه کبیره ګناه مثلاً زنا سره نه کافر کیږی اودتوبی ماتولو څخه وروسته چی بیاتوبه وکاږی نوهم توبه قبلیږی ([1]). فقط

چی ښځه اوخاوند یوځای مسلمانان سی نو دتجدید دنکاح ضرورت نسته: **سوال**: (۱۴۲۳) که ښځه اوخاوند سره دبچیانو مسلمانان سی نودوی ته اوس په حالت داسلام کی دنوی نکاح ضرورت سته؟ اوکه همدغه به کافی وی؟

جواب: مسئله داده چی که ښځه اوخاوند دواړه مسلمانان سوه نوددوی دنکاح تازه کولو ته ضرورت نسته اوددوی مخکی نکاح باقی ده خوکه احتیاطا وروسته داسلام څخه که بیا ددوی نکاح وسی نودابه ډیره ښه وی. اسلم المتزوجان بلاسماع شهود اوفی عدة کافر معتقدین ذالك اقرا علیه ([2]). فقط

مسلمانان ښځه اوخاوند عیسایان سوه که بیا دواړه مسلمانان سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۲۴) ښځه اوخاوند دواړه عیسایان سوه، څو ورځی وروسته انجلیٰ مسلمانه سوه بیا پنځه ورځی وروسته هلك هم مسلمان سو نو ددوی نکاح باقی پاته ده اوکه نه؟

جواب: ددوی نکاح باقی پاته نه ده بیا نکاح کیدل په کاردی په درمختار کی دی: وفسد ان سلم احدهما قبل الاخر ([3]) الخ. فقط

کافره ښځه اوخاوند دواړه مسلمانان سوه نو دوباره نکاح کول ضروری دی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۲۵) زید اوهنده دواړه کافران وه خواوس مسلمانان سوه نواوس ددوی نکاح کیدل په کاردی اوکه نه؟

جواب: کافره ښځه اوخاوند چی دواړه مسلمانان سی نو ددوی نکاح به باقی وی. کذا فی

([1]) ولو اسلم احدهما ای احد المجوسین اوامراة الکتابی الخ لم تبن حتی تحیض ثلاثا اوتمضی ثلاثة اشهر قبل اسلام الآخر اقامة لشرط الفرقة مقام السبب ولیست بعدة لدخول غیر المدخول بها (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۲ – ۵۳۷ ، ط.س. ج۳ ص۱۹۱). ظفیر

([2]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۲ ، ط. س. ج۳ ص۱۸۲. ظفیر

([3]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۴۱، ط. س. ج۳ ص۱۹۲، لان ردة احدهما منافیة للنکاح ابتداء فکذا بقاء (ردالمحتار ایضا). ظفیر

الدر المختار [۱]. فقط

په ښځه اوخاوند کې چې یوکافرسي نونوي نکاح به دښځې په رضاوي اوکه دخاوند؟ سوال: (۱۴۲۶) که په ښځې او خاوند کې یوکافرسي نونوی نکاح به دښځې په رضاسره وی اوکه صرف دخاوند په خواهش؟ اودسابقه مهرڅخه به علاوه نوی مهردښځې درضامندی مطابق وی اوکه نه؟

جواب: کافر کیدل دیوه دښځې اودخاوند داسبب دفسخ دنکاح دی بیاکه تجدید دنکاح وسی نودښځې په خوښه به وی اونوی مهر به هم دښځې دخواهش مطابق وی، [۲] اوکه دا صورت وی چې ښځه مرتده سوی وی چې کم موجب دفسخ دنکاح دی نوفقهاء لیکی چې ښځه دی مجبوره کړی داول خاوند سره په نکاح کولو په نوی مهر. کذافی الدر المختار واقره الشامی. [۳] فقط

غالي شیعه کافردي اوکه مسلمانان؟ سوال: (۱۴۲۷) چې کم غالی شیعه فرقه چې دحضرت عائشه رضی الله عنها دافك قائل اوهم معتقد دی او دارکم ددی امرهم چې دنبی کریم ﷺ څخه وروسته اکثره اصحاب مرتد اوکافر سویدی العیاذ بالله نودا فرقه مرتده ده اوکه فاسقه اوکه کافره ؟

جواب: فرقه مذکوره چې دهغې دغه عقائد دی چې کم ذکر سوه په اتفاق داهل السنت والجماعت کافر اومرتد دی. کمافی ردالمحتار جلد ثالث باب المرتد ص۲۹۴ نعم لا شك في تكفير من قذف السيدة عائشة رضي الله تعالى عنها أو أنكر صحبة الصديق أو اعتقد الألوهية في علي أو أن جبريل غلط في الوحي أو نحو ذلك من الكفر الصريح المخالف للقرآن الخ [۴] شامی وفی المرقاة شرح المشکوٰة قلت وهذافي غيرحق الرافضة

---

[۱] والثانی ان کل نکاح حرم بین المسلمین لفقد شرطه کعدم شهود یجوز فی حقهم اذا اعتقدوه عند الامام ویقرون علیه بعد الاسلام الخ اسلم المتزوجان بلاسماع شهود الخ اقراء علیه (الدرالمختار علی هامش رد المحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص ۵۳۱ – ۵۳۲ ، ط. س. ج۴ ص۱۹۳). ظفیر

[۲] وارتداد احدهما فسخ فی الحال الخ ولو ارتد هو لا تجبر المراة علی التزوج (البحر الرائق باب نکاح الکافر ج۳ ص ۲۳۰. ۲۳۱. ط.س. ج۴ ص۱۹۳) ولا تجبر بکر بالغة علی النکاح ای لا ینفذ عقد الولی بغیر رضاها الخ انها حرة مخاطبة فلایکون للغیر علیها ولایة (ایضا باب الولی ج۳ ص ۱۱۸. ط.س. ج۳ ص ۵۸). ظفیر

[۳] فشمل ارتداد المراة الخ لکنها تجبر علی الاسلام والنکاح مع زوجها الأول لأن الجسم یحصل بهذا الخبر الخ ولا یخفی أن محله ما إذا طلب الأول ذلك أما إذا رضي بتزوجها من غيره فهو صحيح لأن الحق له وكذلك لو لم يطلب تجديد النكاح واستمر ساكتا لا يجدده القاضي (البحر الرائق باب نکاح الکافر ج۳ ص ۲۳۰. ط.س. ج۳ ص۲۱۴). ظفیر

[۴] ردالمحتار باب المرتد ص ۴۰۵ – ۴۰۲ ، ط. س. ج۴ ص۲۳۷. ظفیر

الخارجة في زماننا فإنهم يعتقدون كفر أكثر الصحابة فضلا عن سائر أهل السنة والجماعة فهم كفرة بالإجماع بلا نزاع (۱) اوپه مظاهرحق کی دی چی دشیعه ؤ اصحابو ته دکفر نسبت اودقذف دعائشه صدیقیه قائلیدل اعظم دموجباتو دکفردی چی دوی دا سبب درفع ددرجاتو گنی اوحال دادی چی صرف استحلال دمعصیت کفردی اودا لاخه چی لاکفر شی موجب درفع ددرجات وگنی. انتهٰی، مظاهرِ حق

دشیعه دمنکوحه ښځی سره نکاح جائزده اوکه نه؟ سوال: (۱۴۶۸) ایا ددوی دمنکوحی ښځی سره بغیر دطلاقو څخه نکاح جائزده چی داهل السنت والجماعت عقیده لری؟

جواب: لوړ معلومه سوه چی مذکوره روافض مرتد اوکافر دی نودمسلمانی سنی ښځی نکاح ددوی سره صحیح نه ده اوددوی دښځوسره بغیر دطلاقه دسنیانو نکاح صحیح ده.

دشیعه سره دسنیه انجلۍ نکاح صحیح ده اوکه نه؟ سوال: (۱۴۶۹) دداسی فرقې په نکاح کی سنیانی انجونی راتلی سی اوکه نه؟

جواب: نه سی راتلی. فقط

چی کمه سنیه انجلۍ دشیعه گانو په نکاح کی ده؟ سوال: (۱۴۷۰) دسنیانو چی کمی انجونی ددوی په نکاح کی دی په تقدیر دتکفیر به ددوی نکاح فسخ وی اوکه نه؟

جواب: چی کله ددی روافضو عقاید په وخت دنکاح کی هم داسی وه نودسنی مسلمانی ښځی سره ددوی نکاح نه ده منعقده نو دفسخ حاجت نسته. فقط

دشیعه انجلۍ سره نکاح؟ سوال: (۱۴۷۱) ددی فریقی دانجونو سره داهل السنة والجماعة نکاح صحیح ده اوکه نه؟

جواب: صحیح نه ده ځکه چی په مینځ دکافر اودمسلمان کی مناکحت صحیح نه دی.

ددوی په غم اوښادی کی شریک کیدل: سوال: (۱۴۷۲) اهل سنت والجماعت لره ددی فریقی په غم او ښادی کی شرکت صحیح دی اوکه نه؟

جواب: دداسی فرقو په باره کی په حدیث پاك دی: ولا تجالسوهم ولا تناكحوهم. وغيره الفاظ راغلی دی نوددوی په غم اوښادی کی شریك کیدل جائزنه دی. فقط

دکافر ښځه مسلمانه سوه نو ددی دنکاح څه حکم دی؟ سوال: (۱۴۸۳) هنده کافره وه او اوس مسلمانه سوه اوددی خاوند هم کافر دی نو دهندی نکاح آیا دیومسلمان سره کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په کتابونو دفقه کی یې ددی صورت په باره کی لیکلی دی چی دا مسلمانه ښځه

(۱) وگوری شامی باب المرتد ج۳ ص ۴۰۵ ، ط.س. ج۳ ص ۲۳۷. ظفیر

ددری حیضو یا دحیض دنه راتلو په صورت کي ددری میاشتو څخه وروسته دمخکنی خاوند څخه جلا کیږي، وروسته له دې څخه دې لره دوهمه نکاح کول صحیح کیدی سی ددری حیضو یا ددری میاشتو تیریدو څخه مخکی دی ښځی لره دوهمه نکاح نه ده صحیح. کذافی الدرالمختار ولو أسلم أحدهما أي أحد المجوسيين أو امرأة الكتابي الخ لم تبن حتى تحيض ثلاثا أو تمضي ثلاثة أشهر قبل إسلام الآخر إقامة لشرط الفرقة مقام السبب، قوله: اقامة شرط الفرقة وهو مضى هذه المدة مقام السبب وهو الاباء الخ (۱).

جومات ته بد ویونکی څنګه دی؟ سوال: (۱۴۷۴) که یوسړی دخپلی مالداری په نشه کی ووایي چی زه په جومات متیازی کوم اوامام ته ښکنځل وکړی دداسی سړی څه حکم دی اوچی کم سړی دده مددګار دی اودجومات لوټی خرابی کړی او ددوی سره طهارت وکړی نو ددوی دپاره څه حکم دی؟ اودا لوټی پاکی پاته دی اوکه نه؟

جواب: دداسی سړی دپاره په شریعت کی دکفر بیره ده اوتوبه دی وکاږی اونکاح دی تازه کړی اوچی کم خلګ ددی فاسق اوفاجر مددګار دی هغه هم عاصی اوفاسق دی توبه دی وکاږی اودبیا دپاره دی داسی حرکتونه نه کوی اودجومات لوټی دی خرابوی نه. اودا لوټی دی ناپاکه نه ګڼی ترڅو چی دپلیتی یقینی طور علم نه وی ترهغه وخته ددناپاکی حکم نه سی کیدی. فقط

دشریعت منکر مرتد دی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۷۵) که یوسړی دشریعت څخه انکار وکړی او ووایي چی موږ شریعت نه منو داستاسی شرع داستاسی په کورکی کښېږده، نو آیا دا سړی مرتد سو اوکه نه؟ او دده ښځه طلاقه سوه اوکه نه؟

(۲). په یوجومات کی دیو مولوی صاحب سره دڅه مسئلو تذکره کیدله چی ناګهانه یو سړی راغی اوپه طور دبغض دعالمانو ډیر په حقارت اوپه مسخره اوپه سپکه یي ردبد شروع کړل نو دداسی سړی څه حکم دی؟

جواب: اقول وبالله التوفيق: قال فی درالمختار وفی الخلاصة وغيرها إذاكان في المسألة وجوه توجب التكفير ووجه واحد يمنعه فعلى المفتي أن يميل إلى الوجه الذي يمنع التكفير الخ (۲) ص۲۸۵ باب المرتد وفيه عن جامع الفصولين: وعلى هذا ينبغي أن يكفر من شتم دين مسلم ولكن يمكن التأويل بأن مراده أخلاقه الرديئة ومعاملته القبيحة لا حقيقة دين الإسلام فينبغي أن لا يكفر حينئذ والله تعالى اعلم ص۱۸۹ ج۳ شامی، وقد سئل في الخيرية عمن قال له الحاكم ارض بالشرع فقال لا أقبل فأفتى مفت

(۱) وګوری ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۳۲ – ۵۳۷ ، ط.س. ج۳ ص۱۹۱. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب المرتد مطلب ما یشك فی انه ردة ج۳ ص۳۹۳ ، ط.س. ج۴ ص۲۲۴. ظفیر

بأنه كفر وبانت زوجته فهل يثبت كفره بذلك ؟ فأجاب : بأنه لا ينبغي للعالم أن يبادر بتكفير أهل الإسلام إلى آخره (١). وفى الدرالمختار والفاظه وألفاظه تعرف في الفتاوى بل أفردت بالتآليف مع أنه لا يفتى بالكفر بشيء منها إلا فيما اتفق المشايخ عليه كما سيجيء قال في البحر وقد ألزمت نفسي أن لا أفتي بشيء منها (٢) الخ ونقل عبارته فى الشامى وفى اٰخره فعلى هذا فاكثر الفاظ التكفير المذكورة لايفتى بالتكفير فيها ولقد الزمت نفسى ان لا افتى بشيء (٣) منها آه كلام البحر باختصار شامى ص۲۸۵. فقط

دا ویل چی په رواج باندی فیصله وکړه نوڅنګه ده؟ سوال: (۱۴۷۶) وکیل دمدعی علیه مدعی ته وویل چی ته شرع محمدی منی اوکه نه؟ نومدعی وویل چی څنګه رواج دی ته هم داسی وکړه دلته دشرع څه کاردی؟ نوددی سړی په باره کی څه حکم دی؟

جواب: دمسلمان شرع محمدی نه منل اودا ویل چی ته درواج موافق وکړه دلته دشرع څه کاردی ډیره سخته ګناه ده چی په دی کی دکفر بیره ده اوددی کلمی څخه توبه کښل په کار دی اوتجدید دایمان کول په کاردی (۴). فقط

چی بی ارادی کلمه دکفر دژبی څخه اداء سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۷۷) دیوسړی دخولی څخه بی اختیاره اوبی ارادی دخپلی ښځی په باره کی دالفظ ووتی چی داخو زما خدای دی العیاذ بالله، نوآیا داسړی مرتکب دکفر سو اوکه نه؟ اونکاح قائمه ده اوکه نه؟

جواب: په شامی کی دی چی که خطاءً بی ارادی کلمه دکفر پر ژبه راسی نونه کافر کیږی. ومن تكلم بها مخطئا اومكرهًا لايكفر عند الكل (۵) الخ. نوددی وجه څخه به په دی صورت کی پردی سړی حکم دکفر نه کیږی اووده ښځه دده دنکاح څخه ونه وتله خو احتیاطاً دی تجدید دنکاح وکړی اوتوبه او استغفار دی وکړی. فقط

په آریا او عیسایی کیدو سره نکاح ختمیږی اوکه نه؟ سوال: (۱۴۷۸) که منکوحه مسلمانه ښځه دخپل خاوند دکوره ووزی اوعیسایي اریا سی نو ددی نکاح باقی ده اوکه نه؟

جواب: په ښځه اوخاوند کی دیوه په مرتد کیدو سره سمدستی نکاح فسخ کیږی کمافی الدرالمختار وارتداداحدهما فسخ عاجل (۶) نوچی کله یوه ښځه مسلمانه آریا یاعیسایي

---

(١) ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص ۳۹۹. ظفير

(٢) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص ۳۹۲ - ۳۹۳، ط.س. ج۴ ص۲۳۰ مطلب فى حكم من شتم دين مسلم. ظفير

(٣) ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۳۹۳، ط. س. ج۴ ص۲۲۴. ظفير

(۴) ردالمحتار باب المرتد تحت قوله والطوع ج۳ ص۳۹۴ ، ط.س. ج۴ ص۲۲۴. ظفير

(۵) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط. س. ج۳ ص۱۹۳. ظفير

(۶) وتجبر على الاسلام وهو على تجديد النكاح زجرا بمهر يسير كدينار وعليه الفتوٰى (درمختار) لكل قاض =

سی نوددی نکاح ددی دخاوند سره فوراً فسخ سوه نوکه دابیا اسلام راوړی نوتجدید دنکاح به ضروری وی اوفقهاء پردی فتویٰ ورکوی چی که ښځه مرتده سی نودابه مجبوراً مسلمانه سی اوداول خاوند سره به ددی په لږ څه مهر نکاح وسی۔ (۱) فقط

چی قرآنکریم او حدیث پاک ته چی څوک شیطان ووایي نودده څه حکم دی؟ سوال:

(۱۴۷۹) یومسلمان قرآنکریم اواحادیثو مبارکو باندی عمل کوی اوخلګو ته ددی بیان کوی اوخلګو ته ددی په عمل کولو ترغیب ورکوی نوداسی سړی ته یومسلمان شیطان وایی اوقرآنکریم اواحادیثو ته دشیطان کتاب وایي نو دداسی سړی په باره کی څه حکم دی؟

جواب: اول دا معلومول په کاردی چی دغه سړی چی دکم په باره کی ویل سوی دی چی دی په قرآنکریم اوپه حدیثو مبارکو عمل کونکی دی، دامروج عامل بالحدیث یعنی غیر مقلد خونه دی، چی دقرآن کریم اوداحادیثو مبارکو پوهه اوتطبیق بین الاحادیث علم نه لری اودفقه اودکتابونو دفقه حنفی څخه انکار کوی اوددی خلاف کوی دداسی خلګو دا حال دی چی دعویٰ خو ددوی په قرآنکریم اوپه احادیثو پاکو باندی دعمل کولووی خوپه حقیقت کی دوی په قرآنکریم اوپه احادیثو پاکو باندی پوره عمل کوونکی نه دی چی دامامانو مجتهدینو خصوصاً دامام ابوحنیفه رحمه الله خلاف کوي، اوپر دوی طعن کوی، اوکه داعمل کوونکی په قرآنکریم اوپه احادیثو مبارکو حنفی دی موافق دفقه حنفی دی چی داعین موافق ده دقرآنکریم اوداحادیثو سره، په فقه حنفي عمل کوی اومقلد سني حنفی نوداسی عالم حنفی متبع دسنتو ته بدویل ډیر مذموم اوقبیح دی په هرحال قرآن کریم اواحادیثواوفقه ته شیطانی کتاب ویل العیاذبالله صریح کفر اوقبیح ارتداددی۔ (۲)

خدای اورسول ته چی څوک ښکنځل وکړی نو دهغه نکاح پاته سوه اوکه ختمه سوه؟ سوال:

(۱۴۸۰) یوسړی خپله ښځه ووهله ښځي خاوند ته وویل دخدای اودرسول دپاره مامه وهه په دی خاوند دخدای اودرسول په شان کی ډیر سخت ښکنځل وکړه نودی کافر سو او که نه؟ اودده ښځه دده دنکاح څخه ووته او که نه؟ دا دوهمه نکاح کولی سی اوکه نه؟

= ان یجدده بمهر یسیر ولو بدینار رضیت أم لا وتمنع من التزوج بغیره بعد إسلامها ولا یخفی أن محله ما إذا طلب الزوج (ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص۵۴۰، ط.س. ج۳ ص۱۹۴). ظفیر

(۱) وبالجملة فقدضم إلی التصدیق بالقلب أو بالقلب واللسان في تحقیق الإیمان أمور الإخلال بها إخلال بالإیمان اتفاقا کترك السجود لصنم وقتل نبي والاستخفاف به وبالمصحف والکعبة وکذا مخالفة أو إنکار ما أجمع علیه بعد العلم به لأن ذلك دلیل علی أن التصدیق مفقود (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۳۹۲، ط. س. ج۴ ص۲۲۲). ظفیر

(۲) وکل مسلم ارتد فتوبته مقبولة الا الکافر بسبب بقي من الانبیاء فانه یقتل حدا ولا تقبل توبته مطلقا (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص ۴۰۰، ط.س. ج۴ ص ۲۳۱). ظفیر

او داولاد دپالنی حق چاته دی؟

جواب: په دی داسړی کافر سو اودده ښځه دده دنکاح څخه ووته اوپه عده تیریدو سره دا دبل سړی سره نکاح کولی سی (۱) اوداولاد پالنه به همدا کوی (ان اخبرت بردة زوجها لها التزوج بآخر بعد العدة ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص**۵۴۱**). فقط

دقرآنکریم توهین باعث دارتداد دی اونکاح فسخ سوه: **سوال**: (۱۴۸۱) زید دخپلی لور نابالغی مریم نکاح دعمر سره وکړه عمر خالص بی علمه جاهل فاسق فاجر تارك الصلوة والصوم زانی دی اومریم ته تکلیف ورکوی اوڅو واره یي دتلاوت په وخت قرآنکریم غورزولی دی، نوکه زید مریمه اوس بیا دعمر کره ولیږی نودمریم اراده دځان وژنی ده او عمر اراده دمریم دوژلو اویا دخرخولو لری نوشرعًا څه حکم دی؟

جواب: قرآنکریم په وجه دسپك ګڼلو غورزول کفر اوارتداد دی په داسی حالت کی دده ښځه مریمه دده دنکاح څخه ووتله نومریم دی دعمر کورته ونه لیږل سی، اودوهمه نکاح ددی وروسته دعدی څخه صحیح ده. (۲) فقط

حرامو لره حلال ګڼونکی مسلمان دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۸۲) دحرام فعل حلال ګڼونکی مسلمان پاته دی اوکه نه؟

جواب: په دی کی تفصیل دادی چی کم دشامی په باب المرتد کی ذکردی حاصل دادی چی هریوحرام حلال ګڼونکی اویاپه عکس سره کافر نه دی بلکی په دی کی قیود دی چی په مذکوره کتاب کی منقول دی هلته یي هم په دغه باب کي وګوره (۳) (حاصل دادی چی کم شی په خپله حرام وی اودهغه حرمت په دلیل قطعی سره ثابت وی نو ددی حلال ګڼونکی کافر کیږی. ظفیر)

دخاوند دظلم دوجه څخه چی کمه ښځه قادیانی سی اوبیا مسلمانه سی نو ددی واده: **سوال**:

(۱) اجمع المسلمون ان شاتمه ﷺ کافر وحکمه القتل ومن شك فی عذابه وکفره کفر (ردالمحتار ایضا) وارتداد احدهما فسخ عاجل بلاقضاء فللموطوئة کل مهرها الخ وعلیه نفقة العدة والولد یتبع خیر الابوین دینا (الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب نکاح الکافر ج۲ ص**۵۳۱**، ط.س. ج۳ ص**۱۳۹**). ظفیر

(۲) لأن الشارع جعل بعض المعاصي أمارة علی عدم وجوده کالهزل المذکور وکما لوسجد لصنم أو وضع مصحفا في قاذورة فإنه یکفر (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص**۳۹۲**. ط.س. ج۴ ص**۲۲۲**) ان ما یکون کفرا اتفاقا یبطل العمل والنکاح وما فیه خلاف ایضا ج۳ ص**۳۹۹**). ظفیر

(۳) والاصل ان من اعتقد الحرام حلالا فإن کان حراما لغیره کمال الغیر لا یکفر وإن کان لعینه فإن کان دلیله قطعیا کفر وإلا فلا وقیل التفصیل في العالم أما الجاهل فلا یفرق بین الحرام لعینه ولغیره وإنما الفرق في حقه أن ما کان قطعیا کفر به وإلا فلا فیکفر إذا قال الخمر لیس بحرام (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص**۳۹۳**. ط. س. ج۴ ص**۲۲۳** مطلب في منکر الاجماع). ظفیر

(۱۴۸۳) هنده ښځه دزید چی قادیانی مذهب یي اختیارکړیدی نوعالمانو حکم دارتداد باندی جاری کړیدی اوددی دنکاح دفسخ کولو حکم یي وکی اوس چی کله هنده دکفری عقائدو ځخه تائبه ده دیته دنکاح دتازه کولو دپاره وویل سوه چی دهغه په جواب کی هندي وویل په وجه دناراضتیا خپل خاوند ماته نان اونفقه نه راکوله اونه یي طلاق راکوی نوما قادیانی مذهب اختیار کی نوددی وجه ځخه که ما ددی سړی سره په نکاح کولو مجبوره کوی نوزه بیاهم دغه مذهب اختیاروم اودیوقادیانی سره به عقد وکړم نوپه دی صورت کی هنده دبل سړی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: اقول وبالله التوفیق، دارتداد ځخه دبچ کولو دپاره په روایت دشامی: وظاهره ان لها التزوج بمن شاءت [۱]. باندی دی عمل وسی اودا مسئله چی کمه دمحتاله دپاره ده جبراًدی دامسلمانه کړی اوداول خاوندسره دی ددی تجدیددنکاح وسی، داپه دارالاسلام کی کیدی سی نه په دار الحرب کی کما هو ظاهر. فقط

قرآنکریم ته یي ښکنځل وکړه نونکاح فسخ سوه اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۸۴) یوسړی په مجمع عام کی په باره دقرآن شریف کی بغیر دارتفاع دموانع شرعیه وو ځخه ښکنځل وکړل والعیاذ بالله نوآیا داسړی شرعا کافرسو اوکه نه؟ اوتجدید دنکاح اوتلقین وغیره شرعی امور هم ضروری دی اوکه نه؟

جواب: دده په ارتداد کی ځه شبهه نسته تجدید داسلام اوتجدید دنکاح ده لره ضروری دی [۲]. فقط

دخدای او درسول دحکم ځخه په انکار سره نکاح فسخ سوه اوکه نه؟ **سوال**: (۱۴۸۵) یوعالم زید دواده پرموقع دګډا اودسرود ځخه منع کړی چی په شریعت کی لهو لعب سرود او سماع اونڅا (ګډا) وغیره حرام دی نوپه دی دزید یوعزیز په مجمع عام کی په لوړ اواز وویل چی موږ دخدای او درسول دحکم ځخه بالکل منکر یو او نه یي منو، نودا سړی داسلام ددائرې ځخه خارج دی اوکه نه؟ اودده نکاح باطله ده اوکه نه؟ مسلمانانو لره دده سره ځه سلوك کول په کاردی؟

جواب: په دی صورت کی دغه سړی چی دامذکوره کلمه وویله نومرتدسو اوداسلام ددائری

---

(۱) ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۴۲۰ ، ط.س. ج۴ ص ۲۵۳. ظفیر

(۲) اذا انکر الرجل اٰیة من القرآن الخ اوعاب کفر الخ رجل یقرا القرآن فقال رجل این چه بانك طوفان است فهذا کفر (عالمگیری مصری موجبات الکفر ج۲ ص۲۲۲) ما یکون کفر اتفاقا یبطل العمل والنکاح الخ یومر بالاستغفار والتوبة وتجدید النکاح (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۴۱۴، ط. س. ج۴ ص۲۴۲). ظفیر

ښځه ووتی (۱) اودده ښځه دده دنکاح څخه ووتله، تجدید داسلام او دنکاح پرده لازم دی اوکه دی توبه نه کاږی او دوباره اسلام نه قبلوی نومسلمانانو لره دده سره څه ګډون نه دی په کار اودی بالکل ښلول په کاردی. فقط

چی خاوند عیسایي سو نونکاح فسخ سوه دعدی څخه وروسته داواده کولی سی؟ سوال: (۱۴۸۶) زید یوازی عیسایي سو او دده ښځه اونور خاندان پراسلام پاته وو نودده ښځی لره شپږ کاله وروسته ددوهمی نکاح کولو دپاره دده څخه طلاق اخیستل ضروری دی اوکه نه؟

جواب: زید چی کله عیسایي سو اودده ښځه مسلمانه پاته سوه نونکاح دده سمدستی فسخ سوه اودعدی څخه وروسته دی لره نکاح کول جائز اوصحیح دی. کمافی الدر المختار وارتداد احدهما فسخ (۲) عاجلٌ . فقط

خاوند چی کله غالی شیعه سی نونکاح فسخ کیږی: **سوال**: (۱۴۸۷) دنابالغه هندی نکاح دبکر سره وسوه اوددی والدین دغه وخت سنی وه دهندی دبالغیدو څخه وروسته دوی رافضی سوه چی هروخت پراصحاب ثلٰثه، حضرت حفصه اوحضرت عائشة اوپر عشره مبشره ﷢ باندي لعن اوتبراکوی اوتراوسه پوری ددوی همدغه حالت دی، چی اعلانیةً اصحابو اوازواج مطهرات ته بدوایي، او امامت ترنبوت افضل ګڼی هنده اوس دوالدینو په کورکي ده نودهندی اودبکر نکاح قائمه اوجائزه ده اوکه نه؟

جواب: بکر چی کله رافضی غالی سو اودده رفض حد دکفرته ورسیدی نونکاح دهندی دده سره فسخ سوه. کمافی الدرالمختار وارتداد احدهما فسخ عاجل (۳) الخ وفي الشامي نعم لا شك في تكفير من قذف السيدة عائشة ﵂ او انكر صحبة الصديق ﵁ او اعتقد الالوهية في علي او ان جبرئيل غلط في الوحی او نحو ذلك من الكفر الصريح الخ . (۴) فقط

چماری مسلمانه سوه اوواده یي وکی اوبیا دهندو کورته ښول سوه اوس بیا مسلمانه ده نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۸۸) مخکی یوه چمیاری مسلمانه سوه اوخپله نکاح یي داهل

---

(۱) وارتداد احدهما فسخ عاجل (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۳ ص۳۹، ط. س. ج۳ ص۱۹۳) ما يكون كفر اتفاقا يبطل العمد والنكاح الخ يومر بالاستغفار والتوبة وتجديد النكاح (ايضا باب المرتد ج۲ ص۴۱۴. ط.س. ج۴ ص۲۴۲). ظفير

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳. ظفير

(۳) ايضاً باب نكاح الكافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص ۱۹۳. ظفير

(۴) ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص ۴۰۵ – ۴۰۲ ، ط.س. ج۴ ص ۲۳۷. ظفير

اسلام سره وکړه اوشپږ میاشتی دده په کور کی اوسیدله اوبیا داچمیاری هندوانو په زور ونیوله ددی خاوندپه یوه مقدمه کی قید سوی وو، ترپنځو شپږو میاشتو پوری چمیاری دهندوانو په کورکي اوسیدله حلال اوحرام یي مباح ګڼل اوس بیا دوباره مسلمانه سوه نوآیا مخکی نکاح ددی فاسده سوه اوکه نه؟ اوددی چمیاری نکاح دبل سړی سره جائزده اوکه نه؟ اودمخکی خاوند څخه به طلاق اخیستل په کاروی اوکه نه؟

جواب: چی کم امور په سوال کی لیکل سویدی نو ددی څخه دچمیاری مرتد کیدل نه معلومیږی که په حقیقت کی داپر خپل اسلام قائمه وی اوعقیده یي داسلام وی که څه هم په عملونوکی شریکه دکافرانو وی نومرتده نه ده اوددی مخکنی نکاح قائمه ده (۱)، او بغیر دده دطلاق ورکولو څخه دادده دنکاح څخه نسی وتلی اودبل سره به یي نکاح جائزه نه ده اوکه دی خپله عقیده بدله کړی وی اوداسلام څخه منحرفه سوی وی او داسلام څخه یي انکار کړی وی نوپخوانی نکاح ددی فسخ سوه اوس په دوباره داسلام راوړلو سره وروسته دبل سړی سره نکاح کولی سی (۲). فقط

<u>په کلمی دکفر سره نکاح فسخ کیږي</u>: **سوال**: (۱۴۸۹/۱) دهندی نکاح دزید سره دشپږو کالو راهیسی سوی وه زید په دومره موده کی دهندی هیڅ قسم حق اداء نه کی نه پر مجامعات قدرت لری اونه نان اونفقه ورکوی بلکی دزید عادت دبچه بازی دی چی دهغه په وجه دمجامعت قدرت نه لری اودمور اوپلار په لمسون طلاق نه ورکوی دزیات تکلیف رسولو په وجه ډیر واره دهندی په ژبه کلمه دکفر هم جاری کیږی نوهنده په وجه دکلمی دکفر دنکاح څخه ازاده سوه اوکه نه؟ که نه ده آزاده سوی نوداسی صورت وښیاست چه هنده دزید څخه جلاسی؟

جواب: بغیر دخاوند دطلاقه بل هیڅ صورت نسته خوکه کلمه دکفر په ښځی اوخاوند کی دیو سړی دخولی څخه داسی ووتله چی په اتفاق سره کفر وی (۳) نوددی سره نکاح فوراً فسخ کیږی خودفسخ دنکاح دپاره داضروری ده چی په دی کی دتاویل څه احتمال نه وی

---

(۱) لا يخرج الرجل من الإيمان إلا جحود ما أدخله فيه ثم تيقن أنه ردة يحكم بها وما يشك أنه ردة لا يحكم بها إذ الإسلام الثابت لا يزول بالشك الخ فينبغي للعالم إذا رفع إليه هذا أن لا يبادر بتكفير أهل الإسلام (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۳۹۳، ط. س. ج۴ ص۲۲۴). ظفير

(۲) وارتداد احدهما اى الزوجين فسخ عاجل بلاقضاء (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب نكاح الكافر ج۲ ص۵۳۹ ، ط.س. ج۳ ص۱۹۳). ظفير

(۳) الكفر شيء عظيم فلا أجعل المؤمن كافرا متى وجدت رواية أنه لا يكفر وفي الخلاصة وغيرها إذا كان في المسألة وجوه توجب التكفير ووجه واحد يمنعه فعلى المفتي أن يميل إلى الوجه الذي يمنع التكفير تحسينا للظن بالمسلم (ردالمحتار باب المرتد ج۳ ص۳۹۳، ط.س. ج۴ ص۲۲۴). ظفير

اومسئله داهم ده چی دخاوند څخه په زور که دطلاقو لفظ واخیستل سی نوبیا هم طلاق واقع کیږي. بقوله ﷺ ثلث جدهن جد وهزلهن جد الحدیث (۱). فقط

نهم باب

په ښځو کی عدل اوانصاف اوحقوق دزوجینو

په دوو ښځو کی مساوات: **سوال**: (۱۴۹۰/۱) زما دوې ښځی دي زه دخپلی هری ښځی داوسیدو په کورکی په میاشت کی لس لس شپی اوسېدل غواړم چی په دې کې تخلیه هم په اسانتیا سره ممکنه ده، اوس په میاشت کی لس شپی نوری باقی دی په دی کې زه دخپلی نوی واده سوی ښځی دکور څخه دباندي اوسیدل غواړم خوبغیر دتعلق دتخلیه څخه که ددی نوبت وی نومساوی حقوق کیدل په کاردی اوکه نه په کم ځای کی چی لس شپی نور پروتل غواړم په دا انجلی اودوهمه ښځه کې داصفات نسته؟

جواب: ښځی که ډیری وی ټولی برابري دی اودټولو حق برابر دی باکره اوثیبه اومخکی او نوی ټولی برابري دی اومساوات په شپه تیرولو کی په کاردی اوجماع شرط نه ده او دالس شپی چی کمی باقی پاته دی یا خوداهم نیم په نیمه کول په کاردی اویا ددواړو سره دشپی مه اوسیږه په جلا کور کی اوسیږه (۲). فقط

آیا ددوو ښځو په کالو اوپه خرڅ کی هم مساوات ضروری دی حال دادی چی یوه بچیانو والاوی اوبله نه وی: **سوال**: (۱۴۹۱/۱) که دزید ښځی وی نودواړو ته په کالو اوپه خرڅ کی زیاتی او کمی کول روا دی اوکه نه؟ حال دادی چی یوه بچیانو والا ده؟

جواب: ددواړو ښځو په خرڅ او خوراك کی مساوات وکړه کمی او زیاتی مه کوه (۳)، خو چی کم دبچیانو والا ده دهغه دبچیانو خرڅ جلا ورکړه. فقط

عمر غواړي چی په سفرکی شپږ میاشتی دواړي ښځی دځان سره وساتی پچه (هسګه) نه اچوی نوڅه حکم دي؟ **سوال**: (۱۴۹۲/۱) دعمر کارو بار په غاړه دی اودده دوی ښځی دی چی شپږ میاشتی یوه ښځه دځان سره ساتی اوشپږ میاشتی بله، عمر داسی ښځه په سفر

---

(۱) مشکوٰۃ باب الخلع والطلاق فصل ثانی۲۸۴، دجد څخه وروسته دا الفاظ ذکر دی: النکاح والطلاق والرجعة (رواه الترمذی وابوداود، ایضا). ظفیر

(۲) یجب وظاهر الآیة انه فرض نهر ان یعدل ای ان لایجوزفیه ای فی القسم بالتسویة فی البیتوته وفی الملبوس والماکول والصحبة لا في المجامعة الخ والبکر والثیب والجدیدة والقدیمة والمسلمة والکتابیة سواء لاطلاق الآیة (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب القسم ج۲ ص۵۴۲، ۵۴۷ ط.س. ج۳ ص۲۰۱، ۲۰۲). ظفیر

(۳) یجب وظاهر الآیة انه فرض نهر ان یعدل ای ان لایجوز فیه ای فی القسم بالتسویة فی البیتوته وفی الملبوس والماکول والصحبة الخ (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب القسم ج۲ ص۵۴۲ – ۵۴۷، ط.س. ج۳ ص۲۰۱ – ۲۰۲). ظفیر

کی دځان سره ساتل غواړی چی دهغې خرڅ کم وی اوپچه نه اچوی داځنګه دی؟

جواب: عمر ته اختیار دی چی کمه ښځه غواړی نو دځان سره دی وساتی اوپچه نسته خو ښه اومستحب ده اوکه قرعه ونه کړی نوګنهګار نه دی. کمامر فی الدرالمختار ولاقسم فی السفر دفعا للحرج فله السفر بمن شاء والقرعة احب تطییبا لقلوبهن الخ (۱). فقط

آیا په خرڅ تحفه اوهدیه کی هم دښځو په مینځ کی په مساوات نه کولو سره خاوند ګنهګار دی؟ سوال: (۱۴۹۳) دیوسړی دوی ښځی دی اوپه دوی کی برابری اومساوات نه کوی دوهمی ښځی ته خرچه کمه ورکوی اودسفر وغیره څخه چی څه تحفه راوړی نودوهمی ښځی ته یي نه ورکوی اووایي چی ما فتوٰی راغوښتی ده چی په تحفه اوپه هدیه کی مساوات ضروری نه دی، که په دی کي دوهمی ښځی ته څه ورکوم نودا زما خوښی ده، آیا داطرز عمل صحیح دی اوکه نه؟ اوداسړی ګنهګار کیږی اوکه نه؟

جواب: عدل کول په مابین ددوو ښځو کی ضروری دی اوپرېښوونکی ددی عاصی اوآثم دی اوتارك دفرض دی اوفاسق دی: قال الله تعالی فان خفتم ان لاتعدلوا فواحدة (۲) الایة وفی الدرالمختار یجب وظاهر الاٰیة انه فرض ان یعدل ای ان لایجوز فیه ای فی القسم بالتسویة فی البیتوتة وفی الملبوس والماکول (۳) الخ. نومعلومه سوه چی ددواړو ښځو په مینځ کی په هره یوه کی باید په خوراك اوجامه اوپه یوځای اوسیدو کی مساوات وکړی په حدیث پاك کي دی چی دچا دوی ښځی وی اودی په دوی کی عدل اومساوات نه کوی نودقیامت په ورځ به په داسی حال کی راسی چی دده به یواړخ نه وی. وعن ابی هریرة رضی الله عنه عن النبی ﷺ قال اذا کانت عند الرجل امراتان فلم یعدل بینهما جاء یوم القیٰمة وشقه ساقط. رواه الترمذی (۴) وغیره. فقط

مجامعت هره میاشت ضروری دی اوکه نه؟ اودنفقی څخه بی پروایي کول څنګه دی؟ : سوال: (۱۴۹۴) دښځی دجامی اودخرچی خبر نه اخیستل څنګه دی؟ اودسفر او دمجبوری وغیره په وجه کوروالی نه کیږی نوڅنګه دی؟ داچی کم مشهوره دی چی په هره میاشت کی په کوروالی نه کولو باندی دیوه قتل ګنهګار کیږی داصحیح ده اوکه نه؟

---

(۱) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب القسم ج۲ ص ۵۵۱ ، ط.س. ج۳ ص ۲۰۷. ظفیر

(۲) سورة النساء رکوع ۱. ظفیر

(۳) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب القسم ج۲ ص ۵۴۶ – ۵۴۷، ط. س. ج۳ ص۲۰۱. مشکوٰة باب القسم فصل ثانی ص۲۷۹، ظفیر

(۴) فتجب (النفقة) للزوجة بنکاح صحیح الخ علی زوجها لانها جزاء الاحتباس الخ ولو صغیر (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۸۲ ، ط.س. ج۲ ص۵۷۲). ظفیر

جواب: دښځی دنان او نفقې خبر نه اخیستل ګناه ده بیا خبر ساتل په کاردی په حالت دسفر اومجبوری کی دنه کوروالی په وجه په خاوند هیڅ ګناه نسته اودا غلطه ده چی په ترك دوطی سره په هری میاشت کی دیوه قتل ګناهګاریږی دابالکل غلط اوباطل (۱) دی.

دوهلو او دټکولو په وجه ښځه دخاوند کره نه ځی نوڅه باید وسی؟ **سوال**: (۱۴۹۵) زید خپلی ښځی ته په مهر کی څه رقم اویوکور ورکړیدی اودیوکال څخه وروسته یي ځینی مذکوره اشیاء په وهلو اوټکولو واخیستل اودایي دکور څخه وایستله چی تر یوکاله دا دمور کره اوسیدله، اوس زید دابیول غواړی اوښځه دوهلو اوټکولو دوجه څخه انکاری ده، نوخاوند دا بېولی سی اوکه نه؟

جواب: که دزید ښځی ته دخاوند کورته دتللو څخه بیره وی نودا دی هلته په تللو مجبوره نه سی. فقط

په سفر کی دښځو په مینځ کی عدل اوحقوق دزوجیت په نه اداء کولو ګنهګار دی اوکه نه؟

سوال: (۱۴۹۶) زید اول په خپل اصلی وطن کی دهندی نومي ښځی سره نکاح وکړه او هلته مستقل اوسیږی اودوطن دښځی طرف ته دده بالکل مینه نسته خونان اونفقه ادا کوی په داسی حالت کی چی په کلونو کی خپلی ښځی ته مخ نه را اړوی نوګنهګار به وی اوکه نه؟ اوهنده داخواهش هم لری چی که زید داخپل ځان ته وبولی نوسمدستی به ورولاړه سی خوزید ددی په بللوکی څه شوق نه لری چی که راوی بولم نوعدل به ونه سی نوکه زید هنده هم هغه ښارته چی په دی کی دی مستقل اوسیږی را وبولی اوماسوا دنان اونفقی څخه اومکان ورکولو څخه علاوه بل څه تعلق ونه ساتی نوپه داسی حالت کی به دی ګنهګار وی اوکه نه؟ اوحال دادی چی ده دهندی دمواخذی نه کولو اقرار اووعده اخیستی وی او یایې اوس واخلی که زید هنده سره ددی دخواهشه خپل ځان ته را ونه بولی نوپه دی فعل سره به دی ګنهګار وی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار: ولو أقام عند واحدة شهرا في غير سفر الخ قوله في غير سفر أما إذا سافر بإحداهما ليس للأخرى أن تطلب منه أن يسكن عندها مثل التي سافر بها وعن الهندية شامی ص ۴۰۰ جلد ثانی ثم قال فی الدر المختار: ولا قسم فی السفر

---

(۱) لا في المجامعة كالمحبة بل يستحب ويسقط حقها بمرة ويجب ديانة أحيانا ولا يبلغ مدة الإيلاء إلا برضاها ويؤمر المعتبد بصحبتها أحيانا وقدره الطحاوي بيوم وليلة من كل أربع لحرة وسبع لأمة ولو تضررت من كثرة جماعه لم تجز الزيادة على قدر طاقتها (درمختار) قال فی الفتح واعلم أن ترك جماعها مطلقا لا يحل له صرح أصحابنا بأن جماعها أحيانا واجب ديانة لكن لا يدخل تحت القضاء والإلزام إلا الوطأة الأولى ولم يقدروا فيه مدة ويجب أن لا يبلغ به مدة الإيلاء إلا برضاها وطيب نفسها به (ردالمحتار باب القسم ج۲ ص۵۴۷، ۵۴۸، ط. س. ج۳ ص۲۰۲). ظفیر

دفعا للحرج الخ قال فی الشامی لانه لا ییسر الا بحملهن معه وفی الزامه ذلك من الضرر ما لا یخفی ([1]) الخ. فقط

ددی عبارتونو څخه معلومه سوه چی په سفرکی کمه ښځه دځان سره غواړی ساتلی سی په دی به خاوند ماخوذنه وی خوکه داصلی وطن ښځه خپل ځان ته رابولی نوبیا عدل پرده لازم دی خوکه هنده خپل حق ساقط کړی اودویمی ښځی ته ئی ورکړی نوبیا دځان سره په ساتلوکی به هم په عدل نه کولو زید گنهگارنه وی (قال فی الدرالمختار ولوترکت قسمها ای نوبتها لضرتها صح الخ) ([2]) اودعبارت دشامی (لانه لا یسیر الخ) څخه هم دا واضحه ده چی پرزید هنده خپل ځان ته رابلل لازم نه دی اوپه نه رابللو به دی گنهگارنه وی (چی کله خاوندپه بل ښارکی مستقل قیام اختیارکی اوهلته یی اوسیدل داسی اختیار کړل چی وطن اصلی ته دراتلو نوم هم کله نه اخلی نوبیا دادسفر په حکم کی څنگه دی؟ داخو دوطنِ اصلی په حکم کی دی اوفقهاء دسفر په سلسله کی لیکی: لاقسم فی السفر دفعا للحرج فله السفر بمن شاء منهن والقرعة احب تطییبا لقلوبهن (درمختار) دارکم په شامی کی لیکی: لانه لیتیسر الابحملهن معه وفی الزامه ذالك من الضرر ما لایخفٰی ولانه قد یثق باحدهما فی السفر وبالاخرٰی فی الحضر والقرار فی المنزل (ج۲ ص۵۵۱) ددی عبارت څخه هم معلومیږی چی داسفر مراد دی چی دمیاشتی دپنځلسو ورځو دپاره وی اودوهمه بالکل پریښوول سوی نه وی.

بل ددوهمی ښځی چی کم حقوق دی نو ددی ادا کول هم ضروری دی دکالمعلقة ساتل ظلم دی اومجامعت کله کله دیانةً واجب دی. وتجب دیانةً احیانا لایبلغ مدة الایلاء الا برضاها ویؤمر المتعبد لصحبتها احیانا وقدره الطحاوی بیوم ولیلة من کل اربع (در مختار) قال فی الفتح واعلم ان ترك جماعها مطلقا لایحل له صرح اصحابنا بان جماعها احیانا واجب دیانة (ردالمحتار باب القسم ج۲ ص۵۴۷). والله اعلم، ظفیر

دخاوند اطاعت ضروری دی اوکه دمور اوپلار؟ سوال: (۱۴۹۷) پر ښځی باندی دخاوند تابعداری زیاته ضروري ده اوکه دمور اوپلار ([3]) ؟

(۲) چی کمه ښځه دخاوند څخه نفرت ساتی دهغي څه حکم دی؟

جواب: ۱\ . دخاوند اطاعت اوتابعداری دښځی دپاره زیاته ضروری ده اومقدمه ده دنور قریبانو ([4]) څخه. فقط

([1]) ردالمحتار باب القسم ج۲ ص۵۵۱ ، ط.س. ج۳ ص ۲۰۵. ظفیر

([2]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب القسم ج۲ ص۵۵۱ ، ط.س. ج۳ ص۲۰۶. ظفیر

([3]) و([4]) عن ابی هریرة ﷺ قال قال رسول الله ﷺ لوکنت امر احد ان یسجد لاحد لامرت المراة ان تسجد =

۲۱. داسی ښځه عاصی اوګنهګاره ده (۱).

که ښځه خاوند دپلار دکور څخه بنده کړی اوښځه ولاړه سی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۴۹۸) که یوسړی خپلی ښځی ته داحکم وکی چی ته دمور اوپلار کره بالکل مه ځه او ددی سړی پلار راسی اودا سمدلاسه روانه کړی اوبوزی يې نوپه دې سره پرنکاح څه اثر پریوتی؟ اوخاوند لره په دی څه کول په کاردی؟

جواب: په دی سره پر نکاح هیڅ اثر رانغی یعنی نقصان ونه سو، خوښځی لره دخاوند دحکم څخه خلاف داسی کول نه وو په کار اوس خاوند ته دعلم څخه وروسته پر ښځی سختی نه دی کول په کار که څه بیره اوشك خسرګنی ته په تلو کی نه وی، اوکه وي نو دبیا دپاره دی بنده کړی اوچی څه دده پلار کړی دی چی دایي دپلار دکور څخه راوسته نوپه دې دي څه مواخذه ونه کړی (۲). فقط

چی کله ښځه ددی مور اوپلار نه پریږدی نوخاوند څه وکړی؟ سوال: (۱۴۹۹) دیونیم کال څخه زیاته موده وسوه چی زما داخښی دزخمی کیدو اطلاع راورسیده چی په دې وجه ما ښځه هلته بوتله، زما خسرګنی په بهانه دصحت دا وګرځوله او اوس يي بالکل نه رالیږی څو واره زه په خپله اویووار زما مور اوپلار دراوستلو دپاره تللی دی خو بیايي هم را ونه لیږله نوپه دی صورت کی شرعی فتوٰی څه ده؟

جواب: بی دکمی وجه څخه لور دخاوند کره نه لیږل دمور اودپلار هیڅ حق نه دی اومور اوپلار دلور په راګرځولو ګنهګار دی، اوپر دوی لازم دی چی ددی څخه توبه وکاږی او انجلۍ خاوند ته ولیږی اوپر ښځی لازم دی چی په دی باره کی دمور اودپلار اطاعت ونه کړی اودخاوند اطاعت وکړی ځکه چی په دی باره کی دخاوند اطاعت کول ښځی لره مقدم کول په کاردی (۳). فقط

= لزوجها رواه الترمذی (مشکوٰۃ باب عشرۃ النساء ص۲۸۱) ولا یمنعها من الخروج الی الوالدین فی کل جمعة ان لم یقدرا علی اتیانها (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقة ج۳ ص۹۱۴، ط.س. ج۳ ص۲۰۲). ظ

(۱) قیل لرسول الله ﷺ ای النساء خیر قال التي تسره اذا نظر وتطیعه اذا امر ولا تخالفه في نفسها ولا مالها بما یکره، رواه النسایي (مشکوٰۃ باب عشرۃ النساء ص ۲۸۳). ظفیر

(۲) لایمنعها من الخروج الی الوالدین وقیل یمنع ولایمنعها من الدخول الیها فی کل جمعة وغیرهم من الاقارب فی کل سنة هوالمختار اهـ وعن ابی یوسف فی النوادر تفید خروجها بان لایقدر علی اتیانها فان قدر لا تذهب وهوحسن (ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۹۱۴ ، ۹۱۵، ط.س. ج۳ ص ۲۰۲ ، ۲۰۳). ظفیر

(۳) الرجال قوامون علی النساء بما فضل الله بعضهم علی بعض وبما أنفقوا من أموالهم فالصالحات قانتات حافظات للغیب بما حفظ الله واللاتي تخافون نشوزهن فعظوهن واهجروهن في المضاجع واضربوهن فإن أطعنكم فلا تبغوا علیهن سبیلا (سورة النساء رکوع۲) قالوا للزوج ان یسکنها حیث احب ولکن بین جیران صالحین =

ښځه چې دخاوند خبره هيڅكله ونه مني نوڅه حكم دى؟ سوال: (۱۵۰۰) ښځه دخاوند دمرضى خلاف كوى او دده په وينا عمل نه كوى نوددى دپاره شرعا څه حكم دى؟

جواب: دښځى پر ذمه دخپل خاوند اطاعت په دى امورو كى چى كم شرعا ممنوع نه وى نو ضرورى اولازم دى نوكه دا دخپل خاوند اطاعت نه كوى نوګنهګاره به وى كه څه هم دوالدينو اطاعت ضرورى دى خوپر ښځى حق دخاوند زيات (۱) دى. فقط

مور اوپلار چې كله لور رخصت نه كړي او دانه ځى نوڅه حكم دى؟ سوال: (۱۵۰۱) دښځى مور اوپلار كه ښځه دخاوند كره نه ليږى نو ددى دپاره څه حكم دى؟ ښځه دخپل مور او پلار په لمسون خاوند ته نه ورځى نوڅه حكم دى؟

جواب: مور اوپلار لره داجائز نه دى چى بى دڅه بيرى دوى خپله لور دخاوند كره نه ليږى خوكه څه بيره وى نوبيايي راګرځولى سى. فقط

ښځه دمور اوپلار او دخاوند په مينځ كى دى جګړه نه راولى: سوال: (۱۵۲) خاوند كه څه خبره په طور دګپي خپلى ښځى ته ووايي اوښځه خپل مور اوپلار ته شكايت وكړى چى دهغه په سبب ددى مور اوپلار پر جګړه اوپه فساد اماده وى نوددى دپاره شرعا څه حكم دى؟ ښځه هره يوه خبره دخاوند مور اوپلار ته وايي چى دهغه په سبب خفګان پيدا كيږى نو ددى دپاره څه حكم دى؟

جواب: دجنګ ښځه په هرحال خلاصيدل په كاردى يعنى ښځى لره داسى خبره نه دى كول په كار چى په هغى سره ددى دخاوند اودمور اوپلار جنګ پيدا كيږى. فقط

دخاوند داجازې ښځه بغير دښځې يوځاى تلل ښتكه دى؟ سوال: (۱۵۰۳) ښځه دخاوند داجازى ښځه بغير ديوقريب كره يا دمور اودپلار كره يا تماشى ته ولاړه نوددى دپاره شرعا څه حكم دى؟

جواب: ښځى لره بى داجازى ښځه دخاوند دمور اوپلار كره يا ديو بل خپل قريب كره تلل نه دى صحيح اوسړى ته هم دمطلق بندولو حكم نسته بلكى كله كله دقريبانو سره په قدر دمرتبو ليدل په كاردى (۲). فقط

= (رد المحتار باب النفقة ج۲ ص۹۱۴، ط. س. ج۳ ص ۲۰۲). ظفير

(۱) ليس لها ان تخرج بلا اذنه اصلا (ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۴، ط.س. ج۳ ص۱۴۲). ظفير

(۲) لا يمنعها من الخروج إلى الوالدين في كل جمعة إن لم يقدرا على إتيانها على ما اختاره في الاختيار ولو أبوها زمنا مثلا فاحتاجها فعليها تعاهده ولو كافرا وإن أبى الزوج ولا يمنعها من الدخول عليها في كل جمعة وفي غيرهما من المحارم في كل سنة ويمنعهم من الكينونة وفي نسخة من البيتوتة ومن القرار عندها به يفتى ويمنعها من زيارة الأجانب وعيادتهم والوليمة (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص ۵۱۴، ۵۱۵، ط. س. ج۳ ص ۲۰۲ ۲۰۳). ظفير

چي خاوند پريږدي اوپلار ته ورسي نوځنګه ده؟ سوال: (۱۵۰۴) ښځه دخپل خاوند سره پرته وي دخاوند په بيده کيدو پورته سي اودپلار سره پرېوزي اولاس اوپښبي ورچاپي کړي اوپلار دادخپل ځان څخه جلا نه کړي اوخاوند ته يي نه ليږي چي ددي څخه خاوند ته بدګماني پيداسي نوددي دپاره شرعًا څه حکم دی؟

جواب: دپلار په باره کی داسي ګمان نه دي کول په کار (خوپلار لره هم دداسي عمل څخه ځان ساتل لازم دي چي دهغه څخه خاوند ته بدګماني اوتکليف وی (۱). ظفير)

دښځي دخاوند سره خوراک کول جائزدي: سوال: (۱۵۰۵) دانجلۍ مور اوپلار انجلۍ دخاوند سره خوراك ته نه پريږدي نوددی شرعا څه حکم دی؟

جواب: خاوند لره خوراك دښځي سره شرعًا صحيح دی دښځي مور اوپلار لره ددی څخه بندول نه دي پکار. فقط

ښځه دخاوند داجازته بغير دباندي تلی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۵۰۶) يوه ښځه هنده چي دهغې خاوند يوځای دباندی تللی دی، آيا دابې اجازته دخاوند څخه دباندی تلی سی او که نه؟ که تلی سی نوپه کم کم صورتونو کی تللی سی؟

جواب: هنده مذکوره دخپلو ضرورتونو اودمور اودپلار دليدو دپاره اودنورو قريبانو محارمو دليدو دپاره اوحج که فرض وی اومحرم ورسره تلونکی هم موجود وی نودباندی تلل يې صحيح دی. کما فی الدرالمختار فلا يخرج الا لحق لها اوعليها اوزيارة ابويها کل جمعة اوالمحارم کل سنة اولکونها قابلة اوغاسلة وفی الشامی وکذا فيما لو ارادت حج الفرض بمحرم وکان ابوها زمنا مثلا لايحتاج الی خدمتها الخ اوکانت لها نازلة الخ ولم يسال لها الزوج عنها من عالم فتخرج بلا اذنه فی ذالك کله (۲). غرض داچی ددينی او دنيوی ضرورتونو دپاره ددی دباندی وتل صحيح دی. فقط

دښځي وهل او ټکول بد دي: سوال: (۱۵۰۷) يوسړی خپلی منکوحی ته ډير تکليفونه او وهل ورکول اودا ښځه دخپل حفاظت په غرض دخاوند داجازی څخه بغير دمور اوپلار کره ولاړه اوددی والدينو ددی درالیږلو څخه انکار وکی، نودا ښځه يادډی مور اوپلار خطاء کاردی اوکه نه؟

(۱) ويمنعهم من الکينونة وفي نسخة من البيتوتة (درمختار) قوله: يمنعهم، الظاهر أن الضمير عائد إلی الأبوين والمحارم قوله وفي نسخة من البيتوتة إلخ ويؤيده ما مر من التعليل بأن الفتنة في المکث وطول الکلام (ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص ۹۱۵ ، ط.س. ج۳ ص ۶۰۳). ظفير

(۲) وګوری ردالمحتار باب المهر ج۲ ص۴۹۴ ، ط. س. ج۳ ص ۱۴۵. ظفير

جواب: په دی صورت کی شرعا خطاکار اوګنهګار خاوند دی چی دی بی سببه ښځه وهی اوټکوی اوناحقه سزا ورکوی په داسی حالت کی دښځی دخپل مور اوپلار کره تلل او اوسیدل نافرمانی اوبد اخلاقی نه ده ځکه چی داتلل دښځی په ناحقه نه دی بلکی په حقه دی [1]. فقط

ښځی ته نصیحت کول اوددی دپاره بد دعا کول او ډوډی اوجامه پربندول څنګه دی؟ سوال:

(۱۵۰۸) دزید ښځه که سره دنصیحت کولو اودپوهولو خبره ونه منی اودخپلو حرکتونو څخه بنده نه سی نوزید لره داجائز دی چی دشپی ورسره پرهوتل پریږدی اویا ډوډی جامه نه ورکوی اودا ښرا ورته وکړی چی ای الله یاخو دانیکه کړه اویایي پورته کړی نودا جائز ده اوکه نه؟

جواب: پوهول اونصیحت کول خوصحیح دی خوپه نه منلو دشپی پروته پریښوول یاجامه نه ورکول یاکمول صحیح نه دی اوپه دعاګانو کی صرف پر دی اکتفاء وکړه چی الله ﷻ دیته هدایت وکړی اونیکه یي کړی اودمرګ سوال مه کوه [2]. فقط

دخواښی او دمرور نه سره لګیری نو دواړه جلا ساتل څنګه دی؟ سوال: (۱۵۰۹) دزید دښځی اودمور سخته دښمنی ده مرور دخواښی اوخواښی دمرور دښمنه ده ښځه دزید جلا اوسیدل خوښوی زید په کم صورت جلا اوسیدل شروع کړی چی دوالدینو حقوق هم ادا کړی؟

جواب: زید لره په دی حالت کی دا پکاردی چی دښځی سره جلا اوسیږی اودمور او دپلار خدمت اوتابعداری کوی اوچی څه ددوی حق دی اداء کړی چی په دارینو کی فلاح پیدا کړی [3]. فقط

---

(۱) ولو قالت إنه یضربني ویؤذیني فمره أن یسکنني بین قوم صالحین فإن علم القاضي ذلك زجره ومنعه عن التعدي في حقها وإلا یسأل الجیران عن صنیعه فإن صدقوها منعه عن التعدي في حقها ولا یترکها ثمة (رد المحتار باب النفقة ج۲ ص۹۱۴، ط.س. ج۳ ص ۶۰۲). ظفیر

(۲) والتی تخافون نشوزهن فعظوهن واهجروهن فی المضاجع واضربوهن فان اطعنکم فلاتبغوا علیهن سبیلا (سورة النساء) ددی څخه معلومه سوه چی شپه تیرول پریښوول جائزدی په همدی کورکی خودښځی سره به یوځای نه وی. ظ

(۳) وتجب لها السکنی في بیت خال عن أهله الخ واهلها الخ وبیت منفرد من دار له غلق زاد في الاختیار والعیني ومرافق ومراده لزوم کنیف ومطبخ وینبغي الإفتاء به کفاها لحصول المقصود الخ یشترط أن لا یکون في الدار أحد من رحماء الزوج یؤذیها (درمختار) فی البدائع ولو أراد أن یسکنها مع ضرتها أو مع أحمائها کأمه وأخته وبنته فأبت فعلیه أن یسکنها في منزل منفرد لأن إباءها دلیل الأذی والضرر الخ وذکر الخصاف أن لها أن تقول لا أسکن مع والدیك وأقربائك في الدار فأفرد لي دارا قال صاحب الملتقط هذه الروایة محمولة علی الموسرة الشریفة وما ذکرنا أن إفراد بیت في الدار کاف إنما هو في المرأة الوسط (ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۹۱۲ – ۹۱۳، ط. س. ج۳ ص ۵۹۹ – ۶۰۰). ظفیر

دوالدینو په ویلو په حقوقو دخاوند کی یاپه حقوقو دباری تعالیٰ کی کوتاهی کول صحیح دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۵۱۰) که والدین انجلیۍ دکور والی څخه بنده کړی اودا دشهوت دوجه څخه بنده نه سی خو دوالدینو دبیری غسل ونه کړی چی دهغه په وجه اکثره لمونځونه قضاء سی نودا ښځه به ګنهګاره وی اوکه ددی مور اوپلار اوپه دی بیره او لحاظ سره چی دکمو لمونځونو دقضاء کیدو نوبت راسی نوجائز دی اوکه نه؟

جواب: په دی کی ګنهګار مور اوپلار دی اوښځی لره ددوی تابعداری اوددوی بیره کول جائز نه دی لکه چی په حدیث پاك دی (لا طاعة لمخلوق فی معصیة الخالق. مشکوٰة کتاب الامارة ص ۳۳. ظفیر)

مخکی ښځی ته طلاق ورکول غواړم خوموږ اوپلار راضی نه دی اوبل طرف ته مساوات نه سم ساتلی نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۵۱۱) دبنده نکاح شپږ نیم کاله مخکی دیوی انجلیۍ سره وسوه چی دغه ځای زما خوښ نه وو خوپه زور دانکاح وسوه چی دغه وخت زه بالغ وم دشروع دنکاح څخه زما دخپلی منکوحی سره محبت نسته، اوزما اراده ددوهمی نکاح وسوه نوموږ اوپلار ته می ښکاره کړه خودوی راضی نه سوه اونه دوی اجازه راکړه، دبلی خوا څخه مور اوپلار ډیر زور پرما واچوی چی زما تعلقات دخپلی ښځی سره ښه پیداسی اومابه هم اکثره خپل طبیعت ډیر مجبوروی خوڅه ښه اثر ونه سو که څه هم په خپل صورت کی می ددی سره دښځی اودخاوند تعلق وساتی اوداسی دوه کاله تیر سوه خوڅه اولاد وغیره هم ونه سو، وروسته ددوو کالو څخه می په خپله مرضی او دمور اودپلار دمرضی خلاف می دوهمه نکاح وکړه چی دهغې سره الله ﷻ زما محبت هم پیداکی اوچی ماڅه غوښتل نوهغه الله ﷻ راکړل، اوس زما اراده مخکی ښځی ته دطلاق ورکولو ده ځکه چی ددوهمی نکاح کولو په صورت کی به زما ددی سره هغه لږ ډیر تعلق هم ختم سی، اوهمداسی وسوه ماډیر وغوښتل چی طلاق ورکړم خوموږ اوپلار می سخت نارضاؤ اودوی بالکل ددی اجازه رانه کړه اودوی وویل چی که تا طلاق ورکی نوموږ به ستاسره ټول عمر ونه وینو نوما پرینښوول خوزما ددی سره بالکل محبت نسته اونه مي ددی سره تعلقات ښهٔ دی داسی تقریبا دوه کال نورهم تیرسوه اوزما اوددی په تعلقاتو کی هیڅ اثر پیدانه سو اوس زه غواړم چی دیته طلاق ورکړم چی داهم په ارام او زه هم ددی سختی مواخذی څخه خلاص سم خو والدین می هیڅ څنګه نه منی هغوی په دی خپل ضد وی چی که ته دیته طلاق نه ورکوی نوموږ به ستاسره وینو کنې نو موږ به ستا څخه لیری یو، اواصل خبره داهم ده چی زما مخکی ښځه هم په طلاقو خوشحاله نه ده، اوزما داحالت دی چی زه ددوو ښځو دخرڅ اودتعلقاتو برداشت کولو قابل نه یم، او

که دواړه وساتمه نوهم موافق دقانون الهی به ددواړو سره مساوات ونه کړی سم نوديو لوی ګناه مرتکب کیږم اوکه طلاق ورکوم نودوالدينو دنافرمانی مرتکب کیږم، نوماته اوس څه کول په کاردی؟

جواب: ښه خودا ده چی دوالدينو هم اطاعت وسی او ددوی دمرضی خلاف ونه سی او دمخکنی ښځی حقونه هم اداسی که څه هم دطبیعیت اودخواهش خلاف وی خو پر طبعیت دی جبر وسی اودالله ﷻ دبیری څخه په هرو دواړو ښځو کی دي عدل اومساوات وسی باقی دزړه محبت چی دیوی سره زیات اودبلی سره کم وی یا بالکل نه وی نوپه دی باندی مواخذه نسته اوپه جماع اوپه صحبت کی هم مساوات شرط نه دی، خوپه شپه تیرولو یعنی دشپی دځان سره په اوسولو کی دواړه برابر ساتل چی یوه شپه دیوی سره اوبله شپه دبلی سره تیره کړی اودارکم په نان اونفقه کی هم برابری شرط ده (١) خوکه یوه ښځه خپل حقونه معاف کړی نوبیا عندالله دمواخذی څخه بری دی، الغرض داچی دا صورت خوداسی دی چی مور اوپلار هم خوشحاله سی اودښځی حق تلفی به هم ونه سی. اوکه داسی نه سی کیدی اودیوی ښځی حقونه بالکل نه سی ادا کولی اوچی څومره مساوات اوعدل ضروری دی هغه نه سی کولی اونه داښځه خپل حقونه معاف کوی نوبیا ضروری ده چی دیته طلاق ورکول سی (٢) اودمور اودپلار دراضی کولو دی بل صورت وسی اودطلاق ورکولو څخه وروسته دی ددوی منت او خوشامندی وسی اوهرقسم تابعداری دی وسی نوکه بالفرض دوی بیاهم نه راضی کیږی نوپه تاباندی څه مواخذه شرعی نسته خو دښځی حقونه نه اداء کول اوددی دطرف څخه دنه معافی په صورت کی سخته مواخذه ده چی ددی مکافات نه سی کیدی، او دوالدينو اطاعت تردی حده پوری ضروری دی چی دمعصیت ارتکاب پکښی نه وی، اوپه هغه صورت کی چی دالله ﷻ دنافرمانی ارتکاب پکښی راځی نودمور اودپلار دغه رضا طلب کول نه دی په کار ځکه چی شرعی حکم دادی چی: لا طاعة لمخلوق فی معصية الخالق (٣). یعنی دالله ﷻ په نافرمانی کی دهیڅ مخلوق تابعداري به نه وی نودوالدينو داطاعت په وجه دښځی حق

---

(١) يجب وظاهر الآية أنه فرض أن يعدل أي أن لا يجوز فيه أي في القسم بالتسوية في البيتوتة وفي الملبوس والمأكول والصحبة لا في المجامعة كالمحبة من يستحب (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب القسم ج٢ ص ۵۴۲ – ۵۴۷. ط. س. ج٣ ص٢٠١). ظفير

(٢) ويجب لفوات الامساك بمعروف (ايضا كتاب الطلاق ج٢ ص۵۷۲ درمختار على هامش ردالمحتار كتاب الطلاق، ط.س. ج٣ ص٢٢٩). ظفير

(٣) مشكوٰة كتاب الامارة ص٣٢١. ظفير

تلفی نه سی جائز کیدی حاصل دادی چی دحقوقو دزوجیت رعایت مقدم دی اویا پر خپل نفس دي صبر وسی چی دښځی ظاهری حقوق اداسی اویادی ددی څخه معافی واخیستل سی کنې نو طلاق دی ورکول سی. فقط

چی پلار زوی ته ووایي چی ښځی ته طلاق ورکړه نوڅه کول په کاردي؟ سوال: (۱۵۱۲) که والدین بی دڅه خفګان څخه خپل زوی ته ووایي چی ښځی ته دی طلاق ورکړه اوکه طلاق نه ورکوی نوبیا پرده مه په کوه کنې نو ته به زما څخه خلاصه اوزه به ستا څخه خلاص یم، نوپه دی صورت کی طلاق ورکړی اوکه نه؟ اوکه ښځه بی پرده کړی نوڅه حکم دی؟

جواب: طلاق ورکول په دی صورت کی لازم نه دی اوطلاق نه ورکول به نافرمانی نه وی (۱) اوخپله ښځه بی پردی کول ګناه ده اوپه ګناه اطاعت دهیچاهم جائزنه دی. لاطاعة لمخلوق فی معصیة (۲) الخالق. فقط

دمور اوپلار دخوشحالولو دپاره دخاوند بی پروایي کول جائز دی اوکه نه؟ سوال: (۱۵۱۳) که یوه انجلۍ دخپل خاوند په دی خیال بی پرواهی کوی اودده خبره نه منی اودده کورته دتلو څخه انکار کوی چی زما څخه به زمامور اوپلار نارضا سی اوهمیشه لیدل به راسره پریږدی اوماته به ښراوی وکړی نوپه داسی خیالونو اوپه وهمونو ښځی لره دخاوند خلاف کول جائزدی اوکه نه؟ اودمور اودپلار دښراوو اثر به وی اوکه نه؟

جواب: ښځی لره په دی خیالاتو او وهمونو دخاوند تابعداری اواطاعت نه دی پریښوول په کار په دی صورت کی والدین په ناحقه دی اوددوی دښراوو خیال دی ونه کړی او دخاوند رضا دی مخکی کړی (۳). فقط

چی مور اوپلار دخاوند دحکم دمخالفت کولو ووایي نوښځه باید څه وکړی؟ سوال: (۱۵۱۴) که مور اوپلار خپلی لور ته ووایي چی ته دخپل خاوند څخه بی پرواهی کوه اوزمونږ دوینا موافق کوه اودخاوند خبره مه منه اودده دراحت اودتکلیف هیڅ خیال مه کوه، نوپه داسی حالت کی دمور اودپلار دوینا منل په کاردی اوکه نه؟

جواب: دا حکم دمور او دپلار دمنلو لائق نه دی او دشرع خلاف حکم دی موافق د حدیث

---

(۱) عن ابن عمر ان النبی ﷺ قال ابغض الحلال الی الله الطلاق رواه ابوداود (مشکوٰة باب الخلع والطلاق ج۲ ص۲۸۳). ظفیر

(۲) مشکوٰة المصابیح کتاب الامارة ۳۲۱. ظفیر

(۳) عن انس قال قال رسول الله ﷺ المراة اذا صلت خمسها وصامت شهرها واحصنت فرجها واطاعت بعلها فلتدخل من ای ابواب الجنة شاءت رواه ابونعیم فی الحلیة (مشکوٰة باب عشرة النساء ص۲۸۱). ظفیر

مذکوره: لاطاعة لمخلوق فی معصية الخالق (۱). په دی باره کی دمور اودپلار اطاعت جائز نه دی که انجلۍ په دی باره کی دمور اودپلار دوینا مطابق عمل وکړی نوګنهګاره به وی . فقط

دښځی دپاره دخاوند حکم منل مقدم دی اوکه دمور اودپلار؟ سوال: (۱۵۱۵) دښځی پر ذمه دمور اوپلار حکم منل ضروری اومقدم دی اوکه دخاوند؟

جواب: په اندازه دمرتبو ددواړو اطاعت ضروری دی چی کم امور متعلق دحق دخاوند توب دی نوپه هغه کی دخاوند اطاعت ضروری دی اوچی کم متعلق دوالدینو دخدمت دی اوهم دراحت نوپه هغوی کی دوالدینو اطاعت لازم (۲) دی دانه ده چی دیوه په وجه دبل حقونه اداء نه سی ځکه چی دباری تعالیٰ په نافرمانی کی به دچا اطاعت هم نه وی. لا طاعة لمخلوق فی معصية الخالق (۳). فقط

چی کله دښځی اودمور نه سره لګیری اومور په جلا کیدو راضی هم نه وی نوځه وسی؟

سوال: (۱۵۱۶) بکر دباندي اوسیږی اوښځه اومور یي دبکر په کور کی اوسیږی اوپه دواړو کی همیشه جګړه وی بکر وایي چی ښځه اومور جلا کړی خومور په جلاکیدو راضی نه ده نوبکر لره څه کول په کاردی؟

جواب: جلا جلا ساتل په کاردی خوکه په دواړو کی موافقت راسی نودمور په ویلو دی عمل وکړی اوچی کله دیوځای په اوسیدو کی فساد دی نوبیا دی ښځه جلا کړی خوپه دی شرط چی مورته تکلیف نه وی اوکه تکلیف وی نودمور تکلیف لیری کول مقدم دی اوښځه دی دهمدی سره وساتی. فقط

خپله ښځه ددی دپلار درضا څخه بغیر خاوندخپل کورته بیولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۵۱۷) زید دیوی انجلۍ سره بی دڅه شرط څخه نکاح وکړه انجلۍ واده سوه اودده کره راغله څو ورځی وروسته بیا انجلۍ دپلار کره ولاړه اوس مور اوپلار یي داغواړی چی زید دی خپله ښځه ددی دمور اودپلار سره په همدی ښار کی وساتی اوخپل وطن ته دې نه بیایی نوزید اوس خپله ښځه دخپل ځان سره بیولی سی اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: ویسافر بها بعداداء کله موجلا ومعجلا اذا کان مامونا علیه

---

(۱) وګورئ: مشکوٰة کتاب الامارة ص۳۲۱. ظفیر

(۲) ولا یمنعها من الخروج إلی الوالدین في کل جمعة إن لم یقدرا علی إتیانها الخ ولو أبوها زمنا فاحتاج فعلیها تعاهده ولو کافرا وإن أبی الزوج (درمختار) لرجحان حق الوالد (ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص ۵۱۵ ، ط.س. ج۳ ص ۶۰۲). ظفیر

(۳) مشکوٰة کتاب الامارة ص ۳۲۱. ظفیر

والا یؤد کله اولم یکن مامونا لا یسافر بها وبه یفتی الخ ([1]). فقط
ددی حاصل دادی چی خپله ښځه په پوره مهر ادا کولو سره دخپل ځان سره بېولی سی چی کله ښځی ته دخاوند دطرفه څه بیره دتکلیف رسولو نه وی اوکه مهر نه وی ادا سوی اویا اطمنان نه وی نوبیايي نه سی بېولی. (خودلته دسفر متعلق سوال نه دی بلکی دخپل کور ته دبیولو سوال دی نوددی جواب دادی چی خاوند به خپله ښځه خپل وطن ته بوځی اوپه دی کی دښځی دانکار حق نسته: للزوج ان یسکنها حیث احب ولکن بین جیران صالحین، ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص ۹۱۴. ظفیر)

دملازمت ځای ته ښځه ددی درضا څخه بغیر بېول څنګه دی؟ سوال: (۱۵۱۸) زید چی باشنده دکاکوری دضلع لکهنو دی اوپه حیدرابادکی ملازم دی دپیژندګلوي اودپخوانی دوستی په وجه دزید نکاح دعمر دلور سره په حیدر آباد کی وسوه اوڅه شرط دمهر او دتلو راتلو وغیره بیان نه سو دنکاح څخه وروسته عمر خپل لور دزید سره ځو واره دزید پرځای دملازمت مختلف اضلاعو ته دعلاقی درمیانی روانه کړه دنکاح څخه شپږ کاله وروسته خپله هنده اودهندی پلار ته داعذر وسو چی دزید سره لیری ځای ملازمت دزید ته تلل مورته منظور نه دی ځکه چی ددوی بیان دی چی دزید شرعًا څه داسی حق نسته چی دادی هنده په سفر دځان سره بوزی، مطالبه دمهر باعث دانکار دسفر نه دی، نو پوښتنه داده چی په داسی حالت کی زید خپله ښځه هنده دملازمت اوداوسیدو ځای ته بېولی سی شرعًا اوکه نه؟ که هنده په عذر داذیت اودتکلیف ورکولو انکار کوی نوشرعًا جائز دی اوکه نه؟

جواب: قال فی الدرالمختار ناقلا عن النهر والذی علیه العمل فی دیارنا انه لایسافر بها جبرًا علیها وجزم به البزازی وغیره وفی المختار وعلیه الفتوٰی الخ درمختار ([2]). وفی الشامی وبعد ایفاء المهر اذا اراد ان یخرجها الی بلاد العربیة یمنع ذالك ([3]) الخ. ددی روایتونو څخه معلومه سوه چی دملازمت ځای ته دښځی بېول ددی درضا څخه بغیر نه دی په کار خاص کر چی کله ددوی دایذاء اودتکلیف رسولو خیال وی. فقط

دخاوند پر ذمه دښځی څه لوازم دی؟ اودخاوند څه مالی حق پر ښځی سته اوکه نه؟ سوال: (۱۵۱۹) دروزمره معمول جامی اوخوراك دخاوند دطاقت مطابق اودمهر معین څخه علاوه پرخاوند دښځی نور هم څه حق واجب دی مثلا داختر دپاره اعلی قیمتی جامی،

([1]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی السفر بالزوجة ج۲ ص۴۹۵، ط.س. ج۳ ص۱۴۲.
([2]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب المهر مطلب فی السفر بالزوجة ج۲ ص۴۹۷، ط.س. ج۳ ص۱۴۲.
([3]) ردالمحتار باب ومطلب ایضا ج۲ ص ۴۹۵ ، ط.س. ج۳ ص ۱۴۲. ظفیر

په ناجوړی کی ددوا قیمت اودطبیب فیس دتیمار داری وغیره خرچه او دقریبانو کره دسفر خرچه اودتحفي قیمت که خاوند ښځه هم ددي په وینا دځان سره په سفرکی وساتی نودسفر خرڅ به دچا پرذمه وی اوکالی هم دخاوند پرذمه واجب دی اوکه نه؟ که مذکوره اشیاء دخاوند په ذمه واجب نه دی نودا مذکوره شیان په مهرکی حسابیدی سی اوکه نه؟ اوکه ښځه په دی راضی نه وی نوخاوند دادقریبانو کره دتللو څخه اوغیر محرم ته دخط لیکلو څخه بندولی سی اوکه نه مهر به عندالله ښځه دخاوند څخه په خپله اخلی اوکه یا ددی وارثان ایا دخاوند هم څه مالی حق پر ښځی سته اوکه نه چی دابه خاوند دښځی څخه اخلی؟

جواب: په درمختار کی دی: کما لایلزم مداواتها ای اتیانه لها بدواء المرض ولا اجرة الطبیب ولا الفصد ولا الجماعة الخ شامی [1] ج۲ ص**۲۴۲** وایضا فی الشامی تنبیه: قد علم مما ذکر انه لایلزمه لها الفهوة والدخان وان تضررت بترکها لان ذالك ان کان من قبیل الدواء اومن قبیل التکفه فکل من الدواء والتکفه لایلزم کما علمت [2] الخ ج۲ ص ۲۴۹.

حاصل داچی پرخاوند دمعمولي نفقي یعنی دجامو اودخوراك وغیره ضروریاتو دکور څخه بل څه شی مثلاً ددواء قیمت دطبیب اجرت داختر اعلیٰ قیمتی جامی اودقریبانو کره دتلو خرچه به دخاوند پرذمه واجبه نه وی، که دا شیان په نیت دمهر ادا کړي اوښځه دا قبول کړي نودا په مهرکي حسابیږي، اوکه خاوند یې دځان سره په سفرکي بوزي نو دسفر خرڅ به دخاوند پرذمه وي اودابه په مهر کی نه سی حسابیدی.

اودارکم په درمختار کی دی: ولا یمنعها من الخروج الی الوالدین فی کل جمعة [3].

(ترجمه) اوخاوند به ښځه دمور اوپلار کره دتللو څخه په جمعه کی نه بندوی اودغیر محرم سره دلیدو اودخط لیکلو څخه یې منع کولی سی اومنع کول په کاردی [4] دمهر موجل دوصول وخت طلاق اویامرګ دی که خاوند دیته طلاق ورکړی نودطلاق څخه وروسته داښځه خپل مهراخیستی سی اوکه خاوند مړسی نودده دترکه څخه یې اخیستی

---

[1] ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص ۸۸۹ ، ط.س. ج۳ ص ۵۷۵. ظفیر
[2] ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۸۹۳ ، ط.س. ج۳ ص۵۸۰. ظفیر
[3] الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۹۱۴، ط. س. ج۳ ص۶۰۲. ظفیر
[4] ویمنعها من زیارة الأجانب وعیادتهم والولیمة وإن أذن کانا عاصیین وفي البحر له منعها من الغزل وکل عمل ولو تبرعا لأجنبي ولو قابلة أو مغسلة لتقدم حقه علی فرض الکفایة ومن مجلس العلم (ردالمحتار باب النفقة ج۲ ص۹۱۵ ، ط.س. ج۳ ص۶۰۲). ظفیر

سی اوکه ښځه مړه سوه نو ددی وارثان به یي اخلی اوپه وارثانو کی خاوند هم داخل دی اودده حصه به ساقطه وی دخاوند هیڅ مالی حصه دښځی پرذمه په سبب دنکاح نسته چی خاوند یي دښځی څخه وصول کړی. قال الله تعالی واحل لکم ماوراء ذالکم ان تبتغوا باموالکم (۱). نوسړیانو ته حکم دی چی مال خرڅ کړی اوښځی طلب کړی، او ددوی حق ادا کړی نه داچی خاوند دښځی څخه څه مال واخلی خوکه دمال په بدله خلع وسی نودا مال به خاوند دښځی څخه اخلی. فقط

<u>په زمانه دامید کی ترکمه مجامعت جائز دی؟</u> سوال: (۱۵۲۰) شرعًا دخپلی ښځی سره په حالت دحمل کی ترکمه مجامعت صحیح دی داوو اوداتو والا میاشتو دامید واری ښځی سره مجامعت جائز دی اوکه نه؟

جواب: دخپلی ښځی سره په مجامعت کولو کی په حالت دحمل کی هیڅ حرج نسته اوپه اوومه، اتمه، نهمه میاشت کی هم مباشرت صحیح دی اوشرعا هیڅ ممانعت نسته خو چی په کم حالت کی ضرر وی نوپه دی حالت کی بچ کیدل ښه دی اوشرعی ممانعت هیڅ نسته (۲). فقط

لسم باب

احکام درضاعت دانسان دشیدو چښلو په باره کی احکام او مسئلې

<u>مده درضاعت څه ده اوپه دی کی کمی او زیاتی جائزدی اوکه نه؟</u> سوال: (۱۵۲۱) صحیح موده درضاعت څه ده؟ اوپه یوصورت کی کمی یازیاتی راتلی سی اوکه نه؟

جواب: موده درضاعت یعنی چی په کمه زمانه کی ماشوم ته په شیدو ورکولو سره حرمتِ رضاعت ثابتیږی اوپه دی موده کی ماشوم ته تی ورکول مباح دی نودامام صاحب په نزد دوه نیم کاله دی اودیارانو په نزد دوه کاله دی اوداکثرو علماءِ کرامو فتویٰ پردوه کاله ده اوبعضو علماء کرامو لیکلی دی چی فتویٰ دامام صاحبؒ پرقول ده علامه شامی لیکی چی غرض داچی په دواړو قولونو فتویٰ ورکول سویده نوخلاصه داده چی په دوو نیمو کالوکی دننه که ماشوم ته شیدی ورکول سی نوبیا هم حرمت درضاعت ثابتیږی

---

(۱) سورة النساء. ظفیر

(۲) ولو تضررت من کثرة جماعه لم تجز الزیادة علی قدر طاقتها (ردالمحتار ج۳ ص۲۰۳) فعلم من هذا کله انه لا یحل له وطوها بما یودی الی اضرارها الخ (ردالمحتار باب القسم ج۲ ص ۵۴۸ – ۵۴۹). ظفیر

اوددوو نیمو کالو ترعمر پوری شیدی موافق دقول دامام اعظم رحمہ اللہ صحیح اوجائز دی خو احتیاط دادی چی دوه کاله وروسته دی بند سی (۱). فقط

خپل وررور ته یوه ښځه شیدی ورکولی سی اوکه نه؟ سوال: (۱۵۲۲) ښځه خپل سکه وررور ته شیدی ورکولی سی اوکه نه؟

جواب: په موده درضاعت کی ورکولی سی (۲) (خو بیا ددی دورور داولادونو سره ددی داولادونو واده جائز نه دی اودا ددی رضاعی زوی دی اودخپلو شیدو ورکولو شهرت دی په خلګو کی وکړی چی وروسته څه غلطی ونه سی اوچی څه مجبوری وی نوشیدی دی ورکړی اوهسی دی داپه شوق نه ورکوی (۳). ظفیر)

دپردی بچی په صورت کی مده درضاعت دوه کاله ده اوکه زیاته؟ سوال: (۱۵۲۳) که یوې داسی ښځی ته چی دهغې ماشوم پرسینه نه وی بچی ورته وپارول سی اودی ماشوم سینی ته واچوی اوپه دی سره شیدی راشروع سوی نوددی دپاره هم ددوو کالو قید دی دشیدو ورکولو اوکه نه څه پراختیا پکښی سته؟

جواب: ددی دپاره هم دشیدو ورکولو دوه کاله قید دی اوددی څخه ترزیاتی مودی پوری موافق دروایت دمفتی به شیدی جائز نه دی اودا دیارانو قول دی اوهم پردی فتویٰ ده او امام صاحب ددوو نیمو کالو پوری دشیدو ورکولو اجازه ورکوی (۴). فقط

ددوه نیم کالو څخه په وروسته شیدی ورکولو سره رضاعت نه ثابتیږی: سوال: (۱۵۲۴) که یوسړی دیوی ښځی شیدی په طور ددواء یاهمداسی وچښلی نوددی ښځی سره دده نکاح کیدی سی اوکه نه؟ اوددی داولاد سره دده واده کیدی سی اوکه نه اودشیدو مده څومره ده؟

جواب: موده درضاعت دوه اویا دوه نیم کاله ده بنا براختلاف دقولینو، نوکه ددی مودی

---

(۱) هو حولان ونصف عنده وحولان فقط عندهما وهو الأصح فتح وبه یفتی کما في تصحیح القدوري عن العون لکن في الجوهرة أنه في الحولین ونصف ولو بعد الفطام محرم وعلیه الفتوی واستدلوا لقول الإمام بقوله تعالی: وحمله وفصاله ثلاثون شهرا، أي مدة کل منهما ثلاثون الخ ویثبت التحریم في المدة فقط الخ ولم یبح الإرضاع بعد مدته لأنه جزء آدمي والانتفاع به لغیر ضرورة حرام علی الصحیح (درمختار) وحاصله انهما قولان افتی بکل منهما (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۴، ۵۵۵. ط.س. ج۳ ص ۲۰۹). ظفیر

(۲) ولم یبح الارضاع بعد مدته لان جزء آدمی والانتفاع به بغیر ضرورة حرام (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۵ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۱). ظفیر

(۳) والواجب علی النساء ان لایرضعن کل صبی من غیر ضرورة واذا ارضعن فلیحفظن ذالك ولیشهرنه ویکتبه احتیاطاً (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۷ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲). ظفیر

(۴) هو حولان ونصف عنده وحولان فقط وهو الاصح فتح وبه یفتی (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۴ ، ط.س. ج۳ ص ۲۰۹). ظفیر

څخه وروسته يوهلك ديوى ښځى شيدى وچښلى نوحرمت درضاعت نه ثابتيږی (۱). فقط

دڅلورو کالو هلک دشيدو په چښلو سره رضاعت نه ثابتيږي: **سوال**: (۱۵۲۵) يوى ښځى خپلى شيدى را ايستلى وى اوپه پياله کی يې اچولی وي ددی وراره چی دڅلورو کالو وو راغی اوشيدی يې وچښلی دده نکاح دخپل اکا دلور سره جائزده اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی حرمت درضاعت ثابت نه دی ځکه چی موده درضاعت دوه يا دوه نيم کاله ده ددی څخه په زيات عمرکی په شيدو چښلو سره حرمت درضاعت نه ثابتيږی. کما فی الدرالمختار (۲). نومذکوره نکاح صحيح سوه. فقط

دخمس رضاعات ناسخ: **سوال**: (۱۵۲۶) تاسی به دخمس رضعات کم يو حديث يا آيت ناسخ مقرر کړی اوعلامه نووی ؒ چی داقول دعائشی رضی اللہ عنہا چي: ثم ينسخ بخمس معلومات په آيت منسوخ التلاوت ګرزوی نودعلامه سره ددی ناسخ کم آيت ياحديث دی اوکه صرف په قول دعائشی رضی اللہ عنہا : وهی فيما يقرا من القران ، حجت نيسی؟

جواب: خمس معلومات موافق دعشر معلومات منسوخ کيدل په خپله ددی څخه ښکاره دی چی په مصحف کی نسته نوکه دا آيتونه په قرآنکريم کی وای نوخامخا به په مابين الدفتين کی مکتوب وای، نوددی وجه څخه ملاعلی قاری رح په: وهی فيما يقرأ، باندی ليکی يعنی: ان بعض من لم يبلغه النسخ کان يقرأ علی الرسم الاول. ددی څخه معلومه سوه چی چاته نسخ معلومه نه وه نوهغه به وايه اونسخ ددی معلومه اومشهوره اومتواتره ده: والا لکان مکتوبا في المصاحف ومن ادعی انه کان من قبيل منسوخ التلاوة لا منسوخ الحکم فعليه البيان وکيف يدعی بقاء الحکم والحال ان قوله تعالی: وامهاتکم اللاتي ارضعنکم، يدل باطلاقه علی ان المحرم مطلق مسمی الارضاع لا خصوص الرضعات. فقط

ددوو کالو څخه زيات بچی ته شيدی ورکول څنګه دي؟ **سوال**: (۱۵۲۷) ماشوم ډير کمزوری دی ماسوا دښځی دشيدو څخه بله غذانه سی هضمولی اودده عمر ددوو کالو څخه زيات دی نوده ته دښځی شيدی ورکول جائزدی اوکه نه؟

جواب: صحيح نه دی. درمختار (۳). فقط

---

(۱) ويثبت التحريم فی المدة فقط وعليه الفتویٰ (درمختار ج۳ ص۲۱۲) اما بعدها فانه لايوجب التحريم (رد المحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۵). ظفير

(۲) وهوحولان ونصف عنده وحولان فقط عندهما ويثبت التحريم فقط (درمختار) امابعدها فانه يوجب التحريم (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۵. ط.س. ج۳ ص ۲۰۹). ظفير

(۳) ولم يبح الارضاع بعدمدته لانه جزء آدمی (درمختار) لو استغنی فی حولين حل الارضاع بعدهما الی نصف =

په حَولَيْن كَامِلَيْن اوپه حَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلٰثُوْنَ شَهْرًا کی تطبيق: **سوال**: (۱۵۲۸) په قرآنکريم کی په حولين کاملين کی په باره درضاعت کی راغلی دی یعنی په مده درضاعت کی چی ددی څخه دوه کاله موده درضاعت معلوميږی اوپه بل ځای کی: حمله وفصاله ثلٰثون شهرا، راغلی دی چی ددی څخه دوه نيم کاله معلوميږی نوپه دی دواړو کی تطبيق څنګه دی اوپه کم يوه بايد عمل وسی؟

جواب: دامام ابوحنيفه ﷺ مذهب ددوه نيم کالو دی اوديارانو مذهب ددوو کالو دی او فتوٰی ديارانو پرقول ده اودلائل دفريقينو په مطولاتو کتابونو کی دی اووجه دتطبيق هم په کتابونو کی ذکرده اودا مختصر تحرير ددی ځای نه لری (١). فقط

په ثبوت درضاعت کی دروايت اعتبار دی اوکه دعلم؟ **سوال**: (۱۵۲۹) دثبوت درضاعت دپاره نصاب دشاهدی کم ازکم دوه سړی اويا يوسړی اودوی ښځی ګرځول سويدی اوپه شاهدی کی درؤيت اعتبارسويدی، حال دادی چی درضاعت دپاره روايت درجال ناممکن دی، ځکه چی دسړی دښځی بدن ته کتل حرام دی نوچی کله رؤيت نه وی نورضاعت به څنګه ثابتيږی په ثبوت درضاعت کي صرف رؤيت لره دخل دی اوکه سماعت لره هم دخل کيدی سی حال داچی دنکاح وغيره ثبوت په سماع اوسماعت سره کيدی سی.

جواب: رضاعت په هغه شيانو کی نه دی شمار سوی چی په دی کی پرتسامح شاهدی معتبره سوی وی اودشبهی جواب دادی چی بعض محارم مشهوده کيدی سی چی دهغوی کتل صحيح دی اودبعضو پردو سړو نظرهم اتفاقا پر پرېوزی، چی موجب دمواخذی نه دی علاوه ددی څخه شاهد ته علم درضاعت کيدل کافی دی يعنی داچی فلانی ماشوم رودونکی دفلانی ښځی شيدی چښلی چی په خبر متواتر وغيره سره حاصليږی، دداسی کتو ضرورت نسته چی دی تی په خوله دماشوم کی ووينی اوشاهدی ورکړی او دتی په خوله کی دليدو څخه هم دامعلوميږی چی شيدی دماشوم نس ته ولاړی اوکه نه؟ نوددی وجه څخه ددی هيڅ ضرورت نسته، غرض داچی دشاهدی دپاره علم ددی خبری چی فلانی ماشوم دفلانی ښځی شيدي چيښلی کافی دی لکه چی په درمختار کی يې دلفظ

= فلا اثم عندالعامة خلافا لخلف بن ايوب ؒ مستحب الی حولين ونصف (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۵).

(١) هو حولان ونصف عنده وحولان فقط عندهما وهو الأصح فتح وبه يفتی كما في تصحيح القدوري عن العون لكن في الجوهرة أنه في الحولين ونصف ولوبعد الفطام محرم وعليه الفتوی واستدلوا لقول الإمام بقوله تعالی: وحمله وفصاله ثلاثون شهرا، أي مدة كل منهما ثلاثون غير النقص في الاول قام بقول عائشة ﷺ لا يبقی الوالد اكثر من سنتين ومثله لا يعرف الا سماعا ولاية مؤولة لتوزيعهم الاجل علی الاقل والاكثر لم تكن دلالتها قطعية (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۴). ظفير

داشهد ویلو دامعنٰی بیان کړیده: فکانه یقول اقسم بالله لقد اطلعت علی ذالك وانا اخبر به الخ. (۱) فقط

دمدی درضاعت ښځه وروسته په شیدو چښلو سره حرمت نه ثابتیږي: **سوال**: (۱۵۳۰) زید دهندی شیدی وروسته دعمر دتی رودو ښځه دتی ښځه راکش کړې او بیایي توی کړې ددی وجه ښځه چې دهندی بچی مړ سوی وو اوشیدی را لوړی سوی وی بیا زید دهندی سره نکاح وکړه نودا نکاح جائزده اوکه نه؟

جواب: په مذکوره ضرورت سره دتی ښځه دشیدو په راکشولو را ایستلو او بیا تویولو کی ښه حرج نسته اوپه دی سره حرمت درضاعت نه ثابتیږی اوکه دتی رودولو دعمر ښځه وروسته شیدی نس ته هم ولاړی سی نوپه دی سره حرمت نه ثابتیږی (۲) خوشیدی چښل دغه وخت حرام دی (۳) اونکاح ددی سره صحیح ده یعنی دزید نکاح په دی صورت کی دهندی سره صحیح ده. فقط

درضاعي خور دلور سره نکاح جائزنه ده: **سوال**: (۱۵۳۱) زینب اوزید په یوه اوبل پسی دیوی ښځی شیدی وچښلی اوس دزید نکاح دزینب دلور سره کیدی سی اوکه نه؟

جواب: زینب اوزید چی کله دیوی ښځی شیدی چښلی دی که ښه هم په یوبل پسی یي چښلی دی دواړه رضاعی ورور اوخور سوه اودزینب لور دزید رضاعی خور زه ده نودزید نکاح دزینب دلور سره جائزنه ده. (۴) فقط

میریزی انا شیدی ورکړلي: **سوال**: (۱۵۳۲) دعمر یو لمسی دی ده ته دعمر دوهمی ښځی چی ددی هلك میریزی انا کیږی شیدی ورکړلی نوددی هلك نکاح دخپل اکا یعنی دبکر دلور سره کیدی سی اوکه نه؟ ځکه چی دادده دسکه ترور (عمه) لورده اوپه دی صورت کی حرمت درضاعت ثابت دی اوکه نه؟

جواب: که ددوو نیمو کالو ښځه یي په کم عمر کی شیدی چښلی وی نوحرمت درضاعت ثابت دی اونکاح صحیح نه ده. (۵) فقط

---

(۱) الدر المختار علی هامش ردالمحتار کتاب الشهادات ط.س. ج۵ ص۴۲۲. ظفیر

(۲) واذا مضت مدة الرضاع لم یتعلق بالرضاع تحریم لقوله ﷺ لارضاع بعد الفصال (هدایه کتاب الرضاع ج۲ ص ۳۳۹). ظفیر

(۳) وهل یباح الارضاع بعدالمدة؟ قد قیل لایباح لان اباحته ضروری لکونه جزء الادمی (ایضا ج۲ ص۳۳۰). ظ

(۴) حرم علی المتزوج ذکرا کان او انثی نکاح اصله وفرعه علا او نزل وبنت اخیه واخته وبنتها ولو من زنا (در مختار باب المحرمات ج۲ ص۱۸۷، ط.س. ج۳ ص۲۸) وفیه فیحرم منه ای بسبب ما یحرم من النسب (کتاب الرضاع ج۵ ص۲۱۳. ط.س. ج۳ ص۲۱۳). ظفیر

(۵) وفیه فیحرم منه ای بسبب ما یحرم من النسب (الدر المختار ج۱ ص۲۱۳ ط.س. ج۳ ص۲۱۳) هو حولان =

صرف تی دخولی سره په لګولو باندې رضاعت ثابتیږي اوکه نه؟ سوال: (۱۵۳۳) دزید دمور وفات په موده درضاعت کی سوی وو، زینب خپل تی دزید په خوله کی ورکی خوشیدی بالکل رانغلی، نوپه دی صورت کی دزید نکاح دزینب دلور سره جائزده اوکه نه؟

جواب: که دا یقین وی چی دزینب شیدی نه وی راغلی اودزید په حلق کی یو ځاځکی هم نه دی تللی نودزید نکاح دزینب دلور سره صحیح ده (۱). فقط

خاوند ته په شیدو ورکولو سره نکاح نه ماتیږي: سوال: (۱۵۳۴) یوی ښځی خپل خاوند ته شیدی ورکړی نونکاح ماته سوه اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی نکاح قائمه ده اوباطله نه ده. قال فی الدرالمختار: مصَّ رجل ثدی زوجته لم تحرم (۲). فقط

دشیدي ورکوونکي ښځي ټول اولاد دشیدو رودونکي رضاعي وروڼه اوخوندي دي: سوال:
(۱۵۳۵) زید دهندی شیدې په عمر دتی رودو کی وچښلی نوټول اولاد دهندی دزید وروڼه اوخوندی سوی اوکه صرف هغه انجلۍ یاهلك چی دکم شیدی زید چښلی دی دزید خور او ورور سوه؟ ځکه چی دزید نکاح دهندی دلمسی سره سویده خو لاخلوت نه دی سوی زید وایي چی دهندی دا لمسۍ دهندی دهغه لور لور ده چی دچا شیدې ما نه دی چښلی ددی وجه څخه دازما خورزه نه ده ماخو دهندی دزوی دبکر شیدی چښلی دی که دا دهندی دزوی یعنی دبکر لور وی نوزمابه وریره وی، ددی وجه څخه داپه ما حرامه نه ده ځکه چی بکر دهندی دټولو څخه کشری اولاد دی دهندی دالمسی دمځکی لور لور ده اودهندی شپږ اولاده دی؟

جواب: په دی صورت کی ټول اولاد دهندی دزید رضاعی وروڼه اوخوندی سوی نو دهندی دلمسی سره دزید نکاح حرامه ده اودزید عذر غلط دی اوسبب دجهالت دی چی دشرعی مسئلې څخه بی خبره دی په درمختارکی صریح موجود دی: ولاحل بین الرضیعة وولد مرضعتها ای التی ارضعتها وولد ولدها لانه ولد الاخ باب الرضاع. اوپه شامی کی دی: قوله وان اختلف الزمن کان ارضعت الولد الثانی بعد الاول بعشرین سنة مثلا

= ونصف عنده وحولان فقط عندهما (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار کتاب الرضاع ج۲ ص۵۵۴ ، ط. س. ج۳ ص ۲۰۹). ظفیر

(۱) وفی القنیة امرأة کانت تعطي ثدیها صبیة واشتهر ذلك بینهم ثم تقول لم یکن في ثدیي لبن حین ألقمتها ثدي ولم یعلم ذلك إلا من جهتها جاز لابنها أن یتزوج بهذه الصبیة (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۲، ط. س. ج۳ ص۲۱۳). ظفیر

(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۹، ط. س. ج۳ ص۲۲۵. ظفیر

وکان کل منهما فی مدة الرضاع. الخ (۱) وفیه ایضاً في البحر عن آخر المبسوط لو کانت ام البنات ارضعت احد البنین وام البنین ارضعت احدی البنات لم یکن للابن المرتضع من ام البنات ان یتزوج واحدة منهن الخ (۲). فقط

لږ شیدي هم باعث دحرمت درضاعت دي: **سوال**: (۱۴۳۲) زینب وایي چي زما خور حلیمه په زمانه دحمل کی ناجوړه اوپه همدی ناجوړی کی دهمدی لور سلیمه پیداسوه اوداډیره کمزوری وه اوشیدی یي نه سوې راکشولی اوزما لور ددی څخه څومیاشتی مخکی پیدا سوی وه نوددی دپاره چي ددی شیدی راروانې سی نوما په خپلی لور هندی سره دوه واره ددی شیدی راکش کړې، چی په شیدو راکښته کیدو سره سلیمه چي ډیره کمزوری وه شیدی وچښی نودوه واره شیدی راوایستل سوې خودا معلومه نه ده چي ددی شیدی نس ته تللی دی اوکه نه؟ دحلیمه شیدې هندی ته صرف په غرض دراوستلو ورکول سوی وي نه درضاعت په غرض سره چي داسم درضاعت اطلاق باندی وسی آیاپه دی دوه واره شیدی راکشولو سره هنده اوسلیمه رضاعی خوندی سوی اوکه نه؟ اودا قول صرف دزینب دی اوددی مور هم ددی شاهدی ورکوی اوبل هیڅ شاهد ددی درضاعت نسته دزینب خاوند وایي چي زه صرف سماعی شاهدی چي مادخپلی ښځی څخه اوریدلی ده ورکوم نوآیا ددوو ښځو شاهدی په دی باره کی کافی ده؟ اودیو امام په نز درودلوڅه حد مقرر سته اوکه نه؟ اوپه وخت دضرورت کی دبل امام په مذهب دفتویٰ ورکولو اجازه سته اوکه نه؟

جواب: اقول وبالله التوفیق داحنافو مذهب دادی چي په موده درضاعت کی که لږ لبن یعنی شیدی دیوی ښځی هم درضیع نس ته ولاړی سی نوحرمت درضاعت به ثابتیږی اوکه په غالب ظن دبچی شیدی چښل ثابت سی یعنی معلوم سی نوحرمت درضاعت ثابتیږی نو په صورت مسئوله کی چي کله حلیمی شیدی په هندی سره راکشولي اودوه واره دحلیمی تی دتی رودونکی ماشوم په خوله کی ورکول سو، که څه هم غرض په دی شیدی چښل نه وو صرف راکشول وو دحلیمی تیان سپکول مقصد وو چي سلیمه کمه چي ضعیفه ده شیدی وچښلی سي، خوښکاره ده چي هندي کمي شیدی راکش کړې نو هغه يې خوبیرته ونه توکلي بلکی دا دهندی نس ته ولاړی اوچي کله دحلیمی په تیانوکی شیدی راغلی وی نوښکاره ده چي هنده دڅومیاشتنو ماشومه ده اوپه غالب ظن سره دی شیدی وچښلي او دغالب ظن اعتبار په دی امورو کی سته ، ددی وجه څخه داحنافو

(۱) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۷. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۱ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۷. ظفیر

دمذهب موافق حرمت درضاعت ثابت دی: ويثبت به وان قل ان علم وصوله لجوفه من فمه اوانفقه لاغير فلو التقم الحلمة ولم يدر ادخل اللبن فی حلقه ام لا لم يحرم (درمختار) قال العلامة الشامی قوله فلو التقم الخ تفريع على التقييد بقوله إن علم وفي القنية امرأة كانت تعطي ثديها صبية واشتهر ذلك بينهم ثم تقول لم يكن في ثديي لبن حين ألقمتها ثدي ولم يعلم ذلك إلا من جهتها جاز لابنها أن يتزوج بهذه الصبية (۱) دشامی ددی روايت څخه معلومیږی چی دمرضعی په تی کی شیدی نه وی نوپه دغه وخت تی په خوله کی اخیستو سره حرمت درضاعت نه ثابتیږی اوکه تی دشیدو څخه ډك وی لکه چی په مسئوله صورت کی دی اودشیدو راکشونکی بچی قوی وی نو دشیدو نس ته په تلوکی هیڅ شبهه نه معلومیږی، خوکه داواقعه داسی دشیدو رودلو مسلمه نه وی نوبیا صرف ددوو ښځو په شاهدی سره حرمت درضاعت نه ثابتیږی. کمافی الدرالمختار والرضاع حجته حجة المال وهی شهادة عدلين اوعدل وعدلتين الخ قوله حجة ای دليل اثباته وهذا عند الانكار لانه يثبت بالاقرار مع الا صرار كمامر (۲)، وفي الشامی: أشار به إلى نفي قول الشافعي الخ وروي عن ابن عمر أنه قيل له إن ابن الزبير يقول لا بأس بالرضعة والرضعتين فقالوا قضاء الله خير من قضائه قال تعالى: وأمهاتكم اللاتي أرضعنكم وأخواتكم من الرضاعة (۳) الخ (شامی، باب الرضاع). فقط

صحیح موده درضاعت څه ده؟ سوال: (۱۵۳۷) عموما انجلی ته ترپاوکم دوو کالو پوری اوهلك ته ترپاوباندی دوو کالو پوری شیدی ورکول کیږی خوشرعًا صحیح څه ده کم از کم اوزیات ترزیات ترڅو ورځو پوری بچی ته ښځه شیدی ورکولی سی بعضی ښځی دبچی دطاقت یا دڅه بلي وجه څخه ترپنځو شپږو کالو پوری هم خپلي شیدی ورکوی نو شرعا جائزدی اوکه نه؟

جواب: موده درضاع دمذکر اودمونث ددواړو دپاره دوه کاله ده نو ددی څخه ترزیاتي مودی پوری بچی ته شیدی ورکول صحیح نه دی په درمختار کی دی: وحولان فقط عندهما وهو الاصح فتح وبه يفتى كما فی تصحيح القدوری عن العون الخ ولم يبح الارضاع بعد مدته لانه جزء آدمی والانتفاع به بغير ضرورة حرام الخ (۴). فقط

رضاعت دیوې ښځی په شاهدی ثابتیږی او که نه؟ سوال: (۱۵۳۸) د زید خواښی وایي چی

(۱) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۲ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۳. ظفیر
(۲) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۷۸ ، ط.س. ج۳ ص ۲۲۴. ظفیر
(۳) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۲ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲. ظفیر
(۴) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۴ – ۵۵۵، ط.س. ج۳ ص۲۰۹. ظفیر

دزید دښځې دماما زوی ته ماشیدی ورکړیدی نودزید ښځې لره دده څخه پرده کول نه دی په کار اوس پوښتنه داده چې دیوی ښځې په شاهدی سره رضاعت ثابتیږی اوکه نه؟
جواب: په درمختار کی دی: حجته حجة المال وهی شهادة عدلین اوعدل وعدلتین الخ. (۱) ددی څخه معلومه سوه چې په صورت مسئوله کی رضاعت ثابت نه دی نوددی وجه څخه پرده ضروری ده. فقط

چې دکمې ښځې شیدی وچښل سوی نودهغې دلمسۍ سره واده جائزنه دی: **سوال**: (۱۵۳۹)
زید خپل زوی بکر ته دشیدو ورکولو دپاره زینب نومي ښځه ملازمه وساتله اوس دبکر عقد دمذکوره ښځې دلمسۍ سره مقرر سویدی نوپه داسی صورت کی چې کله دشیدو ورکولو معاوضه زید ادا کړه نو دبکر سره په عقد کی څه شرعی نقص خو نسته؟
جواب: بکر دزینب رضاعی زوی سو اودزینب لور دبکر رضاعی خور سوه او ددی لور یعنی دزینب لمسۍ دبکر رضاعی خورزه سوه اوپه حدیث شریف کی دی: یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب (۲). نوچې څنګه دنسبی خورزی سره نکاح حرامه ده بقوله تعالی: وبنات الاخت (۳). دارکم درضاعی خورزی سره هم نکاح حرامه ده اوپه معاوضه ورکولو سره په حرمت درضاعت کی هیڅ فرق نه راځی. فقط

زید چې کله دترور (عمه) شیدی وچښلی نو ددې دیوې لور سره هم نکاح نسی کولی: **سوال**:
(۱۵۴۰) زید اوبکر دواړه سکه ورونه دی اوزید دبکر څخه مشردی زید دخپلی ترور شیدی چښلی دی نودزید دهغه انجلۍ سره چې ده دهغه سره شیدی چښلی دی نکاح جائز ده اوکه نه؟ اوکه ددی انجلۍ سره نه ده جائز نودهغه دوو انجونو سره چې کمې نوری دی چې دکمو سره زید شیدی نه دی چښلی نکاح جائزده اوکه نه؟ اودبکر سره یي خو نکاح کیدی سی؟
جواب: زید چې دکمې ښځې شیدی چښلی دی ددی ښځې ټولی لونی پرزید حرامی دی که ددی انجلۍ سره زید شیدی چښلی وی اوکه نه وی چښلی (۴) اودبکر نکاح په دی دری واړو انجونو کی دهری یوی سره جائزده خوچې دیوی سره یي نکاح وکړه نو ددی په

(۱) الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۸ ، ط.س. ج۳ ص ۲۲۴. ظفیر
(۲) وګوری الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۷ ط.س. ج۳ ص۲۱۳. ظفیر
(۳) سورة النساء رکوع ۴. ظفیر
(۴) ویثبت به الخ امومیة المرضعة للرضیع ویثبت ابوة زوج مرضعه اذا کان لبنها منه له الخ فیحرم منه ای بسببه ما یحرم من النسب رواه الشیخان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۷ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲، ۲۱۳). ظفیر

وجود کی دبلې دیوی خور سره هم نکاح نه سی کولی. فقط

درضاعی پلار دهغه زوی سره چې دبلی ښځی ځخه دی دخپلی لور واده کولی سی اوکه نه؟

سوال: (۱۵۴۱) فخر الدین دمریم بی بی نومي انجلۍ رضاعی پلار دی اودفخر الدین دبلی ښځی ځخه چې مرضعه نه ده یو زوی دمحمد په نوم دی اودمریم چې تی يي رودلی دی یوه لور نور دبی بی په نوم ده نوعند الشرع دمحمد نکاح دنوربی بی سره صحیح ده اوکه نه؟

جواب: ۱\. په صورت مسئوله کی دلبن الفحل سره چې کم تعلق دتحریم دی هغه نه پیدا کیږی نه پردی واحده دواړه جمع سویدی نوپه دی وجه داتحریم نه دی نو دنور بی بي نکاح دمحمد سره صحیح ده.

جواب: ۲\. چې فخر الدین دمریم بی بی رضاعی پلار سو نومحمد چې دفخر الدین دبلی ښځی زوی دی نودمریم بی بی میریزی رضاعی ورور سو اودمریم بی بی لور دمحمد خورزه سوه نوپه قاعده د: یحرم من الرضاع مایحرم من النسب ([1]). نکاح دمحمد دمریم بی بی دلور سره ناجائزده اول جواب صحیح نه دی په درمختار کی دی: ویثبت ابوة زوج مرضعة اذا کان لبنها منه ([2]) الخ. والله اعلم

یوی ښځی چې کله شیدی ورکړلی نو ددوهمی ښځی داولاد سره هم حرمت ثابتیږی: **سوال**: (۱۵۴۲) هدایت خان اوعنایت خان دوه ورونه دی اودعنایت خان دوی ښځی دی چې یوه دمنهور والا اوبله داتکا والا ده چې ددواړو ښځو يي یوه لور وسوه اودهدایت خان یوزوی دی دهدایت خان زوی دعنایت خان دمنهور والا ښځی شیدی وچښلی نودهدایت خان دزوی دعنایت خان دهغه لور سره چې داتکا والا دښځی ځخه ده نکاح جائز ده اوکه نه؟

جواب: په درمختار کی دی: ویثبت به وان قل الخ امومیة المرضعة للرضیع ویثبت ابوة زوج مرضعة اذا کان لبنها منه له الخ ([3]) ددی عبارت ځخه واضحه سوه چې دمرضعی خاوند یعنی عنایت خان دهدایت خان دزوی رضاعی پلار دی نوپه قاعده د: یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب ([4]). دعنایت خان ددوهمی ښځی لور هم دهدایت خان پر ځان حرامه سوه او نکاح دهدایت خان د زوی د عنایت خان د هغه لور سره نه ده صحیح چې

([1]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۷ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۳. ظفیر

([2]) ایضا ط.س. ج۳ ص ۲۱۳. ظفیر

([3]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع. ج۲ ص ۵۵۷ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲. ظفیر

([4]) ایضا ط.س. ج۳ ص ۲۱۳. ظفیر

داټکا والا دښځې څخه ده. فقط

دګمې انجلۍ په خوله کې چې یوې ښځې خپلې شیدې واچولې ددې او ددې دزوی واده جائز نه دي: **سوال**: (۱۵۴۳\) دهندې یوزوی دی زید اویوه لور خالده ده هنده دخپلې لور خالده دشیدو درضاعت په زمانه کې زینب نومي رضیعه په تي کې واچوله چې دزینب عمر دوه کاله وو دزینب اودزید نکاح شرعا جائزده اوکه نه؟

جواب: چې کله دزینب په خوله کې هندې دخپلو تیانو شیدې واچولي که څه هم ځاځکې دوه ځاځکې وی دزینب حلق اونس ته ولاړې نوزینب دهندې رضاعی لور سوه اودزید رضاعی خور نودزید دزینب سره نکاح صحیح نه ده. لانه یحرم من الرضاع مایحرم من النسب ([1]). فقط

یوې انجلۍ په خوله کې تی ونیوی خو دشیدو دتللو یقین نسته نوڅه حکم دی؟ **سوال**: (۱۵۴۴\) زینب نومي ښځې دعظیمې نومي ښځې لور ته په خطا خپل تی په خوله کې ورکې تریوه منټه پورې یې په خوله کې نیولې وو خوشیدې راکښته نه سوي، انجلۍ تی ښه نه وو رودلی، نوچې کله زینب وکتل چې زما لور نه ده دغه وخت یې تی ځینې لیرې کې ترکمه چې دزینب بچې دکال څخه کم وی نو تردغه وخته پورې شیدې زیاتي وې او بیا کمیږې دغه وخت دزینب لور دپاوکم دوه کالو وه تردې چې دکال څخه وروسته دزینب بچې تی په خوله کې ښه ډیره شیبه وښوروی نو بیا یې شیدې راځې څلور کاله وروسته دزینب زوی وسو نوددې انجلۍ نکاح ددې هلك سره وسوه، نوآیا دانکاح جائز ده اوکه نه؟

جواب: په شك حرمت درضاعت نه ثابتیږې نوکه شیدې په نس کې تلل دعظیمه دلور مشکوك اومشتبه وی، اوپه قرائنو سره دامعلومیږې چې دزینب په تیانوکې په دومره وخت کې شیدې نه راځې نودا انجلۍ دزینب رضاعی لور نه سوه اونکاح دزینب دزوی سره ددې انجلۍ صحیح ده. هکذا فی الدرالمختار والشامی ([2]). فقط

بچې به چې څنګه شیدې چښلې نوقې کولې به یې نو څه حکم دی؟ **سوال**: (۱۵۴۵\) زید

([1]) ویثبت به الخ وان قل ان علم وصوله لجوفه من فمه اوانفه الخ فیحرم منه ای بسبب مایحرم من النسب رواه الشیخان (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۲ – ۵۵۷، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲). ظفیر

([2]) فلو التقم الحلمة ولم یدر ادخل اللبن فی حلقه ام لالم یحرم لان فی المانع شکا (درمختار) وفي القنية امرأة كانت تعطي ثديها صبية واشتهر ذلك بينهم ثم تقول لم يكن في ثدیي لبن حين ألقمتها ثدي ولم يعلم ذلك إلا من جهتها جاز لابنها أن يتزوج بهذه الصبية اهـ وفي الفتح : لو أدخلت الحلمة في في الصبي وشكت في الارتضاع لا تثبت الحرمة بالشك الخ (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۲، ۵۵۷ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲). ظفیر

اوعمر سکه ورونه دعيال او اولاد پلرونه دی، دزيد زوی ته چی په عمر دڅلورو پنځو مياشتو وو په سبب دنه کيدو دشيدو دښځی، زيد ددی کار کوشش وکی چی دده پالنه دبکر دښځی په شيدو وسی چی ددی يوه لور همزولی دزيد دزوی وه، دزيد زوی قدرةً ديته بيې اراده نه کوله لکه متنفر وو چی کله دزيد دزوی خوله دبکر دښځی دتيانو سره ولګول سوه اويوڅو څاڅکی ارادةً دده په خوله کی واچول سو نوهلك استفراق اوشيدی بيې توی کړلی داسی څو واره وسوه چی کله به ده ته په زوره شيدی ورکول کيدې نوده به شيدی توی کړی اوس دبکر دوهمه لور پيداسوه نوآيا دزيد دمذکوره زوی عقد دبکر دبلی لور سره کيدی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی حرمت درضاعت ثابت دی اودزيد زوی دبکر دښځی رضاعی زوی سو دبکر اودده دښځی ټول اولاد ددی ماشوم رضاعی ورونه خوندی سوی نوددی وجه څخه دبکر دښځی ديوی لور نکاح دزيد دزوی سره صحيح نه ده لکه چی دکتابونو دفقه دعبارت څخه مستفاد دی: ويثبت به وان قل ان علم وصوله بجوفه من فمه اوانفه الخ درمختار وايضا فيه هو مص من ثدی اٰدمية الخ والحق بالمص الوجود والسعوط الخ وفی ردالمحتار ثم اجاب بان المراد بالمص الوصول الی الجوف من المنفذين الخ وفی المصباح الوجود بفتح الواو الدواء يصب فی الحلق والسعوط کرسول دواء يصب فی الانف [۱] الخ ص۴۰۳ شامی ج۲، وفی الدرالمختار: ولاحل بين رضيعی امراة لکونهما اخوين وان اختلف الزمن والاب ولا حل بين الرضيعة وولد مرضعتها ای اللتی ارضعتها الخ [۲]. فقط

دخالد کم ورور چی دترور (عمه) شيدې نه دی چښلی دده نکاح دترور دلور سره کيدی سی:

سوال: (۱۵۴۶) زيد اوهنده سکه ورور اوخور دی هنده دخپل زوی بکر سره دزيد زوی ته شيدی ورکړلی دخالد دوی دری خوندی دی اوس دبکر نکاح دخالد دخور سره کيدی سی اوکه نه؟

جواب: دبکر نکاح دخالد دخور سره چی چا دهندی شيدی نه دی چښلی صحيح ده. کما فی الدرالمختار وتحل اخت رضاعًا [۳] الخ. خودخالد نکاح دهندی ديوی لور سره هم نه سی کيدی. فقط

دشيدو رودونکی ورور دخور سره رضاعت نه ثابتيری او نکاح جائزده: **سوال**: (۱۵۴۷) هنده

---

[۱] وګوری ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۲ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲. ظفير
[۲] الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۲۱ ط.س. ج۳ ص ۲۱۷. ظفير
[۳] الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۲۱ ط.س. ج۳ ص ۲۱۷. ظفير

اوسلمیٰ دواړه سکه خوندی دی اودسلمیٰ دری زامن دی دوه لوی اویو کوچنی اودهندی دوې انجلۍ دی یوه لویه اوبله وړه، سلمیٰ دهندی وړی لور ته شیدی ورکړی دی اوهندی دسلمیٰ کشر زوی ته شیدی ورکړیدی نوپه دی حالت کی دهندی کشره لور دسلمیٰ دکشر زوی رضاعی خور سوه آیا دسلمیٰ په دوو مخکنیو مشرانو هلکانو کی دیوه سړی نکاح دهندی دمخکنی مشری انجلۍ سره جائزده اوکه نه؟

جواب: قاعده داده چی دمرضعه تمام اولاد درضیع رضاعی وروڼه اوخوندی کیږی کما فی الشعر: ازجانب شیرده همه خویش الخ نوچی کله دهندی کشری لور دسلمیٰ شیدی وچښلی نودسلمیٰ تمام اولاد یعنی دری کوچنی زامن دهندی ددی لور رضاعی وروڼه سوه اوچی دسلمیٰ کشری زوی دهندی شیدی چښلی دی نودهندی دواړی لوڼی دکشر زوی دسلمیٰ رضاعی خوندی سوی نودهندی دکشری لور دسلمیٰ دیوه زوی سره نکاح نه ده صحیح اودسلمیٰ دکشر زوی دهندی دیوه لور سره نکاح نه ده صحیح خودسلمیٰ مشران دوه زامن دهندی دمشری لور رضاعی وروڼه نه دی، په دی دواړو هلکانو کی دیوه سره دهندی دمشری لور نکاح صحیح ده کما فی الدرالمختار: وتحل اخت اخیه رضاعًا ([1]). فقط

دزید نیکه دده درضاعی مور سره نکاح کولی سی: **سوال**: (۱۵۴۸) زید دهندی شیدی وچښلی اوس دزید نیکه دهندی سره نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی دزید دنیکه دهندی سره نکاح جائزده اوهنده دزید رضاعی مور ده خو دزید دپلار اودنیکه ددی سره نکاح کول صحیح دی. کمافی الشامی: یحل لها ابو اخیها واخو ابنها وجدا بنها الخ ([2]). فقط

چی کله دزید خواښی دده لور ته شیدی ورکړی نوآیا دښځی دمرګ څخه وروسته دزید واده دخوښینی سره صحیح به وی: **سوال**: (۱۵۴۹) دزید ښځه هنده مړه سوه اودمذکور زید څخه دی یوه شیدی رودونکی لور پریښووله دهندی مور دی انجلۍ ته خپلی شیدی ورکړلی اوس نومذکوره زید دخپلی سکه خوښینی سره نکاح کولی سی؟ اودا دهنده رضاعی خور خو به نه وی چی په کمه زمانه کی انا لمسی ته شیدی ورکولي دزید د خوښینی ددوو نیمو کالو څخه زیات عمر وو؟

جواب: دهندی لور ته چی کله دهندی مور په حالت دشیدی رودلو کی شیدی ورکړلی نو دا انجلۍ دهنده دمور رضاعی لورسوه اودزید دخوښینی رضاعی خور سوه نودزید دلور

([1]) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۲۱ ط.س. ج۳ ص ۲۱۷. ظفیر

([2]) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۲۰ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲. ظفیر

هم رضاعی خور سوه وروسته په دی صورت کی دزید نکاح ددی دخوښینی سره روا ده کما فی الدر المختار [۱]. فقط

کوچنی هلک شیدی وچښلی نو آیا دده دورور داولاد سره دشیدی ورکوونکی ښځی دزوی واده جائز دی: **سوال**: (۱۵۵۰\۱) زما مور زما دماما کشر زوی ته شیدی ورکړی دی دغه وخت دماما دمشر زوی لور کونډه ده نوددی سره زما نکاح کیدی سی اوکه نه؟

جواب: دماما کشر زوی چی هغه ستا دمورشیدی چښلی وی نوهغه خوستا رضاعی ورور سو اودده اولاد پرتا حرام دی خودماما مشر زوی چی هغه شیدی نه دی چښلی نودهغه دلور سره ستا نکاح صحیح [۲] ده. فقط

دخاوند والا زناکاری درضاعی زوی سره دزانی دلمسی واده صحیح دی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۵۵۱\۱) زید دهندی خاوند والا سره زنا وکړه دهندی یوه لور پیدا سوه چی په دی باره کی هندی اقرار وکی چی دادزید لور ده اوهم په دغه وار هنده دزید سکه ورور دبکر لمسی (دلور زوی) خالد ته شیدی ورکړلی نوپه دی صورت کی دعائشی نکاح چی دزید لمسۍ (دزوی لور) ده اودبکر لمسی (دلور لور) چی دخالد دترور (خاله) لور ده دخالد سره کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په حدیث شریف کی دی: الولد للفراش وللعاهر الحجر [۳]. نوددی وجه څخه دښځی خاوند داری چی کم اولادوی نوهغه به دخاوند څخه ثابت النسب وی اودښځی په دی ویلو سره چی دادزید لور ده نسب ددی دخاوند دهندی څخه نه منتفی کیږی نودزید څخه نسب ددی انجلۍ ثابت نه دی اوزید دخالد رضاعی پلار نه دی نوددی وجه څخه دخالد نکاح دمسماۃ عائشه دزید دلمسۍ سره صحیح ده ولي چی په دوی کی څه وجه دحرمت نسته ځکه چی دزنا په لبن سره اولاً حرمت درضاعت ثابتیدل مختلف فیه دی، او شامی وایي چی زنا وجه دعدم دحرمت ده اوثانیا چی کله دهندی دلور نسب شرعًا دهندی دخاوند څخه ثابت دی نولبن دزنا څخه کیدل هم متحقق نه سو [۴]. فقط

---

(۱) وقس علیه اخت ابنه وبنته الخ فهولاء من الرضاع حلال للرجال (درمختار) بان تقول انما حرمت علیه اخت ابنه وبنته نسبا لکونها بنته اوبنت امراته وهذا المعنی مفقود فی الرضاء (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۹. ط. س. ج۳ ص۲۱۵). ظفیر

(۲) ددی دپاره ددی څخه درضاعت رشته قائمه نه ده. ویثبت به الخ وان قل الخ امومیة المرضعة للرضیع ویثبت ابوة زوج مرضعة (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۲، ۵۵۷. ط.س. ج۳ ص ۲۱۲). ظفیر

(۳) مشکوٰۃ شریف. ظفیر

(۴) والوطؤ بشبهة کالحلال قیل وکذا الزناء والاوجه لا فتح (درمختار) وذالك حیث قال ولبن الزنا کالحلال فإذا أرضعت به بنتا حرمت علی الزاني وآبائه وأبنائه وإن سفلوا وفي التجنیس عن الجرجاني ولعم الزاني التزوج =

په مسئوله صورت کې څه حکم دی؟ سوال: (۱۵۵۲) دمحمد لور په حالت درضاعت کې دمحمد داکا دښځې شیدې وچښلې داکا دزوی سره یعني دمحمد داکا زوی علي محمد او دمحمد لور بختیار دواړو داکا دښځې چې دعلي محمد مور ده شیدې وچښلې چې دهغې نوم راجن ده، اتفاقا ددې سره میان محمد دراجن سره چې کمه داکا ښځه وه نکاح وکړه چې دهغه دوجه څخه میان محمد دبختیار اودعلي محمد پلارسو، آیا دعلي محمد نکاح دبختیار دکشرې خور سره جائزده اوکه نه؟

جواب: دعلي محمد نکاح دبختیار دکشرې خورسره چې دمحمد دمخکې ښځې څخه وی صحیح ده: لقول الفقهآء وتحل اخت اخیه رضاعًا وکذا اخت اخته (۱). فقط

چې کم هلک ته یې شیدې ورکړې نو دده دورور سره دمرضعه دلور واده جائزدی: **سوال**: (۱۵۵۳) دبکر ښځې دزید زوی ته شیدې ورکړې په بل وار دبکر زوی اودزید لور پیدا سوه آیا ددې دواړو نکاح په خپل مینځ کې جائزده اوکه نه؟

جواب: په بل وار چې دزید لور اودبکر زوی پیداسو نو ددوی دواړو نکاح په خپل مینځ کې صحیح ده. کما فی کتب الفقه وتحل اخت اخیه رضاعًا الخ. درمختار (۲). فقط

چې دتې څخه اوبه خولې ته ولاړې سې نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۵۵۴) دبکر مور زید ته دیوکال په عمر کې خپل تی په خوله کې ورکې چې کله زید تی رامچ کې نودبکر دمور په تی کې سوی پیدا سو دی زید جلا کې اوتی ته یې زور ورکې نو ددننه څخه اوبه را ووتلې ددې اودزید حلق ته تللې یا نه تللې دبکر مور ته څه علم نسته په دې صورت کې دبکر مور دزید رضاعي مور کیدی سی دزید دلور نکاح دبکر سره جائزده اوکه نه؟

جواب: په باب الرضاع ددرمختار کې دی: هومص من ثدی اٰدمیة ولوبکرا اومیتة او آئسة الخ (۳). اوپه عالمګیری کې دی: دخل فی فم الصبی من الثدی مائع لونه اصفر تثبت حرمة الرضاع لانه لبن تغیر لونه (۴). اوپه شامی کې دی: وفي القنية امرأة كانت تعطي ثديها صبية واشتهر ذلك بينهم ثم تقول لم يكن في ثديي لبن حين ألقمتها ثدي ولم يعلم ذلك إلا من جهتها جاز لابنها أن يتزوج بهذه الصبية (۵) الخ وفی الفتح لو ادخلت

= بها كالمولودة من الزاني لأنه لم يثبت نسبها من الزاني الخ (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۵ . ۵۲۲. ط.س. ج۳ ص۲۱۷). ظفیر

(۱) الدر المختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۱، ط.س. ج۳ ص۲۱۷. ظفیر

(۲) ایضا ، ط.س. ج۳ ص۲۱۷. ظفیر

(۳) الدرالمختار کتاب الرضاع ج۲ ص۲۱۲. ط.س. ج۳ ص۲۰۹. ظفیر

(۴) عالمګیری مصری کتاب الرضاع ج۱ ص۲۲۲. ط. ماجدیه ج۳ ص۳۴۴. ظفیر

(۵) ردالمحتار المعروف بالشامی ج۲ ص ۵۵۲ کتاب الرضاع . ظفیر

الحلمة فی فم الصبی وشکت فی الارتضاع لا تثبت الحرمة بالشك الخ (۱). فقط
دقنیه دروایت اودفتح القدیر څخه دامعلومیږی چی که ښځه دا ووایي چی زما په سینه کی دغه وخت شیدی نه وی اودبچی حلق ته شیدی تلل متحقق نه وی نوپه دی صورت کی دزید دلور نکاح دبکر سره صحیح ده. فقط

درضاعی ترور (عمه) سره نکاح جائز ده اوکه نه؟ سوال: (۱۵۵۵) دزیددوی ښځی دی دیوی بکر شیدی وچښلی اودبلی زبیدی په داسی حالت کی دبکر دزوی نکاح دزبیدی سره کیدی سی اوکه نه؟

جواب: په دی صورت کی زید دبکر او دزبیدی ددواړو رضاعی پلارسو اودواړه رضاعی خور او ورور سوه دپلار څخه نوزبیده دبکر دزوی رضاعی عمه سوه نوددی وجه څخه ددی دواړو نکاح صحیح نه ده په درمختارکی دی: ویثبت ابوة زوج مرضعة اذا کان لبنها منه له (۲) الخ. فقط

چي کله يي دانا شيدی وچښلی نودترور دلور سره نکاح جائز نه ده: سوال: (۱۵۵٦) زید دخپلی انا شیدی په داسی وخت کی وچښلی چی کله ددی دانا زوی دپاو باندی دوو کالو وو اودچښلو داحالت دی چی شیدی وچی سوی وی زید دخپلی انا (پلار مور) تی ورودی نوشیدی لږ راووتلی اوصرف دری څلور ورځی یې شیدی ورودلي اوس زید دا غواړی چی دخپلی ترور (عمه) دلور سره چی دهغې نوم هنده ده واده وکړی نودا عقد کیدی سی اوکه نه؟ که نه سی کیدی نوڅه تدبیر دی اوکه واده وکړی نوګناه کبیره ده اوکه صغیره؟

جواب: زید چی کله په موده درضاعت کی دخپلی انا (دپلار مور) شیدی وچښلی که څه هم چی یودوه څاڅکی وی نوزید دخپلی انا رضاعی زوی سو اودهندی رضاعی ورور سو نودهندی لور دده رضاعی خورزه سوه او درضاعی خورزې په شان دنسبی خورزی نکاح قطعی حرامه ده (۳) اوګناه کبیره ده داسی دی لکه چی سړی دخپلی مور خور او دلور سره نکاح وکړی والعیاذ بالله تعالیٰ. نوددی وجه څخه دانکاح بالکل نه سی کیدی اوڅه حیله اوتدبیر ددی نکاح دحلالیدو نسته. فقط

چي کم ماشوم دانا (دپلار دمور) تي ورودي نودده نکاح داکا دلورسره جائزده اوکه نه؟ سوال:

---

(۱) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۲ ط.س. ج۳ ص ۲۱۲. ظفیر
(۲) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۷ ، ط.س. ج۳ ص۲۱۲. ظفیر
(۳) ویثبت به وان قل الخ اومیة المرضعة للرضیع الخ فیحرم منه ای بسببه مایحرم من النسب (الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۲ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۲). ظفیر

(۱۵۵۷) زید ددوو یا دپاوکم دوو کالو وو چی ده دخپلی انا تی رودل شروع کړل اوتر دوو درو کالو پوری یي هره ورځ ورودی اودده دانا عمر تردغه وخته پوری اویا اتیا کاله وو، چی ددی په تیانو کی چا تردغه وخته شیدی وتل نه وه لیدلی اونه دی دچا په مخکی ښکاره کړی وه چی دغه وخت زماپه تیانوکی شیدی وی اوس انا مړه سویده کنې نو ددی ښځه به صفا معلومه سوی وای نوپه دی صورت کی زید دخپلی سکه اکا دلور سره نکاح کولی سی اوکه نه؟

جواب: که دانا ښځه معلومه سوی وی اودي ویلی وی چی زما په سینه کی دغه وخت شیدی نه وی نوددی قول معتبر وو خو چی کله ددی انکار ثابت نه دی اوسینه یي مسلسل په خوله اخیستل اورودل متحقق دی نواحتیاط په دی کی دی چی دخپل اکا دلور سره چی کم دده رضاعی وریره ده نکاح دی ونه کړی خودقاعدی مطابق چی دشیدو چښلو لیدلو اوشیدو راتللو څوك شاهد نسته اورضاعت بغیر ددوو شاهدانو څخه نه ثابتیږی نوددی وجه څخه دده دخپل داکا دلور سره نکاح صحیح (۱) ده حکم همداسی دی اواحتیاط په اول صورت کی دی. فقط

مسائل درضاعت: **سوال**: (۱۵۵۸) ښځه که بی درضامندی دخاوند څخه شیدی ورکړی نو صحیح دی اوکه نه؟

جواب: ښځی لره نه دی په کار چی بی داجازته دخاوند څخه دچا بچی ته شیدی ورکړی خو که ورېي کړی نوحرمت درضاعت به ثابت وی. (۲) فقط

دشک په صورت کی به حرمت ثابت وی اوکه نه؟ **سوال**: (۱۵۵۹) که رضاعت مشکوك وی نوڅه حکم دی؟

جواب: که په رضاعت کی شك وی نوحرمت درضاعت نه ثابتیږی. (۳) کذافی الدر المختار.

دامام شافعی رحمہ اللہ په نزد موده درضاعت: **سوال**: (۱۵۶۰) دامام شافعی په نزد موده درضاعت څومره ده؟

جواب: موده درضاعت دوه کاله یادوه نیم کاله ده علی اختلاف القولین (او دامام شافعی

---

(۱) فلو التقم الحلمة ولم يدر ادخل اللبن فی حلقه ام لا لم يحرم لان فی المائع شكا (درمختار) وفی الفتح لو ادخلت الحلمة فی فیّ الصبی وشكت فی الارتضاع لاتثبت الحرمة بالشك (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۶، ۵۵۷. ط.س. ج۳ ص ۲۱۲). ظفير

(۲) يكره للمرأة ان ترضع صبيا بلا اذن زوجها الا اذا خافت هلاكه (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۷، ط.س. ج۳ ص۲۱۳). ظفير

(۳) فلو التقم الحلمة ولم يدر ادخل اللبن فی حلقه ام لا لم يحرم (درمختار) لوادخلت الحلمة فی فم الصبی وشكت فی الارتضاع لاتثبت الحرمة بالشك (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۶، ۵۵۷. ط.س. ج۳ ص۲۱۲). ظفير

په نزد موده درضاعت صرف دوه کاله ده [۱]. ظفير

دشهادت دنه کيدو په صورت کي: سوال: (۱۵۲۱) چي دچا دپاره شهادت نه وی نوهغه مشکوك دی اوکه نه؟

جواب: که درضاعت شهادت نه وی نوحرمت درضاعت به ثابت نه وی [۲]. فقط

چي چا دانا (دمور دمور) شيدي وچښلي نودده واده دماما دلور سره جائزدي اوکه نه؟ سوال: (۱۵۲۲) يوسړی دخپلي انا شيدي يوځای دخپلي همزولي خاله سره چښلي دی آيا دا سړی دخپل ماما دلور سره نکاح کولی سی اوکه نه؟ ماما په عمرکی زيات دی يعنی درشتي درضاع څخه مخکی پيدادی اوترور چی دده رضاعی خورده دا دخپل ورور څخه په دريم نمبر کی ده.

جواب: دشريعت قاعده داده چي دکمی ښځی شيدی تی رودونکی بچي ورو ی نو ددی ښځی تمام اولاد ددی بچي رضاعی ورونه اوخوندی سوی اودمخکی او وروسته اعتبار نسته ټول اولاد دمرضعة ددی رضيع ماشوم رضاعی ورونه اوخوندی دی اوپه دی اعتبار دده نسبي مور هم دده رضاعی خورسوه اوماما اوخاله ټول يي رضاعی ورور خور سوه نو دماما دلور سره ددی رضيع نکاح صحيح نه ده: ولاحل بين رضيعی امراة لكونهما اخوين وان اختلف الزمن والاب ولاحل بين الرضيعة وولد مرضعتها الخ [۳]، (درمختار) دجمله داختلف الزمن څخه داصفا ثابته ده چي دمرضعی مخکنی او وروستنی اولاد ټول درضيع ورونه اوخوندی رضاعی دي. فقط

څوک چي دښځی شيدی دناجوړی په وجه وچښي نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۵۲۳) يو سړی ته څه ناجوړی پيداسوه چي بغير دښځی دشيدو څخه نه سی ښه کيدی نوپه دی حالت کی که داسړی دخپلي ښځی شيدی وچښي نوجائز اوحلال دی اوکه نه حرام؟ اوپه شيدی چښلو سره به خو په نکاح کی څه فرق نه راځی؟

جواب: مص رجل ثدی زوجته لم تحرم [۴]. يوسړی دخپلي ښځی سينه ورودله اوشيدی يي وچښلي نوپرده ښځه حرامه نه ده په درمختار باب الرضاع کی دی: وفيها ايضا ولا يبح الارضاع بعد مدته [۵]. يعنی مباح نه دی شيدی چښل وروسته دمودی درضاع څخه

---

(۱) ثم مدة الرضاع ثلثون شهراً عندابي حنيفة وقالا سنتان وهوقول الشافعي (هدايه كتاب الرضاع ج۲ ص۳۲۹).

(۲) وانما يثبت بشهادة رجلين اورجل وامراتين الخ (هدايه كتاب الرضاع ج۲ ص۳۳۳). ظفير

(۳) الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۷۱ ، ط.س. ج۳ ص ۲۱۷. ظفير

(۴) ايضا ص ۵۷۹ ج۲. ط.س. ج۳ ص ۲۲۵. ظفير

(۵) ايضا ج۲ ص ۵۵۵. ظفير

یعنی په زمانه دشیدو چښلو کی، ددی دواړو روایتونو څخه دامعلومه سوه چی دخپلی ښځی شیدی چښل سړی ته جائزنه دی اودا چی دشیدو چښلو سره پرده دده ښځه حرامه نه ده اوددواء دپاره ددی استعمال صحیح دی چی په دی کی شفاء په قول دحاذق طبیب مسلمان ثابت وی اوبله دواء ددی قائم مقام نه وی (۱). فقط

چی کمی انجلۍ ددوو کالو اودلسو میاشتو په موده کی شیدی وچښلی نو دهغه سره واده جائزدی: **سوال**: (۱۵۲۴) زید دشپږو میاشتو په عمر کی دهندی شیدی چښلی وی اویوه انجلۍ کریمه هم ددوو کالو اودلسو میاشتوپه عمرکی دهندی شیدی چښلی وی نودزید دکریمه سره عقد دنکاح صحیح دی اوکه نه؟

جواب: موده درضاعت دوه اویا دوه نیم کاله ده دامام ابوحنیفه مذهب اولی دی (۲) او دصاحبینو اودنورو امامانو مذهب اولنی دی په هرحال ددوو نیمو کالو څخه په زیات عمر کی چی یوماشوم دکمی ښځی شیدی وچښلی نوحرمت درضاعت به ثابت نه وی (۳) نو په دی صورت کی دزید نکاح دکریمی سره صحیح ده. فقط

درضاعی پلار او درضاعی دښځی متعلق دابن الهمام قول: **سوال**: (۱۵۲۵) حلیله دپلار او دابن رضاعی ته فقهاء حرام وایي لکه چی په تمامو کتابونو دفقه کی ذکردی اوصاحب دفتح القدیر ددی خلاف لیکی لکه چی په فتح القدیر کی دی: ومقتضى الحديث أن من كانت أبا من الرضاعة أو بنتا أو أختا أو بنت أخ الخ تحرم فإثبات كل حليلة من الأب والابن من الرضاعة قول بلا دليل بل الدليل يفيد حلها وهو قيد الأصلاب في الآية.

جواب: قوله: ما يحرم من النسب معناه أن الحرمة بسبب الرضاع معتبرة بحرمة النسب فشمل زوجة الابن والأب من الرضاع لأنها حرام بسبب النسب فكذا بسبب الرضاع وهو قول أكثر أهل العلم كذا في المبسوط بحر، وقد استشكل في الفتح الاستدلال على تحريمها بالحديث لأن حرمتها بسبب الصهرية لا النسب الخ شامی (۴).

ددی عبارت اودارکم دنورو کتابونو دفقه څخه حرمت دښځی دپلار او دزوی رضاعی معلومیږی اومقتضٰی دقرآنکریم دنص: ولاتنکحوا مانکح اباءکم الایه (سورة النسآء:

---

(۱) ولا يجوز التداوي بالمحرم الخ (درمختار) قيل يرخص اذا علم فيه الشفاء ولم يعلم دواء اٰخر كما رخص للعطشان وعليه الفتوٰی (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۵. ط.س. ج۳ ص ۵۱۱). ظفير

(۲) هو حولان ونصف عنده حولان فقط عندهما هو الاصح (الدرالمختار على هامش ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۵۴، ط.س. ج۳ ص ۲۰۹). ظفير

(۳) ويثبت التحريم فی المدة فقط (درمختار) اما بعدها فانه لا يوجب التحريم (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۵، ط.س. ج۳ ص ۲۱۱). ظفير

(۴) ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص ۵۵۷، ط.س. ج۳ ص ۳۱۳. ظفير

رکوع ۴) هم دادی، باقی دامام ابن الهمام په استدلال بالحدیث کی استشکال کول دقبیلی دبحث دمحققینو څخه دی چی په بعضو دلائلوکی یې دوی فرمایې نوپه دی سره داصل مسئلې ابطال نه لازمیږی ددی څخه علاوه چی دزیاتو اهل علم قول هم دادی اوفقهاء عموماً محرمات نسبیه اوصهریه رضاعا هم حرام وایي نوپه دی صورت کی ارجح اواحوط په باب دحرمت کی قول داکثرو فقهاؤ دی. قال فی الدرالمختار مما مر تحریمه نسبا ورضاعًا (١) الا ما استثنٰی فی بابه. فقط

دښځی دشیدو چښلو څه حکم دی؟ سوال: (۱۵۲۶) زید چی صاحب اولاد دی دخپلی ښځی شیدی یي قصداً وچښلی په شرعی مقرره ورځو کی یعنی په ورځو درضاعت کی یعنی په دوو کالوکی دننه نوپه دی صورت کی پرزید به دده ښځه حرامه وی اوکه نه؟ اودا شیدی دزید دپاره حلالي وي اوکه حرامي؟

جواب: زید چی کم صاحب اولاد دی دده ته دا ویل چی ده په موده درضاعت کی شیدی وچښلی داغلطه ده په موده درضاعت کی دشیدوچښلو دامعنٰی ده چی دشیدو چښونکی بچی وی اودده عمر دوه کاله یا ددوه نیم کاله څخه کم وی، غرض داچی زید صاحب اولادکه دخپلي ښځی شیدی وچښلی که قصداً وي اوکه په خطاء دده ښځه پرده حرامه نه ده خوکه قصداً یي چښلی وی نوګنهګار دی اوتوبه دی وکاږی ځکه چی داجزء دانسان دی اوپه درمختار کی دی: مص رجل ثدی امراته لم تحرم الخ (٢). (ترجمه) چی چا دخپلی ښځی شیدی وچښلی نودده ښځه پرده حرامه نه سوه. ولم یبح الارضاع بعد مدته لانه جزء ادمی والانتفاع به بغیر ضرورة حرام الخ (٣). باب الرضاع درمختار. فقط

زوم ته یې وویل ماتاته شیدی درکړیدی نوڅه حکم دی؟ سوال: (۱۵۲۷) دزید خواښی وایي چی ماتاته په کوچنی والی کی شیدی درکړیدی نوزید دخپل ځان سره یوسړی بوتلی بیا یې پوښتنه ځینی وکړه چی رښتیا ووایه، ده بیا وویل، چی کله زید منکوحه بیلول وغوښتل نوخواښی انکار وکی چی ماخو دغصی په حالت کی ویلی وه اودروغ می ویلی وه اودزید مور وایي چی ماته هیڅ پته نسته چی کله یې ورته شیدی ورکړی وی نواوس رضاعت ثابت دی اوکه نه؟

جواب: په کتابونو دفقه کی لیکلی دی چی بغیر ددوو سړیانو یادیوه سړی او ددوو ښځو دشاهدی څخه حرمت رضاعت نه ثابتیږی نوپه صورت مسئوله کی شرعی حجة درضاعت

---

(١) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار فصل فی المحرمات ص ۲۳۸ ج۲. ط.س. ج۳ ص ۱۳. ظفیر
(٢) الدرالمختار علی هامش ردالمحتار باب الرضیع ج۲ ص ۵۲۹ ، ط.س. ج۳ ص ۲۲۵. ظفیر
(٣) ایضا ج۲ ص ۵۵۵. ط.س. ج۳ ص ۲۱۱. ظفیر

نسته نوددی وجه حکم دجلا کولو دزوجینو به نه کیږی (1). فقط

قد تم الجزء الثامن من فتاوٰی دارالعلوم دیوبند

کمپوزنګ

المولوي الحافظ نور احمد النوراني الحقاني

العلم کمپیوټرز ، کوئټه

تاریخ الاختتام

الاحد، ٢٤ ربيع الثاني، ١٤٣٠

(1) والرضاع حجته حجة المال وهی شهادة عدلین اوعدل وعدلتین لکن لایقع الفرقة الا بتفریق القاضی لتضمها حق العبد (درمختار) وما فی شرح الرهبانیه عن النتف من انه لا تقبل شهادة المرضعة عند ابی حنیفة واصحابه رحمهم الله فالظاهر ان المراد اذا کانت وحدها (ردالمحتار باب الرضاع ج۲ ص۵۲۸. ط.س. ج۳ ص ۲۲۴). ظفیر